

Donnerstag mykagunob. Telyes.

HUSZONÖTÖDIK ÉVFOLYAM.

I. SZÁM.

SÁROSPATAK, 1908. OKTÓBER 1.

1/2 vászon

Bos

1908/9

SÁROSPATAKI

IFJUSÁGI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ:

KÓRÉH BÉLA.

FELELŐSZERKESZTŐ:

GYÖRÉK JÓZSEF.

N. 458.

MUNKATÁRSAK:

FODOR PÁL ÉS KOMENDOVICS GYULA.

NYOMTATTA HADIL KÁHOLY A HEF FŐISKOLA BETŪVEL SÁROSPATAKON.

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI EGYLET.” — MEGJELENIK HAVONKÉNT EGYSZER.

<p>Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, széniéri hivatal.</p> <p>Kiadóhivatal: Sárospatak, „Ev. ref. főiskolai könyvnyomda.”</p>	<p>Főszerkesztő: KÖRÉH BÉLA.</p> <p>FŐMUNKATÁRSÁK: FODOR PÁL,</p>	<p>Felelős szerkesztő: GYÖRÉK JÓZSEF.</p> <p>KOMENDOVITS GYULA</p>	<p>Előfizetési ár: Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona. Az előfizetési összegek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségének küldendőik.</p>
--	---	---	---

TARTALOM. Györék József: Jubiláris év. — Csáthy Edömer.: Fazekas főhadnagy. — Györék József: Dal. (Vers.) — Komendovics Gyula: Dr. Ballagi Géza. — Ihász Gizike: Hűség. — Fodor Pál: Foradalom a művészetben. — Tóth János. Csalódások. — Kiss Kálmán: Válasz. (Vers.) — Páhy József: Kirándulás a Bucsecsre. — gy.: Szólit az álmodom. — ifj. Finkey József: A selmeci kohó művek. — Bornemrssa István: A táncoló kísértetiek. — Kovács Bertalan: Valamikor. (Vers.) — Egzletélet. — Corbély Sándor: Valahol ott a Tisza partján. (Vers.) — Előfizetési felhívás. — Hírek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

A jubiláris év.

A sebesen futó időnek kereke megint fordult egyet. Komor, tarjagos fellegeivel, reményt ébresztő nagy vágyódásával, ime, megint megszületett egy év. E lap életében a *huszonötödik*.

S ahogy az idő most új fordulást tesz, ahogy itt állunk a huszonötödik év határmegyénél, szívünket büszkeség dagasztja, önértetes és tisztos büszkeség, hogy ezen a lapon huszonnegy esztendő vészes zivatarja nem birt erőt venni, hogy ez a lap még most is, annyi idő múltán is él és virágozik, erőt véve az elmulás fázó gondolatán. És ez nagy részt a mi érdemünk. A Te érdemed pataki Ifjúság!

Te hoztad elő ezt a kis lapocskát, hogy legyen az a mi életünknek égő szövétneke.

Te nyujtottál teret az ifjú léleknek szárnypróbálás végett, hogy az élet vizén majd repülni tudjon.

Te voltál rajta, hogy ez a lap éljen, erőt véve a támadásokon és a tisztességtelen demagógoknak áskálódásain.

Te akartad, hogy legyen bizonyosság ez a Te életed, a Te munkád mellett, azok előtt, akit vádolják az Ifjúságot.

Es a Te akaratod, a Te törekvésed most már megdicsőült. Közlönyünk elérte a negyedszázadot. Szép, fehér lapjához nem tapadt még szennyfolt; szégyen, megalázás még sohasem érte. Csak fény, csak dicsőség volt az osztályrésze e hosszú időn át. S ez a Te érdemed! Büszke lehetsz erre pataki Ifjúság!

S mi, kiknek szürke és kopott neveik most lapunk homlokán állanak, szintén büszkeséggel fogadjuk azt a kitüntetést, amelynek folytán egy ilyen nagy multu, dicsőséges pályát megfutott kis lapnak lettünk gondozói.

Nem hivalkodásból, nem is a magunk tetszetése végett állottunk mi ide, de hálából és kötelességből, mert az Ifjúság bizalma így óhajtotta azt.

S mi meghajoltunk az Ifjúság akarata előtt. És most jövünk, hogy köszöntsük az olvasót.

Hogy most mi állunk itt, tán nem lesz meglepő. Hiszen minden évben új emberek szoktak beköszönni. A sebes időnek minden fordultával új emberek jönnek. Nem új sikerekkel, csak új vágyódással. Ide helyezi őket a közvélemény, az Ifjúság bizalma. Pedig cseppet sem jobbak, mint a régiek. Nem is erősebbek. Elmjük se dusabb. Még a tolluk se jobb. Csak a változás szép. A nyár is unalmas, hogyha sokáig tart. Szinte alig várjuk utána a telet. A nagy emberek után az apró bábokat. A tegnapi fényre a hangtalan ködöt.

Igy jövünk most mi, a gyöngé emberek. A kicsinyek, a törpék. S megpróbálunk mi is kopogtatni, esedezni a szives látásért. Megpróbáljuk kérni az olvasók bizalmát, pártfogását, segítségét.

Nem hozunk mi új talentumokat. Új mezőket sem akarunk művelni; csak a régi téren, csak a régi irányban fogunk munkálkodni. De kötelesség tudással, hűséggel és becsülettel. A pataki iskola nevéhez méltóan. A pataki Ifjúság régi hírének az előjegyében.

Azon leszünk, hogy kötelességünket híven elvégezzük, hogy az Ifjúság érdekeit megvédjük, a támadásoktól megoltalmazzuk.

Azon leszünk, hogy ezt a vérünkkel táplált picinyke kis lapot tisztán megőrizzük, megszeressük és megszeretessük.

Azon leszünk, hogy ezt a lapot és ezáltal az egész Ifjúságot becsülni és szeretni tudja minden olvasónk.

Azon leszünk, hogy ez az évfolyam se maradjon el a nagy, az érdemdús esztendők mögött.

Azon leszünk, hogy ennek a jubiláris évnek a megtisztelésére méltó, nagy ünnepet tudjunk majd szentelni.

Azon leszünk, hogy a mi jóra, szépre és nemesre irányuló cselekedeteink is megrögződjenek majd e lap történelmi életében.

És ha ezen törekvéseinkben az Ifjúság, amely e lap gondozására elhívott bennünket, nem hagy magunkra, de pártfogásával és munkájával segítségünkre lesz, mi hisszük, mi reméljük, mi biztosan tudjuk, hogy akkor ez az év, mely ennek a lapnak életében a huszonötödik, sikerekben méltó társa lesz az előbbi éveknek.

Ha ez így lesz, ha közös erővel közös munkát végzünk, akkor ez a jubiláris esztendő nem fog felettünk nyomtalan eltűnni, de eredményekben teljes, dicsőséges esztendeje lesz ez a mi Közlönyünknek.

És mi bizunk a pataki Ifjúság nemes, nagy hírében. Mi hisszük, mi reméljük azt, hogy a pataki Ifjúság segítségünkre lesz, hogy a pataki Ifjúság mellénk fog állani a nehéz munkában, különösképp pedig ebben a jubiláris évben.

Ezzel a hittel, ezzel a reménységgel nyitjuk meg lapunknak ezt az évfolyamát, a jubiláris évet. Fogadja az Ifjúság e helyen is őszinte hálánkat, az Olvasó-közönség pedig szives köszöntésünk.

Az Isten áldása legyen mindnyájunkon!

A szerkesztőség nevében
Györék József.

Fazekas főhadnagy.

Fazekas Lajos csak nem gondolta meg jól a dolgot, mikor azzal a szándékkal lépte át a Baracs ügyvéd küszöbét, hogy megkéri a lánya kezét. Legalább is várhatott volna még egy kicsit. Hiszen előre tudhatta, hogy nem adjak a dúsgazdag leányt egy olyan kicsi kaliberű városi hivatalnokhoz, mint amilyen ő. Hogy a lány jó szemmel nézett rá? Talán egy-két epedő szavát is meghallgatta? De hisz akkor a többi imádó is ugyanazt tette volna! Hiszen a napnak az a tiszte, hogy az őt körülvevő táj minden részére oda-tűzzön sugaraival. Fazekas Lajos bizony csúful megjárta vele, hogy ezt jó előre meg nem gondolta: kosarat kapott, olyan kosarat, amilyen után rendszerint örökre elmegy a kedve az illetőnek a szent házasságtól.

Hát' iszen baj volt ez; hanem az még nagyobb baj volt, hogy az édes anyja egészen betege lett ennek a nagy szegénynek. Hogy is tehetett ilyet az a fiú, mikor ő előre megmondta, hogy nem lesz jó vége a dolognak! Hogy oszt' annak a szíve nem nyughatott, hát ráhagyta, hogy próbáljon szerencsét, de ha szegényt vall vele, ő tudja, hogy nem éli azt túl. Megesett biz' a nagy szegény csakugyan s özv. Fazekasné valójában betege lett annak; nem kell pedig gondolni, hogy kényességből! Odahívta a fiát az ágyához és nagy komolyan mondta neki:

— Édes fiam, Lajos! Az én időm már elközelgett, érzem, hogy meghalok. Az a szegény öl meg. De ha azt akarod, hogy nyugodtan haljak meg, meg kell igényed, hogy megteszed, amire kérek.

— Tudom, hogy eszes, törekvő fiú voltál mindig. Nyitva áll előtted az élet, hiszen még olyan fiatal vagy. Egy kis törekvés, mindenképp felett pedig ügyes-

ség — és még sokra viheted. S ha majd jó sorsod csakugyan felemel — mindössze pár év kell hozzá: — kamatostól fogod a kölcsönt visszafizetni. Hiszen tudod, Baracs ügyvédnek van még egy lánya . . . Az pár év múlva épen . . . Szóval megpróbálkozol vele . . . Nem mondom, hogy sikerülni fog, de neked rajta kell lenned, hogy okvetlen sikerüljön! Ha-ha-ha, milyen tromf is lenne, ha a kevély Baracs lányát a megalázott Fazekas ott hagyná a faképnél! . . . Micsoda szenzáció lenne belőle! . . . Hidd el, könnyebb lenne testemnek még a föld is. De megteszed ugy-e. édes fiam?! — hiszen haldokló anyádnak utolsó kívánsága ez.

A Fazekas Lajos szíve megdobbant erre a beszédre, két tüzes, dióbarna szeme fenyegetőleg villogott, az arcán meg valami keserű iróniával telt mosoly húzódott végig. Volt ebben gyűlölet, harag, bosszúvágy s valami káröröm féle is. Csendesesen szólott oda az anyjának:

— Hogy megteszem-e? Hiszen tudod, hogy a te kérésed mindig parancs volt előttem; tiszszeresen az hát most, mikor tudom, hogy az utolsó kérésed, vagy ha úgy tetszik, parancsod hozzám. Úgy élek én amilyen igaz, hogy szívemből-lelkemből igyekszem azt teljesíteni. Éjet-napot egyé fogok tenni s ha ez talán kevés lenne, megtagadom magamat és leszek csúszómászó féreg, míg csak a célnél nem leszek. A többit aztán csak bízd én reám . . .

Harmadnapra csakugyan elköltözött Fazekasné az élők sorából. A hozzátartozói megsiratták, eltemették s aztán — hisz ez a sorsa mindenkinek — hamarosan elfeledték.

* * *

A fényesen kivilágított bálteremben, karjaikat egymásba öltve járnak föl s alá a párok, míg egy fess huszárfőhadnagy a terem egyik szögletében nagyon elfoglaltnak látszik egy rózsaszínruhás tündérrel. Úgy látszik, nem unatkoznak, mert a lány hol mosolyogva fenyegeti meg kezével a főhadnagyot, hol meg elkömlödvé néz arra.

— Óh, hisz maguk, férfiak, mind így beszélnek ilyenkor, aztán mikor tele beszélnek a szegény lányok fejét, faképnél hagyják, mintha sohsem ismerték volna!

— De édes Erzsike, maga feledi azt, hogy kivételek még akkor is lehetnek, sőt vannak, ha általában igazat kellene is magának adni.

A főhadnagy felelet helyett rávetette két ragyogó, dióbarna szemét és nézett, nézett rá merőn, mintha delejes álomba akarná ringatni. A lány nem bírta kiállani a perzselő tekintetet, lankadt virág módjára csak lehajtott fejcskékjét s úgy nézett maga elé szóltanul egy darabig. Úgy érezte, hogy az a csodálatosan igéző két szem egész valóját általjárta. Behatolt a lelkébe, annak is a legbenső szentélyébe. Zavarában hol piros, hol halavány színt öltött az arca; legjobban szeretett volna most kijutni innen és haza menni, ott leborulni hófehér kis vánkosára és kisírni magát kedve szerint . . . Tudja Isten, hiszen olyan különös is az, mikor két ilyen veszedelmes szem rátapad a tekintetünkre és beszél néma vallomásokat, elmond olyan dolgokat, amiket száj nem mer kiejteni . . . Egy szempillantás alatt egész világ tárul fel előttünk s mi azt vesszük észre, hogy egyszerre csak ott vagyunk e mesés tündérvilág kapujánál és rendszerint nincs erőnk, hogy visszaforduljunk onnét, csak húz, kényszerít minket az a két szem tovább; mind egyre tovább . . .

A lány is ott járt már c tündérvilágban. Kicsi szívért valami édes borzongás járta át, amelyet még sohasem érezett. Egy pillanatra behúnyta még a szemét is, hogy annál jobban élvezhesse a tulvilági gyö-

nyört, milyet az életben csak egyszer érezhetünk: az első tiszta szerelemnek legelső szent pillanatában. Olyan rosszul esett neki, mikor a rendező hatalmasan csengő hangja felriasztotta az álmok viágából.

— Hölgyek, urak, tessék felállni a második négyeshez!

Ez alatt aztán megeredt a nyelve. Kacagott, dévajkodott, mint egy csintalan kis mókus. Merészen nézett táncosának a szeme közé: bezzeg ki tudta most állani a kereszttüzet, dehogyis sütötte volna le a szemét, sőt még ő biztatta a táncosát:

— Ugyan nézzen már jobban a szemem közé!

Hát még a csárdásnál! . . . Kacéran vetette hátra a fejét, mintha nem ő lett volna megbabonázva, hanem ő akart volna mást megszedíteni. Akik látták őket így együtt, amint tüzesen s mégis finoman lejtettek el, hogy egymásnak illőbb párt alig teremtetett még az Isten.

* * *

Pár hó múlva elegáns kis eljegyzési kártyán Fazekas Lajos huszár főhadnagynak s Baracs Erzsikének, a dúsgazdag ügyvéd leányának a neve volt olvasható.

Fazekas Lajos csakugyan jól számított, mikor a polgári öltönyt felcserélte az aranyzsinóros tiszti muddérral, mert ez a legfényesebb társaságokat nyitotta meg előtte. Hiába, az aranyzsinóros ruha az úr a mai világban, amellyel nem versenyezhet a — bár egyenrangú — polgári öltöny. Veszedelmesen csinos tiszt lett Fazekas Lajosból, az egyszerű kishivatalnokból s dédelgetett kedvencévé vált a legfényesebb úri köröknek is, nem csupán férfias szépségénél fogva, de elragadóan szellemes modora miatt is. Az a nagy hidegség, amellyel pár évvel ezelőtt Baracséknál fogadták, most csodálatosan megváltozott. Igaz, hogy Ilonka, a nagyobbik Baracs lány, aki miatt oly csúfos kudarc érte Fazekast, már férjhez ment, de a háznál még ott volt egy leány, aki hosszúruhás hajadonná serdült fel azóta. Fazekas főhadnagyt most már nem is tekintették olyan megvetendő partienak, úgy nézték, mint aki felküzdötte magát hozzájuk s közeledéséhez komoly reményt fűztek.

Nem is csalódtak. A főhadnagy tüzetesen udvarolt a fiatal leánykának, aki a maga kedves naivságával félig-meddig még gyerekes és mégis elragadóan bájos modorával, karcsú, lenge alakjával, sötét tűzű szemeivel, amelyben ott ragyogott a lelke is, halvány arcával, amelyre a hangulat olykor-olykor szép rózsapírt festett: úgy nézett ki, mint valami fésző alfabimbó tavaszkor.

Fazekas főhadnagy hidegen számító ésszel ment bele a játékba. Mert ő annak vette eleinte az egész dolgot. Biztosan számított a sikerre, látta előre az ügye lefolyását, pontosan, szinte matematikailag kombinált minden mozzanatot és számítása hajszállnyit se csalt. Csak valamit kifelejtett a játékból: a saját szívét. Azt hitte, hogy azzal is szolgailag rendelkezhetik, mint az eszével; nem vette figyelembe, hogy az parancsol az észnek is, meg az egész embernek is. Pedig ugyan parancsolt. A főhadnagy egyszerre csak azt kezdte észrevenni, hogy a partit megnyerte és tulajdonképen mégis ő veszíti el. A lány már egész hatalmában volt ama bizonyos bái éj óta; de, — tudja Isten — mintha az ő szívében is tanyát ütött volna az a ránézve félelmes vendég, amelyet nem szabad lett volna bebocsátania a kapun. De már nem volt képes kituszkolni. Pedig tagadta erősen maga előtt egy darabig, amíg kénytelen nem volt beismerni, hogy le van győzve. Igen, le volt győzve csúfúl, megsemmisülve hevert annak az egyszerű, naiv leánykának a lába előtt, mint

meghunyáskodik a dühös pusztai oroszán szelidítőnője lábacska előtt.

A mult keserű emlékeit még maga kezdte mentetgetni, szépítgetni. Hogy voltaképen neki, a szerény kishivatalnoknak, akkor nem is volt semmi keresni valója a Baracs ügyvéd házánál s hogy igazán vakmerőség volt tőle azt kívánni, hogy az a másik leány közönséges nyárspolgárnévá alacsonyodjék le ő érte. Most persze másképp van minden. Most joga van ehez a leányhoz közeledni s ha elnyeri a kezét, az a szerencse csak méltó lesz hozzá. Olykor-olykor fel feltűnt ugyan előtte haldokló édes anyja képe, még most is frissen élt lelkében annak utolsó kívánsága: fiam, ezt a gyalázatot kamatostól fizess vissza! . . . s tisztelte is igaz, fiúi szeretettel az emléket, de hiába: a kemény fogadásnál erősebb volt a szíve! . . . Aztán meg el-elgondolta magában, hogy egy lázas betegnek talán öntudatlan kívánsága volt az s ha az élne, bizonyára maga volna, aki fiát feloldozná a rettenetes fogadalom alól. A nagy tusakodásnak elvégre is csak az a rózsaszínű eljegyzési kártya lett a vége. A jelen ragyogó derűje elűzött mindent: kemény fogadást, a bosszútervek, keserű emlékek felhőinek utolsó foszlányait is.

Pár nap választotta el az esküvőtől. Fazekas főhadnagy elgondolkozva ült a kis kerti padon, nem érezte most e rózsák illatát, nem hallotta a méhek zsongását, egész valóját a jövő édes sejtelve töltötte el. Gyerekes türelmetlenséggel várta a napot, amelyen menyasszonyát Isten, ember előtt magáénak vallhatja.

Végre elérkezett a várva-várt nap. Ott állottak a nagy, boltíves templom közepén, az oltár előtt, kéz a kézben, remegve a boldogságnak szinte túlvilági érzésétől. A hatalmas templom egészen megtelt a lakodalmas néppel és a bámulók kíváncsi sokaságával. Halk suttogás, lassú moraj hangzott a tömeg közül. Egyszerre csak csend lesz, elhal a suttogás, a kíváncsi szemek mind az oltár felé szögeződnek, most kezdődik az eskü. Fazekas főhadnagynak megdobban a szíve, ahogy elkezd az esküt: En esküszöm az élő Istenre, hogy ezt a leányt . . .

Itt egyszerre elakad a hangja, az arcát halálos sápadtság önti el: valakit lát az oltár mellett, egy csontkezü öreg asszonyt, az édes anyját, amint fenyegetve emeli fel kezét s a hangját is hallani véli: te esküszögő, hálátlan fiú! . . . Minden ízében megremeg, arca eltorzul, ahogy a pap ismételten mondja előtte: hogy ezt a lányt szeretem . . . Valami örületes érzés járja át egész valóját, csak azt érzi, hogy elsötétül szemei előtt minden, durván taszítja el magától menyasszonyát s szinte kétségbeesve ordítja: nem szeretem, nem szeretem! . . . Majd emberfeletti erővel tör utat az elképedt sokaság között és kirohan a templomból s fut, fut, maga se tudja hová, csak el innen messze, nagyon messze! . . . Mindenütt nyomában vannak, már szinte hallja az izgatott kiabálást, érzi, hogy tíz kar is nyúl feléje, egyszerre egy irtózatossajkiáltás — és ő eszméletlenül rogy össze . . .

Ebben a pillanatban ijedten rezzent föl: a kis kerti pad mellett menyasszonya állt előtte s aggódva kérdezte tőle:

— Szent Isten, Lajos, mi lelte!? Olyan félelmes volt az imént, ahogy aludt.

Fazekas főhadnagy révedezve simította végig verejtékező homlokát, majd felocsudva, szenvedélyesen ölelte át menyasszonyát s szinte átszellemülve csak ennyit mondott:

— Édes, édes, kicsi menyasszonyom . . .

Csáthy Edömér.

Dal.

Hej, te cigány, ide hallgass!
Bánatos a kedvem.
Hegedűddel, muzsikáddal
Vigasztalj meg engem.
Vigasztald meg a szívemet,
Bánatok gyötörnek:
Az én édes, szép szeretőm
Mással esküdött meg.

Tedd keresztbe a vonódat
Sívó száraz fádon,
Zokogjon fel minden hurján
A szomorúságom.
Zokogjon fel, repedjen meg
A szívem is rája,
— Ugyse tudnék mit csinálni
Eztán a világba . . .

Szomorúan, keserűen.
Bánatosan húzd csak,
Add oda az egész lelked
A hegedűhúrnak;
Hadd zokogjon fel a szívem:
Előli a bánat . . .
— Isten tudja . . . neki mennék
Én most a — világnak! . . .

Györék József.

Ballagi Géza dr.

Főiskolánk előjárósága az ifjúság részvételével kegyeletes ünnepélyt rendezett egy elhunyt jelesünk emlékére, aki, ahelyett, hogy nagy állást vagy hivatalt keresett volna, idegenből jött Sárospatakra, hogy magához illő munkakört találjon és hivatást teljesítsen.

S ez alkalmat nyújt nekünk, hogy megemlékezzünk mi is Ballagi Gézáról, alma materünk volt jogtanáráról, aki a szabadelvűség és tudományos haladás szolgálatában állva egész életében arra törekedett, hogy egyháza akadémiáinak versenyképességét fokozza, hogy ezen tudományos központok az időnkint alkalmazható legmagasabb mértéket megüssék.

És nem is volt olyan ágazata a vallásos, politikai, társadalmi és főleg a tanügyi életnek, amelyben e célból munkát ne vállalt volna.

Mint a ref. egyetemes tanügyi bizottság jogi szakelőadója az igazság meggyőző erejével emeli fel szavát a protestáns jogakadémiák létjogosultsága mellett, ahol — mint ő mondja — „a fiatalság magába szíván azt az igazi protestáns szellemét, amely egy részről saját hitelveinek és intézményeinek szeretetében, másrésztől a nemzeti állam eszméjéhez való hajthatatlan ragaszkodásban nyilvánul: ez által ép oly szilárd támasza lesz a magyar államnak, mint a protestáns egyháznak“.

Az elméleti jog- és államtudományi államvizsgálat reformjáról készített miniszteri törvényjavaslatról szóló kritikájában szigorú, de igazságos, arra törekszik, hogy javítson és ne palástoljon. Nyíltan kifejti tehát álláspontját a kormány előtt és a kormánnyal szemben is, amelytől szinte elvárja, hogy a ref. egyház minden jogi szakiskolájának, amely dicsőséges múltjánál, anyagi helyzeténél vagy pedig tanrendszere helyességénél és

tanerejének kiválóságánál fogva az élet- és fejlődésképesség minden feltételével bir, továbbfejlődését biztosítsa; és amelytől éppen azon oknál fogva hogy e tudományos központok, illetőleg intézetek fejlődésképesek reméli, hogy az említett tanintézetek szilárd alapra helyezésével mintegy rekompenzációt ad azokért az áldozatokért, amelyeket a protestáns illetőleg ref. egyház a jogakadémiák fentartása érdekében — mint mondja — gyakran tulajdonképeni egyházi intézményei rovására hozott

Mint látszik, egész lelkével ide forrt alma materünkhöz, de egyúttal a prot. egyház összes jogakadémiáihoz, amelyek fenntartása az erősebb főiskolák részéről is olyan áldozatokat követel, amelyek esetleg egyes intézeti ágaik arányos fejlődését kockáztathatnák, éppen azért hivatkozva a kormány kijelentésére, reméli, hogy a felekezeti akadémiák az állam segítségével folytán a tanárok javadalmazása tekintetében egy niveaun fognak állani az állami jogakadémiákkal.

Mindig őszinte s nem törődik, hogy azzal, amit mond, népszerűvé lesz-e vagy sem, mert nem külső csillogás és feltűnni vágyás a célja e puritán férfinék, hanem csak azon jogok, amelyek a prot. egyházat autonómiája folytán megilletik, föltétlen megtartására

Éppen azért nyíltan kimondja, hogy a tanszabadság — amelynek ideális voltát ismeri — a jelenlegi állapotok mellett nem helyeselhető, mint azt az egyetemiek példája mutatja. Szerinte a jogi képzés intenzivitásának fokozása érdekében — mint azt a ref. akadémiáknál láthatjuk, — „kényszerítő eszköz“ fogamatba vételétől sem kell visszaritadni, sőt arra szükség van. Ugyanezen okból ellensége volt az egy alapvizsgálatnak is, bár az időközi vizsgák mind a tanszabadság elvének dezavualásai.

Mint elméleti ember ellensége a csak kenyérestudiomok tanításának s hatalmas szószólója a szemináriumok oktatásnak, amelyet az egyetemeken csak a törvénytervezet akar behozni; amely azonban a ref. egyház akadémiáiban kezdettől fogva existált.

Szintelen ez a mi megemlékezésünk, jól tudjuk és méltatlan oly nagyarányú tevékenységhez, mint a dr. Ballagi Gézáé volt; szintelen és felületes különösen az emlékünnepély után, hol kegyeletes, illetékes és szakavatott méltatását életmunkásságának tanár- és munkatársától hallottuk s így csak futólagos visszajelentést vetettünk Ballagi Géza dr. tanügyi munkásságára, de az eszmék personificatiója folyton emléke így is megmarad lelkiünkben.

Nemes célokért küzdve élt és nemes eszmékért küzdve tette le fegyvereit a Teremtő elé, akinek megelégedéssel és büszkeséggel adhat számot munkás földi életéről.

Komendovits Gyula.

Hűség.

Mentiünk az erdőn . . . Az ajka mosolygott
És szerelmes tűz égelt a szemében;
Lágyan enyelgett és mámoros hévvel
Örök hűséget esküdözött nekem.

És lent az úton egy vadrózsát lépelt
Oly boldog voltam, láttam: nekem szánta;
Aztán megcsókolt . . . és azt a virágot —
Másnap más lánynak tűzte a hajába.

Itász Gizike.

Forradalom a művészetben.

Ha valamely korszak kulturális fejlődéséről véleményt akarunk alkotni, mindenekelőtt meg kell találnunk a szálakat, melyek egységbe fűzik azokat a különböző tényezőket, miket a kultúra fogalma magába ölel.

Egységet kell keresnünk a fejlődésben bármily látszólag ellentétes irányban haladjon is az.

Ha a művészetek fejlődését vizsgáljuk, közös vonásokat kell keresnünk a különböző művészeti ágak fejlődésében s ezek keretein belül a műfajokéban. És ez nem is olyan nehéz. A művészetnél meg talán könnyebb, mint a kultúra gyűjtő neve alá foglalt bármely más tényezőnél. Bármely műalkotást tekintsünk is a művész egyéniségén keresztül egykor, egy nemzet lelke beszél abból, az a hatalmas áramlat, mely ellen a leg-erősebb egyéniség is hasztalan küzd. Vajon ki ne venné észre a rokonságot, mely a klasszikus építészet, szobrászat és költészet között van, (komoly, nyugodt monumentalitásra való törekvés), mely az ezeregy égi tündérmeséit és mór építészet tündéri arabeszkjeit összekapcsolja. Egy lélek szól ezekből; egységes nemzeti szellem alkotásai.

Ha a modern művészi törekvésekben igyekeziünk egységet keresni új formák, új kifejezőmódok lázas keresésében, a naturalista felfogás óriási térfoglalásában s az egyéniség egyoldalú kultuszában találjuk meg azt.

Az emberi szellem az évszázados fejlődés folyamán kialakult formák nyügétől igyekszik szabadulni, mely termékenységének lassú, de fokozatos kimerülésével gyülöltté lett. A régi formákban nem tudván újat, nagyot alkotni a formák ellen fordul, melyet a pangás okozójának tart.

Szét akarja rombolni a meglévőket, anélkül, hogy tisztában lenne afelől, hogy mit állítson helyébe. A modern művészi törekvések küzdelmet jelentenek minden ellen, a mi régi, tekintet nélkül azok értékére. A zseni, ki a régi keretekben újat, nagyot tudna alkotni, ki szellemi túlsúlyával új irányt tudna szabni a művészi törekvéseknek: hiányzik. A kor irányzata nem alkalmas a művészet erőteljesebb fejlődésének. A szellemi erők túlnyomó részét a megélhetés gondja nyügözi le, mely napról-napra sulyosabban nehezedik minden egyesre. A technika haladása veszedelmes versenytársakat teremtett a művészetnek, melyek a műpártolók körét jelentékenyen szűkebbre szorították össze.

A gyáriripar erős térfoglalása a tulajdonképi ipar-művészetnek (a kézi ipar termékeinek) csak a legmagasabb igényű jólét körében hagyott még menedéket. Főként ezek a körülmények azok, melyek a művészi lángész kifejlődését gátolják. Ennek következménye azután az a fejtelenség, mely a művészet terén uralkodik. És a stréberkedés, amely manapság minden téren eléggé divatos betegség, de talán egyik téren sem hódít annyira, mint a művészet terén. A zseniskedés, mely a lángész legjellemzőbb oldalát az eredetiségben látja, bárha eredeti képtelenségben nyilatkozik is az. A modern művészet a jelszavak tömegével kábitja el a közönséget, megvesztegetve a közizlést, mely azután megfélekedezik róla, hogy a szép egyedüli kriteriuma a tetszés, a gyönyör, melyet a természetes esztetikai érzék kielégítése okoz.

A mi a naturalizmus hódításait illeti, az élénk összefüggésben áll a korszellem átalakulásával, hiszen a művészet is mindég a kor felfogását tükrözi vissza. Ez pedig a XIX. század folyamán nagy haladást tett a realizmus felé. A való élet, a realizmus világa lépett a gondolkodás előterébe. A tudományok közül a természet-

tudományok jutottak túlnyomó jelentőségre, a filozófiában a pozitív irányzat diadalmaskodott, a társadalom tudományok terén a közérdeklődés szociális kérdés megoldására terelődött.

Mindenütt az lett a jelszó: vissza a valósághoz, az élethez! Az idealizmus és realizmus küzdelme volt ez és a közvélemény, mely már megelégette az üres metafizikát, a túlzott eszményítést, a keresett természetellenességet és a képtelen pózhajsztát, mi den fentartás nélkül a realizmus javára döntött, mely így minden téren uralkodóvá lett. Ez az áramlat azután a művészet terén rengeteg árnyalatban jelentkezik, két főcsoportja azonban tisztán megkülönböztethető: a naturalizmus és a verizmus. Amaz tulzó, emez mérsékelt irány, amaz némileg szubjektív, emez igyekszik tárgyilagos lenni, de nem tagadja meg a mérsékelt eszményiség jogosultságát. Mindkettő abból indul ki, hogy a valóságot, az életet kell rajzolni, az embert annak minden erényével és bűnével, de a naturalizmus szemben a légi eszményit kereső romantikával kész e tételt úgy értelmezni, hogy a főfigyelmet az élet sötét oldalaira kell fordítani, mert főleg ez rejt magában tanulságot. Veszedelmesen kacérkodik az anyaggal, a testtel és hajlandó csupán azt meglátni a mi csak por, csak állat az emberben. Pedig kérdés tárgyává tehető, hogy vajon művészet-e az életnek meztelen odaállítása.

Mi e kérdésre, nem erkölcsi — melyhez elvégre a művészetnek semmi köze, — hanem tisztán esztetikai szempontból határozott nimmal bátorkodunk felelni. Eltekintve attól, hogy az életnek vannak oldalai, melyek magukban véve egészen természetesek, azonban kirívó célzattal való kiemelésök izléstelen, — eltekintve ettől: amint az adatgyűjtés, a megfigyelés még nem tudomány, az épületek összevágása még nem művészet, ép úgy nem művészet az élet lemásolása.

Amint elhibázott lépés, a megfigyelést teljesen kizárva a képzelő erőre bízni az alkotást, mint azt a romanticizmus tette, ép oly elhibázott dolog az eszményítést ab ovo elvetni, mint ezt a naturalizmus teszi.

Némileg reakciója a naturalizmus túlságos térfoglalásának az egyéniség erősen hódító kultusza. Az egyéniség elve újabban minden téren uralkodó és érvényesül minden konvencionálizmussal szemben. Az egyéni szabadság jegyében indult meg a legújabbkori alakulatok megeremtő társadalmi átalakulás, mely elv a művészetben már előbb, már akkor kezd érvényesülni, mikor kezd kibontakozni a skolaszticizmus béklyói közül.

A művészi egyéniség azokat az elemeket foglalja magában, melyek egyik művész látását a többiétől megkülönböztetik, mert kétségtelenül a látásban van a különbség. Az egyéniség csupán szemüveg, melyen keresztül a külvilág képe átszűrődve sajátos egyéni színezetet nyer.

Mig esztétika, azokon az általános közös vonásokon nyugszik, melyek az emberi szemléletet jellemzik, tehát az érzéki észrevétel hasonlóságán addig az egyéniség elve a karakterisztikus eltérésnek követel helyet, tehát az érzéki észrevétel különbségein alapszik. Az esztétika a szép általános emberi elemeit helyezi előtérbe s azon szabályok érvényesítését írja elő, melyeket az évezredek fejlődés a szép megjelenési formáit illetőleg kiörölt, az egyéniség elve ellenben azt a követelményt foglalja magában, hogy e szabályok oly mezőre ne csapjanak át, melyen a művész teremtő erejét megbenitanák.

Az esztétika a szép abszolút mértékét keresi, míg az egyéniség egyedül üdvözítő voltát hirdető irányok pedig azt hirdetik, hogy ily abszolút mértékét felállítani

Csalódások.

I.

lehetetlen. A modern művészi törekvések általában jellemzi ez a küzdelem az esztetika megjegecesedett szabályai ellen.

Az elvi kérdések körüli küzdelmek általános jellemvonása az, hogy rendszeren túlzásba visznek. A küzdelem hevében mind két fél könnyen szertelenségbe csap. Így született meg a nagy társadalmi átalakulás viharai között a régi rend elleni küzdelemből az egyéniség elvét túlzásba vivő anarkizmus a közérdeket egyoldalúan hangsúlyozó szocial-kommunisztikus irányokkal szemben. Így támadtak a szertelenség szektái a művészet terén is. A művészet a skolaszticizmus ellen indult harcra és lerombolni készül minden szabályt.

Csak a börtönöket akarta szétrombolni, melyek a teremtő erőt fogva tarjják s íme csákányt emel a századok alkotta pompás palotákra.

— A „Ding an sich“ meg nem ismerhető. A dolgokat nem úgy látjuk, amilyenek és nincs rá módunk, hogy teljes valóságukban megismerjük: mert végre önmagából senki ki nem léphet.

A valóságot úgy, amint van, visszaadni nem lehet, a külvilágról jövő hatás bejárva a művész lelki világát magára veszi annak bélyegét. Minthogy a dolgok úgy, amint vannak nem rögzíthetők, a művész feladata abban áll, hogy a hatást tükröztesse vissza, melyet az ábrázolt dolog rá gyakorolt.

A festő lelkét a természet szín pompájából csupán egyetlen színhangulat ragadja meg, mely lelki állapotával összhangzó.

Az érzékekre gyakorolt minden hatás összetett, melyet elemezve, analizálva egészen egyszerű tényezőkre lehet felbontani. Amennyiben már most valamely művésznek sikerül elérni, hogy az egymás mellé helyezett elemi tényezők együttes összehatásukban az egész képét keltsék: feladatát megoldotta.

Minthogy ez elmélet a mű sikerének kifejezésre bizonyos objectív mértéket állít fel (az összehatás helyességét) nem oly forradalmi jellegű, mint amilyenek a valóságban ez elmélet alapján álló szecessziós és impresszionista iskolák. Itt már el van ejtve minden objectív ismérv, minden esztetikai szabály. Hogy mit rejtenek a művészet misztikus berkei, az a művészek titka lett, a laikus csak akkor képed el, ha egy-egy műremeknek keresztelt talány elé állítják.

De van egy általános emberi baj, mely lehetővé teszi a legképtelenebb alkotásoknak is a sikert: úgy hívják, hogy hiúság. Manapság „sikk“ az impresszionista, szimbolista, meg a többi ultramodern irányzatokért lelkesedni, tehát lelkesedünk értök, mert nem szeretnénk annak a látszatába keverdeni, mintha szellemünk gyöngye és erőtelen volna, hogy korunk magasan szárnyaló művészeit utolérje.

* * *

Íme a kaos, mely a művészet világában uralkodik.

Minden szabályt két ellentétes érdek, két szemben álló követelmény: a rend és a szabadság szükségessége hozza létre. E tétel kissé szabadabb magyarázattal minden téren alkalmazható. Így a művészetre is. Rendet teremteni a művészetben az esztetika van hivatva, mely a teremtő képzet hatáskörét körülírja. Ha a művészi szabadság e határokon túlcsap, ez mindég körtünet.

Így korunk művészeti viszonyai is határozottan a dekadencia jele. De a bomlás csak egy újabb, hatalmasabb fejlődés alapja. Hogy mily irányu lesz az, ki tudná megmondani, de kétségtelen, hogy a képzőművészetek terén a technika újabb vívmányainak teljesebb felhasználását s a művészetnek az anyaggal való szervesebb kapcsolatát fogja eredményezni. *Fodor Pál.*

Édes Stefikém!

Persze te nem akard elhinni, hogy milyen szomorúságot okozott nekem legközelebbi leveled, melyben írod, hogy „közbejött akadályok“ miatt nem töltheted nálunk a vakációt. Nem tudom, mik lehetnek azok az „akadályok“, csak elég az hozzá, hogy mikor haszontalan soraidat elolvastam, pityeregni kezdtem. Hát ez a barátság, az adott szó? Mennyire mondtad: „nem engedem, hogy az én kis, okos Lilikém abban az eldugott, penészes faluban még az abc-t is elfelejtse“. És itt van ni! Most már nem bánod, ha megöl is az unalom.

Persze! mert most nincs szükséged az én tapasztalt fejemre, mint az intézetben. Akkor jó voltam úgy-e? Milyen kétségbeesetten mondtad:

— Azt üzente, hogy felejtünk el mindent, ami köztünk volt, mert Ő már úgy is más iránt érdeklődik.

Te bánatodban és sértett hiúságodban mérget akartál inni, hiába mondtam, hogy az igen közönséges, szobalányos elmulási mód. Csak nagynehezen tudtalak aztán megvigasztalni:

— Bizd csak rám, — mindent el fogok intézni

És el is intéztem szépen. Akkor azt mondtad: hogy ezt sohasem fogod tudni nekem meghálálni! És most meg, amit ígértél — sem akard beváltani!

De hát — igaz — „közbejött akadályok“! Igen gyanusnak tartom! Ismerem az ilyen „közbejött akadályokat“; bizonyos vagyok benne, hogy a következők: két szemtelenül mosolygó barna szem, hosszúkás, arányos orr, alatta a már kipederhető, fekete színű, selymes valami stb. stb. No, nem?! Látod, ilyen önző vagy te!

Már elszántam magam, hogy itt magamban fogom halálra unni a nyarat, mikor a mama valamelyik nap kijelentette, hogy fürdőre megy s engem is magával visz. Fürdőre! . . . Istenkém, ez a vágyam mindig, mióta a felsőbe járok! Milyen jó is, ha az embernek mamája van és ha az beteg! (Itt zárjel közt mondod meg neked, nagy titoktartással, hogy a mamának csak olyan betegsége van, mint nekünk, mikor nem tudtuk a leckét s nem akartunk felelni. Hallottam, mikor a multkor az orvosnak azt mondta séta közben:

— Hallja, maga már négy év óta a házi orvosunk és még nem tudta egyszer sem keresztülvinni, hogy fürdőre menjek.

Az orvos hebegett valamit, majd egész halkan beszéltek s így nem értettem, hogy mit főztek ki). Elég az hozzá, hogy a papa lépre ment s holnapután utazunk!

Gondolom, hogy irigykedel. Én már elkezdtem a pakolást. Négy bluzt viszek magammal, azt hiszem, elég lesz. Meg — tudod — azt a fehér kalapot is bepakolom, amelyikben te szerinted minden férfit meg tudok hódítani. Szóval teljesen utra készen. Levélpapírt egy egész skatulyával viszek, azt mind neked küldöm el, feltéve természetesen, hogy a régi, hűséges levélíró Stefikém leszel s azonnal válaszolsz! Csókol

Lili.

II.

Édes Stefikém!

Jól van no! megbocsátok. Nem haragszom, a miért oly késő irsz előbbi levelemre. Tudod, hogy én méltányolni szoktam az olyan helyzeteket, mint a milyenben most te vagy. Mégis csak jól sejtettem, úgy e? Tíz kiló Kuglert mertem volna tenni egy ellen, hogy azok a „közbejött akadályok“ nem olyan közönséges akadályok. Persze! Az „aranyos“ ott ül mindig a szoknyád mellett és te meg — boldog vagy szörnyű módon.

De ne gondold, hogy irigyellek. Azért se! Mert... mert én is elárulhatok neked valamit...

Mindjárt a második héten ismerkedtem meg veled. Igazi fürdőies módon, ahogyan a szárazföldön nem is lehetne. Tudod, itt az ismeretség könnyen megy és az embernek szabadabban lehet viselkednie. A férfiak pedig olyan — hogy is mondjam csak neked... olyan kedvesen szemtelenek.

Elég az hozzá, hogy egyik délután, mikor a mamával sétáltunk, észrevettem, hogy egy csinos fiatal ember állandóan fixiroz. Úgy tettem, mintha nem venném észre, de titkon, mikor a mama nem látta, egy elismerő pillantást én is vetettem feléje.

Majdnem minden nap találkoztunk, hol a vízben, hol a korzón. Utóbb — megvallom neked — hogy a sétálás nem is esett jól, ha nem mehettünk el egymás mellett.

Egyszer vagy négy-öt napig nem láttam. Izgatótt lettem Csak nem utazott el? Vagy nem akar velem találkozni? Este sokáig nem tudtam elaludni, mindig ott volt előttem az arca. — Idegesen fürkésztem a sétálók közt, de sehol sem találtam.

Kedvetlenül mentem fürdeni. Jó messzire elúsztam, hiába kiabált utánam a mama; nem hallgatam rá.

Kint a szabad vízben hanyatt feküdtem s néztem a kék eget... Ábrándoztam...

Halk loccsanás riasztott fel. Odanézek és képzeld... Ő volt... két lépésnyire tőlem.

Megrettentem s a vér mind a fejembe szökött. Ő mosolygott.

— Hogy mert ide jönni — szóltam remegő hangon.

Egész közel úszott hozzám s lágyan suttozta:

— Ne kérdezze, hiszen úgy is tudhatja.

— De hogy gondol ilyet — szóltam bátrabban — ketten ilyen messze...

— Ne haragudjék, de nem tudtam ellenállani a maga két szép szemének — válaszolta még lágyabb hangon.

Hirtelen nem tudtam rá mit felelni, csak elpiúltam s egy mozdulatot tettem hátrafelé. Ő utánam jött s megfogta meztelen karomat.

— Menjen! kiáltottam rá haragosan.

— Ne haragudjék — ismételte s mielőtt védekezhettem volna, ajkát karomra tapasztotta.

Már ez azért sok volt. Ijedten rántottam el kezemet s ráivalltam:

— Szemtelen!

Egy kértelő pillantást vetett rám s a következő perében eltűnt a vízben.

Vakmerősége felbosszantott s elhatároztam, hogy ha a partra érek, elmondom a mamának az egészet. Ő már felöltözve türelmetlenül várt s össze is szidott amiért olyan messze elmertem menni.

Persze, mikor arra került a sor, hogy elbeszéljem a történeteket, hallgattam.

Gyáva voltam rá. Mondjad édes Stefikém, te mit tennél az én helyzetemben? Én nem tudom, de olyan különös, hogy ne mondjam — regényes az egész.

Ugy ég a karom, ahol megcsókolta az a szemtelen... Dehát én vagyok a hibás, miért menten el oly messze a mamától. Meg — tudod — olyan bűnbánóan tudott rám nézni! Most, hogy vetkezem le, elnézem fehér, gömbölyű karomat s rajta azt az alig látható kis pirosságot és... megvallom neked, hogy titokban megbocsátok Neki...

A mama rám kiáltott, hogy ne firkáljak, feküdjem már le, mert mindjárt éjfél lesz. Tehát: szervusz! Csókol

Lili.

U. i. Ezt a levelet legjobb lesz, ha eltéped. Valaki el ne olvassa!

III.

Édes Stefikém!

Legjobban szeretnék nem írni. Mert szörnyűség ami engem ért. Szörnyűség! Csak azért írom meg neked, mert úgy érzem, hogy megkönnyebbülök veled. Két nap óta egyebet sem csinállok, csak sírok és sírok... A mama nem tudja mire vélni a dolgot. Én azt mondom, hogy beteg vagyok, fáj a fejem.

Nem is gyanítod, hogy mi történt velem... Borzasztó azt a percet még vissza is idéznem! Legjobb volna, ha te sem tudnád meg... de mikor úgy fáj a szívem!

Ama kalandos napot követő délután történt. A szomszéd fürdő telepre mentünk látogatóba. Többen voltunk lányok és fiúk. Jól elfáradva és kiéhezve érkezünk meg.

Egyenesen a vendéglő felé tartottunk. Amint belépek, képzeld, ki jön velem szembe...

Ő... karján — csomó üres tányérral és sörös poharakkal...

Egy nyomorútló közönséges pincér volt...

Megismertem mindjárt. Nem tudom, mit csináltam; lehet, hogy sikoltottam is, csak rám néztek mindnyájan; két fiatal ember mellém ugrott s kikísértek.

Máig sem tudom, hogy jöttem haza...

Most csak mindig sírok szégyenemben és bosszúságomban... Még egy hetünk van hátra; nem hiszem, hogy itt kibírom! Legalább írj édes Stefikém és vigasztald meg a te szenvedő *Lilikédet.*

IV.

Ép az utolsó nap kapta meg Lilike a Stefi válaszát. Benne csak ennyi volt:

Vigasztalódj, édes Lilikém! Ilyen sorsunk van nekünk lányoknak... Sohsem tudjuk, mikor ér utól bennünket a nevezis... Az enyim meg egy haszon-talan házias ember volt...

Ölel

Stefi.

Tóth János.

Félek a különködéstől. De közönséges lenni mégsem szeretek. Ezért van, hogy senki sem szeret. Ezért van, hogy nincsenek barátaim. A lélek fensége nem ragályos. Nagy gondolatok és nagy szenvedelmek természetüknél fogva magánosok.

Válasz.

*Kis kék ruhában, leeresztett hajjal
Egyszerű lánynak nem születtem én.
Nincsen galambom, nem kelepel gólya
Oszlopos, gazdag házuk födelén.*

*Pompára, fényre vágyik az én lelkem
S kinevetem a sok dajkamesét,
Hol a szerelmes csakis úgy imádja:
Kis kék ruhában szöke, kedvesét.*

*S bár úgy szeretnék, nem dalolok mégsem.
— Edes poétám, az oka nagy ám! —
Hiszen, hogyha egy hamis hangot adnék:
Reám rontana bonne, mama, madám.*

*Kis imakönyvvel mindenik vasárnap
Templomba, igaz, mindig elmegyek,
De apuskával; s jaj! ha rám pillantna
Valami barna poéta gyerek.*

*... De ne szomorkodj széphanjú poétám!
Legyen bár gazdag, vagy szegény a lány,
A szíve érez — és szerelemé lesz
A szöke, barna, mind-mind valahány.*

*... Kis kék ruhában, leeresztett hajjal
Bár nem születtem nádfödél alatt,
Oh, ne szomorkodj, azért megtaláltál,
— S én örülök, hogy megtaláltalak.*

Kiss Kálmán.

Kirándulás a Bucsecsre.

— 1908 aug. 15., 16. —

Mikor a nyájas augusztus megérkezik a havasok tövéhez s a forró, nyári napsugarak a hegyvidékek lakóit is megbarnítják, a turistavilág szíve, lelke egyaránt megmozdul. A régi szöges cipőket újra kitatarozzák; a turistaszákak, hegyes botok, lámpák, távcsövek, mind előkerülnek a sötét kamrákból, lerázzák a téli port magukról s aztán rajonként indulnak meg a karavánok egy-egy festői havasra. Az általános láz nem hagyja érintetlenül még az idősebbeket sem. A megrögzött, vén turisták gyermekes örömmel s izgalommal készülnek a veszélyes hegyi utakra. Sokszor látták már ők az égbenyuló ormokat, sokszor megmászták már a vakmerő sziklaóriásokat és mégis újra vágnak a veszélyek s fáradsalmak után és mégis visszavágynak a fellegek közé, vissza, vissza... s aztán törődött testtel, de ifjú lélekkel újra kezdik a nehéz hegymásztást. Csoda-e, hogy én is felbuzdultam, lelkesedtem a fenséges havasokért s magam is elindultam egy bátor kis csapattal Erdélynek egyik legvadregényesebb havasára, a Bucsecsre.

A Bucsecs Brassó megye délnyugati határán, a Királykö szomszédságában emeli meredek ormait a fellegek közé. Legmagasabb csúcsa 2508 méter, A kiránduló turistacsapatok három oldalról szokták megközelíteni: Szinaia, Barcarozsnyó és Töröcsvár felől. Ezek közül legkönnyebbnek a színáji utat tartják. Mi Rozsnyót választottuk kiinduló pontul.

Gyönyörű csillagos este volt, a nyájasképző holdvilág útjának egy részét már megfutotta, mikor kis

csapatunk elhagyta a kies fekvésű városkát. Kimért, hosszú léptekben haladtunk előre az ismeretlen vidéken, csak néha néha szakítva meg szavainkkal az éjszaka néma csendességét... Úgy látszik, mindegyikünk saját gondolataival volt elfoglalva. — Elmaradt a város, csak a jámbor román házak ablakai világítottak még utánunk egy ideig, majd azok is eltűntek lassan-lassan, végre a magasan kinyuló ódon vár ormait is elnyelte az éj. Utunk, mely eddig síkságon vezetett, hirtelen apróbb dombok közé kanyarodott s szelíd lejtőn haladt fölfelé. Megszűnt a némaság is, hozzánk szegődött beszédes útitársnak a locsogó Vidombák patak, amely ettől kezdve egész eredetig, híven mellettünk maradt. Majd balfelé fordultunk s amint hirtelen kibukkantunk a dombok közül, a hold ezüstös fényében váratlanul előnkbe tárultak a Bucsecs körvonalai, sötéten, komoran, mint egy égbenyuló, félelmes óriás... Szinte megdöbbsentünk, sajátságos szorongó érzés vett rajtunk erőt egy pillanatra, mintha egy élő szörnyeteg előtt állnánk s már gondolni sem lehetne a menekülésre. A lassan leszálló köd még inkább fokozta illúzióinkat, majd végképen eltakarta szemünk elől az ijesztő rémalakokat.

Koromsötétben és szakadó esőben érkeztünk a hegy lábához, amit különben a bucsecsi kirándulók csak nagyon ritkán tudnak kikerülni. Innen kezdődött a tulajdonképeni hegymászás. Sűrű rengetegbe jutottunk. A sötétség tetőpontjára hágott. Lámpáink fénye dacára minduntalan belebotlottunk a kiálló fatörzsekbe s az útban heverő kövekbe. Óvatosan, tapogatózva haladtunk előre a százados tölgyek közt, vigyázva mindenütt a fékjelzésű turistaösvényre. A Vidombák hullámai itt már vadul törtek alá, lépten-nyomon víz-esést alkotva, szeszélyes kanyarulatokban; most közvetlen-közeliünkből hangzott sistergő zúgása, majd távolabbról tompa moraja.

Aztán tovább botorkáztunk, fáradságosan fölfelé, mindig fölfelé régi medreken, patakokon, csapásokon, sziklatörmelékeken keresztül, ügyelve mindenütt útmutatónkra, a kék színre. Ezalatt fejünk felett újra kiderült az ég. A fák lombjai közt be-bekandikált a tündöklő Vénus, jelentve, hogy megérkezett a piruló hajnal. Környezetünk is kezdett lassanként átalakulni. A lombos fák mindinkább elmaradoztak, helyüket délceg fenyők foglalták el. A nap vörvörös burkából kilépve, feltűnt a láthatár peremén s első sugaraival bearanyozta a sötétzöld fenyvest. Az egész vidék gyönyörű színpompában úszott. Üde reggeli szellő csapta meg arcunkat s mi kitágult mellet, mióhón szívtuk magunkba a tiszta, hegyi levegőt. Majd elmaradt hű útitársunk, a Vidombák patak is; szinte fájó szívvel hagytuk el a jó barátot, hisz úgy összeszoktunk a hosszú, fáradságos út alatt. Búcsúzóul még egyet ittunk a kristálytisza forrásból s aztán tovább folytattuk kacskaringós utunkat. Egy csuszamló hegyet kerültünk még meg, egy hegyet, amely lassan, de biztosan halad lefelé a völgybe. Közvetlenül a szakadék szélén haladtunk el; alól négyöt-záz méter mélységben a meredek, homokból és laza kőzetből álló hegyoldal az esőzések miatt valamikor megindult, óriási szakadékot hagyva maga mögött, amely szüntelenül omladozik s magával rántja a rajta levő fenyőket is. Sokáig bámultuk a rendkívüli látványt, majd hátat fordítva, tizenöt pernyi kapaszkodás után, reggel nyolc óra tájban megérkeztünk fáradtan s éhesen az első menházhoz (1578 m.) A kárpátgyesület tulajdonát képező menház a körülményekhez képest elég jól van berendezve s a fáradt turistáknak kellemes pihenőhelyül szolgál.

Miután az út fáradalmaid kissé kipihentük s farkas étvággyal jól bereggeliztünk, ismét felkerekedtünk. Utunknak gyönyörű, de veszedelmes részlete csak ezután következett. Vakmerő sziklaparkányokon, rémületes örvények felett tekergődött a keskeny turista-ösvény. A délceg fenyők rég elmaradtak már, csak törpe fenyők tengődnek még imitt-amott. Az utolsó patak csörgedezése is elhangzott. A tökéletes csendet nem zavarja itt semmiféle élőlény, nem tanyázik itt már a kőszáli sas sem, csak a dühöngő elemek szakítják meg olykor-olykor a nyomasztó némaságot. Kietlen sziklaormok meredeznek vad szakadozottságban az ég felé, amelyeken nem tenyészik már a törpe fenyő sem. A levegő itt állandóan hűvös s a szél is kellemetlenül fujdogál. A mély sziklarepedésekben, ahová csak néha-néha jut egy elbúsult napsugár, nagy tömegekben tavalyi hó csillog . . . úgy látszik, még megéri az útját. Itt már a gyopárok hazájában vagyunk . . .

Mily csodálatos is az isteni teremtő kéz, mily megkapóan egyesíti a fenségest a végtelent a kellemessel, az idillikussal. Ott, ahol az óriási sziklafalakat először éri a fölkelő nap aranyugára, a legmeredekebb csúcsokon s parkányokon, ahonnan a legbátrabb hegy-mászó, a biztoslábú zerge is csak remegve mer letekinteni a rémületes mélységbe, a szürke sziklarepedésekből hófehér havasi gyopárok dugják ki csillogó szirmukat . . . Ime, a komor óriások emlőjéből mily bájos gyermekek táplálkoznak. Elámulva, meghatva csodálatuk és dicsértük az Alkotót, ki a végleteket ily szépen egyesíté. Aztán elindultunk összeszedni egy néhányat emlékül ezekből a kedves havasi tündérekékből. Istenkísértés volt biz' az, mert a tündöklő gyopárokért már nagyon sok vakmerő turista áldozta fel életét . . . de végre is sikerült.

Innen is elbúcsúztunk s tovább folytattuk mindinkább veszélyessé váló utunkat. Hátra volt még az utolsó ötszáz méter, fölkapaszkodás a főcsúcsra. A szél lassanként orkánná változott; lépten-nyomon egymásba kellett kapaszkodnunk, hogy le ne kapjon a kopár és meredek sziklaoldalról. A kilátás gyönyörű kezdett lenni; vissza-visszafordultunk élvezni a mindinkább nagyobbá váló láthatárt s csodálni a vakmerő lejtőt, amelyen felkapaszkodtunk. Lábaink tompa fájdalmát alig véve számba, siettünk fölfelé, mintha mindig fülünkbe csengett volna a harsány „előre“ kiáltás . . . előre . . . előre . . . pedig csak szívünk heves dobogása hangzott. Úgy ösztönözt, úgy siettetett valami, feljutni mielőbb a tetőre.

Végre elértük kirándulásunk célját, a Bucsecs tetejét. Fent voltunk hát 2508 méter magasságban, fent a fellegek felett. Lábainknál két ország, körülöttünk végtelen láthatár, fejünk felett kék égboltozat, mindez oly varázserővel hatott ránk, hogy ajkunk elnémult s csak néztünk, bámultunk öntudatlanul egy pár percig. Majd föleszméltünk kábultságunkból s gondosabban szemügyre vettük környezetünket. A nap épen delelőpontján állott, gyönyörű, tiszta levegő volt, csak néha-néha vágatott el mellettünk szédületes gyorsasággal egy-egy felhőfoszlánnyal a zúgó szélvihar. A fenséges panorámát, amelynek közepén álltunk, méltóképen toll nem képes leírni, ecset nem képes lefesteni. Az ily képet színről-színre kell látni, hogy helyes fogalmunk lehessen róla.

Északra előttünk a vadregényes Erdély terült el a maga minden bűbájával. Közeliünkben innen is, onnan is csillogó havasok integettek felénk. Előttünk két testvér gyanánt a Deák és a Nagykőhavas erdőkoszorúta bércei látszottak a köztük szeszélyesen kanyargó

tömösi szorossal; balfelől egy óriási kőszirt, a Csukás bámult némán reánk, jobbfelől a sajátságos kékes színben tündöklő Királykő ormai csókolták az eget, azon túl pedig a homályos távolban a fogarasi havasok csúcsai emelték fejüket a fellegek közé. A láthatár nagy részét északra a Barcaság termékenny rónája foglalta el egész addig a vonalig, ahol az ég a földdel összeölelkezve hamvaskék függönyével mindent elrejt a vizsgálódó szemé elől. A szorgalmas városkák, csinos falvak apró pontokként tűntek fel imitt-amott; némelyiknek bádogg-tornya meg-megvillant az erős napfényben. A szép Erdély, mint egy jó édesanya, kitérte előttünk keblét, megmutatta minden ékességét. Óh, én nem kérdezem, nem csodálom, mért szereti, mért imádja az egyszerű székely földműves is annyira hazáját, aki látja ezt a szép országot, beleszeret halálosan s az átfogja érezni, meg fogja érteni, hogy miért öntözte vérével oly szívesen hazája rögeit évszázadok hosszú során át a székely s miért volt Erdély a magyar szabadságharcok szülőföldje.

Délre Románia mészáló hegyei fehérlettek, azon túl nagy lapály terül el, a kéklő távolban pedig szinte látni véltem tábori látcsómmal Bukarest karcsú tornyait és büszke palotáit. Közvetlenül a Bucses lábánál fekszik Románia legszebb nyaralótelepe, Szinaia, amely a román királynak is kedvenc tartózkodási helye. Pazar fényvel berendezett villái, remek parkja, gyönyörű fekvése, kellemes levegője méltó versenytársává teszik Tátrafürednek.

Miután a fenséges panorámával egészen beteltünk, közvetlen környezetünkre irányoztuk figyelmünket. A csúcs tetején egy óriási kődarab hever kettészakadva; úgy tűnik fel, mintha hőskorbéli titánok messziről vonszolták volna ide emlékjelnek elhunyt társuk sírjára. Valóban ennél súlyosabb határkő meg nem állt két ország határán. Ez óriási szikla oldalához két menház támaszkodik, a magyar és a román; az előbbi kőből, az utóbbi fából készült. A kis lapos magyar menház szomorú elhagyatottságban húzódik a szikla északi oldalához. Nagyon hideg van benne s ezért a turisták nem látogatják. A román menház jóval nagyobb, kényelmesebb, miért aztán a magyar turisták is ide menekülnek a dühöngő szélvész elől. A szinai bojárók és turisták, kik rendszeren öszvéreken kapaszkodnak fel a csúcsra a nem nagyon meredek romániai oldalon, augusztus és szeptember hónapokban állandóan egy embert tartanak itt, aki drága pénzért a magyar turistákat is ellátja fenyő és hóvízzel, de élelmiszert itt aranyért sem lehet kapni. Mi magunk is a román menházba menekültünk a hideg elől, egyáltalában nem tartva attól, hogy a román határőrök gorombán visszakísérnek a magyar földre . . . nem járt erre afféle ember talán évtizedek óta sem. Azután zsákjainkat kiürítve, mohó étvággyal ettük meg ebédünket, ittunk rá méregdrága hóvizet, pihentünk utána még egy jó órahosszat, majd felkerekedve, lelkünkben egy kedves emlékekkel búcsúztunk el Erdély legfenségebb havasától, a gyönyörű tájképtől s megkezdtük a fáradságos leereszkedést.

Pály József.

Mindenki érdemes a szeretetre, csak az nem, aki magát annak tartja.

Wilde O.

Semmi sem ritkább, mint egy ember önálló tette.

Emerson.

Szólít az álom.

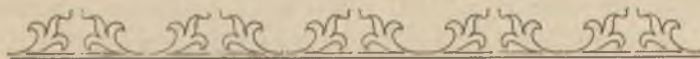
Messziről jövök . . . s megyek újra.
 Szilaj a verem . . . hajt a vágy.
 Valaki hi, valakit várok,
 Valaki nyugtot sohse hágy.

Mélázó éjjek némasága
 Szomorú csendbe száll le rám,
 És szól, beszél szívemhez egyre,
 Hívogat egy Álom-leány.

Nem láttam még s már megszerettem.
 Szívem utánna megbomol.
 Ahaszúr útján járom érte,
 Míg meglelem majd valahol.

. . . Nebántsatok hát, hadd bolyongjak,
 Hadd menjek vágyaim után —
 Valahol vár egy édes álom,
 És egy csodás Álom-leány.

gy.

A selmeci kohó művek.

Az ős bányaváros tulajdonképeni bányaipara, az ércelérek szegénysége folytán erős hanyatlásnak indult. Az arany itt már valóságos fehér holló, a mi pedig az arany jelenlegi magas s az ezüst alacsony ára mellett nem épen közömbös dolog.

A nemes fémek, vagy mondjuk csak az ezüst kinyerése itt az ólom segélyével történik, mire úgyszólván maguk a galenit telepek utalnak. Az u. n. amerikai foncsoritással nálunk már régóta felhagytak, mert ez az eljárás az itteni ércek minőségének nem felel meg. Ezek ugyanis a kénen kívül rezet, arzént, antimónt és igen sok kovasavat tartalmaznak (sztefanit, polibázit). Az ércet maguk a bányászok a kellő nagyságú szemekre zúzzák, vegyelemeztetik nemes fém tartalmát illetőleg s aszerint kötik meg az alkut a kohóval. Mint említettem, a kohósítás az ólom segélyével megy végbe, azért az apróra zúzott ólom és ezüst ércet összekeverik s még pörkölt vaskovandot adnak hozzá, hogy a kovasavat elsalakítsák. Az így elkészített keveréket, az u. n. tovatoló kemencékben pörkölik, egy részt, hogy a főlös ként elégessék, másrészt, hogy a törmelék darabos formába olvadjon, különben a körölvastóban rengeteg szállópor keletkeznék. Ezen kemencék hosszú sorban vannak elhelyezve és a tüzelés az egyik oldalon történik. A törmeléket először a leghidegebb részbe teszik s fokozatosan tolják tova a melegebb részek felé.

A pörkölt termény koksszal keverve jut az aknás szerű körölvastóba. Itt a vas a kovasavval egyesülve képezi a salakot s a megolvadt tömeg tetején úszik. A salak, melynek lecsapolása állandóan történik a hányóra kerül. A pörkölésnél visszamaradt kén a rézzel egyesülve alkotja az u. n. kénlét; míg legalul marad a sulyos ólom a koksztól redukálva, mely az összes aranyat és ezüstöt felveszi. A kénlétből itt állítják elő a fekete rezet, melyet Besztercebányán elektrolizálnak. Bennünket közelebről a műólom feldolgozása érdekel.

Miután ezeket tányéralakú agyagtégelyekbe lecsapolták, mintát vesznek belőle és u. n. leüzésnek vetik alá, melyet már Plinius ismert. A lapos leüző kemencék

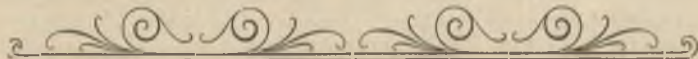
munkatere tányérszerűen ki van dörgölve márgával. Ebben olvasztják meg és hevitik 200—300° C-ra az ólomot, miközben két hatalmas fűvócsővel levegőt fujtatnak rá. Az ólom egyesül a levegő oxigénjével és u. n. mázag lesz belőle, mely lecsapolható. A tisztított mázagot a fazekasok használják az agyagedények mázának előállításánál. Ezen eljárás szerint az összes ólom oxidálható, míg a visszamaradt ezüst és arany elkülönítése a körömbányai pénzverőben történik kénsavval. Az ólomoxidot azután ismét szénnel redukálják lágy ólomra u. n. szibériai pestekben. De ez az eljárás csak akkor fizeti ki magát, ha a műólom métermázsánként legalább 100 gr. ezüstöt tartalmaz, mert hiszen a tüzelés fával megy végbe s egyszeri leüzés egy hónapot is igényel.

Az ennél szegényebb ólom feldolgozása a Pattinson vagy a Parkes féle módszer segélyével történhetik. Ezek már bonyolultabb kémiai processzusokon alapszanak, azért ismertetésükbe nem bocsátkozhatom, csak névleg említem föl, hogy nálunk a Parkes-féle eljárást alkalmazzák.

A kohóhoz tartozik az agalmatulit zúzómu, tűzálló téglék előállítására, melyben pár eltöltött pillanat épen elegendő arra, hogy az ember úgy jöjjön ki belőle, mint egy kőműves legény szombat délután.

Végül fölemlítem, hogy a kohó gépei (a bánya gépekkel együtt) Kachelmann vihnyei gyárából kerültek ki. A város legérdekesebb látni valója mindenesetre ez az ezüst kohó.

Finkey József,
 bányamérnök hallg.

A táncoló kísértetek.

Ezelőtt mintegy 20—25 évvel történt a dolog Patakon . . .

Egy szüret alkalmával nem messze a taposó háztól, halva találták Balogh Mihály uram sógorát, Pethő Gáspárt. Hogy halt meg, mint halt meg, senkisémm tudta; nem is törődtek volna vele nagyon, miután orvosilag konstatáltatott, hogy megütötte a guta, azonban az asszony nép sehogysem tudott belenyugodni a hirtelen halálba — már akárhogy is volt, de nem rendén volt, mondogatták, hisz olyan ép, erős ember nem is halhat meg oly hamarosan, aztán meg milyen teréfás ember volt, még akkor este is hogy elmókázott, erővel táncolni akart és hogy az asszonyok és lányok közül senki sem akart vele táncolni, hát egy nyírágseprűt kapott elő, oszi úgy ugrált ott a taposó ház közepén, hogy majd halálra kacagták magokat, akik ott voltak.

No csak kezdeni kellett az ilyen beszédeket, már egy néhány nap múlva suttogva beszélték, hogy Pethő Gáspárt a kísértet táncoltatta el a másvilágra, hiszen, aki emlékszik rá, láthatta, hogy milyen izzadt volt rajta minden gúnya, az arcán is látszott, hogy milyen kimerült volt a sok tánctól . . .

Azután telt, mult az idő s a táncoló kísértet mind erősebb gyökeret vert a köztudatban; mindenki hitte és vallotta, hogy néha-néha, különösen úgy szüret táján, mikor a megboldogult, illetőleg megtáncult Pethő Gáspár esete volt, szokott megjelenni éjjeleként pont 12 órakor s egész 1 óráig ott táncol eszeveszetten a borházba és körülötte; jaj volna ilyenkor, ha valakit ott találna, úgy bána azzal, mint a szegény Pethő Gáspárral Hej, nem is merne arrafelé menni senki éjszaka, hiszen még csak látni is oly rémes lehet az a táncoló fehér alak, hãtha még, oh, brr., elkezdene ott fel alá

táncolni az emberrel! . . . De mikor jó az éjfél utáni 1 óra, úgy eltűnik, mintha a föld nyelné el . . .

Balogh Mihály uram egy ideig csak nem akart hallgatni az efféle beszédekre, de annyi tény, hogy a Pethő sógor esete óta sohasem ment este borért a pincébe s mikor pedig az ángya-asszony megesküdött, hogy a multkor a malomból jövet, saját őszintén látta tulajdon két szemével azt a táncoló izét, maga is remegve gondolt pincéjének éjjelenként megjelenő vendégére . . .

Történt egyszer, hogy Balogh Mihály uram sok bort szállított a nagy pincéjébe de úgy eltarisznyázták az időt, hogy estére maradtak és csak nagy későn érkeztek meg a pincéhez . . . Mit volt mit tenni, hozzá kellett fogni a dologhoz, mert bizony a bort csak nem hagyhatják odakünn, meg osztán holnapra megint van elég dolog, hát csak hozzáfogtak, ámbár nem valami nagy kedvvel, rágondolva a táncoló kísértetre; magán Balogh Mihály uramon is végig futott a hideg, ha arra gondolt, hogy ha most itt lepné őket az a fene kísértet . . . Pedig az éjszakába mind beljebb mentek . . . Sötét holdvilágnélküli éjjel volt, még a csillagok se akartak előbújni, csak egy pár pislogott félénken az ég alján mintha remegnének az éjjel bekövetkezendő jelemtől . . . A mi embereink is minél inkább beljebb mentek az éjszakába, annál inkább igyekezett kifelé belőlök a bátorság, úgy, hogy a gazda jobbnak látta egy kis itókéval ellensúlyozni a tovatűnni kezdő vitézséget, ami annyira sikerült, hogy nemsokára egész vígan ment a társalgás.

— Na, most jönne az a kísértet, szóló nevetve Balogh Mihály uram maga is jól felbátorodva, eljárnám vele a kállai kettőst.

— Én meg ráköszöntének egy ital bort, toldja a beszédet Mezei szomszéd, ilyet úgy se ivott még a beste lelke ott a másvilágon, pedig tudom, jól esne neki egy pár korty.

— Na, hogy nem sok esze lehet annak a kísértetnek, vág közbe Balogh uram idősebb fia is, hogy meg nem kóstolja néha-néha, már bizony, ha én neki volnék, a pincébe is be-benéznék és sorba kóstolgatnám a hordókat; ej, bolond egy szerzet is ez a kísértet, pedig tudom, mindjárt jobb kedve lenne a tánchoz . . .

— Majd megtáncoltatnám én most, jelzi magát dörmögő hangján Andris sógor is, kin a bátorság, illetőleg a bor tüneteii legjobban meglátszottak, tudom, nem hallott még olyan muzsikát, amelyet én húznék a hátán ezzel ni — vitézül forgatván kezeibe az emelő rudat.

— De hiszen Andris bátya, világosítja fel az ifjú Balogh, a kísértetnek nincsen is háta, meg oszt de mi lelte Andris bátyám? Egész elsápadt . . .

Andris bácsi pedig nem felelt semmit, csak eldobta a rudat magától s rohant lefelé a borháztól, csak útközben nyögdécselte: jaj végünk, segits szent Habakuk, itt van a táncoló kísértet! De már ekkorra a többiek is észrevették, hogy libegnek rémesen a borház felé holmi fehér alakok, minden zaj nélkül, mintha csak a levegőbe járnának.

— Jaj, édes apám, végünk, ordít az ifjú Balogh, jaj, jaj, oszt nem is egy, mindmiúndnyájunkat eltáncoltat, jaj-jaj s azzal utánna az Andris bácsinak, futott ő is esze nélkül . . . Úgy látszik, maga Balogh uram sem volt hajlandó ellejteni velök a kállai kettőst, amelyet az imént oly nagy bátran angazsált; de még Mezei uramnak se nagy kedve látszott a pohárköszöntőhöz, hanem rohantak a megkezdett irányban . . . Futott, rohant, ki hogy tudott, Isten tudja, meddig, míg egyszer

csak először a nehézkes termetű Andris bácsi, majd Balogh uram s a Mezei sógor egymásután vágódtak el egy árokszélen, csak az ifjú Balogh bírta még szuszszal, ki, bár lankadtan, de törhetetlennek látszó buzgalommal igyekezett testi épségét lábái segítségével megmenteni; „asztán úgy volt aztán elesett“ ő is, kimerülten rogyván le egy vízzel telt gödörbe, magasra felcsapván a vizet belezuhanó fáradt testével . . .

De hagyjuk a menekülőket. Hát ugyan a kísértetek mit mívelnek azóta, talán már más médium hiányában egymással lejtik ama borzasztó tulvilági táncokat . . .

A kísértetek pedig számszerint négyen, ott lebegtek a borház körül, hol meg a borházban; de igen különös kísértetek lehettek ezek, mert először egy, azután a többi, mind valami kupafélét húzott elő a fehér lepel alól s ugyancsak sebes tempóban kezdték teleeresztgetni a hordókból; úgy látszik, igen megszomjaztak ott a tulvilágon, mert munka közben gyakran fel-felhajtogattak az ottmaradt buteliákból. Mikor pedig mindegyik kísértet készen volt a maga dolgával, egyszerre eltávoztak a színtérről, bár már nem olyan könnyed táncmozdulatokkal, mint ahogy az előbb lebegtek elő a tulvilágról, mert bizony nem csak az élőknek, de a halottaknak is nehéz a földi teher . . .

Másnap már szélébe beszélték a rettenetes történetet, hogy milyen kísértetek jártak a Balogh uram borháza körül, éppen mikor az éjjel a borshordókat hurcolták lefelé a nagypincébe . . .

— A szemök úgy fénylett, mint a vadmacskáé, a lepedőjük pedig fehér lángot lövelt; a Balogh Pesta azt mondja, hogy őt már meg is fogta, hogy megkezdi vele a táncot, de kisiklott szikkadt csontkezeiből és a vasbottal felé is sújtott, de úgy elrebbent az ütés elől, hogy a bot csak a szilvafát érte, meglehet nézni, még most is ott csüng a letört galy . . .

. . . A kísértetek pedig még reggel is mámorosan aludtak egy borgőzös diákszobában . . .

Bornemisza István.

Valamikor . . .

*Valamikor kéklott az ég felettem:
Barna kis lány csókos ajkát szerettem.
A kertemben rózsabokor virágozott,
A babámnak szedtem róla virágot.*

*. . . Beborúlt a ragyogó ég felettem:
Barna babám, hej, már rég elvesztettem!
Rózsabokor sem virít a kertembe,
Szomorúfüz somorkodik helyette.*

Kovács Bertalan.

Ha megsértés megölheti a szerelmet, akkor az önszeretnek nagyobbak kellett lennie a szerelemnél

Nem szeretem, ha mások is tudják azt, amit én, mert akkor nem lehetek különb az embereknél.

Szóban vagy színben, zenében vagy az aischylosi színjáték festett álarca mögött, vagy valamilyen szicíliai pástor kifűrt nádsípján az embernek és küldetésének meg kell nyilatkoznia.

Wilde O.

EGYLETI ÉLET.

A Főiskolai Ifjúsági Egylet, mely magában foglalja az egész akadémiát és a gimnázium VII. és VIII. osztályát is, szept. 16-án tartotta meg alakuló közgyűlését *Koréh Béla* főiskolai szénior elnöklete alatt. Alelnökei lettek: *Komendovics Gyula*, mint a Jogász Egylet elnöke és *Hubay Mihály*, Theol. Egyletnek elnöke. Jegyzője: *Muzsi István* IV. hh., pénztáros: *Sólyom Ferenc* III. hh. A bizottság tagjai: *Czinyéry Barna* IV. hh., *Komendovics Gy.* IV. jh., *Trócsányi D.* III. hh., *Fodor Pál* III. jh., *Rozgonyi S.* II. hh., *Vitányi J.* II. jh., *Szepessy P.* I. hh., *Hegedüs J.* I. jh., *Szántó F.* VIII. o. t., az Erdélyi Önk. Kör elnöke: *Pálóczy B.* VIII. és *Komáromi J.* VII. o. t. Ugyancsak ezen a gyűlésen alakult meg a Közlöny szerkesztősége is, melynek főszerkesztője hivatalból *Koréh Béla* szénior, felelős szerkesztőjévé *Györék József* hh. választott meg; munkatársai pedig: *Fodor Pál* jh. és *Komendovics Gyula* jh. lettek. Az egylet szept. 29-én újból tartott egy gyűlést, melynek tárgya az október 6-iki ünnepély rendezése és az egyleti jegyzőnek a megválasztása volt. Ugyancsak ezen a gyűlésen határozta el az ifjúság, hogy a Közlöny 25 éves jubileumának az emlékére ünnepélyt rendez és hogy ugyancsak ennek az évnek a tiszteletére Közlönyünket borítékkal látja el.

Akadémiai Olvasó Egylet alakuló közgyűlését szept. 17-én tartotta éveken át buzgó tanár-elnöke: *Nt. Radácsi György* elnöklete alatt. Tisztikarát a következőképen alakította meg: ifj. elnök: *Tóth János* IV. hh., könyvtáros: a múlt év végén megválasztott *Fodor Pál* III. jh., pénztáros: *Sólyom Ferenc* III. hh., jegyző: *Györék József*, ellenőr: *Rozgonyi Sándor*. Bizottsági tagok lettek: *Dali Gyula*, *Kolonay Gyula*, *Enyedy Andor*, *Csabay Gyula*, *Deme László*, *Vitányi Iván*, *Radácsi György* és *Pál Béla*.

A Hittanhallgatók Egylete szept. 30-án tartotta meg alakuló közgyűlését *Rohoska József* th. dékán elnöklete alatt. Tisztikarát többnyire egyhangulag a következőképen alakította meg: ifj. elnök: *Hubay Mihály* IV. hh., alelnök: *Trócsányi Dezső* III. hh., titkár: *Sólyom Ferenc* III., pénztáros: *Molnár Sámuel* IV., könyvtárnok: *Antalfy Gyula* III. Bizottsági tagok lettek: *Burax Lajos* IV., *Keresztessy László* III. *Rozgonyi Sándor* II., *Szepessy Pál* I.

A Főiskolai Jogászegylet szept. 23-án dr. *Szabó Sándor* elnöklete alatt tartotta meg alakuló közgyűlését, melyen tisztikarát a következőképen választotta meg. Elnök: *Komendovics Gyula* IV. é., alelnök: *Fodor Pál* III. é., pénztárnok: *Kollonay Gyula* IV. é., ellenőr: *Gombos Ferenc* II. é., könyvtárnok: *Gööz Lajos* II. é., jegyző: *Kiss Kálmán* I. é. Bizottsági tagokká választottak: *Tomcsányi Boldizsár* IV. é., *Mizsák István* IV. é., *Kossuth Ferenc* II. é., *Smál József* III. é., *Buday Ákos* III. é., *Tamáská Lőrinc* II. é., *Pál Béla* I. é., *Hegedüs Ferenc* I. é.

Az Akad. Ifj. Olvasó Egylet könyvtára az elmúlt 1907/8-ik iskolai évben közel 300 kötet könyvvel gyarapodott. A könyvtár jelenleg körülbelül 6100 darab könyvet foglal magában.

A Sárospataki Akadémiai Atlétikai Club szept. 17-én tartotta meg alakuló közgyűlését, melyen az egylet tisztviselőivé a következők választottak meg. Elnök: *Lőrincz László* IV. jh., alelnök ellenőr: *Csabay Gyula* III. jh., jegyző: *Fogarassy Jenő* II. hh. Pénztárnok: *Keresztessy L.* III. hh., ellenőr: ifj. *Radácsi György* I. hh. Bizottsági tagok lettek: *Majos Ferenc* III. jh.,

Kossuth Ferenc III. jh., *Tóth János* IV. hh., *Györék József* III. hh. Vivásvezetővé: *Sáfrán Jenő* alkönyvtárnok választott meg, ki nagy elfoglaltsága miatt azonban ezen állást nem fogadta el, tehát a vivásvezető csak ezután fog megválasztatni. Egyletünk így teljesen megalakulva szép reményekkel és nemes ambícióval lát hozzá évi működéséhez, hol a fősúlyt most már az atlétikára fogja helyezni. Hol kész az akarat, ott biztos a siker. Mi pedig a teljes siker reményében indulunk útkra, hogy dicsőséget szerezzünk izmainkkal is ennek a mohos, megvénhedett jó alma maternek. Előre... előre! — ez a jelszavunk. Isten adjon áldást munkánkra.

A Sárospataki Ifjúsági Tűzoltó-Egylet, melyet a múlt évben a gyakori tüzeset hívott életre, ez évben is megalakult, hogy szolgálatára lehessen a város polgárainak, ha a körülmények épen úgy kívánják. Az alakuló gyűlést *Lőrincz László* IV. jh., már a múlt év végén megválasztott ifj. parancsnok nyitotta meg. Főparancsnoknak *Dr. Kun Zoltán* főiskolai orvos urat nyerte meg az egylet. Tisztviselők a már megválasztott *Lőrincz László* kívül az ifj. kebeléből a következők lettek: segédtsiszt: *P. Nagy Gusztáv* II. jh., szertárnok: *Lenkey Gyula* IV. hh., szivattyús parancsnok: *Kossuth Ferenc* III. jh., mászóparancsnok: *Kovács Bertalan* II. hh., rendőrparancsnok: *Antalfy Gyula* III. hh., I. csővezető: *Sarkady N. Sándor* III. jh., II. csővezető: *Vitkay Bertalan* II. hh. Bizottsági tagok lettek: *Muzsi István* IV. hh. és *Soltész Tamás* II. jh. Az egylet jegyzőjéül *Molnár Sámuel* IV. hh. választott meg. — Adja Isten, hogy ez évben az egylet működésére ne legyen szükség!

Főiskolai Énekkar a szept. 22-én tartott közgyűlésén tisztikarát a következőképen alakította meg: Elnökké lett: *Tóth János* IV. theologus. főprecentor: *Fogarassy Jenő* II. theol., alprecentor: *Matusz István* II. jh., tenor I. protokántor: *Topa József* IV. theol., tenor II. protokántor: *Dali Gyula* IV. th., bass I. protokántor: *Kovács Lajos* III. th., bass II. protokántor: *Meskó Dezső* IV. th. — Hogy sikerekben gazdag lesz-e a kórus ez évi működése, egyelőre még nem tudhatjuk, de reméljük hogy az erők esetleges hiányát a lelkiismeretes vezetés kárpótolni fogja!

A Gimn. Erdélyi Önképzőkör szeptember 12-én tartotta meg alakuló közgyűlését, amelyen a múlt év végén lemondott *Nagy Lajos* tanár-elnök helyébe a társulat egyhangú lelkesedéssel *Dávid Zoltán* főgimnáziumi tanárt választotta meg. A társulat tisztikara ugyanekkor lett megalakítva a következőképen: ifj. elnök: *Szántó Ferenc* VIII., titkár: *Fekete Gyula* VIII., főkönyvtárnok: *Palesó László* VIII., főjegyző: *Komáromi János* VII., pénztárnok: *Bálint Zoltán* VII., alkönyvtárnok, aljegyző: *Pásztor Béla* VII. A társulat eddigi életéből kiemelendő mozzanatok *P. Nagy Pál* VIII. és *Eröss János* VIII. o. tanulók szavatai, kik szereplésükkal mindketten nagy élvezetet szereztek társulatunknak.

A Főgimn. Gyórsírókör szept. 20-án tartotta alakuló közgyűlését 60 taggal. Tisztviselőkké választottak: ifj. elnök: *Barth Ernő* VIII., titkár: *Csabay István* VIII., főjegyző: *Komáromi János* VIII., pénztárnok: *Kovács Géza* VII., főkönyvtárnok: *Dobos Sándor* VI., s aljegyzőkönyvtárnok: *Nagy László* VI. o. tanulók. Az állandó bizottság tagjai *Barth Ernő*, *Komáromi János*, *Bálint Zoltán* és *Kovács Géza* lettek. Egyszerre három tanfolyamnyilik meg az intézetben: egy a kezdők, egy a haladók részére, és egy a gyakorlók részére, azonkívül lesznek még gyakorló órák is a parlamenti gyorsírás számára.

Valahol ott a Tisza partján.

Valahol ott a Tisza partján
A lány a legényt megszerette,
A legény őlet fel se vette —
Fel se vette, — kinevette.

Valahol ott a Tisza partján
— Csillagsugáros nyári este,
A víz a leányt kivetette, —
Kivetette, — eltemette.

Borbély Sándor.

Előfizetési felhívás.

Lapunk jelen számával a huszonötödik évfolyamába lép. És ez idő alatt mindig híven és önzetlenül szolgálta az ifjúság érdekeit és mindig összekötő kapocs igyekezett lenni az ifjúság és a nagyközönség között. Célja volt egy pezsgő, forrongó ifjúságnak a megteremtése, mely eltudjon merülni a kor szellemébe, mely meg tudja érteni az újidőket szülőváltozásokat. Amellett még teret nyújtott az ifjui lélek szárnypróbálgatásainak is, hogy majd kiforrva, megerősödve, az élet is hasznunkat vehesse.

Huszonnégy esztendőn át mindig azon volt ez az ifjúság, hogy ezt a lapot, ha áldozatok árán is, fentartsa és virágoztassa.

Es ez a törekvés még ma sem szűnt meg, ifjúságunknak még ma is élénk vágya, hogy ezt a lapot, az ő hivatalos organumát fentartsa és megőrizze még hosszú időn át.

De hogy ezt tehessük szükségünk van a nagyközönségnek — a multban már annyiszor tapasztalt — anyagi és erkölcsi támogatására is, mint olyanra, amelytől lapunk létérdeke függ. Épen azért most is tiszteletteljesen fordulunk lapunk barátaihoz és mindazokhoz, akik érdeklődéssel kísérik az ifjuágot és annak mozgalmait, hogy támogatásukat mi tőlünk se vonják meg, ne pedig épen ebben az évben, mert csak úgy leszünk képesek áldozni az emlékezet és a kegyelet oltárán.

Lapunk ebben a terjedelemben, egy ünnepi számmal is gazdagítva, havonként fog megjelenni.

Előfizetési ára:

Egész évre	---	---	4 korona.
Félévre	---	---	2

A Sárospataki Ifjúsági Közlöny szerkesztősége.

HIREK.

— **Pályázat.** A Főiskolai Ifjúsági Egylet egy okt. 6-iki ódára pályázatot hirdet. Díja 20 korona. Beadási határidő okt. 4.

— **Felhívás.** Ez uton is kérem azokat az urakat, akiknél a „Sárospataki Főiskolai Jogászegylet“ tulajdonát képező könyvek vannak, hogy azokat — az ellenkező esetben bekövetkezendő kellemetlenségek elkerülése végett — a legrövidebb idő alatt igyekezzenek kezeimhez juttatni. *Gööz Lajos, könyvtárnok.*

— **Évmegnyitó ünnepély.** Az iskolai év megnyitása szept. hó 10-én történt meg az imateremben. Az ünnepélyt Novák Lajos megleghangú imádkozása nyitotta, majd mint közigazgató szólt az ifjúsághoz egy pár buzdító és lelkesítő szót. Utána Szánthó Gyula dr. jogtanár emlékezett meg dr. Ballagi Gézáról, főiskolánk volt jogtanáráról egy szívből jövő, meleg és tartalmas felolvasás keretében. Az ünnepélyt a XC. zsoltár éneklése zárta be.

— **Lelkészképesítő és alapvizsgák.** A szept. 4—8. tartó theologiai alapvizsgára 21 ifjú jelentkezett. Ezek közül jeles lett I (*Sólyom Ferenc*), jó 3, elégséges 7. Nyolc pedig javítóra és egy osztályismétlésre utasított. Egynek pedig más pályát ajánlottak. A jogi I. és II. alapvizsga is hasonló krízisek közt történt. Az első alapvizsgára jelentkeztek 13-an; egyhangú vizsgát tettek 4-en, szótöbbségeset pedig 6-an; a többi javítóra utasított. A II-ik alapvizsgára 10-en jelentkeztek. Szótöbbséges lett négy, a többi javítóra utasított. Sokkal szerencsésebb lefolyású volt már az I. és II. lelkészképesítő vizsga. Az elsőre jelentkeztek 30-an. Jelesek lettek: Kórész Béla. Pap Ferenc, Radó József és Sáfrán Jenő; jó rendű vizsgát tettek 10-en és közülök csak négyen utasítottak javító vizsgára. A II. lelkészképesítő vizsgára jelentkeztek 5-en s mind az 5 szerencsés vizsgát tett. — A képesítetteknek a kibocsátását egyházkerületünk agg püspöke, főtisztelendő és méltóságos Kun Bertalan végezte egy valóban megható és lélekemelő szertartás kíséretében. A kibocsátottak nevében Kórész Béla főiskolai szenior kérte szép beszédben a főtiszt. és mélt. püspök úr további jóindulatú támogatását és köszönte meg a theol. tanári kar szeretetteljes fáradozását. A theol. tanári kar nevében a beszédre Rohoska József e. i. dékán felelt, ki gyönyörűen találó hasonlattal a főiskola gazdag fegyvertárából kikerült szellemi fegyverek jókarban tartását: az önszorgalomból való továbbképzést kötvén az ifjú segédlelkészek szívére, további tevékenységekre Isten áldását kérte. A theol. dékán beszéde után a megható ünnepély véget ért.

Választások. Főiskolai szeniorrá és theologiai segéd-tanárrá a jövő 1908.9-ik iskolai évre *Kórész Béla* végzett hittanhallgató, főiskolai alkönyvtárossá pedig *Sáfrán Jenő* végzett hittanhallgató választott meg. Az Akad. Ifj. Olvasó Egylet bizalma könyvtárnokul egyhangúlag *Fodor Pál* II. jh.-t hívta el, pénztárnokká pedig *Sólyom Ferenc* II. hh. választott meg nagy szótöbbséggel.

Találkozók. „A multat köti össze a jelennel, ki annak perceit visszaidézi“. A főiskola hajdani növendékei közül két csoport is összesereglett a vén kollégium falai közé, hogy felújítsák, ha rövid időre is, az itt töltött évek kedves vidám óráit. Június 29-ikén a 10 éve itt érettségizettek közül 15-én gyültek össze találkozóra, akik közül délelőtt a főiskola imatermében Hubay Bertalan bodzásujlaki lelkész imádkozott. A délutáni bankett után, mely az új konviktus termében folyt le. este ugyanott kedélyes táncmultság következett. A 25 éves találkozóra június 30-ra 10-en gyültek össze, akik közül K. Nagy Sándor kisdobronyi lelkész imádkozott. A bankett ezuttal a „Vadászkürt“ helyiségében volt.

— **Fölvívás a vidéki írókhoz** és irodalomkedvelőkhöz. Széles e hazának száz zajos városában. megannyi kised falujában szerteszórva ezer és ezer gondolkodó, szemlélő, ítélő elme él; elme, mely ha nem is alkot világra szóló terveket, ha nem is káp-

ráztatja meg bölcsességének fényével a tudatlanok bámuló szemeit, ha nem is terem nemzeteket boldogító, nagy eszméket: mégis kiválik a sok szürke, mindennapi észtehetség közül, mert vannak eszméi, ítéletei, mondásai, melyek értékesek, melyekben van bölcsesség, van logika, van következtetés, de amely eszmék, gondolatok, ötletek legtöbbször csak addig élnek, míg az azokat megteremtő agy működik; . . . aztán elvesznek, elkallódnak az idő mulandóságának, a feledékenységnek örvényes forgatagában. *Ketskés Győző*, az agilis és érdekes irodalmi vállalatáról ismeretes hírlapíró most azon fáradozik, hogy ezeket a veszendő, de értékes eszméket, kiszólásokat, ítéleteket, gondolatokat, ötleteket összegyűjtse és egy aránylag olcsó, de díszesen kiállított album alakjában kiadja. Hogy pedig ezen törekvése sikerre vezessen, föl hívja a vidéki író és tollforgató embereket, gyűjtésük össze saját és általuk ismert érdekes egyének értékes gondolatait s legkésőbb 1908. október hó 31-ig okvetlenül küldjék be a szerkesztő címére. (Ketskés Győző Szekszárd). A szöveget félív nagyságú papír egyik oldalára tessék írni s minden befejezett gondolat, kiszólás, ötlet vagy eszme alá a szerző nevét is oda kell jegyezni. Aki levelére választ óhajt, csatlajon postabélyeget is.

— **Kérdező.** Azoknak, akik nem tudnak görögül, Platon „*Phaidon*“ című művének tanulmányozásához két magyar fordítást is ajánlhatunk: u. m. 1. „*Platon válogatott művei*“ II. kötet. (Enthypron, Sokrates védekezése, Kriton, Phaidon). Görögből fordította, bevezetésekkel s jegyzetekkel ellátta dr. Gyomlay Gyula. Budapest, Franklin-Társulat, 1893. (Filozofiai Irók Tára XI). Ára 240 K. — 2. „*Platon*.“ (Sokrates védőbeszéde, Kriton, Phaidon s részletek az államból). Fordította, bevezetéssel s jegyzetekkel ellátta dr. Földi József kegyesrendi tanár. Ára 280 kor. Budapest, 1904. Lampel R. kiadása.

— **Színészet.** A városunkba érkezett szintársulat, mely szept. 19-én tartotta első előadását, az a lelkes kis csapat, mely Rác Dezső színigazgató vezetése alatt csoportosult, — megállapíthatjuk — fölötte áll a megszokott kisvárosi szintársulatoknak. Az első előadás műsorán Bródi realisztikus színezetű, markáns vonásokkal megrajzolt társadalmi színműve, a „Tanítónő“ szerepelt s azóta is a modern színműirodalomnak termékei, a pesti, talán már túlfinomult izlésnek megfelelő darabok kerültek színre: Lili, Vig Özvegy, Varázskeringő, A gyermek és legutóbb Molnár Ferencnek minden ízében frappáns és szellemes munkája: Az ördög. Ami az operette előadásokat illeti, a társulat nem rendelkezik fényes hanganyaggal; így pl. tenoristája sínes, de ezt a fogyatkozást feledteti a kétségbevonhatatlan előadói készség s az operette-siker első kelléke: az eleven, könnyed alakítás. Hogy nem esillogtathatják jobban tehetségüket színészeink, oka annak egyrészt az, hogy napról-napra új és új darabokat adnak elő, tehát nem is tudják jól szerepeiket, ami természetesen érezhető; továbbá az, hogy a szűk városi társulatokra kellett szorítkozniok a sokkal alkalmasabb főiskolai tápintézet helyett. De tegyük említést a színésznőkről és színészekről külön-külön! Bár élénk emlékezetünkben van a háború, melyet Páris almája okozott, nem mulaszthatjuk el, hogy a hölgyek közül R. Billik Emma művészi játékát, kellemes hangját és szereptudását ki ne emeljük. Ihász Gizi és Cs. Fehérvári L. természetes alakításukkal, Békéssyné pedig a komikus női szerepek szerencsés alakításával tűntek ki. Hegedüs Paula és

Rác Szeréna kisebb-nagyobb szerepeikben jók voltak. A társulat férfi tagjai közül kiemelkednek: a szép készütségű Bognár János eredetiségével és minden túlzás nélküliségével, aki nagyobb színpadon is sikerrel állná meg helyét. A mindig vig és szellemes Deák Gyula, ki temperamentumos játékaival állandó derűtségben tartja a közönséget. Kár, hogy a színpad kicsinysége miatt sikkes táncában igen ritkán gyönyörködhetünk. Ki kell emelnünk Kovács Andort is, akinek tehetségéről csak az mondhat elfogulatlan véleményt, aki, mint e sorok írója is, nagyobb színpadon drámai szerepekben, vagy aki itt „Az ördög“-ben látta, ahol a darab strukturája minden nehézséget a címszereplő vállaira tol. Alakításait: a léha világfit, a könnyelmű katona-typust, mindig tapssal honorálták. Elismeréssel kell adoznunk Békéssy Gyulának, a társulat baritonistájának és egyedüli énekesének is. A fiatalok közül Radócz Lászlónak jósolunk jövőt. A többiek csak kisebb-nagyobb szerepekben voltak jók, így pl.: Szécskay a „Tanítónő“ c. darabban és Szabolcsi a „Gyermek“-ben. Külön meg kell emlékeznünk Rác Dezső igazgatóról, aki szerepeiben mindig kitűnő és Csányi Mátyás karmesterről, aki zongorajátékával szerez élvezetet a műértő közönnökség.

Szerkesztői üzenetek.

Syl K. Egy bevált, azt hozzuk. A többit azonban nem használhatjuk. Jobbat kérünk.

K. K. Eltettük a jövő számba.

P. J. Ez jó. Többet is kérnénk ebből a genré-ből. De más természetűeket is szívesen közlünk.

IFJ. DANCZIGER JÓZSEF

ajánlja dúsan felszerelt s a napi legújabb divatokkal folyvást lépést tartó
rőfös, férfi és női
== divatüzletét. ==

A legelegánsabb
gallérok, keztyűk, cipők, mindenféle férfi- és női divattárgyak
a legnagyobb választékban és a legolcsóbban kaphatók.

A legversenyképesebb árak és szolid kiszolgálás!

Weinberger. Sámuel

férfi szabó. — Férfi, fiu és gyermek készruhákat raktára Sárospatakon (Kossuth utca.)

Rendkívül fontos ujdonság

Kiadásunkban megjelent a

Bibliai Szemelvények Könyve

4 táblázattal, 6 ábrával, 12 gyönyörű képpel és 5 színes térképpel.

A biblia újonnan revidiált szövege alapján készítette

Múrányi János

péceli ref. lelkész.

A magyarországi ref. egyetemes konvent által 1000 koronával jutalmazott pályamű.

zó- és tárgyi magyarázatokkal, rövid ismertetésekkel, táblázatokkal, ábrákkal, térképekkel és képekkel.

Ára csinos és erős fekete bőr vászonkötésben 3 korona.

A magyarországi református egyetemes konvent 3472/1908. számú körlevelében elrendelte, hogy a „Biblia Szemelvények Könyve“ az 1908/9. isk. évi középiskolai tankönyvjegyzékbe felvétessék, azért kiváló súlyt helyez arra, föltétlenül szükségesnek tartja és elvárja, hogy e kitűnő tankönyv az összes hazai. gimnáziumokban, polgári fiu- és leányiskolákban, felsőbb leányiskolák, reál- és ipariskolákban, továbbá tanító- és tanítónő-képezdékben a református vallásoktatásnál segédkönyvül alkalmaztassék.“

„Felhívjuk ezuttal b. figyelmét a szakkritika által osztatlan elismerésben részesített következő tankönyvekre

TANKÓ BÉLA, A főbb vallások története és a keresztyén egyház története a reformációig, füzve	1 K. 80 fill.
TANKÓ BÉLA, Egyháztörténeti olvasmányok.	
I. kötet. A reformációig	1 „ 80 „
II. kötet. A reformációtól kezdve	2 „ — „
III. kötet. A magyar reformáció	2 „ 40 „

E gyűjteménnyel a szerkesztő az egyháztörténelem tanulásához óhajtott segédkönyvet adni, mindenek előtt a **tanulóknak**, de az első tájékozódást kereső nagy közönségnek is kezébe.

Megjelentek és kaphatók:

HEGEDÜS ÉS SÁNDOR

prot. egyházirodalmi könyvkiadóhivatalában

Debrecenben.

GOLD MÓR

üveg és porcellán-üzletében kaphatók
legfinomabb s legértékesebb

dísztárgyak, majolikák, tál-
cák, finom metszésű pohá-
rak, tükrök, lámpák stb.

Minden darab valóságos
≡ műtárgyat képez! ≡

Ajánljuk olvasóink figyelmébe és pártfogá-
sába városunknak e tekintetben páratlan
===== és egyedülálló üzletét. =====

Witek F. borbély és fodrász terme
Kossuth Lajos utca
Sárospatakon.

Sárospataki Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezet

Borértékesítő osztály Sárospatak. Vasuti állomás Sárospatak.

A hegyaljai szőlőtermelőkötől részben megvett, rész-
ben pedig mintapincénkben elhelyezett s alább felsorolt
borainkat teljes felelősség mellett eladásra ajánljuk:

1883. évi	5	puttonos asszú	1	üveg,	fél liter	à	12.—	K
1890.	3	" musk.	1	"	"	"	4.80	"
1901.	5	" "	1	"	"	"	8.40	"
1901.	4	" "	1	"	"	"	6.—	"
1901.	1	" "	1	"	"	"	2.40	"
1901.	"	szamorodni	1	"	"	"	1.80	"
1901.	"	"	1	"	1	"	2.40	"
1902.	"	"	1	"	1	"	2.40	"
1902.	"	pecs.-bor (furmint)	1	"	1	"	1.40	"
1902.	"	aszt.	1	"	1	"	1.20	"
1902.	"	"	1	"	1	"	1.10	"
1902.	"	"	1	"	1	"	—80	"
1903.	"	"	1	"	1	"	1.10	"
1905.	"	törköly-pálinka	1	"	"	"	1.40	"

Az itt felsorolt borokból nagyobb mennyiséggel
rendelkeziünk. — Az árak üveg és csomagolási költség
nélkül értetnek. Ez utóbbiak önköltségben számíttatnak
fel. Az edényeket bérmentve, a felszámított árban a
szövetkezet visszaveszi. **136 literes göncihordó vételnél**
a feltüntetett árakból **5 százalék engedmény jár, ingyen**
hordóval. — Jelen árjegyzék kiadásával minden előbbi
árjegyzékünk és esetleg egyeseknek adott külön ked-
vezményünk érvénytelenné válik.

Klein Mihály *sárospataki*
(*Tokajhegyalja*)

mintapincéjében a következő borok kaphatók:

Asztali bor.

Pecsénye bor.

Szamorodni bor.

Asszu.

Gyógyasszu.

Ménesi Cabinet v.

Egri vörös.

Vörös asszu.

Rizling.

Leányka.

Az összes borok tiszta valóságáért teljes
felelőség. *A legversenyképesebb árak.*

Zemplén vármegye legrégebb és legelső-
rendű polgári és papi szabó-üzlete és
gyapjuszövet gyári raktára

Lászlófi Henrik

Sátoraljaujhely.

≡ Mindenféle polgári és papi öltönyök
mérték után a legfinomabb hazai és
külföldi gyapjuszövetekből a legelegán-
sabb kivitelben készítettek.

≡ Főiskolai hallgatóknak és tanulóknak
kedvező fizetési feltételek.

≡ Kivánatra egy levelezőlapon való
tudósítás esetén bármikor kész Sárospata-
kra a megrendelések fölvételére kellő
mintákkal ellátva átutazni.

≡ Olcsó árak. ≡ Kifogástalan szabás.

≡ Pontos és figyelmes kiszolgálás. ≡

Tisztelettel értesítem a n. é. közönségt, hogy a

**Haltenberger Béla ruhatisztító- és festő-
≡ intézetének képviselőjét átvettem. ≡**

Ezzel a vállalkozással a városnak egy régen érzett
hiányát igyekeztem pótolni s céloim az volt, hogy a n.
é. közönséget megkíméljem azoktól a kellemetlenségektől
és költségektől, melyeket a kassai intézettel való
postai érintkezések okoztak. A legpontosabb és leg-
gyorsabb kiszolgálás előzetes biztosítása mellett már
csak azért is kívánatos helyi intézetem igénybevétele,
mert nálam mindennemű tisztítás és festés jóval keve-
sebb költségbe kerül, mint bárhol másutt.

Kiváló tisztelettel

KLEIN MIHÁLY

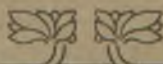
SÁROSPATAKI IFJUSÁGI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ :
KÓRÉH BÉLA.

FELELŐSZERKESZTŐ :
GYÖRÉK JÓZSEF.

MUNKATÁRSÁK :
FODOR PÁL ÉS KOMENDOVITS GYULA.

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI EGYLET.” — MEGJELENIK HAVONKÉNT EGYSZER.

<p>Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, széniéri hivatal. Kiadóhivatal: Sárospatak, „Ev. ref. főiskolai könyvnyomda.”</p>	<p>Főszerkesztő: KÓRÉH BÉLA. FŐMUNKATÁRSÁK: FODOR PÁL, KOMENDOVITS GYULA.</p>	<p>Felelős szerkesztő: GYÖRÉK JÓZSEF. Előfizetési ár: Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona. Az előfizetési összegnek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségének küldendőik.</p>
---	--	---

TARTALOM. H. M.: Kongresszus előtt. — o: Leányhűség — asszonyhűség. — Gy. J.: Akáclobos falucskámban (vers). — Komendovits Gyula: Széchenyi szövetség Patakon. — Borbély Sándor: A gyárban (vers). — Páhy József: A Szentanna-tó. — Szószke: Merengés (vers). — Vértesi Károly: A nevelésügyi palotájában. — gy.—: Összel. (vers). — Borbély Sándor: Szerettek... Györék József: Almodom egy nőről. (vers). — T.—F.: Szabolcska világnézete. — Takács Mihály: Isten. (vers). — F. P.: Október hatodikán. — Biringer Gyula: Egy év múlva. (vers). — Füge: A ceruza. — Egyleti élet. — Hírek. — Szerkesztői üzenetek. — Nyilatkozat. — Hirdetések.

Teljes tisztelettel kérjük mindazokat, kik lapunkra előfizetni ez év folyamán nem óhajtanak: sziveskedjenek lapunk jelen számát „nem fogadom el” megjegyzéssel a kiadóhivatalba visszaküldeni.

Kongresszus előtt!

A magyar protestáns theologus ifjúságot kongresszusra hívja a kolozsvári theologus ifjúság.

Ezen tényével a már régen porba tiport zászlót akarja fennen lobogtatni a prot. lelkiismereti szabadságnak eleitől kezdve bátor és dicső zászlóvivője, a Bethlenek és a Bocskayak hérces hazája: Erdély fővárosa, a kincses Kolozsvár! Mi eleitől fogva szerencsés gondolatnak tartottuk, hogy most ezt a felhívást Kolozsvár (semleges) eszközölheti. Szerencsésnek tartottuk és tartjuk azt az egészséges eszmét is, hogy e kongresszus tartására hazánknak azon részéről jött a felhívó szózat, ahonnan a tettek protestantismusa már régen hallhatóan beszél hozzánk.

Szerencsésnek tartottuk és tartjuk azért is, mert tudjuk, hogy a kolozsvári theologus ifjúság nem lesz hűtelen nagynevű ősei szabadságot lehelő szelleméhez, szabadságért dobogott szívéhez.

És tudjuk azt is, hogy Erdély theologus ifjúsága a felekezetek közti békés összetartás nagy horderejét szívében hordja és tudni fogja méltányolni. De tudtuk azt is, hogy nemcsak a dicső múlt, hanem a szemünk előtt folyó, részint aggodásra intő, részint kegyeletre hívogató jelen összetartásra, tömörülésre, tettekre ösztönző hangos beszédét is meghallja, megérti . . .

Meghallották, megértették ezt a mi nagyjaink is, halljuk meg hát, értsük meg hát mi kicsinyek is, a jelenben — de különben min-

dig — a mi kezünkre is szükség van, ha lankadtak is, a mi térdeinkre is, ha tántorognak is azok (i. Vallásegyenlőségi Szövetség).

Részint aggodásra, részint tömörülésre intő jelenség a katolicizmusnak mind nagyobb és nagyobb térfoglalása részint csillogó gazdagsága, részint a vallásos élet intenzivebb gondozása révén különféle egyletei és kongregációi által. Hogy mindezt ellensúlyozhassuk, a protestantizmusnak ébernek kell lenni, általában a prot. nagyoknak és kicsinyeknek egyaránt meg kell tenniük azt, amit tenni bír erejük, még pedig a gyakorlati keresztyénség terén. A jót ellenségünkben is szeretnünk, tőlük eltanulnunk és követnünk kell.

Nekünk ifjaknak különösen jóleső örömmel kell nézünk és méltányolnunk a Bethlen Gábor kört és az e fajta egyletek munkásságát (budapesti különösen), mint amelyeknek áldásos gyümölcseik, nagyfontosságuk tagadhatatlanok.

Ilyen köröket minden közép- és főiskolában is kellene szerveznünk és ezek tárt karokkal fogadnák, sőt segítenék is a segílyre szorulókat, főiskolában és az egyetemen a világi pályára készülők között ébren tartanak a vallásos szellemet.

Az ilyen egyletek és körök aztán vidéken is szerepelnének, különösen ott, ahol ezekre nagy szükség van, ott, ahol a világosság igéit szomjuhózzák, de nincs, aki szomjukat gyakran oltogassa.

Szóval egy-egy lépéssel törekednünk kellene az egyetemes papság felé.

Ilyenekről kellene nekünk tanácskoznunk, ilyen dolgok véghezvitelére szervezkednünk a kongresszusokon. Akkor gáncs nem érhetne bennünket!

Részint kegyeletünk adójának lerovására, részint tettekre és összetartásra int az a négy száz évnyi távolság is a nagyoktól, a dicsőktől, hogy minél impozánsabban ünnepelhessük meg — nem egy embernek, hanem az általa képviselt eszmének diadalát.

Mi hittük, hogy a kolozsvári theologus ifjúság, mikor kongresszusunk tárgysorozatát megalkotja, hivatása magaslatára emelkedve, a nagy

évfordulóhoz méltóan akar ünnepelni és békét, egyetértést hirdetve hív fel a közös nagy munkára.

Jó reménységünk nem is csalt, a kolozsvári theologus ifjúság a nagy és vészes idők jeleit megértette s így mi sem áll útjában annak, hogy konferenciára gyűljünk egybe, mellyel megmutathatjuk, hogy a prot. theologus ifjúság ébren van, száz csatára fel van vértézve, ha kell! Csak legyen, aki a riadót megfújja!

Fel tehát mindnyájan egy szívvel, egy lélekkel, egyesült erővel a munkára, diadalünnepre. Sárospatak készen van rá. Nemcsak lelkesedni, hanem tenni is tud a nagy eszmék diadaléért.

H. M.

Leányhűség—asszonyhűség.

Egy alföldi nagyobb város gymnasiumába egyszerre két tanárt választottak. Az egyik szépeességről jött, a másik meg a máramarosi hegyek közül. Egyszerre érkeztek meg mindketten. A tanári városkában találkoztak először. — Isten tudja hogy miért — miért nem, azonnal egymásra ismertek. Alig telt el egy pár hét, a két új tanár a legbensőbb baráti közösségbe lépett egymással. Volt valami közös vonás mindkettőnek érzelve világában, ami összehozta őket. Lehet, hogy e két férfiúnak még akkor is találkoznok kellett volna, ha az egyik az ország legészakibb a másik pedig a legdélibb pontján lakott volna. Jó kerítő a sors, összehozza az egymáshoz valókat, de csak azért, hogy aztán annál nagyobb sebet üssön a szerető sziveken az elválás fájdalmi által. Kőváry Gazsit és Korláth Ferit is ez a jó kerítő hozta össze ilyen véletlenül. A városban nem is hívták őket másként, mint Castor és Pollux. Amyira egymásnak éltek, hogy sem étel, sem ital nem esett nekik jól, ha egymagukban, külön-külön éltek.

Szerették is egymást mint játszótársak, mint rokonlelkek, mint testvérek. Ketten tettek egy egész nagy családot. Ők voltak a szülék, a gyermekek, a testvérek — minden egyszerre. Ha a természet el is tévesztette náluk a maga rendeltetését; ha az egyiket nőnek alkotja, talán *ilyen* boldog házasságnak évszázadok óta sem lett volna tanúja a világ.

Dacára azonban eme jó baráti viszonynak, mely már a környéken példabeszéddé vált, — sohasem beszéltek egymásnak múlt életükről. — Olyan jól eltudták titkolni mindazt ami eddig történt velük, mintha a múlt nem is létezett volna számukra. Kővári nős ember, de családi élete nem volt boldog, valami sötét árnyék húzódott el közte és a felesége között, aminek magyarázatát nem volt képes megoldani sem ő sem a neje . . . de talán az mégis tudta, csak szólni nem akart felőle, hiszen az, az az igazi, meghalt reá nézve mindörökre. Családi perpatvar, gyűlölség, vagy más ilyesmi nem volt soha közöttük, csak az a névtelen másik, az az élő árnyék, amely elhidegítette őket egymástól. De Gazsi sohasem szólt erről Ferinek, hiszen ő ügysem segíthet azon, hadd maradjon előtte titokban. A városban ugyan keringett egy és más pletyka, hogy Kővárit a felesége megcsalta, egyik másik még azt is rebesgette, hogy éppen Korláth volt az, aki elcsavarta a szép asszony fejét. A két jó

barát azonban mit sem törődött a minden titkot kifürkészni vágyó asszonyok *hamis* pletykáival. Egymást sem igen háborgatták múltjaik történetének elbeszélésével.

Egyszer aztán mégis csak eljött az az idő, midőn többé nem titkolhatta el Kővári barátja előtt minden dolgát. — Deltájon lehetett az idő, midőn beállított Korláthhoz.

— Ferikém sürgős ügyben délután el kell utaznom!

— Hogy — hogy?

— Tudod én nős ember vagyok, feleségem Iglón van akitől most válok. Itt van ügyvédem sürgőnye, melyben hív, hogy azonnal menjek. — A postán meghagytam, hogy ha valami hivatalos, vagy magán leveleim érkeznek, vigyék hozzád, légy szíves Ferikém, őrizd meg azokat számomra.

— Gazsi, hiszen te sohasem említetted nekem, hogy nős vagy! Dehát mi okod van a válásra, beszélj kérlek. . . .

— Hagyd — hagyd, majd máskor, most sietek. Szervusz! Ég veled!

A vadregényes szépeességen ritka dolog a válóper. Ott az asszonyi hűtlenséget csak regényekből ismerik. Ha aztán valamelyik városban meg akad egy ilyen, nosza van miről beszélni az egész környéknek. A valódi tények ismeretlenek; a válás okának egész légiját hozzák fel, aztán még a századiknál sem állanak meg, még azt sem találják elég oknak a válásra. — Egyik hűtlenséget emleget? — mért nem vigyáz jobban a feleségére! — a másik pazarlást? — mért ad pénzt neki?? Ha meg valaki engesztelhetetlen gyűlölséget említ, azt meg azzal tromfolják le, hogy nem pogány világban élünk, minden ember, ha nem házastársa is egymásnak de testvére, a testvérét pedig művelt ember nem gyűlölhetheti. Így gondolkoznak a szépeességen a bírák is és a legtöbb házassági háborút békekötéssel intéznek el.

Kővári Iglón van. Ügyvéde előadja neki, hogy holnapután lesz a végtárgyalás, amikor perük döntésre kerül. Elmondja neki azt is, hogy itt Iglón mindenki ismerte családi életüket, és abban semmi gáncsolni valót sem talált sem egyik sem másik részéről. Az engesztelhetetlen gyűlölség meg éppen mesebeszéd, hiszen az egész város tudja, hogy Kővári mennyire szereti a feleségét, azért hát csak legyen elkészülve, hogy nem válaszájak el őket egymástól.

Hiszzen senki sem szerette volna ezt jobban mint éppen Kővári. Nem is azért akar ő elválni a nejétől, mintha megcsalta volna, vagy gyűlölné. Dehogy csalta — dehoggy gyűlöli! Szereti örületen, hünen mint egy kutya, csak az asszony, az nem szereti őt. Boldogtalan mellette, napról-napra fonnyad, hervad az a szép asszony, a szive szakad meg, hogy így kell látni őt. Inkább lemond róla, elválk tőle, csak boldognak lássa és az neki is jól fog esni. Tudja, érzi, hogy az asszony szeret valakit, de hogy ki az a valaki azt sohasem mondta még, ő pedig nem is sejtí, de ha a legnagyobb ellensége volna is, megtudna bocsátani neki és átengedné helyét . . . Egész nap fut, fárad, hogy meggyőzze a bírákat az együttlés lehetetlenségeiről. Hasztalan, azok ügyet sem vetnek reá, némelyik a kétségbeesett férfi láttára magában még gondol is valamit, — hogy Kővári megbo . . . eh de ez még sem lehet igaz.

Megtörténik a bírósági döntés. A törvény nem találta eléggé okadatoltnak a válást, nem is választotta el őket, legyenek egymáséi, szeressék egymást tovább is.

A néhány év előtt még viruló asszonyka szívmelátomást hervadt. Kővári kétségbeesetten, szorongó szívvél vitte feleségét . . . haza. . . .

Akáclobbos falucskámban.

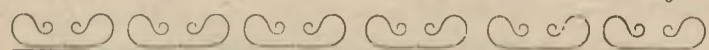
Köváriné egyedül van szobájában. Unottan, fáradtan tekint ki az ablakon. Nem érdekli őt semmi ebből a pezsgő-nyüzsgő életből. Szeme éhesen tapad egy a kollégiumból kijövő délceg alakra. Úgy rémlik neki, mintha ő ismerné ezt a férfit, mintha ott a máramarosi hegyek közt — szüleinél . . . Eh hova gondol. Mit keresne Korláth itten, ott van ő még most is Szigeten. Hogy is juthat eszébe ilyesmi. A férfi csak jön közelebb. Egész alakja kivehető már, és Kövárinének emlékében egyszerre felújulnak a máramarosi hegyi utak idilljei. Úgy szeretné elúzni azokat a rég elmúlt képeket. — Ejh mi jut most az eszembe, ha már egy hozzá hasonló férfit látok sem tudok, parancsolni szívemnek? Hiszen én férjes nő vagyok! — Azzal idegesen zárta be az ablakot és a kerevetre ült. — Azt hitte, hogy így majd csak lecsillapul. Szegény asszony! Nem tudta, hogy a felébresztett szerelem olyan mint a vakmerő hadvezér: odarohan, hol legnagyobb a veszedelem — Gondolata folyvást a szigeti udvarház felé tévedt, látta a szerelmes ifjút, ajkán édes titkának vallomásával, érezni vélte az első édes csók minden mámorát, eszébe jutott a jegyváltás, meg minden minden és emlékein való gyönyörködése közben észre sem vette, hogy ajtaján kopogtatnak. Lassan, szinte félve lép be rajta-Korláth Feri. Szemei önkéntelenül is a szemben ülő, merengő asszonyra tévednek és valami megmagyarázhatatlan érzéstől elkábitva, suttogó halk hangon tördeli: Edith, Edith! Az asszony felnéz, a szive, a lelke van a tekintetében, de nem tud szólni ő sem, csak leheletszerű suttogása hallatszik: Feri! . . . s aztán két forró könnycsepp fut alá hamvas orcáján. — Korláth pedig indulatának rohamában eszeveszetten rohant le a lépcsőkön. . . .

— Gazsim, édes barátom, ne haragudj reám. Amennyi fájdalom van a szívem fenekén, az most mind egyszerre tört elő. — Én szerettem a te feleségedet, szeretem még most is. Egykor már csaknem feleségemmé lett Egy évig jártunk jegyben, ő mindig ostromolt, hogy mikor tartjuk már az esküvőt, én pedig mint a bolond, azt válaszoltam neki, hogy amikor maga akarja, nekem mindegy. S midőn egyszer ismét megkérdezett és én ismét csak azt feleltem, ő lerántotta újjáról a jegygyűrűt és felém dobva keserű gúnnyal mondá: „Jól van, hát én így akarom! . . . aztán elfutott előlem. Azóta sohasem láttam. De felejteni még sem tudom. Összenőtt a szívem a szívével, a lelkem a lelkével. Érzem, hogy ha így tart ez az állapot, meg kell örülnöm. Bocsáss meg édes Gazsim, — szeretem a feleségedet, de nem tehetek róla. . . .

— Ő még jobban téged! — szólt Kövári Gazsi, aztán eltávozott.

Másnap reggel a történet tanárné nagy fejcsóválva újságolta a még ágyban fekvő férjének. — Kedvesem, hallottál már ilyen borzasztó dolgot, Kövári ma éjjel meglátta magát!!

— Hejh, tudtam én azt előre, hogy ez a bolond ember vesztébe rohan ezért a hűtlen asszonyért! . . .

Abban, hogy az ember cselekszik, nincsen semmi bűn; de gonosszá válhatik azáltal, hogy cselekszik.

Mint a csatamezőn, úgy a tudományok körében az előrsők ritkán aratnak dicsőséget

B. Eötvös József.

Akáclobbos falucskámban

Az a szokás járja:

Mindenik lány, eladó lány

Rózsát tűz hajába.

S azt a rózsát, rózsaszálat

Ha valaki kéri,

Ráadásúl a leányt is

Odaadják néki.

. . . Hej, a rózsá, rózsabimbó

Nem való a lánynak!

Hamar adja, könnyen adja,

Könnyen adja másnak.

Ha kéri, meg se nézi,

Odaadja néki . . .

— Rózsabimbót, rózsaszálat

Kár is azért tépni!

Hej, mikor úgy megfordítva,

Legényektől kérnék! . . .

Az én bimbóm, rózsabimbóm

Hasztalan dicsérenék,

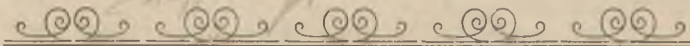
Mert ha éppen odadnám is,

Nem adnám én másnak:

Csak annak a barna hajú,

Kökény szemű lánynak!

Gy. J.

Széchenyi Szövetség Patakon.

Hazánkban a társadalmi és gazdasági problémák oly nagy fontosságra emelkedtek, hogy már-már a társadalmi osztályok békés együttműködését kezdik veszélyeztetni. Ha nem osztozunk is a socializmus ama túlzó felfogásában, hogy mindentünk, államunk, társadalmunk, ezen társadalmi és főleg gazdasági problémák harcainak eredményei, el kell ismernünk, hogy legalább is a mostani fejlődésnek fő intézői.

Azonban el kell ismernünk azt is, hogy a közelmúltban a polgári társadalom nem foglalkozott ezen gazdasági tényezőkkel, a közjogi kérdések tömkelegébe elmerülve érzéketlen volt a modern élet, a reális élet követelményei iránt. S ma már odajutottunk, hogy a magyar nép zöme oly törekvéseket mutat, oly terveket táplál, amelyek a magasabb osztályok ellen mesterségesen felszított elkeseredett gyűlölségből fakadnak; oly képtelen törekvéseket, amelyeket Bismarck úgy jellemez, hogy „puszta ábrándképek, melyeket az elámitottak csak sötétben, az ámitók tolvajlámpájánál szemlélhetnek, de mihelyt elég szabad levegő s napsugár éri őket, azonnal látható, hogy nem foganatosíthatók.”

Odajutottunk, hogy a vidék, a falu a nemzetközi socialista szervezetek fészke lett, s ami a legnagyobb társadalmi veszély a mi speciális állapotaink között, az, hogy a magyar falusi ember kezdi elveszíteni nemes értelemben vett konzervatívizmusát, mely leginkább a földhöz való erős ragaszkodásban nyilvánult, csekély munkabérekülönbségért otthagyja földjét, otthonát, hazáját. Akit nem tudott száz ellenség egy évezreden keresztül kiűzni hazájából, az otthagyja hazáját csekély munkabérekért.

S mindez azért, mert a polgári társadalom későn kezdte felismerni a socializmusból eredő veszedelmeket

Hagyta a kezdeményezést a „művelt és félművelt osztályok züllésnek indult egyéneire, kik abban az időszzerűleg űzött foglalkozásban megelézési forrást találnak. Óvatosan kerülni az összeütközést az ügyességgel és minden módon, minden alkalommal hozzáférni a népzsebéhez . . . Népholondítás és a népen való élőködés ez a legrosszabb fajtájából, — mondja Tisza István gr. — mely az igazi, a komoly socializmussal semminémű szellemi összefüggésben nem áll.“

Míg a többi nyugati állam és társadalom a legnagyobb és az életre legkihatóbb gazdasági és társadalmi problémákkal foglalkozik, nálunk a társadalom egykedvű nemtörődomséggel tekint a gazdasági kérdésekre, — tisztelet a mindig növekvő kivételnek, — és olyan meddő kérdésekkel foglalkozik, melyekre csak a gazdasági kérdések szerencsés megoldása után kellene jelentékeny erejét fordítani.

Ez a helyzet egyáltalában nem természetes és nem egészséges a jövő érdekében.

Ezen általános nemtörődomségben az ifjúságnak nem szabad osztozkodnia. Fel kell ismernünk a változott viszonyok folytán ránk váró feladatokat. A kor niveauján álló ifjúságnak át kell tanulmányozni a társadalmi kérdéseket és megvalósítani azt az ideált, amelyet a legnagyobb magyar, Széchenyi István gróf elének állított.

Ez az ideál van letéve az Országos Széchenyi Szövetség programjában

Célja az anyagi jólét és nemzetiség, eszköze a másokért való, altruisztikus munkálkodás és a népgazdasági és jogi nevelése.

A mai kor szelleme megkívánja, hogy többet dolgozzunk, mint amennyi a megélhetéshez szükséges. E felfogás terjesztése az egyik és fő kötelesség. De viszont feladatunk azon felfogás terjesztése és a társadalomba belenevelése, hogy a munka nemesít, a munka egyenlősít, a munka munkát és megelégedést teremt. Csak a munka jegyében lefolyó társadalmi élet érdemel tiszteletet és csakis a munkálkodó állam tudja kellőképen megbecsülni és értékelni a szellemi és testi munkát egyaránt.

A másik feladat a tanítás és nevelés. Sehoh világon talán nincsenek a műveltségben oly aránytalanságok, mint nálunk. A politikai forradalmak megadták a népeknek a szabadságot, de nem adták meg a neki megfelelő műveltséget, képességet, hogy a szabadsággal élni tudjanak. A művelt és műveletlen ember pedig még a szabadságban sem lehet egyenlő, mert kultúrájuk különböző. Ezen a létért való küzdelemben felmerülő egyenlőtlenségek kiegyenlítésére pedig talán az egyedüli mód a népnevelés és tanítás. De hogy ezt a mai társadalomban tehessük, el kell látnunk magunkat a kor tudományos fegyvereivel, kutatnunk kell a társadalmi és gazdasági problémák titkait.

E nemes hivatásunknak teljesíthetésére, mert kétségkívül az ifjúság az, amely legjobban hozzá tud férni a nép szívéhez és észéhez, legalkalmasabb mód, ha megalakítjuk az Országos Széchenyi Szövetség fiókját Sárospatakon a tanári kar és a városi intelligencia támogatásával és mindazok segítségével, akikre a népnek jogi és szellemi nevelése bízva van.

Amit meg tudtak tenni az egyetemi ifjak és a legtöbb főiskola ifjúsága, tegyüik meg mi is! Keressük fel a vidéket és hirdessük lelkesen, kitaratóan a szeretetet és a tudomány fáklyájának fénye mellett azt az ideált, amelynek megvalósításával elérhetjük az annyira óhajtott megelégedést és társadalmi békét!

Komendovits Gyula.

A gyárban.

Izzik a kattan, zúg szakadatlan
Örült morajban a sok-sok kerék,
Körötte nyüzsgve, a porba, füstbe
Görnyedve hajlong ezernyi derék:
Halavány arcú, fénylő szemü had
Tördeli, gyúrja itten a vasat.
S mindenik zúgban, ahol az itban
A százkarú gép alkatrésze áll,
Ezerféleképp' meresztli szemét
Ijesztő rémként rájuk a halál.
S egyik se reszket, egyikük se fél.
Nem gondol arra, vajjon a falra,
Mely mocskos ugyan, de mégis fehér,
Ezen a napon freccsen-e vér?!

De hallga! A zajba
Egy rémkiállítás bús szava zendül.
Tódnul a nép az egyik teremébül,
S két erős férfi remegve von-zol
Egy véres roucsot, egy holttetelet.
A kar, láb megvan, de fő nincs sehol:
— És a teremre komor csend borul,
Minden arc sápadt, egyik sem pirul.
Percekig tart ez, de hogy a csapat
Tompá zsivalya messzebbre halad,
S lassankint elhal a rémes moraj,
Ujból megindul a pokoli zaj . . .

S izzik a kattan, zúg szakadatlan
Örült morajban a sok-sok kerék,
Körötte nyüzsgve, a porba, füstbe
Görnyedve hajlong ezernyi derék:
S halavány arcú, fénylő szemü had
Némán tördeli, gyúrja a vasat . . .

Borbély Sándor.

A Szentanna-tó.

Minden országnak, minden vidéknek van egy-egy természeti csodája, — egy égbe nyúló, veszedelmes alakú sziklája, düledező ősi vára, vagy egy bájos tengerszeme, titokzatos barlangja, — melyről büszkén beszél a környék apraja nagyja, melyet a rege csodás költészetével aranyozott be az évszázadok hosszú során át s melyet a természet örökszépségeiért lelkesülők kised csapata, vagy a távolról odavetődött kíváncsiak serege időről-időre szívesen meglátogat.

A zalai szántóvető gyönyörrel szemléli a bájos Balatont Badacsony szőlőkoszorúza halmairól, amint a lehanyatló nap utolsó sugaraival nyaldossa az esteli szellőben lágyan ringó habokat, a felvidéki tót atyafi meg büszkén emlegeti a hófödte Kárpátok közt tündöklő tengerszemet a méltóságos Csorba-tót, de talán egyik sem ragaszkodik oly forró szeretettel, oly édes ábrándos szerelemmel a magáéhoz, mint az egyszerű csiki székely a tündéries Szentanna-tóhoz. Smaragd színű hullámain nem hasítják a karcsú vitorlások, a háromszínű lobo-góval ékeskedő gőzösök éles füttye sem hasítja át a felette uralkodó örök némaságot, mint a magyar tengeren s talán nem is fekszik oly közel a fellegekhez, mint a felvidék tündöklő tengerszeme; óh de az igénytelen csiki pásztor szíve mégis hevesebben dobog, egyszerű, becsü-

letes arca szinte átszellemül, mikor a messziről jött figyelmes vándornak lelkesedve beszéli el — ott a Csomág tetején — a Szentanna-tó bűvös-bájos regéit, az ősz rabonbánok csodálatos történeteit, kik egy ezredév előtt a tó szent magányában végezték titkos szertartásaikat.

Ott fekszik a székely föld legregényesebb vidékének a szívében, a ragyogó nemzeti mult mohos emlékeivel, a természeti csodákkal és kincsekkel oly dúsan megáldott Alcsíkban. Valóban az, Isten rendkívüli bőséggel áldotta meg e gyönyörű tájékat. Lépten nyomon találkozunk itt borvíz kútakkal, melyek kellemesen üdítik fel a tikkadt vándort; timsós, vasas, kénes, jódos s más vegyületekben bővülködő forrásokkal és gázkiömlésekkel, amelyekből emberemlékezet óta ingyen szerezhetett gyógyulást minden beteg, úr és szolga egyaránt.

Itt van Erdély első luxus fürdője a szép Tusnád, amely bátran vetekedik Ausztria bármely modern fürdőjével. Sétányainak egyes kiemelkedőbb pontjairól, különösen a magas sziklán épült Apor-bástyáról gyönyörű kilátás nyílik a szemben égnek meredő Súlyomköre, a bércecs halmos vidék messze terjedő, százados fenyeveire s alant a gyorsan tova siető Olt keskeny völgyére. Innen délre alig egy pár órányira fekszik a nyájas Málnás fürdő, a gyógyulást keresők kedvelt tartózkodási helye. Beljebb Kézdivásárhely felé egy erdővel sűrűn benőtt völgyben van Bálványos fürdő gazdag összetételű ásványvizeivel. E fürdő közelében van a híres Bálványosi vár. Az „Opurok“ ősi fészke régóta rom már, csak baglyok tanyáznak benne. A monda szerint a pogányság utolsó képviselői itt fészkeltek meg magukat, mikor az új hit már mindenfelé győzedelmeskedett e hazában. Itt végezték pogány áldozataikat, itt védelmezték magukat a szent király csapatai ellen s csak hosszú idő múlva hódoltak meg s borúltak le alázattal a názáreti Jézus keresztje előtt.

A bálványosi fürdő leghíresebb nevezetessége a torjai Büdös-barlang, melyhez a fürdőtől meredek serpentin úton 20—30 perc alatt juthatunk el. A barlang száján nagy mennyiségben tódul ki a fullasztó, döglétes levegő, mely egy pár pillanat alatt megöli a bele került szerencsétlen élőlényt s fekete rozsdával vonja be még a legnemesebb fémeket, az aranyat is. A sötét üreg vi-gyorgó kén falaival merőn bámúl a félnék látogatókra, akik megkönnyebbült kebellet hagyják el a halálnak e borzalmas kapuját. Köröskörül az erdőben nemes vad, a hegyekben nemes érc mindenfelé található és ezeknek tetejében e csodás vidék kellőközepében ragyog igazi királyi korona gyanánt a tündéries Szentanna-tó.

Ha a vándor nem sajnálja a fáradságot s a Csomágon keresztül igyekszik megközelíteni a fenséges tengerszemet oly gazdag jutalomban részesül, oly szép panorámát élvezhet, amely örökké kedves emlékként fog élni lelkében. A felkapaszkodót alig hogy megérkezik a hegy pereméhez a pásztorsíp mélabús. csalogató szava fogadja. Óh mennyi érzés, mennyi bánat szól hozzánk az egyszerű nótából . . . oly édes, megható, sejtelmes érzés ragadja meg az ember szívét, hogy a titkos fájdalomtól s isteni gyönyörtől túláradt lélek megcsordul s a vándor ott áll megatva, némán szemében ragyogó könnyecseppel, . . . hisz évszázadok letűnt dicsőségét siratja a bánatos furulyaszó.

Ha aztán közelebb megyünk az egyszerű pásztor-tanyához hirtelen megszakad a bánatos melódiájú dallam. A tűz mellett heverésző jámbor pásztorok azonnal fel-egyeneseznek, amint az idegen alakja feltűnik; tiszteletteljes érdeklődéssel várják, majd barátságosan köszön-tik s szívélyesen marasztalják pihenőre a közéjük érkező fáradt utast. Ezt a kis időt nagyon kellemessé tudja

tenni az igénytelen csiki pásztor, aki kora tavasztól késő őszig legelésző nyájával együtt távol éldegél falujától, a Csomág tetején, csak néha-néha látva embert, csak akkor, ha egy kóbor vadász vagy turista vetődik hozzájuk. A legidősebb pásztor mindjárt elmeséli nekünk a Szentanna-tó csodás történetét úgy, amint az évszázadok hosszú során át szállt apáról-fiúra. A kérges szívű öreg székely hangja úgy ellágyul, arca szinte megszé-pül . . . pedig Isten tudja hanyadikszor regéli már el. Az ifjabbak, a pásztorlegények ájtatos hittel lesik az öreg ajkáról a szót, pedig tudják már ők is betűről-betűre azt a régi történetet.

„Hajdanában a Szentanna-tó tetején hatalmas sziklahegy állott, tetején vakmerő sasfészekkel, melynek kegyetlen ura a vidéknek rettegett zsarnoka volt. Történt egy napon, hogy a haragos várúr magányosan kiment vadászni a rengetegbe; sokáig nem kellett keresni a vadat, csakhamar rátalált egy óriási medvére. Előbb ijával sebesítette meg s mikor a felbőszült állat reá rohant gyáván megfutamadott, de a dühös medve halálosan ölelő karjait még nem kerülhette ki. Mikor már élete csak egy hajszálon függött, mikor már arcán érezte a medve forró lehelletét, az utolsó pillanatban előugrott a sűrűből Bálványos vár ura a daliás Opur s egy hatalmas csapással ketté szelte a fenevad bozontos koponyáját s ez által megszabadította a biztos halál körmei közül gyáva szomszédját. A megszeppent zsarnok mindenáron meg akarta hálálni a bátor Opur segítségét s mikor ez az unszolásra 6 paripát kívánt jutalom fejében, megígérte, hogy oly szép állatokkal fogja megajándékozni, amilyet még nem látott Bálványos vára.

Nosza alig hogy hazaérkezett kegyetlen gondolt ki. Összefogatta a vidék hat legszebb hajadonát, befogatta fényes hintájába s így indult, Bálványos várának meglátogatására. De csakhamar utolérte az Isten sujtoló keze, mert a deli szűzek alig hogy kiléptek a várból megálltak s nem akarták tovább vontatni a kocsit; a dühös várúr ostorával végigverte az ártatlan áldozatokat, mire a megsanyargatott hajadonok közül a legifjabb Anna kemény átkot szort kinzójára. Az átok nyom-ban teljesült. A meredek sziklavár villámlás és menny-dörgés közt mélyen a föld alá sülyedt zsarnok urával együtt, a helyén pedig a leszakadó esőből mély tó keletkezett. Ezt a megkínzott Annáról „Szentanná“ nak nevezték el; így végzé szavait az öreg, némán maga elé bámúlva, mintha most is látná a szenvedő leány-zókat s a kocsiján ülő gögös várurat.

Majd elvezet bennünket a Csomág legmagasabb pontjára Útközben elbeszéli nekünk, hogy a hegy túlsó peremén az a sárga virággal befutott mező, amelyből csak imitt-amott nyúlik ki egy nyomortölt törpecserje, a Kokojcás, egy elátkozott hegyi lóp, amely embert, állatot egyaránt elnyel, ha vakmerően rá találna lépni. Erről a helyről írja Jókai egyik regényében: „A halál országa ez. Láttára még a paripák is horkolni kezdenek, mikor a szélét elérik, lábaik alatt döng a talaj.“

„Az ember teste végigborzad, mikor ezt a tájt először meglátja. Soha ezt a nagy bozótot kígyón, békán, vidrán, repülő madáron kívül más élőlény nem járta. Sással, szittyóval benőtt zombikok, mintha ezernyi sírhalom volna egy rakáson; rőt színű bozót, verhenyes növénygubanc, amiknek a neveit sem ismeri az ember, köztük egy-egy nyomorék lücfenyő, egy görcsös árva nyírfa, aztán megint haragos-zöld növénycsoportok, roppant zsúrlók, páfrányok, bársonynak látszó halmok kövér mohából“ . . . váltják fel egymást . . . „s azon az elijesztő pázsiton alul az ismeretlen mélység. Aki ebbe a süppedő ingoványba beletéved, ember, vagy medve,

az sohasem jön ki belőle többé. Mikor már észreveszi, hogy süpped, oszlik alatta, körülötte; az úszás nem segít, a fű, a bozót, a moha összezáródik az elmerülő feje fölött. Ennek a halálos vidéknek még a tájára sem merik hajtani marháikat a pásztorok.

Ha aztán feljutottunk a legmagasabb helyre, ahonnan belátni az egész környéket, megpillanthatjuk a völgykatlan fenekén a sötétzöld fenyvesekkel szegélyezett Szentanna tavát. Úgy elfogódik az ember szíve, oly leírhatatlan bámulat ragadja meg a halandó lelkét, amint elibe tárul hirtelen a Szentanna tó kecses búbájával. Mintha maga a tündérkirálynő lépne előnkbe váratlanul éjszótét szemével, aranszelídségű arcával s emberi tekintettől soha be nem mocskolt fenséges természetével, oly hirtelen rabúl ejt a csillogó smaragdszínű tó. Úgy tetszik nekünk, mintha az egyik pillanatban, amikor a sötétzöld fenyvest tükrözteti felénk, haragosan fenyegetőznék vakmerő bámulóira; a másik percben meg nyájasan integetne felénk, mikor a végtelen azurkék égboltozat villan meg hullámaiban.

Lenn a tó körül örök béke, isteni csend honol. A tó sima tükrét sohasem fodrozza fel egy jámbor szellő sem, mivel köröskörül 400—500 méter magas párkányhegyek emelkednek. A köralakú tó átmérője közel egy kilométer, körülötte a parton mindenütt délcég fenyők emelkednek, büszkén szemlélve képmásukat évtizedek óta a Szentanna kristálytisza tükrében.

E tó magánya csodálatos, ellenállhatatlan varázst gyakorol az emberre. Oly érzelmek, amelyek a szív fenekén mélyen eltemetve pihennek, amelyekről alig volt tudomásunk, egyszerre, rohamosan tolnak elő. Mintha Isten lelke nyugodnék e tájon, a vallásos kebel áhitattal borul le a mindenható nagysága előtt, érezve, hogy itt közelebb van az ő királyi számolyához. Az örök némaság akaratlanul eszünkbe juttatja a halál hosszú, sötét éjjelét, de a tökéletes béke megnyugtatja s reménnyel tölti be lelkünket, még a mulandóság változhatatlan törvényével szemben is.

A környék ősidőktől fogva érezte e hely ihletett voltát s kezdettől fogva a vallásos kegyelet lebegte körül. A pogányság utolsó képviselői ide gyűltek tiltott szertartásaikra, itt áldozták fel fehér lovaikat Hadúrnak. Később, az új hit korában a buzgó keresztyének vallásos áhitata kisdé kápolnát állított a tó partjára, csengő haranggal, melyhez egy gyönyörű tündérrege fűződik. Elbeszéli ez, hogy a kápolna lármás csengetyűje, melyet minden este meghúzott az ott lakó öreg remete, nagyon zavarta a tündéreket, kik ott vigadoztak kristály palotájukban a Szentanna tó mélyén. Rávesznek hát fényes ígéretekkel egy pásztorfiút, hogy lopja el nekik a kis harangot. A fiu éjjel csakugyan végrehajtja a galád tettet s bedobja a tóba a szent harangot, azonban a hálátlan tündérek jutalom helyett a tó fenekére húzva megfúlasztják. Ettől kezdve vígan mulatoznak a tündérek. A holdas éjjeleken ki-kijönnek a tó partjára is s csábító énekekkel magukhoz csalogatják az ifjú pásztorlegényeket s behúzgálják a tó mélyére a szerencsétlen áldozatokat. Végre azonban az ügyes székely vadász Gerő furfangos úton elrabolja a tündérkirály szépséges leányát, ki halálosan beleszeret s ennek segítségével szerencsésen visszahozza a szentelt harangot a ravasz tündérektől, amely ettől kezdve még sokáig hívta imára a környék istenfélő népét.

A tündérek világa rég lejárt már, pusztulófélben van a kis kápolna is. A szentelt harang nem hívogat többé imára, de az igénytelen csiki pásztor és a művelt látogató lelke a Szentanna tavánál most is buzgó áhítattal emelkedik az egek urához.

Pály Főzsef.

Merengés.

*Szomorúan, bánatosan
Fárom kint az őszi tájat,
S a szívemen erőt vesz egy
Mondhatatlan fájo bánat.*

*Síratom az elmúlt nyarat,
Madárdanát, árnyas berket;
Síratom a tiúnt szerelmél
Elátkozott, búszívemnek.*

*Csak most volt nyár... s visszajöttél
Már is úgy óhajtom, várom...
— Háthogyha majd a kikelet
Visszahozza boldogságom?...*

*Óh, mert mikor a levelek
Kezdték lehullni a földre,
Engem itt hagyott valaki
Örökre... hajh... mindörökre!...*

*Itt hagyott búsz, tört szívemmel,
Remény nélkül, egész árván...
— Repülj hozzá hervadt levél,
S mond meg: érte hal meg egy lány!...*

Szöszke.

A nevelésügy palotájában.

— Irta: Vértesi Károly. —

A st. louis-i világkiállításon, mint legfontosabbat, legelső helyre tették a nevelésügy palotáját. Itt ebben a díszes palotában meg van minden, ami az emberiség műveltségére nézve horderővel bír. A műveltségnek és előrehaladásnak versenye ez. Épen azért emeljük meg a kalapunkat, mikor a nevelésügynek szentelt gyönyörű hajlékba lépünk, ahol megtanuljuk tanítás, tanulás dolgában miként járnak el a tőlünk távol eső nemzetek. Nevelésügy dolgában nem volt még ilyen kiállítás sehol.

A gyermekkertől, ovodától, falusi iskolától a középiskolákon át az egyetemig, a legmagasabb kiképzésig, látjuk szemléltető képeken s kiállított tárgyakon az ember nevelését. Tanítási módszer minden iskolára, művészeti, zenei, technikai, kereskedelmi, kézműipari stb. iskolára van. A tudás ábécéjét, az írás törvénykönyvét különböző módon gyömszőlik a gyermekfejbe. Látjuk, hogy tanul a japán, a mexikói, az indián, a néger. Látjuk miként tanul a vak, siketnéma s milyenek hozzá a tanítási eszközök. Megtudom, hogy az Egyesült Államokban a lakosság 23°/₁₀-át teszik ki az iskola látogatók és hogy általában és folytonosan nagy adományokat juttatnak a könyvtárakra, az iskolákra, főleg egyetemi tanításra.

A világot igazgató művelt nagy nemzetek járnak elől; népének veleszületett tanulási ösztönénél fogva vezet Németország, azután angol, francia sorakozik, első sorban az amerikai mellé. Az olasz, spanyol, az orosz is szépen van képviselve. Hogy a németeknek jó elemi iskoláik vannak, megmutatták a franciák elleni háborúban. Történelmivé vált az igazság, hogy a társadalom építő munkásai, a néptanítók, nemzetépítők tették Németországot nagygyá, hatalmassá. Ütközetről-ütközetre megverték a franciákat, elhomályosították régi glorie-ját. Ez nem múlt máson. Példa magyarázzon és az elbizako-

dottság, mely ezt a bismarki mondást hozta létre: „Uns inponirt janz Európa nicht.“

A franciának ismerjük a jó izlését, mely az ipari és kereskedelmi iskolákból kerül ki a legimpozánsabban. Az amerikaiak a gyakorlati érzékéről is jól tudjuk, hogy milyen az. Földműves iskola a technikai mellett. Mind a kettő nagyon elősegíti a haladást.

Az amerikai államok és gazdagok, magánosok sokat áldoznak a nevelésügyre. Az iskolába járás kötelező és ingyenes, tandíj sehol sincs. Annak dacára, hogy nem kötik anyagi feltételhez a tanítást, sokan nem tudnak írni, mert nagyok a távolságok, sok helyről messze van az iskola, a tanuló gyakran csak sátrak alatt van a szabadban. Legjobban ismeri meg így a természetet. Alkalmat, módot adnak mindenkinek a tanulásra, azért nincs ott az a különbség művelt ember és a tanulatlan között, mint nálunk. A középszerű ember, mit keres a tudományos pályán? Akinek nincs tehetsége tanulásra, nem erőltetik, mesterségre megy, mert „a középszerűség nem egyéb, mint hiánya akár isteni, akár ördögi erőnek, — tehát mérő gyengesség és ür: rosszban nevetség, jóban megbocsáthatlan.“

Az iskolai előadások csak a városokban tartatnak tíz hónapig, a vidékeken 6—8 hónapos a tanfolyam. A tankötelezettség az életkor 14 éveig terjed. Meghosszabítani akarják azt két évvel.

A bevándorlók nagyon növesztik az analfabéták és az ósdi gondolkozásúak számát. Az írástudatlanok nagy arányszámát a bevándorlók adják, akik a betűk ismeretéhez nem értenek, vagy hajmeresztő helyesírással, inkább helytelen írással teszik a gondolataikat, közlendőjüket papírra. Az iskolákban az angol nyelv a kötelező. Iskolát mindenki állíthat, abban taníthat, a tanító fizetése alku tárgya, 400 dollártól 2000-ig megy. Sokat költenek a népnevelésre.

Az egyetemek és a középiskolák az államok-, magán emberek, * vallásfelekezeteknek alkotásai. Az Egy. Államokban az egyház, külön van választva az államtól. Mind a kettő szabad, csak a mormonok többneűségét tiltják a törvények. Autonóm jelleggel bírnak az iskolák. A tantervet szabadon állapítják meg, az iskolakönyveket is szabadon választják meg s a tanulók csaknem ingyen kapják. Az énektanítást és hitoktatást mellőzik az iskolában, ahol csak Biblia részeket olvasnak fel.

Szegény vakok! Rólatok van a szálló íge: „Akármint ragyogjon a nap, de csak nem lát a vak.“ A tanító mesterek azon is sokat fáradoznak, hogy minél elviselhetőbbé tegyék a sorsotokat és mennél nagyobb hasznára váljatok az emberiségnek. Megesik aztán, hogy a vak tapintás által jobban tud olvasni, mint sok, akinek jó szeme van. Tudott dolog, hogy a természet az egyik érzék fogyatékoságát a másik érzék erősebb fejlettségével pótolja.

Az Unió nagyobb városai igen szépen vannak képviselve a nevelésügyi palotában, mely az emberi tudásnak, a tudománynak van szentelve, sőt tükre mind a kettőnek. Tudomány, tudomány, mikor is tudomány a tudomány? Kant felel meg rá: „Minden

* Egy francia lap közelebb ilyen sorrendben nevezi meg azokat az amerikai dűsgazdagokat, akik egyetemre és más tanintézetekre adakoztak: John D. Rockefeller 76 millió koronát a chicagói egyetemnek, tegyük hozzá, több részletben. Stephen Girard a nevét viselő árvaháznak Philadelphiában, 35 millió koronát hagyott, csak hogy a francia lap összetéveszti az értéknövekedést az eredeti hagyománnyal. Harmadik helyen Charles Pratt áll 18 millió koronájával a Pratt intézetnek. John Hopkins a nevét viselő egyetemnek 15 millió koronát adott, A. I. Drexel, a Drexel-Intézetnek hasonlóképp 15 milliót, ifj. Leland Stanford a nevét viselő egyetemnek 12 és $\frac{1}{2}$ milliót, Ezra Cornell a Cornell egyetemnek 5 és $\frac{1}{2}$ milliót adományoztak.

tudomány, annyiban tudomány, amennyiben mathesis van benne.“

Amit látok, azt a hatást teszi rám, hogy az európai ember sokat tanulhat az amerikaiától, viszont ezek sem zárkozhatnak el tőlünk, kár, hogy gyakran abban macskoskodnak, hogy nem akarnak minket követni. Az még nem szolgálai utánzás, mikor a megszokott jónál a megismert jobbat cselekszem. Tény, hogy a yankee, mindig nagy önérettel üti mellét s azt hangoztatja, hogy: én! Tudja, hogy a hidegvér országában, önjerejéből minden lehet, szatócsból, favágóból, Unió elnök is.

Amerikában. általában a nevelés magasabb fokon áll, mint bárhol máshol. Ötszáznál több magasabb iskola kizárólag a nőké, a tudori oklevelek egyharmad részét nők nyerik el. Sok orvos és tanár van a nők közül, sőt gyógyszerész, mérnök, ügyvéd, pap is kerül ki a sorukból, sőt hajókormányos is.

Wyoming államban annyira előre ment a nőemancipáció, hogy a legtöbb hivatali állást ők töltik be, az államfő is nő, a polgármester, éji őr, nő, nő. Volt már nő jelölve az Egyesült Államok elnökségére is.

Egy helyen, hölgyek érdeklődnek, melléjük állok, hogy megtudjam mi iránt? Csipkék és kézimunkák voltak, melyeket iskolák állítottak ki. Az irlandiak és svájciak tűntek ki. Elénk missek, kodakkal vették le a mintákat.

A papiros nagy szerepet játszik a nevelésügy kiállításban és méltán. Hátra volt még akkor az emberiség, mikor a régi kínaiak, hiegroglifáikat bambusz levélre írták. Később is még, mikor selyemszövetre rakták a betűket. Faháncsból, kenderből, lenből csak az V. században készítették a papírt. A tulajdonképeni papíripar a XIII. században kezdődött. A gépiparral, Guttenberg felfedezésével, tudjuk milyen nagy lendülettel halad előre az emberiség. Terjed a nyomtatott gondolat, szavak és hasonlatok fölös halmozása is van, de a nyelvbe szellem szállt, a mondatkötésbe rendszer jött végre erő került minden nemzetibe. Mind ennek a legszebb képét a nevelésügyi kiállításban látjuk, könyveken, földabroszokon és sok más tárgyakon.

Egy statisztikai kimutatásból megtudom, hogy papírgyártásban első helyen az Unió áll, 639.743 tonnával. Utána Németország következik körülbelül fele annyival, Angolország, Franciaország, Ausztria és Magyarország következnek azok után. Európában Montenegró és Szerbia fogyaszt legkevesebb papírt.

Összel.

*Hull a levél, hull a fűvel,
A virág is mind elszárad,
S ami szép volt, ami ékes,
Mind elpusztul, semmivé lesz,
Semmivé lesz.*

*... Hej, maholnap, érzem, érzem,
Megszűnik a szívverésem;
Lányhűségen, vesztett álmon
Nem kell többé sirdogálnom,
Sirdogálnom.*

*— Talán jobb is lesz az nekem:
Pihenni a sír ölében;
Elnyugodni, elpihenni...
— Úgyse szeret engem senki,
Engem senki!...*

Szeretlek . . .

— Két jelenet —

Írta: M. von Gertzen.

Első jelenet.

(Nyaraló a Földközi tenger partján. Magas kertfalak kis ajtóval, hatalmas piniák, melyek óriás foltokként tűntek fel a narancssárga, esthajnali égen. A falak között s a mély út porondján violaszín árnyak játszanak. A távolban a tenger morajlik.)

Marcel (idegesen járkal fel és alá, óráját a kezében tartja. Fialat, barna dandy); Istenem, ha eljönne! Ennek a gyermeknek sejtelve sincs róla, hogy milyen veszélynek tettem ki magam miatta. A szolgaszemélyzet bármelyik pillanatban rajtam üthet . . .

Germaine (kinyitja a kis ajtót, lassan közeledik. Csinos, elegáns szőke leány fekete szemekkel): Jó napot Marcel.

Marcel: Na, csakhogy végre-valahára megérkeztél!

Germaine: Ugyan ne heveskedj! Van-e csokoládéd?

Marcel: Majd meghalok a vágy és irgalom miatt és te csokoládéről beszélsz? Nem érzed a helyzet komolyságát? (izgatottan) Egy fiatal leány, távol a világtól, a kertfal tövében . . . ez bizony nagyon komoly . . . veszettül komoly, mert . . .

Germaine: Talán csak nem a lelkiismeret furdal, barátom?

Marcel (mérgelesen) Tudod, hogy érted bárminő boldogságra is kész vagyok. Kivánj tőlem, amit csak akarsz, Hanem helyzeted rendkívül idegesít. Atyád —

Germaine: Ó igen, — volnék csak például egy kis szobacica.

Marcel: De Germaine! Mit gondolsz?

Germaine: Mit gondolok? (gyöngéden) Ó, te... te nagy gyerek! Nem tölt el kéjjel az a tudat, hogy pallos alatt állasz, mely csak egy árva hajszálon függ s bármelyik pillanatban fejedre zuhanhat? Én ezt menyeeinek találom, hogy hozzád juthassak a remegésnek, szívdobogásnak és diplomáciai kombinációknak milyen pazarlását kell véghez vinnem! S mindez azért, mert olyan igen, igen szeretlek, bár te valóságos filiszter vagy örökös kétségeiddel.

Marcel (hevesen átkarolja): Szeretlek.

Germaine: És én nem tudok nélküled élni.

Marcel (sötétén): Mit tegyünk?

Germaine (gondolkozik): Valami rettenetesen bolondot. — Te, Marcel, ne — nekem van egy eszmém.

Marcel: Nekem nincs. — Szeretlek — és úgy állok itt, mint egy fatuskó.

Germaine (szánakozva) Szegény barátom, hiszen éppen ez a te eszméd — a te rögeszméd. (sajnálkozva néz rá) De tudod-e, hogy atyám holnap el fog jegyeztetni?

Marcel (felriad)! Mit mondasz?

Germaine: Nos hiszen, úgyis tudtuk, hogy ennek utóvégre is meg kell történni. A papa egy véglegényt szemelt ki a számomra. Holnap mutatja be nekem. Azon a dínere, amelyet az ő tiszteletére adunk. Hiszen te is tudod, manapság ez a „schick.“

Marcel (kétségbeesve): Sohasem találkoztál vele? Hanem így van az, így van . . .

Germaine (vállatvonva): A papa igen titokza-

tosan járt el. De hát nekem is teljesen mindegy, hogy kiesoda, utóvégre is csak kell valakinek lennie.

Marcel: És én, aki mindig kímélni akartalak! Aki nem mertem megvallani.

Germaine (mosolyogva) És ugyan mit nem mertél megvallani?

Marcel (keményen): Azt, hogy atyám már többször írta, hogy egy menyasszonyt nézett ki a számomra

Germaine (csipősen): Valóban? — És — és te magad is megakarsz nősülni.

Marcel: Tehetnék-e mást? Mit érnek itt a könnyek? Minden csak üzlet ezen a világon, üzlet — mintha az embereknek nem is szív, de egy auto mobil dobogna a keblükben.

Germaine: Adieu uram! Azt hiszem ezek után nincs közünk egymáshoz.

Marcel: Ne kergess a kétségbeesésbe! Hát nem éppen az inént mondtad, hogy férjhez mégy?

Germaine: Ó, az egészen más.

Marcel (hevesen karjaiba zárja): Maradj, vagy megőrülök.

Germaine (könnyedén vállához simúl): Emlékszel-e még, mikor először csókoltuk meg egymást? Emlékszel-e? — az ég olyan sárga volt, mint ma tiszta narancsszín — a derekamon egy mimóza csokrot viseltem. Folyton csak azt nézted. És hirtelen... (megváltozott hangon) — És most házasodni akarsz? Rajta! De tudom, hogy nem lesz egyetlen nyugodt perced sem! Én rád se nézek többé, de te folyton én rám gondolsz majd. Idegen és ismeretlen leszek rád nézve a társaságban, az utcán — vagy akárhol, ahol találkozunk. De te akarva, nem akarva megérzed az én közellétemet.

Marcel (bensőségteljesen): Meg akarsz ölni? Ugyan mi hasznod lesz belőle? És hát nem éppen te mondtad nekem, hogy férjhez kell menned?

Germaine: De igen, te . . . te példányképe egy jól nevelt ifjunak. Egy szerelmes párból két házaspár lesz. Tehát holnap . . .

Marcel (elképedve): És hol lesz a dínere, ha szabad kérdeznem?

Germaine: Azt csak akkor mondja meg a papa, ha kocsira ülünk.

Marcel (igen halvány); Különös. És én — én... Három nap óta folyton a nyelvemen ég.

Germaine (csúfolódva): Talán a te jegyváltásod is holnap lesz?

Marcel (rövid szünet után): . . . Igen.

Germaine (nevetésben tör ki): Ne vedd rossz néven tőlem Marcel, de nem tűnt fel neked, hogy a sors néha nagyon is szeszélyes. Például velünk most a Bajazzókat játszatja.

Marcel (a legnagyobb zavarban): Nem bírom felfogni Germaine, hogy mit találhatsz nevetségességnek ebben a szomorú qui proquoiban.

Germaine (komolyan): Te, nem szökhetsz meg együtt?

Marcel (bosszúsán): Hová? — Én nekem nincs egyebem, mint amit az apámtól kapok.

Germaine: Nos, úgy eszünkön legyünk édesem. Alapjában véve a mi szerelmünk most kezd érdekessé válni.

Marcel (fájdalmasan érintve): Óh!

Germaine: De most igazán van egy eszmém. Holnap jegyet váltunk kiszemelt jövődöbelinkkel. Igen illedelmesek és alkalmazkodók leszünk. És este, ha mindnyájan eltávoznak, — és mi is haza térünk —

Marcel (türelmetlenül): Nos, mi lesz akkor?

Germaine (suttogva, fénylő szemekkel): Ha majd mindenki alszik, kijövök ehhez a kapuhoz. Lekenyerezem a kertészt, hogy ne legyen terhünk. Ó, nem pénzzel, — nem, az nem volna helyes — csak egy pillantással.

Marcel: Germaine!

Germaine (nevetve): S majd akkor egy bárkán kiröppenünk a tengerre és ünnepélyes búcsút veszünk. Eppen holdtölte lesz. És ez a mi búcsúnk legyen a legmennyeibb ünnep a világon, legyen édesebb az egy nászéjszakánál, legyen tele remegő kéjjel, — mert hisz a búcsú éjjele lesz az. — Megértettél Marcel?

Marcel (remegve): Azt hiszem, hogy igen. Te a bosszú poharaként óhajtod szürcsölni a búcsú édes-ségét.

Germaine: Én csak a keserűség serlegét akarom kiüríteni. Isten veled. Tehát holnap éjjel 12 óra körül . . .

Marcel (komolyan): Te óhajtod. És én ott leszek.

Germaine (köszön és elsurran a kertben.)

Marcel (két kezébe temeti arcát): Eddig — nem ismertem őt. Nem . . .

Második jelenet.

(Egy nappal később. X. úr villája, dísznővényekkel megrakott veranda. A teljesen feltárt ajtón a szalonba pillanthatunk. A zongorán chopin egyik darabját játszák.)

Germaine (pompás tolettben egyedül áll a verandán, rendkívül halvány, lassú tempóban legyezi magát.)

(Germaine atyja belép, kis, testes úr, kopasz fejjel, kissé aszthmás, nehezen lélegzik.): Tehát Germaine — tudod, hogy milyen meglepetést eszeltem ki a számodra. Illetve gondoltunk ki mi ketten, az atyák. Bármelyik pillanatban beléphet. Bemutathatom neked? Igen? Megengeded?

Germaine: Nekem teljesen egyre megy, hogy mikor és hol mutatod be.

Germaine atyja: Légy bájos vele szemben. Te már rég ismered őt (tréfásan) — ő, már nagyon régen ismered.

Germaine (türelmetlenül félbeszakítja): Nem érdekel a beszéded, Nem vagyok szentimentális.

Germaine atyja: Nos, mégis jobb, ha nem egyedül az üzleti szempont az irányadó.

Germaine: Akkor arra kérlek, hogy minél előbb és minél rövidebben, add elő a mondani valódat.

Germaine atyja (torkát köszörülve.) Ugyan mi lett? (idegesen.) De, mi jönnek már.

Germaine (megfordul e szóra és szemmel láthatólag figyelmesen néz be a kertbe.)

Marcel és atyja (belépnek a verendára. Marcel szinte megdermed Germaine láttára.)

Germaine atyja: Kedves barátom . . .

Marcel (a legnagyobb izgatottsággal.) Apám, mit jelent ez?

Germaine (villámgyorsan Marcel felé fordul): Istenem!

Germaine atyja (kezeit dörzsölve.) Nagyszerű! Felséges! Ez aztán a meglepetés!

Marcel atyja: No mit szoltok gyerekek. Ugy-e, hogy nem volt rossz, hogy figyeltünk benneteket?...

Germaine (gőgösen): Valóban nem.

Germaine atyja (Marcel atyját karonfogva): Jöjjön, jöjjön, a gyermekek mintha megdermedtek volna, hagyjuk magukra őket.

(Kart karba öltve a szobába mennek.)

Marcel (hirtelen Germainehez lép és megragadja a kezét): Te vagy! Te! Almodok?! Én . . .

Germaine (a padlóra néz, hallgatva rágja az ajkait)

Marcel (sürgetve): Boldog vagy?

Germaine (felüti szemeit) Olyan nagy kár . . .

Marcel: Kár? . . .

Germaine (komoran): Én nem tudom. Az elrablásnak vége.

— Én úgy szeretlek.

Marcel: Germaine!

Germaine (halkan): Szerettük egymást. Csak mi tudtunk róla. Ez igazán csak a *mi szerelmünk* volt. De ez. Ez már valami más (zokogva). Eljegyzésünket napfényre hozzuk. Minden veszély nélkül láthatjuk egymást, a mikor csak akarjuk, beszélgethetünk amikor jól esik. Atyáink összeszámolják a hozományunkat. Ó, Marcel! — milyen kár, — milyen kár!

Marcel (szomorún); Mindinkább kezdelek megérteni.

Germaine (bánkódva) És a mi búcsú utazásunk! Annál pompásabbat nem kívánhattunk volna magunknak az életben.

Marcel: A mi utunk, ki a tengerre. Valóban semmi kétségem többé.

Germaine (indulatatosan széttörve legyezőjét.) Nem mondhatjuk majd el az emberek előtt, amit négy szemközt szoktunk eddig elmondani.

Marcel: Igen. Igazad van. (sokáig fájó tekintettel nézi) — kár . . .

Germaine (vidám hanyagsággal): Ugye, hogy máshoz kellett volna mennünk?

(Elhagyja a verendát, Marcel szótlanul követi.)

fordította: *Borbély Sándor.*

Álmodom egy nőről.

*Álmodom egy nőről, akit nem ismerek,
Akiről nem tudom, hogy merre lakik;
Akiért a lelkem százszor odaadnám,
Aki tán most épen rólam álmodik.*

*Aki szép, ragyogó, csodás, mint az álom,
Akinek a szemén vágyak tüze ég;
Aki mint én, ilyen epekedő, vágyó,
S a szerelmet eddig nem ismerte még.*

*Aki szent, aki hű, aki sugár-tiszta,
Akiben az álmodom valóságra vált,
Akiért meghalnék, kárhozatba esnék,
Mert benne a lelkem „szentségre“ talált!...*

*... Álmodom egy nőről, tüzes szemű lányról,
Aki ott lakik az Álmodok szigetén;
Akit én talán majd sohse találok meg,
Aki talán nem lesz soha az enyém!...*

Győrök József.

Szabolcska világnézete.

(Részlet egy Szabolcska M. költszete című tanulmányból.)

A költő munkásságát csak úgy lehet megérteni, ha vizsgáljuk a szálakat, melyekből egyénisége szövődött, s kutatjuk, hogy hogyan látja a világot?

A kérdés talán különösnek is tűnik fel. Hát szabad-e egy költő. — különösen pedig egy lírai költőnél rendszeres világnézetet keresni?

Szabad-e a költőben bölcsészt kutatni?

Mert a rendszeres világnézet megteremtése határozottan a bölcsészet dolga. A világnézet, mint rendszeres foglalat a környező mindenségről alkotott képzeteknek a legmerevebb ellentétben látszik lenni a költészettel.

Igen, de más a költő és más a bölcsész világnézete.

A bölcsész megfigyeli a valóságot s így igyekszik képet adni róla a költő pedig teremt magának egy új világot, mely egészében az ő egyéniségét tükrözi vissza. Mint a költő egyéniségének jelentékeny eleme a sajátos nemzeti lélekből fakad, úgy világszemléletében is vannak vonások, melyek nemzetének sajátos gondolkodás-módjára vallanak.

Nekünk sajátos nemzeti bölcséletünk nincs, népünk természetével ellenkezik a speculatív szellemi tevékenység, de az az életfelfogás, mely Petőfi költeményeiben vagy Madách: „Ember tragédiájában“ tükrözik vissza: igazi magyar bölcsélet, melyben benne van mindaz, ami világlátásunkat sajátossá teszi: a sok hányattatásból leszűrődött bölcs megnyugvás és bizalom, valami csendes, de mélyen gyökerező mélabú, büszkeség és alázatosság, szeretet és gyűlölség; — köny és mosoly — mindaz, a mit egyezer év szenvedése és dicsősége egy mély érzésü, józangdolgozású, szabadságszerető nép lelkében kifejezést: nemzeti egyéniségünk, melyen keresztül jut hozzánk a külvilág képe.

Ez a tiszta magyar világfelfogás, a maga puritanizmusával, nyugodt derűjével, mély bensőséges hitével, faj- és emberszeretettel: ez adja meg Szabolcska M. világnézetének alapszínezetét is.

Az ő világa nem a nagy világ, hanem egy csendes nyugalmas fészék, hol az, a mi rut a létért folytatott vad tülekedésben, elsimul szépen, az árnyat, a nyomort is valami aranyos fénnel vonja be a szelid derű, melyben összeolvad a bánat, a lemondás a hittel, a megnyugvással, az isteni igazsághoz vetett bizalommal, egy szebb jövő reményével.

Az ő világa nem a kínzó fájdalom, kitörő öröm, egetverő vad szenvedélyek világa: egy kedves holdfényes tájék, melyen a szeretet ezüstös meleg sugára von be mindent; féltő gonddal takarja el, a mi rut s nemes büszkeséggel dicsekedve mutogatja a szépet, a jót a nemest.

Szerető, megbocsátó mosollyal nézi az emberi gyarlóságokat, agódvá leplezgeti apró bűneiket, meleg ragaszkodással mentegeti hibáikat . . . hisz emberek.

Könyvet hullat az árva sorsán, megindul szíve a szegényen, elismeréssel, dicsérrel adózik a könyörületességnek s nemes felháborodással feddi az önzőt, a fukart.

Az ő hite az igazi krisztusi hit, melynek csak egy dogmája, csak egy törvénye van: a szeretet.

Szíve telve van általános emberszeretettel, mégis ez a sokat szenvedett nép s a föld, „hol apáink vére folyt“ közelebb áll hozzá, kedvesebb előtte bármelyiknél.

S aztán az a megható ragaszkodás, mellyel szülőföldje és családja iránt viseltetik, egy tiszta, boldog a

családi élet megragadó képe, az őszinte szinarany szeretet — ime az elemek, melyekből költői egyénisége szövődött.

Valami fenkölt eszményiség hajtja át egész költészetét, ez az ami lelki világát vonzóvá teszi.

Tisztább légműtár tár fel előttünk, melyben a lélek mindazt elmaradni érzi, a mi tisztátalan, a mi földi. Egy szebb világot, hol a krisztusi szeretet és megbocsátás isteni törvényei uralkodnak, a hol nincs nyomor, nincs jajszó, nincs szenvedés. A hol szent minden, a miért az emberi lélek szent vágyakozásában, fenséges fellángolásában hevülni tud; szent mindaz, amit manapság elavult ócska fogalmaknak minősít a világ: hit, haza, erkölcs; hová nem hat el a vad tülekedés zaja, ahol elragadó összhangban olvad össze a szép, jó és igaz, a szeretet által.

Ime ez az ő világa.

*

Esztétikai hitvallását az „Örök szép“ c. költeménye zárja magában

Van benne valami a görög bölcsészet mindenütt harmoniát kereső szelleméből. Valami költői platonizmus: örök kiolthatatlan sóvárgás az örökszép után.

„. . . Csak a szép a boldogság.“

És kutató tekintetével nem a nagy, de a kicsiny felé fordul sebben találja fel eszményét.

A szenvedélyek vihara, az összeütköző ellentétes erők közdelme, örök, nagy megfejthetetlen problémák ezer szépséget rejtegetnek, de hiányzik belőlük a harmónia. Az ősi, kiolthatatlan tudásvágy keresi ezeket, de szemtől-szembe megdöbbenve, megfélemlítve a feltárult mérhetetlen perspektívától, érezve törpeségét, csüggedten hallgat el. S az a kínos érzés, mely a szárnyaszegett, támpontját vesztett lélek felett urrá lesz, midőn feltett kérdéseire hasztalan vár választ: harmoniatlan.

A fenségesben a hatás qualitativ és quantitativ elemei között nincs meg az egyensúly az összhang: a méretek lenyűgöző, nyomasztó nagysága lép előtérbe.

Szabolcska gondosan kerüli az örvényeket.

Nem azt a vergődést, nem a kételyt keresi az ő idilli nyugalomra vágyó lelke. Egyénisége a kellemesben találja fel az igazi szépet.

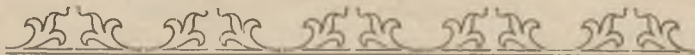
És hogy lelki világából kizárja azokat az elemeket, melyek lelki világának nyugalomát megzavarhatnák, körülbástyázza magát őszinte, bensőséges hittel s nem feszegeti a világrengető nagy kérdéseket, hanem belemerül saját énjébe, csupán érzelmeinek tulajdonítva valódi létezését:

„Az az élet, a mit érzünk
Minden egyéb merő álom.“

mondja bizonyítékát adva elvont eszményiségének és erős szubjektivitásának.

A szeretetben fedezve fel azt a kibékítő erőt, melyben az ellentétek elsimulnak, mely összhangot teremt: eszmekultuszának központjává ezt teszi, ebben látja az örökszép legtisztább megnyilatkozását, költői egyéniségének alapszínezetét is ez adja meg.

T.—F.

Kitűnő emberek nem állhatnak közel egymáshoz anélkül, hogy kezét ne fogjanak, vagy hajba ne kapjanak egymással.

Nincs nevetségesebb, mintha valaki dicsőséget keres mellékes utakon.

Isten.

Mindenható, világnak alkotója!
 Ki uralkodsz az ég, a föld felett;
 Kinek egyellen mennydörgő szavára
 Világok alkotmánya megremeg;
 Ki rombolsz és teremtsz egy pillanatban,
 Égben, földön egyszerre vagy jelen:
 Gyarló elmém föl nem fogja hatalmad,
 Csak bámúlja csodáid, Istenem!

Te mindennek kezdete, vége, célja:
 Előtted nincs idő, nincs tér, határ.
 Te az vagy s az leszel mindenkoron,
 Ki millió évek előtt valál.
 Csillag kihuny majd, a nap elsötétül,
 A lét kihül: ki az, ki megmarad?
 Te egyedül, változhatlan valóság,
 Örökké munkás erő s akarat!

Te kútfeje a bölcsesség s tudásnak,
 Tökéletes csak egyedül Te vagy.
 Bölcseséged világok hirdetik s azt
 Fel nem foghatja törpe emberagy.
 Kezedben van a lét s idő forgása.
 Örök rend, szépség, összhang mindenben:
 Bocsásd meg, ha gyarló magasztalásom
 Csupán törpít, felséges Istenem!

Örök szentség, te tiszta fényt sugárzó!
 Helyetted a leglisztább lét: salak.
 Lelkiünk ha minden földi szennyt leráz is,
 Hozzája úgyis mennyi sár tapad!...
 Keblünk tüze bármily tisztán lobogjon,
 Csak röpke láng az, melynek nincs heve.
 Nézek reád s elvész szemem világa
 Tökéletesség, szentség Istene!

Forrása minden égi, földi jónak,
 Te mérhetetlen, örök Szeretet!
 Jóságodból csak egy parány sugárt adsz:
 S boldogság tölti el a szíveket.
 Könnyeket szárítsz egy tekintetteddel
 És meggyógyítasz vérző szíveket.
 Te mindeneknek hű gondviselője:
 Örökké áldassék a te neved!

Szent, jó, igaz, te Minden mindenekben!
 Vigasztalom, kösziklám én nekem!
 Feléd repül keblem gyarló fohásza,
 Téged keres dicsérő énekem.
 S ha gyarlóságom oltaná reményem,
 Hitem biztat: nem nézel erre Te,
 Vigasztalója a bűnös szíveknek,
 Irgalmasságnak Atyja, Istene! . . .

Takács Mihály.

Október hatodikán.

(A nemzeti eszme és a XX. század szelleme.)

„Borítsuk a feledés fátyolát a múltakra!“ így szokták kezdeni vagy végezni nagy nemzeti gyásznapon az emlékbeszédeket és ujságcikkeket.

Én mást hirdetek:

Tépjük fel e napon minden évben a heggedni kezdő sebeket.

Hagy sajogjon, hagy szoruljon ökölbe a kezünk!

Ha a feledés lomha köde kezd nehezedni fájó emlékeinkre, vessünk e napon egy-egy éles fényugárt, hogy rémítő nagyságában mutassa meg a kínok, a szenvedések tengerét, mely egy megcsúfolt, meggyötört nemzet lelkéből fakadt.

Az egyénnek szent kötelessége megbocsátani az ellene vétőknek, de ami az egyesnek erénye, az egy nemzetnek bűn. A nép, mely feledni tudja az átélt kínokat, méltatlan nagyjaihoz, méltatlan történelmi múltjához, méltatlan önmagához.

Egy nemzet, melynek vérét többé nem hozza lázba mártírjainak szenvedése, elvesztette jogát a létezéshez. De mégis, — ne gyűlölni tanuljunk ezen a napon.

Hiszen a szenvedések okozója is csak eszköze a kérlelhetetlen történelmi végzetnek, mire az emberi akaratnak alig van befolyása, mely nemzeteket és népfajokot ragad magával ismeretlen végcél felé.

Annak a titkos erőnek, mely egyszer a Golgotához vezet, másszor meg az üres sziklasírhoz, melyből a fel-támadás nagy, szent öröme sugárzik elő.

Annak a titkos erőnek, mely tenger könnyel és vérrel, mártírok váltságahalálával egy-egy eszme meteor futását örökíti meg a népek életében.

Egy-egy eszme meteor futását, mely jött, hogy ragyogjon s eltűnik, hogy visszatérjen, mely harcok tűzében született; vér, könny és veríték közt nőtt nagygyá, szentté és bitón dicsőült meg.

És mártírjai mindég voltak és lesznek az emberiségnek és a nemzeteknek, amíg nagy eszmék születnek. Az eszme pedig örökéletű.

*

Minden ünnep egy-egy nagy eszme ünnepe; a történelmi vagy mithikus tény, melynek emléke hozzá fűződik, csak a külső, miben a láthatatlan eszme testet ölt.

A mi gyásznapunk a nemzeti eszme ünnepe.

Ami nagygyá, magasztossá teszi, ami jelentőségét megadja: az önfeláldozó haza- és fajszeretet kultusza.

Az a csodás, titkos erő, mely ezer szétéphetetlen köteléssel fűz a haza földjéhez és a néphez, melynek nyelve először csendült ajakunkon.

Az a hatalmas erő, mely századokon át mozgatta az emberiséget, majd véres hábo'úba kerverve egymással a népeket, majd sajátos egyedi kultúra kifejlesztésére ösztönözve, versenyt támasztott a különböző életviszonyok és ezeknek megfelelően különböző életfelfogás alapján elkülönült embercsoportok között: hősokeket és vértanúkat nevelt.

Egyik kezével rombolt, a másikkal épített.

Nagy az az eszme, mely entuziazmusig, halál megvetésig tud lelkesíteni s le tudja győzni azt a kiolt-hatatlan ösztönt, melylyel a test az élethez ragaszkodik! S ma akadnak, akik azt hirdetik, hogy a nemzeti eszme a huszadik század szellemével ellentétben áll és hanyatlása szükségképi folyamánya a fejlődésnek.

A XX-ik század az egyeniség jogát hirdeti alapelvül, vallásban, tudományban, művészetben egyaránt.

A természettudományok egyetemes biológiai tör-

vény gyanánt hirdetik az egyéniség érvényesítésére irányuló törekvést.

Másrészt pedig a sociologiai kutatások kétségtelenné tették, hogy azon emberi csoportok, melyeknek keretén belől az egyesek gondolatvilágát a tradíciók közössége, a faji jelleg, a környezet és az étetviszonyok azonossága bizonyos mértékig egységesíti, határozottan individualis léttel bírnak és mint ilyenek elvitázhatatlanul jogosultak egyéniségük védelmére, másrészt róla még önként sem mondhatnak le.

Minden egyes énjének jelentékeny alkatrészét teszik a közös nemzeti vonások s ez a belső kapocs az, mely minden külső köteléknél szorosabban fűzi az egyest nemzetéhez.

Ez az, ami valami különös, misztikus erőt ad a nemzeti érzésnek.

Más nemzetek érzés- és gondolatvilága idegen előttünk s ami őket lelkesíti az lelkünkben alig tud visszhangra találni, egyszerűen azért, mert egy nép érzelmeiköre és gondolatformái a környezet közvetlen hatása alatt a faji tapasztalat kincseiből alakúlnak, a faji különbség tehát szükségszerűleg maga után vonja a gondolkodásmód és a kedély-világ különbözőségét

De a nemzeti eszme, a nemzeti egyéniség érvényesítésére irányuló törekvés nem ellentétes az általános emberszeretet, a nemes értelemben vett világpolgárság gondolataival.

Mert mit jelent a kozmopolitizmus eszméje?

Csupán azt, hogy az ember nemzeti elfogultság nélkül mindég és mindenütt testvérét lássa más emberben; hogy otthont, második hazát találjon bárhol, hová a sors vihara veti, hogy a faj, a nemzetiség sehol sem legyen akadály a egyéni tehetség érvényesítésének.

Azt, hogy a gyámoltalannak mindenütt akadjon gyámoltója, a szegénynek védelmezője, az árvának pártfogója

Azt, hogy a népek testvéri szeretetben karöltve munkáljanak az emberiség közös javáért és az emberi kulturaközösségen belől a népek egy közös cél felé törekedjenek, csak az emberi nyomor enyhítésén munkáljanak.

De semmi esetre sem azt, hogy a népek faji sajátosságairól, független állami létökről lemondva, rombolják le a területi határokat és igyekezzenek egy világállamba tömörülni.

Mert ez lehetetlen.

Vagy sikerül e vajon a szocialista ábrándozóknak, az embert egyéniségétől megfosztani?

Vajon sikerül-e megszüntetni azon fiziologiai és pszichologiai eltéréseket, melyek egyik embert a másiktól megkülönböztetik, melyek az ember „én“-jét alkotják?

S ha nem, remélhető e az egy akol, egy pásztor krisztusi ábrándjának megvalósítása?

S viszont az általános emberivel szemben a nemzeti eszme csak a faj kiváló tulajdonainak érvényesítését, a kulturmunka hivatottság szerint való felosztását és a nemes verseny fölébresztését célozza.

Csupán azoknak a kapcsolatok megerősítése lehet feladata, melyek az emberiség kisebb csoportjait összetartják, de semmiképen válaszfalak építése, melyek a kölcsönös megértést lehetetlenné teszik.

*

A nemzetek fennmaradásának legnagyobb biztosítéka a polgárok lelkében élő nemzeti érzés. Ez érzés erejét növelje a nemzeti eszme mártírjaira való visszaemlékezés.

Ne borítsuk a feledés fátyolát a múltakra, de mégis — ne gyűlölni tanuljunk október hatodikán!

F. P.

Egy év múlva.

Ma mult egy éve . . . Gyorsan elviharzott
Ez a hosszú év a fejtünk felett;
Am tisztán örzi, mintha most lett volna,
A nap emlékéit az emlékezet.
. . . Pedig hány fájó, kínos perc lepergett! . . .
Hányszor lett az ég elborult, sötét,
Hányszor kívántam az elmúlt napokra
Boritani a feledés ködét! . . .
— De mindhiába! . . . csak itt leng felettem
A boldog órák rózsás fellege
Sűrű lepelbe, gyászfátyolba vonta
A végzet sulyos, hervasztó keze.
És bolyongok . . . A sárguló avarban
A képzelet új játékot velem;
S a délibábos, ködös rónaságon
Elöttem leng ma is, mint egy álom
A maga édes árnya szüntelen.

A Tisza tükrén ring az alkonysugár . . .
Messze nádasok s mocsarak felett
Az esthajnalfény ezüst ködbe vész el
S összeolvad a déluynogoti éggel,
Mint szerelmemmel az emlékezet.

S én mindenütt csak magát várom, sejtem.
En mindenütt csak magát felejttem . . .

Itten, körültem most is olyan minden,
Mint egy év előtt . . . akkor réges-régen,
Mikor még maga nem volt messze tájon.
. . . Oda van, hajh! az édes, boldog álom! . . .
Nincs most már ott a varázsfény az égen.

. . . Csillagsugáros, csöndes éjjelen
Búcsúra nyílik a virágok ajka;
Illatukat a szellő messze hajtja
És szerteszórja hegyen-völgyeken . . .

Hiába minden! . . . Csak emlékezem . . .
S ha elborongva, gyógyulást keresve
Már-már azt hiszem, hogy tudok feledni,
Hogy elmossa az idő az emléket,
Hogy nem fogom már annyira szeretni:
Akkor kinyílik, mint a mesék fája,
Édes illatát szerteszéjjel szórva,
Az az illatos, szép „Nilusi rózsza“ . . .

. . . És gyászfátyol leng újra fenn az égen . . .
. . . S én újra kezdem . . . újra csak felejttem,
Keresem ott is, ahol nem is sejtem,
Magácskát édes, drága üdvösségem.
S az idő csak fut, csak rohan az óra . . .
— Magam vagyok, — az álmok álmodója! . . .

Biringer Gyula.

A ceruza.

Amolyan falusi kis parasztyerek voltam, hogy bekerültem a kollégiumba. Álmaimnak netovábbja: a vén falak komoly méltósággal tekintettek rám, a csacska gyerekekre, ahogy elragadtatással vegyes bámulattal szemléltem a hatalmas épületet. Ez lesz tehát ezentúl a hazám, a nádfedelű, mályvás ablaku házikó helyett. A dolog szörnyen tetszett eleinte. A kis kék színű lajbin át szinte hangos taktusba vert a szívem a büszkeségtől, hogy im hát én is diák vagyok, diák, akit én mindig valami felsőbb lénynek képzeltem, akiről olyan legendák keringenek a falusi gyereknép közt, hogy akármelyik szent bizvást megirigyelhetné, aki felhőkön nyargal és vihart, meg jégesőt támaszt, de egy csupor aludtejért el is hártja más vidék felé.

Persze, hogy ez a nagy büszkeség csak egy pár napig tartott, míg az édes anyám velem volt, hogy aztán itt hagyott magamra, lelohadt bennem a nagy büszkeség s a szívem valami fojtó keserűség szorította össze: most hát egyedül vagyok ebben az ismeretlen városban... Árvának éreztem magam, idegenek itt az emberek, idegen a vidék, idegen még a levegő is. Visszasírtam a jó falusi pajtásokat, a délibábos rónát, a virágos rétet, a madárdalos, gyöngyvirágos erdőket. Hej, de minden más is volt otthon!... Csak a kanyargós Bodrog kötötte le néha-néha figyelmemet, órákig el tudtam nézni, hogy rohan tova gyorsan a simatestű víztömeg, melynek nyugodt színét csak olykor-olykor zavarta meg egy-egy hal fickándozása. Vagy félrevonultam az iskolakert árnyas bokrai közé s míg egy-egy előttem ismeretlen cserjét, fát nézegettem, egyszerre csak azon vettem észre, hogy megtelik a szemem könnyel: szebb ezeknél a szép egyenletesre nyírt bokroknál a mi falunk egyszerű orgona bokra, a mi minden árokparton, meg kerítés mellett szabadon tenyész...

Egy napon is ilyesféle gondolatok közt, lehajtott fejjel bandukoltam a vad gesztenyék alatt, mikor egyszerre csak meglepetve állottam meg. Valami feküdt lábaim előtt a földön: egy rúd vadonat új, 8 szögletes „Hardtmuth“ ceruza... Olyan ceruza, amelyet én a falunkban csak egyszer láttam életemben: a paróchián. Gondolkozva állottam meg felette: felvegyem-e? S ha felveszem is, mit tegyek vele? Nyilvánosságra hozzam a talált kincset, vagy szépen zsebre dugjam, mintha jogos tulajdonom volna?... Sokáig küzdöttem magammal, míg végre is az utóbbira határoztam el magam. Eh! elvégre is, ki tudja, ki vesztette el, visszakerülne-e a jogos tulajdonosához, még valami idegen kézbe kerülne! De meg senkisémet fogja megtudni, hogy én ezt a ceruzát leltem és nem vettem!... Lehajoltam hát érte és óvatosan zsebre csuszattam... Kissé felvidulva akartam tovább menni, de ebben a pillanatban egy kéz érintette meg a vállamat. Ijedten fordultam hátra: egy nálam jóval nagyobb fiú állt előttem... Az arcom vépiros lett a meglepetéstől s mint a tetten ért tolvajnak — minden tagom reszketett.

— Hát amice — szólított meg végtelen fölényes hangon — maga mit csinál itt, mi az, amit zsebre dugott, mi?

Az amice szóról azt gyanítottam, hogy ez valami hivatalos személy lehet, remegve huztam hát elő a ceruzát.

— Ez... ez egy ízé... egy ceruza... hebegtem.

— No azt látom, hanem hát micsoda jögon merte azt maga felvenni, mi? Micsoda jögon?...

Az erélyes hangra minden bátorságomat elvesz-

tettem, a lélekzetem elakadt, egy szót sem tudtam kinyögni. Észrevette ijedségemet s könyörtelenül folytatta a vallatást.

— Hát édes barátom — és keményen megnyomott minden szót — tudja-e, hogy kié ez a kert?

— Hát tán a kollégiumé, feleltem elszontyolodva.

Persze, hogy a kollégiumé, hát kié is lenne másé? Hát ezek a fák itt, úgy-e hogy ez se a Pityi Palkóé? Hát a székek, a kavicsdarabok, ez a monumentum (a Horváth Mária szobrára mutatott), meg a levegő is, a mi ebben a kertben van? Ugy-e, hogy mind az iskoláé? Hát persze, hogy az! Hát akkor ez a ceruza is, amit maga vakmerően el akart tulajdonítani kié? Hm?...

— Az iskoláé feleltem félig pityeregve, az előbbi argumentumok lesújtó hatása alatt.

— No lám! — folytatta — oszt' maga mégis elég vakmerő volt ezt tolvajmódra zsebredugni.

A tolvaj szóra végkép kijöttem a rendes kerékvágásból, a könnyeim potyogni kezdtek: valami önváddal telt félelem felét éreztem. Nesze neked! sugta bensőmben egy hang, hát kellett ez neked!

— Hja, édes barátom, most már késő a bánkódás. A sírás itt mit se használ. Magának ugyan már pász egyszersmindenkorra. Most tüstént velem fog jönni az igazgató úrhoz, a tanári kar még ma összeül és — magának utilaput kötnek a talpára. Az ilyen különben elég gyakori eset, ép tegnap csaptak ki egy másikat ilyenféle üzelemért, vetette oda hanyagul.

A vér meghűlt bennem. Irgalmas Isten, hát olyan szörnyű vétkeket követtem el, hogy miatta még ki is csaphatnak?... Haza küldenek, mielőtt belekóstoltam volna a diák életbe. Nem, ezt a szégyent én túl nem élem!.. Inkább — inkább... és itt eszembe jutott a tükörsíma Bodrog, beleölöm magam a vízbe. Egyelőre azonban csak a zsebkendőmet vettem elő, neki dültem a vadgesztenye fának és sírtam, mint a nyári zápor.

— Semmi pityergés, mondta vallatóm, most azonnal megyünk az igazgatóhoz és megragadta karomat.

Kétségbeesve fogóztam a közeli lócába végkép nem mutattam hajlandóságot, hogy vele menjek. A rémület megsokszorozta erőmet: nem tudott elvonszolni.

Látta, hogy hiába erőlködik, felhagyott hát a kíséreléssel. Arcán visszatükröződött a bosszuság, de azért igyekezett elpalástolni s közömbös hangon mondta:

— Jó, majd elvitetem a pedelussal.

De aztán hirtelen meggondolta a dolgot és vállamra ütött:

— Édes barátom, látom, hogy maga nem olyan tolvajtermészetű, mint gondoltam, látom, hogy nincs megromolva, csak az alkalom vitte rá erre a szerencsétlen lépésre, hanem ez azért semmiképp nem menthető. Hanem hát az én szívem sincs kőből: teszek hát egy ajánlatot, ha elfogadja. Egyezzünk ki, nekem is jó lesz, magának se lesz bänkódása: fizessen nekem 5 frtot s hallgatok mint a sír...

Rábámultam. Kezdtém gondolkodni. Nem is olyan nagy ár volna a menekülés. De hátha, hátha ez csak rám akart ijeszteni... Hanem azért még mindig szepegve mondtam:

— Nekem nincsen annyi pénzem.

— Mi-i?... Nincs?... Jó, hát gyerünk és vonszolt magával.

Majd újra megállt és elszántan mondta:

— Isten neki! legyen hát 3 forint!

Most már én is bátrabb lettem.

— Nekem annyi pénzem sincs.

— Az ördög elviszi magát, mondta bosszusan — egy forintja tán csak van.

— Annyi sincs! jelentettem ki határozottan, mert a néniénél van a pénzem.

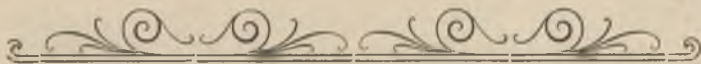
— Eh, mit fogok én itt alkudozni magával, majd elintézi a dolgot a direktor és boszusan legyintett a kezével. Ujra mentünk egy darabig, inár a kapunál voltunk, mikor engem újra előfogott a félelem: mégis, hátha nem tréfál. Észrevette tusakodásomat.

— Hát tudja mit barátom, ezt senki más teremtett emberfiával nem tenném, fizessen hát egy koronát, mondta nagylelkűen.

Jónak láttam belemenni az alkuba, gondoltam Isten neki, inkább veszítsünk keveset, mint kockáztassunk sokat. Mivel azonban 25 krajcárnál több végkép nem volt a zsebemben, kikötötte, hogy a másik 25 t egy hét alatt előteremtsem s a ceruzát is eltette.

Mondjam tovább, ne mondjam? Megkönnyebbülten siettem haza, mint aki valami rettenetes veszedelemtől szabadult meg. Hanem azt a másik huszonöt tartozást később az igazgatótól kapta meg, persze — nádvessző alakjában . . .

Füge.

EGYLETI ÉLET.

A hittanhallgatók egylete első rendes közgyűlését október 14-ikén tartotta meg a megjelent tagok élénk érdeklődése mellett Közös éneklés és az egylet elnökének, *Hubay Mihály* IV. é. hh. nak áhítatos imádkozása és megnyitó beszédének elhangzása után *Trócsányi Dezső* III. é. olvasta fel komoly tanulmányozásra valló dolgozatát: „*A prófétaság szerepe a zsidóvallás történetében*” címmel. A mindvégig figyelemmel és érdeklődéssel hallgatott felolvasás után elnök, a megállapított pályatételeket olvasta fel melyek a következők lettek: I. *Ima* (szabad téma.) Díja 20 és 10 korona. Beadási határidő: okt. 26. II. *Egyházi beszéd*: Máté ev. V. r. 10. v. alapján. Díja 40 és 20 korona. Beadási határidő: nov. 9. III. Vallásbölcsestetből: *A civilizálatlan népek vallásos szokásai nevezetesebb útleírások nyomán*. Díja 40 korona. Beadási határidő: nov. 23. IV. Új szöv.-i kánontörténetből: *A rómaiakhoz írott levél a magyar kritikai irodalomban*. Díja 40 korona. Beadási határidő: dec. 7. V. Egyháztörténetből: *Kálvin munkássága és jelentősége*. Díja 40 korona. Beadási határidő: márc. 1. VI. Erkölcsantból: *Luther erkölcsi felfogása három alapvető műve alapján*. Díja 40 korona. Beadási határidő: márc. 15. VII. Ö- szöv.-i kánontörténetből: *Sebestyén István „Messiologia” c. művének méltatása az újabb kritikai szempontok figyelembe vételével*. Díja 40 kor. Beadási határidő: márc. 29. VIII. *Vallásos költemény vagy elbeszélés*. Díja 20 kor. Beadási határidő: április 12. *Az imádkozási verseny* február 6., *a prédikálási verseny* pedig február 22-én fog megtartatni. Elhatározta továbbá az egylet, egy nov. 1-én tartott közgyűlésen, hogy a kolozsvári prot. theologus kongressuson, miután unitárius testvéreink is meghívást kaptak s így a mi elvünk megvalósulást nyert, képviseltetni fogja magát és pedig *Hubay Mihály*, *Trócsányi Dezső*, *Sólyom Ferenc*, *Tóth János* és *Györék József* tagok személyében. — Vajha az a munkakedv és nemes érdeklődés, amely ez egyletnek első gyűlésein megnyilatkozott, az egész év folyamán megmaradna és gazdag gyümölcsöt ket teremne! . . .

Sárospataki Akadémiai Athlétikai Club. A Kassai Athlétikai Club által október hó 18 án vasárnap délután rendezett őszi athlétikai viadalon, a Sárospataki Akadémiai Athlétikai Club is indította fejlődő athléta

gárdáját. A S. A. A. C. ezen első nagyobb szereplését szép siker koronázta, amennyiben összes benevezett athlétája győzelemhez, illetve helyezéshöz jutott. Emeli e szép siker jelentőségét az a körülmény is, hogy a viadalon kilenc hazai egyesület indította legjobb athlétáit s a sárospatakiak elért győzelmeik, illetve helyezéseik révén a kilenc versenyző egyesület közül harmadik helyre küzdötték fel magukat.

A versenyt — a szeles, hideg idő dacára is — szépszámu. előkelő közönség nézte végig.

A S. A. A. C. tagjait is érintő részletes eredmények a következők:

Suly emelés Felsőmagyarország bajnokságáért. Bajnok: *Tamáskó Lőrinc* (S. A. A. C.) 56 emeléssel, második ifj. *Radácsi György* 48 emeléssel, mind a ketten abszolút fölénnyel verték e versenyszám harmadik helyezettjét *Stefán Ferencet*, a Kassai Athlétikai Club tagját.

Svédgerelyvetés hendikep. Tizenhárom induló közül második lett *Horváth József* (S. A. A. C.) 50 méter 0'2 cm.-es dobásával.

A 220 yardes síkfutás hendikep verseny negyedik helyezettje tizenharc induló közül *Kossuth Ferenc* (S. A. A. C.).

Helyből távolugrásból negyedik helyen *Tamáskó Lőrinc* (S. A. A. C.) végzett.

Végül az 1000 méteres staféta futásban a S. A. A. C. staféta csapata — mindjárt a legjobbak Magyar Athlétikai Club, Kassai A. C. után — harmadik helyen végzett. A csapat tagjai *Tamáskó Lőrinc*, *Kossuth Ferenc*, *Kovács Bertalan*, és *Horváth József* voltak.

Verseny után este 12 órakor a Royál dísztermében társasvacsoza volt, ahol a díjakat szép beszéd kíséretében *Bölöny Dénes* a K. A. C. alelnöke osztotta ki *Szepessi Miksa* titkár úrnak pedig ez uton is szíves köszönetet mondunk azért a szíves előzékenységeért, amelyet fogadtatásunknál tapasztaltunk s amellyel ott időzésünk alatt szállásunkra és a versenypályára kalauzolt,

Ezzel kapcsolatban említhetjük meg, hogy egyletünk szerződtette *Suhajda Ferenc* magyar birkozó mestert, aki a birkozásra vállalkozó tagokat hat heti kurzus alatt fogja kiképezni s tekintve azt, hogy egyletünk a birkozásra jeles anyaggal rendelkezik a közel jövőben egyletünknek e sport ágban is fényes szereplését várhatjuk.

A Magyar Irodalmi Önképző-Társulat is elindult ez évi pályafutására, hogy megint közelebb jusson egy lépéssel a halál kertjéhez. Mert — fájdalom! — amint a jelek mutatják, ennek az egyletnek sorsa most már visszatarthatatlan. Pár év óta már csak tengődik, sanylik, mint a férges fa, melynek nincsen életereje. Most is csak aligság-alig lehetett életre kelteni három hónapos álmából. Pedig hajdanta a legszebb, a legnépesebb egylete volt az alma-materünknek. Istentől ihletett muzsafiak kaptak szárnyra benne; országos hírv, nagynevű emberek repültek ki innét és tették híressé azt a muzsaberket. És most mégis a haláltól féltjük. Mert az érdeknélküliség, amely ezt az egyletet kíséri, a sirbabukásnak előhírnöke. S ha tényleg meghalna, ha tényleg eltűnne a lét szinteréről, örök gyalázata volna az ifjúságnak, hogy meghalni enged egy olyan egyletet, amelynek a legtöbbször, a legnagyobb joga van a létezéshez. S hogy ifjúságunk még nincs egészen elkorcsulva, hogy a szépnak, a jónak érzete még nincs lelkéből egészen kivessze, azt mutatja az a ténykedése, hogy az irodalmi egyletet, ha csekély számmal is, mégis megalakította. Október 4-én tartotta meg alakuló közgyűlését, tisztikarát a következőképen választva meg. Elnök: *Tóth János* IV. hh., titkár: *Fodor Pál* III. jh., főjegyző:

Györék József hh., aljegyző: Kiss Kálmán I. jh., pénztárnok: Smál József III. jh., ellenőr: Szarka Gyula lh. A tagok száma összesen 24. Vajha elégséges szám lenne ahhoz, hogy lüktető életet teremtsen ebbe a haladókó együletbe?!...

A Főgimn. Erd. Önképzőkör ez éven is megkezdte csendes, áldásos munkásságát. Eddigi életéből, mint főbb mozzanatok, kiemelendők a Gaál István s Virágh Béla megdicséért szavatai. A kör egyik ülésén egyhangú lelkesedéssel elfogadta az ifj. elnöknek egy négyes indítványát, mely szerint minden éven egyszer kizárólag nagynevű alapítójának, Erdélyi Jánosnak sírjához; halálának 40 éves fordulóján emlékünnepelet rendez; emlékoszlopának felállítására vonatkozólag tevékenységet fog kifejteni s ezeknek az ügyeknek elintézésére minden év elején egy négyes tagú bizottságot választ. Azonkívül elhatározta a kör, hogy könyvtára alaptökéjének gyarapítására nov. 28-án hangversennyel egybekötöttáncmulatságot rendez.

HIREK.

— **Halálozás.** Mély gyász, súlyos veszteség érte Ellend Józsefet, főiskolánk egyik közkedvelt tanárát. Hitvese szül. Kérészy Emma okt. hó 27-én, életének 39. évében, rövid, de súlyos szenvedés után Budapesten meghalt. A megboldogult hült tetemét okt. 30-án, délután 3 órakor helyezték örök nyugalomra a közönség és a főiskolai énekkar nagy részvéte mellett a sárospataki ref. sírkertben. Requiescat. Amen.

— **Magyar Országos Diákkongresszus.** A Magyar Országos Diákszövetség határozatainak megfelelőleg az idei diákkongresszust a kassai főiskolai ifjúság fogja november 27-30-ig rendezni. Testvéri szeretettel meghívja tehát a sárospataki jogászegyletet a kassai főiskolának a jelzett időben tartandó kongresszusára és egyben felkéri, hogy részvételét, a kiküldöttek számát és nevét, valamint a tárgyalás alá veendő pontokat és indítványokat november hó 4-ig a központi irodával (Egyetemi Olvasó Kör IV., Kaplony-utca 1.) okvetlenül tudatni sziveskedjék. A Főiskolai Jogászegylet hat taggal: Komendovits Gyula elnök, Fodor Pál alelnök és Kollonay Gyula, Mészák István, Kálmán Ferenc, Ruttkay Elemér tagokkal képviselteti magát a kongresszuson.

— **Okt. 6.** A magyar történelemnek szomorú emlékeztető napját, a szabadságharcnak gyászos Nagypéntek-jét ebben az évben is kegyeletesen ünnepelte meg a mi főiskolánk. D. e. 9 órakor gyászistentisztelet volt a városi nagy templomban, ahol *Kőrén Béla* főiskolai szénior mondott kegyeletes, szívből fakadt imát. A tulajdonképeni gyászünnepelet pedig d. u. 3 órakor folyt le a főiskolai imateremben, nagyszámú hallgatóság jelenlétében a következő műsossal: 1. *Szentelt hantok.* Mozsonyi Mihálytól. Előadta a főiskolai énekkar. 2. Alkalmi beszéd. Tartotta Nagy Béla theol. tanár. 3. Alkalmi óda. Irta és szavalta László Sándor IV. hh., 4. Apotheosis. Nagy Józseftől. Előadta a főisk. énekkar. 5. Október 6. Irta ifj. Ábrányi Kornél. Szavalta Komendovits Gyula IV. é. jh. 6. Az aradi vértanúk emlékezete. Irta Jókai Mór. Szavalta Gaál István VIII. o. t. 7. Hymnus. Harmonium-kisérettel énekelte a közönség. A szépen sikerült ünnepély csak 5 óra után ért véget.

— **Pályázat.** Az Ifj. Egyület okt. 6-iki ódapályázatának nyertese László Sándor IV. é. hh. volt. Ugyancsak ő volt a szerzője az okt. 31-ére beérkezett költeménynek is.

— **Okt. 31.** Ezelőtt min'egy 400 évvel nagy dolgok hozták izgalomba a vén Európát. Kolostorának sötét cellájából kilépett egy barát, hogy reformátora legyen a megcsúfolt jézusi vallásnak. A lángléleknek haláltmegvető bátorságával állt elő, hogy fülébe dörögje Péter utódának a bűnt, a romlást, a szentségtelenséget és hogy fölrazza halotti álmából a hiszékeny, az elvakított emberi lelket Kilencvenöt tételt függesztett ki a wittenbergi vártemplomajtóra, hogy ott mindenki lássa és érezze a vallás megcsúfoltatását, a vallásos hitnek elkorcsosodását. S ez az egyszerű barát ezzel és az ezt követő ténykedéseivel világraszóló nevet vívott ki magának, amely előtt ma már minden józanul gondolkodó ember tisztelettel borul le a földre. Vele egy új korszaka nyílt meg a történelemnek: a tudás, a haladás, a fejlődés kora. S mi, kiket az időnek oly hosszú sora választ el már tőle, szívünk legtisztább érzése, elménknek legnemesebb gondolatai közt emlékezünk róla, a nagy apostolról, Luther Mártonról, ki a történelem ítélőszéke előtt is örök nagyságban tündököl. Ennek az időben soha nem fogyó nagyságnak, az ő reformátor társainak s annak az eszmékben és eredményekben annyira gazdag időszaknak vélt áldozni főiskolánk is okt. 31-én, a reformáció emlékünnepe. A délelőtti órákban tartott istentiszteleten Novák Lajos akadémiai és közigazgató, a főiskola lelkésze imádkozott a tőle megszokott erővel és lendülettel. Az emlékünnepe pedig, amelyen városunknak összes intelligenciája részt vett, a következő műsossal folyt le: 1. *Isten dicsősége.* Kapy Gyulától. Előadta a főiskolai énekkar. 2. *Alkalmi beszéd.* Tartotta Harsányi István főgimn. tanár. 3. *A reformáció emlékünnepe.* László Sándortól. Előadta Idrányi Béla jh. 4. *Az utolsó gályarab.* Szerző és előadta Bathó János főisk. zene- és énektanár. 5. *A gályarab fohásza.* Tompa Mihálytól. Előadja Igaz József hh. 6. *Románc.* (F. Dur.) Beethoven-tól. Előadta dr. Végh János, zongorán kísérte Székely Lajos joghallgató. 7. *A gályán.* Ifj. Rácz Lajostól. Előadta Solymossy József hh. 8. *Részlet a bibliás emberből.* Kienzl-től. Előadta a főiskolai zenekar. 9. *Virradat.* Gulyás Józseftől. Előadta Nagy Pál VIII. o. t. 10. *Magyar gályarabok éneke.* Előadta a főiskolai énekkar.

— **Kérelem a zongorajátszókhöz.** „A magyar nemzeti zene műformáit és sajátosságait” szándékozom megírni és ezért hazafias tisztelettel felkérem a zongorajátszók közül szokat, akik cigányos modorban vagy naturalista-módon játszanak, hogy a magyar nótá játékmodorát, zamatos, szenvedélyes karakterét ne hagyják elveszni elrejtve az ismeretlenség homályában, hanem akár kótába foglalva, akár az általuk használt magyaros futamokat, átmeneteket stb. ismertetve örökítsék meg. Ha más népek nemzeti zenéje oly sajátosságokat tüntet fel, ami faji karakterüket büszkeséggel tölti el, a magyar is joggal követelheti, hogy zenéjét, a delibábos rónák csapongó, sirva vigadó nótáit, a magyar lassú és friss csárdás játékmodorának nemzeti jellegét egész Európával elismertessük és az utókor számára megmentsük. Kéziratokat, kótákat vagy szíveségből átengedett saját szerzeményeket méltóztassék címre (Erdős Tivadar tanár, Besztercebánya) küldeni. Hisz minden városnak megvan a maga nótaköltője és cigánya, aki a dalt megzenésíti. Ne hagyjuk elveszni nemzeti kincsünket! Gyűjtőknek megküldöm viszonzásul: „Új és brilliáns zenei hatások a zongorajátékban” című népszerűen megírt és hangjegymintákkal ellátott művemet.

— **Kiigazítás.** A mult számban közölt „Valamikor” c. verseckét nem Kovács Bertalan, hanem Vitányi László írta.

— **Előfizetéseiket beküldötték:** Eperjesv József (Rimaszombat) 4 K, Bornemisza József (Ör) 2 K, Székely Sándor (Amerika) 4 K, Dr. Kun Zoltán (Sárospatak) 4 K, Özv. Eperjesy Józsefné (Spatak) 4 K, Klein Mihály (Spatak) 2 K. Köszönettel nyugtázzuk.

Szerkesztői üzenetek.

J. Sz. L. Későn érkezett. Majd a jövő számban.
Miska Küldeményeidet köszönöm. Szép volt tőled, hogy szavadnak álltál. Csak bár minél többször „kapna képen“ a muzsa! Legközelebb levél megy. Addig is üdv.
Berliniek. Lapotokat megkaptam. Köszönöm. Elfoglaltságom miatt azonban eddig nem írhattam. A lapot elküldtük. Mit gondoltok, hogyan esne az, ha néha küldenének „valamit“? — A legközelebbi válaszig is vegyétek szíves üdvözlésem
M. Gy Versét eltettük a papírkosárba.
Szöszeke. A jövő szám hasábjain is szívesen látjuk.
B. Gy Agárd. Küldeményeit megkaptuk. Alkalom adtán jönni fognak. Üdvözlét.
S esperes. A „esarnahói erdőszélen“
 A „lagzijuk“ mikor lesz meg kérem?...
 Hivatalos leszek ugy-e én is?...
 El is mennék, hogyha „százszor“
 Nem is üzennék is!...

Nyilatkozat.

Alólirott ezennel kijelentem, hogy az a vád, melylyel *Torró Miklós* kolégámat illetem, egy félreimagarázott tényből ered s így alaptalan.
 Megbántott kollegájától ez úton kér bocsánatot
Páhy József.

Sárospataki Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezet

Borértékesítő osztály Sárospatak. Vasuti állomás Sárospatak.

A hegyaljai szőlőtermelőktől részben megvett, részben pedig mintapincénkben elhelyezett s alább felsorolt borainkat teljes felelősség mellett eladásra ajánljuk:

1888. évi	5	puttonos asszú	1	üveg,	fél liter	à	12.—	K
1890.	3	„ musk.	1	„	„	„	4:80	„
1901.	5	„	1	„	„	„	8:40	„
1901.	4	„	1	„	„	„	6.—	„
1901.	1	„	1	„	„	„	2:40	„
1901.	„	szamorodni	1	„	„	„	1:80	„
1901.	„	„	1	„	1	„	2:40	„
1902.	„	„	1	„	1	„	2:40	„
1902.	„	pecs.-bor (furmint)	1	„	1	„	1:40	„
1902.	„	aszt.	1	„	1	„	1:20	„
1902.	„	„	1	„	1	„	1:10	„
1902.	„	„	1	„	1	„	—:80	„
1903.	„	„	1	„	1	„	1:10	„
1905.	„	törköly-pálinka	1	„	„	„	1:40	„

Az itt felsorolt borokból nagyobb mennyiséggel rendelkezünk. — Az árak üveg és csomagolási költség nélkül értetnek. Ez utóbbiak önköltségben számítatnak fel. Az edényeket bérmentve, a felszámított árban a szövetkezet visszaveszi. **136 literes göncihordó vételnél a feltüntetett árakból 5 százalék engedmény jár, ingyen hordóval.** — Jelen árjegyzék kiadásával minden előbbi árjegyzékünk és esetleg egyeseknek adott külön kedvezményünk érvénytelenné válik.

Zemplén vármegye legrégebb és legelsőrendű polgári és papi szabó-üzlete és gyapjuszövet gyári raktára

Lászlófi Henrik

Sátoraljaúj hely.

≡ Mindenféle polgári és papi öltönyök mérték után a legfinomabb hazai és külföldi gyapjuszövetekből a legelegánsabb kivitelben készíttetnek. ≡
 ≡ Főiskolai hallgatóknak és tanulóknak kedvező fizetési feltételek. ≡
 ≡ Kívánatra egy levelezőlapon való tudósítás esetén bármikor kész Sárospatakra a megrendelések fölvételére kellő mintákkal ellátva átutazni. ≡

Olcso árak. ≡≡≡ Kifogástalan szabás. ≡≡≡
≡≡≡ Pontos és figyelmes kiszolgálás. ≡≡≡

Tisztelettel tudatom a n. é. közönséggel, miszerint a **HALTENBERGER-féle ruhafestő- és gőzmosó gyára,** — mely e nyáron nagyban bővítve lett — teljesen felépült már és a szállítások **sokkal rövidebb idő alatt** lesznek eszközölhetők, mint ez eddig.

Ez év elején az építés tartama alatt több esetben a szállításnál felmerülő nehézségek folytán a munka a szokottnál több időt vett igénybe, ezentúl azonban a munka nem szenved már fennakadást.

Az őszi idény alkalmával tisztelettel kérem, hogy a fdstendő s tisztítandó ruhákat, szörmeneműeket, bőrkabátokat stb. lehetőleg mielőbb beküldeni kegyeskedjék.

kitűnő tisztelettel:

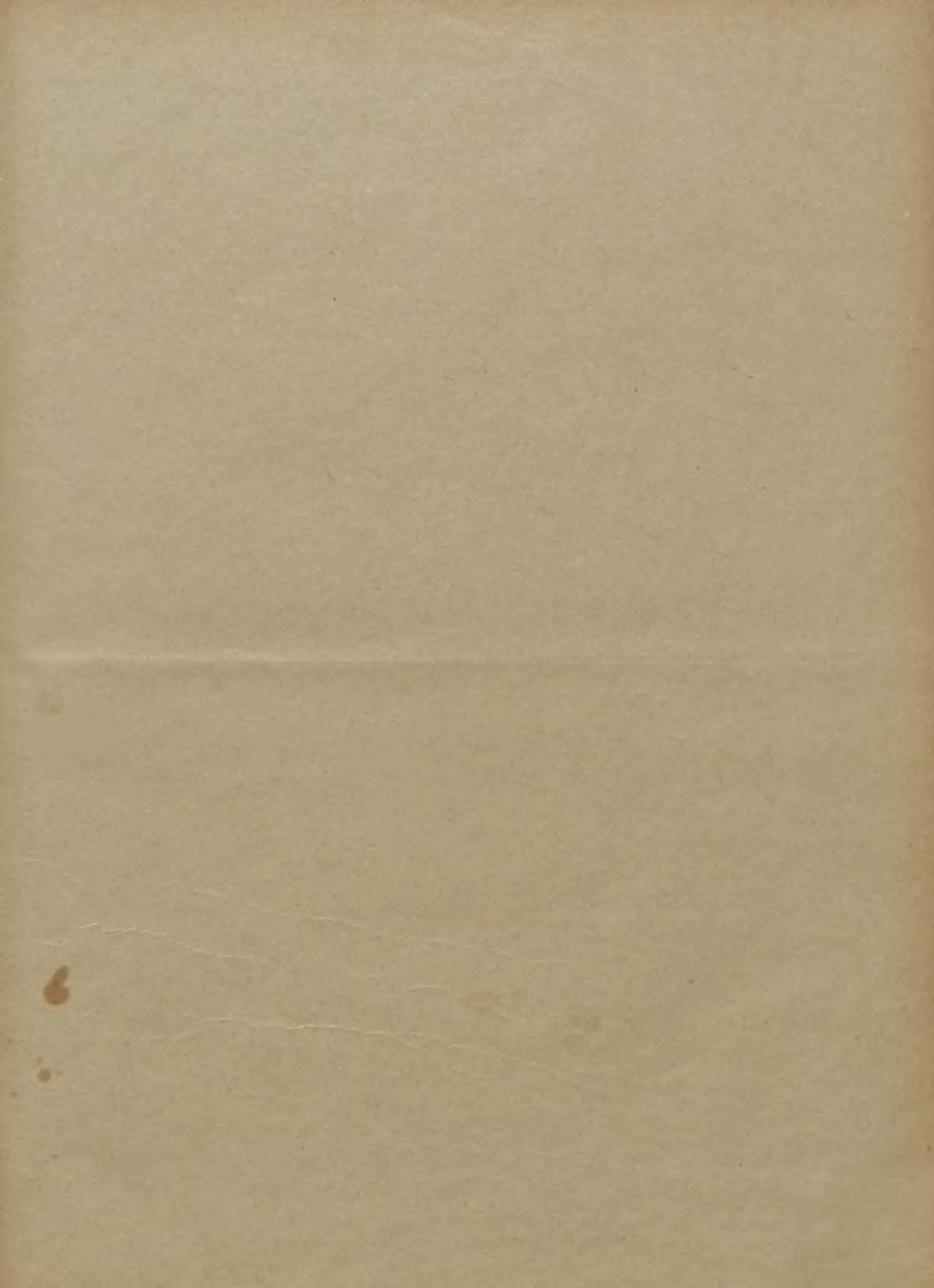
KLEIN MIHÁLY.

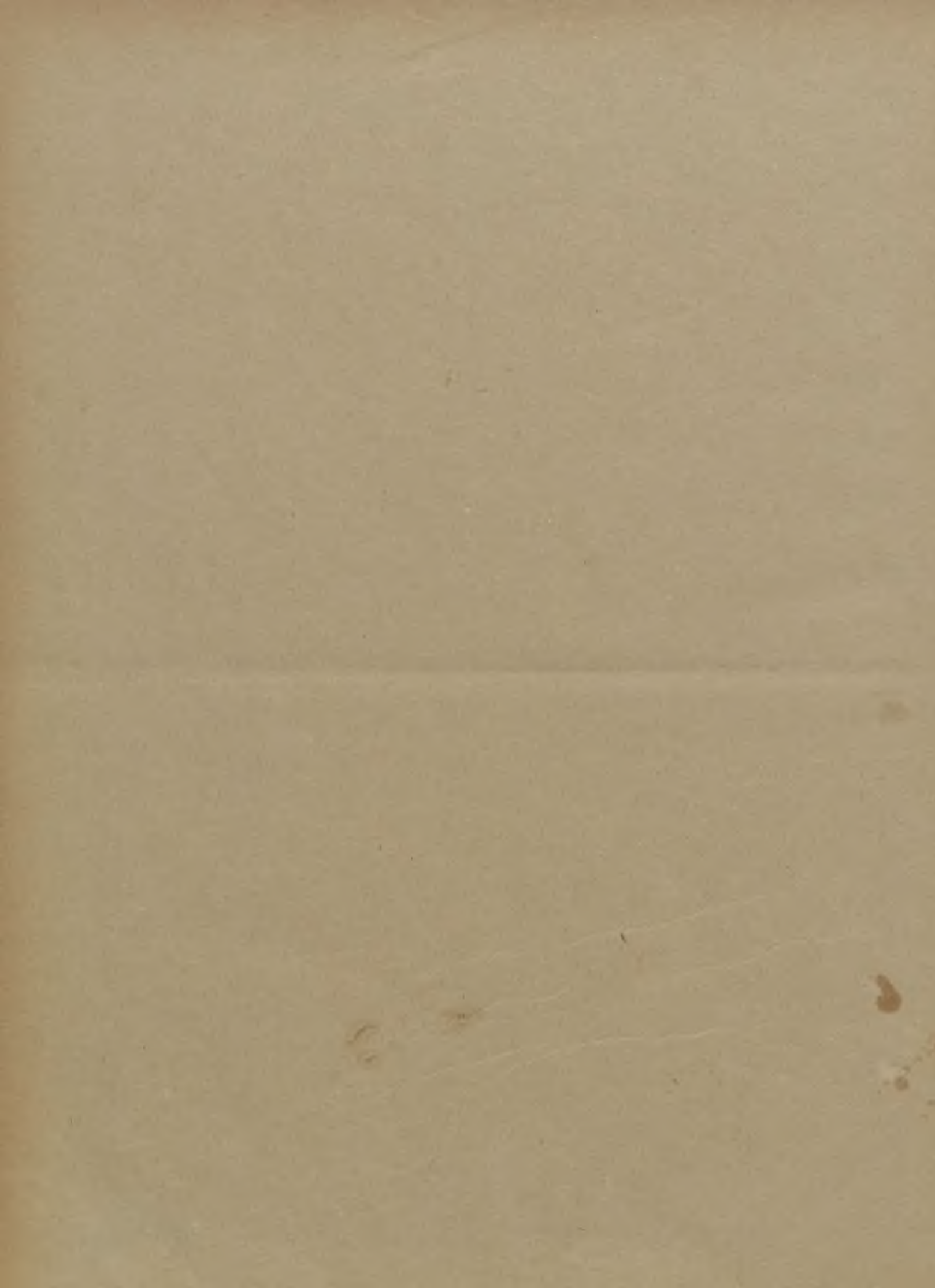
GOLD MÓR

üveg és porcellán-üzletében kaphatók legfinomabb s legértékesebb
disztárgyak, majolikák, tálcák, finom metszésű poharak, tükrök, lámpák stb.
Minden darab valóságos

≡≡≡ műtárgyat képez! ≡≡≡

Ajánljuk olvasóink figyelmébe és pártfogásába városunknak e tekintetben páratlan
 ≡≡≡ és egyedülálló üzletét. ≡≡≡

SÁROSPATAKI IFJUSÁGI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ :
KÓRÉH BÉLA.

FELELŐSZERKESZTŐ :
GVÖRÉK JÓZSEF.

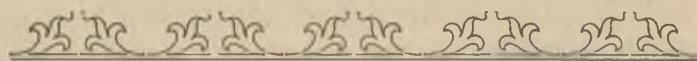
MUNKATÁRSAK :
FODOR PÁL ÉS KOMENDOVITS GYULA.

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI EGYLET.” — MEGJELENIK HAVONKÉNT EGYSZER.

<p>Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, szénlőri hivatal. Kiadóhivatal: Sárospatak, „Ev. ref. főiskolai könyvnyomda.”</p>	<p>Főszerkesztő: KÖRÉH BÉLA.</p> <p>FŐMUNKATÁRSÁK: FODOR PÁL, KOMENDOVITS GYULA.</p>	<p>Felelős szerkesztő: GYÖRÉK JÓZSEF.</p>	<p>Előfizetési ár: Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona. Az előfizetési összegek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségének küldendők.</p>
---	--	---	--

TARTALOM. Komendovits Gyula: Kassai országos diákkongresszus. — Tóth János: Iluka. — F. P.: Meddő küzdelem. (Vers). — Székely Sándor: Advent. — Györék József: Őszkor. (Vers). — Nekrológ: Bakó Endre. — én: Megölt az élet. (Vers). — Fodor Pál: A „Kálvin szövetség.” — Csáthy Edömer: A kadét. — Farkas Dezső: Tüvozóban. (Vers). — Vértessy Károly: Az ünnepek csarnokában. — Könyvismertetés: I., II. — Egyleti élet. — Hírek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Kassai országos diákkongresszus.

A Kassai Jogászegylet november hó végére tanácskozásra hívta össze Magyarország minden főiskolájának ifjúságát. Ezen a tanácskozáson a Sárospataki Főiskolai Jogászegylet is képviselti magát.

Tény az, hogy az ifjúság életében vannak olyan kérdések, amelyeket, ha egyszer felmerülnek, nem lehet másképp elintézni, mint közös egyetértéssel. Ifjúsági mozgalmak, amikor az általános érdeket érinthetik, különösen ezen kategóriába tartoznak. A közös egyetértés és a békés együttműködés nélkülözhetetlen feltétele a sikernek és ez ad egyuttal létjogosultságot a kongresszusnak.

Sajnos azonban, hogy az ilyen diák összejövetelek meddő vitatkozások, hatalmi versengések tüdőpróbái voltak. A tapasztalat bizonyítja, hogy bármily életrevaló eszme került felszínre a diákkongresszuson, pozitív eredményt nem tudott egy kongresszus sem felmutatni. Pedig egy diákkongresszus mint titulus et occasio bibendi egyáltalán nem bir és nem birhat létjogosultsággal.

Ha pedig ennek az általános eredménytelenségnek és meddőségnek okait kutatjuk, oda jutunk, hogy egyrészt az a hatalmi versengés, amely folyik az ügyek intézéseért majd a két egyetem ifjúsága között, majd pedig a fővárosi és vidéki ifjúság között; másrészt az, hogy egyesek, saját egyéni véleményüket, mint közvéleményt akarják a közre ráoktrojálni, legyen az a vélemény akármilyen egyoldalú, célszerűtlen, sőt káros.

De visszatérve az ügyek intézéseért folyó versengésre, ki kell jelentenünk, hogy a közt érdeklő ügyek vezetését, vélje bár hivatottabbnak magát arra — mi azonban tagadjuk, — az egyetemi ifjúság, nem bizhatjuk teljesen és főleg az egyetemi ifjúságra.

Nem bizhatjuk és nem bizzuk azért, mert a magyarországi főiskolai ifjúságnak körülbelül fele vidéki akadémiákon végzi tanulmányait, ezt a tekintélyes részt kizárni a vezetésből vagy csak a forma kedvéért részesíteni az ügyek adminisztrációjában ésszerűtlen és abszurd dolog.

Reméljük azonban, hogy ezen hatalmi és sokszor csak tüdő-versengésnek már vége szakad és az idei diákkongresszus e béke jegyében fog összeülni és munkálkodni.

Reméljük, hogy a kassai diákkongresszus már az égető kérdésekkel fog komolyan foglalkozni és a modern reális kor által megérlelt eszmék megvalósítása terén pozitív eredményt is fog felmutatni.

Reméljük mindezt, bár eleve is fel kell említenünk egy végzetes hibát, amelyet a kongresszus rendezősege elkövetett.

A rendezőség ugyanis bekérte az egyes főiskoláktól, illetve azok kiküldötteitől az indítványokat, de ezeket, illetve a részletes programot nem közölte a főiskolák kiküldötteivel. Pedig a kongresszusnak és a kongresszusra való kiküldetésnek célja és értelme az, hogy a kiküldöttek megtudakolván kiküldő ifjúságuknak az egyes kérdésekről alkotott véleményét, azt tolmácsolják. Már pedig a jelen esetben ez teljesen lehetetlen.

Mindennek dacára, bizva egyrészt abban, hogy a kiküldő Jogászegylet eljárásunkat ratifikálni fogja, másrészt remélve azt, hogy a kongresszus békés és komoly munkát fog végezni, örömmel veszünk részt a magyarországi főiskolák ifjúságának a jövő társadalmi előharcosaitól elvárható magas niveauon álló fontos tanácskozásában.

Komendovits Gyula.

Iluka.

Iluka tizenhárom éves léttére még sok minden-
nel nem volt tisztában, de egyes dolgokról már más-
képen gondolkozott, mint például egy évvel ezelőtt.
Most, amikor elment a könyvkereskedőhöz s egy
füzetet vásárolt, már egész bizonyossággal tudta,
hogy az első lapra azt fogja írni: *Naplóm*. Sőt azt
is tudta már, hogy a második lapra mit fog beje-
gyezni. Napok óta tartogatta a fejében s szinte
izgatta, hogy nem örökítheti meg valahol. A történet-
könyvébe be is írta már egyszer, de aztán eszébe
jutott, hogy ez még más kezébe is kerülhet s így
csak kitörülte.

A nagyobb lányoktól hallotta aztán beszéd-
közben (mert szeretett köztük lenni s minden szavu-
kat megjegyezte), hogy az ilyenféle dolgokat sok
egyébbel együtt „naplóba” szokták bejegyezni. És
mert furesán hangzott előtte hát megjegyezte, amit
az egyik lány mondott:

— És tudjátok, hogy annak a sok firnálásnak
rendesen egy vége szokott lenni. Mind a kályhába
kerül egy bizonyos pillanatban.

— Igen, ilyenkor az ember vagy nagyon józan,
vagy nagyon bolond, — szólott közbe egy másik.

Másnap már megvolt a napló és Iluka, mielőtt
leírta volna, amit régóta tartogatott fejcskájében,
megbotránkozva gondolt vissza a tegnapi hallottakra.

— Ez még a koporsómban is mellettem lesz,
— mondta magának.

Azután szépen meghegyezte a ceruzáját, hogy
jól fogjon s írta:

— „Szerelmes vagyok a nevelő úrba”.

*

A nevelő úr, mint címe is mutatja, egyéb fog-
lalatosságai mellett nevelő is volt Ilukáéknál. Az
Iluka kamasz testvérkéjét irányította a tudomány
szent berkeiben. S miután Ilukáéknál több lány is
volt, lévén az édes apja irodafőnök, a nevelő úr
mellékesen a lányok lelki világára is mélyebb be-
nyomást igyekezett gyakorolni. És valljuk meg, nem
minden siker nélkül.

Bár Ilukával nem sokat törődött, mindössze
egy-két barátságos szót intézett hozzá egyszer-más-
szor, mégis e fejlődő gyereklány érdeklődött iránta
a leghamarább. Ugy, hogy a harmadik héten már
mind sűrűbbek lettek a naplójegyzetek.

Igy következtek aztán szépen sorjában:

— „A lovagom haja tiszta fekete, a szemével
úgy tud nézni, mintha a szívembe akarna látni. Ezt
különben a többi lányok is megjegyezték s most
már én is tapasztalom”.

„Ezentúl *csodaszemű lovagnak* fogom nevezni
naplómban. Nekem ugyan úgy kell mondanom,
hogy nevelő bácsi, de valósággal méregbe jövök,
mikor hallom, hogy a többi lányok csak így hívják:
nézze Sanyi! és nekem meg bácsizni kell. Igazán,
néhány dolgokban csak olyan szeszélyes az a papa.
Istenem, mikor hozod már el az én hosszúsoknyás
korom! Talán sohasem!”

*

Egy szép őszi délután Iluka kint olvasott a
kertben. Nem sok ideig volt még ott, mikor a nevelő
úr is megjelent. Arca és egész viselkedése bizonyos
izgatottságot árult el. Látszott, hogy valami igen
nagy dolgon töri a fejét. Sétálni akart, de mikor

észrevette Ilukát, felé tartott s már messziről kér-
dezte:

— Mit csinál Iluka?

— Gondolkozom, — szólott Iluka nagy páthosszal.

— Ugyan min gondolkozhat még maga oly
nagyon?!

— Furesa kérdés — válaszolta Iluka sértődött
hangon. Olyan gyereknek képzel maga engem, ki
még ilyesmire sem képes?

A nevelő úr észrevette, hogy Ilukát érzékeny
oldaláról érintette s engesztelni kezdte:

— Én nem azt mondtam. Iluka okos lány s
többet tud, mint a...

Csak mondja bátran: mint amennyit kellene.
Tudom, hogy ezt akarta mondani. Igazsága van, —
folytatta gúnyosan — mert a többek közt azt is
tudom, hogy magának igen tetszik a Mici kisasszony.

A nevelőt zavarba hozta e nem várt beszéd.

— Hát tegyük fel, hogy tetszik. — szólott elvö-
rösödve s botjával nagyot ütött egy őszirózsára.

— Ne azt az ártatlan virágot bántsa, amiért
felfedeztük a titkát, kedves nevelő úr. Inkább engem,
ki ehhez elég vakmerő voltam...

A nevelő úr érdekesnek találta ezt a beszédet
s elmosolyodott:

— Egy másik virágot? ... Nem, kicsi Iluka,
inkább ezt az egész virágágyat.

S hogy bebizonyítsa, amit mondott, még kettőt
leütött a száráról.

— Ne kegyetlenkedjék — kiáltott rá Iluka s
megkapta a kezét. És minthogy most jó alkalom
volt rá, erősen megszorította.

Sándor, a nevelő, meglepődve nézett Ilukára.
Akkor sokott az ember így nézni, mikor egy rá
nézve kellemes benyomás hirtelen támadja meg
agyát s nem tudja, hogy örüljön e, vagy boszankod-
jék, amiért ezt hamarabb nem tudta felfedezni.

A nevelő úr is szinte majd hangosan kiáltotta
meglepetésében, amit gondolt:

— Hisz ez a gyerek szerelmes belém. És én
ezt csak most veszem észre!

És, mert minden férfi hiúságának hizeleg az,
ha egy lány szerelmes belé, — legyen bár az a
lány mindössze tizenhárom éves. — a nevelő úr elé
gúlten simogatta meg Iluka arcát:

— Maga egy édes, kis baba. — És bár Iluka
tiltakozott ellene, a nevelő úr lehajolt hozzá s hirtelen
megcsókolta.

A gyerek lángvörös arccal rohant ki a kertből.
Este pedig előlopta naplóját s beírta:

— „Az én csodaszemű lovagom kissé vakmerő
és szentelen, de határozottan kedves. Úgy veszem
észre, hogy ő is érdeklődik irántam”.

*

Másnap reggel Iluka még javában aludt, mikor
Pali, az Iluka testvére kidugta fejét az ágyból.
Mikor látta, hogy édes apja már nincs a szobában,
felugrott s hirtelen öltözni kezdett.

— Azt hiszem, — mondta magának, — hogy
most sikerül megugranom. Egy szót sem tanultam
tegnap, ma megint nem kapnék téstát az ebédnél.
Ez nem lehet.

Felkapta a könyvet s nagy szakértelemmel
kiosont az ajtón. — Délben hazajövet kieszelte, mit
fog mondani az apjának. Ártatlan képpel állított be
az irodába s apjának szívetted Illedelmesen kezét akart
csókolni, de az haragosan rivallt rá:

Advent.

Alapige: Lukács 1. 57—75.

— Takarodj innen, most épen jó kedvemben találsz!

Pali sietett távozni s mikor a szobában az asztalra lecsapta könyveit, aggodalmasan jegyezte meg:

— A kisasszonyok megint valami bajt csináltak s most duplán fogom kihuzni a lutrit.

Hirtelen nem is vette észre Ilukát, ki az ablakban állt. Odament hozzá.

— Iluka, nem tudod miért mérges a papa? Majd meglátva Iluka kisírt szemét, feleletet sem várt kérdésére:

— Ah, bizonyosan a kisasszony tett rossz fát a tűzre.

Iluka végignézte; hátat fordított neki s úgy beszélt a fal felé:

— Ostoba! még azt sem tudja, a mi a háznál történik. Bizonyosan tudja már az egész város, csak ő nem. Hát nem hallottad még, hogy a Mici kisasszony az éjszaka megszökött? Egy csomó pénzzel.

— Igazán? Hm! ez nem rossz... És te azért sírsz most annyira?

— Hát persze! De ez még semmi. A nevelő úr is vele szökött!

— Micsoda? A nevelő úr, a nev lőm — ordította Pali kitörő örömmel. Te csak tréfálsz, bolondítani akarsz, úgy-e? Te, komolyan mondd?

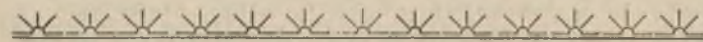
Felugrott a díványra s táncolva kiabálta:

— A nevelőm, az én kedves nevelőm... az egy tisztességes ember. Mindig mondtam!

Iluka végtelen megvetéssel nézett Palira s míg a kezében szorongatott füzetet darabokra tépte, dühösen mondta:

— Ilyenek vagytok ti férfiak mind... mind. Jellemtelenek és megbízhatatlanok!...

És ebből látszik, hogy Ilukának még sok mindenről nem volt tiszta fogalma. *Tóth János.*

Meddő küzdelem.

*Lásd őszi rózsám, elment a nyár is.
A szin, az illat, mind elszállt vele
Felhőbe burkolt égre néz az ág,
Amely virággal volt nemrég tele.
Lásd őszi rózsám, elment a nyár is.*

*Csak fehér fürtöd dacol az ősszel,
Csak te állasz még árván, társtalan.
Mondd őszi rózsám, mondd még mit remélsz?
S miért a küzdelem, hogyha hasztalan?
Hőfürtöd mondd, mért dacol az ősszel?*

*Tudd meg virágom, ez a sorsa már
Mióta terem: dalnak, virágnak,
S mióta álmok kelnek a szívben,
Ifjúkori ábrándvilágnak:
Már ez a sorsa, tudd meg virágom.*

*Lásd, őszi rózsám, küzdöttem én is.
Védtem a lelkem tiszta himporát;
S ime kifosztva állok előtted,
Meg nem akasztva a világ sorát:
Lásd, őszi rózsám, küzdöttem én is.*

F. P.

Valamint a felkelő napot az égboltján hajnalpir előzi meg és még mielőtt pompázó fényével a mély völgyeket is megvilágítaná, sugaraival csak a hegy-csúcsokat és magaslatokat aranyozza be: éppen úgy veti előre sugarait a karácsonykor felkelő kegyelem-nap az ünnepek ünnepét megelőző adventi időkre. Ha azonban karácsony a legtisztább örömeke ünnepe, az adventi időszak a benső előörömeke kora. Mert hiszen örömdalok is azok, amelyeket ez advent első vasárnapján ajkunk rebegett. De vajjon szívünket is ez a háládatos, reményteljes öröm hatja-e át — vagy csak azért énekelünk, mert ma az egész keresztény világ örvendetes adventi énekeket zengedez? Oh, ha valamikor, ma szeretnék lenni az, a mi egy lelkész az ő gyülekezetével szemben, örömtöknök segítő-társa. Szeretném nektek elősegíteni az igazi adventi örömet; és szeretném, ha ez adventi öröm amaz öröm fényén lobbanna lángra, mely a mai evangéliumban sugárzik felénk. Zakariás az adventi öröm hírnöke. Ő látta az Idvezítő születésének napját; akkor is élt, mikor a népek az üdv utolsó idejére várakoztak. Az ő dics-éneke az első igazi adventi ének és ez ének hangjainak visszhangozni kell szívünkben, ha azt akarjuk, hogy igazi adventi örömünk legyen.

Lássuk azért ez alkalommal: miben gyökerezik az igazi adventi öröm?

- I. hálaadásban,
- II. bizodalomban.

I.

Zakariáson, az agg papon, büntetésből esoda történt. Midőn hivatalos tisztében forgolódna, megjelent előtte az Úrnak angyala és egy fiú születését jelentette neki. Azonban az ígért oly rendkívülinek tetszett, hogy nem hitte el. E hitelensége miatt meg-némult. Éppen ezért meg volt neki tiltva, hogy szívének örömeit kiöntse, midőn a megígért fiú megszületett. Csak abban az órában oldódtak meg nyelvének kötelékei, mikor a gyermeknek nevet kellett adni. Mint egy hosszú ideig feltartóztatott hegyi patak: ömlik szájából a beszéd és ez az ő beszéde az Istennek hálás dicsőítése, ki az ő szavát valóra változtatta. A Messiás előfutárjának születése kezesség magának az Idvezítőnek megjelenésére nézve.

Az Idvezítő azonban Izrael egész népének ígértetett és mert egész népének ígértetett és mert meg volt ígérve, az ő szövetségi kegyesek egyre vártak rája. Azt a reményt, hogy eljő a győző, ki a kígyó fejét megtöri, táplálta Adám és Éva a paradicsomból való kiűzetésük után; de akit reméltek, nem jött, hogy a bezárt paradicsom kapuit elöttük kinyissa. Ábrahám kapta azt az ígértet, hogy az ő magva fogja birtokolni Kanaán földét és az a népekre áldás leend; de neki idegenek között, sátrakban kellett élnie. A nép, mely Ábrahámától származik, a Megváltó felől táplált reményt magával vitte Egyiptomba és ismét visszahozta az ígértet földjére. És midőn Dávid birodalma romokban hevert, egyik próféta a másik után emelte fel szavait s a gyötrődőket és szorongatottakat a béke országára utalta, amelyben a béke fejedelme fog uralkodni. De bármily vérmes volt is a hívek vágyakozása, annak beteljesedése a messze jövőben látszott; és midőn Malakiás óta a jövendölés hangja hallgatott, úgy látszott, mintha

Isten az ő népéről megfélekedezett volna és a jámborok reményét meg akarná szegényíteni. E teljesületlen remény és ki nem elégitelt vágy történetére kell nekünk gondolnunk, szerettem az Urban, ha igazán megakarjuk érteni a hálás örömet, mely Zakariás adventi énekében nyilvánul: „Áldott az Izrael Ura Istene, hogy meglátogatta és megváltotta az ő népét!”

Milyen megszegyenítő és megalázó, de egyúttal milyen bátorító és szívélyes örömben való részvétele buzdító ránk nézve az ó-testamentomi jámbor Zakariás adventi öröme. Ugyan tulajdonképpen mi volt az, amit látott? A teljesedés kezdetét megérte; a Messiás előfutárjának bölcsőjénél állott. De magát a férfivá felnövekedett Idvezítőt nem köszönthette, az üdvtől szóló prédikációit nem hallotta, csodatettei közül egyet se látott és mégis olyan szerföltti öröme van, mellyel szemben a mi adventi örömünk olyan erőtelennek, olyan bágyadtnak látszik! Jóllehet Zakariás dicsőeneke és a karácsony ünnepe között csak napok voltak; jóllehet köztünk és ama napok között, amikor az Úr Jézus e földön járt-kelt, 19. évszázad fekszik, mégis mennyivel közelebb kellene állania hozzánk bensőleg, mint amaz aggastyánhoz! Mert mennyivel többet tudunk mi róla, mennyivel többet köszönünk neki, mint Zakariás! Láttuk az evangéliumokban, hogy gyermekkorától kezdve népe között jár; bőségesen osztogatva a kegyelmet kegyelem után a szegényeknek és szűkölködőknek; láttuk őt a Golgotha áldozati oltárán, a világ bűnével megtérhelve, főpapi tisztében. *Királynak* ismerjük őt, ki felment a mennybe, hogy trónjáról égi javakban való lelki áldást árásson földön lakó népére. De ha az idvességnek ó-testamentomi népe a föld minden népei közé szétszóratott is, a biztos idvesség, melyet az istentelen világnak az Idvezítő eszközölt, még ma is rendíthetetlenül áll. Habár Urunk Jézus keresztre feszített nekünk szerzett, még ma is állandó azokra nézve, akiknek lelkét az utolsó ítélet borzalmi, a nyomor zivatarai támadják meg. Oh, szerettem az Urban, vágyakoztatok e valaha békesség után s talál-tatok-e olyan békességet, mellyel a világ nem bír s nem bírhat? . . . Keserűséggel kínált-e a föld mennyei édesség helyett? . . . Voltatok-e egyedül az emberektől elhagyatva? . . . s ha ennek dacára sem éreztétek magatokat vigasztalannak s elhagyatottnak, hanem erősnek és bátorinak: az ilyen áldást csak annak köszönhetitek, akinek közeli eljöveteleért Zakariás Istennek könyörületességét magasztalja, a ti idvezítőtoknek, Jézus Krisztusnak. Az olyan áldásról, melyet az isteni idvigéret betöltése a mi keresztyéni életünkben nekünk időnként hozott, emlékezzünk meg, hogy a mi örömünk ismét feléledjen s tartós legyen, örömünk teljék abban, aki eljött és az új egyházi évben ismét közel akar lenni hozzánk, hogy kegyelmének ajándékaiban naponként ujjalag részeltessen. De van-e ilyen reménységre jogunk is? Igen, bizonyára, ha Zakariással bizunk Istenben, ki az ő ígését teljesíteni fogja.

II.

Szomorú napok jártak Izrael felett abban az időben, mikor Zakariás az ő adventi énekét zengte. A választott nép politikai önállósága elbukott; a sasok, a római légiók táborjelei voltak kitűzve Dávid királyi várára, annak a jeléül, hogy a pogány nép kezében van a főhatalom. Az ország elszegényedett, az idegen, kegyetlen szívű adószedők kiszípolozták.

Az elnyomottak titkon gyűlölettel voltak eltelve leigázójuk iránt, hébekorban a lázadás lángja is lobbot vetett. Azonban legkegyetlenebbül bántak el azzal, a mi Izraelnek büszkesége s ereje, az ő vállalásával. Igaz, hogy sokat imádkoztak, de legtöbbször csak szájukkal daráltak. Sok áldozatot vittek a templomba, de a szent helyet szentségtelen foglalkozásra és nyereségvágyó üzérkedésre is felhasználták; azok, akik a legjámborabbaknak akartak látszani, a farizeusok kérkedtek a törvény megtartásával; de a törvényben a legnehezebbet, a szeretetet és könyörületességet elhagyták, nem gyakorolták. Remélték, hogy eljő egy szabadító, de egy Messiás, aki népét a római uralom járma alól megszabadítandja s világi birodalmat fog alapítani. És ennek dacára, Zakariás az ő népének megszabadítását s megváltását reméli, — új életet remél, melyben nincs emberektől való félelem, de van Istennek tetsző szentség és igazságosság. Ilyen reményt táplál Isten iránt, ki megígérte népének a megváltást és szent életet és ez a bizalom az a másik gyökér, amelyből az ő adventi öröme származik. De vajjon nem csalódott-e Zakariás ezen ő bizalmában? Nemde ez a nép, melyet a megjelent Messiás ellenségeitől akart megszabadítani, kötözte meg őt s szolgáltatta ki ellenségeinek? Nemde igazságtalan bírák mondtak igazságtalan ítéletet ő reá, az igazra és szentre? Igaz, úgy történt, de Zakariás az ő bizalmát Isten hűségében igazán megtartotta. Az Úr Isten az ő egyszülött fia s az apostolok által mindent megtett hogy a kiválasztott népet a béke útjára vezérelje. Ha nem következett be a megszabadítás, nem Isten, hanem a nép maga az oka. De habár engedetlensége miatt nem valósulhatott meg az ígélet Izraelen, Isten kegyelmi ígérete teljesületlenül nem maradt, csak másként ment végbe, mint Zakariás gondolta. Ábrahám, Izsák és Jákob Istene az egész föld népei közül kiválasztotta az ő népét, mely az ő hívásának engedve, szent ékességgel s kész engedelmisséggel szolgál neki. Bárhol prédikál-tatik a Krisztus evangéliuma e világon, találkoznak olyanok, akik a megígért és földre szállott Messiást felismerték s ő benne igazi segítőt találtak. És aki az Úr Jézushoz, mint Idvezítőhöz ragaszkodik, az benne és általa megnyerte az üdvöt és a békét, a békével jóllehet sok külső elnyomatást kell is szenvednie — a megelégedést, a megelégedéssel az örömet, mely megmarad és állandó a szenvedésben is. Persze, köztünk is sokan vannak, kik eldobták az alázatos Úr Jézusnak igáját és istenfélelem helyett emberektől való rettegés foglalja el lelküket. Persze, sok keresztyén házban még sok vallástalan lény és sok igazságtalanság található és egy tekintet a bűnökre és vétkekre, melyek a mi gyülekezetünkben is virágoznak, megzavarhatná s elfojthatná a mi adventi örömünket. Sőt, ha meggondoljuk, hogy a tiszta evangélium évről-évre hirdettetik és mégis anyyi szenny van köztünk és rajtunk, bizonyára kedvetlenül s elcsüggedve tekinthetnénk a jövőbe. És mégis biznunk kell, mert a mi reménységünk nem tőlünk s a mi erőnkől, hatalmunktól, hanem a nagy hűségű és könyörületes nagy Istentől függ. A dicsőret őt illeti azért, hogy mivelünk is jót tehet. Ő szabadíthat meg s meg is akar szabadítani a mélységből; legnagyobb ellenségünktől, a bűntől akar megmenteni, de csak azokat, kik e segítséget hitökkel előmozdíják. Szent ígéje által szent néppé is akar tenni bennünket. Az ő ígéje köztünk van s ígében új, szent élet-erő van elrejtve; és ez új egyházi évben ígését újra közelebb

hozza. Legyen ez íge bensőleg is közel hozzánk! Fogadjuk szelidséggel s őrizzük meg hűséggel! Akkor élő ereje a mi szívünknek és életünkben is fog nyilvánulni. Ez legyen legfőbb gondunk az új egyházi évben s nem csak az, hogy előbb menjünk földi javakban vagy tisztelőben s hatalomban az emberek előtt, hanem hogy növekedjünk Istenben, Istennel! Ilyen növekedés mellett a mi örömünk is teljes lesz a Jézus Krisztusért, ki mint adventi király magasztaltassék mind örökké! Amen.

Seifert nyomán: Székely Sándor.

Őszkor.

*Köd nyugszik a tájon lomhán, nehezen.
Sáppadt leveleket imbolygat a szél.
Megreszket a tar galy fájón, hevesen,
S búsongva, jajongva gyász-sóhaja két.
Bánat lepi meg a völgyet, hegyeket,
Sikoltva a szellő ahogy tova mén;
Panaszt nyög az erdő, zokog a berek:
— Oda van az illat!... oda van a fény!...*

*... Hej, a szívemet is köd leple fedi!
S megreszket a kinban fájón, hevesen.
Fel-feinyög a lelkem: — üdvét temeti.
Beárnyal a bánat tompán, hidegen.
... Egy lányka, — szelid, szép, mint angyali nő —
Bájjolva kacsóit kitarja felém...
— De hajh, a szememből könny szökken elő:
Oda van az illat!... oda van a fény!...*

*... Hogy' elmúl a nyár!... Hogy' őszbe borul!...
Hej, az idővel hogy' elhal a vágy!...
— Hiába!... Hiába!... Ne higgy botorul!
Csak tetszeleg és csak kéjtelg a virág.
A vágy, az öröm csak játszi lehellett.
Hazúdnak az álmok a szív fenekén!...
— Romján a szívemnek lám, sirva keservek:
Oda van az illat!... oda van a fény!...*

*— Köd leple fedi a messze hegyet.
A fák tetején még lombtalan az ág.
Imbolygat a szellő sárgult levelet.
A rét kebelén még nem hajt a virág.
— De ime, amottan — mint szép szemü lány —
Felpirkad a hajnal az ég peremén.
Megdobban a lelkem. — Örömben tán?! —
... Nem vész el az illat!... Nem vész el a fény!...*

Györék József.

NEKROLÓG.*

Bakó Endre.

Egyel újra kevesebben vagyunk. Szólt az Úr s jött a Halál, a rideg, a fagyos, a kérlelhetetlen és egy olyat ragadott el közülünk, aki maga volt az Élet, az Erő!

Jött a Halál... s Bakó Endre nincs többé!

Ó, aki még nem is régen itt járt közöttünk mosolygó, gondtalan arccal, most már ott nyugszik a csendes temetőben s frissen hantolt sírjára hullanak-hullanak a sárga akáclevelek...

És nekünk ez úgy fáj...

De nemcsak önmagunkért fáj a mi lelkünk...

Fáj látni a kétségbeesett családot, melynek hegedni kezdő sebét már harmadszor tépte fel a kegyetlen Halál!

Fáj látni s szemünk árja megindul...

... Újra, meg újra megjelenik előttünk a megholtak árnya s látjuk Őt élőknek, erősnek! Aztán látjuk megtörni, kemény élet-haláltusát vívni s aztán — látjuk ott, a sírnak ajtajánál, sötét koporsóba s ajkunk vonaglik, panaszkodik: „Isten, Te Isten, miért tetted ezt!?”

De nyugodjunk meg, hiszen az Isten útai kiszámíthatlanok!

Töröljük le könnyeinket, fojtsuk el zokogásunkat, hogy ne zavarják a holtak álmait!

Te pedig Kedves Barátunk pihenj békén sírodnak ölében és mi majd meglátogatunk Tégedet s beszélünk Veled szép tavaszról, dicső virradatról — míg egyszer minket is elnyel a sírok éjszakája...

Isten veled, Isten veled!

Fekete Gyula.

Megölt az élet.

*Szomorú, nagy, halotti csendbe
Ténfergek én most, mint az árnyék.
Körültem romba dől világ van: —
Mintha temetőn járnék.*

*Álom-világban éltem eddig,
A vágyakból szőttem meséket,
S fölöttem elszállt, elviharzott
És elrohant az élet.*

*Most már szeretnék élni!... élni!...
De kilobbantam, mint a lámpa.
Beléveszett vágyodó lelkem
A ködbe, éjszakába.*

*Testellen, bús árnyékká lettem.
— Fakó szememre mély bú téved:
Koldussá tett, kifosztott engem,
Engem megölt az — élet!*

én.

Irigy ember, ha mást kitűnő állásban lát, helyén szeretne lenni. — Valóban ambiciós ember nem kívánja soha másnak helyét, de annál magasabbat. — Ez a kettő között a nagy különbség.

* Ez a kegyeletes megemlékezés a múlt számunkban lett volna esedékes. Ahoz azonban későn érkezett. Így csak most hozhatjuk.
Szerk.

A „Kálvin szövetség.”

A XX-ik század szelleme, mely az általános emberi érzelmek kultuszát hirdeti, joggal emelte fel szavát mindazon válaszfalak ellen, melyek az általános emberszeretetet érvényesülését gátolják.

Joggal emelte fel szavát a nemzeti eszme ellen, ha az fajgyűlöletben nyilvánul, joggal a felekezetieség ellen, ha az türelmetlenségben jelenkezik.

De, — mint október hatodika alkalmából irt rövid elneveztetés keretében már erre vonatkozó szerény nézetemet kifejeztem. — teljesen jogosulatlan és pusztá ambícióknak tekintendő, ha tulásban megtámad oly ősi intézményeket, melyek céljával egyáltalán nem ellentétesek, melyeknek feladata bizonyos csoportok érdekeinek intenzívebb védelme, — mások sérelme nélkül.

Már pedig kétségtelen, hogy az emberi társulás alapját mindég bizonyos érdekes csoportok alkotják, az egyénileg különböző életviszonyok között élő egyesek közös érdeke képezi a leghatalmasabb társadalmi alakulatnak, az államnak létalapját is. Más oldalról pedig minden társulás célja a szétszórt egyéni erők összesítése a közös érdek védelmére.

Már most, a ki a társulás szabadságát általános jogi alapelvűl vallja és a vallást teljesen az egyének belső lelkiismereti ügyének tekinti, az a felekezetek létjogosultságát sem tagadhatja meg, természetesen az állami rend kívánta korlátok között. Tudva és ismerve pedig azt a hatást, melyet az egyes felekezetek lelkipásztorai a hitélet után az egyszerű nép lelki világára gyakorolhatnak, mindenesetre kívánatosnak tartjuk, hogy ezt a kedvező helyzetet a nép tanítására, nevelésére, jólétének növelésére szolgáló intézkedéseket, a bámulatosan fejlődő tudomány újabb vívmányait épen lelki hatalmuknak erejével meggyökereztessek a minden újítástól irtózó népgondolkodásában; hogy hibáit, rossz szokásait szeretettel nyesegezzék kétes helyzetében jótanácsal szolgáljanak, tudatlanságát megvilágsítsák.

Nem habozunk kimondani, hogy azt tartjuk a papság igazi hivatásának, miszerint vallásszertartási teendőinek elvégzése mellett hiveinek minden irányban vezére és „öriző pásztora“ legyen, nem pedig azt, hogy egyházi funkcióit jól-rosszul letudva velök azontul és azonkívül egyáltalán ne törődjék.

Nem habozunk kimondani, hogy ilyen alakjában a papi hivatás a jövőben egyáltalán fenn nem tartható.

Ha a lelkész tevékenysége az igehirdetésben merül ki, azzal feladatának csak egyik és pedig könnyebbik részét oldotta meg s ennek következménye azután csak az lehet, hogy a papi hivatal egészen elveszít tekintélyét, idővel mind kisebb kör lelki-szükségletét lesz képes kielégíteni s elveszítvén talaját, mint fölöslegessé vált társadalmi szerv eltűnik.

A jövő papjának egészen más természetű, tulajdonképpen szociális jellegű hivatása lesz, a jövő fejlődése a cura pastoralis fogalmának kibővítését és jelentőségének a lithurgikus teendőkkel szemben való növekedését fogja eredményezni.

A gazdasági szabadság korában, midőn az életviszonyok elveszítették azt az állandóságot, szilárd-ságot, mely a kötött gazdasági rendszeren felépült társadalmunkat jellemzi, midőn a gazdasági egzisztenciák sorsa ezer esélynek van kitéve, a vallás természetesen megszűnt az a nagy hatalmi mozgató erő lenni, ami az egész középkoron át, valamint az új-

kor elején volt s a modern társadalmi élet által felvetett nagy problémák leptek helyébe. És az egyház akkor teljesít valódi krisztusi hivatást, ha a rendelkezésére álló szellemi és anyagi erőt eme nagy kérdések megoldására fordítja, ha nem csak hirdeti, hogy a keresztyénség sarkitétele az emberszeretet, de minden rendelkezésére álló eszközzel a bűn irtását, a nyomor enyhítését, a nemzeti eszme védelmét, a hazai és emberszeretet ápolását tűzi célul maga elé.

Az egyházi életnek ily irányban való kiszélesítését célozza a Kálvin szövetség és ha a mozgalomnak sikerűne a magyar reformátusság tekintélyes részét egyesíteni kitűzött szép céljai megvalósítására, akkor egyházunk a legméltóbban ünnepelné meg a nagy reformátor születésének négyszázados évfordulóját. A kibocsátott felhíváson, valamint a szövetség célját ismertető mellékelt füzetkékben 8 pontban vannak felsorolva a szövetség által indítani szándékolt, különböző irányú akciók. E pontok mutatják, hogy az egyház vezető köreiben már erősen érzik a társadalmi tevékenység szükségét és a testületi szociálpolitika hiányát. Látszik, hogy a magyar protestantizmus kezd tudatára ébredni annak, hogy a legégetőbb társadalmi kérdésekkel szemben tanúsított közöny csak magának az egyháznak árt; hogyha nem kér részt az építő munkából azzal csak azt nyeri, hogy elveszít a nép szeretetét, mely azok felé fordul a kik vele törődnek.

Egyébként a szövetség programját illetőleg álljon itt magának a felhívásnak vonatkozó szakasza.

„A szövetség céljainak megvalósítására szolgálnak az alapszabályok szerint:

a) A szociális kérdés, az egyház és a társadalom közti érintkezés tudományos és gyakorlati megvilágítása hírlapokban, evangéliumi szellemű folyóiratokban s mindenütt, ahol erre szóval vagy tollal alkalom nyílik,

b) Szövetségi lapok vagy folyóirat létesítése s a már meglévő evang. szellemű és irányú folyóiratok támogatása és terjesztése.

c) Felolvasások, vándorgyűlések és vallásos összejövetelek tartása, szociális tanfolyamok rendezése és ilyeneknek kezdeményezése.

d) Szövetségi évkönyv s szociális kérdésekről szóló és vallásos szellemű művek kiadása, ilyen művek kiadásának elősegítése s az idevágó irodalom fejlesztése, támogatása.

e) Az egyes református egyházközösségek s az egész református egyházban mutatkozó vallásos, társadalmi bajok felderítése s azok orvoslása és megelőzése céljából ifjúsági és más alkalmas vallásos irányú és szórakoztató körök és egyletek, továbbá mesterinasok, segédek, munkások részére otthonok, szállók, foglalkoztató műhelyek, ezenkívül árvaházak, diakonisszaotthonok, az elhagyott gyermekek és elbukott leányok részére, úgy szintén a bűnbeesett és büntetésüket kiállott hitsorsosok részére is menedék helyek, foglalkozást közvetítő intézetek s a szövetség által kitűzött célt előmozdító egyletek, intézetek és körök, gazdasági és hitelszövetkezetek stb. létesítése, előmozdítása vagy ilyeneknek kezdeményezése. Hasonló irányú egyletekkel való összműködés s azok támogatása.

f) A munkások bajainak tanulmányozása s a kálvinista munkások vallásos és hazafias irányban való felvilágosítása céljából ezeknek a szervezése, és támogatása.

g) A kivándorló hitsorsosok védelme utbaigazitása és támogatása.

h) Községi és kerületi szövetségek szervezése.

Látható ebből a programból, hogy a mozgalom egész nagyszabású társadalmi tevékenység megindítását célozza. A megtévedtek és gyengék gyámolítását a legmodernebb jótékony intézmények meghonosítása által. És annál nagyobb örömmel és lelkesedéssel kell üdvözölnünk ezt a mozgalmat, mely hazánk és egyházunk érdekeit együtt és egyszerre kívánja szolgálni, mivel eddig szociálpolitikai téren a társadalom áldásos tevékenységét csaknem egészen nélkülözniünk kellett. Csak az állam és a községek tettek eddig annyit-amenyit e téren, de a társadalom, az állam élő anyaga eddig nem igen mozdult.

Van még egy része a felhívásnak, amely bennünket közelebről érint, mely szintén egy régen érzett szükséglet kielégítését célozza, ez pedig így szól:

„A theológiákon és tanítóképezdőkben a gazdasági, közigazdasági, alkotmány és más jogi ismeretek terjesztése végett az összes intézeteket megkeressük, ingyenes kurzusok elrendelésére és tartására a kormányt felkérjük ott a hol módunkban áll, magunk kebeléből küldünk előadókat, hogy a fiatal lelkészi és tanítói kar gyakorlati ismeretekkel indulhasson nagy munkájára s nepe vezetését minden irányban magához ragadhassa.”

Reméljük, hogy a sárospataki főiskola ifjúsága, mely már többször adta tanujelét azon óhajának, hogy erejét és tehetségét hazája és egyháza javára gyümölesztse, örömmel és lelkesedéssel karolja fel e mozgalmat és igyekezni fog megvalósítása — valamint a sárospataki községi szövetség megalakítása érdekében erejéhez mért buzgalmat kifejezni.

Fodor Pál.

A kadét.

Szelid, jókedélyű fiú volt, olyan, aki — mint mondani szokás — a légynek sem szokott ártani. Mint egyetlen fiát egy jómódú falusi jegyzőnek, valósággal bálványozták a szülei; bálványozták annak dacára, hogy születésétől kezdve csupa kín, csupa gyötrelme volt vele az élet. Vagy talán ép azért szerették annyira. Pici gyerek korától kezdve doktor meg patika tartotta benne a lelket. Silány, vézna kis gyerek volt. A falusi népnek az a része, amely minden nadrágos emberben ellenségét s a szegény nép zsarolóját látja, el elmondogatta olykor-olykor:

— No, ebből se lesz húzó vonó, mint az ides apjából. Nem adnék az illetir egy fabatkát.

Pedig mégis lett. Igaz, hogy nem múlt el esztendő anélkül, hogy egy pár ropogós százas el ne ment volna doktorra, meg patikára, az is igaz, hogy egy párszor valósággal a másvilágról sirta vissza az édes anyja, de mégis csak megélt. Felkerült közénk a falusi iskolába. Persze a gyöngé testben szellem se lakott valami rendkívüli. A napi leckét úgy mondta föl, hogy elsirta egy kicsit magát és ez elég volt a jó öreg „rektor bácsi”-nak, nem bántotta volna az egy világért. Persze mi paraszt gyerekek, ha nem tudtuk a kihagyott leckét, saját kezünk által metszett mogyorófavál intettünk a szorgalomra, Mindamellet nem irigykedtünk rá a megkülönböztetésért. Szerettük csaknem kivétel nélkül. Azért-e, hogy hízelt nekünk, hogy ez az úri bugyogós gyerek mindnyájunkkal szívesen állt szóba, vagy azért,

hogy utolsó almáját is szétosztotta közöttünk: nem tudom. Talán mindkettőért. Engem különösen kedvelt. A barátság különös módon kezdődött. Valami csinyért (mert istentelen pákosz gyerek voltam) öreg rektor bácsi készült jól elnáspángolni, A készülést tette is váltotta: szólt a mogyorófa keservesen, mikor egyszerre még keservesebb zokogás. szepegés ütötte meg rektor bácsi füleit. Világért se éntőlem eredt, mert én nem szepegtem, hanem ordítottam, ahogy a tragikus helyzetben tőlem kitelt. A szepegés a jegyzők Palikájától eredt s ez annyira meghatotta a jó öreg rektor bácsit, hogy menten félbehagyta a verést. Odament Palikához s megsimogatta a fejét:

— No ne sirj Palika, látod, muszáj vót megverni ezt az istentelen fattyút, rossz fát tett a tűzre.

Hanem én ettől kezdve elválhatatlan barátja lettem Palikának. Ha lovacskáztunk, én voltam a háttas; ha háborúsdit játszottunk, én voltam Palikának a főhadvezére; ha boltba kellett menni cukorért, vagy ideoda lötni-futni: én állottam azonnal talpra. Az igaz, hogy ő sem nélkülözhetett engem; nemcsak az iskolában voltam vele, hanem odahaza a lakásukon is, szinte az étel se esett neki jól én nélkülöm. A kedvéért persze szívesen fogadtak a szülei is.

Igy éldegéltünk vidám gyermeki gondatlanságban, mikor egy felségesen töltött nyári szünidő után egy napon csak ütött a válás órája. Palikát a IV. elemiből vitték a *dignázionyba*, amint mi gyerekek a kollégiumot hívtuk. Ez derült égből lecsapó villám volt mindkettőnkre nézve Palika sirt. fogadkozott, hogy ő biz egy tapodtat se megy sehova, vagy vigyenek hát el engemet is vele; de végre is most az egyszer nem az ő akarata lett meg.

A gymnáziumban aztán megint csak lassan haladt. Engem nagy dérrrel-durral két év múlva vitt be az apám, hanem azért szépen utólértem. Pedig az apja hol egy szekér búzát, hol egy-egy hizott sertést, hol egy-egy hordó jó torok öblintőt hordozott a professorainak. Annyi láttatja mégis volt, hogy ha keservesen is, de csak áttoldosták a klassisokon.

A jó barátság persze azután is fennállt köztünk. Az igaz, hogy nem sokat lehetünk együtt. Nem egy iskolában tanultunk, nagy vakáció alatt meg fürdőre küldték a szülei, vagy a Tatra fenyvesei közé „levegőre”. Mert köhögött erősen és szünet nélkül nagyobb korában is, mint valami vén sorvadásos aggastyán. A szülei ilyenkor a megtestestessült aggodalommal voltak. Ha már 3—4 nap elmaradt a levél: volt kétségbeesés.

— Édes apjuk hidd el annak a szegény fiúnak baja van, azért nem ír, szokta mondani a mamája.

— Ördög adta, jól van dolga a kölyöknek, az a baja! mondogatta az apja, de mikor kettesbe maradtunk, aggodalmasan kérdezősködött tőlem, hogy nekem vajjon nem irt-e ma s hogy mint érzi magát az a fiú. Persze, hogy nálam mindig készen volt ilyenkor egy levél, ami ép akkor érkezett a dátum szerint s amelyben az én Pali barátom a legfelségesebben érezte magát. Hogy az eredeti dátum ki volt vakarva egy kicsit s más állott a helyén: ez a kis csalafintaság fel sem tűnt az aggodalmas szülei szemeknek.

Hát még mikor elkövetkezett egyszer az egyiptomi tiz csapás: bevették Palit katonának no hisz ez volt csak a nagy kétségbeesés! Pedig előzőleg mindenki azt jósolta, hogy nem lesz belőle semmi, nem való ő ágyútolteléknek sem. Az édes apja mindamellet megtette az intézkedést: beszélt a sorozó-bizottság elnökével, szolgabíróval, községi orvossal. Mind biztatták, hogy mitől se tartson. S ime csuda történt.

Együtt mentünk be a terembe. Én persze mint a

féle theologus diák, hamar átestem a póttartalékba. Nem így az én Pali barátom. Mikor rákerült a sor, a katona orvos kedvtelve legeltette rajta a szemét:

„*Ein schönes körper. Tauglich ohne gebrecht*“.

Tényleg remek testalkata volt. Nem izmos, széles vállak, férfias hát és mell, hanem valami különös női formába átmenő, karcú termet. Hibátlan, szabályos, úgy hogy az ellen kifogást emelni lehetetlen volt.

Denikve is besorozták. És el is kellett menni, bármennyire folydogáltak is a szülei könnyek s bármennyire csapdosták is össze kezeiket a falusi asszonyok.

— No de ilyen csudát! A jegyzőék Palikája bemaradt katonának, be a', tisztára bemaradt! . . .

Osinos kis kadét lett belőle Neki magának szerfelett hízelgett a dolog. de a kétségbeesett szülők, meg mindenki azt jósolta, hogy *elviszi* a katonaság.

Hát azért sem vitte. Egyéb baja nem volt, mint hogy folyton-folyást levélírással kellett foglalkoznia, minden másodnap tudatnia, hogy érzi magát? Bizonyosan nagyobb feladat volt ez neki, mint a masírozás. Pénzzel ellátta bőven az apja s egy katonának mi kell egyéb? Ha véletlenül eltelt 2—3 hét, hogy nem irt haza egy kis „apró költség“ irányában, az édes apja aggódva mondta:

— Szegény Pali, tán valami baja van, hogy olyan régen nem kért már pénzt.

Letelt a katonasor is, letelt úgy, hogy mikor hazament a falunkba, senki sem akart ráismerni az én Pali barátomra. Valósággal megizmosodott, megembere sedett a katonaságnál. No hiszen volt is öröm, az édes anyja szinte betegre sirta magát a nagy boldogságtól s az édes apja büszkeséggel szemlélte a „kölyköt“ kadétörmesteri egyenruhájában. Hogy pár százas megbánta a katona esztendő: ez oly igen mellékes volt a boldog szüléknek.

Hanem azért mégis csak a katonaság lett az én szegény Pali barátom tragikumá. Eljött a következő esztendő is, amikor fegyvergyakorlatra kellett neki bevontúlnia. Hát volt, volt egy kis aggodalom most is, de már korántsem olyan, mint az előtt. A válás is elég könnyű volt, hiszen csak 3 hét az egész. Mindössze azt kötötték ki neki, hogy csak írjon minél gyakrabban s mennél többet a gyakorlat alatt. Dehogy is sejtették, hogy örökre válnak a fluktól! . . .

Pedig úgy volt. Forró nyári nap tűzött le a sik mezőre, a jó fiúk szinte elepedtek a szomjúságtól, egykettő bizony minduntalan kidőlt a sorból. Végre falut értek. Mohón estek neki a legelső kútnak, ami útjukba akadt. Ivott az én Pali barátom is még pedig felhevült állapotban. Ivott sokat, nagyon sokat, pedig jéghideg volt a víz. Mit törődik azzal az elepedt katona? És aztán nagyon beteg lett. De igyekezett eltitkolni s ez volt a szerencsétlensége. Mikorra ágybakerült, már a halállal vívódott.

En csudálatos véletlen értesültem a betegségről. Siettem hozzá. Már akkor a végsőt vívta a csontkezűvel. Odahajoltam fölé. Mozgott a szája, azt hittem engem üdvözöl. Pedig papirozt kért, meg tollat. Előteremttem neki. Összeszedte minden erejét s kúrta vonásokkal úgy írta a fehér lapra:

Édes szüleim!

No aggódjanak miattam, a lehető legjobban érzem magamat . . .

A másik pillanatban füvegesedett szemekkel, elro zult arccal hanyatlott vissza párnájára, a karjait mereven tárta szét, ajakát kétségbeesetten nyitotta ki, mintha azt a láthatatlan ellenséget kérte volna, hogy ne még, ne még egy percig, mig azt a rövid levelkét bevégzi

annak a két aggódó szívű öregnek, akik nem is sejtik a szörnyű valót s akik most is bizonyosan a fiukra gondolnak, amint a csillogó egyenruhájában büszkén, délcegen vezényli a gondjaira bizott csapatot . . .

Csáthy Edömér.

Távozóban.

Világánál a szív tüzének
Lehullt virágok, tört remények —
Lelkemre súlyos terhetek,
Maradjatok, pihenjétek.

Szilaj kedéllyel útra kelni
S bejárni messze tájakat,
Sohsem találva gond tanyáját,
Ahol szemünkből könny fakad:
Kevés emberre vár e sors, hajh!
Szerencse gyéren jut nekünk,
Röges utunkra könny s virág hull,
Ha jó, ha rossz után megyünk. —
Dalos, virágos édenkertel
Örökre birni nem lehet,
A dal ma vig, — s talán már holnap
Vig dalra ejtünk könnyeket.
Éltünk hajója átrepülhet
Dühöngő, vésztes tengeren,
S reményt sugárzó part tövében
Mélységbe süllyed hirtelen.
Ki tudja merre jobb a pálya,
Hol sért tövis, hol hull virág?
Ez küzd s a sorsa mégis átkos,
Amazt becézi a világ. —

— Ekép tekintve földi létünk,
Panaszra szám alig nyitám,
S ha könnyem hullt, — hamar letörném
S kacagva néztem zaj után.
Keserv soká sohssem emészlett,
Vig dallal íztam azt tova,
Szebb volt, ha nem gyümölcstől hajlott,
Hanem virágot szórt a fa.
Vig nóta hangja többet ért, mint
Ezer feddő, okos tanács,
Szilaj zenére hullt a könnyem
S fogadtam égre! javulást.
S magamba szállva messze tértem,
Kerülve nóták vig honát,
Virágfüzérés lány kezéből
Fogadtam amor szent nyilát.
Szívemnek lázas indulatja
Mellette gyöngéddé leve,
S ha bűnös útra lépni vágytam,
Fülembé csendült a neve.
S minő varázserővel bírt rám
E név, e blívös hatalom,
Ma útra készen állva érzem, —
Midőn elvesztét siratom.
Oh, mert piciny kacsója nekem
Virágot többé nem szakít,
Hiszen, hogy rá méltó lehessenek,
Kihalt belőlem már a hit. —

Világánál a szív tüzének
Lehullt virágok, tört remények, —
Lelkemre súlyos terhetek,
Maradjatok, pihenjétek. Farkas Dezső.

Az ünnepélyek csarnokában.

(Festival Hall.)

(St.-louisi világhiállítás.) — Irta *Vértesi Károly*.

Az idő már estére tért, mikor a nap fáradalma után az ünnepélyek csarnokához érek el. Felmagasztosúl a lelkem felemelő örömmérséssel, hiszen a festői dombról elbűvölő kilátás nyílik, nagyon sokat látok, nézőpontján állok annak a harmonikus nagy egésznek, mely mint egy színes panoráma tűnik fel előtttem. Az egész úgy tűnik a szemembe, mint egy antik színház. Az előszínt alkotják a vízesések s fölöttük az oszlopok, félkörök, díszek helyei. Lejebb a nézőtér, központi sétautak. Ez a színes kép nappal ragyog, este tündöklök.

A remekbe készült, vízjátékokkal övezett Festival Hall előtt vagyok. Koronája, fénypontja az egész kiállítási területnek. Ragyogó kupolája — melyen színes játszmák a verőfény — magasan emelkedik fel s büszkén tekint el az egész kiállítás felett. Mellette kétoldalt félkör alakban, egynegyed mértföld hosszúságban terül el az államok terraszja (Terrace of States), melynek a lépcsőkön megközelíthető két szélét két fényes restauráció zárja be. Ezekbe a száz láb magas pavillónokba gyűlik az előkelőség, melynek a zsorbe nem érzi meg a drágaságot. Egyszer én is bemegyek, hogy lássak.

Gyönyörködöm azután a szépben. Nem tudom, mire néztek előbb. Kalapom szélét lehúzó, hogy a tekintetem árnyékba kerüljön. Sorba veszem a látnivalókat, az oszlopsorokat, melyek mellett hőmpolyog a közönség, mint az áradat. Köröttem emberek, ide-oda mozog az árnyékuk. Minden ünnepi színben, díszben van. Az egykori Louisiana 12 államát és 3 territoriumát — mint tiszteletbeli vendégeket — szobrok jelképezik. szemrevalók, formásak és nagyok. Mindez itt, tehát az oszlopos épületek, kertek, szobrok, díszek, összesen egy millió dollárba kerültek. Ha a szobrok némelyike kifogás alá esik is, mint ideiglenes valami, jól díszít az egészben. Amodább a Louisianaföldterület felfedezőinek, történeti alakjainak: De Soto Ferdinand-nak, a Mississippifelfedezőjének, továbbá Joliet-nek és Marquette-nek a szobrai állnak. A nevezettek zord, taposatlan vadonokon törtek előre. Ezekhez közel vannak a legnagyobb két világtengernek az allegorikus alakjai, konti I. magyar szobrász alkotásai. A Csendes-océánt jelképezi egy lengő nőalak, fölötté madár, lassú, csendes szállásban. Az oceán „csendes” elnevezésére vonatkozik. Az Atlanti-océánt egy erőteljes ifjú jelképezi, ki a felhők országából igazgatja kezével a hullámokat. Lábaihoz sas repül, a madarak királya s jelképezi a változóságot, amely uralkodik ezen a tengeren. A szobor alján gyermek, halat tart a farkánál fogva. Jelképezi a habok játékát.

A közelségben még néhány, alkalmi szép szobor van. Egy helyütt egy gyermek játszik a fehérmedve kölykével, egy leányka pedig madárral. A két világtengernek a partjain lévő gazdag állatvilágot jelképezik. Minden beszél körülöttünk, csak meg kell szólaltatni.

A Festival Hall elő részén legnagyyszerűbb a vízomlás fölött trónoló Szabadság-szobor, amint az igazságot és törvényességet védi. Este hunyorgató villamos, szemképráztató fényszóró, rávetített sugárkéve világítja meg. Róla szikrázva verődnek vissza a sugarak.

Az Amerika multját előtűntető, történelmi jelentőségű szobor-alakok, ember és ló, hogy hűek legyenek, vad állapotjukban vannak ábrázolva. A tollfedéses, félelmetes sioux törzsfőnök, a prairie k vad fia, amint lovát megállítja és fenyegető kezét a fehérek ellen fordítja, mert a vadász területét megzavarják, a bölényt elhajtják.

Lenézek a magas helyről az alatt nyüzsgő fejek tengerére. A perspektiva szélesre nyílik s minden szép keretbe illeszkedik. Látom a kiállítási drága, mégis ideiglenes palotákat, melyeknek a kincseit már sorban megnéztem. Balra a villamosság és a Varied Industries palotája, jobbról a nevelésügyi palota oszlopos folyosói. Háttérben madártávlatban Louisiana megvételének a magas emlékoszlópa. Tündér-város, mely fogva tartja lelkemet, idő által eltörölhetetlen képet visz lelkembe. Látom a rendben, izléssel elhelyezett szobordísz, a nép sűrű hullámozását, törekvését ide, fel. Másoknak elég volt már mára a színkeverékből, pihentetni akarják a szemüket és az agyuk megfeszített munkáját. Nagy dolog az, megnézni mindent, ami érdekes; és itt nagyon sok az érdekes.

A tengerfényű lagunák zöld vizének a fehérülő utak közötti elágazását legjobban látom erről az emelkedett helyről, a közepén lévő, hosszúkás nagy tótükör, előttem csillámlik fel. Abból ágazódnak ki a kisebb vizek a kiállítás fél területére, mégis a nagygyal egy összefüggő, egy mértföld hosszú egészet képeznek. Kőbélésekkel, kőperemekkel, balaszterekkel szépen vannak szabályozva a vizek, melyek hasonlóképpen legyező alakjában terjednek szét és jut mindenfelé belőlük. A Plaza of Orleans-ig, Plaza of St.-Louisig és a Plaza of Anthony-ig terjednek. A víz elágazásából jut a bányászat és kohászat, a nevelésügyi, villamossági paloták és a gépesarnok elé. A vizeken és a hidak alatt gondolázóknak a raja nyüzsg. Egész flotta. Színes. Egy óriási hatyú-alakot előtűntető vízi jármű mintegy tíz ember, közöttük egy élelmes harmonikás olasz ember. Nagyon érdemes és érdekes ezeket a vízi utakat bejárni. Mások példáján okulva, szomjas gyönyörrel magam is úgy teszek estende, mikor színvarázsává válik a tótükör az ezernyi visszfénytől. Tündéri látvány, ünnepe a léleknek.

Egyszerre, mint egy varázsütésre, több mint ezer mértföld hosszú villamos sodronyokon vezetve, kigyúlnak a világok. Mennyi? Sok kimondani. 500.000. A kiállításon 40.000 lóerő van az erő és mesterséges világítás szolgálatában. A villamos fény, kivilágítás belekerül esténként 2000 dollárba, mond 10.000 koronába. A hozzávaló tűzbiztonság is csaknem annyiba, 1500 dollár naponta.

Mikor az est leszállni készül, a nappalhoz hasonló világosság tengere árad szét. Mintha Nord Cap on az éjféli nap országába kerülnénk hirtelen.

Nappali fényárban úszik a két mértföldnyi hosszú terület. Nincs takarékoság; mikor mutatni kell, pazarul égnek a fényvilágok, arany és rubin színben felváltva. Az Ezer egy éjszaka meséiben nem olvastam ilyen jelenetet, a képzelet el sem jut odáig, amilyen szép és szemet, lelket gyönyörködtető ez a látványosság, mikor a villamos szemek egyszerre megnyílnak, elővillannak.

A tejszínű villamos fény fel van vezetve a szobrokra, a paloták és csarnokok oszlopaira, tornyaira, kupoláira, a házak falára és tetejére minden oldalon, a hidakra, melyeket az emberek folytonosan

szelnek, a hidak alá, ahol gondolák, esónakok surrannak el, mintha átlátszó testű fénybogarak lennének a boltozaton. Az ezüstös fényű világosság csillogó sugarai százezer számban vetődnek a víz tükrökre és cikáznak a csobogó esónakok hullámvetésében, a hullámok fodraiban. Szemkápráztató látvány, igézet. Gyökeret ver a lábam és elgondolom, hogy bár sok szépet láttam már kivilágítás dolgában e világon, ilyet mint ez, sehol. Elragadtatással lehet arról beszélni.

Szépek voltak a párisi világkiállítás (1889) színes villamos fényekkel megvilágított szökőkutai, a színek vegyülete, a magasraszókó habcsóppok, kétségkívül szemet gyönyörködtető látványt képeztek. de a maguk összeségében, nagyszerűségében és elrendezésében ilyen — ismétlem — minden képzeletet meghaladó. kápráztató látványt még sem adtak azok.

A párisi Trocadero előtti világhíres, a St. Cloud-ban levő cascade is eltörpül ezek bármelyike előtt, össze se hasonlíthatók. Az Unio egyszerű polgárai, komoly emberei, nagyon tul tettek a pompa kedvelő francia királyokou is.

De ha még csak eddig volna. A Festival Hall aljában egy erős patak születik meg. A picinyített kiadásu Niagara zugva tör ki, nem vadonból és sziklaszigetek közt, hanem a sok ékitményes cifraág közt. A víz a magasból leesik, összegyűlepszik, hogy azután több ágra oszolva, kőlépcsőről kőlépcsőre gyöngyözzék, alulról a lépcsőfokok között villanyfényvel világított legszebb zöld színben, fehéresben és kekesben, olyan főleg a szemnek mindig kedves színben, mely a természetben sehol nem fordul elő, noha a smaragd színü hegyi tavak is már nagyon szépek.

Az emberek ezrei, ámulva nézik az éjszakába mélyen benyuló fényes és hatásos jelenséget. Ki állva, ki a padokon, lépcsőkön, vagy a tavak kőpárkányán ülve. Én minél többször néztem, annál szebbnek láttam, nem bírtam a vízvezeték eme remekének a nézésével eltelni. Néztem a kupolás nagy csarnokból magából az előttem három részre való cascade okat, néztem a két oldalpavillonból, a másik két eső vizágot. Mentem ide, mentem oda. lépcsőkön is le, hol a kristálytisztá viz ered. álltam, mint Niagaránál a víz esése mögött, néztem felülről és alantról, néztem, csak néztem a szép cascade-okat, gondolán jártam közelükben, minden pontról elragadó, fénysugaras szépek voltak azok. Olybá tünt nekem a kép, mintha egy varázslatos világ közepére álltam volna. Isteneknek való látvány, káprázatos fényhatás. A látottakat ecsetelni csak mesteri toll tudná. A fényt szerető amerikaiak, nagyon kitettek magukért. A vízművek, összhatásukban pompásan beváltak.

(Vizbőség. A 12 lépcsőfokos fő cascade-ra 145,000, a mellék cascade-okra 80,000 gallon* jut percenként.)

Ha mast se láttam volna, mint ezt a nappal szívárványos, fényes vizesést, este a színek játszásával való fényvilág vetést, amerikai utam fáradtságát ez is bőven kárpótolta volna. A világ ilyet még nem látott és el sem tudom képzelni ez időben. A jövőben is hol és mikor láthat!?

A cascade-ok függélyes esése 60 láb, a lejtős esés pedig, így, mint látjuk, 290 láb. Szélességük 45 lábtól 150-ig terjed.

Az ünnepélyek csarnoka egyuttal a zene csarnoka, a kiállításához szorosán tartozó rész. Magasságban álló központja az egész kiállítási területnek, foganytyuját képezi annak a nagy legyezőnek, melyről szóltam már s amely szerint irányul az elosztás s válik az egész láthatóvá.

Diszépítkezés a Festival Hall, gömbölyü, kupolás, magas, nagyobb ez mint a római sz. Péter templomé. Kerülete 1500 magassága 260 láb, átmérője körülbelül ugyanannyi, tehát nagy, — elfér benne 3500 ember. A szinpad legnagyobb az országban.

Minden este hangverseny van ebben a nagy csarnokban. Egyszer klasszikus zene, máskor népies. Bel s külföldi mesterek, zenekarok mutatják be a művészetüket minden hangszeren; 25000 dollár díj van kitűzve a legjobb orgona versenyre. Teli vágyódással én is ilyenre jutottam be esti 8 óraker. Fáradt mozdulattal roskadok egy székre.

Láttam a világ legnagyobb orgonáját.* (The Grand Organ) melynek 10059 sipjából minden zene hang hallatszik. Zeneszineken a két legmélyebb hangot adó sipnak hossza egyenként 32 láb. Tehát egy ló elférne benne. Az orgona olyan magas (50 láb) mint egy háromemeletes ház szokott lenni. Hossza 63, szélessége 30 lab. Területe tehát olyan, mint egy tíz szobás lakásé M. B. Fleming építette 100000 dollárért Los Angeles Dél California fővárosában.

Ezt a várost másképp így is hívják: La Puebla de Nuestra Senora la Reina de los Angeles A spanyol szavak anyit jelentenek, hogy: a mi urnónknak, az angyalok királynéjának városa. Miként hozták ide a minden orgonák orgonáját, nem tudom én. Az orgona fujtatóit két villamos motor hajtja, melyek bőven látják el széllel, akár félesztendőre valóval.

A nagy orgonán Felix Alexandre Guilmant zeneszerző és orgona virtuóz játszott, hófehér művész sörényü, hosszuszakálu, nagy növésü férfiu, aki tessége daczára elveszett a nagy orgona elé állított padon.

Közönséggel tele volt az egész ház. Mintegy 3000 ember volt együtt. Ruhájuk feketéltett. Sor-számzott jegyek nem voltak. A felsőbb és alsóbb ülésorokban egy az ár. Mindenki oda ül, ahová akar, vagy ahol elkésve helyet talál. Én is úgy teszek. Várom, hogy a nagy hangszert megszólaltassák, hogy felzúgjon az. Mély csend következett, mikor a nagy művész odaült.

Általam sohasem, még a sevillai szökese gyházban sem hallott mély hangon búg az orgona, beleszólnak a magashangú sípok. Figyelemmel hallgatjuk, tetszésvihar tör ki, az öreg urat nagyon megtapsoljuk a Grand Chant, valamint a Second Nup ial March eljátszása után. Ilyen hangos vihart sem hallottam még zúgni, de a tenyerek csattogtatásával előidézett frenetikus tapsorkán elveszett a magas kupolában. Az éltes művész-ember le-leszáll a padról, melyen ülve, lábai nem érték a földet. Nehány lépésre előre megy s azután csaknem a földig hajolt.

Elült a tapsvihar. Az orgona-művész egy másik darabba kezd. A műsor legkimagaslóbb számában, a mélyebb regiszterből a magasabba olvadnak át az akkordok. Feszült figyelemmel néznek felé, egy emberfia nem mozdul, hangtalan csend. Sohasem hallott erős hangokat hallok ismét. Az emberek csupa szem, fül voltak. Azután ismét és ismét kitört

* Nagyságban az ezután következő második legnagyobb orgonáját a világnak ne az olasz és spanyol székesegyházakban keressük, hanem Ausztráliában New Sidney város csarnokában.

* Gallon, amerikai ürmérték, 3·8 liternek felel meg.

a zúgó tetszésvihar. Amit láttam, hallottam, amerikai érdekesség és látványosság volt.

Az interparlamentáris konferenciának ebben a Festival Hallban ülésezése alatt Kőlcsey Hymnusza szólalt meg a nagy orgonán. Átfordult a hangulat. Felálltak a hallatára nemesak a Hungarian Delegationnak tagjai, hanem valamennyien. A nemzeti rezgődésekben szenvedők tanulhatnak a világpolgárok eljárásából, valamint a konferencián elhangzott beszédekből, akár az akkor itt alkalmazott felírásból: „Peace for all nation!” Béke minden nemzeteknek! Minden nemzetek zászlói akker igen szépen férték meg egymás mellett ebben a nagy csarnokban. Vajha a népek is ilyen férnének meg egymás között és egymás mellett!

Tódul az embernép kifelé, nyomról-nyomra, tapodtanként, nem tolong, mégis zsong, zibong minden körülöttem, olyan zúgás támad, mintha megriasztott méhraj volna a szerterebbent társaság.

Mikor a csarnok kiöntötte magából a sok embert s azok szerteszéledtek, egy jó pontról nézem a legalább is tizezernyi tömeget. Izgett-mozgott a sok emberfej. A fényes, mégis nem bántó kivilágítás látására gyűltek össze. Végre mégis a tekintet belekápraz a fény sugarakba. Micsoda haladás az elősodort világitásokhoz képest!

Gondolatban gyönyörűséggel emlékezem vissza még most is a pazar fényben csillogó szép estékre, a tündéri kivilágításra. Ez tetszett nekem legjobban. Fényes, mesés volt, minden képzeletet felülmúlt. Uralkodóvá vált a lelkemen.

KÖNYVISMERTETÉS.

Jézus élete.*

Írta: dr. Szabó Aladár. 347. l. Ára fűzve 3, kötve 5 korona.

A tudományos világ és ennek keretében a tudományos teológia most ünnepelte a Strausz Dávid születésének százados évfordulóját. Ugyancsak nemrégiben, 1907. novemberében jelent meg dr. Szabó Aladár budapesti ref. lelkész „Jézus élete“ c. munkája, mintha egyenesen erre a jubileumra készült volna, mintegy válaszképpen az evangéliumok által rajzolt Jézus nagy kritikusának működésére. A magyar prot. tudományos irodalom hivatalos organuma, a „Protestáns Szemle“ ugyanabban a számában magasztalja fel a Szabó Aladár „Jézus életét“, amelyben Strausz Dávidot ünnepli. Ne vegyük tudatlanságunkkal való kérdésnek tanáraink és a többi nagy teológusok, ha erről a sarkalatos kérdésekkel foglalkozó könyvről mi is elmondjuk a véleményünket, mi „fiatalok“ és „zöldek“, akiknek ugyan a véleménye semmit se számít, akikre nálunk szokás még érdemüknél is kevesebbet adni. A világért se bírálni akarunk. A könyv olvasása közben szerzett benyomásaink papírra vetésével csak azt akarjuk megmutatni, hogy mennyire távol vagyunk még mi egy nagy, egy igazi teológustól, aki még hozzá filozofiai doktor is. Néhol esetleg kifejezést adunk annak a nézetünknek is, amelyet effelől a könyv felől táplálunk mi, fiatal theo-

lógusok, közelebről azok, akik olvastuk is e könyvet, a legközelebről pedig én. De mindenütt, még ott is, ahol a legellentétebb nézetet merészelnők táplálni valamely kérdésre vonatkozólag, még ott is elismerjük, mert el kell ismernünk, hogy nem nekünk van igazunk.

Első tekintetre megállapíthatjuk mi is, mint a Prot. Szemle bírálója, hogy Szabó Aladár „elvszerűen és szigorú következetességgel a bibliai Jézus életét írja meg“; sőt azt is megengedhetjük, hogy „mindenestől az evangéliumi Jézust ismerteti“. Mert eltekintve attól, hogy Jézusnak az „örökkévalóságban“ és az „ó-testamentomban“ való előéletének a rajzolásánál ó testamontomi iratokra is támaszkodik és hogy a feltámadás bizonyításánál Pál apostól három levelére is hivatkozik: az „Isten Jézus-eleme“ inkarnációjának a történetéhez, a tulajdonképeni Jézus életének a megírásához annyira elégségesnek tartja az evangéliumokat, hogy minden más forrásmunkát teljesen ignorál. A prot. szemlész ezt az ignorációt egyenesen a könyv legkiválóbb tulajdonságának tartja. (Érdekes megjegyezni, hogy itt nálunk, vidékieknél az ignoráció semmi téren se dicsérendő tulajdonság). Mi, ha ezt egyenesen nem tartjuk is hibának, — hisz elvégre az mindenkinek az ízlésétől függ, hogy hány és miféle forrásmunkákat használ, — hanem azt már mindenestre kifogásolnunk kell, hogy a felvett forrásművekkel szemben a legcsekélyebb kritikát se alkalmazza. nemcsak tudományos kritikát nem, hanem még egy a XX. század keretei között megférhető orthodoxia kritikáját sem. Nem tudjuk, hogy a teológiai irodalomban milyen mértékkel szokás mérni, de azt — mint közismert tényt konstataálhatjuk, hogy a tudományos irodalomban egy olyan munka, amely forrásainak kritikátlan követéséből és rendszertelen másolatából állott elő, nem számíthat kedvező fogadtatásra

Ezekután feltesszük, hogy a könyv tartalmát mindenki ismeri és annak az elmondása nélkül is figyelemmel kísérheti a megtett észrevételeket.

Mindjárt az első mondat nem állhat meg a mi teológiai tudásunk előtt. (Lehet, hogy megfordíva van a dolog). „Ez a szó Jézus, egy zsidó szó magyaros alakja s azt jelenti: Az örökkévaló segítség“. Tudunkkal a Jézus szó ugyanebben az alakjában zsidó szó és ugyan ebben az alakjában használja nemcsak a magyar, hanem minden előttünk ismeretes nyelv (latin, német, angol, holland, francia). A jelentése is szerintünk nem „Az örökkévaló segítség“, hanem „Jehova megsegít“ vagy „Óh, segíts meg Jehova!“ amely név első viselőjének, Jozsuának, — akár költői, akár élő személyiség, — mint hadvezérnek, a honfoglalás harcaiban nagyon alkalmas volt.

„A tudomány bizonyágtétele“ c. paragrafust egyenesen jobb lett volna a szerzőnek meg nem írni. Itt ugyanis a Nagytiszteletű úr Spencer Herberttel akarja bebizonyíttatni a szentháromságot, közelebről azt, hogy az Istenben van Jézus-elem. És így okoskodik: Spencer mondja, hogy minden élőlényben három erőnyilvánulás van, t. i. 1. erőfentartás (helyesebben erőfelvétel), 2. erőátalakítás és 3. erőkivitel. Tehát az Istenben is három erőnyilvánulás van t. i. 1. Atya, 2. Fiú, 3. Szent Lélek. Csakhogy itt a szerző önmagával jön összeütközésbe, mert 13 sorral előbb meg azt állította, hogy Spencer „az alsóbbfoku életjelenségeket vizsgálta és azok törvényeit jól állapította meg“. Tehát az itt idézett törvény is alsóbbfoku földi életjelenségek, (állatok, növények, társadalmak) törvénye és kérdés, hogy alsóbbfoku életjelenségek törvénye alkalmazható-e a legmagasabbfoku életjelenségre. Igen, vagy nem. Ha igen, akkor alkalmazhatók a többi törvények is: keletkezés és elmulás.

* Ezt a bírálatos könyvismertetést még az 1907. év folyamán kellett volna hoznunk. A viszonyok azonban úgy akarták, hogy csak most lásson napvilágot.

születés és halál. Ha nem, akkor nem alkalmazható ez a törvény sem. Különben is ez ellen az idézet ellen maga Spencer H tiltakoznék, — ha élne még, — a leghatározottabban. Mert neki soha eszeágába se volt, hogy a Szentháromság létezését bizonyítsa. Már pedig az illető szándéka, vagy beleegyezése nélkül senki se lehet idézni, mert az ilyen idézet csak merénylet vagy erőszak lehet a tudomány ellen. Aminthogy „A tudomány bizonyágtétele“ c. paragrafus is az Amint nem lehet a történetírónak egy vitás évszám eldöntésénél valamely matematikus (Thales, Eüklides, Gausz stb.) tételére hivatkozni, épúgy, sőt még épúgy-abban nem lehet a dogmatikában Spencer Herbertre hivatkozni. Mert amilyen bizonyásgul szolgált ez a hivatkozás a szentháromság mellett, épen olyan bizonyásg lett volna, ha azt mondja a szerző: „Ime Hégel György úr, a nagy német szócsiszár is mindig a hármias felosztást használja!“ Mind a kettő pedig épen olyan neveléses erőlködés, mint mikor a középkori egyh. atyák Aristotelesbe kapaszkodtak. A nevelésestől pedig mindenkinek őrizkedni kell, különösen a teológusnak.

Ha a könyvismertetés kerete olyan szűk nem volna, sokat lehetne szerzőnek arról az állításáról is beszélni, hogy „Spencer H. arra a szemére, amelylyel az Istent nézte vak volt“. Miért volt Spencer H. az Istent néző szemére vak, mikor egy favágó, egy kapás, egy szénégető nem vak? Azért, mert ő sokat tanult, sokat tudott és mert zseni volt?

Egy fil. doktornak olyat se volna szabad állítani, hogy az érzelni nem áll összeköttetésben a vérkeringéssel. 8. lap.

A 13. lapon ritkított betűvel van nyomtatva a következő mo. dat: „Vallástörténeli nagy igazság, hogy az igaz Isten a jeruzsálemi templomban lakozott“. Ezt az állítást azonban, dacára annak, hogy ritkított betűvel van nyomva, se igazságnak se nagy igazságnak, se a vallástörténet, se mi nem ismerjük el. Ilyet mondhatnak és mondanak is a csurkás bukherek, de se vallástörténetészek, se keresztyének nem állítanak. Amazok szerint a zsidók istenfogalma épen úgy igaz, vagy nem igaz, mint a keresztyéneké, emezek szerint pedig a Jézus Istene az igaz Isten, nem az, amelyet a zsidók a jeruzsálemi templomba zártak. E kettő pedig két különböző fogalom. A szerző azonban a 45. lapon is, a „Keresik az elveszett Jézust“ c. paragrafusban, ahol is arról van szó, hogy Jézus elszakadva Máriától és Józseftől azért ment fel a templomba, hogy az Atya közelében, az ő „mennyei légkörében“ lehessen. szintén ennek a nézetének ad kifejezést, hogy az igaz Isten, a Jézus Istene a jeruzsálemi templomban lakozott. De csudálatos egy könyv ez! Nem lehet ennek a szemére vetni, hogy ez vagy az a nézete, hogy ezt vagy azt állítja. Mert vagy nem állít határozottan, vagy pedig rendszertelenségéből kifolyólag igyekszik előző állításának ellentmondani. Ime a 105. lapon ezt olvassuk: „Az Isten Lélek! Imádása tehát nincs helyhez kötve. Sem a jeruzsálemi templomhoz, sem a Garizim hegyéhez. De semmiféle templomhoz sem“. Egész komolyan kérdezzük, hol lakik hát az Isten? Mi már manapság megkivánjuk a teológiai íróktól is, hogy amit mondanak, azt mondani merjék nyíltan és határozottan és tudják bizonyítani.

Amikor forrásmunkáit, az evangéliumokat ismer-teti, a negyedik evangéliumot „dicsőséges evangélium-nak“ nevezi. Miért? Vajjon mit jelent ez a dicsőséges jelző? Aki érti, magyarázza meg. A Márk evangéliumáról azt mondja, hogy az „Jézus küzdelmét, Juda orosz-lánjának harcát igyekszik főként feltüntetni“. Micsoda jelzőket rá nem kenünk még Jézusra a szép hangzat

kedvéért? Megállapítja, hogy a hiteles evangéliumoknak minden betűjét hinni kell, mert azok hitelesek; a Jézus-ról szóló egyéb tudósításokat pl. a hamis evangéliumokat tűzbe kell vetnünk, mert azok nem hitelesek. De hát kik hitelesítették ezeket az evangéliumokat? Nemde emberek? Akik még hozzá papok voltak, akiket olyan sokszor vezetett a tudatlanság, az érdek, vagy külső erőszak. Szerző azonban esküszik a négy evangélium mindenik betűjére és valóságos *szent* dühvel fakad ki az újszövetségi exegeták, isagogusok, egyház- és vallás-történetészek ellen, akik ezeket az iratokat a mai kor szemüvegén át merészlik olvasni és értelmezni, akiket ő méltó (?) felháborodással „ál tudós tudatlanoknak“ (16. l.), „megtévedt elméknek“ (26.), „száraz és élette-len tudósoknak“ (95.) nevez. Hogy mi joga? Ezt nem hiszem, hogy maga a szerző is meg tudná mondani. Különösen a két utolsó jelzőre vonatkozólag. Mert erős kétségem van az iránt, hogy Magyarhonban, vagy akár az egész világon léteznék olyan tudós, aki „száraz és élettelen“ volna.

Jézus születésére nézve nagyon fontosnak tartja, hogy ő csakugyan a Szent Lélektől fogantatott, szűz lánytól született születését angyali seregek a „menny királyának szolgálói“ jelentették a pásztoroknak.

A Szentlélektől való fogantatást azzal igazolja, hogy az „Egyetlenek a közönséges emberektől eltérő-leg kellett születnie“, hogy az „Úr már születése által tiltakozni akart ama rettenetes bűn ellen, mellyel a férfit boldogtalanná tette“. Az első bizonyíték elvégre hit dolga. S hinni szabad az embereknél mindent, meg a legabszurdumabb képtelenséget is. Wilde Oszkár mondta, hogy ő mindent elhisz, ami hihetetlen. És ezzel a hitével szegény Wilde nem egyedül állott, mert ezzel a paradoxonával ki-ejezte minden hitbeli képességgel megáldot: igazhitűnek a hittanát. Hadd boldogítson mindenkit a saját hite. De az ellen már tiltakoznunk kell a józan ész nevében, hogy valaki a férfi és nő viszonyát bűnnek nevezze. Ha ez bűn, akkor bűn az is, ha májusban nyílnak a rózsák, ha pazar virággal díszlik az akác, ha kalászt érlel a búzaszál, ha gerézdlet termel a szőlőtő. Ez pedig úgynevezett bűn?!

„És hogy Mária a tiszta életű nők példányképe ma is, nem pedig valami szájalomra és nevelésigra méltó alak, már az is *felséges és elégséges* bizonyítéka a Jézus csodás születésének“. (33. l.) Végtelenül csodálkozom, hogy egy fil. doktor ilyen logikai tévedésnek áldozataul eshetik. Hát pozitív vagy negatív oldalról bizonyít ez valamit? Szerintünk ez csak azt bizonyítja, hogy az emberek *elhitték* Máriáról, hogy ő mint szűz lány szült. De ennél a hitnél egy hajszállal sem bizonyít többet. Nagy Sándorról egyidőben azt hitték az emberek, — talán még ma is hiszik sokan, — hogy járt a világ végén, ahol is leült pihenni a föld peremére és lelógatta lábát a fekete semmiségbe. A szerző okoskodása szerint ez a *hit* is „felséges és elégséges bizonyíték“ amellet, hogy Nagy Sándor tényleg járt a világ végén és lógatta a lábát. A szűzességi tan *ellen* sokkal nagyobb bizonyíték, — ha már bibliával kell bizonyítani, — a Mária éneke (amikor az Úr tudtára adja a fogantatást): „*Ime mostantól fogva áldottnak nevez engem minden nemzedék*“. Hogy mondhatta volna ezt magáról Mária ilyen bizonyossággal? Nem veszi itt észre Szabó Aladár a későbbi korok bélyegét, a II. vagy III. század írójának a kezevonását? Különben is keleti szokás volt a nagy embereket szűztől származtatni és nem mondhatja a szerző, hogy ez a szokás az evangéliumok alapján keletkezett, mert ez a mese keringett már Zarathust-ráról, Pálátóról, Buddháról is.

A pásztoroknak szerenádoló angyalok létezését avval bizonyítja, hogy mint a földi lények fokozatot képeznek az emberig, úgy kell fokozatnak lenni az embertől az Istenig. „Ha az embernél tökéletesebb lények, akik az anyagiságon még inkább erőt tudnak venni, nem lennének, akkor az ember és az Isten közt egy oly óriási űr tátongana, amelyet a legnagyobb képtelenségnek kellene tartanunk“. (29. 1.) Hivatkozik Flammarionra, aki szerint az égi testek egynémelyikén, pl. a Marson lehetnek élőlények. Így hát a marslakók volnának a mi angyalaink és a Jézus születésekor ők énekeltek a betlehemi legelőn? Akkor már még azt is tudjuk rólok, hogy boldogabb hazájokban zsidó nyelven beszélnek. Mert a pásztorok csakis így érthették meg őket. Milyen szépen támogatják egymást dogmatika és természettudomány! „Marslakók a földön“! De mit szól mindezekhez H. G. Welts?

Nem kell ám gondolni a pásztorokról se, hogy azok közönséges csordások voltak, mert „ezek a pásztorok a jeruzsálemi templom oltárára szánt *szent barmok* *szent pásztorai* voltak“. (36. 1.)

Azt sem tudtam eddig, hogy kik voltak a keresztyénség első védtanui. De nem tudta senki. Mert szerzót illeti a hervadhatatlan érdem ama nagy horderejű történelmi igazság földerítéseért, hogy a keresztyénség első vértanui azok a betlehemi kis gyerekek voltak, akiket „Herodes, a *dühében duló-fuló* gonosz király“ leöletett. Hát eltekintve attól, hogy a Heródes trónusa sokkal ingatagabb talajon állott, semhogy ő a zsidók között ilyen tömeges gyilkosságot rendezhessen, eltekintve attól, hogy Augusztus Cajus Julius Cacsar Octavianus, amennyire mi őt ismerjük, semmiesetre sem engedett volna meg birodalmában ilyen embertelen vérontást, eltekintve mindentől, amitől a józan ész el nem tekinthet, azt kérdezzük a szerzótől, mint nagy theológustól, hogy tisztában van-e a vértanu (martyr) szó fogalmával. Vagy éppen ő akar ennek a szónak újabb fogalmat adni, amely szerint a csecsszopó gyerekek is lehetnek vértanuk? Mert szerintünk csak azok nevezhetők vértanuknak, akik halálukkal öntudatos tanubizonyságot tesznek.

Folytassam-e tovább? Akar-e még valaki több ájtatos csodabogarat is hallani? Azt hiszem, hogy a könyv általános jelleme és ami róla való véleményünk az eddigiekből világosan látszik. Az író ezután is hű és következetes önmagához. Természetesen mi is. De hogy kerek legyen a könyvismertetés, kísérik tovább.

Hogy Jézusról 30 éves koráig az evangéliumok olyan keveset szólnak, ezt a szerző a lehető legtermé-

(Vége. köv.)

Criticus.

Ki nem fél semmitől sem, nem kevésbé hatalmas annál, kitől félnek mindnyájan. Schiller.

Könnyű dolog a gyűlöletet, nehéz a szeretetet, legnehezebb a közönyösséget eltitkolni Börne.

Fogalmak szerint gondolkozni — igazság, Fogalmak szerint cselekedni: — erény. Sokrates.

Gyémánt, vagy arany diadadém sincs biztosítva a sárfoltok ellen.

II.

De moderne richting.

door Dr. T. Cannegieter, Hoogteeraor te Utrecht, 1908. 48. lap. Ara 40 cent (80 fillér.)

Amikor az új iskolai év kezdetén összegyülekeznek a theol. fakultás növendékei Utrecht régi egyetemére, kíváncsian tudakozódnak egymástól, hogy miről fogja tartani egyik-másik kedveltebb tanár évmenyitő előadását. Általános ilyenkor az érdeklődés, mert a tanár ilyenkor közvetlenül beszél hallgatóihoz; megismerteti őket a kort mozgó fontosabb kérdések állásával, benesejt tárja ki előttük s mint barát, barátjaihoz szól. Nem csekély érdeklődés mellett hangzott el dr. Cannegieter-nek az utrecht egyetem általános tisztelt tanárának, 1907. okt. 1-én tartott beszéde sem, amely fenti cím alatt folyó évben hagyta el a sajtót, mert hiszen önvallomását adta írója benne. Miről is lehet legjobban megtudni, ki az, akit hallgatunk, mintha egyszerű szavakkal, őszintén, teljes közvetlenséggel tárja fel előttünk lelkét, amelyben kemény tusát vívták az eszmék egymással, de az eredmény megnyugtató és felemelő.

Modern irány, istentagadás, gondolják sokan, akik a mai társadalom fonák viszonyaira gondolnak és irtóznak mindattól, ami nem a régiség poros lehelletét érezteti; akik a socialismus veszedelmes hajtásait, az újabbkori templom kerülést, a tömeget féken tartó túlvilágtól való rettegés megszüntetésében keresik, amiben a modernizmusnak oroszlán részt tulajdonítanak.

Ki tagadhatná, hogy nagyot változott a világ. A régi képzetek a világ előállításáról, a természeti törvényekről gyökeres átalakulást szenvedtek. Ki merné ma hat napos teremtésről, a nap déli pihenőjéről beszélni? Az ezekre alapított vallásos képzetek is, amelyek mellett boldogan éltek és haltak atyáink, ma a múlt tiszteletre méltó emlékei közé tartoznak igen soknál. Általános érezhető volt s mintegy elektromos feszültség lappangott már századok óta kisebb nagyobb mértékben a vágy, hogy a vallásos képzetek reformálásra, a megváltozott idők gondolkodás módjának, érzés világának megfelelő köntösre szorúlnak, míg nem a 19. századi tudományosság általános fellendülésével elkerülhetetlen lett a kérdés valamelyes megoldása. Az emberek belátták, hogy a kor színvonalán mélyen alómaradnak a mindenkire nézve becses vallásos igazságok kifejezési alakjai s ha újabb vizsgálódások által közelebb nem férköznek azok marandó tartalmához, az, amit vallásnak neveznek, érthetetlen lesz a modern emberre, elveszti növelő hatását úgy az egyesre, mint a társadalomra nézve.

Ez az általános szükségérzet egyfelől, amely a régi tantételekben nem találta meg az ész és szív igényeinek kielégítését, másfelől a vallástörténet, az evolutio tana hozták létre a modern vallásos irányzatot, majd ennek tudományos alakját, a modern theológiát. Nem kutatjuk e helyen, hogy az evolutio elmélete, amely hatalmas tényező gyanánt szerepel ez irány születésénél, összeegyeztethető-e a dogmatikus ker. világnézettel, csak megállapítjuk, hogy általa esett el a bűneset tana, más értelmet nyert a bűn fogalma is. Az előbbi azért, mert összeegyeztethetetlen alapelvvel egy magasabb rendű, tökéletesebb állapotból való visszaesés, minthogy minden téren a haladás, a tökéletesedés lassú, de feltartóztatlan folyamatával találkozunk. Ez természetesebb; a világrendből könnyen megérthető isteni intézkedés. A bűn fogalmának megállapításával eltérnek ugyan e vélemények egymástól a determinizmus vagy indeterminiz-

EGYLETI ÉLET.

mus álláspontján, de abban mégis megegyeznek, hogy az az ember természetéhez hozzátartozó fogvatkozás akár mint egy negatívum, a fejlődés útján egy stadium, akár mint az Isten és ember közt levő szeretetteljes viszonyt megszakító isteni akaratnak ellenszegülés.

A vallástörténet napvilágra hozta, hogy minden nép lelke küzdött a menyországaért, egy felsőbb hatalomért, egy istenség tiszta ismeretéért. Nem csupán a zsidóság jutott abba a kiváltságos helyzetbe, hogy vallásos lehetett, hanem a körülakó népek is sóvárogtak a vallás után. Így lett aztán felfedezve a vallás, mint a különböző vallásalakok örök tartalmát képező mag, boldogság, megelégedés után való áhítozás, amelynek legtökéletesebb kifejezője eddig a keresztyén vallás. Ha vesztett egyik oldalon, mint különböző isteni kijelentés, egyenesen Istentől az emberiség boldogítására adott vallásalakzat, de kipótolta ezt a veszteséget a másik oldalon az a nagy tisztelet, amely a többi vallásalakzatok közt méltán megilleti. A názáreti Mester Isten fia marad ez után is, jóllehet természetfeletti születése, jogos létele kikapcsolódik, Isten fia, mint az emberiség legnagyobb tanítója, vallásos genie, hős, aki meghalt eszméinek igazságaért, akihez beláthatatlan századok fognak járni, ember- és Istenszeretetet tanulni, lelki megnyugvást találni, az örök eszme szemléletében a földi salaktól megtisztulni. Így közeledik a vallás a nyugati gondolatvilághoz s tér el a keletitől, amely az isteninek földre szállását, emberré levését, míg amaz az emberinek isteni méltóságra való jutását, felmagasztalását tanítja. Így lesz a vallás nem egy földöntúli, képzelt világban való élés előkészítője, hanem a jelen élet tárgya, a menyországnak e földi életben megvalósítója. Így nyeri a vallás az embert megszentelő, a felebarátot teljes szívével szerető szerepet az Atya szemlélete, átélés által es megszűnik az ellentét ker. világnézet és ker. érzület között. A hívés nem az agy munkája, hanem a szív tárgya lesz s teljes fényvel ragyog a Názáreti Mester működésének és küldetésének célja: a keresztyén élet.

Önként érthető, hogy az emberiség legnagyobb szellemeinek megfeszített munkájára volt szükség, míg a „vallást“ felfedezték, valamint az is, hogy itt-ott túlzások, az egyéniség elvével, a szabadsággal való visszaélések történtek. A modernizmus reakció és „minden reakció ismertető jele az, hogy nem csupán annak visszaállítására szorítkozik, ami előbb volt, hanem a maga részéről túloz is.“ De hát meg van-e erre a joga a modern embernek? Mint saját lelkével rendelkező alanynak feltétlenül, mint keresztyénnek nem kevésbé, mert „a türelmetlenség alapelve, hogy vannak dogmák, a türelmé pedig, hogy csak véleményez“. Régi vélemények helyébe újat tenni, a vallást a különböző korok társadalmi életébe beállítani, minden kornak joga van. Ez evolúció, de egyszersmind felozlás is. Evolúció, minek folytán a vallás mind több-többet vesz be boldogító árnyékába, miként a terebélyes fáva növekedett mustár mag. Erre a szent célra szenteli minden keresztyén jövő napjait, hogy „jőjjön el a Te országod“.

Ezek és az ezekkel összefüggő főbb kérdések vannak érintve a füzetben, amely a sárospataki theol. egylet kiadásában nemsokára megjelenik. Ajánljuk olvasóink figyelmébe.

M. A.

Kinek a szemében
Könnyek sohse voltak,
Igazán, szívéből
Nem is mosolyoghat.

Gy. J.

— **A Hittanhallgatók Egyletének** nov. 15-én tartott IV. r. közgyűlésén került eldöntésre az imapályázatra beérkezett nyole imának sorsa. A bírálásra kiküldött bizottság előterjesztése értelmében csak a második díj (10 kor.) volt kiadható, amelyet *Molnár Sámuel* IV. é. h. nyert el. Az első díjban való részesítésre egyet sem talált méltónak a bizottság. Elhatározta továbbá az egylet, hogy szokásos mulatságát ez éven is február hóban fogja megtartani, melynek háznagyául *Sólyom Ferenc* III. éves választott meg. A mulatság napját az ugyanekkor megválasztott rendező-bizottság lesz hivatva megállapítani.

A Sárospataki Akadémiai Athletikai Club. A S. A. A. C. folyó év november 23-án közgyűlést tartott, amelyen Csiky Kálmán jogtanár úr a Club tanár-elnöke bejelentette, hogy az év elején megválasztott ifjúsági elnök *Lőrincz László* állásáról lemondott. A Club sajnálattal veszi tudomásul *Lőrincz László* távozását és helyére *Csabay Gyula* III. éves joghallgatót választja elnökül. Alelnök-titkárnak egyhangúlag *Kossuth Ferenc* II. éves joghallgatót, bizottsági tagokul pedig *Vitánvi Iván* és *Ruttkay Elemér* II. joghallgatókat választják meg.

A főiskolai jogászegylet pályatöltei az 1908—9. iskolai évre a következők: 1. Fejtse ki a pályázó a bűnügyi védelem jelentőségét, történeti kifejlődését s ismertesse és bírálja a magyar Bűnvádi Perrendtartás rendszerét és reformjait a védelem terén. Díja dr. Nagy Péter miskolci ügyvéd úr adományából 50 kor. 2. A bizonyítás rendszere polgári perjogunkban és a perrendtartás tervezetében. Díja Nemes József beregszászi járásbíró úr adományából 50 50 korona. 3. Az uralkodó drágaság okai, tekintettel az árra ható tényezőkre. Díja a jogászegylet pénztárából 50 kor. 4. A kártérítés elvei a magyar magánjogban. Díja a jogászegylet pénztárából 50 korona. A pályaművek idegen kézzel leírva, füzve és lapszámozva, továbbá jelíges levélkével felszerelve 1909. május 1-ig nyújtandók be az alelnöki hivatalhoz.

A főiskolai Ifjúsági Egylet egy nov. 20-iki közgyűlésében elhatározta, hogy az Ifj. Közlöny alapja javára koncerttel egybekötött mulatságot rendez valamelyik vidéki városban. Ugyancsak ez a gyűlés bizta meg az ifjúsági elnököt, hogy átiratban keresse meg az egyes egyleteket s kérje, hogy az Ifjúsági Közlöny fenntartásához 10—10 korona segélyezéssel járuljanak hozzá.

A Magyar Irodalmi Önképző Társulat élete, mint a kis patak, esendesen folydogál. Kevesen vagyunk, de mindnyájunk szívében él az ügybuzgóság, a munkaszeretet s mindnyájan rajta vagyunk, hogy ebbe az egyletbe is életet, megújulást öntsünk. Az eddig tartott gyűlésekből, melyek esendben, de a tagok általános érdeklődése mellett folytak le, kiemelkedik Fodor Pálnak megdicsért költeménye, a „Meddő küzdelem“, amelyet lapunkban is közlünk és Pataky Sándornak szintén dicséretben részesített szaválata. A lírai költemény pályázat, amely még most eldönthetetlen, hat költeményt hozott a versenyterre s úgy látszik, hogy a 28-án lejárandó novella pályázat is szép sikerre várhat. Vajha úgy lehetne, hogy ez az év egyike lenne a csendben eltöltött, de eredménydús esztendőknék ?!

HIREK.

— **Pályázat.** Az Ifjúsági Egylet 1909. jan. 5-iki lejárattal 10—10 koronás pályázatot hirdet egy *prologra* és egy humoros felolvasásra, melyeknek mindegyike az egylet által vidéken rendezendő mulatságon lenne előadva.

— **Írásbeli tételek** a theol. alapvizsgára és a lelkészképesítő vizsgákra az 1908—9. iskolai évben. I. Alapvizsgai tételek. 1. Öszövétségi kánon-történetből: *A Zakariás prófétai művének izagógikai méltatása s írói egyéniségének Ezékiellel való összemérése.* 2. Ker. egyháztörténetből: *A wittenbergi és a schweizi reformáció főbb jellemvonásai.* 3. Vallásbölcsezetből: *A vallás eredetére vonatkozó nevezetesebb elméletek bírálats ismertetése.* II. Első lelkészképesítő vizsgai tételek. 1. Bibliai vallásstanból: *Micsoda következményekkel járt a zsidó zsinagógai rendszer életbe-léptetése a vallás fejlődésre nézve?* 2. Keresztyén hit-tanból: *A kálvini praedestinatio-tan ismertetése és bírálata.* 3. Keresztyén erkölestánból: *Katholikus és protestáns erkölcsiség.* 4. Egyházi beszéd szövege: *Kolossé III., 2. III. Második lelkészképesítő vizsgai tételek.* 1. Egyházjogtanból: *A debreceni nagyobb cikkelyek (articuli maiores) egyházalkotmányi elemei rendszerbe foglalva.* 2. Gyakorlati bibliamagyarázati szövegek: 1. Móz. 28: 10—22. — Zsolt. 112. — 1. Sám. 2: 6—16. — Ezs. 40: 27—31. — Máté 6: 25—34. — Máté 9: 1—8. — Máté 12: 1—8. — Máté 14: 3—12. — Luk. 13: 6—9. — Ján. 10: 27—30. — Róm. 15: 1—7. — Jak. 4: 11—12. — *Jegyzet.* Az I. lelkészképesítő vizsgai egyházi beszéd mindenkire nézve kötelező s a szóbeli vizsgálaton szabadon előadandó. Ugyancsak mind kidolgozandók a II. vizsgai tételek is, melyek közül a biblia-magyarázatok a szóbeli vizsgán szintén szabadon adandók elő. Az I-ső lelkészképesítő vizsgai többi tételek, — valamint az alapvizsgai tételek közül legalább egy, szabad választás szerint kidolgozandó. — A tisztán leirt, fűzött és lapszámozott dolgozatok 1909. május hó 15. déli 12 óráig adandók be a sárospataki theol. akadémia dékáni hivatalába. Miskolc, 1908. november hó. *Kun Bertalan* püspök.

— **Vörhenyjárvány.** Kun Zoltán dr. főiskolai orvos tanácsára a főgimnáziumi igazgatóság vörhenyjárvány miatt a főgimnázium alsó öt osztályában a tanítást ideiglenesen beszüntette.

— **Széchényi Szövetség.** A jogász ifjúság kebelében decemberben mozgalom fog megindulni az Országos Széchényi Szövetség sárospataki fiókjának megalapítása iránt. Reméljük, hogy a főiskolai ifjúság a mozgalmat örömmel fogja felkarolni.

— **A miskolci ref. egyház ünnepe.** A miskolci ref. egyház november hó 22-én ülte az új templom fennállásának 100-ados évfordulóját. Az örömnépnep impozáns közönség jelenlétében a következő műsor szerint folyt le: 1. Előének. 2. Invocationális ének: „Uram a töredelmes szívet . . .“ 3. Gyülekezeti ének 74. dicséret 1—3. versei. 4. Karének a daláregylettől. 5. Imádkozik Nagy Ignác lelkész. 6. Karének a Polgári Dalosegylettől. 7. Prédikál dr. Tüdös István lelkész. 8. Karének a ref. főgimnáziumi énekkartól. 9. Gyülekezeti ének 75. dicséret 3—4. versei. 10. Himnusz. A szép ünnepély után sűrűn hullott az adomány a templom fenntartási alap javára az e célra kitett perselyekbe, mely a következő új évszázad folyamán bizonyára tekintélyes összeggé fog szaporodni.

— **A Magyar Ifjúsághoz!** A Sorompó ifjúsági iparvédő liga egy rövid idő óta fennálló erdélyrészi gyárat vett pártfogásába, a Sorompó elnevezés használatát engedélyezve ennek a kitűnő minőségű gyártmányokat előállító gyárnak, mely eddig a tisztességtelen verseny minden eszközét fölhasználó osztrák gyártmányokkal a kellő támogatás hiányában nem tudta fölvenni a versenyt. Ez a gyár most a magyar ifjúság támogatásában bizva, kibővített üzemmél látott hozzá munkához s főnnállása az ifjúság lelkes, hazafias támogatásától függ. Magyar ifjak! Nem mondjuk, hogy csakis Sorompó szivarkahüvelyt és szivarkapapírost használjatok! Csak azt mondjuk: próbáljátok meg egyszer s megfogtok győződni róla, hogy ez a világ legkitűnőbb szivarkahüvelye s szivarkapapírosa. Tehát nem lesz nagy áldozat tőletek, ha ezt a magyar cikket használva, küzdeni fogtok az ellen a szegyenletes állapot ellen, hogy csupán szivarkahüvelyek és szivarkapapírosért milliókat adunk évenként a külföldnek! Amint a minden dobozhoz mellékelte, a közegészségtani intézet által kiállított bizonyítvány igazolja, az egészségre a Sorompó szivarkahüvely és szivarkapapíros nemcsak hogy nem ártalmas, de anyaga a legfinomabb francia szivarkapapírosénál is jobb. Azonkívül e gyártmány a Sorompó liga szigorú ellenőrzése mellett készül, ami biztosítja azt, hogy a doboz, a vignetta, a szivarkapapíros stb. csakis magyar anyagból van előállítva, tehát a Sorompó szivarkapapíros minden ízében magyar gyártmány! Hazafias üdvözléssel a Sorompó intéző bizottsága.

— **Előfizetéseiket beküldötték:** Czinke István 4 kor. (Rimaszombat), Fűrjész Tamás 4 kor. (Tiszkarád), Körmendi Ilona 4 kor. (Spatak), Kérészy Barna 4 kor. (Tiszanána), Papp István 4 kor. (Pályin), Végh Bertalan 4 kor. (Spatak), Radó József 4 kor. (Berkesz), Kazinczy Ferenc 2 kor. (Saujhely), Bukoveczky Nándor 4 kor. (Spatak), Radácsi Mariska 4 kor. (Spatak) köszönettel nyugtázzuk.

Szerkesztői üzenetek.

Felhő. Ismeretlenül, álnévvél sajnálatunkra nem hozhatjuk. Az esetleges felelősség minket terhelne meg.

Bohó. Mint „Felhő“-nek.

H. E. Bpest. A többit löva tetted? Csak nem hiszed, hogy ez az egy versszak még — egész is lehet? . . .

Velezd, Nagybánya A „sulyos“ írást várom.

Pá-vel „Az oláhok, az oláhok“ . . . üdv a „tündérdombrol“. Ifjúsági tag. A tények oly esunya elferdítése miatt felháborodását méltányoljuk ugyan, de ennek az ügynek nem akarjuk átengedni lapunk hasábjait.

Critikus Írásodat átkértem s amint látod hozzuk is. Más nemű dolgozataidat is szívesen várjuk.

Akinek egyetlen egy becsületes barátja sincs, az nem érdemes arra, hogy éljen. Demoklitosz.

Többet ér a jó vesztésben résztvenni, mint a rossz diadalban. Jókai.

Gyönyörűség kell a szép testnek, de szenvedés a szép léleknek. Wilde O.

Akinek a szó nem fáj, nem fáj annak a bot sem. Sokrates.

Karácsony előtt

 alkalmi elárúsítás.

Minden cikk diákok részére

10%-al olcsóbb most.

Müller Ármin

divatárú üzletében, róm. kath. templom mellett.

GOLD MÓR

üveg és porcellán-üzletében kaphatók
legfinomabb s legértékesebb

dísz tárgyak, majolikák, tálcák, finom metszésű poharak, tükrök, lámpák stb.

**Minden darab valóságos
≡ műtárgyat képez! ≡**

Ajánljuk olvasóink figyelmébe és pártfogásába városunknak e tekintetben páratlan
≡ és egyedülálló üzletét. ≡

IFJ. DANCZIGER JÓZSEF

ajánlja dúsan felszerelt s a napi legújabb divatokkal folyvást lépést tartó

**rőfös, férfi és női
≡ divatüzletét. ≡**

A legelegánsabb

gallérok, keztyűk, cipők, mindenféle férfi- és női divattárgyak a legnagyobb választékban és a legolcsóbban kaphatók.

A legversenyképesebb árak és szolid kiszolgálás!

FELDMANN J.

elvállal és készít a legfinomabb kelmékből a legújabb divat szerinti öltönyöket, téli kabátokat stb. **Kitűnő szabás!!** ≡≡≡ **Előnyös fizetési feltételek!**

≡≡≡ **Sárospatak, Kossuth-utca.** ≡≡≡

Tisztelettel tudatom a n. é. közönséggel, miszerint a **HALTENBERGER-féle ruhafestő- és gőzmosó gyára**, — mely e nyáron nagyban bővítve lett — teljesen felépült már és a szállítások **sokkal rövidebb idő alatt** lesznek eszközölhetőek, mint ez eddig.

Ez év elején az építés tartama alatt több esetben a szállításnál felmerülő nehézségek folytán a munka a szokottnál több időt vett igénybe, ezentúl azonban a munka nem szenved már fennakadást.

Az őszi időny alkalmával tisztelettel kérem, hogy a fdstendő s tisztírandó ruhákat, szőrmeneműeket, bőrkabátokat stb. lehetőleg mielőbb beküldeni kegyeskedjék.

kitűnő tisztelettel:

KLEIN MIHÁLY.

**Finom, divatos és kifogástalan szabású ruhák
egyedül csak**

Weinberger Sámuel

szabó üzletében készülnek. Sárospatak, Kossuth-utca.

Olcsó árak! ≡≡≡ Pontos és kifogástalan kiállítás!

Diákoknak kedvező fizetési feltételek!

Zemplén vármegye legrégebb és legelsőrendű polgári és papi szabó-üzlete és gyapjuszövet gyári raktára ≡≡≡

Lászlófi Henrik

Sátoraljaujhely.

≡ Mindenféle polgári és papi öltönyök mérték után a legfinomabb hazai és külföldi gyapjuszövetekből a legelegánsabb kivitelben készítettnek. ≡≡≡

≡ Főiskolai hallgatóknak és tanulóknak kedvező fizetési feltételek. ≡≡≡

≡ Kívánatra egy levelezőlapra való tudósítás esetén bármikor kész Sárospatakra a megrendelések fölvételére kellő mintákkal ellátva átutazni. ≡≡≡

Olcsó árak. ≡≡≡ Kifogástalan szabás.

≡≡≡ Pontos és figyelmes kiszolgálás. ≡≡≡

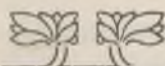
SÁROSPATAKI IFJUSÁGI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ:
KÓRÉH BÉLA.

FELELŐSZERKESZTŐ:
GYÖRÉK JÓZSEF.

MUNKATÁRSÁK:
FODOR PÁL ÉS KOMENDOVITS GYULA.

SÁROSPATAKI IFJUSÁGI KÖZLÖNY

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJUSÁGI EGYLET.” — MEGJELENIK HAVONKÉNT EGYSZER.

<p>Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, szeniori hivatal.</p> <p>Kiadóhivatal: Sárospatak, „Ev. ref. főiskolai könyvnyomda.”</p>	<p>Főszerkesztő: KÓRÉH BÉLA.</p> <p>Felelős szerkesztő: GYÖRÉK JÓZSEF.</p> <p>FŐMUNKATÁRSÁK: FODOR PÁL, KOMENDOVITS GYULA.</p>	<p>Előfizetési ár: Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona. Az előfizetési összegek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségének küldendők.</p>
--	--	--

„Aldott az Úr, Izráel Istene, hogy meglátogatta és megváltotta az ő népét!”

E szavakban juttatja kifejezésre a Szent Lélektől ihletett ősz Zakariás a maga háláját. Bárcsak a mi szívünk, a mi lelkünk is érezné, hogy az Úr csakugyan meglátogatott és megváltott minket. Bárcsak az öröm hangjai csendülnének ma meg minden szívben annak a csillagnak láttára, melyet hajdan a próféta látott.

Sötét éj volt; az óvilág népei sötétben, a hitelenség, babona s bűnök sötét éjében barangoltak. Éj vala... félelmes s jéghideg éj, mely a szellem világ felett lebegett. Élet s halál közt vívódott az ember! A tenger utasának vad vészek hányták csolnakát s kétségbeesve kereste a világitó fénytorony tüzét. Vakság fogta be a szemeket; az emberek látván nem láttak, hallván nem hallottak. Mennyei világosság hiján irtózatossá éjszakájában éltek!...

Álom öldöste a szíveket, a bűn halálos álma! „A halál árnyékának völgyében” jártunk, szükségünk volt a hajnalcsillagra, mely felrázza a bűn halálos álmából, szükségünk a hangra, „mely a riadó vak mélységet felferje szavával.”

... „A nép, mely sötétségben jár vala, lát nagy világosságot; a kik lakoznak a halál árnyékának völgyében, fény ragyog fel fölöttök!”

... Világosság támad... Mennyei hang hallszik: „Ne féljete!” Ez északa az egész világnak örömet s üdvöt hoz, mert született a Krisztus, a világ világossága, a vakságban járó vezértelen népek lángoszlopa!

Feltűnt a csillag... zendült az ige...

... „Lehullt a sulyos álom

Úr lett az élet a halálon.”

Ragyog a betlehemi csillag, mely a felébredt, a megtért világnak: a kegyelemnek fénye!

Öröm ünnepet ül az egész keresztyén világ! Óh mert ma született a Megtartó, ma tölt be a reménykedő szívek vágya, ma szállt alá az örök szeretet, az Ige, mely kezdetben vala, hogy szétjárjon a földön, szóljon emberek beszédén, lakozzék mi közöttünk. Világosság és üdvösség, megváltás és megigazulás, kibékülés és megszentelődés támad nevének, halálának, feltámadásának és megdicsőülésének nyomán.

Zengjen azért neki minden ajk Halleluját! Táruljon fel előtte minden szív s fogadja be őt! Hajoljon meg minden térd és vallja minden lélek, hogy neki szól, őt bátorítja, őt vigasztalja az angyal örömhirdető szava, mely egykor Betlehemnek mezejében ekképen szólt a pásztoroknak: „Ne féljete!”

Mennyei seregek sokasága szállt alá, angyalok zsolozsmája hirdeté: *Dicsőség Istennek!*
Az éneklő sereg szétoszlott, nem látjuk, de cseng fülünkben a szó, mely a mennyből jött alá:
Békesség nektek!

Kóréh Béla.

Végrendelet.

Itt fekszem a hajó egyik kabinjában. A fejem kábult, a szemem káprázik s csak néha jön egy-egy tiszta kép az agyamba. Ilyenkor a szobám ajtajához ütődött szavakból, meg abból az utálatos ringásból, ami minden csepp vérem felkavarja, tudom csak, hogy hajón vagyok. Általában véve tiszta képzetem semmiről sincs, csak annyit biztosan tudok, hogy élek. Mert leszálltam az ágyról, gyufát gyújtottam s magam sem tudom miért, de egészen gépiesen tollat, papírost vettem elő s hozzáfogtam írni.

Mit is akarok tulajdonképen?

Ah! igen... Megakarom írni a végrendeletem. A végrendeletem... mert most egész határozottan állítom, hogy nem lenni sokkal jobb lehet, mint mozogni, gondolkodni... érezni. Érezni... igen, ezt is tudok, egyik pillanatban valami határozatlan, tartalom nélküli szétfolyó, üres benyomásokat, a másikon meg hasogató, összepréslő nyomásokat, mintha valami mindenáron a szívem kellős közepébe akarna befurakodni s szétrágni az egész mellemet.

Ilyenkor támad az egyetlen helyes gondolatom. Ilyenkor szokik az agyamba az a kérdés, hogy tulajdonképen miért élek még most is, miért nem veszttem én is ott azokba az örületesen mozgó, eszeveszetten kavargó hullámcsomókba... És jön az egyik szegletből is, a másikonból is felém egy nagy zöld színű, meredt szemű valami, arca sincs, az egészet elfoglalja az a két vizes meredtség; elsíklík a fejem felett és súgja:

— Várunk!!

Mintha én ezt nem tudnám.

Hisz épen ezért írom a végrendeletem. Most öt óra. Egy óra múlva már nem kell várnotok, lent leszek s ha úgy tetszik, téphetitek, lakmározhattok fehér húsomból.

Nem értitek?! Takaródjatok hát a szemem elől! Engedjétek megírni a végrendeletem. Csak azután fog ez a kis vasdarab ebből a csőből a szívembe szaladni. Milyen nagyszerű is lesz. Kikergeti majd onnan azt a csupa tuláncból álló bogarat, amelyik a közepe felé törekszik.

Lám, milyen jó, hogy rájuk kiabáltam. Most már tisztán látom a papírost. Sőt most már világosan emlékszem mindenre. És egészen biztosan tudom, hogy egy óra múlva föbelövöm magam.

Addig még sokat kell írnom. Sokat... mert semmit sem akarok magammal vinni. Átadom titkom az embereknek. Azt hiszem, hogy ha itt hagyom nekik, halálomban nem fog háborgatni s ismét boldog leszek az én kicsi feleségemmel.

Ez a titok az én összes vagyonom...

*

Máig sem tudom, miért indultam el nászútra az én kicsi menyasszonykámmal.

Mikor esküvő után magunkra maradtunk, nyakamba ugrott, átfogott puha, meleg karjaival s úgy mondta:

— Édes uracskáim, ne menjünk sehova. Húzódjunk meg ebben a kis fészekben, hiszen olyan jó lesz nekünk itt ketteskén... Látja én nem tudom, de úgy félek attól az idegen világtól.

Felkaptam az ölembe, mint egy pelyhet s míg az első szabad csók nászi gyönyörűségével csókoltam, nevetve beszéltem:

— Csacskaság! Mitől fél, csöpp bogárkám, hisz mindig mellette leszek.

És megnyugodott. Sőt bocsánatot kért tőlem.

Hízelegve, szégyenkezve bujt a vállamhoz és úgy süttögtá:

— Igaz, maga is ott lesz! Magával pedig még a halálba is elmegyek.

És másnap indultunk — a halálba.

Mert az én nyugtalan vérem sohasem hagyott pihenni. Fokozni szerettem a gyönyörűséget... fokozni a lehetetlenségig. Eddig azt tartottam a legnagyobb gyönyörűségnek, ha őt magamnak vallhatom. Most a mézeshetek mámorát még az exotikus, idegen tájakkal akartam édesebbé tenni. Úgy gondoltam, hogy a szerelem istenektől irigyelt gyönyörre izzik a buja virágú, szerelmes Délen.

Másnap reggel elosontunk. Az én kicsi feleségem aggódva kérdezte:

— Nem jó volna, ha legalább ápáéknak adnánk tudtúl? Meg találnak ilyedni.

Én kinevettem

— Hogy gondol ilyet! Akkor nem volna benne semmi érdekes!

Mert ezt is úgy csináltuk, hogy érdekes legyen. Nem tudta senki, hogy jövőnk s úgy éreztük magunkat, mintha megszöktünk volna. És ez oly jól esett. Mert a tiltott gyönyörűség jobb, mint a megengedett. Nyolc éves koromban sem azért szívtam el az első cigaretát, mert izlett, hanem mert tiltva volt.

Az én bolond vérem is úgy diktálta a fejemnek, ahogy az neki jobban gyönyörűséget szerzett. Mikor a kupéban ültünk, átöleltem az asszonyt s gyerekes örömmel kacagtam a szemébe:

— Ezt ugyan nagyszerűen csináltuk!

*

És azután... Azután öltük az ezeregy-éj világát. Hiszen ezt talán mindenki is megteheti, csak az embereket tartjuk jobbáknak, mint a milyenek. Nekünk minden és mindenki szép és kedves volt akkor.

Mikor kikószáltuk magunkat, az asszony unni kezdte a dolgot. Egyik délután elém állt, vizes, zöldeskék szemét nagy komolyan rám függesztette:

— Menjünk haza!

Belenyugodtam. Este, mikor pakkolni kezdett, megfogtam a kezét:

— Tudja mit? Van egy jó eszmém. Ne menjünk!

— Gondoltam, hogy ezt mondja. Hát maradjon; én megyek — szólt durcásan,

— De nézze, igazán nagyszerű gondolat. Ma hallottam, hogy egy hajó megy az afrikai partok felé. Egy tengeri tájképet akarok festeni a téli tárlatra. Biztosan nyerni fogok vele. No, mondja, hogy velem jön?...

Ez hatott. Biztosra vettem, hogy ezzel akárhová el tudom csalni. Felugrott. Csillogó szemmel kérdezte:

— Igazán? Komolyan mondja?

És kora reggel már ő nyugtalankodott.

— Siessen, az Isten áldja meg, mert lekésünk a hajórol.

A hullámok megint adtak változatosságot. Nappal festegtem a nyerni akaró képet. Az asszony mellettem ült és segített. Esténként összebujtunk a hajó fedélzetén és gyönyörködtünk a váltakozó színpompában. Ilyenkor az ölembe kérezkodett. És én mámorosan mondtam neki minden este:

— Szeretlek!

Egyszer incselkedve csücsöritette ki a száját:

— Épen az ezeregyedikszor mondja már. Megszámoltam. Mennyi ideje is vagyunk együtt?

— Négy hete.

— No, hát takarékosabban bánjék velem, mert későbbre majd nem talál jutni!

És nem is törődve neheztelésemmel, hirtelen mást kezdett locsogni:

— Mondja Béla, mit csinálna maga, ha most hirtelen egy bolond hullám felesapna s a tengerbe rántana?

— Mit? Utána ugranék s úgy visszahoznám, mintha semmi sem történt volna.

És míg nevetett ötletén, éreztem, hogy összehorzong.

— Látja, minek talál ki ilyen csacsukaságokat, — korholhat, mire erősebben bujt hozzám.

Bennem is kellemetlen érzést csinált ez a semmi-ség. Nem is maradtunk ott tovább; mentünk aludni.

... Éjjél után lehetett, mikor felébredtem.

Zürzavaros, összevissza beszéd verődött szobánk ajtajához.

Hallgatóztam ...

Hirtelen erős kopogtatás ajtónkon. Éles hang kiáltja be:

— Öltözzenek, baj van!

Az asszony is félriadt. Rohantunk fel a fedélzetre. Csak itt vettük észre, milyen rettenetes orkán dühöng. Lent semmit sem éreztünk. Fejvesztett emberek rohantak össze vissza. Már tudtuk, mi baj van. A hajó sülyed... Az emberek — milyen rút is ilyenkor az ember. Istenem! — eltorzult arccal orditoztak. Senki sem hallgatott a parancsszóra. Mi sem. Harminc is rohantunk egy csolnaknak. Nagy tülekedéssel egyikben helyet küzdtem ki a reszkető asszonynak.

A következő pillanatban egy hullám tisztára sodorta az egész fedélzetet.

Mikor kábúltságomból magamhoz tértem, egyedül találtam magam az örületes sötétségben. Valószínűleg csak képzelődtem, de mintha valami panaszos hang a nevem kiáltotta volna. Arra felé úsztam.

És hirtelen egy meleg test tapadt hozzám.

— Béla! nyöszörögte.

Mégis jól hallottam. Megtaláltuk egymást.

Belém kapaszkodott; én vittem. Hogy hová, merre? mit tudtam én azt. Csak annyit éreztem, hogy mind a ketten el fogunk pusztulni. És ez megkétszerezte erőmet.

— Nem engedem, — lihegtem vadúl.

Egy darabig birtam minden nagyobb megfeszítés nélkül. Később már éreztem a rám nehezedő súlyt. A karom nem birt a hullámokkal... Lankadni kezdtem... Hirtelen valahonnan messziről egy fénysugár csillant meg. Örült dühvel szeltem a tájékos habokat.

A fény közeledett.

És én mindinkább gyöngültem. Az asszony mind jobban nehezedett rám. A világosság annyira nagyobbodott, hogy egy reflector fényét ismertem fel benne.

De hiába... A karom felmondta a szolgálatot; az asszonyt már nem bírom.

A fény megint közelebb jött.

Élni akarok... élni. Már nem az ember szólt belőlem, hanem az állat-ösztön. Mikor nem birtam magam többé fenntartani, az asszonyt taszítani kezdtem magamtól. De ő észrevette szándékom s még görcsösebben kapaszkodott hozzám... Örült tusa keletkezett. Téptem, marcangoltam magamról... Hasztalan. Mintha hozzám lett volna növe. És mikor nem tudtam lemarni, átkaptam a nyakát. Ujjaim belemélyedtek... A karja meglankadt... majd egészen elvállott tőlem.

Megfojtottam — — —

... Nem értem, hogyan hoztak erre az idegen, emelyitően ringó kolosszusra. A nyomorútlak megmen-

tettek. Mindig ilyen gyalázatosan bánik velünk a sors. Akkor váltja be nagy begyeesen a kívánságunk, mikor annak teljesülésével nagyobb gyötrelém következik ránk. És ilyenkor kajánul vigyorog

Mikor az orvos magamhoz téritett, szemem egy mellettem fekvő testre tévedt. Megismertem. Az asszony volt, az asszonykám, az én szerelmes párom. Csak néztem, csak meredtem rá egy darabig... majd odakusztam hozzá, rádobtam magam az élettelen testre és szívtam, haraptam meztelen fehér nyakán azt a kis kék foltot...

Az a kék folt... Ni, most is itt van. Itt a papi-ron. Láttam, hogy az egyik szegletből jött; lassan felmászott ide. Hogy nő... nagyobbodik. Most megint fogy... Máresák egy picit...

— Hány óra is van már? Hat. Pont hat.

— Megyek...

Mikor a vértől csapzott hajú testet felhozták a fedélzetre, az orvos bosszusan dörmögte:

— Evvel meg azért kinlódunk olyan sokat?! Egy darabig még várhatott volna.

Néhány hajótiszt körülállta.

— Ez bizony meghalt — jegyezte meg az egyik közömbösen.

A másik, hogy mondjon rá valamit, megszólalt: — Hát látjátok, nagy dolog a szerelem; hogy utána adta magát ez a nagy férfi annak a csöpp asszonynak

Tóth János.

Égő gyötrelém vagy...

*Égő gyötrelém vagy,
Pokol a szívemnek;
Százszor is fogadtam
Hogy majd elfeledlek:
Mégis csak szereltek.*

*Nem illek én hozzád:
Tudtam én azt régen.
Forró, szilaj vágygyal
Mégis hozzád szárnyal
Égő szenvedélyem.*

*Telve volt a lelkem
Zengő muzsikával,
Miként kikeletkor
Az erdő madárral,
Fülmile dalával.*

*S a hogy a te égő
Két szemedbe néztem,
Elfeledtem a dalt:
Szereltem költészet
Magad voltál nékem.*

*Mért hogy csak álom volt
Elröppenő álom?
Könyörtelen szívvel
Mért hogy tova írted,
Én édes virágom? ...*

*Azóla csak kín vagy
Vergődő szívemnek,
Százszor is fogadom,
Hogy majd elfeledlek:
Mégis csak szereltek...*

Poéta.

Az első estély.

— Heiberg Hermann. —

„Te, azt mondta mama, hogy a mi estélyünkről kellene már egyszer gondolkoznunk. Hallod, uracs-kám? Oh, hagyd el már egyszer azt az ujságot! Beszéljünk erről. Mit szólsz ahhoz, ha mához tizenégy napra tűznénk ki“?

„Tizenégy napra? Ugyan miért oly későre? Hiszen tüstént eszközölhetjük a meghívást! Nyole nap múlva — szombatra. Ez pompás nap lesz erre a dologra“.

„Oh, kedves Ernőm, hová gondolsz“!

„Hogy hogy“?

„Mához nyole napra! Hisz nekem idő kell ahhoz. Mama a napokban be akar egyszer szólni, hogy összeállítsa velem az étlapot“.

„Hiszen ehhez nincs szükséged mamára. Itt mindjárt, a mi itteni tanácsunkban, határozunk ezen dolog felett. Időd pedig van bőven. Holnap reggel megkapják vendégeink a meghívást, hőtőn itt lesznek a válaszok és ha egyes barátainktól kimentő válasz jönne, ki lehet gyorsan egészítenünk a helyét. — Nos, mi bajod? Nincs kedvedre“?

„Nincs, kedves Ernőm. Hiszen én penditettem meg ezt a dolgot. De én mindenféle elhamarkodásnak ellensége vagyok. Gondold meg“.

„Elhamarkodás? És mit gondoljak meg? Indítványozom, hogy állapítsuk meg mindjárt az étlapot. Két tál-étel: halpástétom, őz-sült, fagylalt, gyümölcs, vaj és sajt“.

„Nem, én másképpen gondoltam“.

„Szép! Tehát mondd el most te a véleményedet“.

„Igen, de én nem tudom, hogy mit mondjak. Ez oly meglepő rám nézve. Mindezt még nyugodtan meg kell fontolnom. Tudod, hogy szeretném a Józsi bácsi asztalkészletét kicserélni és a pezsgőspoharakat — hiszen te inkább csészéket akarnál“.

„Pezsgőt? Hiszen mi nem adunk pezsgőt“!

„Nem gondolod? Első estélyünkön“?

„Éz nincs szándékomban! Fehér és vörös bort teszünk az asztalra. A fehérét a halhoz, a vöröset —“

„De mama így vélekedett, hogy befejezésül egy üveggel éppen úgy, mint a fiatal Fittgérzéknel a minap“.

„Nem, kedves gyermekem! Nem akarom pezsgővel kezdeni. De ettől eltekintve, maradjunk a dolognál. Csak a készletet kell kicserélned. Egyetlen teendőd! Sőt még ma gondoskodhatunk erről. Eljössz értem a törvényszékre“.

„Igen, igen uracs-kám, de mama is elakarna velem jönni. Megbeszéltem vele, hogy mi ketten együtt“

„Tehát jó, menj mamával! Csak mutasd meg, hogy mit választottál, mielőtt megvennétek“.

„Hm! De hátha nem lesz ott semmi olyan a mi nekünk jobban fog tetszeni? Én arra gondoltam, hogy valami mást válasszunk — olyas valamit a mi még hiányzik nekünk — és a készletet más kereskedésben vegyük meg. Tudod, hogy még megvan az Emma nénitől kapott pénzem, amellyel azt tehetem, amit akarok“.

„Természetesen, ebbe beleegyezem. Mindent úgy rendezz el, amint jónak látod de ahhoz ragaszkodjunk, hogy a meghívókat ma bocsássuk ki. Várj! fel akarom írni“.

„Kérlek, kérlek Ernő; még nem. Én — én

nem vagyok képes erre. Én félek. — Neked velem együtt kell azt érezned“.

„Szép! Hát tizenégy nap múlva, vagy mondjuk három hét múlva kevésbbé leszesz félénk? Nem, ellenkezőleg! Mindig rosszabbra fordúl a dolog. Ugyan mi az egy estélyt rendezni, ha cselédje és segítsége van az embernek, mint neked! Határozd el, hogy mi történjék és nyugodtan feküdj le“.

„Könnyű neked beszélni“.

„De gyermekem, hogy lehet valaki ily bátor-talan! Hiszen ez semmi“.

„Bizonyára valami. Háztartásunkban még távol-ról sincs minden úgy, amint lenni kellene. Például az üvegharangok“.

„Üvegharangok? Mi baj van azokkal“?

„Hisz Guszta eltört egyet a harangok közül. Ki tudja, hogy kapunk-e ismét olyat“.

„Kérj néhányat mamától kölcsön“.

„Azok nem szépek, egyáltalában nem hasonlíthatók a mi kristályharangunkhoz“.

„Akkor végy újakat“.

„Megengeded“?

„Természetesen! ha van az eltörött helyébe illő. De én azt hiszem —“

„És halpástétomot mondtál! Hogy gondoltál te halpástétomra“?

„Mert izletes! Hal gomba- vagy kapormártással. Az finom eledel“.

„Hm! Ezt meg kellene mamával beszélnem. Sokan egyáltalában nem szeretik a halat“.

„Válassz akkor tyúkpástétomot, vagdalt pece-snyót — vagy valamit“.

„Tudod Ernő, én azt mondom, hogy mához tizenégy napra tegyük. Addig azt hiszem, minden rendbe jön. — Te nem felelsz? Haragszol“?

„Féltrom a neveket. Koch elnök. —“

„Az elnököt mindjárt az első estélyünkre? Kérlek Ernő!“

„De éppen! Az elnököt egyáltalában nem hagy-hatjuk ki. Ő a főszemély. A többiek nem olyan fontosak“.

„Mama úgy gondolta“ . . .

„Hagyd ki már mamádat egyszer a terveinkből szívem! Hiszen mi ketten vagyunk egymás életpárjai, nem pedig te és Ő“.

„Éz egy kissé kiméletlenül hangzik, kedves Ernőm“.

„Micsoda“?

„Mihelyt mama nevét kiejtem, türelmetlen leszesz“.

„Egyáltalában nem. Egészen nyugodtan beszél-tem Csak úgy találok — és már gyakran mondtam ezt neked — hogy anyádnak tanácsai olyan dolgokra ne terjedjenek ki, melyek — melyek — hisz végre meg kell már kezdened, önállóan gondolkozni“.

„Éz úgy hangzik, mintha én iskolás leány volnék. Azelőtt úgy találtad, hogy mindenhez nagyon jól értek, jobban, mint mások azelőtt“.

„Kedves kis feleségem! Hát veszekedni fogunk? A te kiváló tulajdonságaidat senkiséem becsüli többre és méltányolja jobban, mint én, de a háztartási dolgokban —“

„No igen. Ernő. Csak tanulnom kell tán először és igazán senkiséem ért jobban hozzá, mint mama“!

„Lehetséges, elismerem. De minden dolgainknál ezt a szót hallom: mama! Nem szeretem ezt a vissz-hangot. Tudod jól, de úgy látszik, nem akarod ezt megérteni“.

Volt egyszer egy királyleány.*

„Más szavakkal: Mama ne lépje át többö küszöbünket“.

„Minő túlzás, kedves Bertám! Hogy ti asszonyok, mihelyt akaratotokkal saját akaratunkat állítjuk szembe, semmi nemű logikai középútat nem tudtok találni. Ebben ti mind, mind egyformák vagytok“.

„Fél évvel ezelőtt még másképpen beszéltél! Akkor még a te hasonlíthatatlan kis leánykád, a te fehér feeskéd voltam Rajtam kívül nem volt rád nézve semmi más a világon“.

„Az estélyt megtartjuk, mégha csak egy fogást kellene is adnunk!“

„Egy fogást? Azt a kis özhátat tizennyole személynek? Látom, hogy kiméletlenül akarsz velem elbánni. Magadat és saját háztartásodat is koekára akarod tenni, csak azért, hogy akarodat velem szemben érvényesítsed. Oh, óh!“

„Bertha, ne bősziús fel! Elég volt az értelmetlenségből és a túlzásból, elég az önállótlanaságból! Hát miben akarsz te beválni, ha ily jelentéktelen ok miatt mindjárt összeteszed a kezed — sőt, mindjárt ilyen következtetésekre jutsz, minthogy valami akadály merült föl? És most ismét mondom: öltözzél fel és jer velem!“

„Egyáltalában ninesen konyhai felszerelésem egy nagy lazac számára.“

„Akkor végy két kicsit!“

„De ha kicsik ninesenek?“

„Akkor vágd kettő a halat.“

„Kettévágott lazac? Oh én látom, hogy még csak tárgyalni sem akarsz velem.“

„Uristenem és Atyám! Hiszen folyvást veled tanácskoztam és csak azt akarom, hogy előbb alkudjál. Ha sem egyik, sem másik nem sikerül, akkor továbbnőzünk. De előbb próbáld meg! Nos, habozol? Egyedül gondoskodjam? Túlságos hosszú az út és igen nehéz ez a kérdés? Szedd össze magad, Bertha és vess véget a habozásnak. — Bertha, Bertha! No, hát ne sírj — hallod! — Istenem! igazán nines idő a sírásra! Légy hát derék, kis feleségecském nekem! Hogy? Nem értem! Nem vagy képes? Le akarsz feküdni? — Na, itt őrizze meg az ember nyugalmit és szelídségét! Halld meg utolsó szómat: én elmegyek most, mégpedig nálad nélkül! Követelem, hogy ma este minden kifogástalanul legyen. Nem fogok semmivel törődni. Tiéd a gond. Nines semmi ok, hogy hal és pástétom ne legyen. Elő kell teremned és ezzel vége!“

„Ernö, Ernő — maradj, maradj, kérlek! Ne hagyj el. Oh, elmegy! Elmegy!“

* * *

„Igy! Most elment az utolsó vendég is és most sietek hozzád, kedves kis feleségem! Egészen kitünő volt minden! Jer, adj egy csókot. Nem, még egyet, és hadd dicsérjelek és csodáljalak. Ritkán ettem még ilyen jó pástétomot és —“

„Igen. Úgy-e? Az elnök is annyira meg volt elégedve, hogy kétszer vett és meghajlással üdvözölt.“

Németből: *Igaz József.*

Aki a kincsét az országúton állítja ki, az ne csodálja, ha koldusok járnak a nyakára.

A hazugság a szolgák és urak vallása, az igazság a szabad ember istene.
Gorkij M.

Hideg, borongós télidő van.

Az erdő sáppadt, disztelen.

Halvány a nap, sugára bágyadt,

Miként a muló szerelem.

. . . Fakó arcán a néma lájnak

Szemem sóvárgón andalog, —

Eszembe jut egy kis mesécske

S a szívem úgy fáj, úgy sajog! . . .

. . . Ki tudja hol, ki tudja merre? . . .

A tengeren is túl talán,

Mint egy csodás, igéző álmom,

Élt egyszer egy királyleány.

— A névre bizony nem emlékszem.

Rég volt, — s azóta feledém;

Csak azt tudom, hogy igen szép volt,

Mint rózsza május idején.

És volt egy bús, fakó poéta

Az arca sáppadt, szomorú;

Egy álmat üzött szakadallan,

Azért ült arcán a ború.

Csóktalan ajka csókra vágyott,

Csókot sóvárgott szüntelen,

S szívén kigyullt a forró, édes,

A lázas, csókos szerelem.

És utja aztán, — hogy-hogyanse?

Biztosan már nem tudhatom, —

A királylánnyal összehozta

Egy ilyen téli bús napon.

— És hogy mi történt aztán erre? . . .

Lantján megmozdult mind a hur.

Szerelmes lett a királylányba

A szegény, sáppadt trubadúr.

S a lány, — hisz nő volt! — mért tagadnám?

Szintén szerelmes lánggra gyúlt;

Ott hallgatta a méla ifjút,

Ha virradt és ha alkonyúlt.

És szívüink lassan egybe forrott.

Szerelték egymást óh, nagyon!

Az ifjú sugta: „én királyném!

S a lány: „én édes dalnokom!“ . . .

S ahogy az év tavaszra fordult,

S harmat ringott a rózsafán,

Egymásnak már örök hűséget

Mondott az ifjú és a lány.

— Nem jognak soha-soha többé

Egymástól elszakadni ők!

S ölelték és csókolták egymást,

Mint illatár a rózsától.

. . . Am, ahogy van ez a mesékben:

Gyászosra fordult a regény! . . .

A királyleányt férjhez adták,

A trubadúr meg sirt szegény,

— És emlékezve, néma búban

Az én szívem is fölsajog:

Hisz ön asszonyom e királylány,

És a trubadúr — én vagyok!

Györék József.

* A Magyar Írók Önképző Társulat kisebb költemény pályázatán dicséretet nyert költemény.

Karácsony villája.

Hogy milyen fenségesen, elragadóan szép egy fehér, zuzmarás karácsonyest. azt azt hiszem — még a legcsekélyebb fantáziájú halandó is el tudja képzelni. Én tehát felmentve érzem magamat a kényszerűség alól, hogy gyenge tollammal megkísértssem egy gyönyörűséges téli ünnepi estének a leírását, szóval belekontárkodjak az arabus nyelvbe, habár annyit sem értek hozzá, mint az amerikai tót. Részemről elég, ha annyit mondok, hogy a fehér lepellel borított házak jégvirágos ablakaiból gyenge világosság szűrődik ki a csillogó útra s a meglagyott hó vígan ropog a járókelők talpai alatt. Kántáló gyerekek járnak házról-házra s csoportokba verődve buzgó lélekkel éneklük az ablakok alatti:

„Krisztus Urunknak áldott születésén
Angyali verset mondjunk szent ünnepén“ ...

A falu alatt, a pincéktől vezetű úton bíró uram ballag kótyagos fővel ugyan, de emelkedett szívvél és lélekkel. Görcsösen szorongatja kezei közt a teli fonott üveget. révedező szemei pedig lázasan keresik az égen a betlehemi csillagot. Ugyan melyik lehetett az a sok közül? A betlehemi csillagról az jut eszébe, hogy ha most is volna Krisztus születése s a világ összes pásztorait felcítálná oda a betlehemi csillag (mehetnének, mert ilyenkor nem kell a baromi állatot őrizni) hí teremtő Isten! milyen istállónak kéne annak lenni, amiben a töméntelen sok pásztor elférne. Az igaz, hogy a helybeli pásztor, Lebegát hamar kilódítanak maguk közül, mert még ott is azt dalolná a kötélre való, hogy: „A cigányok sátora ladi ladi lom“ ...

Ilyen szent gondolatok között csuszkaált hol hátra, hol előre felé a „falú eleje“, amint magát bíró uram mámoros állapotban nevezgetni szokta.

Egyszer csak ropogós lépteket hall hátamögött s karácsonyesti hangulatban lévén — menten eszébe jutott a bibliai történet: „És jövének napkelet felől bölcsek“ ... Hátrafordul azért, hogy ha már így rendelte a sors, napkeleti bölcset is lásson. És íme, aki utána jön, csakugyan valami titokzatos formájú, ismeretlen alak, a hátán botrafüggesztett pakktáska (nyilván ebben vannak a gyermek Jézusnak szánt ajándékok) és a rejtélyes ember idegen hangon bár, de magyarul köszön:

„Adjon Isten jó estét“.

Bíró uramat persze a magyar köszönés egy cseppet sem rázta fel illúziójából. Hiszen ha egyszer bölcsek valaki, kell neki tudni magyarul is, meg hát van talán magyar bölcsek is a világon. Így köszönti tehát vissza jóakarattal figyelmeztetve az embert:

Adjon Isten. De hát messze van még ide Betlehem, el tetszik kézni a kis Jézuska születéséről. Nem akarok én Betlehembe menni.

Nem-é? Hát — ha meg nem sérteném szavammal — kit legyen szerencsém tisztelni az Urban.

Ejh! hát nem ismer meg bíró úr?

Hát nem bizony, mert olyan napkeleti bölcsek formája vagyok.

Már pedig én nem vagyok bölcsek s nem is jöttem napkeletről, hanem Amerikából.

Hát kicsoda maga voltaképpen?

Hát megmondom már no. Csóka Mihály volnék a Kisvégről. Hogy nem ismert meg bíró úr, pedig de sokszor megmutattam, hogy hol van a háza, mikor nem tudott magában hazatalálni.

No fiam — adta meg a cáfolatot bíró uram bölcsek nyugalommal — az nem irányadó, mert hát az igazat megvallva, nincs is talán olyan ember a faluban, akitől ezt a csekélységet meg ne kérdeztem volna. Meg aztán nem is lehet a', hogy te Csóka Mihály volnál.

Ugyan miért ne lehetne?

Hát azért, mert Csóka Mihály meghalt Amerikában. Irás is jött róla a múlt tavaszon.

Hazudott, aki írta. Nem görbült meg nekem — Hál Istennek — a hajamszála se.

Hüm. Hát igazán te volnál az, he?

Hát persze, hogy én.

Hát nem haltál meg he?

Hát már hogy haltam volna meg, mikor itt vagyok.

Ez az érv hatott. Bíró uram meggyőződése hitelűl ráköszöntötte a természetes flakót Csóka Mihályra. Miután már harmadszor is húztak az üvegből, különös hangon szólalt meg az öreg:

Minek jöttél te most haza, he?

Hát csak nem fogom az egész életemet ott végigszenvedni, nem adják ott se ingyen a kincset. Szereztem már magamnak egy kis pénzeeskét, Isten segítségével csak megélünk belőle hármascskán a gyermekemmel meg a feleségemmel együtt.

Szép beszéd ez mind, Mihály öcsém, de hát csak nem jó volt most neked hazajönni.

Már hogy miért?

Miért? Hát a feleségem miatt.

Nem értem bíró urat.

Nem értesz? Pedig érthetnél, mert a pulya is tudja, hogy a feleségem nem igen várt tégedet haza. Nem is esuda no, volt, aki vigasztalja.

Tán bizony elesavarta a fejét valaki?

Hát nem mondom, hogy igen, azaz hogy ... hogy ... ehh jobb, ha nem is szól az ember semmit. Ugy is vége szakadt már a paradicsomi életnek.

Micsoda életnek? Követelem, parancsolom most már, hogy mondja meg! ordított rá a szerencsétlen ember magából kikelve.

Hát, hát megmondom már no, csak ne csinálj itt zenebonát ... csak hogy én nem is tudom egész biztosan, csak úgy a pletyka hírel.

Mondja meg rögtön, ki az a gazember. Leszámolok vele még ma, ha belehalok is ...

Bizony nem számolsz azzal öcsém. Elvitték azt ősszel katonának Bécsbe, oda pedig messze volna utána szaladni. De ha annyira kíváncsi vagy rá, megmondom már a nevet is. A szomszédod fia, Galambos Pista volt a jómadár. Tudod azért nem a szemeten szedték fel a legényt, az asszony hajlott a szép szóra, hát összeszűrték a levelet. Te tőled öcsém nem igen tartottak, mert azt írták onnan rólad, hogy meghaltál. Bizony Mihály fiam, sok hűtelen, csapodás asszony van a világon, az embernek nem érdemes értők küzködni.

Csóka Mihályból nagy erővel tör ki az elkeseledés, de erőszakolt nyugalommal szólalt meg:

Elég volt bíró uram, engedjen most már a magam útjára. Köszönöm a felvilágosítást. töltse családjával boldogságban a szent ünnepeket.

Ezzel eltűnt a sötétben. Előkaparászta zsebéből a lövésre készen tartott revolvert s nagy léptekkel sietett hazafelé. Fejében sötét gondolatokat kergetett a gyilkos indulat s nem gondolt egyébre, mint a kegyetlen bosszúra. Ha szembejött vele valaki, beléütődött; nem nézett sehova, csak a fehér

hóra s sötéten dörmögte: Megölöm, megölöm a bestiát, ha száz lelke lesz is . . . Mikor — szinte véletlenül — a kapujához ért, abba a pillanatba kezdte rá az ablak alatt egy lelkes kis csapat a második verset:

„Dicsőség magasságban az Istennek,
Békesség legyen földön embereknek . . .”

Csóka Mihály meglepődött egy kicsit, aztán megállott, vóghallgatta az éneket s mikor vége volt, zsebébe dugta a revolvert s megbékülve szólt oda a gyerekeknek:

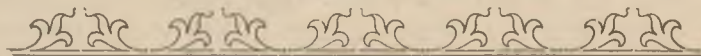
Hányan vagytok?
Öten! volt a felelet.

Neszték itt egy forint, osztozzatok rajta. Megérdemlitek, igazatok van, nem is bántok én most már senkit sem.

A gyermekek csudálkozva a furesza beszéden, de örülve a fejedelmi ajándéknak, hálás szívvel kezdték rá a búcsúzóit:

Karácsony napjára szépen virradjatok,
Első órájára békével jussatok.
Valakik e háznak lakosai vagytok,
Az Isten áldása szálljon tireátok.

Arabus.

Álom és való.*

Balga, ki álmok utján tévelyg,
Valótlan úton vesztegel;
Hegyi bokrokban keresve rózsát,
Lenéz virágot halmot, rónát!
„Csak följebb, följebb szív kebel“!

Álmodj, bizz, remélj! Ifjuságod
Megáldott téged mindennel.
Szórj kincseket, gyémánt-virágot,
Nem baj, hogy többé soh se látod:
Hisz nem tudod, mit hol hagysz el!

De fontold meg! Nincs már vagyionod,
Csak remények s hiú álom.
Csalva, csábitva ne higgy bennök
Szálló pehely csak szívök, lelkek
Rút, kavargó vihar-szárnyon.

És eléd áll majd nagy kényesen,
Vigyorgó arceal a való,
S kérdez szépen — könnyítve rajtad:
„Úgy lón-e minden, mint akartad“?
— S felelned kell: „Álmom csaló“!

Még most sem ijedsz, most se bánod,
Hogy minden hasztalan, kába.
Csakhogy ő már biztos nyomon van,
Elbújva les rád száz bokorban;
Gúnyol nappal s éjszakába.

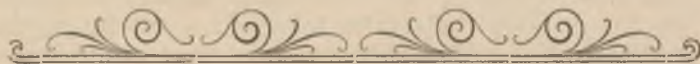
. . . Megint kérdezi tőled hetykén:
„Van-e még álmod valótlan“?
Ellentállsz hajh! de ő a győztes,
A pöre fickó mind erősb lesz
S gúnyyal kacag minduntalan.

* A Magy. Irod. Onképző Társulat kisebb költemény pályázatán dícséretet nyert költemény.

Nincs már álmod, egyetlen csupán.
Legdrágább kincse szivednek.
Halálra szánva küzdesz érte,
Gázolsz miatta könybe, vérbe
S feljajdulsz: „Ez is elveszett“!

S melletted áll a bösz vigyorgó.
Keblében nincs szív, szájalom.
Kacagva így szól: „Sírj csak, átkozz!
Botor lelkeddel miért ts álmodsz,
Mikor a tested porba von“!

Kiss Kálmán.

A mi diákéletünkből.

. . . Vajjon van-e vakáció, amelyiknek nem örül a kis és nagy diák egyaránt? S van-e olyan, ki nem várja izgatottan, már előre örömteljes reménnyel azt a szót, mely azt jelenti: Egy két hétig szabadok vagytok s nem köt az iskola — szerintetek túlságosan szigorú szabálya? Minden ilyen vakációnak megvan a maga apró érdekessége, öröme, de mégis legnehezebben várja mindenki a karácsonyt, a szeretet e szép, magasztos ünnepét. Alig akadna köztetek valaki, aki a karácsonyi szünetével kapcsolatban ne tudna elmondani valami érdekost, kellemest, vagy más szempontból emlékezetes dolgot . . .

Nagyon jól emlékszem egy ilyen vakációnkra, nem is olyan régen volt az . . . Mikor hazaérkeztünk, édesapám egy „barackot“ adott a Samu bátyám fejére s azt mondta neki:

— Na, fiú, ez az első ünnepünk, amelyiket nem keserítettél el a megérdemlett szekundáiddal — s megengedte, hogy kezet csókoljon neki. Anyám, szegény, ő még sírt is örömeben s este az asztalnál különösen kitüntette a „kedves“ Samut, minden jó falat az ő tányérjára került.

Néném és én megszoktuk már, hogy jeles bizonyítványunkat se dicsérje meg az öregünk s ezt ezúttal se értük el. Mikor aztán első este otthon pihenőre térünk, ha jól emlékszem, valami nagy bosszút is esküdünk Samu ellen s kimondtuk, hogy apánk nem jól neveli a fiait, mert Samu igazán nem érdemli azt az órát, amit most, az első szekundanélküli bizonyítványért kapott — s hogy velünk szemben meg igazságtalan apánk. — Isten tudná, hova jutottunk volna a Samu ellen szőtt terveinkkel, ha álom nem jó szemünkre. Csak arra emlékszem még egészen jól, mikor néném félálomban valami olyasfélével igyekezett engem megnyugtanni, hogy: „Ne búsulj Örzsím, lesz az még más-kép is, majd igazságos lesz még Samuhoz. a jó Isten!“

Minden nagyobb esemény nélkül s mintha szárnyai lettek volna azoknak a napoknak, olyan gyorsan repültek el . . . Mindnyájan jól tudjuk, hogy holnap már menünk kell, holnap már vége az arany szabadságnak, de azért senki sem említette fel azt a holnapot világért se, mintha csak összebeszéltünk volna, mindannyian azt hittük, hogy a nagy hallgatással elodázhatjuk az indulás keserves óráját . . . De hogy nem feledkezett meg erről apánk, mindjárt tudtuk abból, hogy mikor másnap reggel Samu betegséget színelve ágyban maradt, apám a legkomolyabb hangon förmedt rá:

— Nagyobb baj is van még annál urfi — azaz hogy neked kutya bajod sincs, hanem annál nagyobb

a gondom nekeim. A kocsis mind a két révből hazajött s bizony rossz hírrel, mert zajlik a Tisza és se kompon, se csolnakon nem lehet keresztülmenni. Ma már nem mehettek, pedig holnap kezdődik a tanítás.

Nagy öröm támadt apám ezen kijelentésére. Jancsi a konyhába szaladt s örömtől fuldokolva jelentette, hogy még ma ithhon ebédelünk. Lajos nagy buzgalommal kicsomagolta a hegedűjét s valami örömrivalgásfélét akart a húrjain kifejezni, mert úgy közésvágott a vonóval, hogy az rögtön kettétört. Samu pedig a nagy örömben, megfélekedve betegségéről, kiugrott az ágyból, nagy hirtelen kapkodva öltözködött s sietségében úgy akarta felkötni korcsolyáját, hogy lefelejtette lábáról a cipőt s utoljára is kalap nélkül, mindent felforgatva rohant ki a házunk előtt levő jégre. Erre aztán apám, anyám is jóízű nevetésbe fakadtak s velünk együtt mulattak a Samu elhibázott szerepén. Samut persze hamar észretéritette a csípős hideg s szégyenkezve kullogott vissza a szobába.

Lassan lecsillapultak aztán az örömről hangolt kedélyek. Ebédnél már mindenki komoly volt, szinte átragadt ez ránk apám gondteljes arcáról. Az esetleges menetelről sem beszélt senki, s tudná a jó ég, hova kívántuk öreg hetesünket, ki alighogy bevégeztük az ebédet, jött jelenteni, hogy mindjárt indulhatnak is az urfik és a kisasszonykák, mert a Tisza háborgása megszűnt. Ezzel tehát el volt döntve sorsunk, nem volt más hátra, készülni, indulni. Lassankint kivettük aztán a nagyobbak beszédjéből, hogy apánk úgy intézte el ezt az ügyet, illetve úgy fogott ki a makacs Tiszán, hogy a csolnakjáró révbe a mi fogatunkon megyünk s a másik parton meg várni fog már ránk annak az Andris bácsinak a szánkája, ki olyan jó tiszaháti almát szokott nekünk hozni — s ő visz be a városba. Erre aztán akadt közüünk olyan, aki örült a szánkázásnak, a legkisebb diák, Jancsi, az anyám köténytét szorongatta s már e'őre reszketett, hogy ő biztosan leborul. Samu valami szitkozódás-félét mondott a Tiszára, én pedig, mint jó diákhhoz illik, igen komoly arccal, szemrehányólag idéztem egy költőnk verséből, mit nem régen tanultam, hogy: „Szegény Tisza, miért is bántjátok?“ Ezért a mondásomért nagyon meg voltam magammal elégedve. Azt hiszem, apám is meghallotta, mert hozzám jött, megcsókolt s hogy a fiúk ne vegyék észre, búcsúzáskor valami pénzdarabot is csúsztatott a kezembe...

Azután pedig kihordták a nagy tornácra a sok csomagot, miket jó anyánk olyan nagy gonddal készítgetett el nekünk, előállt a szán is és meglehetősen sírásívás között elindultunk. Alig fordultunk ki a kapun, a szél lekapta a Jancsi sapkáját s jól megforgatta a hóban. A kocsis dühösen a másik oldalra kapta szájában a pipát s dörögve ment utána. Visszajövet megjegyezte, hogy: „Már a kezdete se jó ennek az útnak, nem lesz szerencsénk, mert vissza kellett térni.“ Mi csak neveltünk az öreg morfondírozásán s csakugyan minden baj nélkül érkezünk meg úgy két óra tájon a Tiszához. A kocsis jó egészséget és szerencsés utat kívánva visszafordult, mi meg indultunk le a csolnakhoz. Szegény Lajost ketten vittük le, nem birt lépni, úgy megfázott a lába. Jancsi látva a jégdarabokat, ék-telen síráshoz fogott s kijelentette, hogy ő nem ül a csolnakba. Samu (molnár?) adta a nagy és bátor fiút s erélyes hangon kiáltott a csolnak mellett didergő két emberre:

— Ki itt a révész? Át akarunk menni!

— Bizony, mi is azt várjuk, tekintetes urfikám, szólt az egyik dideregve. De bizony az alighanem a

Marci korcsmárosnál mulat, mert már nem győzzük ide várni!

— Most már mit is csinálunk, hogy megyünk át? — mondta néném, ki már szintén kezdett kijönni a béketúrésból — hisz ez képtelenség ebben a hidegben itt várni.

Mintegy óra hossza kétségbeesett le- s fel járkálás után aztán előkerült a mi várva-várt révészünk, alaposan bepálkázva... részegen. Mi a várakozásban mindnyájan igen átfáztunk, alig vártuk, hogy indulhassunk. Ő meg egész kényelmesen oldozgatta el a kötelet a parttól s azzal a nem épen biztató kijelentéssel, hogy le is borulhatunk ott a jég között, — elindította a csolnakot. Csak látni kellett volna aztán azokat a rémtült arcokat ott a Tisza közepén!! Mikor egy-egy kisebb jégdarab úszott a jól megterhelt csolnak felé, csak összeszorult a torkunk s nem tudott egyikünk se szólani. Még jobban kitört azonban a félelem, mikor a másik parton nem találtuk ott az emített Andris bácsit és szánkáját. Ekkor már csordultig megtelve hittük a keserű poharat s a hős Samu kivételével elkezdtünk sírni, mert bizony már a nap is erősen kezdett lehanyatlani, piros fényvel öntve el az ég alját. Nagy sokára elhatároztuk, hogy gyalog indulunk el a másfélórai útra. De mit csinálunk a csomagokkal? El nem bírjuk mind, akármennyire megfeszítjük is erőnket. Samunak jött aztán egy jó gondolata. Egy közeli fűzfáról nagy, erős ágakat tördelt le, azokra ráaggatták a kosarakat (ezekre volt legnagyobb gondjuk, mert tudták, hogy ezekben van az ennyivaló), mi is felkaptunk egyet-mást a kezünkbe s elindult a karaván... Itt már én jónak láttam komikusan felfogni a dolgot s elkezdtem versben kiviccelni ezt a mi utunkat. Volt is hatás csakhamar, mert a kétségbeesett diákarok a legérdekesebb félig síró, félig nevető arcokká változtak — lassan pedig egész bohém társasággá alakultunk. Titokban pedig mindenki félt a közelgő éjjeltől s alig bírtunk a hóban gyalogolni.

Igy értünk aztán a Tiszakertekből egy kissé emelkedettebb helyre s le sem lehet írni azt az örömet, ugrálást, ujjongást, mikor megpillantottunk, még elég messze egy szánkát. Lehajigáltuk, ami kezünkben volt s szaladtunk felé. Andris bácsi helyett a szolgálja jött s mentegetni kezdte magát, hogy ezért, meg amazért késett. Bántuk is mi... csakhogy megjött már. Visszamentünk vele a csomagokért s bizony szépen beestelédett már, mire elindultunk s holdfénynél értünk meg aztán a diáklakásunk elé. Az bizony csak diáklakás volt. Barátságatlan és rettenetes hideg, mert nemcsak a vakációban volt fütetlen hanem azelőtt is... Hidegebb volt benn, mint kinn a Tiszaparton... A fiúk fa után néztek... Azután tüzet raktunk, körülültük a kis pléhkályhánkat, kibontogattuk a kosarakat s mintha már régen nem ettünk volna, olyan jó étvágygal falatoztunk, fűszerezve természetesen az úti epizódok elmondásával a vacsorát...

Jól megmelegedve, mindnyájan aludni indultunk. Azután Samu büszke, elegáns mozdulattal zsebeihez kap s rémülten kiált fel: „Szent Isten! Az órám elveszett!“ S olyan fájó, keserves arcot vágott, hogy ha apám ezt látja, megsajnálja s egy másikat vesz neki, mi pedig szinte örömteljes, megelégedett arccal egymásra néztünk nénémrel s bizonyosan mindketten egyre gondoltunk, arra, hogy ez az „Isten uja“, mert Samu igazán nem érdemelte azt meg...

Álmában pedig Samu az óráját kereste a tiszaparti bokrok között, Jancsi meg értelmetlenül hebegte a holnap történelem leckéjét...

„Felhő“.

Sorok.

*Pedig tudja, nagyon szeretem
S a szívem érte úgy eped,
Mégis mindig szörnyű féltékeny
Kérdéssel faggat engemet.*

*„Van-e magának ideálja?
Mondja, ugy-e hogy mást szeret?
És amikor majd elmegy innen.
Engem örökre elfeled?”*

*Hozzám, simul remegve, lázzal —
— Ajkanhoz vonom kis kezét,
Forró, édes csókkal lezárom
Beszédes ajkát, két szemét . . .*

*Elszenderül két karom között
S ha ébred, újabb csókra várva,
Mosolygó arccal újra kérdi:
„Van-e magának ideálja?” Fekete Gyula.*

A kolozsvári Bethlen Gábor Kör 1908—1909 évi munkarendje.

Elégiák és ellágyulások nélkül csak úgy, mint egy nagy, pesti bérházból szokás, ment át a tizenkilencedik század a huszadikba. Nem vette észre senki, de nem is törődött vele senki. Hiszen az oly mindegy, hogy mennyit irunk, mintha csak arról volna szó, hogy halálunk után kő, vagy érekeporsóba temessenek-e?

De hát az idő, az másként intézkedik. Megy, halad a maga pályáján szépen, esendesen. Éltet Ő Felsége kormányzása szerint. Alkot, tesz, rombol, cselekszik, aszerint, amint kedve tartja.

Néha aztán megtörténik, hogy egészen új embereket és korszakalkotó nagy eszméket is vet a lét színterére.

Igy történhetett az egyént összefűző közös, nagy célok intézményeinek, a köz hasznát munkáló, a köz boldogítására törekvő egyesületeknek előállása is.

Igy történhetett a „Bethlen Gábor“ körök keletkezése is.

Mert nem az emberi ész, nem is az emberi akarat hozta ezeket életre, hanem az idő, az élet fogalmában rejlő közszükséglet. Ha nem lett volna rájuk szüksége a kornak, nem is alakultak volna meg semminemű emberi machinációra. És épen az, hogy élnek, léteznek, bizonyosága annak, hogy kell is létezniök. Mert máskép az idő elsöpörné őket az örök „pokolba“.

Egy kis könyvecske jutott kezembe ma a kolozsvári Bethlen Gábor köréről. És amikor elolvastam, szinte újra éledt bennem az ember, kezdtek leválni rólam az ócska, kopott frázisok s az unalmas, az örökös „seholba“.

Megvallom, engem bánt a mindennapiság. Én szeretem, én kívánom az újat, a szépet, a nagy-szerűt. Szeretem, ha a lelkeket kiemeli valami ebből a szürke egyformaságból.

És íme, itt van egy egylet, amelynek célja, hogy megmutassa az erőt, amely megtud menteni attól, hogy ne legyen egész életünk silány vegetálás, de a szíveknek igaz békességet és az életnek örökkévaló értéket adjon.

Evangéliumi vallásos alapon áll ugyan, de nem a dogmák és a hiteikkek irányítják, hanem az a legmagasabb életrendszer, amely minden egyes emberre kihat, mert kikell hatnia, azaz: az abszolút igaz és jó. Ez pedig csak egy lehet, a Jézus élet-eszménye: az erkölcs vagy ethika. — Ezen a soha meg nem ingatható, örök-érvényű, örök-erős talajon épültek fel a Bethlen Gábor Körök, többek közt a kolozsvári is.

A munkát, „amelyben egyúttal nemzeti létünknek legdrágább érdeke is fekszik, — mert a Jézus élet-eszménye nem zárja ki a részideálokat, sőt követeli őket — és amely egyénileg mindnyájunknak legdrágább javait és legszentebb törekvéseit foglalja magában, az ifjúság végzi. Végzi pedig az ifjúságban, „mert akié az ifjúság, azé a jövő“.

És itt válnak külön a Bethlen Gábor körök, a többi, hasonló irányu egyesületektől. Értéküket, fontosságukat is ez határozza meg, mert hogy egy közismert hasonlattal éljek, a nap roppant nagy égi test, még sem bírja a föld minden részét bevilágítani. Az egyetemes, az általánost felölelő egyesületek is csak a központhoz közül álló szervezetben bírhatnak élénk és intenzív hatással. Más oldalról az ifjú lélek vágya, ereje, hangulata olyan, amit csakis az ifjú lélek bír megérteni, a mi az öregeket, vagy a tőlük messzebbre álló, de már kifejlett, meglett férfiakat is irtózáttal tölt el, mert nem tudják, mert nem lehet azt nekik megérteni.

Ezért van szükség az ifjúság közt a Bethlen Gábor körre.

És e tekintetben, amint a munkarendje mutatja, a kolozsvári Bethlen Gábor kör valóban diesérendő munkát végez a maga és a társadalom körében. A főiskolai ifjúság közt „Diákszövetséget“ létesített, amelynek célja, „megmutatni azt az alapot, amely a bajok egyedüli orvoslására és a Krisztus által megnyerhető legfőbb értékű üdvnek az elnyerésére vezet.“ Évögből minden héten egyszer bibliaolvasó gyűléseket tart.

Ugyanezen szellemben, de más szempont alatt akarja egyesíteni a kolozsvári középosztályu, iparos, kereskedő és gazdálkodó ifjakat, megszüntetni akarván ezzel azt a nagy ellentétet, amely fennáll köztük.

Az így előálló nagy testvéries közösségen felépülő körben a modern kor legszebb és legégetőbb kérdései kerülnek a tárgyalás alá: „A természettudományok legújabb vívmányai és a keresztyénség“, „A biblia és a kritika“, „Év. keresztyénség, protestantizmus és belmissió“, „Szociális mozgalmak és a keresztyénség“, „Hogyan lett a vallás“, stb.

Ugyancsak évögből estélyeket és ünnepélyeket rendez, amelyen a theologiai és egyetemi tanárok szerepelnek szebbnél szebb, már előre megállapított felolvasásokkal. A hosszú és bő programból, mint legértékesebbeket, kiemeljük Nagy Károly: „Keresztyénség és kultúra“, dr. Bartók György: „Keresztyén világnézet és materializmus“, dr. Kolozsváry Bálint: „Keresztyénség és nőkérdés“, dr. Boér Elek: „Keresztyénség és szocializmus e dolgozatait.“

Ahol ily nagy a munkakedv, ott az eredménynek is biztosnak kell lenni.

Örömmel üdvözljük e munkakörökben kolozsvári testvéreinket, kikkel szemben mi csak azt szégyeljük, hogy nekünk még Bethlen Gábor körünk nincsen.

De ha Isten velünk, kiesoda ellenünk?!

Felejtés.

Hiába! — én csak nem felejtlek.
Emléked a szívemben él
S árnyad, miként az éj a hajnalt,
Mindig, mindenhová kísér.

Futok előle — s nem bocsát el.
Feledni vágylak — s nem lehet.
Valami mindig visszavonja
S hozzád viszi a lelkemet.

Egyszer a sivár, néma csend kell,
Hangtalan, fojtó sivatag . . .
— Megyek, megyek a némaságba,
Hogy elkerüljem árnyadat.

Máskor meg zaj kell, lárma, jókedv,
Muzsika, bor és szerelem! . . .
— A lelkemet mámorba fojtom,
Hátha feledni kénytelen.

Óh, tudom én: bármerre menjek,
Mi sem nyugtat meg engemet! . . .
. . . Felejt, felejt a szívem egyre,
Amíg majd egyszer megreped!

—jós.—

EGYLETI ÉLET.

A Magy. Irod. Önképző Társulat szokásos félévi versenyszavát dec. hó 18-án tartotta meg. A komoly versenyszavatra, amelynek tárgya Lampérth Géza „A bolond“ c. költeménye volt kitűzve, négyen jelentkeztek. Az első díjját (20 kor.) *Novák Lajos* IV. é. hittanhallgató. nyerte el, míg a második díjnak a nyertese *Idrányi Béla* I. joghallgató lett. Amaz mint egy teljesen kifogástalan, szép és ügyes előadás, különösen az érzelmes részeknek megkapó melegségével nyerte ki a teljes elismerést, míg emez finom, könnyed és tetszetős alakításával. Ugyancsak ezen a gyűlésen dőlt el a kisebb költemény pályázat és a novella-pályázat sorsa is. Amannak nyertese: *Györék József* lett a „Levél az anyámtól“ c. költeményével, míg egy másik „Volt egyszer egy királyleány“ c. dicséretet nyert. Ugyancsak dicséretben részesült *Kiss Kálmán*nak lapunkban is közölt „Álom és való“ c. ügyes költeménye is. A novella pályázat már nem végződött ilyen szép sikerrel. A beérkezett 2 novella közül a bíráló-bizottság egyet sem tartott megjutalmazhatónak, ám az egyiket a „Végrendelet“ c. szép és könnyed stílusáért mégis megdicsérték. Még egy sajnálatos eseményről kell megemlékeznünk, amely egyeletünket *Tóth János* ifj. elnöknek lemondásával érte. A most már 1½ éven át hűséges vezérnek őszintén mondunk köszönetet azért az odaadó munkásságért, melyet egyeletünk érdekében kifejtett s hisszük, hogy mint közkatona, ezután is a legderekabb munkások közé fog tartozni. Helyét *Fodor Pál* a társulat titkára foglalta el, míg titkára *Györék József* főjegyző lett megválasztva; az ő helyére pedig *Keresztury Károlyt* hívta el az egyelet egyhangu bizalma. Reméljük, hogy az így újonnan szervezett tisztikar is méltó lesz a társulat „régí, nagy híréhez“ és nem kell félnünk attól, hogy hűtlen sáfároknak fognak találtatni.

A Főiskolai Betegsegélyező-Egylet 1908. évi november hó 4-én tartotta alakuló közgyűlését dr. Kun Zoltán főiskolai orvos, tanár-elnök vezetése alatt. Az egyelet tisztviselői lettek: *Kóréh Béla* főiskolai szénior és theologiai segéd-tanár hivatalból alelnök és pénztárnok; *Baraxa Lajos* IV. é. hh. jegyző; *Fodor Pál* I.I. jh. ellenőr; az állandó-nizottság tagjaiul pedig a IV. Verebélyi Barna hh. és *Beke Gyula* jh.; a III. évről: *Enyedy Andor* hh. és *Kosuth Ferenc* jh.; a II. évről: *Rozgonyi Sándor* hh. és *Gödz Lajos* jh.; az I. évről: *Doktor Dezső* hh. és *Csillik Bertalan* jh.; a VIII. osztályból: *Szánthó Ferenc* és *Pálóczy Barna*; a VII. osztályból: *Komáromi János* és *Bálint Zoltán* választották meg.

A Hittanhallgatók Egyletének ez évi munkássága mintha szélesebb arányokat kezdene ölteni az előző évek kedvetlen szunnyadó lethargiájához képest. Mintha mindinkább és inkább kezdenének rájönni a tagok annak a tudatára, hogy ez az egyelet van hivatva arra, hogy a szellemi erők szabad mérkőzésében theologiai tudásukat és gyakorlati készségüket minél szilárdabb alpra helyezték és azoknak hiányosságait önkéntes munkálkodásukkal s egymásnak jóakaratu támogatásával pótolgassák. Ez volna az a cél, mely — ha az egyelet minden tagjának keblében, mint szilárd meggyőződés és szent elhatározás élne — erőteljes, lüktető életet önthetne egyeletünkbe. Ennek az erőteljes, lüktető életnek első jelei szépen nyilvánultak meg az eddigi gyűléseken. Baresik az úttörők nemes példája lelkes követőkre találva s még a holt tagokat is munkára sarkallan a munkás nemzedék! A legközelebbi dec. 5-ikén tartott gyűlésen *Antalfy Gyula* III. é. hh. olvasott fel egy mélyenjáró apologétikai tanulmányt „A természettudomány és Isten hite“ címen, melynek megbírálására öttagu bíráló bizottságot küldött ki az egyelet. Ugyancsak e gyűlésen *Cinyéri Barna* IV. é. hh. áhítatos imádkozását bírálta meg az egyelet. *Molnár Sámuel* bírálati előterjesztést olvasott az egyházi-beszéd pályázatra érkezett két egyházi beszédéről, melyek közül az első számút, melynek szerzője *Igaz József* III. é. hh. dicséretben, a második számút pedig méltánylásban részesítette a bíráló bizottság előterjesztése alapján a közgyűlés. Egy régebbi közgyűlésen elhatározta az egyelet, hogy a theologiai studiumokat a saját költségén fogja litografáltatni s jutányos áron fogja a venni szándékozók rendelkezésére bocsátani. Továbbá elhatározta az egyelet, hogy egy régi kiváló tagjának *Mizsák András* végzett theologusnak holland eredetiből fordított munkáját, melyet ő az egyelet számára engedett át, kinyomatja. Fogadja a fordító e helyről is az egyelet nevében szives köszönetünket!

A „Főiskolai Gyorsiró Egylet“ 1908. nov. havában tartotta meg alakuló közgyűlését. Ez alkalommal 30-ik alakuló gyűlését tartotta ez egyesület, mely tanubizonysága lehet annak, hogy a sárospataki tanuló ifjúság lelkében a modern eszmék, a haladás-eszméinek csirája mindig jó talajra talált. A gyorsírást, a jövőírását, a művelődésnek e nélkülözhetetlen eszközét ez egyelet kebelén belől műveli ez ifjúság lelkesedéssel, lankadatlan buzgósággal, a maradisággal szemben pedig kitartással. Az alakuló közgyűlés az egyelet vezetőit a következőképen választotta meg: Ifjúsági elnök: *Kirner Bertalan* IV. hh. főjegyző: *Fodor Pál* III. jh. könyvtárnok: *Baraxa Lajos* IV. hh. pénztáros: *Szarka Gyula* III. th. és aljegyző: *Csillik Bertalan* I. jh. — Az egyelet vezetőtanára lett ez évben is dr. *Szabó Sándor* jogitanár. Az egyelet ala-

kuló közgyűlésén elhatározta, hogy 30 éves fennállása alkalmával országos stenogramm versenyt fog hirdetni, levele, vita és parlamenti gyorsírásra és hogy ugyanez alkalomból, minél szélesebb körben fog gyorsírási tanfolyamokat létesíteni.

A Gimn. Erdélyi Önképzőkör nagy buzgalommal és szép sikerrel folytatja megkezdett működését. Eddig két pályázat járt le: a vers és a szép prózai s mind a kettő a legfenyesebb eredménnyel. A verspályázatra 4 mű érkezett, melyek közül jutalomra érdemesnek Fekete Gyula „Hulló levelek” s Komáromi János „Levél Anikónak” c. költeményei tartattak; s ezeken kívül Komáromi János „Bujdosó kuruc keserve” c. költeménye megdicsértetett. Hasonló eredménnyel járt a szép prózai pályázat is; a díjat Komáromi János nyerte el „Az első szindarab” c. humoreszkjével, kinek „A bodrogmenti rónán”, valamint Csabay Istvánnak „Az öreg tisztelendő asszony esete” c. novellája megdicsértetett. A titkárhoz beérkezett munkák közül Fekete Gyulának „Sorok a Bözsi ciklusból”, „Sorok” és „Utolsó sorok” c. költeményei s Szánthó Ferencnek s Csabay Istvánnak egy-egy bírálata megdicsértettek. A szavlatok közül kiemelkednek a Gaál István, Nagy Pál és Novák Dezső megdicsért szavaltai s ugyancsak megdicsértetett Bálint Zoltán munkája, Arany J. „Fiának” c. költeményének elemzése. Örvendetes jelenség körünkben Szánthó Ferenc, ifj. elnöknek a „Szociológia”-ról írt, éles megfigyelésre valló, magas színvonalu értekezése, mely korunk legaktuálisabb társadalmi kérdését fejtegeti s egy élénk eszmésere kifejlődésére alapul szolgálhat, mely körünk mozgalmas életét még inkább fejlesztené. Excelsior!

A Gimnáziumi Gyorsírókör lelkes buzgalommal fogott hozzá ez éven is feltett céljához, a Nagy Sándor gyorsírárendszerének minél szélesebb rétegben való elterjesztéséhez és alapos gyakorlásához. Hathatós eszközül szolgálnak erre nézve a rendes órák valamint a vasárnaponként 8—9-ig Barth Ernő és Komáromi János által vezetett gyakorlóórák. A népszerű pályázaton a következő tagok lettek nyertesek: az 1 díjat Horváth Lajos IV., a 2-ikat Dobos Sándor VI., o. tanulók nyerték. Ezenkívül megdicsértetett a Kovács Géza VII. o. t. pályaműve s szívesen méltányoltattott a Végh Zoltán VII. s Nagy László VI. o. t. munkája. Különösen kiemelendő a kör életéből egy gyorsírási ujság megindítása, melynek első s második száma Komáromi János szerkesztésében bő s változatos tartalommal megjelent. Csak ilyen váltvetett buzgalom mellett érheti el célját, törekvéseit, melynek jeligéje „szót és gondolatot röptében a térhez igazni” s „pártolni a hazai művészetet!”

HIREK.

— **Gyász.** Szilágyi Benőt, főiskolánknak fiatal tanárát nagy gyász és súlyos veszteség érte szeretett kedves nejeinek, szül. Buza Margitkának gyors és váratlan halálával. A megboldogult hült tetemei folyó hó 23 án lesznek örök nyugalomra téve. Fogadja iskolánk lesújtott tanára e helyről is mély és őszinte részvételünket.

— **A karácsonyi szünet** főiskolánknak dec 19. d. e. 12 órától 1909. január 4-ének estélyéig tart bezárólag.

— **Kitüntetés.** Főiskolánk jogakadémiájának rendkívüli tanárát, Buza Lászlót f. hó 19-én avatták fel a kolozsvári tud. egyetemen „sub auspiciis regis” a jogtudományok doktorává.

— **Első diák** a karácsonyi ünnepválasztók közt *Czinyéry Barna* IV. é. h. lett.

— **Korcsolyabál.** A sárospataki korcsolyázó társaság dec. hó 12-én táncmulatságot rendezett a városháza nagytermében. Nem volt valami zajos, sokaktól látogatott a bál, sőt igen is szerény, kis keretekben mozgott, de kedves és bizalmas volt, menten minden feszességtől, ami természetesen a hangulatot, a jó kedvet fokozta. Megjelentek az asszonyok közül: Fényes Ferencné, Hodinka Ágostonné, Radácsy Györgyné. Rácz Lajosné, Várady Lászlóné; a lányok közül: Hodinka Leuka, Radácsi Eka, Radácsy Mariska, Rácz Ilonka, Rácz Margitka, Szivós Gizike, Várady Malvinka. — A mulatság a reggeli órákban ért véget.

— **Theologiai alapvizsga.** A theologiai javító alapvizsga dec. 11—12-én tolyt le, amelyre 8 javító és 9 teljes vizsgázó theologus jelentkezett. A vizsgázók közül csak 4 utasítottatott 3 hónap mulva teendő javító vizsgára.

— **Előfizetéseiket beküldötték:** Trócsányi Mariska 4 kor. (Sárospatak), Tatar József 4 kor. (Erdőbénye), Fejes István 4 kor. (Sátoraljaujhely), Blum Rezsinke 2 kor. (Szikszó), Litkey József 2 kor. (Putnok), Horváth Győző 4 kor. (Nagykövesd), Barabás Anna 4 kor. (Zágon), Somogyi József 4 kor. (Dombrád), ifj. Eperjessy István 4 kor. (Spatak), Fodor Zoltán 2 kor. (Rimaszombat), Hornyák András 10 korona (Amerika), Baksy István 4 korona (Szikszó). Köszönettel nyugtázzuk.

Szerkesztői üzenetek.

Zilah. Egy bevált, — azt majd alkalomadtán hozni fogjuk.

Miska. Leveled miért késik?!

Felhő. Igen. A korábbi számokat el fogjuk küldeni.

Sz. P. Tiszánána. Látszik, hogy a „Vlegyász”-ról jött alá s az illemszabályait ott „fenn” felejtette.

N. L. Utrech. Munkád meghotránkzotató, ezért a többit csak átjavítva hozhatjuk. Különb levél megy.

Krónikás.

Boesásson meg, kedves uram,
De beküldött versét
Munkatársim valahogyan
Nagyon félretették.
Igy hát én sem tehetek mást,
Né nehezteljen meg,
Nem adhatok helyet nálunk
Annak a szép versnek.

De csak tűrjön reménykedjen,
Írogasson gyakran,
S hogyha szebb lesz, máskor talán
Közöljük a lapban.
Oh de — kérem — ninesen itt hely
Ön számára addig,
Míg dalában a poesis
Kínosan vonaglik.

Isten önnel poeta úr,
Horie sarjadéka,
Ha verset ír, ánde jobbat,
Gondoljon ránk néha,
De ez egyszer — óh boesinat!
Hogy ne vesszen kárba,
Beletettük „*Krónikáját*”
A — *papirkosárba!*

Legfőbb bűn a felületesség. Minden, ami megvalósúl, az helyes.

A küzdelem az élet, a reflexió a halál.
Herezeg F.

Minden igaz dolognak vallássá kell válni.
Wielde.

TARTALOM. Kóréh Béla : Karácsony. — Tóth János : Végrendelet. — Poéta : Égő gyötrelmi vagy. . . (Vers.) — Igaz József : Az első estély. — Györék József Volt egyszer egy királyleány. (Vers.) — Enyedy Andor : Karácsony villája. — Kiss Kálmán : Álom és való. (Vers.) — „Felhő” : A mi diákéletünkéből. — Fekete Gyula : Sorok. (Vers.) — —jós— : A kolozsvári Bethlen Gábor Kör 908—1909. évi munkarend je. — —jós— : Felejtés. (Vers.) — Egyleti élet. — Hirek. — Szerkesztő üzenetek. — Hirdetések.

GOLD MÓR

üveg és porcellán-üzletében kaphatók
legfinomabb s legértékesebb
dísztárgyak, majolikák, tál-
cák, finom metszésű pohá-
rak, tükrök, lámpák stb.
Minden darab valóságos
≡ műtárgyat képez! ≡

Ajánljuk olvasóink figyelmébe és pártfogá-
sába városunknak e tekintetben páratlan
===== és egyedülálló üzletét. =====

IFJ. DANCZIGER JÓZSEF

ajánlja dúsan felszerelt s a napi leg-
újabb divatokkal folyvást lépést tartó
rőfös, férfi és női
===== divatüzletét. =====

A legelegánsabb
gallérok, keztyűk, cipők, minden-
féle férfi- és női divattárgyak
a legnagyobb választékban és a legolcsóbban
kaphatók.

A legversenyképesebb árak és szolid kiszolgálás!

FELDMANN J.

elvállal és készít a legfinomabb kelmékből a leg-
újabb divat szerinti öltönyöket, téli kabátokat stb.
Kitünő szabás!! ===== Előnyös fizetési feltételek!
===== Sárospatak, Kossuth-utca. =====

Tisztelettel tudatom a n. é. közönséggel, miszerint
a HALTENBERGER-féle ruhafestő- és gőzmosó gyára, —
mely e nyáron nagyban bővítve lett — teljesen felépült
már és a szállítások sokkal rövidebb idő alatt lesznek
eszközölhetők, mint ez edeig.

Ez év elején az építés tartama alatt több esetben
a szállításnál felmerülő nehézségek folytán a munka a
szokottnál több időt vett igénybe, ezentúl azonban a
munka nem szenved már fennakadást.

Az őszi idény alkalmával tisztelettel kérem, hogy
a fdstendő s tisztítandó ruhákat, szőrmeneműeket, bőr-
kabátokat stb. lehetőleg mielőbb beküldeni kegyeskedjék.

kitünő tisztelettel:
KLEIN MIHÁLY.

Finom, divatos és kifogástalan szabású ruhák
egyedül csak

Weinberger Sámuel

szabó üzletében készülnek. Sárospatak, Kossuth-utca.
Olcsó árak! ===== Pontos és kifogástalan kiállítás
D i á k o k n a k kedvező fizetési feltételek

Zemplén vármegye legrégebb és legelső-
rendű polgári és papi szabó-üzlete és
gyapjuszövet gyári raktára =====

Lászlófi Henrik

Sátoraljaújhely.

≡ Mindenféle polgári és papi öltönyök
mérték után a legfinomabb hazai és
külföldi gyapjuszövetekből a legelegán-
sabb kivitelben készítettnek. =====

≡ Főiskolai hallgatóknak és tanulóknak
kedvező fizetési feltételek. =====

≡ Kívánatra egy levelezőlapra való
tudósítás esetén bármikor kész Sáros-
patakra a megrendelések fölvetelére kellő
mintákkal ellátva átutazni. =====

Olcsó árak. ===== Kifogástalan szabás.
≡ Pontos és figyelmes kiszolgálás. ≡

SÁROSPATAKI IFJUSÁGI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ:
KÓRÉH BÉLA.

FELELŐSZERKESZTŐ:
GYÖRÉK JÓZSEF.

MUNKATÁRSÁK:
FODOR PÁL ÉS KOMENDOVITS GYULA.

SÁROSPATAKI IFJUSÁGI KÖZLÖNY

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJUSÁGI EGYLET.” — MEGJELENIK HAVONKÉNT EGYSZER.

<p>Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, szeniori hivatal. Kiadóhivatal: Sárospatak, „Év. ref. főiskolai könyvnyomda.”</p>	<p>Főszerkesztő: KÓRÉH BÉLA. FŐMUNKATÁRSÁK: FODOR PÁL, KOMENDOVITS GYULA.</p>	<p>Felolvasó szerkesztő: GYÖRÉK JÓZSEF.</p>	<p>Előfizetési ár: Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona. Az előfizetési összegek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségének küldendők.</p>
---	--	---	--

TARTAKOM. Fodor Pál: Impressziók az országos Diákkongresszusról. — Györék József: Levél az anyámtól. — T. J.: A legbiztosabb eszköz. — László Sándor: Prolog. — Kun Zoltán: Mózes negyedik könyve 22—24. fejezeteinek izagotikái méltatása. — Komendovits Gyula: Parlamenti választói jog és az ifjúság. — Jós: A kolozsvári kongresszus. — Komendovits Gyula: Diáksajtó. — Bornemiza István: Legátio a rablók között. — Györék József: Mignon. — Criticus: (Könyvismertetés.) Jézus élete. — F. P.: Vértesi Károly legújabb beszédek. — Gombos Ferenc: Szeretett ünnepén. — Hírek. — Poéta: Alkony. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Impressziók az országos Diákkongresszusról.

Az a szükségérzet, mely a középkori céheket megteremtette, mely az egyes társadalmi osztályokat érdekeik hathatósabb megvédése végett, bizonyos szervezetek létesítésére, az egyesülésben és szervezettségben rejlő hatalmas erő kiaknázására készítette. — amint az osztályérdek és öntudat kifejlődésével azonnal fellépett, úgy a céhrendszer csődjével el nem enyészhetett, csupán az ipar, — illetve foglalkozási szabadság elvén felépült új társadalom rendjének megfelelőbb kielégítési formát keresett és talált magának. A különböző szakegyesületeken és szervezeteken kívül igazolják ezt a mind sürűbben összeülő kongresszusok, melyeken egy-egy társadalmi osztály tagjai keresik a módot és az eszközöket, ahogyan — és amiknek segítségével az osztályuk létérdekeit előmozdithatnák, életviszonyait javíthatnák. S ilyennek képzeltük mi az országos Diákkongresszust is. Hitjük, hogy a magyar főiskolák kiküldöttei teljes egyetértéssel, a személyi és vicinális érdekek félretételével, komolyan kutatni fogják, hogy mi módon lehetne a magyar diákság sajnálatos helyzetén segíteni, félrehárítani a magasabb szellemi pályákra készülők előtt mindazokat a nehézségeket, melyek a tudomány kincseit, (nem diplomát értünk) a nagy többség számára hozzáférhetetlenné teszik, megszüntetni a diáknomort, mélyíteni a főiskolai képzettség tudományos színvonalát, biztosítani azt a nyugalmat, melyet a mélyebb tudományos kutatás föltétlenül megkíván. Reméltük, hogy igyekezik majd fölrázni a magyar társadalmat s tudatára ébreszti annak, hogy minden nemzet legföltettebb kincse, amin jövője nyugszik: ifjúsága.

Be kellett azonban látnunk, hogy reményeinkben csalódtunk. Be kellett látnunk, hogy az Orsz. Diákszövetség rövid fennállása alatt még nem tudta a különböző főiskolák ifjúsága között az együvé-tartozás érzését, a területi szellemet annyira kifejleszteni, hogy az kifelé,

a társadalom egyéb orgánumaival szemben, mint komoly imponáns egység, mint tagjai érdekeinek hivatott képviselője jelentkezhessenek. Be kellett látnunk, hogy az ifjúkor ideális lelkesedése sem képes arra, hogy az ifjúsági közélet teréről kizárja azokat a tényezőket, melyek, általában a magyar társadalmi élet szivárságát okozzák.

Stréberkedés, poseur hazafiság, léha és tudatlan felületesség nem egyedül és nem kizárólag az ifjúsági élet jelenségei és ebben a tekintetben legkevésbé a magyar társadalom hivatott pálcát törni az ifjúság felett, az a magyar társadalom, melynek kebelén belől ezek az „erények” oly szépen felburjánzottak. Hogy az ifjúkor szertelensége e hibákat kirivókká teszi, az természetes.

Általában kitűnt, hogy társadalmi életünk, faji karakterünk összes hibái túlozva mutatkoznak ifjúsági életünkben.

Más oldalról be kellett látnunk azt is, hogy ifjúságunk még nem jutott el arra a föltétlen szükséges önuralomra, hogy erejét csak általa megvalósítható célok elérésére fordítsa.

Bénítólag hat továbbá ifjúsági életünk eredményességére a főváros és a vidék között fenforgó örökös ellentét, a budapesti tudományegyetem hallgatósága által arrogált diktátori szerep.

Itt meg kell állanunk. Mennyiben lehet az ifjúsági élet eredményes? És rá kell mutatnunk az elterjedt közvéleménnyel szemben, hogy ignis, lehet célja és értelme annak, ha az ifjúság a közösen érdeklő ügyek megbeszélésére időnként összejön. Fennebb érintettük, hogy minden tömörülés célja a szervezettségben és egyesülésben rejlő erő felhasználása a közérdekek védelmére illetve a közcélok megvalósítására. Már most, ha valamely szervezett osztálynak vagy testületnek vannak közös céljai és érdekei — és pedig melyeknek nincsenek — az az ezek megvalósítására irányuló akaratát csak valamely erre hivatott szerv útján jelentheti ki. A kongresszus tehát elsősorban az általa képviselt osztály akaratképző szerve. Lehet csupán demonstratív rendeltetése is: az érdekeltek egységének jelképezése. A Diákkongresszus rendeltetését az ifjúság elé tűzött feladatok szabják meg, az ifjúság feladata pedig nem lehet más, mint a gondos, komoly előkészület az életre s úgy az ifjúsági életnek, mint a kongresszusoknak rendeltetése e feladat minél tökéletesebb megoldásának megkönnyítése. A kongresszuson megnyilvánuló ifjúsági közakarat sem irányulhat másra, mint erre. Ha azután a kongresszuson képviseli

selt ifjúság nyomást tud gyakorolni az illetékes tényezőkre az általa létező felismert reformok megvalósítása végett, vagy határozatait önjelével realizálhatja, akkor az ifjúsági életet megtermékenyítette, eredményessé tette. Első feltétel azonban az, hogy egy Diákkongresszus tárgyalásai az ifjúság feladatkörében mozogjanak és ne veszélyeztessék az együttes fellépés komolyságát az ifjúságra nézve idegen területre való kicsapással. Hiszen az ifjúság feladatkörében ezer megoldásra váró probléma merül fel, melynek megérését az ifjúsági akarat imponáló megnyilatkozása siettetné. Mi hallottunk hazafias frázisokat az aradi vértanúk vesztőhelyének megváltásáról, a főiskolai hallgatók választói jogáról, de úgyszólván semmit sem arról, amire főleg szükségünk van: az ifjúság tudományos színvonalának emeléséről és megélhetésének könnyítéséről, tudományos és jótékonyági intézményekről, tanulmányutakról, praktikumokról, önképzésről stb.

Mindezek dacára vissza kell utasítanunk a vádat, hogy a tanácskozások teljesen eredménytelenek voltak.

A kongresszus először is nem cselekvő szerv, így valami kézzelfogható pozitív eredményt nem is mutathat fel. Másodszor a tárgyalások folyamán kétségtelenül akadt néhány értékes gondolat is melyek ha a megvalósulás stádiumába lépnek, nemcsak az ifjúságra, de a magyar kultúrára is nyereséget jelentenek. És végre a különböző főiskolák ifjúságának érintkezése — felkeltve a nemes versenyt, — maga is tekintélyes haszonnal jár.

Ha az Országos Diákszövetség ma még üres keret, nemes tartalommal megtöltve, működését szorosan a diákjóléti és tudományos intézmények megteremtésére és fentartására szorítva, versenyt keltve és kölcsönös érintkezést támasztva, a főiskolai ifjúság életének jelentős és jótékonyan ható tényezője lehet, kivált, ha kifejleszti majd azt a komolyságot és érettséget az ifjúságban, mely az együttes fellépésnek erőt és tekintélyt ad.

Fodor Pál.

Levél az anyámtól.

A tegnapi postán egész váratlan,
Az édes anyámtól levelet kaptam.

Szerető szóval így hívogat engem:

— „Gyere haza fiam, gyere szerelmem?!“ ...

... „A kerti virágok bimbót bontottak.

A muskátli-ág is kinyit maholnap.

A madár is nótáz már a falomban ...

— Gyere haza fiam, gyere galambom?!“ ...

„Látod, az emberek itt úgy szeretnek! ...

— Templomba ha megyek, léged kérdeznek.

Mikor jössz haza? — annyian megkérdik! ...

Úgy szeretnék már, ha papolnál nekik!“ ...

... „Gyere haza fiam, gyere szerelmem!

Eleped érted a szívem, a lelkem.

Látni szeretnék... közeledbe vágyom ...

— Gyere haza fiam, gyere virágom?!“ ...

* * *

Százsor is próbálom,
Ezerszer is kezdem,
Erre a levélre
Mi' is kén' felelnem?
Mit is kén' felelnem
Az anyám szavára,
Az anyám szívének
Szerelmes bajára? ...

... Lehajtom a fejem
Némán összetörten ...

— Egyszer csak, egyszer csak

Megered a könnyem,

S ráhull a papírra

Egy pár forró cseppje ...

— Istenem! ... talán ez

Legszebb válasz lenne?! ... *

Györék József.

A legbiztosabb eszköz.

— Modern mese. —

Valamikor réges-régen történt ... Gerolstein nagyhatalmú hercegnője szerfelett unatkozott az ő igen-igen nagy birodalmában. Ő is szeretett volna már egyszer kirúgni a hámfából, még pedig amúgy istenesen, mint a többi halandók. Haj! azok csak a holdogok, nem tett a sors bölcsőjükbé sem kormánypalcát, sem koronát s így nincs is részük az uralkodók „dicsőséges magányában“.

Othon, egyedül, nem elégítette ki vágyát kedve szerint. Itt az unalmassáig unalmas volt minden és ezen biz ő nem tudott változtatni. Természetesen, mindenki csak arra törekedett, hogy jó színben tűnjék fel a hercegnő előtt. Ez sehoggy sem volt rendén. A mélységes hódolat mindent lábaihoz rakott, élő, élettelen lény alázattal hódolt előtte. És mindez azért volt így, mert ő hercegnő. Egyszer már őszintén szerette volna megpróbálni, hogy vajjon olyan ünnepeltetésben volna-e része akkor is, ha nem tudnák azt, hogy ő az a nagyhatalmú hercegnő.

E gondolat nem hagyott neki békét. Fialat volt, szép volt, — asszony volt. Asszonyi hatalmát szerette volna megismerni és erre ő nem kevésbé akart büszke lenni, mint hercegnői hatalmára.

Hirtelen egy elhatározás fogamzott meg agyában. Az egyik nagy szomszédországnak igen-igen nagy fővárosában mindennaposak voltak a gyakori, világgraszoló ünnepek és mulatozások. Széles e világon csak ezekről beszéltek. Ő is hallott róluk és ekkor vágy támadt lelkében. Ő is akart már egyszer élni, mulatozni, hódolat tárgya lenni, feltűnést kelteni, középpont lenni és mint asszony hódítani, nem mint hercegnő. És ekkor merész tette határozta el magát. Egyik éltebb udvarhölgyét bizalmasává tette, ki neki mindenben engedelmeskedett és a legszigorúbb inkognitóban utrakelt vele együtt — anélkül, hogy bárki is valamit tudott volna tervükről — ama nagy, igen nagy város felé.

Ott maga elé hívatta követét. Előadta, hogy most ide jött és mulatni akar, de e titkot — halálbüntetés terhe alatt! — meg kell tartani. Aladár gróf, a követ, világhírű úr volt és eleinte nagy szemeket meresztett,

* A „Magy. Irod. Önképzőtársulat“ kisebb költemény pályázatán jutalmat nyert költemény.

de csakhamar beletalálta magát a helyzetbe és gondolta :
— Miért ne ?

De azért kétségeskedett. A hercegnőt meg találják ismerni és akkor fucscs mindenféle tervezetésnek.

— Kedves Aladár, viszonzá erre a hercegnő, ön egy bizonyos körülményt nem vett figyelembe, azt nevezetesen, hogy a fotografiát és a névjegykártyákat még nem találták fel. Tehát engem semmi szín alatt sem fognak felismerni.

Helyes ! Erre Aladár egyáltalán nem is gondolt. Tehát bátran meg lehet merészelné a dolgot.

De most, mikor már úgy látszott, hogy minden rendben van, a hercegnő mégis aggodalmaskodni kezdett. Mi lesz, ha netán balúl üt ki a dolog ? Ha nem szerzi meg a babérokat, ha elmarad a szenzáció, pláne, meg ha észre sem fogják venni !

Már ez mégis csak nagy szégyen volna. Az öreg úr csendesen mosolygott magában. Egészen nyugodt volt. Hisz' az teljesen kizárt dolog. A fenséges asszony, ahol csak megjelen, feltétlenül hódít.

— Igen ám, de ez a város világhírű szép asszonyairól — szólt aggódva a hercegnő.

— Mit határoz az ! ? Akkor is csak egy geroltseini hercegnő van !

— Kétségkívül — nagyhercegnő ! De itt ám csak asszonyról van szó.

— Az asszonyt gondolom, Fenség. Hol Önt megpillántják, ott biztos a győzelem is !

Szép. Ezen aztán megnyugodtak és amikor az éj szétbontotta fátyolát, az öreg úr ágyba bújt, a hercegnő pedig udvarhölgyével az ünnepségre ment.

Másnap délelőtt Aladár gróf az illendő időben úrnőjéhez sietett, hogy megtudakozza, miként ütötte nyélbe a dolgot.

Nagyon haragos fogadtatásban részesült. A hercegnőnek szörnyű mód rossz kedve volt. A vállalat teljesen balúl ütött ki.

— Valóságos barbár nép, fakadt ki kétségbeesve és könnyeket hullatva a hercegnő. Felém se' nézett egy ember sem !

Aladár gróf úgy kijött a sodrából, hogy valami zöldet talált mondani. Úgy vélekedett, hogy azért történt mindez, mert senki sem ismerte a hercegnőt.

— Határozza el magát arra, hogy inkognitóját leveti és akkor majd meglátja a következményeket !

A hercegnő erre röviden csak azt jegyezte meg, hogy politikai megbizottaitól jogában áll több szellemességet várni. Aladár nagyon megzavarodott és magában azon elmélkedett, hogy azt nem úgy gondolta. Mégis a dolognak úgy amint gondolta, helyes magyarázatot adni nem tudott. Mindenesetre — vélekedett — a balsikernek csupán az az oka, hogy a hercegnő teljesen ismeretlen volt. Már pedig ismeretség hiányában egyszerűen nem fog menni a dolog ! Tehát csak nyugodtan menjen el még egyszer az ünnepélyre, most már nem lesz egészen ismeretlen. Majd akkor meglátja a következményeket !

És amikor az éj szétbontotta fátyolát, az öreg úr ismét ágyba bújt, a hercegnő pedig hölgyével ismét elment az ünnepélyre.

Ay ercdmény semmivel sem volt jobb és a hercegnő kereken kijelentette Aladárjának — mikor az ismét tiszteletgett nála, — hogy teljesen megelégtelte a világraszóló vigalmakat és még e napon el fog utazni. Most azonnal ! Mindezek dacára is nincs miért szégyenkeznie, mert tudja jól, hogy nem madárijesztő.

Az öreg úr már gazdag élettapasztalatokkal rendelkezett, kiváltképen azokban a dolgokban, melyek a női

nemre vonatkoznak és ezt a dolgot mégsem tudta megérteni. Csak pislogott hercegnőjére. Értett a női szépségekhez. No, hát a hercegnőnek senki előtt sem kellett elbűjni ! Remek termet, rózsás arc, és ha éppen nem volt haragos, mint most, vidám, nevető szemek, piros száj, villogó, hibátlan fogsorral, pompás, csillogó, szőke haj, — hát igen, még többet is akartak ezek az emberek ? !

Még egy, az utolsó kísérletre igyekezett rávenni a hercegnőt. Ő maga is ott lesz az ünnepélyen és maga fog felügyelni. Nem lehet az, hogy rendén legyen a dolog.

— Igen — Ön le fogja leplezni inkognitómat.

— Nem fogom leleplezni, Fenség. Ön megparancsolta és bírja is a szavamat. Mindaz, mit tenni fogok csak annyi, hogy Önnek két három fiatal embert bemutatok. Meg kell kezdeni, különben sehogy sem megy. A többi aztán magától jön.

— Jó, beleegyezem, — egy feltétel alatt : senkit sem fog bemutatni, ki előbb nem fejezi ki kívánságát a felett, hogy nekem bemutatassa.

— Nem hiszem, fenség, hogy ez súlyosbító körülmény lesz. Tehát minden rendben !

És amikor az éj ismét szétbontotta fátyolát, az öreg úr nem feküdt le, hanem az ünnepélyre ment ; szintúgy cselekedett a hercegnő is udvarhölgyével egyetemben.

És másnap délelőtt Aladár grófot boldogságtól ragyogó arccal fogadta. Élte legszebb éjszakáját most töltötte el. Kezdetben persze most is figyelmen kívül hagyták, azonban csakhamar észrevette, hogy a palota összes látcsövei páholya felé irányulnak. A két fiatal embert, kiket Aladár bemutatott, nemsokára háttérbe szorították a csapatostól odaözönlő gavallérok, kik bemutatkozni akartak. Hát még mikor a művészi előadásoknak vége volt és a tánc megkezdődött !

Mindig valóságos ostrom alá fogták. Mióta él, sem hallott annyi kedves dolgot. Nem is lehet kibeszélni, mennyi sok kedveset, szépet, és kellemeset hallott és mennyire másképp volt minden, mint otthon, hol a hercegnőnek hódolnak.

Egészen biztosra veszi, hogy Aladár megtartotta szavát és nem leplezte le incognitóját. Egyik-másik, amiket hallott, mindenesetre talán kissé erős is volt, de mégis édes. Mégis csak elragadóak az emberek, a fiatal urak ebben a nagy nagy városban. Most már igazán boldog, mint amilyennek valaha álmodta. Megízlelte azt a kellemes érzést, amit meg akart ismerni és most megelégedetten és boldogan utazik ismét haza.

* * *

De mindez hogyan történt ?

Az öreg úr megtartotta szavát és semmit sem árult el.

Igazán derék ember !

Ő csak mint diplomata, biztos eszköz után kutatott.

És megtalálta. Kissé ugyan infámis volt, de csálhatatlan és mindig is csálhatatlan fog maradni.

Mikor a hercegnő páholyában megjelent, a túrfklubból néhány urat figyelmessé tett rá.

Senki sem ismerte.

— Én is csak úgy nagyjából ismerem, véleményezte az öreg diplomata. Érdekes Asszony ! Tudnék róla történeteket beszélni — történeteket ! !

Ennyi elég volt. Az asszony, — kire előbb senki sem hederített, amikor híre kerekedett, amikor „történetei” lettek, egyszerre szörnyen érdekessé vált . . .

. . . És a szép hercegnő, még most is él, ha meg nem halt . . .

Groller Balduin után : T. J.

Prolog.*

Mesébe kezdek, hogyha rámfigyelnek,
Mondok egy ifjú, szép tündérregét;
Tündérek zengő, illatos honáról
Talán itt senki nem mesélte még;
Énnékem is csak úgy beszélté régen
Egy vén halász a tengerpartokon,
S midőn azt itt most szépen elmesélem,
Úgy érzem én is, hogy csak álmodom . . .

Hol volt, ahol nem volt, messze napkeletre,
A kicsi törpéknek pálmafás szigetje.
Volt egyszer, hol nem volt ennek egy királya,
Aki szomorun ül bíbor trónusába,
Mert érzi, hogy néki közel már a sírja
És a fiát váltig küldi, házastíja:
— „Rád hagyom a trónom — s arca tűzbe lángol —
Csak hozz feleséget szép tündérországból! . . .
Jártam arra én is! . . . Oh, de régen volt a’, —
Azóta szívemet az ősz letarolta!
Milyen ország volt az! . . . Most is emlékszem még!
. . . Ha még egyszer, egyszer én ifjú lehetnék,
S kigyúlna a szívem boldog szerelemre:
Oda mennék, oda, a tündérszigetre . . .
. . . Emlékszem még most is illatos hajára,
Éjsötét szemére, fehér homlokára,
S mikor a szívemben ezüst hangja csendül,
Lelkemen egy édes álom fut keresztül . . .
Emlékszem a zengő, bársonyos ligetre,
Ahol csókba fuladt tiszta, hű szerelme . . .
. . . Eredj fiam, eredj, én, az apád kérlek,
Nézz ott ki magadnak egy lányt feleségnek. —
. . . Országunkból egyszer jártak arra már ott;
De felőlük haza nem jó hír szivárgott;
Múltunk dicsőségét szinte megtapodták —
Üssétek hát helyre nevünkön a csorbát . . .
. . . Hallgasd meg a szavát őszült vén apádnak! . . .
És a kicsi törpék hosszú útra szállnak.

Mentek, mendégéltek hat éjszaka, hat nap,
Soha nem pihentek, soha nem fáradtak,
Míg a hetedik nap nagysokára végre
Elérték a tündér király szigetjére.
Hol örök kikelet, örök virágzás van,
Fürdik a természet arany napsugárban,
Ahol nincs reménység, mert valóság minden,
S olyan boldog a szív, hogy még vágya sincsen.

Itt a király őket már epedve várta,
S be is hívta mindjárt a királyi várba.
És előttük ekkor lassan, lassan mintha
A mennyek kapuja egész szélyelnyilna:
Ezüstös sugártól tündöklő csillárok
Fényében ott látták a szép mennyországot.
Erre is, arra is nézve, tanakodva
Tündérek állanak tarka csoportokba.
Arcuk hamvát égő csókok tüze érte:
Rózsásra pirulnak pajkos enyelgésbe.
Hajladozó rózsák, áttört dús selyembe,
Mintha az angyalok menyegzője lenne!
Az aranyhaj, lenhaj egész ki van bontva,
Hullámosan gördül sűrű, nehéz fodra;
Hallik a ruháknak selymes suhogása,
Beolvad a beszéd csengő kacagásba,

* Azt a hangversenyt, melyen e Prolog előadatott, a sárospataki ref. főiskola ifjúsága részben a beregszászi főgímn. felállítandó internátusa, részben pedig a saját lapja, a „Sárospataki Ifjúsági Közlöny“ alapja javára rendezte. Szerző.

S az is elszenderül lassankint a lágyan
Ütemekbe játszó édes muzsikában,
Melyre, mint a rózsák, ha esti szél fújja,
Siklottak a párok egymásho’ simulva
S viszi őket, viszi a boldogság szárnya . . .
. . . Én Istenem, ha most az idő megállna! . . .

S im’ egyszerre néma, áhítatos csend lett,
S egy az ifjak közül szólt s beszélni kezdett:
— „Főnséges királyom, bocsánat egy percre;
De el kell mondanom, az apám üzente . . .
Azaz nem üzente, hanem nekem mondta:
Ide jöjtek, szívem tavaszát, ha bontja.
Én hát azért jöttem . . .“ — s tekint jobbra, balra,
Mert a sok szem szegényt egész megzavarta;
De nem csoda kérem, hol ennyi szép lány van,
Ha reszketni kezdünk nagy szívdobogásban,
Ahol reánk tapad s les kutatva minket
Csiklandó, perzselő sok leánytekintet.
Ilyen veszedelmes szép hinárba esve,
Belesülne bárki a betanult versbe,
Mert, hogy kik indultak errefelé útra,
Úgy-e bár mindenki jó előre tudta?!

Minket hozott ide valami . . . valami . . .
Hogyha azt szavakkal ki tudnók mondani! . . .
Idehozta minket ránkboruló árnyak,
Melyek a nevünkön, sötét foltra váltak;
De vádat nem érzünk s im itt vagyunk együtt,
Kedves, szép közönség, majd ítélj felettünk.
S bár a bohóságok csendülő danája
Talál a szívünkbe dalos otthonára:
Az a nóta nem a duhaj éjszakáké,
Az a nóta csak az örök ifjúságé!
S hiszem, ha szivedből régen messzeszállott,
Fölleled mibennünk eltűnt ifjúságod.

Minket még az álmok délibábja ringat;
De ti adtok testet édes álmainknak.
Most is mi voltunk az álmok álmodója,
Óh, de ti váltátok boldogabb valóra!
Álom és valóság ime ölelkeznek — —
S testvére a jókedv az igaz, jótettnek,
S míg dalolunk, kezünk könnyet körülget fel
És egy nemes hajlék nő egy homokszemmel,
S megerősül addig, hiszen rég’ is várja,
Álmodozó lelkünk zengő trombitája.¹

S az az ifjú gárda, amely arra hallgat,
Ott hagyta most azt a régi birodalmat,
S mint a regebeli hősök a Don mellett,
Itt a Vérke partján tündérekre lelnek.

Ime együtt vannak tündérek s a törpék,
Vágyak virradatja csak ezután jön még.
A kacagó hurból a taktus, ha pattan,
S tánra perdülünk majd szinte öntudatlan
És a rejtett lángok lobbannak a szembe:
Szívünk boldogsággal akkor lesz betelve.
És e boldogságnak emlékét titokba
Szívünk mindörökre őrizgetni fogja.
S mikor a fűtünket már hó érinti meg
És elmesélgetni lesz alkalmunk kinek:
Megcsendül a zengő, regebeli sátor,
Megkezdjük, elmondjuk, ismételjük százszor:
— Hol volt, ahol nem volt, messze napnyugatra
A tündérkirálynak boldog birodalma . . .

Mózes negyedik könyve 22—24. fejezeteinek izagogikai méltatása.

A középkor sötét századaiban a papi tekintély, a dogmákhoz való merev ragaszkodás járma alatt nyögött az emberiség s a szabad szellem a megkötöttség láncában lenyűgözve várta a jobb jövőt, a szabad vizsgálódás hajnalának pirkadását. A végtelen uralomvágy, mely az egyház vezető elemének minden gondolatát elfoglalta, nem egyszer a Krisztus fenséges tanaival homlokegyenest ellenkező fegyverekkel hiúsította meg azokat a törekvéseket, melyek az egyházat a súlyos járom alul felszabadítani igyekeztek. Füstölgo máglyák fel-felcsapó fénye világította meg olykor a rémes éjszakát, mely lidércként nyomta az emberiség keblét. Torquemada rettenetes eszközei fojtották el a napvilágra törő szellemet. Máglyafüst, halálhörgés töltötték be a levegőt, jelezvén azt a könyörtelenséget, melylyel az egyház tanai ellen törököt lakoltatta.

A biblia pedig, a keresztyénség magasztos elveinek írott okmánya, mely hivatva volt az üldözött sebére gyógyító balzsamot önteni, mely a feltámadás örökszép igazságát, az ellenségeinek is megbocsátó szeretetet hirdette, a homályos zárdák szűk celláiban mogorva barátok órára kiszabott olvasmánya volt. S a nép, mely vigaszt meríthetett volna fölséges tanaiból, a ritualizmus, szemkápráztató cerimóniák szemléletében érezte magát Istenhez közel s nyögte a pápáknak rájuk kivetett irtózatot adóját. A bibliának közkézen forgását, annak saját felfogásként való magyarázatát megtiltotta az egyház, féltvén annak igazságait a kritikától. Pedig, ami Istentől vagon, ember azt el nem ronthatja.

Am a művelődés előrehaladtával, az emberiség látókörének tágulásával megdőlt a papi tekintély egyeduralma, lehűlt a mindent lenyűgöző bilincs; a szellem nem tűrte tovább a test láncait, kitört a sötétségből s eget kért magának. Az olvasóra szedett gépies imádságot vallásosság váltotta fel. A reformáció felszabadítá a szabadvizsgálódást s az emberi szellem, mint a messze égbe repülő sas, szabadon haladt kitűzött célja felé: helyrehozni a középkor végzetes tévedéseit, alkotni a romok felett, építeni a modern tudományok templomát.

Megindult a kritika minden téren: kételkedéssel állapítani meg valaminek létezését. E modern, mindent a tudomány jegyében kutató kritika a bibliára nem maradhatott hatás nélkül. A tudományos racionalizmus emberi észokok alapján vizsgálta minden mondatát: összehasonlítás folytán megállapította szövegének helyességét. E lázas munkának, mely nem a reformáció korában ugyan, de sokkal későbbben s annak útmutatása nyomán megindult, sok üdvös eredménye volt. A mag, melyet Luther elvetett, hatalmas sudárba szökken s megtermette izletes gyümölcsét, melyet az utódok — áldva az ősök halhatatlan szellemét — még ma is élveznek.

A középkorban a szerzetesek által művelt theologiai tudományok bővültek s új alapra fektetve fejlődtek tovább. Az izagogika is megszabadulva a fejlődést gátló kötelekektől, hatalmas lendületet vett. Új felfogást szült a bibliáról. Nem tartották már csupán Isten ihletése folytán előállott műnek. Emberi elme szüleménye az, tehát nem ment a tévedésektől. Hosszú évszázadok fáradságos munkájának eredménye, de amely mindamelllett is fölséges tanaival reményt önt az elcsüggedt szívbe, felemeli az elesettet, vigasztalja a megszorodott szívűt. Mint emberi mű. magán viseli kora vágyainak, reményeinek, bélyegét, magán hordja mindama jeleket, melyekből szerzőjét, szerkesztési idejét, célját és irányát,

biztosan bár megállapítani nem, de sejteni és következtetni lehet.

Tudományunknak egyik kiváló produktuma, hogy nagy részben megoldotta az egyes ószöv.-i könyvek szerkesztési idejét. Így sikerült megállapodásra jutni abban, hogy a toráznak nevezett öt könyv jóval a Mózes utáni időben (a babiloni fogság után) nyerte jelenlegi alakját s hogy a szerzők okmányok, régi töredékes feljegyzések, szájhagyományok és népdalok alapján szerkesztették egybe. Megállapították, hogy vannak részletei, melyek későbbi betoldásoknak tekintendők s egyáltalában nem illenek arra a helyre, melyben jelenleg ránk maradtak.

* * *

Ilyen sajátságos s jelenlegi helyére művészi módon illesztett részlete a toráznak a Num 22—24. fejezetei, melyek Izraelnek a moabiták felett elért fényes sikereiről, Jehovának választott népéről soha meg nem feledkező gondviseléséről tesznek tanubizonyosságot. Ő az Úr, ki kihozta Izraelt Egyiptomból a szolgaságnak házából, ő gondoskodott éhező, nyomorgó népéről a sivatag végtelenjén s ő vezette tűzszlop alakjában egészen Kanaánig.

A honfoglaló zsidó nemzet Mózes vezérlete alatt végtelen szenvedések között áthatolt a sivatag pusztákon s ígért honja határán szent vágyakozással nézett a Sion felé, hol vágyainak, reményeinek beteljesedését: a szent sátor felépítését gondolta. Ámde a hosszas küzdelmek után még nem következett el a pihenés ideje, még új harcok tomboló viharai vonultak el feje felett: az ígért földet nehéz harcok után kellett birtokába vennie. Izrael az emberfeletti munkának: bujdosó fájának új hazát szerezni s ezt a hazát munkája, ha kell, vére árán is fenntartani, Istenbe vetett rendíthetetlen bizalommal, lobogó lelkesedéssel megfelelt. Erős karjai alatt hatalmas királyok, félelmes hadseregek hullottak porba, kérték kegyelmét, keresték szövetségét. Már Arad királya is legyőzött ellensége volt; Szihont pedig, az emoreusok királyát, ki a barátságosan kért átvonulást megtagadta Izraeltől, sőt erős seregével megütközött Jakhca mellett, megverte, városát elfoglalta, népét kiirtotta. Ily harcok közepette eljutott Izrael Bálák országáig.

A szakadatlan harcoktól megfáradva Moáb mezején vert tábornok Izrael dicsőséges serege. Az Úr felmagasztalta magát népén: övé volt az ígért föld a Jordánig. Most hát jól esett a végtelen fáradalmak után megpihenni s hálaáldozatot gyújtani a seregek Urának.

Bálák pedig a moabiták királya, látva a zsidók feltartóztatlan előrenyomulását, hallva az elpusztított falvak lakóinak kétségbesett halálkiáltását, igen megrémült attól a szomorú sorstól, mely népét a zsidók részéről fenyegette. Fegyverrel szembe szállni esztelenség volna, mert jól tudta Bálák Izraelről, hogy legyőzőinek hatalmas seregét pozdorjává zúzta s most „elnyalja e sokaság minden mi környékünket. amiképen elnyalja a mezőnek pázsitját“ (22.) országának megmentése érdekében tehát más megoldási módhoz kellett folyamodnia.

Tudjuk, hogy az ókor telve van a babonák és varázslások iránti hittel elannyira, hogy ez a hit az előkelőbbek szívében is gyökeret vert. Bálák is mint korának gyermeke, varázslással gondolta a zsidók hatalmas előnyomulását feltartóztathatónak. Széles körben, messze földön híres bűvölők, jósok mindig voltak. Élt a messze Mezopotániának Pethor nevű városában egy próféta, aki amellet, hogy nem tartozott Jehova tisztelőinek hivatalos seregébe, el volt telve attól a varázstól, melyet rá a Jehova fenséges neve gyakorolt; aki keresett jövőmondó s nagy próféta lehetett a maga idejében, hiszen Bálák maga mondja róla: „Jól tudom, hogy akit meg-

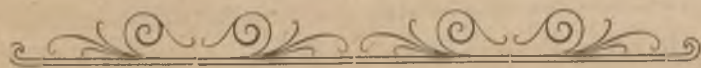
áldasz, meg léssen áldva és akit megátkozsz, átkozott léssen“ (22₆). Ez a férfiú Bálám, a Beór fia.

A Báláktól küldött követek felkeresték Bálámot saját házában, előadták azt a vigasztalan helyzetet, melybe Moáb a zsidók előnyomulása folytán jutott; arra kérték hát urok nevében, jöjjön el velök s átkozza meg Izraelt, „mert erősebb az nálamnál, talán erőt vehetek rajta és kiűzhetem őt e földről“ (22₆. a). A Moáb véneinek ez első követsége hiábavaló volt, mert Bálám, bár szívesen látta el őket, sőt éjjeli szállást is adott nekik, nem mert még ellenszegülni az Úr mindenható haragjának. E szavakkal bocsátotta el tehát reggel a követeket: „Menjete el a ti földetekre, mert nem akarja az Úr megengedni nékem, hogy elmenjek veletek 22₁₃).“

Az elutasító válasz azonban nem fosztotta teljesen szerte Báláknak hozzá fűzött reményeit. Újból követeket küld Bálámhoz, amazoknál előkelőbbeket, akiknek talán inkább enged a híres jós. Az előkelő fejedelmeknek s az általok kilátásba helyezett fényes jutalom, mintha megingatták volna Bálám eddigi szilárd elhatározását, mindazonáltal most sem mer az Úr akarata ellen cselekedni. „Nem hághatom át az Úrnak, az én Istenemnek szavát (22₁₈) hadd tudjam meg, mit szól másodsor nékem az Úr? (22₁₉). Csak mikor az Úr beleegyezését nyerte, csak akkor indul útnak, hogy Bálák kívánságának eleget tegyen. A fényes jutalom kilátása tehát megtette hatását, a próféta útban van, hogy hatalmas átkszavával feltartóztassa Izrael félelmes hadseregét. S az Úr belátott Bálám szívének rejtett zúgába s látta égni ott a mohó vágyat a világ javai után, megharagudott hát Bálámra s elébe küldé angyalát, „aki áll vala az úton mezételen fegyverével a kezében“ (22₂₃).

Kun Zoltán.

(Folyt. köv.)

Parlamenti választói jog és az ifjúság.

Menten minden szenvedélytől és amennyire tőlem — mint aki a kassai országos diákkongresszuson az ellenzék egyik tagja voltam — telik, menten minden elfogultságtól vagyok bátor véleményemet a diákkongresszus fent megjelölt programmpontjára nézve nagyobb nyilvánosságra hozni. Felfogásom és véleményem lehet talán egyesek szemében téves, de mindenesetre őszinte lesz.

Egy nagy tény után állunk, amelynek következményei alól a főiskolák ki nem vonhatják magukat, a kassai diákkongresszus egy megfélembizhetetlen határozata után, amely szerint az Országos Diákszövetség memorandumot nyújt be a m. kir. belügyminiszterhez, hogy az aktiv választói jogot a főiskolai hallgatókra is terjessze ki bizonyos módzatokkal, amelyek itt nem fontosak.

Mindenekelőtt ki kell jelentenem, hogy tévedtem, amikor mult számunk vezércikkében azt állítottam, hogy csak egy hibát követett el a kongresszus vezetősége, t. i., hogy a programot csak egy nappal a kongresszus napja előtt küldte szét, mert egy második végzetes hiba az, hogy az a bizottság, amelynek joga volt a programmpontok felülbírálása, a „Parlamenti választói jog és a főiskolai ifjúság“ c. programmpontot nem utasította vissza.

Mindenesetre összefügg e két hiba, mert ha az előbbi meg nem történt volna, módunk lett volna felhatalmazást kérni kiküldő ifjúságunktól arra, hogy

valami úton-módon, az alapszabályok labirintusából valahogy kikeveredve, tiltakozhassunk már eleve e pont tárgyalása ellen.

De nem ez a lényeg. E pont tárgyalása megsértése annak az alapszabálynak, amelynek még a paragrafus számaira való hivatkozást is megkívánták a kongresszuson annak dacára, hogy tiz alapszabály sem forgott közkézen.

Az Alapszabályok 17. §-a ugyanis kimondja, hogy a szövetség működéséből minden politikai mozgalom távol tartandó.

Ennek dacára tárgyalta a kongresszus a cimbe foglalt programmpontot azzal az indokolással, hogy ez *politikai kérdés és nem politikai mozgalom.*

Nos, ha már szörszálhasogatásra van szükség, hát legyünk egészen szörszálhasogatók. Mi a politikai kérdés és mi a politikai mozgalom?

Politikai kérdés az a jelen esetben, ha a kongresszus a főiskolai ifjúság választói jogosultságát vagy jogosulatlanságát tudományos szempontból tárgyalja, vagy akár politikai szempontból is.

Politikai mozgalom pedig az, midőn az ifjúság a gyakorlati politika embereihez fordul segítségért, hogy az ifjúság a politikába bevonassék.

A vitatott pontnak tehát a célja és a cél elérésére elhatározott módja is politikai mozgalom. Ezért nem lett volna szabad e pontot tárgyalni.

De legyen szabad még valamit szólnom a kongresszusi határozat következményéről. Talán még emlékezik mindenki azokra az utcai véres harcokra, amelyek néhány éve lefolytak a politizáló ifjúság és a szociáldemokraták között, bár az akkori ifjúság politizálása szükségképeni megnyilvánulása volt az ifjúság hazaszeretetének.

Nos én, ki szeretem a dolgokat egyszerűen és szárazon előadni, e határozat eredményességének következményeit az utcai harcokban látom.

De én e kérdés tárgyalásából mást is láttam. Láttam első harcat a diákszövetség vezetőségének és pártjának az ellenzékkel.

Nos, győztek! De kérдем, mi volt nagyobb?

A győzelem-e, amelyet a vezetőség aratott e kérdés tárgyalásával és a határozati javaslat elfogadásával; vagy az elismerés, amelyet elég illetékes helyről kapott az ellenzék az alapszabályok védelméért?

És ebből a harcból tamulást is meríthet az Országos Diákszövetség vezetőségének ellenzéke. Azt, hogy azzal az apparátussal szemben, amelyet az egyetemi ifjúság, főleg a budapesti ifjúság, amelynek csak öt-hat szavazatot kell szereznie, hogy abszolút többsége legyen, mozgósít a kongresszusra, az ellenzék, amely főleg a vidéki főiskolák kiküldötteiből áll, csak akkor veheti fel eredményesen a harcot, ha szervezkedik.

A központnak pedig figyelmébe kell ajánlanom, hogy ott, ahol komoly munkásságról van szó, mi nem huzódozunk, aminthogy a kassai kongresszus komoly határozatait respektáljuk, azok végrehajtását rögtön Sárospatakra érkeztünk után előmozdítottuk, mert akár mily nagyok legyenek köztünk az ellentétek, kell, hogy legyen egy pont, amelyben mindannyiunknak találkozunk kell, a komoly munkában.

És még egyben, amely alapját képezi az Országos Diákszövetség fenmaradásának, az alapszabályok megtartásában, amelyeknek jelen határozattal való megsértése adta kezembe a tollat, hogy a kongresszusi többséggel szemben, mivel ott sürgősségi indítvánnyal megakadályozták felszólalásomat, védjem az igazságot.

Komendovits Gyula.

A kolozsvári kongresszus.

Tudja Isten hogyan, tudja Isten milyen irányban, de annyi tény, hogy haladunk. Az idő mértföldmutatóján óriási lépések jelzik az utat, amely mögöttünk áll. Még a manapság leghátrább maradt osztály is túljellett réges-régen azon a szellemi nívón, amelyen egy pár századdal ezelőtt a tudomány zászlóvivői állottak.

A Ne temere vallásos tébolyban szenvelő erőlködéseit a józan ész ma már csak neveti ép úgy, mint Szent-Pétervárnak legújabb csodatevőjét, a ravaszúl ügyes Dimitri mestert, ki csodáinak árán már palotát emelt magának a titokzatos effektusok városában.

És ez így igen jól van. Hiszen a várakozások, a csudák ideje rég lejárt és a haladásnak semmi szüksége sincs ezekre a légbeli dolgokra.

Munkára, tényre, faktumokra van szüksége a mai kornak, a mai korban mindennek. még a theológiának is, ha azt akarja, hogy az idő forgatagja el ne sópörje az útból, amelyen csak az élő és mozgó szervekre van szüksége a letezésnek. Ki kell már egyszer ennek is lépni abból a megcsontosodott rendszerekkel körülvett világból, ahonnan kilépett a természettudomány és az orvostudomány, ha azt akarja, hogy életerejé ujjátermelője lehessen újra a társadalomnak.

És mintha már a mai kor ezt megérezte volna, egyesületeket alkot, tömörülni próbál, hogy az erőknek összevetésével készüljön az újjászülő, újjátermelő munkának a megkezdésére.

Ezt az újkori mozgató elvet láttam én megtestesülni a Kolozsváron tartott Magy. Prot. Theol. Kongresszus tényében is, amikor a sok között számos korszakos eszmét vettek fel a tárgyalás programjába.

Nagy értéket ezeknek az összejöveteleknek mi nem tulajdonítunk, de azért érezzük, tudjuk és állítjuk, hogy valami mégis van.

A mi kolozsvári kongresszusunknak egy ilyen elvitázhatalatlan értéknívánulása a Magy. Prot. Theol. Szövetség megalakítása volt. Kicsinyszerűnek látszik ez bizonyára az első nézésre, de ha meggondoljuk, hogy csak pár évvel ezelőtt éppen ennél a kérdésnél harcok szülemlettek s hogy ma már a harcot kezdők is eljuiottak arra a magaslatra, amelyről nézve az unitáriusok is protestánsoknak tartatnak, el kell ismernünk, hogy ez egy új vívmánya, egy új eredménye a mi munkás erőnknek. És ezt ez a kongresszus megcsinálta, úgy, ahogy írom, együtt és egyetemesen.

Valami nagy, világot újjászülő kérdéseket különben mi nem tárgyalunk, de azért fel-felvetődött nem egyszer egy-egy komoly és életrevaló eszme is.

A Kálvin ünnepély ösztönt adott egy „Kálvin-alap“ alapítására, mely — ha az Isten is úgy engedné — kinövése esetén igazi dicsősége lenne a mostani ifjú nemzedék nemes eredményt szülő lelkesedésének.

Egy másik pozitív eredménye a mi tárgyalásunknak a „Theologusok külföldi útja“ kérdésénél hozott határozat volt, mely nem adott ugyan a szó szoros értelmében kész pozitívumot, — mert hiszen ilyet már természeténél fogva sem adhatott, — de elhatároztuk, hogy szorgalmazni fogjuk a felsőbb fórumokat, hogy az elveszett, vagy elévült külföldi alapítványokat, — bizony sokan vannak! — próbálják meg felújítani, próbálják meg újakat is alapítani, hogy tudományos képzettségünket ezáltal is mélyebbé és alapossabbá tehesük.

Szó volt továbbá a szocializmusról, a bel- és külmisio kérdéseiről, szó volt még a „Theologus képzés és nevelés reformjáról“ (!) is és — a kongresszus dicsé-

retére legyen mondva — minden komolyan és méltósággal folyt le.

Egyébiránt valami nagy, meglepő eredményt nem is várhatott tőlünk senkise, aki komoly tudatában van az ifjúság képességeinek, bár tény, hogy az előadóknak lelkiismeretes tanulmányra valló munkáik nem csak magukra az előadókra, hanem azokra nézve is, akik meghallgatták őket, bizonyos mértékben ismeretszerzésre nyújtottak alkalmat.

Emellett elértük azt, hogy összefűzve a baráti szeretet melegétől, egy testté lettünk mindnyájan, az összes prot. theologusok,

Teljesen eredménytelennek, vagy haszon nélkülnek tehát a kolozsvári kongresszust, amelyen először jöttek össze a hazai összes prot. theológiák képviselői s ahol a sok között, mint a hátrább közölt program is mutatja, komoly kérdések is merültek fel, csak a mindenben kételkedni szeretők tarthatják.

Mi abban a tényben, hogy a kongresszus összejött s hogy rajta most először az összes hazai theológiák képviselve voltak, az újkor szellemének a megnyilvánulását látjuk, még akkor is, ha az eredmény, melyet elérni akartunk, csak a messze távol délibábja gyanánt csillog is fel előttünk, mert hisszük, mert reméljük, hogy egyszer eljön az idő, mikor az általunk most még csak reményelt és óhajtott dolgok valóságra válnak.

Az Isten nevében kezdtük, az Isten nevében is végeztük be. Hiszük, hogy Isten meg is áld.

— jós. —

Diáksajtó.

A kassai orsz. diákkongresszusnak egy a napirendről levett programmpontja ez. Akinek a „sajtó hivatása fenséges“ méltán sajnálhatja, hogy a diáksajtó ügye nem került tárgyalás alá.

Köztudomásu, hogy a sajtó, ha azokat a feladatokot, amelyeket betöltenie kellene, lelkiismeretesen betölti, oly hatalom, amelyre egy országos egyesületnek, mint amilyen a orsz. diákszövetség, feltétlen szüksége van.

Az Országos Diákszövetségnek mindezeidig nincs hivatalos sajtóorganuma. A levett programmpont tárgyalásának pedig épen az lett volna célja, mely lap legyen a Diákszövetség hivatalos lapja.

Hogy mért vették le a napirendről, annak csak az Isten és a kongresszus rendezősége a megmondhatója.

Mégis, kísértsük meg a levétel okait kutatni!

Szerény véleményem szerint a tárgysorozatból való levételnek az volt az oka, hogy a hivatalos lap megállapításának kérdése nagy vitát provokált volna, amelyet jobbnak láttak elkerülni egyrészt azért, mert a kongresszus kifogyott az időből, másrészt, mert az Egyetemi Lapok-at legalább hallgatólággal meg akarták tartani az Orsz. Diákszövetség hivatalos lapjának. Ugyanis sokan, főleg a budapesti és kolozsvári egyetem, ezen sajtóorganumot tekintik a Diákszövetség hivatalos lapjának, a vidéki főiskolák egy részének tiltakozása dacára. Az „Egyetemi Lapok“ a vidéki főiskolák hivatalos lapja nem lehet. Nem lehet sem címénél, sem tartalmánál, sem pedig szervezeténél fogva.

E lapnak tartalma olyan, hogy benne, bármennyire kerestem is, vidéki főiskolákat érdeklő cikket vagy híradást nem találtam.

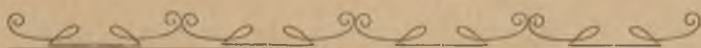
Szervezete pedig olyan, hogy a szerkesztőség csupán egyetemi hallgatókból áll, s az akadémiák hallgatói a szerkesztésből kizárva.

De hát az Országos Diákszövetség a feltétlen egységre és centralizációra törekszik, mi pedig a vidéki akadémiák érvényesülését és részesítését kívánjuk a vezetésben.

Vagy a kongresszus helyén szerkesztendő vándorlap felállítását kívánjuk, amely az orsz. Diákszövetség hivatalos lapja lenne, vagy pedig az Egyetemi Lapok címének megváltoztatásával annak oly szervezését, hogy a szerkesztőségben a vidéki főiskoláknak is legyen hivatalos képviselőjük.

Igy lesz aztán helyes értelemben egységes az Orsz. Diákszövetség, így lesz valamely lap valóban az Országos Diákszövetség hivatalos lapja.

Komendovits Gyula.

Legátio a rablók között.

Karácsony este van. A kántálók éneke elhangzott már; unatkozva toltam félre könyvemet. Hideg téli szél zörgette ablaktáblámat, mintha ő kelne is kántálni akarna; — itt bent kályhában vidáman pattog a tűz. . . Eszembe jutott egy régi történet. . .

Talán az öregapámmal történt, vagy ő is hallotta már valakitől?! . . Régen volt, még a betyárvilágba. . .

Történetünk hőse, Hegyessy Sándor pataki tógátus diák, egy sz. megyei faluba volt menendő legátióba, amely szülőfalujától az akkori leggyakoribb járművön a „per pedes apostolorum“ körülbelül 3—4 napi járóföld lehetett. Hegyessy bízza edzett lábaiban, melyek hasonló utakat gyakran tettek már, csak 2 napot irányzott elő az útra, hanem aztán neki is indult gőzerővel. Késő estére érkezett meg egy B. nevű helységbe, hol megtudta, hogy nem nagyon messze van az ő faluja sem; nem ment hát tovább aznap, hanem meghált; gondolá, jókor délelőttre így is célnál lesz.

Másnap rettenetes hideg lett, olyan, mint mondani szokták: a madár is leesik a levegőből. Azonban Hegyessyt ez nem ijesztette meg, hanem megreggelizvén szíves házigazdájával, elindult. . .

Ment-ment, de csak nem tűnt fel sehohol a falu tornya. . .

— Tán bizony eltévedtem? — gondolá, — hiszen már ott kellene lennem. A hideg napközben szünni kezdett, hanem helyette szél kezdte támadni, az égen meg nehéz hófelhők tornyosúlnak. . .

— Az kéne még, hogy valami hóvihar lepne meg — mormogá — és kettőzött léptekkel indult meg. Amitől előre félt, bekövetkezett. A hó hatalmas pelyhekben kezdett hullani, s csakhamar fehérbe öltözteté a láthatárt.

Karácsony felé nagyon hamar esteledik s a mi legátusunk is azon vette észre magát, hogy már-már csak a hó világít. . .

— Teljesen eltévedtem — mormogá ijedten — s tétovázva állt meg, mint Herkules a válaszüton, azzal a különbséggel, hogy míg Herkulesnek 2 út közt kelle választani, neki a szélrózsa minden irányba egyformán ismeretlen volt.

Elindult hát találomra.

— Ha a napkeleti bölcsék is így el lettek volna hagyatva. — gondolá — sohasem találtak volna el a betlehem-i jászolhoz — óh kegyetlen sors miért nem mutatsz nekem is vezérlő csillagot.

Rövid gyaloglás után egy nádas széléhez ért s

úgy tetszék neki, mintha erős füstszagot érezne; ment tehát a szag után s nemsokára nagy füstfelleget s lángot vett észre, biztosan akkor raktak a tűzre. Amint a tűz mindjobban felgyúlt, erősen világított mindenfelé s az alakokat is ki lehetett venni, amint ott sütkéreztek. . . Megdöbbenve állt meg.

— Kik lehetnek ott? Karácsony éjszakáján egy lakatlan vidéken, egy elhagyott nádasban? Talán csak nem Csörgő Gyuri a híres betyár, — kiről a tanyás beszélt neki, kitől az utat tudakolta s az mondotta, hogy már jó ideje ezen a vidéken kóborol a rabló bandájával s rettenetes rablásokat vísz véghez.

— Mit tegyek? — okoskodék magában — ha elkerülöm őket, az bizonyos hogy még jobban eltévedek s megfagyok, vagy jobbik esetben ünnepi eledeiül szolgálok holmi bestiáknak; míg ellenben, ha valami eltévedett útasok: a közös sors jó barátokká tesz bennünket, ha pedig csakugyan Csörgő Gyuri bandája tanyázik itt, akkor is jobb társaságba kerülök, mint a fenevadak közé.

Hallott már Csörgő Gyuriról, a híres betyárról, a magyar betyárvilág eme tipikus alakjáról s úgy hallotta, hogy a diákléle embereket szereti; hát Isten neki, alea jacta est, . . elszántan közeledett a tűz felé.

— Szerencés jó estét — köszönte rájuk.

Az alakok nem is fogadva a köszöntést, felugrottak s fegyverökhöz kaptak.

— Ki vagy? Mi járatban vagy? — kiállt egy rekedten. . .

Hegyessynek elég volt egy pillanat meggőzödni, hogy ezek csakugyan rabló felék, de a három közül egyik sem lehet Csörgő Gyuri. — gondolá — hiszen a szállongó hir esinos, pörge bajuszú alaknak mondja a rablóvezért, ezek meg úgy néznek ki, mintha átmenetet képeznének a gorilla meg az ember közt, bizonyára még a pokolban is lemaradnának a szépség versenyről.

— Eltévedt diák vagyok — felel a kérdésre Hegyessy — legátióba utazom, de eltévedtem s rám sötétedett, megláttam, hogy itt tüzelnek, hát idejöttem megmelegedni s útbaigazítást kérni, tán csak nem akasztanak fel gilyelmetek?

— Azt mi nem tudhassuk — szólt rá a leggorillább kinézésű.

— Kend meg ne tátogjon itt — rivallt rá a másik, kinek aránylag legtöbb reménye lehetne három közt Páris almájára, — majd a vezér megmondja mitévők legyünk, most meg diák uram előre mars a vezérhez; kend meg Vakares itt marad a tűznél.

Azzal a másik kettő közrefogta s mentek befelé a nádasba.

Utközben annyit kicsikart a szóval, komor rablólóktól, hogy az a vezér csakugyan Csörgő Gyuri s most a „palotában“ ünnepel, ők meg hárman örködnek az „ordé“ szerint.

Sokáig bolyongtak így szónélkül, embermagaságnyi nádak közt. valóságos útvesztőkön, gyakran megbotolva egy-egy zsombékba.

— Annyi bizonyos — gondolá Hegyessy — hogy ismét magam soha ki nem talállok Ariadne fonala nélkül.

— Ahun a palota ni — szólalt meg végre a rabló, s nemsokára ott voltak a palotának nevezett hely mellett. Minden volt az csak nem palota; egy idomtalan sárból rakott kunyhó, náddal, gyékényvel beborítva. Belőlről érthetetlen hangzavar üt meg füleiket, az ablakot paródiázó nyíláson pedig gyenge fény áramlott ki.

— Nézz be diák — löké oldalba a haramia. Hegyessy kissé meghajolva benézett. X lábú asztalok mellett kísérőihez hasonló torzonborz alakok ültek, előttök boros kupák, tányérok s dohány zacskók...

Beléptek... Egyszerre csend lett s többen fegyver után kaptak. Hegyessy úgy kezdé magát érezni, mint Dániel a kiéhezett oroszánok között... — Isten hozzád ős kollégium, Isten veletek pályatársak, a „nagybotost“ többé nem látjátok — sóhajt fel — s aztám megadá magát a sorsnak.

A két vezető egy külön asztalnál ülökhöz vezeté most a diákot, kiket még eddig észre sem vett. Az asztal finom takaróval volt beterítve s rajta ezüst serlegek. Az asztal mellett betyár eleganciával öltözött csinosabb betyárok ültek; főhelyen maga a vezér ült. Szép magyaros arca, hetykén kifent bajusza, karikában vállaira omló hollófekete haja, szelid, de bátor tekintetű szemei egész egyéniségét rokonszenvesse tették...

— Jelentem alássan egy madarat fogtunk — szólt katonás tartással az egyik vezető... A vezér egy darabig csak néz a diákra s aztán kérdi:

— Na micsoda madár vagy? — A vezér kérdésére közelebb lépett Hegyessy s aztán szólt:

— Nem vagyok ragadozó madár, még csak garaboncás diák sem, hanem egy legátióba indult, eltévedt, megéhezett s megfázott pataki diák, azért, ha jót akartok tenni velem, adjatok ennem és vezessetek a helyes útra, mert...

— Elég — vág közbe a vezér — úgye azt akartad mondani, hogy holnap papolnod kell;... no abból semmi sem lesz, hanem ülj le ide az asztalhoz és egyél-igyál, hogy pedig a holnapi papolás gondja se nyomja a lelkedett, papolsz te még ma itt ezeknek a fiúknak. hiszen olyan régen nem hallottak már ezek predikátiót; úgy-e Talpas?

Talpas némán lógatta fejével az igent, a diák pedig leült s miután egy feketeszemű, tüzes, karsú menyecske féle párolgó gulyást tett elébe, hatalmas étvágygyal falatozni kezdett.

Evés közben nem zavarta a vezér a falatozó diákot, csak mikor az befejezte a vacsorát s az előtte álló serleget egy hajtásra kiüríté, szólt hozzá ismét:

— No most már diák uram elő a tudományyal s ha olyan jól megy a predikátió is, mint annak a serlegnek kiürítése: akkor megkapod jutalmad bizonyára sokkal busásabban, mint abban a fatornyos faluban, hová igyekeztél.

Majd a rablókhoz fordult a vezér:

— Készüljete a predikátióra, egy-kettő; bort, pipát eltakarítani.

Halk zúgás követé a vezér szavait, mintha soknak nem tetszenék a dolog, de a vezér egy pillantása csendet csinált s a parancs teljesítetett. Most vette észre a diák, hogy a vezér szelid szemei tudnak haringosan is villogni.

— Na hát készen vagyunk-e már diák uram — szólt ismét Hegyessyhez — csak aztán úgy menjen mint a templomban!

Hegyessy gondolá, elvégre mindegy az Isten ígétjét bárhol is hirdetni nem tett hát semmi ellenvetést, hanem nyugodtan várta, míg elkészülnek a katetrával, mely egy asztalból s egy reáhelyezett ládafiléből állott; aztán egy-kettőt köszörülve a torokán felment és megkezdődött az istentisztelet. Hegyessy egész komolyan vette a dolgot s minthogy igen jó előadása, dörgő basszus hangja volt, mely egészen betölté a palotát, olyan hatással volt a rab-

lókra, hogy még azok is komolyan kezdének figyelni, kik azt gondolták, hogy az egész csak egy tréfa lesz. Beszélt a napkeleti bölcseségről, a pásztorokról, kik a nagy éjszakában őrzik nyájukat, a jászolról, melyben feküdt a „Megváltó“...

A rablók lehorgasztott fővel hallgatták, arcaik komoly szint öltöttek, mint Ninive lakói a Jónás szavaira „öltöznek gyászruhába“...

A beszélő diák előtt úgy tűntek fel az elkömmolyodott arcok, mintha mély álomból ébrednének s az elfutó homályos álmoképen gondolkoznának...

A vezér lekönnyökölve hallgatta a diákot, ki beszédközben is a vezért figyelte leginkább, ... — ni talán valami esett a szemébe, gondolá, mintha egypár könnyecse ragyogott volna szemében... — Vagy talán az is volt... Hej hiszen ő is volt boldog gyermek, mikor karácsony estéjén ő is járt kántálni, ... hej de régen volt már az, bizony az az ének sem jut eszibe...

Az „amen“-re rezzent fel a vezér álmodozásából... Benyúlt zsinoros dolmányába s egy telt erszényt tett az asztalhoz visszaülő diák elé: — nesze, tedd el megérdemled.

Hegyessy habozott, mit csináljon ama pénzzel. mit ő „Krispinus ajándékának“ gondolt, mit észre-vevén a vezér, mondá keserűen: — Ne félj ezen nincs vér — s aztán leborúlt az asztalra...

A rablók némán néztek egymásra, még így nem látták a vezért, mi lelhet?

Talpas meg is lökte a szomszédját s halkán sűgá neki:

— Te talán sokat ivott a vezér?

A boros kupák ismét előkerültek, majd a vezér is felemelte fejét s belekezde valami bánatos, régi betyárnótába, szép bariton hangja kicsengett a durva hangok közül...

Predikátió után nóta...! De éneket talán nem is tudnak már, gondolá a diák; meg nem is lehet az bűn, hiszen olyan szívből dalolja a vezér: „mért is adtam fejem tilalmas dolgokra.“

Csarnahó. . . .

Bornemisza István.

Mignon.

— Goethe —

Isméred-é a citromok honát,
Hol a narancs pirul a lombon át? ...
A kék égen szelid zephyr sóhajt. —
Magas borostyán s mirtusz ága hajt.
— Oda, oda, tudom, hogy ismered,
Szeretnék szállni oltalmam, veled!

Isméred-é az oszlopos lakot? ...
— Termen, szobán vakító fény ragyog.
Márványszobrok beszélgetnek velem;
Kérdezzetik: — mi' seb van lelkemen? ...
— Oda, oda, tudom, hogy ismered,
Szeretnék szállni kedvesem veled!

Isméred-é a bérc keskeny útát,
Melyen az öszvér nyomtalan megy át? ...
Barlangja mélye sárkányt rejteget.
A szívt szakad... az ár vadul ered ...
— Oda, oda, tudom, hogy ismered,
Szálljunk Atyám, vezessed gyermekeid! ...

Györék József.

KÖNYVISMERTETÉS.

Jézus élete.

Írta: dr. Szabó Aladár. 347. l. Ára füzve 3, kötve 5 korona.

(Folytatás.)

Hogy Jézusról 30 éves koráig az evangéliumok olyan keveset szólnak, ezt a szerző a lehető legtermészetesebbnek találja. Szembeszáll a hamis evangéliumok azon állításával, hogy Jézus már gyermekkorában hajtott végre csodákat; Jézus egész nyugodtan megvárta, amíg férfiúvá fejlődött. Mintha a csudák jobban illenének egy férfiúhoz, mint egy gyermekhez! Ha már csuda, hát legyen csuda! De a mi írónk azt mondja: „E mélységes, szinte ünnepélyes és szent csend (hogy t. i. Jézus gyermekkorában nem csudázott) felséges igazságot hirdet, t. i. azt, hogy az isteni hatalom, szentség és szerelet teljesen tiszteletben tartotta az emberi lélek törvényeit“. Tiszteletben csak azt tartjuk, ami nálunk hatalmasabb és feljebbvaló!

Ezután következik az evangéliumokból vett Jézus élete. A céálja csak az, hogy a biblia minden szaváról ódat zengjen. Hogy önmaga igaznak tartja-e, amit ír, az mellékes, csak hangozzék. Gondolkozás és rendszer nélkül csak szépet akart írni. Aki nem hiszi, olvassa el a könyvet. Akik nem olvassák el, — tudom, hogy ilyenek nagyon sokan lesznek, mert a könyv rémmód unalmas és semmire se tanít, — azok talán meggyőződnek a következő példából: „A szombat egyike a régi világ legdicsőbb, legbölcsőbb és legcsodálatosabb intézményeinek. Még most is meg van, bár olyanformán, mint némely ragyogó székesegyház alá rejtett épületrész. Valahol ékes, szép templom állt. Soká birta a harcot az idővel és más pusztító ellenséggel. Végre pusztulni kezdett s majdnem rommá lett stb. (122. l.) Így zeng a kálvintéri patriárcha mindenhol és mindenről. Jézus életét Ő úgy akarta megírni, hogy mindent ami a bibliában csak mondva van róla, témának vesz fel, amiről énekelni kell.

Állítása között az egyik legcsodálatosabb a 49. lapon van. „Keresztelő János pap volt, Jézus tudós“. Ha akadnának is olyanok, akik elhinnék, hogy Keresztelő János pap volt, — ez a magam részéről semmi esetre sem: Jézusról ezt a jelzést, hogy ő tudós volt, senki se fogja elfogadni. Mert ő minden volt a világon, csak épen tudós nem. Vagy hát a tudománynak melyik ágában működött? Melyik akademiának volt a tagja? Miféle és hány könyvet írt? Melyik egyetemen tartotta felolvasásait? Igazán ideje volna már, hogy meggondoljuk amit írni akarunk, s ne beszéljünk világba.

A tanítványokat kezdettől fogva apostoloknak nevezi. Miért? Nem akkor lettek a tanítványok apostolokká, amikor Jézus azt mondta nekik: „Menjete el és tanítsatok meg minden népeket“? Ugyancsak ebben a paragrafusban a 82. lapon így ír: „Az apostolok elhívása bizonyára isteni tény. Az égi király beavatkozása a világtörténetbe“. Az „égi király“ mást nem jelenthet, mint magát Istent. Hát az Isten csak az apostolok elhívásakor avatkozott volna be a világtörténetbe? Hiszen úgy tanultuk róla, hogy ő teremtette és ő kormányozza eleitől fogva a világot, hogy ő mindentudó és mindenható, akinek a kezébe volt és van letéve az egyesek és a népek sorsa, akinek akarata nélkül egy hajszál sem esik le fejünkről, akitől száll alá minden jó és minden rossz ajándék! Mindezt igen jól tudja a Nagytiszteletű úr is, de hát valami szépet, valami merészet és nagyot csak kellett mondani a tanítványokról is, úgy-e?

Jön aztán a Hegyi beszéd, jönnek a példázatok, persze magyarázva, azaz minden szépségükből kivét köztetve. Csak tessék elolvasni, hogy micsoda gyenge allegoriát csinált a „Tékozló fiúról“, az „Irgalmas Samaritanusról“ szóló szép mesékből. 206.

A 222. lapon azt mondja, hogy a zsidók akadályozták az Isten „szent akaratának teljesülését“. Hogy lehetséges már megint az Isten mindenhatóságán ilyen nagy csorbát ejteni? Hát egy nép ellenszegülhet az Istennek? Hát ez az ellenszegülés nem az Isten akaratából történt? Dehogy nem! Csak tessék türelemmel lenni. Ott következik a 312. lapon, hogy „mindez az isteni kegyelem végzéséből történt“. Most legyen aztán okos valaki. Az Isten akaratából, vagy az Isten akaratára ellenére cselekedtek-e a zsidók, amikor Jézusnak ellenszegültek és őt megfeszítették? Ha az első igaz, akkor Kajafást és Pilátust, sőt az utolsó jeruzsálemi suhancot is még ma fel kell venni az égyház szentei közé, mint akik az Isten legszentebb elhatározásának voltak a végrehajtói. Ha pedig az utóbbi igaz, akkor a mi Istenünk nem mindenható; ha még a maroknyi zsidó nép is ki tudott rajta fogni. Tertium non datur.

Három lappal odébb ugyancsak a zsidókról lévén szó, őket kemény nyakú és körülmételetlen szívű népeknek nevezi. Mit jelent ez? Vannak talán körülmételet szívű népek is? Én nem hiszem.

Még ez is semmi a csudák magyarázatához képest. A kánai mennyegzőnél azt mondja, hogy amely isteni erő bort termel Tokaj szőlővesszején, ugyanaz az erő változtatta át egy szempillantás alatt a kánai tömlőkben a vizet mézédés borrá. Vajjon hiszi a szerző, hogy ha Jézus ezt a csudát tényleg végrehajtja, lett volna maradványa az egész Israelben, amíg minden vizet, még a Holt-tenger sósvizét is borrá nem változtatja?

A Hermon hegyén történt megdicsőülésnél (193 l.) azt mondja, hogy a „Jézus ruhái fehér fényben ragyogtak, mer a hegy hóval volt fedve“. De hiszen akkor a Péter, János és Jakab ruhái is fehér fényben ragyogtak volna, akik szintén mellette voltak! Vagy miért nem magyarázza meg így a szerző a Mózes és Ilés megjelenését; hiszen a tanítványok ezeket is látták Jézussal beszélni!? Miért nem magyarázza tovább a mennyei hangot; hiszen a tanítványok Máté szerint (17, 5.) egész világosan hallották az égi szót: „Ez az én szerelmes fiam, akiben én gyönyörűséget találok, őt hallgassátok“. Ha az Isten ezt tényleg mondta, akkor a Jézus ruhái sem a hó visszfényétől ragyogtak, hanem égi fénytől. Vagy megfordítva. Aki hisz, az aztán higgyen.

Amikor a 170. lapon azt magyarázza, hogy miért késlekedett Jézus a Jairus lányának a felgyógyításával, hosszasan prédikál arról, hogy „Azért késik ma is az isteni segítség, mert az Úr máshol segít! Nagyobb és súlyosabb sebet orvosol“. De hiszen az Isten talán mindenütt jelenvaló és mindenható? És így egyszerre megorvosolhat minden sebet, többé és kevésbé súlyosat egyaránt! És miért kell neki még segíteni, orvosolni is? Hát nem áll hatalmában elejét venni minden bajnak, meggátolni minden betegséget? Sőt Neki gátolni se szükséges! Hiszen ha mindenható, talán a betegségek és bajok is Őtől függenek? És ha ő bocsátja ránk ezeket és ha csak ő szabadíthat meg ezektől, akkor csak azért bocsátja ránk őket, hogy később megszabadíthasson tőlök? Akkor csak komédiázik velünk az Úr?! Hát ne tegyük nevetségessé az Istenünket is!!

Még csak egy szót a csudákról. Nem tagadom, hogy szép dolog a hitbéli képesség, különösen ott, ahol nem a tudatlanság pótlója. Nem tagadom, az is szép dolog, ha egy budapesti ref. lelkész az evangéliumok

csudáit történeti tényeknek veszi. De azt meg állítani merészelem mindenkivel, még egy fil. doktorral szemben is, hogy ha Jézus tényleg végrehajtja a nevéhez fűződő csudákat, ha feltámasztja a naimi ifjút, a Jairus leányát, a négy nap óta sírban fekvő Lázárt, ha meggyógyít számos és számtalan beteget, ha megvendégel egy család számára való eledellel öt, majd négyezer embert: nem lett volna földi hatalom, amely őt megfeszítse. Nemcsak Galilea, Judea, Perea, Samária, hanem az egész római birodalom imádva borult volna lábai elé. Aki ezt nem hiszi, nem ismeri a népet, a tömeg jellemét, nem ismeri magát az embert. Óh, mert nem olyan hálátlan a nép, az az istenadta nép, mint ahogy az evangéliumok tanítják! Csak nézzétek a jelent. Mennyire magasztalja a férfiút, ki sebeit, terheit jótékonyágával enyhítette s mennyire imádná azt, aki csudákat hajtana végre, holtakat támasztana fel!

Ideje lesz bezárni az ismertetést, talán már eddig is sokat mondtam. Annyi van még hátra, hogy Jézus harmadnapra feltámadott s negyven napig meglehetősen zárkózott életet folytatott itt a földön, amit azelőtt sohasem tett. Tanítványaival is csak kétszer találkozott, egyedül az emmausi ifjakkal diskurált hosszabb ideig. A negyvenedik napon aztán tanítványai szemeláttára felemelkedett az égbe.

A Prot. Szemle bámúlja az író „nagy tudományát és exegesisét“. Ez a tudomány azonban csak abban áll, hogy hadat üzen minden tudománynak, nemcsak a világiaknak, de a komoly és józan egyh. tudománynak is. Nagyon dicsért írásmagyarázatai pedig nem állanak magasabb színvonalon, mint a nazarénus atyánkfiaié, vagy az üdvhadserégében az altiszteké. Szolgáljon például a szok közül a köv. idézet. A 271. lapon a feltámadást igyekszik bizonyítani és így ír: „Az Isten Mózes előtt magát Ábrahám, Izsák és Jákob Istenének nevezi. Isten csak nem nevezi magát holtakról. Már pedig Ábrahám, Izsák és Jákob Mózes idejében már nem éltek a földön. Tehát: máshol kellett élniök!“ Elsősorban ez az idézet a feltámadás mellett ugy-e semmit se bizonyít. Ha bizonyítana valamit, csak azt bizonyítaná, hogy Ábrahám, Izsák és Jákob más valahol éltek, de azt távolról se, hogy fel is támadtak, vagy fel fognak támadni. Másodsorban az Istennek ez a mondása: „Én vagyok az Ábrahám, Izsák és Jákob Istene“ (II. Móz. 3, 6.) nem azt bizonyítja, hogy Ábrahám, Izsák és Jákob a Mózes idejében máshol élt; mert józan theologiai magyarázat szerint csak ezt jelenti: „Én vagyok az Isten, akit tisztelt Ábrahám, Izsák és Jákob, aki megtartója és vezére voltam Ábrahámnak, Izsáknak és Jákobnak“. A szerző értelmezése eklatáns példát szolgáltat arra, hogy papjaink *rendíthetetlen* hite túlbuzgósága mennyire ártalmára lehet a helytelen biblíamagyarázat révén a józan vallásosságnak.

Az egész könyv a kiérdemesült ősz prédikátorok lágyemeleg tónusában van megírva. Tele van ájtatos jelzőkkel, nagyot mondó, semmit se jelentő kifejezésekkel. Pl. „A magasságos és tökéletesen szent Isten“. „Az egy, szent és irgalmas Isten“. „A nagy, a hatalmas, a gazdag Isten“. „A szent Isten ügyéért égő buzgalom“. Felséges, mélységes, magasságos, dicső, szentséges, stb. stb. A bizonytalanság egész szótárát itt találjuk: Majdnem, úgy látszik, csaknem, bizonyára, körülbelől, némiképen, valamiképen, valószínűleg, nyilván, épen nem, szinte, stb. stb. Hogy mennyire határozatlanok az állításai s mennyire kerülgeti, amit mondani akar, bizonyítsa a következő idézet: „Jézus nem túl magosan függött a kereszten“. Ha már most valaki azt mondaná, hogy Jézus magosan

függött a kereszten, szerző kész volna a felelettel: „En nem mondtam, hogy nem magosan függött. Csak annyit mondtam, hogy *nem túl magosan*“. Ha egy más valaki meg azt vitatná, hogy de bizony Jézus alacsonyan függött a kereszten, ennek is tudra válaszolni a szerző: „Hiszen megmondtam, hogy *nem túl magosan* függött; ezzel egész világosan ki van fejezve, hogy alacsonyan függött“. Vagy: „Az emberiség *egyik* legnagyobb veszedelme, hogy az ótestamentumi kijelentést *sokan* nem hozzák *kellő* összeköttetésbe az újjal“ (164). Ezt az állítást tessék aztán kifogásolni. Kínai falakkal van ez védve a jobbról-balról, előlről-hátulról, felülről-alulról jöhető támadások ellen.

Hogy milyen ájtatosan tud írni, hogy az ájtatosság is mennyire nevetségessé lehet, — mert a felséget a nevetségéstől csak egy lépés választja el, — aki ezt akarja látni vagy élvezni, csak olvassa el a „Keresik az elveszett Jézust“, „Ismerkedés a leendő apostolokkal“, „A vihar mind jobban zúg“, „Példázat az Isten országának új életet és jó egészséget közlő erejéről“ c. paragrafusokat.

Egy bükk- és tölgyfa-erdők közé ékelt, világtól eldugott, szocialista-mentes falusi gyülekezet számára — meglehet — bevált volna ez a könyv biblíamagyarázatul. S ha mint íyet bocsátja világgá a szerző, „Ájtatos csilingelés“, „Szent bölcsesség“, „Vallásos illatú ibolyaágak“ vagy más efféle szép hangzású cím alatt talán szó és emlékezet nélkül elmerülhetett volna a hasonló rangú és értékű prédikációs könyvek között. De kétlem, hogy még mint ilyen is sikert arathatott volna a lelki építés terén. Mert még mint ilyenek is nagyon sok fogyatkozása és hibája van. A többek között pl. a menyországról szóló propagandájában azt mondja, hogy a menyországban is dolgozni kell, még buzgóbban munkálkodni, mint itt a földön. Nekünk, akik azt mondjuk, hogy az élet munka és a munka az élet, az bizonyos, hogy még a túlvilági élet se kellene munka nélkül. De a nép, amely már kifáradt a testi munkában, amelynek már legalább is egy száz esztendő ünnepe kellene, ez nem nagyon fog lelkesülni egy olyan menyországról, ahol dolgozni kell. Aztán meg ott vannak a benne előforduló tudományos műszavak: életjelenségek, világtörténet, művelődéstörténet, alaphang, ütés, saccharomyces-gombák (157. l.) stb., a Spencer Herberre való hivatkozás, Comte, Pythagoras, Shakespeare, Drummond, Harvey, Pasteur, Haeckel stb. idézete. Ha a garbócbogdányi, vagy tüskécsanálói atyánkfia ezeket a szavakat és neveket látja, dicsérendő beismeréssel fogja mondani: „Ez a könyv nem nekem íródott.“ Aki pedig ismeri Spencer Herbertet, tudja, hogy mit jelent a Comte, Pasteur, stb. neve, ha az első lapot elolvassa, szintén így szól: „Ez a könyv nem nekem való“. Népies is, tudományos is, de egyik se. Olyanforma tehát, mint a Borsszem Jankó Bánffy-karikatúrája.

És mert a szerző munkáját nem népies olvasmányoknak, hanem tudományos értékű könyvnek szánta, — amint a Prot. Szemle bírálója is megállapítja róla — mert megbíráltatta egy tudományos theol. folyóiratban: meg kell hallania felőle mindenkinek a véleményét, hívőkét és hitetlenekét, tudatlanokét és tudósokét egyaránt, — még ha annyira nem hízelgő is, mint ez a vélemény.

Ne gondolja azonban valaki, hogy ezt a könyvet nem szabad ilyen erősen lebírálni, mert hiszen csak ártalmatlan, jámbor óhajlásokat tartalmaz. Én a dr. Szabó Aladár-féle Jézus élete c. könyvet ártalmatlannak találom először is a protestantismusra nézve. Kálvin János mondta: „Ecclesia se semper reformari debet.“

A szerző pedig, aki kálvintéri kálvinista pap, orthodoxabb az ezer év előtti orthodoxiánál és határozott jóindulattal legyezgeti a mai katholicismust. Azért, hogy a jelenlegi magyar közoktatás- és vallásügyi miniszterium egyik államtitkára kegyelmes volt tudatlanságáról (nem akarok műveletlenséget mondani) azt az őszinte bizonyosságot adni, hogy a katolikuson kívül a többi keresztyén felekezeteket torzvallásoknak nyilvánította: nekünk nem muszáj mindjárt megriadnunk és katolikusokká lennünk, vagy a „keresztyén mese- és monda-világnak“ készpénzül való vételében még őket is túllicitálnunk! Csak maradjon a katholicismus társaival együtt olyan messze tőlünk, mint eddig volt, vagy még messzebb, nekünk haladnunk kell továbbra is az eddigi utakon s nem szabad elhagynunk szövetségeseinket, a világosságot és a tudományt, sőt elő kell mozdítanunk diadalukat még akkor is, ha ez a diadal egyszersmind nem volna a mi diadalunk is. De én ezt nem állítom és nem hiszem.

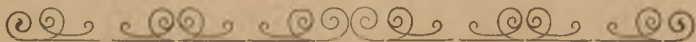
Ártalmasnak találok ezt a könyvet az erkölcsre nézve, mert azt tanítja, sok helyen prédikálja, hogy ha valaki 77-szer vétkezik egy nap és 77-szer megbánja, bocsáss meg neki, mert az Isten is megbocsát. Nem magasztosabb, férfiasabb, emberhez illőbb az a morál, amely azt tanítja: „Ne kövess el hibát, hogy meg ne kelljen bánnod!?”

Károsnak találok az emberi méltóság és önérzet szempontjából. Mert mindenkire, az általánosság egész terjedelmében kimondja, hogy „Az Istennel csak az léphet helyes viszonyba, aki bűnnösségét s az Isten kegyelmére való méltatlanságát elismeri“ (251. l.) s ugyancsak ezen a lapon egyetemes ervényű categoricus imperativus-képen mondja ki: „Tartsd magad haszontalan szolgának“. En nem hiszem, hogy az Isten azért teremtett volna bennünket, hogy porban csúszó-mászó szolgálai legyünk! Én nem hiszem, hogy az Isten gyönyörűségét találna egy szolgálalkú néptömeg öntudatlan imádatában! Mert ha ez neki tetsző dolog volna, hatalma is lenne rá, hogy minden embert úgy járasson.

Végül is arra az eredményre jutottunk, hogy ez a könyv nemcsak azért felesleges, mert semmi újat nem mond, hanem mert egyúttal kártékony is lehet.

Az ismertetésből bírálat lett. Egy theologus merészelt megbírálni, sőt lebírálni dr. Szabó Aladár, tudományos és theologiai kapitalista munkáját, amelyet a Prot. Szemle sokat jelentő —s. —s. jegyű bírálója ovációkkal vezetett be a magyar irodalomba. Akik a tekintélyek ilyen példátlan megrendülésének láttára csodálkozásból botránkozásba esnek, a szerzővel együtt arra kérem őket, olvassák el ezt a könyvet. Ha valaki még ekkor sem ocsúdott volna fel, próbálja meg és gondolkozzék.

Criticus.

Igazi boldogság nem a pillanat, hanem az egész élet élvezete.

Nem lehet élet kellemes csak az erényes; a test, gyönyörűségei, bár nem megvetendők, mégis jelentéktelenek a lélekéhez képest.

Az erény a szabadakaraton és az észen alapúl, mely kettő elválaszthatatlan, mert szabadakarat nélkül eszünk csak szenvedő, ész nélkül szabadakaratunk csak vak volna.

Meghalni annyi, mint élni az igaz életet, de meghalni annyi is, mint elhagyni e világot s újra születni Istenben.

Vértesi Károly legújabb beszédek.

1904 - 1907

Régi a panasz, hogy a vidék kulturális életet alig él. Sok oka van ennek. Egyik legfőbb, hogy sajátos kulturális berendezéseink központositott szervezete a fővárosba tömöríti a szellemi munkások javát s a vidéktől csak nem minden erőt elvon. Másik és pedig hasonló erejű ok az, hogy középosztályunk nincsen arra nevelve, hogy erőteljes szellemi közéletet teremtsen. Hiányzik nála egyrészt az altruizmus, melyet a közéleti tevékenység első sorban megkíván, hiányzik másodszor az az anyagi függetlenség, mely lehetővé teszi, hogy a mindennapi megélhetés gondjaitól nem zavart perceket a művelődésnek áldozza és hiányzik végül a képesség is. Hiszen minden elfogulatlan szemlélő észlelheti, hogy közép- és főiskoláink tanulóiknak illetve hallgatóiknak igen jelentékeny százalékát oly készületlenül zúdítják a társadalom nyakába, hogy azok bizony a kulturmunkára képtelenek.

Ezért azután közművelődési egyleteink csak tengődnek. A vidék kulturája elmaradott és szellemi életének időnként megnyilatkozásait is bizonyos groteszk kicsinyesség, korlátozottság, valami nyárspolgáriás színezet jellemzi. Kivételt ez alól az általános tünet alól tudományos életünknek csupán egy pár munkása képez, kiket élethivatásuk a vidékhez láncol. A vidéki intelligencia zömének sem érzéke, sem kellő előképzettsége nincs a kulturmunkához.

Ebből a sivár képből, melyet a vidék szellemi élete mutat, megnyugtató üdítő jelenség gyanánt emelkedik ki egy pár önzetlen, buzgó munkás alakja, kik a nekik adatott tehetséget fáradhatatlanul igyekeznek ervényesíteni egy-egy szűkebb kör szellemi életének felvirágoztatására.

Egy ilyen széleskörű, nagyarányú közéleti tevékenység képét tárja elénk a Vértesi Károly könyve.

Nem tulajdonítunk ennek a könyvnek valami különös irodalmi értéket.

Nem is ezt kerestük, nem is ezt találtuk benne. Vértesi Károly széles látkörű, sokat tapasztalt, higgadt, intelligens gondolkozású ember, de nem született írónak. Hiányzik belőle az az előadói készség, stilusbeli csiszoltság, ami az író igazán íróvá teszi. Amit elmond, az legtöbbször figyelemre méltó, érdekes, de a hogyan elmondja nem tud érdeklődést kelteni és bizony sok tekintetben kezdetleges. Előttünk fekvő kötetében pedig sok van, ami csak az aktualitás muló érdekével bír: üdvözlő beszédek és táviratok, pohárköszöntők stb.

De ismételjük, nem is irodalmi értékű szónoki alkotásokat kerestünk mi ebben a kötetben, más az, amivel nekünk imponál. Az az önzetlen, ideális lelkesülés, az a fáradhatatlan ügybuzgalom, a kulturának az a rajongó szeretete, melynek bélyegét egész közéleti tevékenysége magán viseli, mellyel különösen szűkebb hazája szellemi, illetőleg közéletének fellendítésén munkál.

Nekünk szükségünk van olyan emberekre, akik nem húzódnak a közéleti szereplésből vállalkra nehezédő tehertől, akik az egyéni kényelmet hajlandók feláldozni a közérdekért, kiket nem a stréberkedés hajt a közéleti szereplés terére, hanem a közjó önzetlen szeretete.

Pár önzetlen, lelkes férfi buzgalma teremtette meg a modern magyar irodalmat és csak ilyen önzetlen lelkes buzgalom lesz képes a vidék szellemi életét függetleníteni a fővárosétól, ami a magyar kultúra elsőrangú érdeke.

Vértesi műve mely ennek a törekvésnek egyik bizonyossága, saját kiadásában, Zomborban jelent meg, ára 2 korona.

F. P.

Szeretet ünnepén.

*A szeretetnek nagy ünnepén,
Mikor az angyalok földre jöttek
S dicséreteket énekeltek:
Itt maradt egy angyal.*

*Mint a csillag, ruhája fénylett,
Az arca tiszta hófehér
Haja sötét volt, mint az alkony,
S az ajka piros, mint a vér.
Szemében szent tűz, égi fény,
Milyet nem áll ki földi lény.*

*... Mint szellő, lebbent el a hajnal...
A földön itt maradt egy angyal.*

*Szeme sugárzott... arca fénylett...
Bűbájos lénye megigézett
S csak odaestem lábaihoz én.*

*... Szerelmet kellő csábos arccal
Az ég és föld nagy ünnepén:
Érzem, hogy itt maradt egy — angyal!
Gombos Ferenc.*

HIREK.

— **Lapunk kései megjelenése miatt** olvasóinknak szíves elnézését kérjük, annyival is inkább, mert szorgos elfoglaltságunk miatt nem tehattünk eleget kötelességünknek. A többi számokat lehetőleg rendes időben fogjuk megjelentetni.

— **Pályázati hirdetés stenogrammversenyre.** A „Sárospataki Főiskolai Gyorsíró Egylet” megalakulásának 30 éves jubileuma alkalmával országos stenogrammversenyt hirdet a Gabelsberger-Markovics rendszerű levelező vita-gyorsírásra. A pályázaton részt vehet bárki, aki tagja, vagy már tagja volt valamelyik középiskolának vagy egy ennek megfelelő intézetnek. Okleveles gyorsíró tanítók a pályázaton nem vehetnek részt, nemkülönben a „Sárospataki Főiskola Gyorsíró Egylet” ez évi tagjai, vagy legalább is a három első díjra nem számíthatnak. Pályázati feltételeket az egylet elnöksége a következőkben állapította meg. I. Pályázat. 1. Leírandó az egykori sárospataki diáknak, Kossuth Lajosnak, 1848 július 11-ikén, a haderő megajánlása ügyében tartott beszédének egy része; és pedig a „Magyarkönyvtár” 36-ik számában a 29 lapon: „Ezen tett uraim!” stb. bekezdéstől a 36-ik lapig terjedő, „Magyarországot a poklok kapui sem fogják megdönteni”-ig terjedő részlet. 2. A szöveg, a negyedrért alaku jobbról 4 cm. széles margóval ellátott irodai papir egyik (első) oldalára, fekete tintával írandó. 3. A leírt szöveget fedőlappal szükséges ellátni, amelyre a pályázók csupán a jelligét kéretnek felírni. Nem jelligés pályázatot az elnökség nem vehet számba. A jelligés kovertbe helyezett név alá szükséges kiírni *a.* helyes nevet és foglalkozást! *b.* kitől tanult az illető gyorsírást s mióta? *c.* melyik gyorsíró egyletnek tagja? *d.* vett-e részt már gyorsíró versenyen, hol s milyen eredménnyel? 4. A versenyen való részvételi díj 50 fillér mely összeget a pályázattal együtt, bélyeg alakjában is beküldheti a versenyző. II. Pályadíjak. a levelező s gyorsírási fokon egyenlőek: és pedig I. díj egy drb. 20 koronás arany s oklevél. II. díj egy drb. 10 koronás

arany s oklevél. III. díj díszkönyv s oklevél. IV. díj oklevél. V. A legszebb stenogramm díja külön 10 koronás arany. VI. Női legsikeresebb pályázat díjja külön 10 koronás arany. VII. Olyan gyorsíró egyletek, amelyekből csoportosan érkeznek pályázatok, öt (levelező vagy vitafokon levő) sikeres pályázat után, szintén oklevelet kapnak. VIII. Az a gyorsírás tanár is, kitől a sikeres pályázók legnagyobb száma tanult, egyletünkétől dísz oklevelet kap s egyletünknek tiszteletbeli tagja leend. *A pályamunkák, 1909. május hó 7 ikéig, Kirner A. Bertalan ref. theológus címére küldendők be.* Sárospatak, 1909. január hó. a „Sárospataki Főiskolai Gyorsíró Egylet” tagjai, s ezek nevében: *Dr. Szabó Sándor* jogi dékán tanár elnök okl. gyorsírás tanár. *Kirner A. Bertalan* theol. ifjusági elnök, az „Orsz. Magy. Gyorsíró Egyesület” tagja.

— **A Hittanhallgatók Egyletének ifjusága** február hó 13-ikán tartja szokásos évi mulatságát, melyre a közeli napokban fognak szétküldetni a meghívók. A rendező bizottság teljes buzgalommal készíti elő a bálai sasonnak remélhetőleg egyik legsikerültebb mulatságát. Az elmúlt évek mulatságainak példája alapján joggal remélhetjük, hogy a mulatni vágyó vidéki és helybeli közönség most is szép számmal fogja felkeresni, hogy a kellemes emlékek egész tömegét vigye el onnan magával. Azokat, kik esetleges tévedés vagy feledékenység miatt meghívót nem kapnának, kérjük eziránti óhajukkal a rendezőséghez fordulni.

— **A magyar prot. theol. kongresszus ügyrendje,** mely kongresszus Kolozsváron febr. 3—5. napjain folyt le s amelyen theológiánk is képviselte magát négy kiküldöttel, a következő volt: 1. *Kálvin ünnepély:* *a)* Közének; *b)* Imádkozott: Vásárhelyi István (kolozsvári th.); *c)* Énekelt a theol. énekegylet. *d)* „Kálvin szelleméhez” írta és előadta Kövy Árpád (budapesti th.); *e)* „Emlékbeszéd” tartotta Eöri Szabó Dezső (budapesti szénior.); *f)* „Kálvin János emlékezete” írta és előadta Györék József (sárospataki th.); *g)* „Közének”. 2. *A tanácskozás tárgyai és előadói:* *a)* „Prot. Theol. Szövetség” előadta Victor János (budapesti th.); *b)* „Közlöny” ügye, előadta Erdős Károly (debreceni th.); *c)* „Kálvin emlékének 400-dos megünneplése és a Kálvin-alap,” előadta Marjay Géza (debreceni th.); *d)* „Theologusok külföldi útja” előadta Hubay Mihály (sárospataki th.); *e)* „Külmisszió” előadta Ruzsás Lajos (pápai szénior.); *f)* „Belmisszió” előadta Kárpáti János (eperjesi th.); *g)* „Belmisszió a theológusok között és által” előadta Sipos András (pozsonyi th.); *h)* „Szocializmus” előadta Mészáros István (soproni th.); *i)* „Theologus képzés és nevelés reformja” előadta Debreceni István (debreceni th.); *k)* „Záríma” tartotta Mészáros István (soproni th.). Részletesebb, a határozatokra is kiterjedő tudósítást a Szövetség hivatalos lapja, a Debrecenben megjelenő „Közlöny” fogja hozni.

— **A Sárospataki Főiskolai Jogászegylet** február hó 27-én rendezti kabaréval egybekötött tancmulatságát. A mulatság iránt úgy Patakon, mint a vidéken oly nagy az érdeklődés, hogy e mulatság a szezon legfényesebb mulatságának ígérkezik. Az érdeklődőket ezuton is tisztelettel meghívja a rendezőség.

Főiskolánk Ifjusági Egylete részben a Sárospataki Ifjusági Közlöny alapja, részben a beregszászi főgimn. felállítandó internátus javára Beregszászon február 6-án kedves és igen jól sikerült mulatságot rendezett. A művészi ízléssel összeállított koncertnek minden egyes száma élénk és zajos tetszésre talált s közülük nem egyet meg is ujjrattattak. A rendezés főérdeme Toldy Zoltán beregszászi ügyvédj. urat illeti, kinek a mulatság sikere ér-

dekében tanúsított szíves fáradozásaiért e helyről is őszinte köszönetet mondunk. Őszinte köszönettel adózunk továbbá házi gazdáinknak is, akik szinte keresett szíveséggel, igazi magyaros, szinte elképzelhetetlenül meleg vendégszeretettel voltak irányunkban. A mulatságra, melyhez hasonló sikerűt még Beregszász is alig látott, jegyeiket megváltották: Róth Gábor 5 K., Id. Janka Sándor 3 K., Somogyi Jenő és neje 6 K., Körmeny Ilonka (Spatak) 2 K., Dr. Fehér Lajos 1 K. Felülfizettek: N. N. 4 K., Tvaroska Mihály, Gyulay Dezső, Bartha Ödön 3 K., Toldy Ignác, N. N., Hausmann Jenő, Dr. Friedmann Samu 2 K. Dr. Ifj. Fedák István, Iván Jenő (Iske), Keczely Dezső, Sárkány Jenő, Faragó Vilmos (Bpest) 1 K. — Köszönettel nyugtázzuk.

A „Főgimn. Erdélyi Önképző-Kör“ által rendezett koncerttel egybekötött táncmulatság, mely a körnek első nyilvános fellépése volt, minden tekintetben a legfényesebben sikerült. — Mindjárt az első pontot a főgimn. vegyeskar „Gaudeamus igitur“-ját a közönség zajos tetszéssel fogadta; e tetszést csak növelte Novák Sándor főgimn. tanár úrnak páratlan humorú felolvasása a „Keszergő s boldog szerelem“-ről. Nagyon kedves pontja volt a műsornak a Bathó Lencsike, Zoltán, Béla s Jancsika által előadott operett egyveleg (összeállította H. Bathó J. főgimn. tanár), melyet a közönség elismerése jeléül háromszor is megújrazott. Novák Dezső Kiss Józsefnek „Kincses Lázár lánya“ c. költeményét adta elő szép sikerrel, majd Hidegkövy Margitka úrhölgy művészi zongorajátéka következett s a közönség derült hangulatát csak fokozta Rácz Ilonka úrhölgy kedves modorban és ügyes alakítással előadott „Bál előtt“ c. monologja. A műsornak egyik szép pontja volt a „Cinka Panna“ c. melodráma, melyet P. Nagy Pál szavalt el nagy hatással; dr. Végh János főgimn. tanár művészi hegedű-, Horváth Zoltán zongora- és Árokháti Béla cimbalom-kisérete mellett. A koncertet a főgimn. vegyeskar a „Finn nemzeti dal“-al fejezte be Jelen voltak a hölgyek közül: Asszonyok: Bem Lajosné, Borger Ignácné, Brzorád Rezsóné, Burger Ferencné, özv. Dercsényi Imréné, Feldmesszer Pinkászné, Fenczik Nikonné, dr. Gálos Rudolfné, özv. Haas Frigyesné, özv. Hidegkövy Elekné, Hodinka Ágostonné. Horváth Jánosné, özv. Jármy Lászlóné, Kaucsák Dánielné, dr. Kiss Sándorné, dr. Kondor Miksáné, özv. Keöpataky Gyuláné, Kötse Istvánné, Kun Ignácné, özv. Miskolczy Józsefné, Mogyoróssy Lászlóné, Nagy Lajosné, Novák Lajosné, Novák Sándorné, Niesner Ferencné, Papp Geróné, Pálóczy Józsefné, Pásztor Jánosné, Princz Dávidné, Radil Károlyné, dr. Rácz Lajosné, Rózsa Jánosné, Salacz Lajosné, özv. Szentpétery Jánosné, Veres Ferencné s Zelles Lajosné. Leányok: Acházt Emmuska, Bálint Ilonka, Barna Etelka, Blentner Annuska és Gusztika, Czapáry Ilonka, Dercsényi Ilonka, Hidegkövy Margitka és Vilma, Hodinka Irénke, Karczub Jolánka, Kiss Hilda, Lebovits Zelma, Majáta Annuska és Olgica, Miskolczy Erzsike, Novák Piroska és Rózsika (Cserépfalu), Papp Ilonka, Pálóczy Ilonka (Mád), Pásztor Ilonka és Mariska, Rácz Ilonka, Salacz Boriska és Irénke, Szappanos Annuska (Kolozsvár), Szepessy Margitka, Szepsy Bétike és Sárika (Bodrogkeresztúr), Szinyey Boriska, Viki és Vilma, Szivos Irénke, Untener Sárika, Veress Ilonka, Veress Jolánka és Margitka (Dombrád), Vitek Ilonka, Zsoldos Etelka, Emmuska és Ilonka. Jegyeiket megváltották: özv. Herceg Windischgraetz Lajosné 10 K. Végh László 10 K. Radácsi György, Neumann Péter 5 K. Maller Sándor, Pavletits György 4 K. özv. Zsindely Istvánné, Körmeny Ilonka, Dr. Csiky Kálmán, Harsányi István, Trócsányi Bertalan,

Zilahy Kiss Jenő 2 K. Felülfizettek: Dr. Kun Zoltán 8 K. Szinyei Gerzson, Mogyoróssy János 5 K. Alexander Béla 3 K. Nagy Gáborné, Zsoldos Benő, Dombly László, Kötse István, Radil Károly. Princz Dávid, Kun Ignác 2 K. Kéry István. Pálóczy József, ifj. Szabó Zsigmond. Szentpáli Péter 1 K. Brozorád Kornél 30 fill. Nemes Béla 10 fill. A mulatság bevétele 635 kor. 10 fill. kiadás 301 kor. 77 fill. tiszta jövedelem 333 kor. 33 fill.

— **Előfizetéseiket beküldték:** Peti Lőrinc, (Bürös) 4 K., Barcsa Edre (Füzérradvány) 4 K., Bacsó Balázs (Rásony) 4 K., Körjegyzőség (Lak.) 4 K., Kóta Lajos (Abaujvár) 2 K., Erdős Endre (Tiszapolgár) 4 K., Barabás Terka (Kocsord) 2 K., Tóth István (Eger) 6 K., Moldován Zoltán (O. Tolcsva) 4 K., Lebovics Henrik (Spatak) 4 K., Ilyés János (Átány) 4 K., Keresztyén István (Szerencs) 4 K., Végh László (Spatak) 4 K., Kérészy István (Spatak) 4 K., Barabás Emma (Fényeslitke) 4 K., Fazekas Erzsike (Spatak) 4 K., Biringer Gyula (Agárd) 2 K. Köszönettel nyugtázzuk.

Alkony.

*El-elmerengek még a múlton,
Ahogy a szívem allatom.
Még könny rezeg a két pillámon,
Ha rád gondolok angyalom.*

*Ha látlak szembejöni vélem:
A szívem még meg-meg remeg
És félénken húzódok félre,
Miként egy megriadt gyerek.*

*Mint égető tűz jár keresztül
Egy rámtévedt tekinteted;
Sóvárgok érted, ha nem látlak,
Mint napfény után a beteg.*

*De érzem: haldokló szerelmem
Utolsó vergődése ez:
S jön a lemondás éjszakája,
Mely vágyat s mindent elfedez*

Poéta.

Szerkesztői üzenetek.

B. J. Csarnahó. El voltunk foglalva és azért nem küldhettük. Irásodat azonban máskor is szívesen látjuk.

B. S. Helyszűke miatt csak a jövő számban fogjuk hozni.

L. J. Van benne valami. Egy kissé átjavítva talán jönni is fog. **Egyetemi Lapok szerkesztősége** Kérünk benneteket, hogy K. Szász Béla joghallgatónak, a Sorompó Liga ügyvezető alelnökének címét velünk tudatni szíveskedjete.

T. M. Ároktő. Néha-néha gondolhatnál ránk is, mert bizony írásaidra nagy szükségünk lenne Kápláni dolgozatodat még nem találtuk meg, de ha megkerül, azonnal megkapod

Ismerd meg saját elmédet s kezdednél lesz a kulcs minden ismerethez.

Isten a lét és gondolat.

Az ember a természet szolgája és magyarázója.

GOLD MÓR

üveg és porcellán-üzletében kaphatók
legfinomabb s legértékesebb

dísz tárgyak, majolikák, tálcák,
finom metszésű poharak, tükrök,
lámpák stb.

Minden darab valóságos
≡ műtárgyat képez! ≡

Ajánljuk olvasóink figyelmébe és pártfogásába városunknak e tekintetben páratlan
===== és egyedülálló üzletét. =====

IFJ. DANCZIGER JÓZSEF

ajánlja dúsan felszerelt s a napi legújabb divatokkal folyvást lépést tartó

rőfös, férfi és női
===== divatüzletét. =====

A legelegánsabb

gallérok, keztyűk, cipők, mindenféle férfi- és női divattárgyak a legnagyobb választékban és a legolcsóbban kaphatók.

A legversenyképesebb árak és szolid kiszolgálás!

Kérje ingyen

és bérmentve magyar nyelvű, gazdagon illusztrált főrajgyékemet, 3000-nél több rajzzal, mindennemű nikkell-, ezüst- és aranyórák, valamint mindennemű szolid arany és ezüst áruk, hangszerek, acél- és bőráruk stb.-ről eredeti gyári árban.

Nikkel remontoir óra K 8.-
System Roskopf patent óra K 4.-
Svájci eredeti system Roskopf patent K 5.-
Bejegyzett „Bas Roskopf“ nikkell-em. K 7.-
Ezüst remontoir óra „Gloria“ művel K 4.-
Ezüst remontoir óra dupla ledével ... K 12.-
Ébresztőóra K 2.90, Konyhaóra K 2.-
Schwarzwaldi óra K 2.80 Kakukóra K 2.50
Minden óráért 8 évi irásbeli jótállás. — Nincs esen kockázat! Becserélés megengedve, vagy a pénz vissza!

KONRAD JÁNOS

Első órágyár és szétválogató üzlet, Brúx 1256 szám. (Csehország.)

FELDMANN J.

elvállal és készít a legfinomabb kelmékből a legújabb divat szerinti öltönyöket, téli kabátokat stb. Kitűnő szabás!! ===== Előnyös fizetési feltételek!

— Sárospatak, Kossuth-utca. —

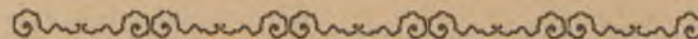
Tisztelettel tudatom a n. é. közönséggel, miszerint a HALTENBERGER-féle ruhafestő- és gőzmosó gyára, — mely e nyáron nagyban bővítve lett — teljesen felépült már és a szállítások sokkal rövidebb idő alatt lesznek eszközölhetők, mint ez eddig.

Ez év elején az építés tartama alatt több esetben a szállításkor felmerülő nehézségek folytán a munka a szokottnál több időt vett igénybe, ezentúl azonban a munka nem szenved már fennakadást.

Az őszi idény alkalmával tisztelettel kérem, hogy a fdtendő s tisztítandó ruhákat, szörmeneműeket, bőrkabátokat stb. lehetőleg mielőbb beküldeni kegyeskedjék.

kitűnő tisztelettel:

KLEIN MIHÁLY.

Finom, divatos és kifogástalan szabású ruhák
egyedül csak

Weinberger Sámuel

szabó üzletében készülnek. Sárospatak, Kossuth-utca.

Olcsó árak! ===== Pontos és kifogástalan kiállítás

D i á k o k n a k kedvező fizetési feltételek

Zemplén vármegye legrégebb és legelsőrendű polgári és papi szabó-üzlete és gyapjuszövet gyári raktára =====

Lászlófi Henrik

Sátoraljaújhely.

≡ Mindenféle polgári és papi öltönyök mérték után a legfinomabb hazai és külföldi gyapjuszövetekből a legelegánsabb kivitelben készíttetnek.

≡ Főiskolai hallgatóknak és tanulóknak kedvező fizetési feltételek.

≡ Kívánatra egy levelezőlapra való tudósítás esetén bármikor kész Sárospatakra a megrendelések fölvételére kellő mintákkal ellátva átutazni.

Olcsó árak. ===== Kifogástalan szabás.

≡ Pontos és figyelmes kiszolgálás. ≡

HEGEDÜS ES SÁNDOR

protestáns irodalmi könyvkiadóhivatalában

DEBRECENBEN

Megjelentek és kaphatók:

- Eröss Lajos:** *Apologetika.* Ára vászonkötésben 8 korona.
Eröss Lajos: *Budhista katekizmus.* Subhadra Bhikschu németre fordított munkájából magyarra fordítva. Ára füzve 2 kor., vászonkötésben 4 korona.
Sz. Kiss Károly: *Estéli órák.* I. Ára füzve 3 korona. Vászonkötésben 5 korona.
Jancsó Sándor: *Kálvin János élete és egyházpolitikája.* Ára füzve 2 korona. Vászonkötésben 4 korona.
Nagy Károly: *Kálvin theológiája.* Ára füzve 3 korona. Vászonkötésben 5 korona.
Babay Kálmán: *Ravatal mellett.* I. Ára vászonkötésben 6 korona.
Nyáry Pál: *Szoros kapu.* Ára füzve 4 korona, vászonkötésben 6 korona.
Jánosi Zoltán: *Papi dolgozatok.* III. (Közönséges egyházi beszédek.) Ára vászonkötésben 6 korona.
Mitrovics Gyula: *Papi dolgozatok.* III. Ára vászonkötésben 7 korona.
S. Szabó József: *Debreceni Lelkészi Tár.* (Gyakorlati Ref. Papi Lexikon.) VI. Ára vászonkötésben 10 korona.
Zsiray Károly: *Kongrua kézikönyve.* Ára füzve 1 K 50 f.
Konfirmációra való káté. Készítette Sz Iapp István. Közrebocsátotta Révész Bilint. Átdolgozta S. Szabó József. Ára 30 fillér.

Orgona és harmonium gyár

gőzerő hajtás és villamos világítással berendezve.

ORSZÁGH SÁNDOR ÉS FIA

cs. és kir. udvari szállítók

Rákospalota (Budapest mellett).

Alapított 1861. évben.

Az 1885. évi országos kiállításon „nagy dísz oklevéllel“ (első díj) és „Ferencz József lovagrenddel“ az 1904. évi veszprémi kiállításon „arany éremmel“ (első díj), az 1906. évi kassai kiállításon „dísz oklevéllel“ (első díj) kitüntetve, azonkívül számtalan kitüntetés és elismerés. Ajánlják kitűnő hangú és szerkezetű, főleg a legújabb légnymatu

nál több új orgona lett szállítva. Raktáron kiténő hangú harmoniumok minden nagyságban. Harmoniumok tetszés szerinti rajz és változat összeállításra rendelkezésre készülnek. Tervezeteket és rajzokat kívánatra küldünk.

(pneumatikai) orgonákat, melyek rendkívül könnyű játékmód és a változatok egyszerű kezelése mellett, az időjárás minden viszontagságainak ellenállnak. Szolid munka és jutányos árak. Kisebbségben készletben vannak. Eddig 700-

Pontos és legjobb órák 5 évi jótállás mellett!

Egyházi szent edények

úrvaesorai-kelyhek, keresztelő-kannák,
borkanesók, china-ezüst disztárgyak,

arany s ezüst ékszerek

evőeszközök, részletfizetésre is.

Javításokra és vidéki megrendelésre különös gondot fordítok.
Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

Polgár Kálmán

műórás és ékszerész Budapesten, VII., Erzsébet-körnt 29. szám alatt.

A református egyházak szállítója.

SÁROSPATAKI IFJUSÁGI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ:
KÓRÉH BÉLA.

FELELŐSZERKESZTŐ:
GYÖRÉK JÓZSEF.

MUNKATÁRSÁK:
FODOR PÁL ÉS KOMENDOVITS GYULA.

SÁROSPATAKI IFJUSÁGI KÖZLÖNY

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJUSÁGI EGYLET.” — MEGJELENIK HAVONKÉNT EGYSZER.

<p>Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, széniári hivatal. Kiadóhivatal: Sárospatak, „Ev. ref. főiskolai könyvnyomda.”</p>	<p>Főszerkesztő: KÓRÉH BÉLA. FŐMUNKATÁRSÁK: FODOR PÁL, KOMENDOVITS GYULA.</p>	<p>Felelős szerkesztő: GYÖRÉK JÓZSEF.</p>	<p>Előfizetési ár: Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona. Az előfizetési összegek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségének küldendők.</p>
---	--	---	--

TARTA LOM. Komendovits Gyula: *Iparvédelem és ifjúságunk.* — Nagy Lajos: *Bücsü.* — Borbély Sándor: *A vén korhely dala.* — T. P.: *A modernnek.* — Györék József: *Haza jöttem ismét.* — Koréh Béla: *A szabadság ünnepe előtt.* — Matolay Viktor: *Tündérrege.* — Kun Zoltán: *Mózes negyedik könyve 22–24. fejezeteinek izagógikai méltatása.* — László Sándor: *Anyám imakönyve.* — Trócsányi Dezső: *Ütközetben.* — Egyleti élet. — Hírek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Iparvédelem és ifjúságunk.

Három évvel ezelőtt a nemzeti felbuzdulás korszakában tömegesen alakultak meg a magyar ipart fejleszteni, pártolni célzó intézmények, társulatok. Nem nagy reformokat, nem nagy ugrásokat akartak a gazdasági életben, mert miként a természetben nincs ugrás, úgy a gazdasági életben sem lehet, de fejlődést, lassú bár, de biztos fejlődést akartak biztosítani a magyar iparnak, amelynek most Magyarországnak iparos államává való átalakulásakor életszükséglete a támogatás. Átalakulásnál pedig a cél az, hogy az lassan, lehetőleg rázkódtatások nélkül menjen végbe. Főleg a gazdasági életben fontos ez, mert a gazdasági élet rendjétől, annak rendes, normális fejlődésétől függ főleg az állami élet helyessége és az állami lét biztonsága. Vizsgáljuk meg a legreformerebb nemzetek működését, a gazdasági életben azok is csak fokozatos fejlődésre törekszenek.

Mindnyájan tudjuk, hogy ez volt célja a tömegesen megalakult Tulipánszövetségeknek, Sorompó Ligáknak s igazán kétségbe kell esni az embereknek, ha ezek jelenlegi működését, szűkebb térre szorítkozva, a vidéki ily irányú egyesületek jelenlegi működését vesszük szemügyre.

Szinte kénytelenek vagyunk igazat adni annak a mondásnak, hogy a magyar ember lelkesedése csak szalmaláng, amely fellobban és elalszik. Mert az ily irányú egyesülések élete vidéken igazán csak kettő: megalakulás és lassú megszűnés.

Specialiter vizsgálva, a Sárospataki Főiskolai Ifjúsági Sorompó Liga működését, a következőket tapasztalhatta az ember: megalakul-

kult, hivatalos pecsétet és hirdető táblát készített és — „nem működik“.

Tudom, nagyon jól tudom, hogy ez a „nemtörődömség“ nemcsak az ifjúság hibája, tudom, hogy ez a magyar társadalomról ragadt a szűkebb főiskolai ifjúsági társadalmakra, tudom, hogy a társadalmi, az aktív társadalmi életnek Sárospatakon is, mint mindenütt a kisebb városokban sok akadálya van, tudom, hogy nehéz feladat ez oly társadalomban élve, mely mint egy beleélve magát a múlt s főleg a közelmúlt már megszokott panaszhangjaiba, oly közömbös minden közügy iránt, hogy feleslegesnek lát minden változtatni törekvést, mert ez így volt és ennek így kell maradni, — de mindez nem ok arra, hogy így gondolkozzék az ifjúság akkor, midőn a cél előmozdítása csak csekély jóakaratot és némi fáradságot kíván.

Ilyen körülmények között, még ha nem állanánk is gazdasági átalakulás előtt, arra kell törekednünk, hogy az átalakulással velejárázó rázkódtatásoknak, amennyire tőlünk tellik, elejét vegyük, illetőleg azokat kissebbítsük. Ki kell állnunk a forumra és rámutatnunk a tizenkettedik órában végzendő munkára és végeznünk azt.

A XX. század a reklámok kora. Mindennek propagandát kell készíteni. Akciót kell indítanunk a „magyar ipar“ pártolása céljából, meg kell kezdeni ismét a bolti agitációt, mint a Liga megalakulása idejében.

A tapasztalatok azt bizonyítják, hogy csak az olyan akció ér valamit, amelynek az életben nyoma van, amely tud is pozitív eredményeket felmutatni, nemcsak — „akar“.

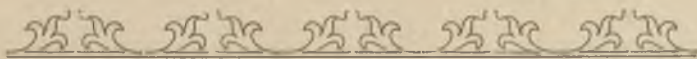
Mindezeket azonban nem vádképen írom, ez egyszerűen a tény megállapítása. Mégis felkellett hoznom azért, mert közeledik március 15-ike, a szabadság ünnepe és ezt ifjúságunk nagyobb keretekben, ünnepélyesebben készül megülni, mint máskor. Jussón hát eszünkbe a lelkesedés közben is, hogy Magyarországot ma, midőn a szabadság már megvan, csak a tettek hazafiságával lehet azzá tenni, amivé a 48-iki hősök életük, vérük feláldozásával akarták tenni.

Ennek egyik módja a „magyar ipar“ pártolása.

A vezéreszme ez legyen hát nálunk: Bárminő ipari védelem a jelenlegi semmiféle helyett.

Sed debuisset pridem!

Komendovits Gyula.

Búcsú.

Most, hogy közel érzem a halálot, csak most tudom igazán szeretni az életet. Eddig csak játszottam a halál gondolatával. A halálos ágy ezer gondoljai és rémképei között fanyar egykedvűséggel, szinte nyugalommal vártam a pillanatot, amely eljő biztosan, elkerülhetetlenül; amely nekem az utolsó lesz. Az utána jövők már nem lesznek az enyéim, és én se leszek az övék; ekkor nekem már nem lesz semmim és nem lesz senkim, és én se leszek senki, csak semmi. Már látom közeledni ezt a pillanatot. Úgy, mintha a sírásra fakasztó feketeséggel elborult égboltozat alján egy vakító fényű csillag tűnnék fel, egy csillag, amely a nagy sötétségből úgy tekint rám, mint egy szem, egy emberi szem, egy csillag, amelynek a tündöklése a szívekbe, a vesékbe nyilallik, de amelynek csak fénye van, melegsége nincs, sőt fagyasztó hidegséget áraszt. És ez a csillag, egyenesem felém tart. És most kezdek félni, rettegni ettől a pillanattól.

Igen, félek a halál pillanatától. De nemcsak ettől a pillanattól félek. Ennél még félelmesebbek az utána jövők, a semmiség. Élni szeretnék! Minden erőm már csak az élni akarás. Én, aki nem éltem soha, akinek az élet mindig olyan kínosan nehéz volt, az út pedig, amelyeken jártam, olyan igen sáros, — én nem akarok meghalni, mielőtt nem éltem volna, mielőtt nem tobzódtam a szép, a gyönyörű életben, mint a méh a virágok mézében! . . . de vége, vége már mindennek!

Szeretnék tovább vándorolni az idő mérhetetlen síkján, — nem! vissza szeretnék repülni csak húsz mértfölddel is, oda, arra a helyre, abba az időbe, amikor álmaim, reményeim és vágyaim bimbói fakadoztak!! Amelyeket kegyetlenül elvert a jég. . . De az én állomásom már itt van; tovább nem mehetek. Ez a zakatoló óra ott benn, nemsokára utolsót fog dobanni, és ha egyszer lejárt, többé felhúzni ezt nem lehet. És aztán?? . . . És aztán nem fog történni semmi. Rám nézve legalább nem. Hogy a tanártársaim Lóránt Sándor kollegájuktól többé vagy kevésbé érzékenyen fognak-e elbúcsúzni a sírgödörnél és hogy a tanítványaim sírni vagy örülni fognak-e, — nekem az akkor már mindegy leszen. Most nagyon jól esnék a válás. Most még tudnám viszonzni a baráti kéz búcsúszorítását, most még tudnám érezni a hála könnyeinek melegét. De akkor? . . . Hisz akkor már vége lesz mindennek. Vége, kegyetlenül vége. Ez az árva szív, melyben a legviharosabb érzelmek vertek tajtékzó hullámot, akkor ugye már nem fog érezni? Akkor megtudom majd azt is ugye, hogy mi a csend és mi a nyugalom?

De hát csakugyan vége lesz mindennek? Vége, ugye vége?! Az emberek és a barátok, akik már most is így elhagytak, igen könnyen tudnak felejteni. A verseim közül egynémelyiket olvasni fogják, vagy gimnásista diákok tán el is szavalják, sőt olyan is akad, aki megérzi, hogy egy mélyen érző, szenvedő szív beszél.

De hogy ez a szív valójában mit érzett és mennyit szenvedett, hogy ki volt Lóránt Sándor, azt nem fogja tudni senki. Milyen édes is lesz ott elfelejtve, zavartalan csendességben megpihenni, — ahol többé nem fáj semmi!

De hát miért ilyen korán? Mi lesz az én vetésemből? Más fogja learatni ugye? Vagy egyáltalán nem is hoznak termést? Hát csak azért éltem, hogy remélni és lemondani megtanuljak? Óh ez irtózatos! Most már ugye nem áll a lemondás útjában a reménységnek egy szilánkjára se!

Vége, vége van hát mindennek! . . . Óh ez a vég olyan szomorú, olyan keserű. Szomorúbb, mint a sírás, keserűbb, mint a könny.

Ideje volna tán megírni a végrendeletemet. Dehát miről? Nincsen miről, és nincs kinek. Az én végrendeletem lemondásból és elbúcsúzásból fog állni. Lemondani, — amit egész életemen át nem tudtam megtanulni. Pedig igen szigorú tanítómasterem volt, aki mindennap ezzel gyötört. Maga az élet. Rosz tanítvány voltam. És most mégis le kell mondanom . . . mindenről. Harmincöt év közül tizenötnek az álmairól, reményeiről, húsznak az öntudatos, céltudatos terveiről. Egyenként kell őket kitépni a lelkemből. Óh! ez roppant siralmas, könnyekre fakasztó. A kirángatott csemeték gyökerével együtt szakad a föld, amely szülte, táplálta, nevelte őket.

Az elbúcsúzás még szomorúbb.

Isten veled! te proteusz-alakú, kaméleon színű, kiismerhetetlen Élet! Hozzáam kegyetlen, mostoha voltál mindig, de azért szerettelek. Szeretlek most is, és ragaszkodom hozzád utolsó lehelletemig. Te akarsz elhagyni, és érzem, már tudom, hogy el fogsz hagyni. Ez így volt mindig. Azokhoz voltál kegyetlen és hűtlen, akik legjobban szeretted és akik a legelkeseredettebben ragaszkodtak hozzád. Igaz, tőlem nem búcsú nélkül távozol. Félelvi búcsúnak már csak válás lehet a vége.

Isten hozzád! legjobb barátom. Aki hozzám örömben, bánatomban mindvégig hű maradtál, aki annyiszor megvigasztaltál, aki annyiszor megkönnyítetted túlaradt, vagy túlterhelt lelkemet, Isten veled te szürke pennaszár! Álmatlan éjszakák, álmokkal telt nappalok szóval, de beszédes tanúja, Isten veled!

Isten veletek! ti valóságsszüjtele, álomszötte mesék. Ti oly jók voltatok és olyan jók vagytok, hogy megőriztettek sok édes vagy szomorú órámnak az emlékezetét. Virágok vagytok egy tavaszi zöld réten, — és a színetek oly pazarul különböző. De a derült, mosolygó, nevető színeknél gazdagabb a gyász és fájdalom bánatos színe. Sok van közöttetek idegen fénykép is, melyeken a kiáltó nyomor, a jajgató fájdalom és a könnyező részvét látható. Isten veletek! Ti itt maradtok és beszélni fogtok egy érző szívről, mely sokat szenvedett önmagáért, de sokat szenvedett másokkal és mások helyett is.

De hát veletek mi lesz, ti félbenmaradt álmok, ti sejtelmes mesék, kiknek nem volt alkalmatok a megszületésre. akik vártatok mindedig az idők teljességét, akik itt repkedtek, itt zsongtok körültem tarka pillangóként?! Árván maradtok ugye, árván, apátlanul s nem lesz aki gyámolítson, nem lesz aki fölneveljen?! S a szellő, mely engem magával visz, a ti gyöngye, lehellet testeteket is elsodorja s beletemeti a megsemmisülés tengerébe. De hisz' a lélek örök, a lélek halhatatlan. Ti az én lelkemnek édes, szívről szakadt gyermekei vagytok, a ti osztályrészetek nem lehet a halál, nem lehet a megsemmisülés! Hát hová lesztek, hová repültök, melyik világrészben találtok egy rokon lelket, amely befogadjon benneteket? . . . Nem, ti nem hagytok el ugye-e? Ti velem maradtok, velem jöttök és az én csen-

des magányom unalmát fel fogjátok vidámitani ugye!... Fogtok mesélni napsugárról, szép lányokról, a csókról, a dalról, a szerelemről, — mindarról, ami boldogság, ami élet. . . Csillagos estéken, a szerelem óráján elrepültök holdsugár szárnyakon a legszebb lányhoz — tudjátok az utat, jártatok ott sokszor — s elmondjátok néki az én álmaimat, amiket ott lenn fogok álmodni, beszéltek neki egy porladó szívről, mely még halálporában sem szűnt meg szeretni. . .

Szédülő fejjel, szédülő szívvel a szerelemről álmodozom. Arról a szerelemről, amit én nem ízleltem meg soha, — és már nem fogok megízlelni. Óh milyen nehéz erről lemondani! Óh milyen keserű az Eletnek búcsút inteni! Csak az tudja ezt, aki már várta egyszer randevura a halált!

Pedig én szerettem A szívem mindig izzott. De akit én szerettem, az mást szeretett; aki engem szeretett, azt én nem szerettem. A szerelem pedig két szerető szívnek az egybeforrása.

Vannak szívek, melyeknek egész élete kín, epedés, kárhozat, amelyek a megváltó szerelem boldogságát nem érezhetik soha. Ez az életnek legnagyobb tragédiája.

Az én tagédiámban most jött volna, — talán jött volna az igazságszolgáltatás, a kiengesztelődés, a megváltás. De most már késő. Most már vége, mert már mindennek vége. Az én szerelmesem, az én utolsó, az én félelmetes szerelmesem nemsokára itt lesz és elvisz magával — az utolsó randevura. Úgy félek ettől a randevutól. De mennem kell, mert megígértem régen, nagyon régen, az életem első pillanatában. És hiába kértem, hiába esengtem, Ó, az én félelmetes szerelmesem olyan kegyetlen, hogy jönni fog a kitűzött órának a megállapított percében — erős, és visz magával, acélizmú karjába emel. Olyan sebesen fog vinni, hogy én lezárom a szemeimet, nem látom az utat, nem tudok visszajönni, nem fogok többé visszajönni soha, soha. . . És Ő jön. Már érzem a közeledését. Balsamos álomba ringató illattal illatozó hírnökei már itt vannak. Érzem, itt szállonganak körülöttem, Hallom a zenéjét is. Valami örvénylő, forgatagos dallamot zengenek, valami fülbe-mászó, elkábító zenét. Már pattogzanak az idegek, már bomlanak az agy sejtei, — az illat bódít, a zene űrjít, — már szövédik a fátyol, a kábulat, az álom fátyola szemeim előtt. . . . És aztán meglep az álom, az örök álom; rám borul az éjszaka, az örök, a hatalmas éjszaka, a potnia nix! . . .

Ő jön. És aztán búcsút kell mondanom a napsugaras, virágokkal, szép lányokkal behintett világnak, az életnek, a szerelemnek, — mindennek és mindenkinek. De hát kinek? Hisz nincs senkim, magános kis szobámban árván, elhagyatva ülök most is. Nem, nem elhagyatva, nem hagyott el senki, hisz nem volt soha senkim! Mégis csak volt valaki? Egy életet emberek között társ és társak nélkül eltölteni nem lehet! — Igen! Voltak, s talán vannak is valahol; ez a kis szekrény itt ismerősökkel, jó barátokkal van tele! Jőjjetek csak elő, lássátok utoljára ezt a szegény fiút, aki utolszor néz most benneteket, utolszor beszél veletek. Ti ékesen szóló arcképek, emlékei, történetei az én életemnek! Jőjjetek elő egy-egy búcsúcsókra, mondjunk egymásnak egy utolsó istenhozzádot.

Ti vagytok legfelül; titőletek kell először búcsút vennem, akikhez éppen menni készülök! Apám! Anyám! Gondoltátok-e, hogy ilyen hamar viszontlátjuk egymást? Ugy-e nem. De én már megyek. Óh ti nagyon korán kibocsátottátok fiatokat annak a félreeső kis falunak kis parokhiájából az életnek rögös és gödrös útjára. Óh ti nagyon korán kibocsátottátok, aztán nagyon hamar

elhagyatok, itthagytatok, időnek előtte vezető nélkül hagyatok. És botorkáltam, bukdácsoltam. Mindenfelé, száz és ezer úton kerestem a boldogságot, de nem találtam. Most már fáradt vagyok, nem törtetek tovább. Megyek hozzátok. Várjátok! . . .

Edes, kicsi-kis Laurám, aranyos babucim, búcsút kell mondanom hát néked is! Sokan írtak már szép, csengő verseket a Laurákhoz. Én nem írtam hozzád, de jobban szerettelek, mint azok a többi poéták az ő Laurájokat. Jobban szerettelek, mint a te szép, szőke mamucid és a te derék, jóságos apukád. Vagy legalább is úgy. Tudod-e galambom, miért szerettelek én téged ennyire? Ugye nem tudod. Hallgass ide. Mondok neked egy mesét, amelyik valósággal megtörtént.

Volt egyszer egy kis hősszerelmes az élet színpadán. Volt egy gyönyörű, kis primadonna is; a hősszerelmes Madonnája. A hősszerelmes barna volt és kis bajusza fekete. A primadonna haja, ha rásütött a nap, úgy csillogott, mint az ezüst, és úgy fénylett, mint az arany. Ha látták egymást elpirúltak, lesütött szemökben égett a vágy és várták az órát, melyben mondhatnak egymásnak sokat és szépet. De jött a sors, a színpad direktora és elvitte őket egymástól messzi tájakra, hová nem ért el a sóhajuk sem.

És jött a tavasz, virultak a fák, lehült a falevél mint azelőtt, eljött a tél és el is múlt nem egyszer. De ők egymást nem láthatták soha. A hősszerelmesnek megnőtt a bajusza, fekete hajába már itt-ott fehér is vegyült, amikor végre megláthatta a Madonnáját, aki többé nem volt primadonna. Egy sokutcájú, zajos nagyvárosban, hol az emberek elveszítik egymást, ott lelte meg a hősszerelmes felvillant szemé a megijedt szőke Madonnát. Föléledt a mult, megnyíltak az ajkak és elmondták, amit egykor elrebegni annyira féltek. Az emlékek varázsa összehozta őket. A kis szobában csak a tűz pattogott, a félhomályban csak a két szempár ragyogott, melyeknek összevilanásában egy kifosztott múlt kért kárpótlást. A légben a nárdus, a tömjén, a szerelem minden illata terjengett, ezer kis kobold fűzte a láncot mind szorosabbra, s hozta a percet, amelyben csókok születnek. És . . . kinyílt az ajtó, szétfoszlott a homály, a te csókos ajkad ezt énekelte: „Mamucim, apuka virágot hozott.“

Eloszlott a varázs, a megrémült koboldok elrepültek, helyettök mamucid karjaiba repültél te, aki az ajkaira gyülemlert csókokkal téged halmozott el.

Ezóta szeretlek én téged olyan nagyon, édes, kis Laurám. Első szerelmem boldogtalanságáért nem vádoltam magam, megmaradt az olyan tiszta, szűzi, csóktalan ártatlanságban, min' meg kell maradni az első szerelmenek. Ezért és ezóta szeretlek. Ha valamikor boldog leszesz, igazán boldog, olyan boldog, amilyen boldogtalan voltam én, fogod-e sejteni, hogy mindezt én kívántam, én imádkoztam neked? Isten veled! Add át búcsúcsókomat a te drága mamucidnak is, az én Madonnámnak, aki megmarad előttem mindvégig Madonnának. Óh ha tudnátok, hogy Sándor bácsi búcsúzik, örökre búcsút vesz tőletek! Nem, nem írok róla nektek semmit, mert sírnátok és az nekem igen fájna. Megtudjátok majd egyszer úgy is. Akkor is nagyon korán lesz, mert akkor is sírni fogtok. De nekem az akkor már nem fog fájni. Isten veletek!!

Te édes angyal! ki maga vagy a jóság, a megtestesült szeretet és részvét, itt kell hagynom hát téged is! Óh mért oly későn találkoztunk?! Amikor már repültek a darvak, a fecskék, elhervadt az utolsó virág, s lehült a falevél! Érzem, hogy tenálad, teáltalad megtaláltam volna a boldogságot. És te, amilyen jó vagy,

amilyen jó voltál hozzám is, tudom, megadtad volna ennek az árva, összetört szívnek az igaz szerelem boldogságát, félig szeretetből, félig részvétből. De már késő volt, mindennek vége volt. Nem akartalak magammal rántani, szabadon hagytalak. A boldogságnak már búcsút mondtam, búcsút mondok hát neked is. Isten veled! Első, utolsó szerelmem Isten veletek!!

Isten hozzád te jó barát! Talán egyetlen barátom! Egyetlen, aki meg tudtál és meg akartál érteni. Talán azért leltük meg egymást, azért ragaszkodtunk egymáshoz olyan szerfelett, mert a világ egyikünket sem értett meg. Hol is vagy most? Emlékszem, állomásfőnök vagy. Milyen kegyetlen játéka a sorsnak! Te mindig mást értél el, mint amit akartál, másnak ismertek az emberek, más voltál megnyilatkozásodban, mint aki voltál. Reális-tának ismertek és idealista voltál; rád kiáltották, hogy nemzetközi szocialista vagy és a legfanatikusabb patrióta voltál; naturalistának tartottak és a lelked mohón vágyott a titkos, természetfeletti dolgok után; becsmérelted a költészetet, mesterségnek tartottad a versírást és magad ódákat, balladákat faragtál; csendes zavartalan életre vágytál és lettél állomásfőnök. Mert más állást nem kaptál ebben a fókaszűk világban, ahol olyan sok az eszkimó. Emlékszel-e még azokra a délutánokra, amelyeken együtt sétáltunk egy kis ablak alatt, — melyeken annyi sokszor kitekintett egy szőke fürtös, mosolygó baba, — s szóltuk a jövő szálait a közös ideál alakja körül, aki éveken át csalogatott bennünket, aki végül is mindakettőnket cserben hagyott!? Ugye erre nem szeretsz emlékezni te sem? Vagy az idő balzsama a te sebeidet is gyógyítani tudja!? Isten veled! Élj boldogul! Hogy a kórógyat már nem sokáig fekszem, erről neked se írok. Ne jöjj el a temetésemre. Tudom, nem könnyeznél, s megszólnának az emberek, akik csak sírni tudnak, érezni nem. Isten veled!

Itt vagy te is, te sötét tekintetű, vesékbe látó, szomorú fiú! A mi barátságunk nem tudott megerősödni, letört mint csemete. Te nem tudtál barátja lenni senkinek, neked se volt barátod senki. A teoriák, a rendszerek tengerén hanyódva maga voltál az ellenmondás, a rombolás, az örök tagadás. De mégse Lucifer voltál. Nem a rosszat tartottad jónak; előtted egyformán jó volt a rossz és a jó, egyformán rossz a jó és a rossz. Elvetted minden kritériumot, mert előtted minden dolog egyformán jó volt és egyformán rossz. Egy volt a születés és megsemmisülés, egy volt előtted az élet és a halál. Sok átvirrasztott éjszakák tépelődése után megpróbáltad a halált. Pedig kár volt, igazán kár volt ezt a szép homlokot egy esztelen golyónak szétroncsolni.

Ez a fakulásnak indult fénykép se mai keletű. Abból az időből való, amikor először barátot kerestem, akivel megoszom ifjúságom örömeit, bánatát, aki megértse repülő kezdő lelkemet, aki vezessen, vagy akivel együtt haladjak nem látott, csak sejtett célok felé. Ez a magas, nyúlánk fiú, szép, lányos arcával egészen megnyert és sokáig ámitottam magamat, csaltuk egymást a barátság nevében, amíg el nem szakadtam ifjúságom kizsákmányolójától, aki legszebb érzelmeimtől rabolt meg. De ekkor már csakugyan szakítanom kellett. A révpárt előtt állva biztosra vehető megválasztatásomat vártam, hogy megkérjem annak a lánynak a kezét, akiben élet-társamat feltatálni véltem. Ő mindezt nagyon jól tudta, — és megelőzött. Hamarosan elvette a leányt és vele kapta hozományul az én tanári állásomat. És most él boldogan, mint olyan ember, akinek sikerül elérni élete egyetlen célját, a nagy többség, a tömeg előtt való tetszést. Mert azok közé a rabszolga lelkek közé tartozik, akik örökös képmutatásukkal nemcsak az embereket,

hanem önmagukat is elámították. A mai kornak ezek a tucat-emberei.

Ugy húz az ágy! Olyan fáradt vagyok. Lankad az érverés, lankad a kéz.

Isten veletek ti többi jó fiúk, ti pajtások, cimborák! Isten veletek ti lányok, kiket utamba hozott az élet szele! Isten veletek ti fényképek, ti meg fogjátok őrizni az én életem történetét Dehát kinek és minek? Ha én elmegyek nem lesz semmi hivatásotok, semmi jelentőségetek, szerepetek; nem lesz senki, aki eltudjon olvasni, meg tudjon érteni.

A kályha tüze olyan szépen pattog, lobogása úgy hí bennetek. Ott jó, ott biztos helyetek lesz. Nem fogtok senkire nézni, mint néma kérdő, vagy felkiáltó jelek. . . . Nem hagytok el. . . . Jöttök velem. . . . Így. . . . Egymás után. . . . Isten veletek még egyszer! A viszontlátásra a nirvánában! . . . Jó éjszakát.

Nagy Lajos.

A vén korhely dala.

*Fényes kávéháznak márvány asztalánál
Ülök és hallgatom, mint húz a cigány;
A régi nótára újabb következik,
Hol bús az ének, hol pedig vidám.
Szárzafáján néha felzokog a nóta,
Majd vérpezsdítőn, szilajon, vadul
Egy ropogós csárdás vidám szava zendül,
S csengő kacajba, harsány zajba ful.*

*Kigyulnak az arcok, liktetnek az erek
Izzik a jókedv, patlog a vig élc,
Nógatja ivásra egyiket a másik:
„Pohárra pajtás addig amíg élsz!”
S mintha visszhang volna már zokog a nóta
Síró hangjával tele a terem,
Csapong azért a kedv s csak néhányan látják,
S csodálkoznak, hogy mi történt velem.*

*Elsáppad az arcom, fejem mélyre hajlik,
Fénylő szememből forró könny pereg,
Elébb csupán csak egy, majd sorba utána,
Fénylő gyöngyszemek, egész egy sereg. —
És jajong a nóta és zokogok én is
— Mind többen nézneh asztalom felé —
Zürzavaros hangok kérdezik köröttem:
„Hát ezt meg itten ugyan mi lelé?”*

*Hagyjatok barátim! Semmi bajom nékem,
Csak — tudja Isten! — megkapott e dal,
Hej! — Szerettem én is. Imádtam egy leányt...
A leány szép volt. Karcsú, fiatal.
Énekeltem néki, dalolgattam néki
Érzéseimet dalba foglalám,
Balga fővel hittem és sirva reméltem:
Vágyódó szavam megérti talán!*

*Híú remény volt csak. — Abrándok honába
Megtépett lelkem többé sose száll,
Teher és nyög immár vállamnak az élet,
S megváltóm lesz a csontkaru halál.
De addig is amig majd ő bekopogtat,
S győzelme díját néki átadom,
Előre készítem vasának az utat:
Abszintba folytom kinzó bánatom.*

Felfogadom sokszor nagy szent fogadással:
 Busulni, sírni többé nem fogok,
 A komor étellel felveszem a harcot,
 S nem irigylem majd, akik boldogok;
 Erős esküt teszek az Isten nevére,
 Hogy ajkam többé nem éri ital,
 Ujult ember leszek, munkakész és serény,
 S deres fejü bár, mégis fiatal

Hiába, hiába, nem enged a vérem,
 Lelkennek mélyén ég, izzik a vágy:
 Szürcsölni az italt, élvezni a mámort,
 Mely bús szívemben csábos képet hágy. —
 Ugy érzem ilyenkor, hogy ő van mellettem,
 S kéjjel csókolja likkadt ajkamat,
 És körülünk szerte édes tündér ujjak
 Földöntuli, szép zenét játszanak.

És hogyha ilyenkor felcsendül a nóta
 Vérforralóan, égőn szilajon —
 Eszembe jut minden régi, régi emlék...
 Nem vagyok ittas! — ez az én bajom.
 S ti pedig ilyenkor összenevetgéltek:
 „Hogy gubbaszt itten ez a vén legény!”
 Avagy szánakozva így szól egyikőtök;
 „Ne bántásatok, hiszen holtrészeg szegény!”

Borbély Sándor.

A modernek

— részlet dr. Haack Frigyes a 19. sz. művészete című művéből. —

Az irányzat számára, melyet ebben az utolsó fejezetben ismerünk, máig sincs más összefoglaló, általában értendő megjelölésünk mint: a modern irányzat. Sajnálunk kell, hogy a „modern” szó kellemetlen hangzású. Valami divatos külsőség és nyegleség csendül fel benne. És mindamellett modern irányzat minden nyegleségtől távol áll, a legnagyobb valódiságra, alaposágra és belsőség-(esség)re, sőt egész lényünkbe való művészi elmélyedésre törekszik.

A modern művészetet szigorúan tudományosan és valóban történeti hűséggel bemutatni úgyszólván legyőzhetetlen nehézséggel ütközik, hasonlíthatatlanul nehezebb mint bármely letűnt korszak művészettörténetét megírni. Nemesak az anyag roppant tömege és zavaros sokfélesége miatt és azokról alkotott ítéletek különbözősége miatt, hanem sokkal inkább azért, mert magunk is a mozgalom közepette állunk és e miatt lehetetlen egy kijegecesedett ítélethez kellő távolságot megnyerni. A következő fejtegetések tehát sokkal inkább mint az előzők kísérletnek tekintendők, oly kísérletnek, melyre a legtisztább tárgyilagosságra való törekvéssel vállalkozunk.

A görögök és rómaiak antik klasszikai művészete zárt — és miután a különböző keleti hatásokat egészen sajátyszerűen feldolgozta — egyuttal önálló egészet alkot. Hasonló a keresztyén germán középkor művészetéhez, bárha gyökerei mélyen visszanyúlnak az ó korba. A renaissance és az ebből eredő barokk és rokoko képeznek egy harmadik sajátyszerű, organikus egészet, amely ugyan nincs oly önálló, mint a másik kettő, mert főleg dekoratív tekintetben az antik formákat vette át vagy legfőlebb fejlesztette tovább. A XIX. század művészete ellenben nem képez zárt egészet, ha vannak is bizonyos az egészen keresztül húzódó néző pontok (melyeket a bevezetésben tárgyaltunk). A

XIX. század művészete inkább 2 alapjában különböző közre oszlik, amelyek között áthidalhatatlan űr tátong. Az egyik oldalon (hol eddig időztünk) eddig nem létezett eklekticizmus, a másikon, melyre most akarunk áttérni, valami — az egész művészettörténetben egyenesen hallatlan önállóság. Modernet teremteni annyit jelent, mint művészileg teremteni anélkül, hogy ennek feltételül kötnök valamely történeti stílus utánzását. Legalább így tűnik fel a dolog, ha az ember általánosságban nézi. Egyeseiben és szigorúan az eklekticizmus keretén belől is sok önálló művészi alkotás akad, más oldalról pedig a modernnek között is sok kölcsönzés és utánzás észlelhető. Sőt a látszólag áthidalhatatlan űr felett is számos összekötés létesíthető.

A klasszikus és romantikus művészet a gondolat művészete. Az eszmei tartalom, nem pedig a forma, a „mi” nem pedig a „hogyan” jelentős benne. A cél a legmagasabbra, a nagyra, a fenségesre, a monumentalisra irányult. A művészet az emberiség erkölcsi nevelésének szolgálatába állott, az irodalom, történelem és bölcsészet szolgálatává alacsonyult. Az eszméket, melyeket a szellemi élet más területeiről kölcsönzött, a rajzművészet legegyszerűbb eszközeivel: vonalkezelés és szerkezeti megoldás kiképzés útján fejezte ki. Az építészet beérte az antik, illetőleg a középkori utánképzésével. Cornelius, Rank és Schinkel voltak ennek a „gondolat” művészetnek főképviselei. A szin minden téren lenézésben részesült. A renaissance-kolorista-realista irányzat alatt már nem uralkodott kizárólag a „gondolat”. A forma új jelentőséget nyert. A forma mellett a szin ismét régi jogaiba lépett. Csaknem féktelen színészek élt Delacroieban. Pildy, Makart, Feuerbach bármily különböző irányba indultak is, egy közös vonás mégis van közöttük, hogy első sorban festők voltak és festők akartak lenni. Azonban a kétes háttérben még főnállott az összefüggés a klasszikus és romantikus műiránnyal. A tárgyi tartalom még erősen előtérben állt. A képzőművészet főérdeklődése még mindig királyokra, hadvezérekre, hősökre és szellemhősökre irányult, csak a zsánerben, akkor is csak leereszkedő modorban foglalkoztak az alsóbb néposztályok emberével, főleg a paraszttal. Továbbá a multtal való kapcsolatot épügy a kedvelt történeti anyag választásával, mint a régi mesterek technikája utáni törekvéssel fenn akarták tartani. Az építészet az olasz és német renaissance-ból táplálkozott, a műipar főleg az utóbbiból. A szobrászat terén is, hol eddig csaknem kizárólag az antik uralkodott, a renaissance lépett helyébe ideálul.

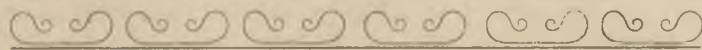
A modern irányzatnak alapul az a meggyőződés szolgál, hogy a művészettörténet megelőző korszakaiban minden kor saját nyelvén beszélt. Miért nem szól a 19. század saját nyelvén. Mire való csupán a történelmi emlékek között kutatni, miért ne merjük megkísérelni, hogy a sajátunkból önálló művészetet teremtsünk. Végre is így kísérlették meg azokat az érzéseket és érzelmeket, melyek saját korunkat mozgatták újonnan feltalált formáin, melyen művészileg kifejezésre hozni. A modern művészi mozgalom csupán nélkülözhetetlen alkatrészét képezi az általános modern szellemi mozgalomnak, amely minden téren, bölcsészetben, irodalomban, politikában egyaránt érvényesül. A modern művészet kifolyása és tükrö a modern időnek. Ez nincs oly szigorúan körülhatárolt eszményitől áthatva, mint pl. a középkor vagy a renaissance, sokkal inkább erősen hullámzó ellentmondások jellemzik. A jelen egyoldalról az „én” felszabadításáért küzd, mit megnyilvánulásához képest majd a személyiség heves fellobbanása, majd az individualizmus fokozódása, felmagasztosulása, megnemesedése gyanánt te-

kintendő. Másoldalról korunk, — mint még soha más, — kegyes egyenest vallásosan ihletett szociális együttérzéssel van tele: itt Nietzsche, amott Tolstoj! A legdurvább arisztokratikus gög és a szociáldemokratikus tömegérzés a két szélső véglet, amelyek között a modern erkölcsi felfogás ingadozik. Mindkét eszmény jellemzetesen kialakult a modern művészetben. Az egyéniség érvényesítésére irányuló vágy a művészek törekvéseiben alkotásaikra a különös, sajátzerű, egyéni bélyegét nyomja. És a kritika nem tud nagyobb dicséretet adni, mint az „egyéni“ jelzöt. Azonban ennek a törekvésnek túlhajtása a bizarrhoz vezet. Különösen a kézműiparban és az építészetben lehet a célszerűségnek kárára a teljesen ellenkező egyéni megoldás. (Individuálitás betätigung).

Hogy más oldalról erősen kialakult társadalmi, demokratikus, forradalmi elem rejlik a modern művészetben, az bizonyára el nem tagadható úgy, hogy nem csodálkozhatunk, hogy számos szóvivőjének gondolatmenete, mint pl. Van de Velde vagy a Segantinié egészen közelről érintkezik a szociáldemokratikussal. Ennek ellenére sem szabad a modern művészi törekvéseket pusztán a politikai szociáldemokratikussal parallel mozgalom gyanánt felfogni, amelynek szellemi szűkkörűségétől és egyoldalúságától a valóságban mennyei távolban van. A szociális eszme csupán egyik alapelve, a másik az egyéniség. *A modern művészetet áthutotta ugyan a szociális eszme, mégis magasan fölötte álló pompás, királyi jelenség.*

F. P.

(Folyt. köv.)

Haza jöttem ismét.

<i>Ébredő tavasznak</i>	<i>Mint mikor a szellő</i>
<i>Langy fuvalma szárnyal,</i>	<i>Susog a virággal,</i>
<i>S megériinti lelmem</i>	<i>Tele szerelemmel</i>
<i>Csókos illatával.</i>	<i>Tele boldogsággal:</i>
<i>Rá a szívem olyan</i>	<i>Úgy reszket a szívem,</i>
<i>Édes érzés járja:</i>	<i>Hogy kedvesit látja...</i>
<i>— Haza jöttem ismét</i>	<i>— Haza jöttem ismét</i>
<i>A mi falucskánkba.</i>	<i>A mi falucskánkba.</i>

<i>... Hej, oda künn mostan</i>	<i>... Istenem, mi szép is</i>
<i>Fény és illatár van!</i>	<i>Ez a mi kis házunk!</i>
<i>Napsugáros erdőn,</i>	<i>A tavaszra ill mi</i>
<i>Lombosodó árnyban.</i>	<i>Nem is igen várunk.</i>
<i>— De mit nekem mostan</i>	<i>De minek is várának</i>
<i>A tavasz pompája!...</i>	<i>A nagy boldogságba?...</i>
<i>— Haza jöttem ismét</i>	<i>— Haza jöttem ismét</i>
<i>A mi falucskánkba.</i>	<i>A mi falucskánkba.</i>

*Fényre, ragyogásra
Itten nem sok telnék,
Gazdag uri néppel
Hej, mégse eserélnék!
Házunkat nem adnám
Tenger gazdagságért,
Apámat, anyámat
— Az egész világot!...*

Györék József.

A szabadság ünnepe előtt.

Nehéz álmom lebegett hazánk felett. Miként a tél fehér világában kihál az élet, megszárad a fű és elhull a levél: úgy e hazában is hosszú időn keresztül vonaglott a lélek, haldoklott a jólét s nem volt egyéni szabadság. Önkény uralgott szentesített törvény helyett s a nép, mely szegény és rongyos volt, soha sem tudta: hol, mikor és miért kell elvéreznie?!

De, amikor már szinte ráhullt a nemzetre a koporsó-födél, jött a tavasz: a népek tavasza; fényugár jött az égből, hogy legyen a földön ébredés: nemzetek ébredése!

„Az ég — ah oly hideg korában! —
Írántunk hó mosolyra engede;
A négy folyó és három bérc hónapban
Kilebbent a tavasz lehellete.“

... Az ébredő nép széttörte rabbilincseit! Völgyek és halmok zengették az újjászültő ígét, mely szélvészként repült át a magyar rónán s visszhangzott Erdély sziklás bércei között és szállt, szállt az eget felé... „Öröm s reménytől reszketett a lég s fölkelte rabágja kőpárnáiról“ az elfojtott gondolat. „Föltámadott a tenger, a népek tengere“, igazságát, szabadságát követelte.

Az Isten, a mi erős várunk, megmutatta kegyelmét; megmutatta, hogy most is ő vezérli a magyar nemzetet, mint hajdan,

„Hozván őseinket füstnek fellegében,
Egre felpirosuló tűz-oszlop képében,
Véres viadalban.“

Köszöntlek s velem együtt millió, meg millió magyar köszönt: Szabadság napja!

Légy üdvözölve dicső nap, szép kikelet, március virága! Légy üdvözölve, hogy ujáteremtetted a romlásnak indult, hajdan erős magyart! Légy üdvözölve, hogy prófétát támasztottál nekünk, kinek szava mennydörgés volt az alvó szívek felett; vezért szültél, kinek szeméi, mint a tűznek lángja, hangja, mint sok vizek zugása és tekintete, mint a nap, mikor teljes erejében fénylik. Táborok nőttek, mint a fű a rónán s harsogott a dal:

„A magyarok Istenére esküszünk, esküszünk,
Hogy rabok tovább nem leszünk!“

... S lengett a trikolor győzelemről-győzelemre szállva. Légy üdvözölve március Idusa, nemzeti ideálok szent napja! Bár nem vagy törvénybe iktatva, de arany betűkkel vagy beírva a magyar nemzet történelmébe, be vagy és be lész vésvé mindig a tiszta érzelmű, nemes jellemű magyar ifjuság, legfényesebb — ábrándjaiba.

Az 1848-iki év március Idusának emlékét ünnepljük. Nem véres csaták győzelmi napja, hanem fényes, földfeletti nap ez! A magyar nemzet Géniuszai nemzeti ideálokból szöttek e napot s kiterítették hazánk fölé, mint egy rózsás hajnalt. Egész éven keresztül nyílt a mezők virága — hősök koszorujába, bár a végén vérből volt a rózsza. Mindig fényesen ragyogott a nap — a dicsőség napja! Lengjen háromszinű zászló a házakon, zengjen a „Hazádnak rendületlenül“ ajkainkon, esküdjünk honszerelmet, szeressük e földet, hol a virágok is szabadságról suttognak, hol bölcsönket ringatták, ahol eljátszottuk a gyermekkor ártatlan játékát, ahol először dobbant meg szívünk a szerelem hatása alatt s ahol egykor sirunk is domborulni fog. Ünneplésünk töltsé be a körülünk megzendülő levegőt!...

De nem elég a pusztá ünneplés; van az ünneplésnek egy másik mozzanata is: a munkás hazaszeretet. Nem szabad ünneplésünknek ezt az oldalát felednünk!

Szeressük a hazát, de ne elrepülő szavakkal, melyeket elsodor az idő, mint a szélvész a hulló falevelet; hanem szeressük hazánkat cselekedettel, hogy hű és méltó gyermekei lehessünk. Csak a munkás-hazaszeretet nyitja fel nemzetünk előtt a dicsőség, jólét és szabadság fényes templomát.

Szeressük a hazát! Ha hazánk elveszett, mindenünk elveszett. Terjesszük a világosságot, mert jól mondja Petőfi: „ha majd a szellem napvilága ragyog minden ház ablakán, akkor mondhatjuk, hogy megálljunk, mert itt van már a Kánaán!” Le van tépve az emberről az isteni kép, ha a szellemi élet homályba borul, de ha a leigázott nép lélekben megerősödik, nem marad lealázó szolgáncokban, széttöri billincseit, visszavívja szabadságát. Terjesszük tehát a szellemi felvilágosodást, mert a szellem napvilágánál járó népnek szolgálni s meghalni nem lehet; övé a szabad és dicső élet.

Szeressük a hazát munkával, cselekedettel! Ne feledjük, kié a föld, azé a haza. Nemcsak rettenetes csatákban kiomló vérrel, hanem munkával és szorgalommal is lehet hazát szerezni és védelmezni. Maholnap ki lesz a magyar kezéből csavarva minden, minden, még az ekeszarva is. Ime a magyar haza földje! völgyeiben itt apró patakok, üde források habjai ragyognak a nap aransugarában, ott virágok nyílnak — hősök homlokára; hegyeiben itt madarak dala ringatja a lelket az ábránd karjain, ott vas... békés munka eszköznek és ha kell: fegyvernek ellenség szívébe; rónáin itt a távol kékje ragadja meg lelkünket, ott az arany kalász megkoronázza a hű munkát... Mégis seregestől hagyják el gyermekei. Mennek nyugatra „uj hont keresni túl a tengeren.“ Mennek... és amint mennek, sir a magyar föld s a székely fenyves erdők sóhaja hallatszik. Ők mennek, itt hagyják e hazát, mely oly szép, mint egy mennyasszony; igen, szép vagy, mint egy menyasszony, ezért gyuladt szerelemre irántad e nemzet, oh hazám, ezért nem tudott tőled megválni egy ezredév vészes vihara dacára sem. Most mégis ezrével hagynak el gyermekeid; nem hallják a költő szavát: szívet „cseréljen az, aki hazát cserél.“ Hiába sir a magyar föld, hiába sóhajtanak a székely fenyves erdők: „Adjátok vissza fiaimat, leányaimat! Azt az elvet: „Ahol jól van dolgom, ott van az én hazám“ nem valljuk magunkénak, mert a magyarnak amint egy Istene, úgy csak egy hazája van s a költő is így énekel:

„A nagy világon e kívül
Nincsen számodra hely!”

Ha van nemzet, a magyar nemzet az, mely saját hazájában vesztére törő népfajokkal van körülvéve, melyek túl a haza határain rokon népfajokkal vannak összekötötésben. Céljuk, hogy az államban államot alkossanak. Szükségünk van az összetartásra, mert ha összetartunk, bármily kevesen vagyunk is, nincs erő, amely összetörjön, ha széthuzunk, ha egymás elleni harcban emésztjük fel az erőt, akkor vesztünkre törő ellenségeink megfognak semmisíteni s betelik a költő szava: „Mint oldott kéve, széthull nemzetünk...!”

Bizony „pusztulunk, veszünk!” Egy új honfoglalásra volna szükség, hogy ismét nagy és dicső legyen a magyar, mert hajdan:

„Nagy volt hatalma, birtoka,
Magyar tenger vizében hunyt el
Észak, kelet, dél hullócsillaga.”

Most a jog és szabadság diadalünnepén ölelkezék össze minden magyar, dobbanjanak össze az egymástól elidegenített szívek is egy szent érzelemben: a hazaszereteten!

Magyar ifjúság! Ott van-e szivedben a haza képe? Látod-e a kötelesség fénylő arcát? Elég erősnek érzed-e magad a munkára? Hallod-e a költő szavát:

„Szép csillag a honszeretet,
Gyönyörűségezen ragyog!”

Magyar ifjúság! Szeresd a hazát. Jobban szeresd, mint a zarándok a hitet, mert ő szíjjel járván a világban, elvesztheti azt és elkárthatik, de rád nézve üdvösség és elkárkozás csak itt lehet. Jobban szeresd, mint a madár a fészket, mely elhagyva a régít, újat talál: de neked itt kell élned és meghalnod. Hirt, fényt, dicsőséget találhatsz a nagy világban, de szeretet e földön kívül nincsen számodra.

Magyar ifjúság! Szeresd a hazát. Szeresd dicsőségéért, melyben te is osztozol. Szeresd szenvedéséért, mit egy hosszú ezredév balsorsa reá mért. Gyűjtsd meg az emlékezet fáklóját... borulj le a mohosult sirdombokra, melyekben véres csatákban elesett őseid nyugosznak s ejtsd reá a honfíjdalom magasztos könnyeit!

A „nemzet napszámosa“ mondá: „Nyelvében él a nemzet.“ Magyar ifjúság! Szeresd hazádat nyelvédért, az anyai nyelvért. E nyelven tanított először beszélni édes anyád, e nyelven tanultad kimondani e szót: „Magyar haza.“ A magyar nyelvénél szebbet nem találsz, mert ez, ha kell, olyan szelíd, mint szellő fuvalma, ha kell, olyan gyors, mint a patak csörgedezése, ha kell, olyan viharos, mint az ágyú bömbölése, ha kell, méltóságteljes, mint az orgona hangja.

Magyar ifjúság! Fel munkára! Szeresd a hazát, de ne elrepülő szavakkal, hanem tettekkel, nemes cselekedetekkel; tégy érte mindent, mert

„Romlott szív és romlott elme,
Kit hazája hő szerelme
Nagy tettekre nem hevít!”

Én szeretem hazámat. Szeretném, még ha kopár volna is, mint Nubia pusztája vagy a földcsarkok örök tele borulna is reá. Szeretem, mert ő szült, ő nevelt fel, az ő keblén tanultam hinni, remélni és szeretni.

Magyar ifjúság! Ha volna közted, aki még most sem tudná, hogy miért kell szeretni a hazát? annak azt mondom: halld és értsd meg koszorús költőnk szavát:

„A nagy világon e kívül
Nincsen számodra hely;
Áldjon vagy verjen sors keze:
Itt élned, halnod kell!”

Köréh Béla.

Valaki lehet becsületes ember, anélkül, hogy nagy ember volna: — de valódi nagy ember csak becsületes ember lehet.
Krisztina, Svéd királynő.

A koldusok szerencsétlenek, mert mindég koldusok, — és a királyok szintén szerencsétlenek, mert mindig királyok.

A gyenge emberek nem tudnak őszinték lenni.

La Rochefoncaould.

Mig az ember szeret mindig megbocsát.

La Rochefoncaould.

Tündérrege.

Szerencs táján, ahol a hét vezér is megpihent, ott beszélék ezt a történetet. Az utazók, akik arra járnak s felvetődnek az Árpádhegy tetejére, csodálattal s érdeklődve nézik azokat a furcsa alakú, mohos kősziklákat, melyekkel az egész hegyoldal be van hintve, mintha csak valami juhnyáj pihenne ott megkövesedve, mert az egyes sziklák közül némelyek szakasztott olyanok, mint egy-egy fekvő juh.

*

... Régen, nagyon régen, Szerencsen nem füstölgött gyárkémény, házak nem épültek a hegy tövében, szőlők nem virultak ott, csendes volt minden, istenáldotta rét volt az egész völgy, amerre csak a szem ellátott. Térdig érő, küvér fű volt az egész vidék, melyet csak itt-ott tarkított egy egy berek, belógó galyaival, árnyas fáival hűs léget tartva készen a fáradt vándornak, a nyáját legeltető pásztornak. Legszebb volt talán a rét a hegyoldalon, nagy terület, körülvéve keskeny erdővel, melyen legelészett egy nyáj, egy szép, nagy juhnyáj s egy gyönyörű bojtárlegény őrizte. Azaz, nem igen kellett azt őrizni, nem ment az el semerre, csak ott volt velük a szép legény s leheveredve egy fa tövébe, kis tilinkóján csodaszép dalokat furulyázott, majd elmélázva hallgatta a madarak énekét. Így töltötte napjait csendben, békességben.

Egy nyári délután épen furulyázott, mulatta magát a furulyaszóval, midőn hűs szellő lengett át a tájon s a pásztor ellaukadva a melegtől, elringatva a széltől, elaludt s aludt szép csendesen. . . .

S ekkor jött egy leány. Gyönyörűség volt rá is nézni. Hosszú ezüstszőke haja egész bokájáig lógott s a nap szinte fűrösztötte benne sugarait, gyönyörű termete ringott, amikor lépett, kék szeméből élet, melegség, szerelem sugárzott ki.

Odalépett a legényhez. Ránézett. Nézte hosszan, csendesen majd lehajolt, megsimitotta a legény arcát, elvette kezéből a furulyát és elment. A hegyen át, nesztelen léptekkel távozott.

A pásztor felébredt. Furulyáját kereste. Nincs. Összekeresett maga körül mindent, széthajtotta a fűvet, de nem találta sehol. Elkezdett szomorkodni, majd egyszerre sirvafakadt, hogy mit fog ő a furulyája nélkül csinálni.

S ekkor megérkezett ismét a leány.

— Miért sirsz?

A pásztor csak ekkor vette észre s felnézve, egészen belepirult, mikor meglátta, hogy milyen szép leány áll előtte, annyira, hogy szólni sem tudott.

— Nos, miért sirsz? — ismétlé az.

— Elvesztettem a furulyámat — mondotta a legény akadozva, halkán.

— Ennyi az egész? Azon könnyen segíthetek. Itt van. Én vittem el. A távolból sokszor hallottam gyönyörű nótáidat, megtetszettek nekem. Láttam azután közelebb jőve, hogy furulyád van. Gondoltam, hogy ha az enyém lesz, én is fogok tudni olyan szép dalokat; szellőt bocsátottam a vidékre, elaltattalak s elvettem a furulyát, elmentem s megpróbáltam rajta, de nem tudok, nesze. . . .

A pásztor csak nézett rá, de nem mozdult.

— No vedd el — szól a leány — játsz nekem egy-két nótát, te olyan szépen tudsz — s leült a legény mellé.

A pásztor elkezdett játszani. Furulyázott szebbnél-szebb dalokat s a tündér — mert az volt — reszketve

hallgatta, testén át meg átszaladgált az a kellemes bizsergés, mely átjárja az embert, ha szépet és gyönyörűt hall.

A legény letette a furulyát, a leány felállott s távozni készült.

— Isten áldjon meg. Eljövök máskor is. Jó?

A pásztor csak hallgatott, de egyszerre megkapatva egy gondolatától így szólt:

— Ki vagy te?

— Én Ildikó vagyok.

— Oh ne menj még, te olyan szép vagy, olyan szépen tudsz beszélni, én . . . én . . . én nagyon szeretlek téged — mondotta végre.

— Én is — felelé Ildikó — én régen szeretlek, mindig leselkedtem utánad s visszaült a pásztor mellé.

— Te olyan szép vagy, olyan gyönyörű — ismétlé az — s átfonva karját Ildikó dereka körül megcsókolta őt hosszan, szerelmesen.

— Mennem kell — sugá az — otthon várnak.

— Mikor jössz megint?

— Holnap, holnapután, eljövök sokszor, mi szeretni fogjuk egymást, ugy-e?

— Igen, szeretni fogjuk — s még egy csók és Ildikó eltiint a hegyen át.

S a pásztor egyszerre szomorú lett. Érezte, hogy nagyon szereti azt a csodás leányt, hogy hiányzik neki s gondolataiba mélyedve nézett szét a völgyön s maga előtt, ölében képzelte Ildikót, amint szép szőke fejét vállára hajtja s úgy pihennek.

S a pásztor és a tündér szerelme hosszan tartott. Ildikó el eljött, beszélgettek, csókolódtak, majd ismét hazament s így folyt ez hosszú időn át.

— Te — kérde egyszer a pászortól — nagyon szeretsz engem?

— Csak téged szeretlek.

— Senki mást?

— Senkit

— Örökké fogsz szeretni engem?

— Örökké — s lezárta ajkait egy csókkal.

— Esküdj meg nekem.

— Esküszöm neked te édes, hogy csak téged foglak szeretni, hiszen te olyan szép vagy, olyan gyönyörű, olyan édes.

Igy folyt a pásztor élete, míg egy napon elmaradt a szép leány. Nem jött el hiába várta, egész nap nem jött. — Hol van? Miért nem jött? — tünődött a pásztor. Beteg? Merre menjek felkeresni? Erre jött mindig a hegyen, de azután nem tudom, hogy tovább merre menjek utána.

Nagy búsan felment a hegytetőre és nézett. Szétnézett minden irányban, de nem látott senkit. Már épen le akart jönni a hegytetőről, mikor a völgy felől egy alakot látott közeledni.

— Csak nem ő? — kiáltott fel s megdobogott szíve — csak nem ő jön arra? — hisz onnan sohasem jött még s merően nézett az alak felé.

Az közeledett. Nő alak volt. Szaladt elébe, de mekkora lön csodálkozása, mikor egy ismeretlen leányt látott, sokkal szebbet, mint Ildikó, aki mosolyogva közeledett felé s nézett rá nagy, fekete szemével.

— Nem tetszem neked, hogy úgy csodálkozol?

— Tetszel — felelt a pásztor akadozva — de, hogy kerülsz ide?

— Hát itt jöttem a völgyön keresztül, nem láttál?

— Dehogynem

— Nahát.

A pásztor úgy el volt csodálkozva, hogy szólni is alig tudott. Csodálta az ismeretlen leányt, aki annyira

szép volt, hogy Ildikó felényire sem. Fekete szemeiből csodálatos tűz ságárgzott ki, mely egészen elkábította a pásztort.

— Te — kérde a leány susogva — én Vanilia vagyok. Messze vidékre való Erre jártam s meghallottam gyönyörű furulyajátékokat, nagyon megtetszettél nekem. Jere velem.

— Nem mehetek . . . mondá a pásztor.

— Tudom. Amiatt a leány miatt aki vel látalak együtt csókolódnai. De velem is lehet ám. Én is tudok úgy szeretni. Messze a völgyön túl van az én lakom. Ott élek az édes anyámmal. Oda viszlek. Ott élünk majd ezután hármásban boldogan és szeretni fogjuk egymást. Én tudok énekelni, te furulyázni, én nagyon szeretem a zenét, te játszol és én kísérlek. Olyan boldogak leszünk . . . s csábítóan mosolygott fekete szemeivel a pásztor felé.

— De mit fog szólni Ildikó?

— Csacsi, hát őt itt hagyod . . .

— De ő szeret engem.

— Hát aztán. Én is szeretlek, én jobban szeretlek mint ő. Jere velem.

— De a gazdám. A juhok itt maradnak magukra.

— Ugyan. Mit bánod te azt.

— De én is szeretem Ildikót.

— Majd elfelejted, ha engem megismersz. Vagy nem tetszem neked.

— Nagyon tetszel, nagyon szép vagy. . . .

— Na látod. Na jere . . . jere . . . s megcsókolva a legényt, gyöngéden vinni kezdte.

— De . . .

— Ne beszélj. Légy az enyém s én is a tied leszek.

S a ragyogó szemek, az ígérő tekintet megbabonázták a pásztort s végre is azt mondta:

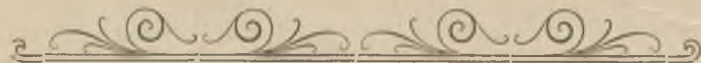
— Jó, megyek.

S ebben a pillanatban megszólalt mögöttük Ildikó. Hangja remegett a fájdalomtól:

— Te csalfa legény. Hát ezt esküdted nekem? Azt mondtad, azt esküdted, hogy örökké fogsz szeretni s az első leánynyal, aki utadba kerül elmégysz. No megállj. Nekem többé nem kellesz, de megbosszulom magam. Tudd meg, hogy én tündér vagyok s hatalmam van a szelek és a viharok felett. Légy átkozott és semmisülj meg.

S ekkor megdördült az ég, óriási zivatar keletkezett, csattogtak a villámok, szakadt az eső s elsötétült minden. Egy pár perc múlva esendesség lett. S aztán egyszerre csak eltűnt a szép völgy, el a selymes rét, el az erdő, kopár hegy állott az előbbi viruló helyett, a völgyben száraz, kietlen lett minden. A hegyoldalon pedig ott fektüdtek a juhok megkövesedve, közöttük a pásztor kiterjesztett karokkal s előtte földön fekve a szép, szerelmes Vanilia, szintén kővé meredve.

Matolay Viktor.

Nem a hosszú, hanem a helyes és hasznos élet a fődolog. A velencei Cornario a száz évet is meghaladta; Raphael, Mozart, Virgilius, Jézus a harminc évet is alig élték túl.

A népszerűség sohasem megy kegyvesztés nélkül. A rabszolgák szeretete mindig a gazdák gyűlöletével jár.

Hugó Viktor.

A megbocsátás többet ér a megbánásnál. Inkább bocsáss meg, mint hogy megbosszuld magad, mert a bosszuállást a megbánás kíséri.

Mózes negyedik könyve 22—24. fejezeteinek izagógikai méltatása.

(Folytatás.)

A próféta mély gondolataiban elmerülve nem vette észre a fényes jelenséget, sőt szamarát, mely e tüneménytől meghökölve félre csapott a mezőre, megveré. Az „Úr angyala“ azonban ismét elállta a szamar utját úgy, hogy az állat oldalt haladva nekiszóritotta gazdája lábát a garádnak, mely az utat kétfelől beszegte. Ismét verés lőn jutalma. A próféta azonban — úgy látszik az elbeszélésből — annyira elmerült lelke gondolataiba, hogy csak harmadszorra vette észre számára csökönységének okát. A „maleach Jehova“ ugyanis oly szorosan állta el ezuttal az állat utját, hogy nem volt kitérés sem jobbra, sem balra. Az uttól megfáradt, az ütésektől felzaklatott s a csodás égi jelenségtől megrémült állat most már lefeküdt a földre, amiért újabb ütlegek érték fejét. Ennyi rosszakarat, ekkora figyelmetlenség láttára megszólal a szamar s keserves szemrehányásokat tesz gazdájának az embertelen bánásmód miatt. Erre „megnyitá az Úr Bálámnak szemeit és látá az úrnak angyalát.“ (22. 31.) Az angyal dorgáló szavaira Bálám megbánja engedetlenségét, de újból engedélyt nyervén azon föltétel alatt, hogy azt kell mondania Báláknak, amit az angyal mond neki, folytatja utját a moabiták szorongó királyához. Bálák a próféta közeledtének hírére elébe megy s nagy neheztelenséggel van iránta a habozásért, melyet az eljövétel iránt tanusított. A kölcsönös kimagyarázások után Bálám megígérte Báláknak: „Ami mondanivalót Isten ad az én számba, azt mondom.“ (22. 38.)

Mint már fentebb említettük, Báláknak az volt a célja, hogy átokkal, átkozó szóval tartóztassa fel Izrael félelmetes előnyomulását s mintegy büvöléssel háritsa el hazája egéről a fenyegető felhőket. Az ilyen nagy, nem mindennapi szertartáshoz föltétlenül szükséges előkészületek után másnap „reggel magához vevé Bálák Bálámot és felvivé őt a Baál magas hegyére, hogy meglássa onnét a népnek valami részét.“ (22. 41.) Miután a király Bálám rendeletére hét oltárt építtetett s azokon az előirt áldozatokat megtette, a jós félrevonult, hogy Istentől ihletet nyerjen fontos funkciója elvégzésére. „Az Úr pedig szavakat ada Bálámnak szájába“ (23. 5.) s a próféta a várt rettenetes átok helyett Báláknak s környezetének csodálkozására a legszebb áldást zengette Izraelről:

7. Syriából hozatott engem Bálák, Moábnak királya, a kelet hegyeiről mondván: Jöjj, átkozd meg nekem Jákobot és jöjj, szidalmazd meg Izraelt. 8. Mit átkozzam azt, kit Isten nem átkoz és mit szidalmazzam azt, kit az Úr nem szidalmaz? 9. Mert sziklák tetejéről nézem őt és halmokról tekintem őt; imé oly nép, mely maga fog lakni és nem számlálja magát nemzetek közé. 10. Ki számlálhatja meg a Jákob porát és Izrael negyedrészenek számát? Haljon meg az én lelkem ez igazak halálával és legyen az én utolsó napom, mint az övé.

Bálák e felséges áldás hallattára, melyet a jós még most nem jósántából, de az Úr parancsa folytán mondott Izraelre, bosszankodva „vivé őt az órállók helyére, a Piszga tetejére“ annak reményében, hogy Bálám ez alkalmasabb s jobb kilátásu helyről látva Izrael nagy sokaságát megrémül s enged Bálák kívánságának a várt átkot mondván a betolakodó zsidókra. A funkciót megelőző áldozatok újabb megtörténte után Bálám ismét elvonul Isten ihletéséért. Előjövén e második, az elsőnél is szebb áldást zengi Izraelről:

19. Nem ember az Isten, hogy hazudják és nem embernek fia, hogy megváltozzék. Mond-é ő valamit, hogy meg ne tenné? Igér-é valamit, hogy azt ne teljesitené? 20. Imé parancsolatot vettem, hogy áldjak; ha ő áld, én azt meg nem fordíthatom. 2. Nem vesz észre Jákóbban hamisságot és nem lát gonoszsgot Izraelben. Az Úr, az ő Istere van vele és királynak szóló rivalgás hangzik ő benne. 22. Isten hozta ki őket Egyiptomból, az ő ereje, mint a vad bivalé. 23. Mert nem fog varázslás Jákóbon, sem jövendőmondás Izraelen. Idején adatott tudtára Jákóbnak és Izraelnek, mit téssen Isten. 24. Imé a nép felkél, mint nőstény oroszlán és feltámad, mint hím oroszlán; nem nyugszik, míg prédát nem eszik és elejtettek vérét nem iszik.

Ez áldás már szinte minden reményétől megfosztá Bálákot s heves szemrehányásokkal illeti a prófétát. Bálám azonban ismételtén azzal védi magát, hogy ő Isten akarata ellen nem cselekedhetik. A reményeiben s várakozásában ennyire csalódott moáb király még egy utolsó kísérletet tesz arra nézve, hogy célját, Izraelnek országából átokkal való kiűzését elérje; elviszi hát Bálámot a Peor tetejére, mely a pusztá felé néz. Az áldozás a szokott módon megtörténik s Bálám készen van, hogy Bálák kívánságának teljesítésére még egy újabb próbát tegyen.

Itt van tehát az utolsó alkalom arra nézve, hogy a próféta azt a kincset, jutalmat, melyet a bőkezű király kilátásba helyezett s melyért Bálám kényelmes otthonát felcserélte az örök zaklatottsággal, megszerezze magának; itt van az utolsó pillanat, hogy a hírnév, dicsőség, melynek bírásaért kész volt ellene szegülni az Úr akaratanak s melyről álmódó lelke oly szép álmokat festett magának a jövőre nézve, koszorúba foglalja nevét s örökemlékezetüvé tegye az utókor előtt, csak mondja el a kívánt átkot, csak mondja ki azt a szót, amit Bálák oly szívrepesve várt: de hiába küzd lelke feltámadt indulatával, az ismeretlen kicsiny nemzet hatalmas Jehovájának befolyása alól nem tud szabadulni. Küzd, vívódik, tusakodik; de mikor érzi, hogy meddő a küzdelem, az Úrnak hatalma nagy, felhagy a haszontalan varázslattal s most már szíve mélyéből fakadó áldásra nyitja ajkait, elmondja harmadik legszebb áldását (XXIV. 5—9.)

5. Mily szépek a te sátoraid, óh Jákób! a te hajlékaid, óh Izrael! 6. Mint a kiterjesztett völgyek, mint kertek a folyóvíz mellett, mint az Úr plántálta áloék, mint cédrusfák a vizek mellett. 7. Víz ömledez az ő vedreiből, vetését bő víz öntözi; királya hatalmasabb Agágnál és felmagasztaltatik az ő országa. 8. Isten hozta ki Egyiptomból, az ő ereje, mint a vad bivalé; megemésztí a pogányokat, az ő ellenségeit; csontjaikat megtöri és nyilaival átveri. 9. Lehever, nyugszik, mint hím oroszlán és mint nőstény oroszlán; ki serkenti fel őt? Aki áld téged, áldott léssen és aki átkoz téged, átkozott léssen.

E gyönyörű szöveget végre kihozta Bálákot béketűréséből s felszólítja Bálámot a menekülésre. A próféta azonban nyugodtan áll a haragjában tomboló király előtt s szent nyugalommal mondja: „A te kövéteidnek is, akiket küldöttél volt hozzám, nem így szólottam-é mondván: Ha Bálák az ő házát ezüsttel és arannyal tele adná is nékem, az Úr beszédét által nem hághatom hogy magamtól jót, vagy rosszat cselekedjem!? Amit az Úr szól, azt szölo. (24. 12—13) — Bálámnak e magát tisztázó kijelentésével, mely bizony csűrös-csavarás színében is feltűnhetik, befejezettek tekinthetjük ezt a bájos kis epizódot, mely úgy a maga egészében, mint részleteiben sok tanulságot tartalmaz a gondos kutató számára.

* * *

Ha már most szorosán szemügyre vesszük ez elbeszélés helyzetét, lehetetlen észre nem vennünk azt a lényeges különbséget, mely közte s az őt megelőző és követő részek között oly szembeötlőleg megvan. Mert míg az ide nem tartozó részek az istenséget következetesen „Jehova“ névvel illetik, addig e részlet hol „Jehová“-t, hol meg „Elohim“-ot említ, amivel nyilvánvalóan elárulja azt, hogy ezt az eredetileg elohim-os részletet a jehovista író a maga tendenciája szerint átdolgozta és saját művébe felvette. Hogy sem a Bálám korabeli pogány, sem más nemzetiségű író nem szerezhette, ezt a „Jehova“ névnek oly gyakori használata bizonyítja (XXII. 8., 13., 18., 19., 31., XXIII. 5, 8., 12., 16., 17., 26., XXIV. 6., 11., 13.,) mit erősít még a „maleach Jehova“ kifejezés is (XXII., 22., 23., 24., 25., 26., 27., 31., 32., 34., 35.,) mert hiszen ez a név s e kifejezés specialiter zsidó; így hát idegen író nem használhatta. A „maleach Jehova“ — Riehm szerint¹ — különben is emlékeztet a Gen. 3. fejezetére, melyben az író Mózesnek Isten által Egyiptomba küldetéséről s a kigyónak elváltozásairól beszél. Már pedig legerősebb fantáziával sem tételezhetjük fel egy a zsidó nép kebelén s a Jehova-tisztelők vallásos kultuszközösségén kívül álló egyénről azt a képességet, hogy a zsidó nép gondolkodását, vágyait, reményeit ismerte volna s képes lett volna ezt az egész elbeszélést úgy megszerkeszteni, hogy zsidós voltával tévedésbe ejtse az olvasókat s a későbbi századok éles szemű kritikusat.

Ha ez áldásokat s jövendöléseket zsidóember fogalmazta, akkor ezek nem valóságos kijelentésen nyugvó jövendölések, hanem mindenesetre „vaticinia post eventum“ (Riehm.)²

A kiváló német theologusnak ez állítása valószínűnek és elfogadhatónak látszik, annyival is inkább, minthogy a költészetnek e fogását már a régi ókorban is ismerhette s felhasználhatta a zsidó író. Nemzetének történetét ismerve, nem kerülhette el figyelmét Bálámnak a zsidó nép honfoglalási harcaiban tanúsított szereplése s mintegy önkéntelenül, de nem minden célzat nélkül vette fel művébe s tulajdoníthatott Bálámtól származotaknak esetleg olyan kijelentéseket, amiket az valószínűleg nem is tett. A zsidó szerzőtől való származása mellett dönt a benne végig vonuló szellem, mely nem lehetett a moábita jósgondolkodásának s felfogásának kinyomata. Az a győzelmeken való — mintegy — kérdés, a nemzeti vágyaknak ily büszke hangoztatása, a Jehova-kultusz kizárólagosságát ennyire eláruló irat nem lehet más nemzetiségű író műve, mint zsidóé.

A Riehm hangoztatta, „vaticinium post eventum“ felvételét igazolja továbbá az a feltevésünk, mely szerint már eleitől fogva interpolációnak tartottuk ez elbeszélést, mely kimaradásával egyáltalán nem hatott volna zavarólag a Numeri menetére. (E nézetet Riehm végleg elveti s az elbeszélés egysége mellett foglal állást)⁴ S ha már betoldásnak vesszük e kis epizódot, viszont a részletbe való interpolációnak tartható a 24. 14—24 is s így a 24. 13-ra a 25. versnek kellene következnie, mint a rövid, bájos és tanulságos történetnek legmegfelelőbb befejezése. A 24. 14—24 interpolált részben ugyanis a próféta olyan jövendöléseket mond, melyek vonatkozásait illetőleg későbbi korok fiainak történetét tárgyalják s úgy tettek ide. Nevezetesen említettem versekben Bálám levezeti Izrael népe történetét a királyok koráig, sőt arra a korra, amikor az assyr hatalom

¹ D. Eduard Riehm: Einleitung in das A. T. I. köt. 308. old² U. O. I. kötet 308. old.⁴ D. Eduard Riehm: Einleitung in das alte Testament I. köt.

kezdett félelmissé válni a gyenge, belsőleg romlott s önmagában viszálykodó Izraelre nézve. „Csillag tűnik fel Jákobból és királyi pálcá támad Izraelből.“ (24. 17.) De Assúr is, ki Izrael országának fennállását komolyan fenyegette, ki a szerző szemei előtt mindent elnyelő tengerként tünt fel, Assúr is tönkre megyen, „mert a Kittim partjairól hajók jönnek el és megtörik Assúrt, megtörik Ébert és ez is mindenestől elvész.“ (24. 24.)

(Folyt. köv.)

Kun Zoltán.

Ütközetben.

— Zola Emil. —

Mikor ma reggel három órakor felébredtem, a kemény földön feküdtem fáradtan és bágyadtan s az izzadság folyt arcomról. Június hónapban volt s a forróság súlyosan nehezült mellemre.

Körültem köpenyeikbe takarózva aludtak bajtársaim. Mint fekete foltok feküdtek a pusztá földön, mialatt a messzi sötét síkság horkolt... Szaggatott láрма, nyerítés, csörgés rezgett át az éjszakai csendben.

Éjfél tájban állt meg a hadsereg, pihenőt parancsoltak. Három nap óta masiroztunk, naptól égetve, portól vakitva. Végre előttünk állt az ellenség; ott lenn a láthatár alatt, ahol a dombsor húzódott! sziürke virradatkor kellett megvívniuk a döntő ütközetet.

Kimondhatatlan kimerültség vett rajtam erőt. Három óráig feküdtem szinte végkép összetörve; nem tudtam lélekzetet venni, álmodtam; a fáradság felébresztett. Nyitott szemekkel feküdtem hátamon s míg tekintetem az éjjeli sötétségben bolyongott, gondolataim a csatához, az emberöléshez siettek, melyre a napnak kellett rávilágítani... Több, mint hat éve volt már, hogy az első lövéskor, mely a háborút megújította, szereteteimnek, Babette nek és nagybátyámnak Istenhözszódot mondtam. És ma, alig négy héttel a hadi szolgálatból való elbocsátásom előtt... ma ismét Istenhözszódot kellett nekik mondanom: ki tudja, hogy vajjon ez az utolsó Istenhözszódot nem örökre szól-e!

De csakhamar nyugodtabbak lettek gondolataim. Bezártam szemeimet s Babette állt előttem Lazarus nagybátyámmal. Milyen rég volt, hogy kezet szoritottam velük! Elvonult lelkem előtt az a nap, melyen búcsút vettem szellemeimtől; nagybátyám sirt szegénysége felett, mely arra kényszerítette, hogy idegenbe engedjen s aznap este Babette megfogadta, hogy senki mást nem fog szeretni, csak engem. Mindent el kellett hagynom, mesteremet Grenobleban, kedvescimet Duorguesban. Időről-időre hosszú szünetekben levelet kaptam azzal a hirdással, hogy még mindig szeretettel gondolnak reám, s hogy szerencse és boldogság vár reám a kedves völgy ölében. És én... Ah, készen álltam, hogy a csatába, a halálba rohanjak.

Azután hazatérésemről ábrándoztam. Szegény nagybátyámat láttam állani a plebánia küszöbén, amint reszketve nyújtotta felém karját; megette állt Belette, biborpirosan, könnyes szemekkel s mégis nevető arckifejezéssel. Karjaiba rohantam, magamhoz szoritottam és csókolgattam...

Dob pergés hívott vissza a valóságba. Viradt s a kora reggel nedves párájában terült el a sziürke síkság. A nap feljött... Nagyobb lett a tűzgolyó a láthatáron... határozatlan körvonalakban mindenütt különböző alakok emelkedtek fel. Növekvő zaj töltötte be a levegőt; trombitaharsogás, lódobogás, ágyúdörgés, parancs szó hangzott vad összevisszaságban. Ábrándozásaim közben megkezdődtek a csata előkészületei.

Fáradtan állottam fel s úgy éreztem, mintha testemben a csontok összetörték volna s a fejem szét akarna hasadni. Sietve hívtam össze legényeimet, mert már altiszt voltam. Csakhamar parancsot kaptunk, hogy balra forduljunk s egy magaslaton foglaljunk állást, melyről szét lehetett tekinteni a síkságon.

Egy levél Gourdon altiszt számára szólt s mikor indulásra készen álltunk, egy utász altiszt ugrott hozzám s egy összegyűrt borítékot tartott élelem, mely már egy hete a postaigazgatóság börtáskájában kószálhatott. Alig

Anyám imakönyve.

*A mi kis házunknak nincsen gazdagsága,
Nem rejt anyám semmit a komót fiába,
Szegényesen, szükien van a butorzatja,
Azt is szegény anyám lassan kuporgatta.
Biz' a vagyon minket alig hogyha felvet;
De a kincsből mégis adott Isten egyet,
Emberfia érte soha meg nem ölte,
E kincs, édes anyám imádságos könyve.*

*Mikor előveszi anyám este, reggel,
Olvasgat belőle könyvező szemekkel;
El is mosódott már itt-ott az írása,
Mert hogy rájapergett a könyvehullása.
A sok fogatásba már el is szakgatta,
S több helyütt csak úgy van betéve a lapja;
Pedig nagyon félti, hiszen örökölte,
Nagyanyánké volt az anyám imakönyve,*

*Rejtett zárunk nincsen és ezután sem lesz,
Igy hát ebbe rakja, a mi neki kedves.
Egy-egy kicsi fürtje gyerek, szöghajunknak,
Mi e lapok között örzi még a mulat.
Levéllel, virággal már úgy telerakta,
Hogy egész elromlik maholnap a sarka;
Pedig valamikor szépen bevolt kötve
Az én édes anyám imádságos könyve.*

*Mikor anyám szívéen fájás futott átal,
Megvigasztalgatta egy-egy imádsággal.
S mert szegény sosem volt a sorsnak kedveltje,
Sokszor talált csöndes enyhüület benne;
Kivált mostanában veszi elő sokszor,
Hogy te, szemüink fénye, lent a sírba nyugszol,
S mintha akkor rája a balzsamot öntnék
Ugy olvassa anyám kopott imakönyvét.*

*S mikor még a szívbén a vér alig liktet,
Belőle imára tanított bennünket,
Egyiket, másikat de sokszor elmondta,
Mig mi apróságok megtanultuk sorba.
S hogy a mesterségbe kövessük apánkat,
Közülünk kettőnek palástot csináltat,
Aztán azért is tán, ha leszáll a földbe,
Jó kezekbe legyen majd az imakönyve.*

*Édes anyám lelkem, ne rójjál meg érte,
Ha tőled a fiad most valamit kérne:
— Ha itt hagysz bennünket, a sok apró dolgot
Közöttünk tudom, hogy egyformán elosztod,
S belőlük valami nekem is csak jutna;
De valamit köss ki a testamentumba:
Engem anyóm ehhez szent emlékek kötnek,
Rám hagyd majd örökiül azt az imakönyvet.
László Sándor.*

maradt annyi időm, hogy nagybátyám kézírását megismerhessem.

„Indúlj, indulj!” hangzott a vezényszó.

Mennem kellett. Egy másodpercig kezemben tartottam a levelet s majd elnyeltem a szememmel; az egész világot oda adtam volna, hogy melléülhessek s kisírom magam tartalma felett. Be kellett dugnom kabátom zsebébe.

Sohasem éreztem azóta olyan aggodalmat. Vigaszul emlékembe idéztem, amit nagybátyám annyiszor mondott nekem; életem nyarán álltam; ha békés termékeny őszt akarok élvezni, teljesítenem kell kötelességemet. De a gondolatok csak felébredtek bennem; a levél, mely szerencséről és boldogságról akart nekem beszélni, a kezemben, a szívemen égett, a szívemen, melyet különben is fellázított a háború örülete. Ah, egyszer sem tudtam elolvasni! Talán a halálba mentem, anélkül, hogy nagybátyám édes szavait utoljára hallhattam volna! De hát . . . előre, indulj, előre! . . .

A lejtő lábához értünk s meg kellett várunk a parancsot a további előnyomulásra.

Az iszonyú síkság mértföldekre egész kopár volt, egy fa egy ház nélkül. Egy ritka bokor valami száraz foltnak látszott a fehér talajon. Sohasem láttam ilyen csatát, mely valami portengerhez, vagy krétaföldhöz hasonlított. S azóta sem láttam olyan izzó eget, oly szép és világos júliusi napot; reggel nyolc órakor már égette arcunkat a forró levegő. Oh az a szép reggel! . . . ah ez a széles, puszta síkság a gyilkosságé és halálé.

Már régóta ropogott a puskatüz, tömegesen, szagatottan, az ágyúk súlyos, bömbölő szavárak kíséretében. Az ellenség, — szürke kabátos osztrákok — leszállt a magaslatról; a síkság hosszú embersorokkal volt barázdálva melyek oly kicsinyeknek látszottak nekem, mind valami bogarak, nyüzsgő hangyabolynak lehetett volna gondolni . . . Füstfelhők vonultak a csatatér felett. Néha mikor a fellegek széteszlottak, menekülő, páni félelemtől megragadott katonacsapatokat láttam. Iszonyat ragadta tovább a legénységet, a bectelenség félelme a golyók közé vitte őket.

Nem hallottam a sebesültek kiáltozását, nem láthattam vérüket folyni. Csak a halottakat láttam világosan, a bajtársaiktól elhagyott fekete pontokat; a csapatok mozdulatai felkeltették érdeklődésemet a füstfelhő, mely a színjáték nagyobb részét eltakarta előlem, bosszantott s önző öröm fogott el, hogy biztonságban éreztem magamat, mialatt a halál aratott.

Kilenc óra tájban parancsot kaptunk az előnyomulásra. Futólépésben rohantunk le a lejtőn, az ingadozni kezdő középrész irányában. Lepteink egyenletes és egyhangú zaja vészjóslónak tűnt fel előttem. A legbátrabbak is sóhajtoztak s fakó arccal, fáradt vonásokkal futottak előre. Mikor az első golyók füttyöltek, a zászlóalj megállt, kísértetbe jött, hogy futásnak eredjen. De „Előre! rohanj, rohanj!” hangzott a vezetők ajkairól. Mintegy leszögezve álltunk ott s leguggoltunk, mihelyt egy golyó elfüttyült az orrunk előtt. Egyenesen hasra vágódtam volna, ha a szegyéntől való félelem a lábaimon nem tart!

Sűrű füst feküdt előttünk, mint valami nagy függöny, melyet nem mertünk megmozgatni. Láng villámok vágtak keresztül a füstön. A rémülettől ismét megakadtunk. A golyók már elértek bennünket; a fájdalomtól felordítva buktak el bajtársaink körülünk s ismét hangosabban szólt felebbvalóink szájából: „Előre, rohanj, rohanj!” Az előrenyomuló hátulsók kényszerítettek előre menni. Behunyás szemekkel újra szaladni kezdtünk s

berohantunk a füstgomoly közepébe. Vad düh fogott el bennünket. Ha most „Állj!” t fújtak volna, nehezen tudtunk volna engedelmessé válni.

A puskatüz elkezdődött. Célzás nélkül lőttünk előre, golyókat bocsátani a füstbe, (bizonyos módon) megkönynyebítőleg hatott. Még jól emlékszem rá, hogy gépiesen tüzeltem, már nem éreztem félelmet, mert ha igazat akarok mondani, már azt sem tudtam, hogy még egyáltalában élek. Egyetlen gondolat volt fejemben, hogy lőnöm kell, míg csak van mit. Balfelöli bajtársamat egy golyó arca találta; rám bukott; dúrván eldobtam magamtól, letöröltem a vért arcomról és újra lőttem.

Még emlékszem rá, hogy láttam ezredünket, amint gyertyaegyenesen ült lován s merész tekintetével az ellenségre figyelt. Ez az ember óriásnak tűnt fel előttem. Nem volt nála fegyver, mely foglalkoztassa; széles melle, amint felettünk kiemelkedett, teljesen ki volt téve az ellenség golyóinak. Néhányszor ránk is nézett s száraz, színtelen hangon kiáltotta:

„Sorakozz, sorakozz!”

Összebújtunk mint a birkák s a holtakon keresztül, érzéketlenül gázoltunk keresztül, ujjainkat folyvást a ravaszon tartva s golyót golyó után küldtünk az ellenséges sorokra. Eddig még csak puszkagolyókkal fogadtak, egyszerre azonban egy tompa dörgés volt hallható s egyetlen golyó öt embert vitt el. Egy ütég volt velünk szembe felállítva, de mi nem láthattuk s most megkezdte a vészes tüzelést. Sűrű csomókba vágódtak be a golyók s csaknem mindig ugyanazt a foltot találták, s véres lyukak ástak rajta, melynek betöltéséről mi az esztelen állatok macacosságával színtelen gondoskodtunk.

„Sorakozz, sorakozz!” kiáltott hideg, éles hangú ezredesünk. Egyre nagyobb lett az emberáldozat, melyet az ágyúk molachjának hoztunk. Minden elesett katonával én is közelebb jutottam a halálhoz, egyre rövidebb lett a távolság, mely elválasztott attól a helytől, ahol oly sűrűn zúgtak a golyók, hogy csoportosan vágták le az embereket. A holttestek már szinte feltornyosultak s a golyók már csak egy csomó szétroncsolt húsba vágódtak bele, húsdarabok ugrottak szét minden új lövésnél, sorakozásra már gondolni sem lehetett.

A legénység ordított, még a tiszteket is vad mámor fogta el.

Szuronyt szegezze!

S a zászlóalj a sűrű golyózápör közepett berohant a gránátok és bombák közébe. A függöny, melyet a löporfüst alkotott, kettészakadt s egy alacsony hegyháton éppen előttünk megpillantottuk a tüzelő ütéget, mely tömegesen küldte a golyókat ágyúiból.

De előre a viharban! Az ezredeshez rohantam, aki alól kilőtték a lovát s úgy dulakodott, mint egy közönséges katona. Ekkor egy süvöltés . . . egy zúgás . . . s én a földön feküdtem. Úgy éreztem, mintha a mellem ketté akarna szakadni s a vállamat elvitte volna a golyó. Arcomat szél súrolta, az ezredes mellém esett. Éreztem, mint lep meg a halál . . . szeretteimre gondoltam . . . s elájultam, mialatt bágyadt kezemmel nagybátyám levele után nyúltam.

Mikor magamhoz tértem, feküdtem a porban oldalt. Nehéz kábultság tartott a földön. Felnitott szememmel mereven bámúltam magam elé anélkül, hogy láttam volna valamit; úgy éreztem, mintha nem volnának tagjaim s mintha agyam teljesen üres lenne. Fájdalmat nem éreztem; úgy látszott, hogy minden élet eltűnt tagjaimból.

Mégis lassanként visszatért belém az élet, tagjaim könnyebbek, rugékonyabbak lettek; csak a vállamat éreztem szétroncsolva. Az ösztöntől hajtva, mint egy

megsebesült állat, megpróbáltam felállni. Rekedt kiálltás tört ki torkomból, mikor felálltam s aztán visszaestem.

Csakhogy mégis éltem és láttam. A siklás teljes kopárságában terült el előttem, minden vigasztalanságával a ragyogó napfényen, minden nyomorúságával; a forróságban ott feküdtek a holttestek s a levágott fák, mint valami aszalt hullák heverték. Szellő nem fújt. Iszonyú hallgatás vette körül a holtakat s csak néha szakította azt meg jajgatás, mely rémitővé tette. A hegylánénál, a láthatáron könnyű füstfelhő húzódott, szürke foltokkal szennyezve be a kék eget. A csata a magaslatokon folyt tovább.

Az a gondolat, hogy a győzelem résziünkön van, kimondhatatlan örömet szerzett; ah! hisz' e tágas pusztaságban legalább békében halhatok meg... A föld fekete volt körültem. Felemeltem fejemet s néhány méternyire láttam magam előtt az ellenséges úteget, melyre rohantunk. A küzdelem irtózatossá lehetett; a halom valóságban be volt vetve szétroncsolt testekkel s a vér oly bőséggel ömlött, hogy a poros mező vörös szőnyeghez volt hasonló. A hullák felett tátották az ágyúk sötét torkukat. Borzalom fogott el, mikor ezekre a szörnyetegekre néztem.

Sikerült óvatosan hasra fordulnom. A fejemet egy nagy szennyeskőre tettem s nagy nehezen előhúztam nagybátyám levelét. De két nehéz könnycsepp, mely szempillámra tolt, megakadályozott az olvasásban.

A nap hátamra sütött; a friss vér szaga összeszorította torkomat: úgy éreztem, mintha körültem vérben úsznék a föld; szinte meg voltam meredve. Oh! hogy reszketett a szívem ebben a véres csendben, mikor lassan elkezdtem olvasni Lazarus bátyám levelét:

„Kedves fiam! Hallom, hogy megüzenték a háborút s remélem, hogy Isten segítségével még a hadjárat megkezdése előtt haza bocsátanak. Minden reggel kérem Istent, hogy óvjon meg a veszedelmektől; meg fog hallgatni, teljesülni fog akarata, hogy ismét találkozhatom veled.

Ah szegény Jeanom, öregszem s egyre inkább rászorúlok támogatásodra. Mióta távol vagy, nagyon hijjával vagyok az ifjúságnak, mely elfeledtetné vénségemet. Emlékszel-e még sétánkra a tölgyfa sorban? Már nem érzem magam jól a fák alatt, egyedül vagyok és félek. Jöjj haza Jean! hamarosan s vigasztalj meg, enyhítsd nyugtalanságomat.“

A zokogás szinte fojtogatott, nem tudtam tovább olvasni. Ekkor egy megrázó kiáltás hallatszott tőlem csekély távolságra s láttam, amint egy katona felágaskodott, karjait a magasba nyújtotta s visszaesett a földre, ott megfordult, összegörbült s aztán egy tagját sem fordítva, úgy feküdt ott, mint valami ólom tömeg.

„Istenbe vettem minden reménységemet — irta nagybátyám tovább — Ó majd jó crőben, egészségben visszahoz Dourguesba, ahol mi új, boldog életet fogunk kezdeni. Elmondok, hogy gondolkodom jövődről. Nem megy vissza Grenobleba nyomdászni, itt maradsz közelemben. Földműves, paraszt lesz belőled, vidáman fogod kezelni gazdaságodat. Én pedig a te oltalmadba vonulok. Reszkető kezeim már alig tudják az ostyát tartani. Csak még két évet engedjen az ég élnem, az legyen az áldás jó tetteimért, melyekhez Isten nekem alkalmat adott! s te majd vezetni fogsz engem gyönyörű völgyünk ösvényén, ahol minden szikla, minden bokor ifjú korodra emlékeztet.“

Ismét meg kellett állanom. Vállam annyira fájt, hogy újra közel éreztem magam az ájuláshoz. Iszonyú nyugtalanság fogott el, úgy tűnt fel, mintha a puskaropogás ismét közelednék s borzadályal képzeltem azt,

hogy seregünk hátrál s majd testemen fog menekülni. Nagybátyám így folytatta tovább:

„Hármasban fogunk élni szeretettel. Oh! kedves jó Jeanom, mennyire igazad volt, mikor azon a reggelen a patak partján inni adtál neki. Akkor — ne haragudj érte — gyűlöltem Babettet, haragudtam rá s most? ... féltékeny vagyok rá, mert belátom, hogy én sohasem tudtalak volna úgy szeretni, mint ő szeret téged. Írja meg neki — mondta tegnap is elpirúlva — hogy a folyóba ugrom, ott, ahol inni adott, ha meglöveti magát... Az Isten kegyelméért, vigyázz életedre! Vannak dolgok, amelyeket nem értek, de szívem azt mondja, hogy itt boldogság vár rád. Babettet már lányomnak szólítom, karodon látom a templomban... abban a pillanatban, melyben megáldom házasságotokat! Ez lesz az én utolsó misém. Babette szép leánygyermek lett. Derék segítőtársad lesz munkádban“.

A puskaropogás zaja eltávozott. Könyeztem. Tompa nyögés hallatszott a csomóból, amely az ágyúk kerekai alatt hörgött. Egy szerencsétlen utolsó erejével azon fáradozott, hogy levegőhöz jusson egy bajtársa alatt, aki egész testével mellén feküdt s mikor a súlyosan megsebesült katona védekezett az ellen, az alsó dűrván ellökte magáról, úgy hogy legurult a domboldalon, ahol fájdalmában ordítva leheltte ki lelkét. A holttestek közül zavaros nyögés hangzott. A lenyugvó nap sugarai fakó arany színben fénylettek. Az ég kékje szélesebb árnyalatot öltött.

Nagybátyám levelének olvasását befejeztem.

„Arra akarlak kérni, hogy minél előbb jöjj hozzánk és tégy boldoggá. Látod, ezért sírok, ezért fecsegek, mint egy ősz gyermek. Remélj! Jean, én imádkozok érted s Isten irgalmas. Válaszolj gyorsan s lehetőleg ird meg visszatéréseid idejét. Babette és én számoljuk a heteket, napokat. Mielőbbi vidám viszontlátásra.

Visszatérésem idejét! Szemeim könnyezni kezdtek s egy csókot nyomtam a drága levélre. Egy pillanatig azt hittem, Babettet és nagybátyámat csókolom. Itt a poros úton, a hanyatló nap alatt kell meghalnom, mint egy kutyának s ezen a puszta síkságon, e halálhörgés közepett mondtak legkedvesebbjeim istenhözszódot! Füleim zúgtak; végig tekintettem a fehér, vérrel szennyezett síkságon, amely egészen a láthatár széléig nyúlt a maga pusztaságában. „Meg kell halnom!“ e szavakkal feküdtem vissza, behunytam szemeimet s gondolatban hazaszálltam Babettéhez és öreg nagybátyámhoz.

Nem tudom, mennyi ideig feküdtem nehéz töprengésben. Szívem nem kevésbé fájt, mint testem. Forró könnyek futottak lassan végig orcámon. Heves lázam iszonyú képeket idézett szemeim elé; mikor egy beteg gyerek folytonos jajgatásához hasonló hörgés ütötte meg fülemet. Ez felkeltett kábultságomból s bámúlva tekintettem az ég felé.

Végre észre vettem, hogy a hörgő hangok ezredesemtől szűrnéztak, aki néhány lépésnyire tőlem arccal feküdt a földön. Halottnak gondoltam. A jó ember mindig barátságos volt velem szemben, nem hagyhattam ilyen helyzetben meghalni. Óvatosan megpróbáltam felé csúszni.

Két holt test választott el minket egymástól. Egy pillanatig azt gondoltam, hogy megröviditem útamat, áteszszom a két hullán, mert vállam minden mozdulatra fájt. Egyik kezemre támaszkodva, térdelve csúsztam előre. Mikor végre az ezredesnél voltam, felsóhajtottam, úgy éreztem, már nem vagyok egyedül, hogy együtt halunk meg s a kettes halál nem volt félelmetes előttem.

Lehető óvatossággal megfordítottam őt a nap felé. Mikor a meleg sugarak arcát érték, nagyot és mélyet

EGYLETI ÉLET.

lélekzett s felnyitotta szemeit. Felé hajolva mosolyogni próbáltam. Újra lezárta szempilláit s remegő ajkain láttam, hogy tudomásával van bajának.

„Ah! Ön az Gourdon? szölli végre „Megnyertük a csatát?”

„Azt hiszem, igen, ezredes úr“ feleltem.

Egy kicsit hallgattunk. Aztán kinyitotta szemeit s rám nézett.

„Hol van megsebesülve Gourdon?” kérdezte.

„A vállamon... S ön, ezredes úr?”

„A könyököm van szétroncsolva. Ugyanaz a golyó bánt el mindkettőnkkel.”

Fáradságosan próbált felállni.

„Az ördögbe“, kiáltott vidáman „Csak nem fekszünk itt tovább?”

„Várjon egy kissé“ szöltam „megróbálok zsebkezdőmmel felkötni a karját; s aztán megnézzük, hogy együtt eltudunk-e menni a legközelebbi tábori kórházhoz.”

„Jól van, derék fickó...“ Ne kösd oly szorosra. Ugy! Most már mehetünk.”

Ingadozva álltunk fel. Sok vért vesztettünk, fejünk zugott, lábaink eltöréssel fenyegettek, amint előre botorkáltunk s kerülgettük a holttesteket. A nap rózsaszínű fényben hajlott lejjebb, s árnyékaink csudáléto alakokban táncoltak a csatamezőn. A szép nap már estére hajlott.

Az ezredes élcelődött. Hideg láz rázta ajkait is, s nevetését zokogásnak lehetett volna tartani. Néha szédülés fogott el, úgy hogy behunytuk szemeinket s megálltunk. A háttérben látszottak a kórházak, mint apró szürke foltok a fekete mezőn.

Egyszer csak megbotlottunk egy kövön s egymásra estünk. Az ezredes káromkodott mint egy török. Négykézláb próbáltunk tovább menni, miközben a sikságot borító szederbokrokba kapaszkodtunk. Így csusztunk vagy száz lépésnyire. Térdeink vérzeni kezdtek.

„Nekem elég volt,” szölli az ezredes és leült. Majd felszednek, ha akarnak. Feküdjünk le.”

Még volt annyi erőm, hogy felálljak s egyet kiáltsak. Távol tőlünk emberek jártak a csataterén a sebesülteket keresve. Odajöttek s hordágyra helyeztek.

„Bajtárs!” szölli az ezredes, mikor a kórházba vittek; „a halál nem akar tudni rólunk. Neked köszönöm az életemet s lerovom adósságomat, mihelyt felkeressz... Adj kezet!”

Igy értünk be a kórházba. Fáklyák égtek itt, a sebészek fűrészeltek; a sebesültek jajgattak; s könnyű pára szállt fel a vérrel itatott kötésekből.

Az ezredes bátran türe az amputálást, a karja ment rá; láttam, hogy színtelenedtek el ajkai, hogy borította szemeit el a fájdalom fátyola. Aztán rám került a sor; egy seborvos megvizsgálta vállamat.

„Hm! Szép lyuk!” szölli „egy gránát vághatta; még két centiméter s a lapockája oda van. Így még jó vége lesz.”

Mikor a segédorvost megkérdeztem, hogy sebesülésem súlyos-e, nevetve felelt;

„Súlyos? Dehogy! egypár heti ágyban fekvés, egy kis friss vér s aztán rendben van.”

Arcal a falnak fordultam, hogy ne lássák könnyeimet. Lelki szemeimmel Babettet láttam s láttam nagybátyámat, amint mindketten felém nyújtották karjaikat.

Trócsányi Dezső.

Nincsen oly szerencsétlen halandó, aki a boldogságot ne élvezhette volna; de a boldogságot a legszerencsésebb ember sem tudta megtartani. Dullfus Károly.

A Hittanhallgatók Egyletének életéből legközelebbiről a prédikálási és imádkozási versenyek emelkednek ki. Amazon részt vettek 11-en, ezen 12-en. A szép számú jelentkezések szép eredményre is vezettek, amennyiben a bíráló-bizottság teljes megelégedésének kifejezésével adta ki mindkét versenynél a díjat. A prédikálási versenynél nyertesek lettek László Sándor IV. és Igaz József III. éves, még pedig oly módon, hogy a 30 koronára felemelt díjban egyenlően részesültek. Az imádkozási verseny még ennél is jobban sikerült, amennyiben ott hárman nyertek díjat: László Sándor IV., Tóth János IV. és Igaz József III. évesek. Az egylet működése iránt különben a mi viszonyainkhoz képest elég nagy az érdeklődés, amely úgy látszik, szép eredményre is fog vezetni. Az Isten engedje, hogy úgy legyen.

A Céllövő Egylet, mely ez év folyamán a mi főiskolánkban is megalakult a sátorlajauhelyi honvéd gyalogezred vezetésével, szombatonkénti gyakorlatait most, a téli hideg időjárás miatt pár hétre félbeszakította. Hisszük azonban, hogy ha beállanak a szelidebb idők, akkor újra munkába kezd főiskolánknak ez az ifjú, de életre való egylete.

A Főiskolai Tűzoltó Egylet nagy változáson ment keresztül. Eveken át volt szeretett főparancsnoka, *dr. Kun Zoltán* főiskolai orvos úr megköszönve az egylet egyhangú bizalmát, mellyel őt újra főparancsnokként óhajtott választani, hivatkozva sokoldalú elfoglaltságára, állását nem fogadta el, mire az egylet egyhangúlag *dr. Trócsányi József* jogakadémiai tanárt hívta meg főparancsnokának. Ugyanekkor választotta meg az egylet ifjúsági parancsnokát *P. Nagy Gusztáv* II. joghallgató személyében, míg alparancsnokká *Kossuth Ferenc* III. joghallgató, szivattyú parancsnokká pedig *Csabay Gyula* III. joghallgató választatott meg.

Sárospataki Akadémiai Athlétikai Club. A tavaszi időjárás beköszöntével a Sárospataki Akadémiai Athlétikai Club is megvalósítja tavaszi programját s a téli szezonak megfelelő sportágak — torna, birkózás, súlyemelés stb. — helyett különösen a szabadtéri sportok kultiválását tűzte ki feladatául. Ámbár a club rendelkezésére álló pálya szabadtéri sportok intenzív kultiválására jóformán teljesen alkalmatlan, a club tagjai mégis nagy ambícióval treniroznak a tavaszi versenyekre, hogy őszi szép szereplésük után hozzájuk fűzött reményünket tavasszal is beválthassák.

A „Magy. Irod. Önképző Társulat“ március 7-én tartotta a második félévi első rendes közgyűlését lelkes érdeklődés mellett. A titkár jelentése szerint a most már másodszer megújított novella-pályázatra két munka érkezett be, az egyik „Éjjel“, a másik „Adieu“ jellegével. A gyűlés további menetéből kiemelkedik két megdicsért versecske; az egyiket „Haza jöttem ismét“ címmel lapunkban is hozzuk, szerzője *Györék József*, a másikkak, az „Ébredés“ címűnek szerzője pedig *Fodor Pál*, kinek ezenkívül még egy bírálata sikerült fokban részesült. A társulat elhatározta továbbá, hogy víg szavalati versenyét március 17-én tartja meg Gárdonyi: „Házassági ajánlat“ c. monológjával. Az indítványok során felhozott egy nyilvános szereplésnek az eszméje is, mit a társulat, tekintettel a tavalyi szereplésre, egyhangúlag elfogadott.

A „Gimn. Erdélyi Önképzőkör“ által felmutatott szép eredmény a legutóbbi időben is tanuskodik a tagok lankadatlan ügybuzgóságáról. A jan. 9-én lejárt történelmi pályakérdésre beérkezett egy munka, amely

úgy a bíráló szaktanár, mint a bíráló bizottság véleménye szerint a díjra érdemes: szerzője: Szánthó Ferenc. Megdicsérte a társulat Kiss Eleknek a „Szinképelemzés“ c. munkáját, valamint Komáromi Jánosnak „Az első párbaj“ c. humoreszkjét és Kussbach Károlynak „A növények védekezéséről“ irt tanulmányát. Ugyancsak dicséretben részesültek Csabay István, Gál István, Szabó József és Szabó Ferenc komoly szavatai. A még régebben elhatározott Erdélyi-émlékünnep rendezése körül a kiküldött bizottság a legnagyobb leikiismeretességgel buzgólkodik.

A Főgimn. Gyorsírókör lelkesebb tagjai közül többen részt vettek a „Magyar Gyorsírók Egyesülete“nek decemberi népszerű gyorsírási pályázatán s igen szép eredménnyel. Az első díjat Komáromi János pályaműve nyerte el; az ötödik díjat Horváth Lajos s a hatodikat Székely János nyerték. Dicsérő oklevelet kaptak: Batta József, Dobos Sándor, Fűry Gyula, Juhász Lajos és Giró István.

HIREK.

— **A főiskolai ifjuság március 15. ünnepélye.** A sárospataki főiskola ifjusága március hó 15.-én délután 3 órakor a főiskola imatermében hazafias emlékünnepélyt, este 8 órakor pedig a főiskola tápintézetének díszes termeiben a 25 év óta fenálló „Sárospataki Ifjusági Közlöny“ javára zártkörű táncmulatságot rendez. Beléptidij a táncmulatságra: személyjegy 2 korona, családjegy 5 korona. Felülfizetéseket köszönettel fogadunk és hirlapilag nyújtunk.

— **A főiskolai Ifjusági Egylet** egy március 15.-én elszavalandó költeményre hirdetett pályázatára egy munka érkezett, mely a díjra érdemesnek találtatott. Szerzője László Sándor IV. hh. volt.

— **Az egyetemes konvent Kálvin-jubileumi emlékfüzete.** A református konventtől kiadott népszerű Kálvin-füzet, melyet S. Szabó József, debreceni főiskolai tanár irt, hovatovább nagyobb kelendőségnek és elterjedésnek örvend. A népszerűen irt tartalom mellett a füzet szép képei is elősegítik annak a kelendőségét. Az ára 20 fillér valóban csekélység s a cél, melyet szolgál a legnemesebb. A konvent egy jótékony egyházi célu jubileumi Kálvin-alapot óhajt jövedelméből létesíteni. Járuljon hozzá minden magyar református ember a maga 20 fillérével e jubileumi alap megteremtéséhez! Ez a legkevesebb, amit az ünnepi esztendőben tennie kell! A lelkészek, tanítók, előljárók buzgólkodjanak első sorban ebben az ügyben! A füzet immár második kiadásban jelent meg, még szebb külső kiállításban és jobb papíron mint először. A Kálvin fali képének a készítése is folyamatban van. Ezt az arcképet nagy körültekintéssel, gonddal állítják elő s arra törekcszenek, hogy a sokféle Kálvinkép közül a legszebbet sokszorosítsák. Néhány hét múlva a képek elkészülnek. Egy darab ára 40 fillér. Megrendelhető úgy a Kálvin-füzet, mint a Kálvinkép a dunántuli ref. egyházkerületi püspöki hivatalában Komáromban.

— **A Hittanhallgatók Egyletének** ifjusága február 13-án tartotta meg évenkénti szokásos táncmulatságát. Bár nem mondhatjuk, hogy a fényesen díszített terem zsúfolásig megtelt a mulatni vágyó közönséggel, de hogy a jelen voltak egy kellemes és felejthetetlen mulatság emlékeivel távoztak el onnan, azt bátran merjük állítani. A családias, meghitt hangulat és a fesztelen jókedv jellemezték ezt a mulatságot, mely csak a napfényes reggel óráiban ért véget. A mulatságon felülfi-

zettek: Novák Lajos és Rohoska József 20—20; Déry István (T.-Karád), N. N. 10—10, Kórész Béla 8; Radácsi György 6; Nagy Béla 4; Dr. Rác Lajos, Dr. Szabó Sándor, Trócsányi Bertalan 3—3; Eperjessy István, özv. Hazay Kálmánné, Pavletits Gyula 2—2; Czéklassy Lajosné, Molnár János g. k. tan. (Újpaták), Péter Mihályné, Szabó József (Végardó), Szöllősi Iván Lajos, Schulcz Aurél 1—1 koronát. Jegyeiket megváltották: Katona György 20; Dr. Kun Zoltán, Végh László 10—10; Bálint Dezső, Hodinka Ágoston, Szinyei Gerzson, Zoványi Jenő 5—5; Dr. Csiky Kálmán 4; Radil Károly 3; Juhász Erzsébet (Eszeny), Harsányi István, Körmendy Ilona, özv. Szentpétery Jánosné, özv. Utassy Károlyné, özv. Vitkay Bertalanné, özv. Rácz Ábrahámné 2—2 koronával. (Összesen 180 kor.) A nemes szívű pártfogók fogadják e helyen is köszönetünket.

A rendezőség.

— **A Sárospataki Ref. Főiskolai Jogászegylet** f. hó 27-én rendezte kabaréval egybekötött táncestélyét, amelyről elmondhatjuk, hogy a szezon legfényesebb mulatsága volt. A kabaré műsora, amelyet Izsó Miklós, a miskolci nemzeti színház tagja, a miskolci közönség kedvelt színésze, a szereplők, a körülmények és a helyi viszonyok, szokások és felfogás ismerete nélkül, tehát nagy nehézségekkel küzdve is igen ügyesen konferált, minden tekintetben kiérdemelte az elismerést. Szilágyi István kassai joghallgató úr művészi tárogató-játékával szinte lebilincselte s magával ragadta a közönséget. Ezután Barthes Pipi úrhölgy szavalta Várady Antalnak a „Tanu“ című költeményét. A finom eleganciával, művészi izléssel megalkotott szavalt minden ízében egy kifogástalan, előkelő és a meglepetésig vitt szavalói készség erejével hatott, melynek bizonyossága volt a közönség frenetikus tapsa. Szavalva előadott népdalai meg oly ügyesek és annyira bájosak voltak, hogy még a legelismertebb művésznőnek is dicsőségére bírtak volna válni Hasonló elismerésben részesült Isépy Zoltánné úrasszony bájosan édes szavata is, melyben különösen a finom színezet, a hangnag zenei csengése és a minden pathosz nélküli, teljesen átértelt előadás ragadta el a hallgatóságot. Ugyanezt mondhatjuk Neubauer Miksáné úrasszony énekéről is, mely lágy, fülbemászó bájosságával hatott. Holló Géának saját gitár-kísérettel előadott kupléi ép annyira ügyesek és kacagtatók voltak, mint amily finomak és temperamentumosak a megújrázaskor előadott fütyty szólói. Ezután Szilágyi István és Zombory Géza jh. adtak elő egy tárogató duettet gyönyörű összetanulásban, páratlan ügyességgel. Még Izsó Miklós énekelt ezután egy néhány kuplét, melynél különösen a művészi finomság, az alakítások elevevége és a formai elegancia emelkedtek ki. A műsor befejezése után tánc következett, mely vidám, jó hangulatban tartott reggelig. Általában elmondhatjuk, hogy hasonló sikerű bált nem látott Patakon az idei farsang!

— **Előfizetéseiket beküldték:** Csabay Pál, Tornalja 12 K; Dr. Tüdös István, Miskolc 4 K; Antalffy László, Kassa 2 K; Özv. Kapitány Jánosné, Spatak 4 K; Kiss Jenő, Ungvár 4 K; Mitrovits Gyula, Miskolc 4 K; Bornemisza József, Ór 2 K; Fodor Kálmán, Kunhegyes 4 K; Tariska Sándor, Kölcse 4 K; Unitárius theol. egylet, Kolozsvár 4 K; Soltész Bertalan, Szekszárd 8 K; Morbacher János, Halászhomok 8 K; Dr. Illyefalvi V. Géza, Spatak 8 K; Dr. Trócsányi József, Spatak 4 K; Kóta Lajos, Abaujvár 2 K; Tomory Dezső, Szabolcs 4 K; Bakcsy Gyula, Eszeny 8 K; Peti Lőrinc, Bűrüs 4 K; Blum René, Szikszó 2 K; Pósa Péter, Kiskövesd 4 K; Erdős Endre, Tiszapolgár 4 K; Rác Gyula Nagyhalász

4 K; Fischer Károly Szikszó 4 K; Reho Gyula Tarcál 2 K; Benedek János, Bereg-Bene 4 K. Köszönettel nyugtázzuk.

Szerkesztői üzenetek.

M. V. Köszönjük a küldeményt; belőle egyet fel is használtunk. Alkalmadtán a másik is jönni fog.

J. J. Románea, sajnos, nem vált be. Nagyon meglátszik még rajta a kezdetlegesség. Idővel azonban még kiforhatja magát, — csak gonddal, izléssel írjon!

Közlöny, Debrecen. A cserepéldányt mért nem külditek? Tizen-nyolcadika már régen elmúlt s mi még máig se láttunk belőle egyetlen számot se. Szíveskedjetez intézkedni.

Egyeteml. Lapok. Újlag kérünk benneteket a cserepéldányt szíveskedjetez küldeni.

H. E. Budapest Az ígért számokat elküldtem, — de te még sem feleltél. Irj, hogy megkaptad-e? Üdv.

GOLD MÓR

üveg és porcellán-üzletében kaphatók legfinomabb s legértékesebb

dísz tárgyak, majolikák, tálcák, finom metszésű poharak, tükrök, lámpák stb.

Minden darab valóságos
≡ műtárgyat képez! ≡

Ajánljuk olvasóink figyelmébe és pártfogásába városunknak e tekintetben páratlan
≡ és egyedülálló üzletét. ≡

IFJ. DANCZIGER JÓZSEF

ajánlja dúsan felszerelt s a napi legújabb divatokkal folyvást lépést tartó

rőfös, férfi és női
≡ divatüzletét. ≡

A legelegánsabb

gallérok, keztyűk, cipők, mindenféle férfi- és női divattárgyak

a legnagyobb választékban és a legolcsóbban kaphatók.

A legversenyképesebb árak és szolid kiszolgálás!

FELDMANN J.

elvállal és készít a legfinomabb kelmókból a legújabb divat szerinti öltönyöket, téli kabátokat stb. **Kitűnő szabás!!** ————— **Előnyös fizetési feltételek!**

————— **Sárospatak, Kossuth-utca.** —————

Tisztelettel tudatom a n. é. közönséggel, miszerint a **HALTENBERGER-féle ruhafestő- és gőzmosó gyára,** — mely e nyáron nagyban bővítve lett — teljesen felépült már és a szállítások **sokkal rövidebb idő alatt** lesznek eszközölhetőek, mint ez eddig.

Ez év elején az építés tartama alatt több esetben a szállításnál felmerülő nehézségek folytán a munka a szokottnál több időt vett igénybe, ezentúl azonban a munka nem szenved már fennakadást.

Az őszi idény alkalmával tisztelettel kérem, hogy a fdstendő s tisztítandó ruhákat, szórmeneműeket, bőrkabátokat stb. lehetőleg mielőbb beküldeni kegyeskedjék.

kitűnő tisztelettel:

KLEIN MIHÁLY.

Finom, divatos és kifogástalan szabású ruhák
egyedül csak

Weinberger Sámuel

szabó üzletében készülnek. Sárospatak, Kossuth-utca.

Olcsó árak! ————— Pontos és kifogástalan kiállítás

D i á k o k n a k kedvező fizetési feltételek.

Zemplén vármegye legrégebb és legelsőrendű polgári és papi szabó-üzlete és gyapjuszövet gyári raktára

Lászlófi Henrik

Sátorajauhely.

≡ Mindenféle polgári és papi öltönyök mérték után a legfinomabb hazai és külföldi gyapjuszövetekből a legelegánsabb kivitelben készítettnek. ≡

≡ Főiskolai hallgatóknak és tanulóknak kedvező fizetési feltételek. ≡

≡ Kívánatra egy levelezőlapon való tudósítás esetén bármikor kész Sárospatakra a megrendelések fölvételére kellő mintákkal ellátva átutazni. ≡

Olcsó árak. ≡ **Kifogástalan szabás.**

≡ **Pontos és figyelmes kiszolgálás.** ≡

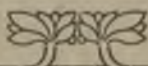
SÁROSPATAKI IFJUSÁGI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ :
KÓRÉH BÉLA.

FELELŐSZERKESZTŐ :
GYÖRÉK JÓZSEF.

MUNKATÁRSAK :
FODOR PÁL ÉS KOMENDOVITS GYULA.

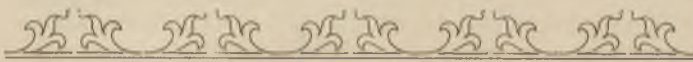

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI EGYLET.” — MEGJELENIK HAVONKÉNT EGYSZER.

<p>Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, széniéri hivatal. Kiadóhivatal: Sárospatak, „Ev. ref. főiskolai könyvnyomda.”</p>	<p>Főszerkesztő: KÓRÉH BÉLA. FŐMUNKATÁRSÁK: FODOR PÁL, KOMENDOVITS GYULA.</p>	<p>Felelős szerkesztő: GYÖRÉK JÓZSEF. Előfizetési ár: Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona. Az előfizetési összegek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségének küldendők.</p>
---	---	---

TARTALOM. Kóréh Béla: Feltámadunk. — Csontos József: Ünnepi beszéd. — László Sándor: Márciusi ének (vers). — Kóréh Béla: Ima március tizenötödikén. — Szinyei Gerzson: A magyar, különösen a sárospataki tanuló ifjúság 1848-ban. — Györék József: Március idusán (vers). — F. P.: Kossuth Lajos halálának évfordulóján. — Keéky István: Da! (vers). — Kun Zoltán: Mózes negyedik könyve 22–24. fejezeteinek izagógikai méltatása. — T. D.: Elmulasztott házasság. — Egyleti élet. — Hírek. — Hirdetés.

Feltámadunk!

Dél kapuin újra megjelent a lombfakasztó, virágot nyitó tavasz! . . . Meleg, szelid szellő susog, felpeszűlt az élet rónán, völgyön, halmon. Új mező születik lábaink alatt. A levegő ég vidám madárdaltól, éledő szívek zsolozsmáitól zendül meg.

„Túlzeng az erdők rejtelmes zúgásán
Ujjongó csalogányok éneke“.

A természet lerázta a tél igáját, az élet győzedelmet vett az enyészeten! Im! itt az élet . . . új élet mindenütt . . .

*

Természet újulása, virágos tavasz, madárhangoddal, csevegő patakoddal hirdeted örök életünket. Hoztál magaddal nekünk is áldást! Mi is ünnepre készülünk, a halhatatlanságnak, örökéletnek, feltámadásnak dicső ünnepére. Néhány nap múlva örömtől reszketve kél a szó: az eltemettetnek koporsója megnyilt . . .
Feltámadott az Úr!

Mint a szellő, úgy száll szívből-szívbe, ajakról-ajakra, ének zengésében, hálatalt imában a szó, a remény, a hit: „feltámadunk!” . . . Nem halunk meg, csak elenyészünk; elrejtetünk, mint az őszi mag, mely tavasszal kikél. Isten nem a holtaknak, de az élőknek Istene!

Ezt hirdeti amaz első, égi dicsfényben ragyogó husvét, mely az Urat sírjából kikelni látta s hirdeti, hogy az Életnek Ura és Fejedelme mindeneket megelevenít.

„Elvettetik rothadó test, feltámasztatik rothadatlant. Elvettetik gyalázatos test, feltámasztatik hatalmas és amiképp hordoztuk a földnek ábrázatját, a mennyeknek is hordozzuk ábrázatját“.

„Angyalok, ti fényes lelkek,
Zengjétek víg éneket!
Mert már biztos partot lelt meg,
Kít bús szélvész hányt, vetett;
Már meggyőzte a halált,
Istenéhez égbe szállt,
— Sion! onnan számkivetni
Nem fog téged soha senki!“

Én élek és ti is éltek. A megrothadt mag új csirát hajt; a napsugár fényben tündököl. Testünk romolhatatlanságot ölt egykor magára, hogy osztozhassék a romolhatatlan ország javiban. Akkor beteljesül az írás szava: elnyeletett a halál diadalomra!

Halljunk meg a bűnnek, támadjunk új életre, teremjük a lélek gyümölcsseit: a békeséget, a hitet, a szeretetet. Szülessünk újra, mert újjászületés nélkül hiábavaló minden cselekedetünk.

Ez az ige szól a husvétii harangok zugásában, a felharsanó zsolozsmákban; a felemelkedett és megvigasztalt szívek mondják rá az Áment.

*

A langyos szellő virágillatot hoz, a hegyek, völgyek, halmok feltámadásról beszélnek . . . Azt hirdeti minden: — *feltámadunk! . . . feltámadunk! . . .*

Kóréh Béla.

Ünnepi beszéd.

— Tartotta Csontos József gimn. igazgató a főiskolai ifjúság márc. 15-iki ünnepélyén. —

Tisztel! Ünneplő Közönség!

Mi történt ezelőtt 61 évvel, hogy a mai nap ünnepé lett, a magyar nemzet ünnepévé?!

A történetben azt olvassuk, hogy ezelőtt 61 évvel megmozdult a pesti ifjúság szíve s magával ragadva a polgárokat, lelkes szónoklatokkal s dalokkal köszöntötték az új idők kedvező fordulátát.

Március 15-én épen országos vásár volt; csunya permetező eső szitált, majd szakadni kezdett. Pest lakosai mégis mind az utcán vannak s csodálatos lelkesedéssel, szemükben örömkönnyekkel hallgatják a lánglelkű költő szinte extasisban mondott szavait s utánna hangoztatták: esküszünk, hogy rabok tovább nem leszünk! Esernyők alatt állva szívták magukba a lelkesítő szónoklatok mámorát s bár tudták, hogy a katonaság készenlétben áll a kaszárnyákban s a vár tüzérei égő kanóccal kezükben ágyúik mellett várják a parancsot: — mégis ott maradtak s elszánt lelkesedéssel ismételték: esküszünk, hogy rabok tovább nem leszünk!

A lánglelkű költőnek erre az alkalomra írott eme nemzeti dalát s a magyar nemzet kívánságait tartalmazó 12 pontot a censura mellőzésével az ifjúság kinyomatta s ezzel megszületett a sajtószabadság első példánya, a nép hatalmának első műve. A kivívott eredményt úgy a városi közgyűlés, mint a helytartó-tanács jóváhagyta a 12 pont elfogadásával. Este a nemzeti lelkesedés szentegyházában, a nemzeti színházban is örömnép volt, a Bánk bán előadását félbe kellett szakítani, elő kellett venni a nemzeti dalt, melynek sorai viharos lelkesedést keltettek s a közönség utánna mondotta az esküt; azután együtt énekelte a közönség a színészekkel a himnuszt, a szöveget, majd megharsant a Rákóczi induló s annak hangjai mellett a tömeg szépen szétoszlott.

Mi volt ez?! Forradalom?! Semmi egyéb, mint a nemzet szívének, Pestnek s főleg Pest ifjúságának az idők szellemében való megnyilatkozása, megnyilatkozás a lelkesedés magas röpülésével, de mégis kellő komolysággal. E nap eseményeit legszebben méltatja az a körülmény, hogy míg más országokban minden ily mozgalom polgárverbe került, itt a kívánt reformokat 24 óra alatt „békés úton vívta ki a törvényes egyetértés.“

Ismételve kérdelem, miért ünnep e mai nap? Hiszen valami lényegbe vált esemény nem történt e napon. Avagy nem sokkal fontosabb dolog történt-e március 3-án, amikor Kossuth Lajos a francia forradalom első hatása alatt elmondotta azt a nagyszabású beszédet, mely kiinduló pontját képezte Magyarország gyökeres és teljes átalakulásának, mely beszédnek nagy része volt a bécsi forradalom létrehozásában, az egész kormányrendszer elseprésében? Nem fontosabb nap-e április 11-ike, mely napon Magyarországnak modern alapon való újjászervezése nyer királyi szóval hivatalos szentesítést? Nem fontosabb napok-e a szabadságharc kiemelkedő mozzanatokkal teljes napjai, melyeken a nemzet honfiainak szent lelkesedését azok vérével pecsételte meg?

Hát e kérdés felett vitatkozzanak a tudósok, de a mi ünnepünk ünnepi emelkedettségét e kérdés ne zavarja. Március 15-ikét nem a hivatalos hatalom tette meg ünnepé, hanem a magyar nemzet szíve választotta ki e napot abban az időben, mikor börtönnel büntették a magyar szabadságra való visszaemlékezést. E nap ünnepét annyira megszokta már a magyar nemzet, hogy

törvény nélkül, sőt törvény ellenére is ez a magyar nemzet szabadságának ünnepnapja, mely épen azért nem csupán e nap eseményeie, hanem az előző és következő események emlékezetéé.

300 év óta Bécs felől jött Magyarországra az a veszély, mely nagyobb volt a török dúlásánál, az a veszély, mely Magyarország állami és magyar nemzeti voltát fenyegette állandóan. Ez a veszély abból a törekvéséből származott t. i., hogy Magyarország mint az összbirodalom egy része az osztrák örökös tartományokkal egyenlő elbánásban részesüljön, legyen része, csakis része a monarchiának történelmileg fejlett önállósága, alkotmánya nélkül, a magyar faj suprematiája nélkül.

A magyar nemzett állandóan védekezett eme reá nézve káros törekvés ellen. A XVII. század összes szabadságharcai s a Rákóczi Ferenc-féle fölkelés mind egy forrásból erednek s egy élni akaró nemzet hathatós tiltakozásai a hagyományos összpontosítás ellen.

A XVIII. században a pragmatica sanctio által szorosabb lett a viszony s annak alapján a világosan kifejezett törvények dacára Magyarország önállósága majdnem a semmire redukálódott a gyakorlatban s még szerencsének mondható, hogy II. József leleplezetlen abszolutizmusa felrázta a nemzetet, valamint Ferenc kormányának, a Metternich-féle zsandarpolitikának nyílt erőszaka felébresztették a magyart, látnia engedték szomorú sorsát, kétségbeejtő jövőjét, de egyúttal a szebb jövő megteremtésének eszközeire is figyelmeztették.

Teljes tisztelet gróf Széchenyi István érdemei előtt, kit nagy kortársa a legnagyobb magyarnak nevez, kinek fellépése se nem korai, se nem késői, ki aléltságából felrázta a nemzetet s a fejlődésnek arra az útjára vezette, melynek végén mint cél az önálló és boldog Magyarország megalkotása volt: — de az övé csak a kezdet, a nemzet valódi vezére, akire reá bízta sorsát, aki után mindent kockára vetett, mert másképp nem lehetett, Kossuth Lajos volt, kinek neve, kinek története az új Magyarország megalkotásának története. Nem azért, mert izgatott, hanem mert az ő gondolkozása leghívebben fejezte ki az egész magyar nemzet lelki gondolkozását, vágyát, reményét, törekvését.

Hát mit akart Kossuth Lajos? Azt, hogy Magyarország önálló legyen minden idegen, illetéktelen tényezőktől. Nem új dolog. Ezerszer elhangzott már. Ugyanezt kívánták a szabadságharcok vezérei. Ugyanezt fogadták az uralkodók a békekötések alkalmával, a koronázási esküvel erre esküdtek. Ezt iktatták törvénybe 1741-ben, 1791-ben, 1825-ben.

S mégis a magyar nemzet függetlenségi törekvése lázadásnak bélyegeztetett s végeredményébe vérbe folytatott. Miért? Mert a magyar nemzet közjogi önállósága csak elméletben volt meg, melyet a gyakorlat akkor csufolt meg, amikor akart. Tényleg a magyar közjog biztosítása egyáltalában nem zárta ki az osztrák uralmat főleg a hadügy, a pénzügy és kereskedelmi viszonyok terén. Amit az országgyűlések e téren tettek, azok célra már csak amiatt se vezethettek, mert továbbra is a megtámadott hatalmak jóakaratótól függött azok végrehajtása. Áltatás volt legfeljebb a magyar nemzet önállósága, melynek a gyakorlati élet nem felelt meg, sőt végzetes eltérés fejlődött ki e kettő között, melynek elmaradhatatlan következménye az összeütközés volt.

Amíg az Ausztriával való kapcsolatot nem törekedtek a tiszta personalis unio alapjára helyezni, amíg nem akarták az idegen hatásköröknek törvénytelen, de meglevő és megszokott befolyását végkép megsemmisíteni: addig komoly összeütközésről szó se lehetett. De amihelyt

ezeokról volt szó, vagyis Magyarország tényleges önállósága került szóba, akkor a magyar mozgolódás egyszerre forradalom lett.

Mig gróf Széchenyi István, az eszmék e hatalmas úttörője alig meri érinteni a magyar államjog nagy kérdését s majdnem összes tevékenysége a belső reformok terén mozog; míg a nemzeti szabadság többi előharcosai, így Deák Ferenc is az ország törvényes szabadságának biztosításánál a törvényt, a százados gyakorlatot át nem tudja lépni: addig Kossuth Lajos azt az irányt képviselte, mely oldalra nem tekintve csak az elvet nézte, mely nem látott nehézséget az Ausztriával való kapocs egész új rendezésében, mely nem tekintette a szokást, hanem a nemzeti függetlenség lehető teljes érvényesítésétől s a szabadelvű eszmék lehető következetes keresztülvitelétől várta a magyar birodalom s a magyar faj jövődő boldogulását.

Ez a felfogás, ez a szellem nyilvánul meg a márciusi ifjúság mozgalmaiban s ugyanez a szellem teremti meg az 1848-iki törvényeket, melyeket a rendi országgyűlés kiváltságosai hoztak, kik ebben a nagy történelmi jelentőségű időszakban modern patriciusokként megosztották jogaikat a jogtalan néppel, felemelték magukhoz abban a reményben, hogy áldozatuk többszörösen visszatérül majd a hazára áldásképen. E törvények által lép be Magyarország e modern nemzeti alapon szervezkedő önálló államok sorába. E törvények által valósult a költő álma, az egész nemzet óhajta. Hosszú dicső küzdelem után a magyar nemzeti állam szép épületére reátettett a tető. Mindenki a legszebb reményekkel volt tele, egy szebb dicsőbb, egy boldogkor hajnala látszott megnyilni. Maga Széchenyi azt mondja: „bátrabbak, merészebbek, kikkel magasabb láthatatlan hatalmak látszanak szorosabb szövetségben lenni, rövid napok alatt oly alapra fektették hazánk jövődjét, melyet tisztelet, becsület, de igazság is, velem együtt mi hangyamunkások tán soha, vagy csak generációk után lettünk volna képesek megalakítani s mely alapon bizonyosan felvirul s pedig hamarabb, mint magunk is gondolnánk, fajtánk, ha nem vagyunk saját magunk ellen hűtelenek és ha nem döfjük saját magunk a megsemmisítő gyilkot keblünkbe.“ Ime a teljes elégtétel Kossuth Lajos iránt s politikája iránt, épen onnan, ahol legveszélyesebbnek tartották Kossuth közéleti szereplését.

Csak hogy a sors mint századok óta már, nem részesíthette ezúttal se Magyarországot abban a szerencsében, hogy egészen a maga nemzeti ösztöne szerint fejtsse ki állami életét. Midőn méltán azt hitte az egész nemzet, hogy célját, melyért mindig küzdött, most elérte: — kitűnt, hogy ezúttal se érheti el, az egész csak egy boldog álom volt, melyből arra a keserű, arra a sivár valóra kellett felébredni, hogy Magyarország függetlensége a hagyományos felfogások miatt a monarchia érdekével összeütközésben áll.

Tényleg az országnak az egész vonalon való elküldönítése Ausztriától egyes pontokon érintette az öszbirodalom vitás érdekeit. Midőn Magyarország pénzügye kivonatott még pedig teljesen Ausztria gyámsága alól, előtérbe tolt az a kérdés, mi lesz az államadósságokkal. Jogilag Magyarország nem volt köteles oly államadósságot fizetni, melynek felvételéhez hozzá nem járult s melyből Magyarország javára semmit sem fordítottak. Azonban az is tény, hogy ha Magyarország kivonja magát a kötelezettség alól, abban az esetben megrendítheti a monarchia hitelét. Aminthogy Magyarország vonakodása nem is maradt hatás nélkül a közhitelre, ez pedig elhatározó befolyással volt azok véleményére, akik a birodalom egységét képviselték.

Az is természetes, hogy Magyarország a külügy terén is önállólag akart berendezkedni s mint teljesen önálló állam készült fellépni. De ezzel szemben megint tény, hogy a monarchia egysége a külfölddel szemben nincs meg, így ugyancsak azok szemében kik a birodalmi egység hívei.

Legfontosabb és legkényesebb kérdés azonban a hadügyi volt. A dualismuskak a teljes personalis unióig való fejlesztése csakis az esetben nem jelent a dinasztia nézve lemondást, ha annak hatalmi állását nem érinti, sőt erősíti. Mihelyt azonban annak a lehetősége állt be, hogy a hadügyi szempontból is önálló berendezkedésű Magyarország hadierejére a dinasztia nem számíthat feltétlenül: a hatalmi állásra végtelen kényes udvari politika nemcsak megengedhetőnek, de a maga érdekében egyenesen szükségesnek s fontos életkérdésnek tekintette Magyarország elszakadásának útját vágni.

Igy került szembe Magyarország függetlensége a hagyományos dinasztikus politikával, mert az ellentéteket elsimitani semmikép sem lehetett.

A többiről aztán nem beszélek. Hogy került a legképtelenebb ellentétbe az osztrák császár a magyar királylyal; miképen kényszerítették önvédelmi harcra, királyi szóval szentesített törvényei védelmére a magyar nemzetet; mint lázították ellene a Magyarországon lakó nemzetiségeket; mint kelt fel nemzete eltiprói ellen a Kossuth Lajos lángelkével megihletett magyar nemzet; mint írta be a magyar honvédség fényes diadalaiba a magyar vitézség tetteit a világtörténet lapjaira; aztán mint bukkott el aránytalan harcban a szabadság ügye; mint szennyezte be magát a mások kegyelméből felülkerült bécsi kormánypolitika legjobbjaink gyalázatos kivégzésével s Magyarországnak az önálló országok közül való teljes kitörlésével.

Az idő kereke ismét úgy fordult, hogy a magyar nemzet feltámadt, újra erőre kapott s ma megint van Magyarország. Hiába volt minden erőlködés, a bűnbán fogant kormányrendszer felett az igazság ereje győzött s az a fellángolás, mely 1848-ban az ifjúságot vezette, melylyel esküt tettek, melyért annyi hős lett vértanúvá — nem volt hiábavaló és eredmény nélküli.

Hanem ha épen az elmondottak után arra a kérdésre kell felelni, hogy a 67-es kiegyezés, mely a nemzet vezéreire nevében nem volt más, mint a 48 gyakorlati érvényesítése, meghozta-e Magyarország politikai önállóságát, — csak azt lehet felelni: a Kossuth és a márciusi ifjúság lelke előtt lebegett szabadság nincs meg, nincs meg ma sem. Pedig a politikai élet terén is nagyot fordult az idő kereke. Ma nemzeti nagy kormánya van a magyar nemzetnek, illetőleg olyan országgyűlésen, melynek többsége épen a teljes önállóságot írta zászlajára, mely ezen a címen vette be magát a magyar nemzet szívébe, rokonszenvébe. Vítte-e előbb csak egy lépéssel is nemzetünket? Azért nem kell-e elkéséredéssel beszélünk arról, hogy közéletünk már akár a körülmények végzettszerű nyomása, akár más személyi természetű tekintetek miatt ugy politikai mint gazdasági téren visszatesést mutat.

Van hadseregiünk, arra megy fel a nemzet összes anyagi ereje, s még csak kifejezésre se jut benne a magyarság állami jellege. Meddő közjogi vitákat eredményez csupán az osztrák császársággal való viszonyunk, mely vitából — legyen a hadseregen kívül akár az önálló nemzeti bank, akár az önálló vámterület, akár önálló ipari és kereskedelmi berendezkedés — mindig vereséggel kell megretírálni. Meddő közjogi viták teszik lehetetlenné, hogy kormányaink teljes erővel a magyar nemzet belső erejének fejlesztésére fordítsák tudásukat

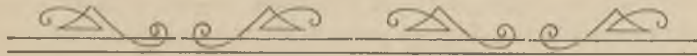
és tevékenységüket. Pedig sok teendő volna, elsőbrendű teendő A középosztály a megélhetés mind nehezebbé váló gondjaival küzd, földmivelésünket s iparunkat válság fenyegeti, melynek veszedelmét eléggé mutatja az évente kivándorlók rettenetes száma.

Látszólagos haladásunk mellett van hát elég baj s a legnagyobb baj az, hogy az a független Magyarország — még most is csak idea, csak vágy és törekvés, de nem meglevő valóság.

De nem akartam én a napi politika fertőjébe becsátkozni, különösen ma, mikor a magyar szabadság ünnepét üljük. Csak hangoztatom, hogy az én ünnepem nem a meglevő magyar szabadságé és politikai önállóságé, hanem a Kossuth Lajos és a márciusi ifjúság lelkében élt szabadságé, mely a hétköznapi életen felülálló eszményt mutatja, mely felé törekednie minden magyar embernek kötelessége. A hétköznapi elismerheti a gyakorlati élet követelményeit, számolhat a lehetetlenség állapotával; az értelem belenyugodhat abba, amin változtatni nem képes: de minden magyar ember szíve, lelke, szívének minden dobbanása, lelkének minden vágya az ő eszménye legyen, melytől várjuk a mostani bajokból való megváltást, melyért egy napon ezelőtt 61 évvel a pesti ifjúság példájára az egész nemzet lelkesedett s mely lelkesedés annyi magyar vérbe került.

Ez az eszmény pedig mindig, most is ugyanaz: független, boldog Magyarország!

Ti ifjak, pataki diákok! ezért az eszményért lelkesedjétek! Majd mint felnőtt férfiak ezért munkáljatok! Én hiszem hogy el fog az jönni, sőt tudom, hogy el kell jönnie, mert a magyar nemzetnek ahhoz joga van.

Márciusi ének.

Megzendítjük a régi kiirtöt újra.
S mint vijjogó sas, hangja zúgva száll;
Mozdul rá az, ki álmát lent alussza,
S a temetőkből megfut a halál . . .

Ezeresztendő siralma nyög, zokog fel
A vértől ázott Kárpátok alatt;
S az erdőkből rá sóhajlás szakad ki,
Hogy ránk kenyérül koldusbot maradt.
Hová levétek párdúcborös ösök,
Kiknek hadvészsze gyült ki kedvetek?
Hová, Lehelnek kiirtjéből a szózat?
S mely attól égett, a dicső sereg?
És te, ki nékiünk nagy vagy mindörökre,
Rákóczi. Rákóczi, glóriás, te szent
Hiába hoztunk vissza hát e földbe!
Sírod az enyészet itlen is befödte
Miért nagy lelked mindent áldozott
Most sem szerzi meg visszatért porod.
A rongyos gárdád alzik csendes álmot,
Keltsd fel Rákóczi a te villámod,
Mert lásd, a baj még most is mind a régi;
Az a gyötrő seb, látod, nem heged!
S átokkal sorsunk újjal is tetézi . . .
Oh, fújd meg zengő, zúgó kiirtödet,
Rákóczi!!

S lassan, mint holtat csöndbe sirató,
Szól a tárogató;
Majd búja gyilkos, vad haragra válva
Kitör keserves, sohse gyógyuló

Zokogásba.

S könnyét, keservét szétsikoltja,
Mintha e földnek síró lelke volna
És költögetni a hantokra száll:
Ébredjétek!

Panaszba fül keserve, jajja,
Kiált, nyög és sír, hogy ébredjétek!
S zengő szavának égi, szent hatalma
Kelti az alvó, porló szíveket . . .
S a temetőkből megfut a halál . . .

Zsendült mezőjén ifjú Márciusnak

Alvó porából
Ébred a tábor;
Megrá-kódnak a régi hantok,
A koporsózár mind lepatlog,
A kriptaajtó csikorog
S újulva kélnek
Hosszú ezredének
Vérzivatarján elhunytt bajnokok,
„Attilától egész Rákócziig“.
Az egyik itt, a másik ott esett el,
Ki tudja, melyik honmentő seleggel!?
S most együtt vannak s lelkiük mélyiből
Sóhaj, imádság, hit, vágy, mind kitör:
Te Isten, áld meg a magyar hazát!

S amíg a nemzet élő ifjúsága
Küzdi a lázas, vértelen csatát:
Hadvész után nyerítő táltosokon,
Mely messziről is a csatákba lát,
S mely, hogyha mozdul: dító fergeteg:
Ört áll e hősi, párducos sereg.
A tespedt karba ők adtak erőt;
Ifjak tettének lelke voltak ők;
Villám, mely zengő zivatart kavart
S az ébredések hősi dalnokának,
Kinek lantján egy nemzet szíve lázadt,
Ők diktálták a „Talpra Magyar!“.
Ők buzdíták szent fogadásra,
Nagy esküvésre ifjak táborát,
Hogy inkább mennek százsoros halálra;
De koldus, rab már nem lesznek tovább!
Szélvésze lettek égi háborúknak,
Hogy, amiért ők egykor sirba buktak,
S lettek hazátlan, árva bujdosók,
Velük kivívja a késő utód:
Legyen a magyar, mint a gondolat,
Miért kihült már annyi drága vér,
E szentelt földön boldog és szabad!
S ajkuk zendülő, menydörgő szavára
Engedt a láncszem, bukott a lakat,
Pattant a börtön rozsdamarta zára,
S új nap süttött a magyar hazára . . .

S aztán a fölkélt hősi regiment
A nyitott sirba újra visszament.

Pedig, hajh, jöttek rettentő idők,
Véres legendák, új keresztelők.
Végig vonaglott újra a panasz,
Hogy nékiünk nem lesz soha már lavasz;
De izent Kossuth és a hadverő
Honvédsereg a porból is kinőtt!!
Küldte csatákba fiát az anya:
— Eredj fiam, mert hí a haza!
S délceg daliák büszke paripákon
Mentek előre, mint szamum szele!

Ajkukon mindég a haza neve
 S vad csatatűzbe
 Kergetik izzve
 Ellenüket, mely futva-szaladva,
 Vak rohanatba,
 Úgy menekül,
 S dül
 Sebibül
 Harcmezőjére
 Fekete vére,
 Mert seregünknek kardjává
 Tépve, szakítva
 Testibe mirt; —
 S zeng Isaszeg, Vác szent diadalt!

De Észak árnya jött és ránk borult
 S a kard kezinkből csorbúltan kihullt.
 Bítók meredtek bérceken, rónaságon . . .
 . . . Oh, szent tizenhárom . . .

Március volt akkor és már őszre jár,
 Sikítva száll a köllöző madár;
 Virágos rétből vérezett mező lett
 És a hazából síró temetőkert.
 De hasztalan rogy sírba, a mi élet!
 Gazság a jónak mély sír', hogyha ás,
 Teremt e bölcsőn a feltámadás!

S új Március, ha bont virágokat
 A kürtök-kürtje, hogyha felrival,
 Tombolva gázol s véres sirt tapos
 Ébredő vihar:
 Elevenednek ismét a holtak,
 Lelkei szörnyű, vad csaták tüzének:
 Villámot szórva jó a végítélet!!
 S pusztul a férgek hemzsező hada,
 Jó egy új élet fényes sugara,
 Kivirít a szabadságnak fája,
 Kihajt a magyarnak régi szabadsága
 És lesz e földnek örök tavasza,
 S boldog, nagy lesz a magyar haza!

László Sándor.

Ima március tizenötödikén.

Népek és nemzetek Istene! Mi, a te szent fiad országának tagjai és e földi hazának gyermekei, leborulunk elődbe s emlékezzünk a te nagyságos dolgaidról, emlékezzünk azokról, melyeket a magyar nemzet sorsa intézésében cselekedtél. Leborulunk elődbe s hálát mond ajkunk azon végtelen irgalmadért és szeretetedért, melyet hatalmasan megmutattál nekünk, mikor a babiloni vizeknél ültünk és keseregtünk. Álom, halálos álom környékezett minket. Komor némaságban ültünk, szédelgett fejünk, megfélemltet ajakkal hallgattunk s mikor már-már azt hittük, hogy ráborult hazánkra a koporsó-födél s a halál lengeti a gyásznak zászlóját nemzetünk felett és Magyarország, ez a paradicsomkert a „pusztulásnak pusztája“ leszen: Uram nagy dolgot cselekedtél velünk, a halálos álomba is életet rejtettél s az élet kezéd egyetlen intésére ismét megjelent.

Nagy vagy te, Uram! Kibocsátod lelkedet és mindenek megelevenednek. Kibocsátod lelkedet s felnyitja sugárzó szemét a mennybolt, megdobbán a

földnek szíve, megzendül a levegő, fellelegzik és él minden. Kibocsátottad óh élet Istene mi reánk is a te lelkedet s lelkednek szavára

„Lehullt a sulyos álom,
 S győzött az élet a halálon.“

Kibocsátottad lelkedet a szívekbe s a magyar nép, mely századokon keresztül annyit tűrt és szenvedett s keservesen ette vérrel szerzett és könnyeivel áztatott kenyerét és sokáig nem tudta válláról lerázni a sulyos láncokat, széttörte rabbilincseit! Eljöttél óh Uram s nem hagytad elveszni népedet; eljöttél óh erős Isten, mi győzhetetlen várunk s megmutattad rajtunk kegyelmedet, megmutattad, hogy te az vagy, aki voltál: Szabadító s szabadságot adsz a téged szeretőknek!

Szent vagy te, Istenünk és Urunk, irgalmasak minden cselekedeteid, minden utaid jóság és igazság!

Hű vagy te Istenünk és Urunk, megtartod hűségedet azokhoz, kiket szolgálatodra rendeltél és szent céljaid véghez vitelére el is hívtál.

Igaz bíró vagy Atyánk égen, földön és nemzetek felett. Próbára veded a népek szívét, hogy kiismerd az ő hűségüket s ha hiveknek találtnak, ismét elülteted köztük a szabadság virágát, melyet pogány kezek gonoszul kitéptek, zsarnok fők és szolgálékek durván elgázoltak.

Áldott légy óh Isten a márciusi szabadságnapért
 Áldott légy óh Isten, hogy adtál dicső és nemes gondolkozású férfiakat, kiknek ajkáról elhangzott: a szabadság, egyenlőség, testvériség.

Áldott légy óh Isten, magyar nemzetnek Istene, hogy támasztál Thyrteusokat a nádfedelek alól, kiknek ajkain völgyek és halmok zengették az ujjászülő igét, mely szélvészfént repült át a magyar rónán s visszhangzott Erdély sziklás bércei között, melyre „öröm s reménytől reszketett a lég s felkelt rabágya kőpárnáiról“ a megszibbadt gondolat.

Áldott légy óh Isten, hogy adtál erőt a magyar nemzetnek, hogy széttörje rabbilincseit. Győzött a szabadság s boldog lett a nép.

Népek és nemzetek nagy Istene, te szerzél ünnepet a kesergő népnek, te adtál diadalt a leigázott szent jognak. Akkor zengett a mi szánkól győzedelmi ének; akkor nevetséggel bételék a mi szánk és a mi nyelvünk vigassággal; akkor mondták a mi ellenségeink magukba: „hatalmasan cselekedett az Úr ezekkel!“

Isten! kinek „léted világít, mint az égő nap“, gyujtsd lángra e napon a mi szívünket; gyujtsd lángra a három bérc és négy folyó honában a hallhatatlan lelkek millióit, hogy fénytől és örömtől tündökölve zengjen a nép halaimát neked Mint az illat, mint a dal, úgy száll feléd szívünköl az ima s mint a tavasz fája és virága, úgy magasztal téged óh élet Istene, lelkünk zsolozsmája, mert nem ölsz, hanem éltetsz, nem rombolsz, hanem teremtesz.

Te nagy nap, szép kikelet, március virága, mely egykor fényt árasztottál a hazára, örömlángokat gyujtottál a szívekbe, szabadságot hoztál a népnek s felszárítottad könnyeit azoknak, kik nemzetünk pusztulása felett sirtak, te nagy és dicső nap légy beírva a mi szívünkbe kitörülhetetlenül!

Légy áldva jó Isten, minden jók adója a márciusi szabadságnapért. Légy áldva segedelmedért, melynek köszönhetjük, hogy élünk és magasztalhatunk.

Magyarok Istene, adj segedelmet, áldást a sirjából kiemelt nemzetre ezután is. Add, hogy e haza minden fiának ajkán zengjen a szó, mely szabaddá lett. Adj nekünk bátorságos szívet, honszerelmet, hogy szeressük

e földet s legyünk hivek rendületlenül. Adj acélt karjainkba, tanítsd kezeinket a hadakozásra, egyengesd ujjainkat a viadalra, mert

„... Ellenségünk háborog velünk,
Erővel, fegyverrel, nagy csalárdsággal,
Sok hatalmassággal.“

Atyánk, térdre hullva kérünk, hazánk nyugalmit és békességét add vissza nekünk. De, ha a végzet azt akarja, ha az van a sors könyvében, hogy e nemzet a szenvedések kalvariáját járja, újra harcra szálljon, adj erőt neki a szenvedések hordozására, adj diadalt neki, add a te világdöntő haragodat fegyverei élére.

Atyánk! áraszd ki kegyelmedet királyunkra; áldd meg őt nemzetünk javára a szeretet, bölcsesség és igazság lelkével; áldd meg őt hosszú élettel, de — addig éljen, míg a honnak él. Áldd meg népünk kormányzóit, kik, mint hét vezérek, vezérelnek minket. Áraszd ki kegyelmedet a te házaidra, melyekben igédet hirdetik s az országházára, melyben törvényeket írnak. Áldd meg azokat, akik a Sámuelek székeiben ülnek: a papot, a prófétát, a bírót; „világosítsd őket, hogy ne tévedjenek, erősítsd, hogy ne csüggedjenek, bátorítsd, hogy meg ne rettenjenek, szenteld meg, hogy egyező akarral legyenek.“

Isten! áldd meg a magyart! Áldd meg, áldd meg mind a két kezedd, hogy ha rá van mérve még egy ezredes vihar, túl azon is, mint szabad nép, éljen a magyar!
Amen.

Kőrök Béla.

A magyar, különösen a sárospataki tanuló ifjúság 1848-ban.

Felolvasta az irodalmi kör által rendezett ismeretterjesztő előadások megnyitójául 1909. jan. 24-én *Szinyei Gerzson*, nyug. akad. tanár.

Jókay Mór azt mondja, hogy „öreg ember nem vén ember“. Minden tisztelettel és hódolattal viseltetem koszorus regényírónk iránt, de ezt a mondását, habár szálló igévé vált is már, nem fogadhatom el, már csak azért sem, mert a kettő közt nincs fogalmi különbség. Annyi bizonyos, hogy az öreg embernek vagy vén embernek, mint jó magamnak is, aki már a 70-ik éven jóval túljárok, hogy egyebeket ne említsek, meg van az a nagy gyarlósága is, hogy ha a jelent nem tartja is sivárnak, kietlennek, vígasztalannak, legörömostebb foglalkozik a multtal, a mi volt és nem lesz többé. Ezt igazolom jelen felolvasásommal is, midőn az 1848 ik év emlékei közé szállok vissza és azt kívánom röviden válaszolni: mit csinált akkor a magyar, különösen pedig a sárospataki főiskolai ifjúság? Szívesen teszem ezt az irodalmi kör megtisztelő felhívására. Jól esik nekem, hogy a szép múltu főiskolai intézménnyel, legalább ilyen módon összekötésbe lehetek most is, mint ezelőtt 36 esztendővel, midőn a jókkal együtt bölcsőjénél állhattam s jövőjéről boldogan álmodozhattam.

Az első pünköstre emlékeztető az a lelkes mozgalom, mely Budapesten 1848. március 15-én felkerekedett, midőn a fővárosi ifjúság, Petőfi Sándor, Jókay Mór, Vasváry Pál, Irinyi József, Sükey Károly, Lisznyay Kálmán, Bulyovszky Gyula vezérlete alatt, a szabadság, egyenlőség és testvériség örök fényű eszméitől ittasodva, a nemzet kívánatait 12 pontban és a „Talpra magyart“, mint a szabadsajtó legelső termékeit, a nép ezreinek örömujjongása közt kinyomatta: mindenesetre gyorsabb forgásba hozta az akkori események kerekét.

Nem mondhatni ugyan, hogy e tüntető fellépés nélkül, az akkor éppen együtt ülő országos rendek meg nem alkották volna mindazon törvényeket, melyeket politikai s társadalmi tekintetben, az 1848-iki törvényhozás vívmányainak tekintünk, mert hisz régóta küzdöttek azokért legjobbaink, államférfiaink, íróink és költőink: de azt el kell ismernünk mégis, hogy a főváros türelmetlen heve, követelő lelkesedése, döntő súlylyal nehezdedett a honatyák elhatározásaira, annyival is inkább, mert az ország szívének, Budapestnek hangos feldobbanását, az egész országban meghallották, a példát utánnozták és ezáltal a fővárosi mozgalom az egész országra kiható társadalmi jelentőségű ténnyé vált s villanyos hatása még az iskolák zárt falain keresztül is utat leit magának.

Amint a pesti esemény híre elterjedt az országban, a mi akkor nem ment olyan gyorsan, mint ma, midőn a gőz meg a villany csakúgy röpíti a híreket: sehol oly elragadó örömmel, oly kiőró lelkesedéssel nem fogadták az ujjászületés napját, mint éppen az iskolákban, azok a pezsgővérű fiatal emberek, a tűzlelkű magyarok. A hír vételére nemzeti zászlókat lobogtatva, dal és zenekíséretében rögtön diadalmeneteket tartottak, boldog képzeletökben, fencsapongó vágyak és remények közt, kéjittasan merültek a nemzeti közöröm árájába. A tavasz ébredésével együtt ünnepelték az erkölcsi világ megújódását s elragadtatásukban még a napokat is március 15-től, mint a sajtószabadság napjától számították.

Sajnos azonban, hogy itt-ott arra is példát szolgáltatott az ifjúság, hogy a szabadságot, melynek korlátai is vannak, félreérti és mintha az bűvös erejével még a gyermeket is nagykorúvá, az ifjút érett férfivá varázsolhatná: intézkedő hatalmat, vezérszerepet követelt magának a társadalomban. Ezt bizonyítják azok a tanügyi reformkivánatok, melyeket a müncheni, göttingai és bécsi egyetemek példájára, nem csak a pesti egyetem, nem csak az akadémiák ifjúsága, hanem még a gimnáziumok növendékei is, mintha kész tanférfiak lettek volna, akkorában világ elé bocsátottak, feltüntetve a tanrendszer hiányait s kimutatva az ő izlésök szerinti tan- és fegyelmi rendszabályokat. Azt akarták, hogy amit helyi, felekezeti és országos okoknál fogva századokon keresztül elmulasztottunk, azt, mintegy varázsütésre, a pillanat hevében, helyre pótoljuk.

Tagadhatatlan, hogy oktatásügyünk körében 1848. előtt többféle hiányokat mutathatunk fel, melyekért a vád sulya első sorban az önkényes uralomra törekvő osztrák kormányra esik vissza, mely szellemi életünk fejlődése elé elháríthatatlan akadályokat gördített. Ezért felsőbb és alsóbb iskoláink messze állottak ama színvonaltól, melyen a szabadabb és miveltebb szomszéd népekéi voltak. Egyetlen egyetemünk a bécsi kormány és egyetem gyámsága alatt állott, hol a tanszabadság nem volt életbeléptetve. A kath. akadémiák és gimnáziumok az 1866-ban kiadott „Ratio educationis“ (Nevelési rendszer) keretében mozgottak. A fegyelmi szigor, mely még a vendéglők, színházak, táncmultságok tilalmára s a naponkénti templomlátogatás ellenőrzésére is kiterjedt, elnyomott később mind: szabadabb életmozgalmat és önálló fejlődést. A protestánsok iskolái az önkormányzat védbástyája alatt szabadabban fejlődtek ugyan, de a bécsi kormány tanügyi politikája, rájuk is zsibbasztó hatással volt s emellett az általános szegénység s a kellő tanárok hiánya útját állotta újító s javító törekvéseiknek. A protestáns tanárok közgyűlései 1846. óta, a pesti prot. főiskola érdekében kifejtett buzgalom, mely egész kis irodalmat teremtett az egyes iskolákban

a 30-as és 40 es években neki indult szervezeti és tanrendszerbeli változások, ifjúsági egyletek: szép reményekre jogosító jelenségei voltak ugyan a haladni akaró újabb kornak; de e régi rendszer egynemely terhelő nyögét el nem háríthatták, itt ott az előítélet elfogultságát meg nem szüntethették, annyival kevésbé, mert a protestáns egyházkerületek, mint önhatóságú mind meg annyi tartományok. elzárkóztak egymástól.

Ily tanügyi viszonyok közt, melyeknek bővebb tárgyalásába ezuttal unalmasság nélkül nem bocsátkozhatom: érthetővé lesz az, hogy a tanuló ifjúság a rendkívüli körülményeket felhasználta és hogy szertelenkedő kívánalmi közt helylyel közzel fordulnak elő, mint látni fogjuk, oly tények is, melyek égető sebekre vallanak.

Legelső volt a tanügyi kívánatok kinyomatásában és felterjesztésében a pesti egyetem ifjúsága, mindjárt a sajtószabadság harmadik napján, mint ezt ők különösen hangsúlyozzák. Kívánataiknak nagy nyomtatékot adott az a körülmény, hogy tanáraik a mozgalom élére állottak és korszerű indítványukat Szabó János rektor, Balassa, Rupp és Arányi, mint az egyetem megbízottai is aláírták. Kivánták: 1. Az egyetem felszabadítását a bécsi kormány s egyetem gyámsága alól. 2. Az egyetem kormányzásának szabadelvű elrendezését és az országgyűlésen való képviseltetését. 3. Az egyetemi jószágok felszabadítását a collegiális rendszer kezelése alól. 4. Tökéletes tanítási és tanulási szabadságot. 5. A rendes és rendkívüli tanároknak, segédállomásoknak nem kegyelem, hanem érdem, és nyilvános pályázat útján való betöltését tekintet nélkül a valláskülönbségre. 6. Testgyakorló intézetek s eglelek felállítását. 7. A tudományban elmaradt vagy elaggott tanárok elmozdítását s nyugdíjazását. 8. Az évenkénti próbatételek megszüntetését s azok helyett szigorú díj nélküli vizsgálatok behozását, melyért a tanárokat az állam kárpótolná. 9. A tudományok jelen igényeinek megfelelő s a magyar nemzethez illő tantervek s egyéb intézetek felállítását.

Az egyetemi ifjúság ezen kívánatokat más iskoláknak is megküldvén, mindenütt lelkes fogadtatásra találtak s megeredtek a helyi viszonyok szerinti reformjavaslatok. Így jelentek meg a győri, debreceni, sárospataki és soproni főiskolák, a kegyesrendiek, budai és pesti, temesvári gimnázium és a József-ípartanoda összes hallgatóságának kívánatai, melyeket, mint a megyéknél akkor is szokásban volt, mindegyik iskola közlött a másikkal, hogy hazafiúi fellángolásban egyik se maradjon hátrább a másiknál és hogy annál nagyobb nyomatéka legyen fellépésüknek. Nem akarok visszaélni a m. t. közönség türelmével és azért nem is ismertetem mindegyik iskola kívánatát, de vagy kettőt, legalább általánosságban bemutatok, hadd magyarázzák az akkori iskolai közszellemet.

A győri főiskola ifjúsága 17 pontban szedte össze és közölte kívánatait a sajtószabadság 8 ik napján, melyek közül jellemzőbbek a következők: 1. Kávéházakat, tánctermekeket, színházakat minden megszorítás nélkül látogatni szabad legyen. 2. A naponkénti kényszerített templomba járás, mely a vallásosságot nem mozdítja elő, maradjon el. 3. A közép- és elemi iskolában a tanítást úgy kell elrendezni, hogy a jelenleg divatozó szajkó módra való tanulás helyett, a gondolkozó tehetség jobban kifejtessék és gyakorlati tanmódszer által kedv gerjesztessék a tudományok iránt, az ifjúság pedig leginkább a tulajdon szavakkal való előadásban és a jelen korban annyira szükséges szónoklásban gyakoroltassék. Hogy mindez valósággá váljék, jelesebb egyének a tanulmányi-alap költségén külföldre

küldessenek, a helyesebb tanmódszer elsajátítása végett. 4. Az osztályrendszer megszüntetendő. 5. Az ösztöndíjak jelesebb ifjaknak, vallásfelekezeti különbség nélkül adassanak. 6. Kitünőbb tanulók, jelesebb tanár vezetése alatt a szünidőkben, a tanulmányi-alap költségén külföldön utaztassanak. 7. A számszerinti érdem osztályozás (érdem sorozat) megszüntetendő. 8. A főiskolák telkekkel láttassanak el, hogy a tanulók a mezei gazdaságot gyakorlatilag is tanulhassák. 9. A közép- és elemi iskolákba célszerű kézikönyvek hozassanak be. 10. Minden tanár fizetése hivatalával arányba hozassék. 11. A vallástan a bölcsészeti tanfolyam tantárgyai közül maradjon el. A győri tanárok ezen kívánatokat nem akarták aláírni. ezért azt felelték nekik: „*rendelkezéseinket, viseletünket felsőbbek kegymosolya által nem feltelezük, nem kormányoztatjuk*“.

Legtovább ment követeléseivel, szilaj, rakoncátlan fellépésével a soproni iskola ifjúsága, kiket Hunfalvi Pál és János híres késmárki tanárok sajtó útján, keményen meg is lekéztettek. Ország-világ előtt magokat is meggyalázza bevallották a soproni tanuló, hogy „nincsen e hazában főiskola, mely az ifjú lélek művelésében hátrább állna a soproni ev. iskolánál“. Ezért, mint ők mondják „a soproni tanulótól, midőn iskolai életéről beszél, nem hallhatni egyebet avatatlan tanárai ellen szórt keserű gunynál, a sors ellen intézett fájdalmas panasznál, minthogy tanulói legdrágább éveit ily alacsony állásba süllyedt iskola körében kénytelen sinlődvé tölteni“. És miután kimondják, hogy ők akarnak „a kárhozatos iskolai rendszer utolsó áldozatai“ lenni, kívánják, hogy az rhetorikai osztálytól a hittanig működő tanárok, kik tudományos kiképeztetésük rovására, oly eredménytelenül tanítottak, hivatalaiktól mozdíttassanak el és ezért május 1-ig a tanfolyamot is félbeszakítják. Hogy pedig ezután az ifjúság avatatlan tanárok kezébe ne kerüljön, követelték, hogy jövőre az ország gondoskodjék tanárokról oly formán, hogy tanárnak csak az választassék, aki előbb az egyetemi tanárok s a tudóstársasági szaktudósok által megvizsgáltatik. Ezen kívül kívánták a középkorból rájuk maradt hibás tanrendszer megváltoztatását oly módon, hogy a nyelvtani osztályok helyébe, reális iskolák állíttassanak s a tudományos pálya csak rhetorikai osztálylyal kezdődjék. A nyelvek közül csak a latin legyen kötelező, a többi szabad tetszésre bizassék. Végre kijelentik, hogy a tanuló közt előforduló kihágások megtorlására esküdtszéket állítanak s az eddig fenálló német társulatot megszüntetik. Így léptek ők fel a Kiss János, Berzsenyi Dániel, Döbrentei Gábor, Székács József, Vajda Péter iskolájában, a sajtószabadság 20-ik napján!

Hát Sárospatakon, hogy is volt csak akkor!?!... Ami főiskolánk a 30-as és 40-es években, mint ezt másutt megírtam, nevezetes változáson ment át, középkori nyügeiből kezdett kibontakozni. Szervezete 1835-ben, tanrendszere 1837-ben, az újabb kor igényei szerint lényegesen átalakult. A tanulók, a baltások az iskolai közszolgálat terhe alól felmentettek, az alsóbb osztályokban a realismeretek nagymértékben helyet foglaltak. Az akad. ifjúságnak 1832. óta olvasó egylete, önképző társulata, joggyakorló egylete, később homiletikai társulat és oly szabad élet volt a nyilvánosság levegőjében, a kellő fegyelem korlátai közt, mint sehol másutt széles Magyarországon. Innen van, hogy az 1848-iki viszonyok nem is rázkódtatták úgy meg, mint a többi iskolát és hogy az itteni ifjúság egész önérzettel válaszolhatta a hozzá érkezett más iskolai kívánatokra, hogy ők azok nagyobb részén már rég túl vannak. Bizonyára gondoltak arra a szomorú elégtételre is, melyet 1846-ban

az ellenőr választása érdekében támadt nagy iskolai háborúság idején szereztek maguknak azáltal, hogy Milotai József tanárt, aki mint igazgató szabadválasztási joguknak útjába állott, állásától való megváltásra kényszerítették 1847-ben. De azért nekik is volt még sok kívánni valójuk. Hogy is lehetett volna az akkor másképen!?

Amint a pesti hírek ide egy szombati napon megérkeztek, a mi ifjúságunknak első dolga volt, öröm, hála és tiszteletérzelmeiknek tüntető kifejezést adni és még akkor este fáklyás zenével tisztelték meg a tanári kart. Másnap vasárnap d. u. templom után, körmenetet rendeztek a városban, dacára a nagy sárnak és szakadó esőnek, roppant néptömeg kíséretében. Csak maga a tanuló ifjúság kicsinye és nagyja, jóval meghaladta az ezret. A főiskolai épület nagykapujából indultak el lefelé a Rákóczy utcán három nemzeti színű zászló alatt, puskák ropogása közt a „Szózatot” és „Hymnust” énekelve. Helylyel-közzel meg-megállott a menet, hogy az ifjúság vezérei Finkey Pál, Futó Sámuel, Szügyi László a magukkal vitt székekről és asztalokról szónokolhassanak, mire mindannyiszor üdvölvések s a nagy tömeg egetrázó éljenei következtek. Az óbesteri lakhoz érve, ott hol most az apácák zárdája van, Kolowrat ezredesnek tisztelegtek szabadságdalokkal, üdvölvésekkel, viharzó éljennel. Onnan a Kossuth-utcán jöttek vissza s itt egy kis csinyt is követtek el, amennyiben egy két fejű sást, mely a Láczy — most Palcsó féle házban, mint a cs. s kir. postahivatal címere, terjesztette ki szárnyait, leszakították és az egész ház elejét sárral dobálták össze-vissza. A főiskolához érve a három zászlót lelkes szónoklatok kíséretében a collegium nagy épületére függesztették. Az egész város az öröm árában úszott, édes sejtelmek, boldog ábrándok közt ringatódzott.

Másnap mindenki nemzeti színű kokárdát tűzött fel. A gimnáziumban is ki volt adva a parancsolat, hogy ne merjünk felmenni anélkül. Nagy dolog volt az hölgyeim és uraim, a nagy szorgalomszak végén, mikor már egy árva krajcárja sem volt a szegény tanulóknak, sőt a főzelékje, lisztje is fogytára sietett már. Mert akkor a főzetés volt a szokás. Minden tanuló hozott be magával egy-egy szorgalmi szakra való főzeléket: paszulyt, lencsét, kását, asszuszilvát, száraz tészta, lisztet, szalonnát, vaját. A tanuló maga adta ki a főzni valót reggelenként s úgy belejöttünk a kiadás konyha mester ségébe, mint akárcsak egy jó házias nevelésű kisasszony, akit nemcsak öltözködni, hanem főzni is megtanít az édes anyja. Mondám, hogy a főzelékünk is fogytára járt már; mégis ebből kellett elszakítani. Hiven emlékszem, hiszen épen a sajtószabadság 2-ik napján töltöttem be 12-ik esztendőmet és a IV-ik osztályba járó gyerek voltam, hogy a szerdai és szombati galuskába szánt tojást adtam el és annak árából vett nemzeti színű szalagot (Kovácsné asszonyom, a jó öreg néni, kire most is hálával emlékszem, mert az igazi pataki gazdasszonyok régi jó fajtájából való volt, aki a fegyelmet, rendet szigorúan fentartotta köztünk, erkölcsi és testi neveléséről édes anyai módon gondoskodott. Ha tudnám hol a sirja, virágot ápolnék felette hálám jeléül.) Most is emlékszem, mint gyönyörködtem dinyehaj formájú simléderes sapkám nemzeti színű rózsájában. A kokárdán kívül nemzeti színű zászlót is csináltatott mindegyik osztály, természetesen a szorgalomszak végén hitelre, a varrást a város lelkes leányai végezték. Az én osztályomé selyem volt. Ezekkel a zászlókkal mi gimnáziumbeliek is körmenetet akartunk rendezni a városban, de a tanárok már előre eltiltották, úgy gondolkozván, hogy az ilyen

tüntetés nem gimnáziumbelieknek való s különben is elég egy sütetből egy lepény.

Az akadémistákra nézve az első örömnapi lezajlása után folytonos gyűlésezések és tanácskozások közt teltek el a napok. Komoly tanulásról természetesen szó sem lehetett. A diákszobák, az egyletek helyiségei, a nagy hallgató terem, ott a lerombolt tornyos épület alatt a legélénkebb viták színterévé váltak, úgy néztek ki, mint egy egy darázs-fészék. Szébb jövőről álmadoztak, tervezgettek, követelöztek, de meg kell vallani, hogy nemcsak a magok sorsán akartak segíteni, hanem ami fő, az egész iskola szébb és nemesebb lételre való juttatásán fáradoztak. Tanácskozásainak legelső eredménye a következő 9 pontból álló kívánatok (petitio), melyek oly élénk világot vetnek főiskolánk tanügyi, szervezeti s fegyelmi állapotára.

1. A méltányosság szerint kérjük az oktatókközi egyenlőséget, minden oktatóra kiterjesztetvén az igazgatóság.

2. Szabad tanítást, mely szerint minden oktató szakmáján kívül, bármely tudományt taníthasson s a tanulmányok szabad választását, úgy azonban, hogy a IV. évesekig, csak akiktől hallgatásra terjesztessék az ki, azok bizonyítványainak érvényessége mellett, az V-ik éven felülieknek pedig, kik ezen terv szerint bevégezvén a jogot, vagy egyházi pályára lépnek, vagy bármely tant ismételni akarnának, mind a tanulmányok, mind a tanárok szabad választhatása engedtesse meg, megmaradván rájuk nézve a többi változtatás alá nem eshető osztályozás.

3. A schedák (mely szerint a vizsgálati kérdések cédulára irattak és ki ki azt felelte, amit kihuzott) eltöröltetvén, évenként csak egy nyári szigorlat tartassék, valamint az examen is (nyilvános közvizsga) a felsőbb tudományokat hallgató ifjúságra nézve, még ez évben szüntettesék meg.

4. Minden tudomány, lehető legrövidebb idő alatt nyomassék ki s a tanuló-ifjak minden évben az illető oktató uraktól vásároljanak ujat, a nyomtatási költséghez mért áron. Az elemi iskolák számára nyomottak a gyermek képességéhez idomítandók.

5. Az esküdtek (primariusok) helyett 12 képviselő, a végzett egyének közül általunk, az eddig divatozott jurátusi szigorlat nélkül, szabadon választandó legyen, kiket az iskolai szék megerősítend. Ezek a nyílt ajtó mellett tanácskozó iskolai székben fél-fél szavazattal birjanak. Végre az alsóbb iskolai tanítókat, miként az akadémiában a praeseseket (segéd tanárokat) is szintén képviselőkből, kik az általok választott iskolai osztály szaktudományaiból a pályázati vizsgálatot letették, válaszssa, mint eddig az egyházkerületi választmány.

6. A lealacsonyító éjjeli örködés (visitatio) töröltessék el, mert ily szolgálai bizodalmatlanságot előidéző eljárás, azon egyénekhez, kik bírói széket ülnek, nem illő s a kor szellemével ellenkező.

7. Az ellenőrt (kiből rendszeren szenior lett), még ez évben választhassa az ifjúság szintén csak képviselői közül.

8. Az éneklő-karelnökét az éneklőkar tagjai szavazás útján válaszsszák.

9. Kérjük a nemzetország alakíthatását, még pedig, ha a városban fennálland ahoz csatolva, ellenesetben saját kebelünkéből.

E kérelmi pontokat, bár a felügyelet intézkedő hatalmát érintették és főfontosságú szervezeti kérdéseket feszegettek: a rendkívüli körülményekre való tekintetből, kénytelen-kelletlen helybehagyta a tanári kar és minden megjegyzés nélkül terjesztette az egyházkerület elé,

mely május 3-án tartotta közgyűlését Miskolcon. Az egyházkerület sem látván tanácsosnak azt, hogy a hóbörgő elemeket valamely erélyes rendszabálylyal szorítsa a fegyelem kellő korlátai közé és ezáltal, mint egy olajat öntsön a tüzre: oly határozatot hozott, mely az ifjúság csaknem minden kívánságát teljesítette. Mindössze is két pontot kifogásolt. Az első pontra nézve azt jegyezte meg, hogy mindenütt különbség levén ak. és gimn. tanárok közt, a közigazgatói hivatalt ezután is csak akad. tanárok viselhetik. Az 5 ik pontra nézve pedig, mely az esküdtiákkar sok százados intézményének eltörlését célozta, egy küldöttséget bízott meg, mely az ifjúsági képviselők választási módját, jog- és hatáskörét megszabván, erről szóló jelentését a nyári Sárospatakon tartandó közgyűlésre adja be. Addig is a nemzetőrséget saját kebelében felállította. Őrnagygyá Csona Mihályt, kapitánynyá Futó Sámuelt választották. Egy nyugalmazott őrmester tanította a tiszteket és altiszteket, ezek pedig a közlegényeket. Jól emlékszem gyakorlataikra, felvonulásaikra, valamint a városi nemzetőrség gyakorlataira is, melyekben hg. Bretzenheim Ferdinánd a vár ura is részt vett, nagy hasát aszerint huzván be vagy tolván ki, amint a kapitány kardlapjával elől vagy hátul járt.

Az izgalmas napok másik emlékezetes terméke az a kérelem, melyet egy „olvasó és társalgási kör“ érdekében ápr. 2-án a tanári karhoz, majd máj. 3-án a Miskolcon tartott egyházkerületi gyűléshez nyújtottak be. Oly együletet kívántak alapítani, melylyel mindazokat a célokat el lehetne érni, melyeket az eddigi iskolai egyletek nevezetesen: az esküdtiákkar könyvtára, a szép műegylet (a mostani nagy. irod. önképző társulat), Nándorvármegye, a homiletikai egylet, külön-külön a legjobb igyekezet mellett sem valósíthattak meg. Célul tüzték az ifjúság tudományos képzettségének fokozását, erkölcsi jellemök nevelését, szilárdítását, izlésének, társalgási modorának nemesítését testi erejének, épségének ápolását, hogy annál jobban felkészülve menjenek ki az életbe, melytől az iskolában sem kívántak elzárkózni. E cél megvalósítására szolgál szerintök: 1. Egy könyvtár, melynek alapját megvetik az esküdt diák kar és szép-műegylet könyvtárának egyesítése által. 2. Tudományos, politikai, nép, divat egyházi lapok, röpiratok. 3. Földgömbök, térképek. 4. Társas beszélgetések, eszmecsereik, politikai és más szónoklatok. felolvasások, 5. Tekeasztal, sakk, ostábla a kártya kizárásával. Pénzalapul kijelölik; 1. azt a váltságdíjat, melyet az iskola évenként fog adni az ad vinumért és a gyertyapénzért, mely javadalmakról ők utódaik nevében is lemondanak; 2. azt a napi-díjat, melyet az esküdtek, most már a képviselők szoktak kapni a széniori számadásoknál való segédkezésért; 3. a belépti-díjat, melyet minden ak. ifjúra nézve 30 pgő kr.-ban állapítanak meg. Helyiségül az új-épület, déli részében (ott ahol a főiskola korcsmája, később nyomdája volt) öt szobát kérnek, egyet a könyvtár számára, mely egyszersmind a könyvtárnak lakószobájául is szolgálna, egy nagyobb és kisebb olvasótermet, egy kisebb és nagyobb társalgási termet, egy nagyobb játéktermet. Engedélyt kérnek arra, hogy a déli oldalon levő kis tért befásíthassák és ott egy kuglizót, (golyó báb-játék) állíthassanak fel saját költségkőn. Nincs itt idő arra, hogy az alapszabályokat bővebben ismertessem. annyit mondhatok, hogy ez a tervezet az akkori főiskolai ifjúság szellemi érettségének, erkölcsi komolyságának, feltörekvő nemes igyekezetének oly fényes tanújele, hogy az még ma is példányképül szolgálhat.

E kérelem ellen nem volt elvi kifogása az egy-

házkerületnek, de minthogy pénzügyi oldala is volt a kérelemnek, egy bizottságnak adták át (Komáromi, Hegedüs, Csoma), hogy hiteles adatok alapján tegyen számítás, mennyire megy az a váltságdíj, mely az ifjúságnak a beosztásért és gyertyapénzért fizetendő lesz és hogy munkálatát a nyári sárospataki közgyűlésre adja be. Az ifjúság feszült várakozással nézett elé a jun. 25 ére összehívott közgyűlésnek. különösen Csoma Mihály kedvencök miatt, akit a 9 pontozat értelmében, mint gimn. gyak. tanárt szerettek volna azzal a joggal felruházva látni, hogy közigazgatói hivatalt viselhessen. A tiszáninneri egyházkerületre, mint felügyelőségére valóban nehéz napok következtek, annyival is inkább, mert az ifjúság még három újabb kérvényt adott be erre a gyűlésre. Az egyikben azt kérik, hogy semmisíttessék meg a tanári gyűlésnek azon határozata, melyben Somossy Jánost és Zsarnay Lajost, mint a sárospataki iskola megbízottját, a b. Eötvös miniszter által aug. hórá összehívott prot. értekezletre megválasztották, minthogy a tanári gyűlésre az ő képviselők nem hívtak meg és mindaketten egyházi emberek. A másikban Csoma Mihályt ért teszik ki magokat s kérik az egyházkerületet, hogy őt az egy év óta üresedésben levő politikai és neveléstani tanszékre választsa meg. A harmadikban azt kérik, hogy az évvizsga alól mentessenek fel és akik a harctérre mennek, három év mulva, elhagyott osztályukba visszavéttessenek.

Elérkezvén jun. 25-ike, a gyűlés-helyiség a volt rajzterem, a mostani nagy tanácsterem izgalmas jelenetek színhelyévé vált. Az ifjúság egyik része betolakodott a bosszankodó atyák közzé, másik része pedig künn a folyosón tömeges jelenlétével gyakorolt kinos hatást a tanácskozás menetére. Ez alkalommal történt az, hogy Futó Sámuel a hasonnevű nagytekintélyű abauji esperes fia, szót kért magának és midőn szerzavas viselkedéseért édes atyja, a helyettes püspök rendreüsitotta: mint szabad polgár, mint az ifjúság választott képviselője. mint protestans ember erélyesen és a tömeg által éljeneztetve követelte magának a szólás-szabadságát. Természetes, hogy ily körülmények közt az ifjúság mindenféle kívánságai teljesítettek. Csoma Mihályt megválasztották az általok kért tanszékre. A 9 pontozat értelmében megerősítették a képviselői intézménynek azt a jog- és hatáskörét, melyet a kiküldött bizottság körvonalozott. Hasonlólag szentesítést nyert a „Kör“ alapszabálya is. A váltságdíjat 600 v. forintban alapította meg a bizottság, mely összeget ma is fizeti az iskola az ifjúsági olvasó-egyletnek.

A sárospataki gyűlésen az egyházkerület nem volt s a rendkívüli körülmények miatt, nem is lehetett ura a helyzetnek. Erre való tekintettel az alsóborsodi egyházmegye, mindjárt az ungvári őszi közgyűlésen, sietett is tiltakozni a nyári gyűlés határozatai ellen és minthogy szerinte oly tényezők folytak be, nyers erővel, azoknak hozatalára, melyek arra jogosítva nem voltak: indítványozta, hogy Sárospatakon többé egyházkerületi gyűlések ne tartassanak. Oly hangok is emelkedtek, melyek azt kívánták, hogy minden ott hozott határozatok megsemmisíttessenek. De az egyházkerület megelégedett annak kimondásával, hogy tanuló ifjak czentül ne bocsáttassanak az egyházkerületi gyűlésre.

Erre már nem volt szükség. Az események rohamos fejlődése csakhamar másfelé terelte a közfigyelmet. Rémes hírek riasztották fel a szabadságának örülő nemzetet. Az iskola ifjúságának is úgy rémlett, mintha a csengettyű hívogató szava, a harci ágyuk vészes dörgése volna. A könyvet a karddal siettek felcserélni. Seregestől tódultak a vitéz zászlóaljokba, legtöbben a 9-dikbe.

Elment Pálkövi Antal tanár is 162 önkéntesből álló zászlóaljával, miután elébb az ungvári egyházkerületi gyűléstől érzékeny búcsút vett és feleségét az egyházkerület oltalmába ajánlotta. Az iskola üresen maradt. Ki tudott volna akkor tanulni?! Az évváró vizsga alól felmentetett az ifjúság. Az volt a legkitünőbb vizsga, melyet nem tanárok előtt, de mégis nyilvánosan, a haza színe előtt, ott a harctéren, ágyuk dörgése közben tettek le az ifjak, hol az érdemjegyet vérrel irták fel. És akik azelőtt oly hévvel tudtak szónokolni a szabadság mellett, nem sokára azt is megmutatták, hogy halni is készek érte!

Március idusán.

Még hallgat a dal, a bokor se mozdul,
Még hó borítja itt-ott a mezőt;
De már a tavasz ékes vadvirágból
Himezgeti a habos szemfedőt.
Reményünk is ma mind bimbóba szökken,
Szívünk ujjongó dallal van tele . . .
— Hozsánna néked rózsás kikeletnek,
Szabadságunknak legszebb ünnepe! . .

. . . Régóta vártunk . . . Dúló ezredévünk
Reménye, bújja mind te benned élt;
Rózsás kikelet rózsás pirkadásán
Epedő szívünk tégedet remélt.
Mátyás idején, kurucok esatáin
Te érted feszült mindenik ideg,
S a századok min hasztalan vajudtak,
Azt a te napod lángja szülte meg!

. . . Emlékezünk. . . Ép tavaszra fordult.
Paesirtaszótól! zendült a mező.
— A virágbontó márciusi napfény
Óh, szent szabadság! — téged esalt elő
Te voltál hazánk borus éjjelének
Napfényre hívő hajnalesillaga!
Megváltásunknak szent reménye voltál!
A hozzánk hajló mennyország maga!

Magasztos nap te! . . . Népem Megváltója! . . .
Neked ülünk ma hála ünnepet!
— Nálad nagyobb, szentebbet talán még
Sohasem szültek az évezredek?! . . .
Clio könyvébe neved lángbetűkkel,
Üstökös fényvel van írva ma már;
A márciusi ifjúság te benned
Az örökélet üdvére talál.

Csodás időknek fényes, büszke napja!
Magad teremtél sok-sok századot. . .
Lelkes ifjúsága dicső márciusnak!
A ti nevetek örökre élni fog.
Emléketeknél láng csap a szívünkbe.
A „Talpra magyar“ visszhangra talál;
Veletek egy nap, dúló ezredévünk
Minden reménye diadalra száll.

A folytott eszme kitör börtönéből,
Szabaddá lesz e kinsújtotta hon;
S mit századoknak vérozsdája rágott:
Megvillan a kard újra szabadon,
Szabadság leng át lércen, rónaságon,
Szabad hazában él im a magyar;
Szabad szívünknek minden dobbanatja,
Szabad a hant is, amely eltakar!

S hol annyiszor tört testvér testvér ellen,
Hol annyiszor dúlt átkos, rút viszály,
Egy szent érzésben összeforr ma minden
A testvériség oltárlánginál.
Nincsen gyűlölség! — Izzó, vészes ármány
A nemzettestbe többé sohse mar;
— A honszerelem, hajh, csodákra képes —
Testvérré lesz ma mindenik magyar.

S a nemzet, melyet hajh, annyiszor dúltak,
Melyben az élet hamvadóra vált,
A múltak fájó, zsibbasztó sebére
Enyhitő gyógyirt, balzsamot talált.
Nincsen már jobbágy! — Egyetlen édes
Áldott eszméért feszül meg a kar:
A küzdelemben s a honszerelemben
Egyenlő egytől egyig a magyar!

. . . Óh, márciusnak rózsás kikeletje,
Szabadság napja! — hozsánna neked.
— Óh, jertek, jertek magyarok kik vagytok,
Buzgón, lelkesen ünnepeljetek!
Rákóczi földjén, Kossuth hazájában
Lelkes dalaink hadd hangozzanak,
Hogy azok is, kik régen porladoznak,
Ma ünnepelni feltámadjanak.

. . . Jövel Petőfi, harcok Thyrtéussza!
Elnémúlt kobzod pendítsd újra meg;
Hadd törjön ki rá a szivek viharja,
Hisz e szegény hon oly régen beteg.
Szózatot ajkad szózatot szavával
Ébreszd fel újra Árpád nemzetét,
Hogy a múltakba elmerülve mélyen,
Tettekkel írja jövőbe nevét.

Balga lemondás hát, ma távozz tőlünk!
Csüggedni, félni csak a gyáva tud.
Az igaz eszmék bátor katonája
Az örökélet ormaira jut.
Fel hát a tette! — S majd ha a jövőnd
Lelkesedésünk fényét ontja ránk:
Büszkén vallhatjuk, hogy ez áldott, édes,
Imádott ország, — ez a mi hazánk!

Györek József.

Ha nem volnának hibáink, akkor a mások hibái észrevevésében nem telne oly nagy örömünk.

La Rochefoucaould.

Kossuth Lajos halálának évfordulóján.

Közöttünk pezseg, forr az élet s zajtalanul folytatja munkáját a nemzeteket teremtő és nemzeteket pusztító történelmi végzet. Amint a mából tegnap lesz, készül lassan, észrevétlenül a „holnap“ története. És mi nem tudjuk, mi történik ma. Értelmünk csak követheti az események folyamatát, de elébe nem vághat. Ezer meg ezer jelenséget látunk csak, de gondolkodásunk nem tudja egységes képpé fűzni e részjelenségeket. Csak ha az idő a feledés fátyolával borítja azt, ami közönséges, ami mindennapi, kicsinyes, akkor tűnnek ki való nagyságukban a rendkívüliek, a fenségesek.

Mint mikor távolodunk a vadregényes hegyvidéktől és a távol köde lassanként elnyeli az aprólékos részleteket, mind fenségesebb egyedülvalóságban emelkednek ki az égbe nyúló hegyormok. A mult homályából csak egy-egy titán glóriás alakja sugárzik elő s hinti lelke fényét és melegét az utód lelkére. Egy-egy eszmét testesítő név marad féltett kincs gyanánt a kidőlt nagyok után drága örökül. Egy név, mely maga az utód törekvéseinek végcélját jelentő fogalom. Egy név, mely előttünk örök ideálul lebeg. És boldog a nemzet, amely gazdag ily drága örökségben, melynek sok ily kincse van. Mert az nem tagadhatja meg magát, egyéniségét le nem vetkőzheti, multjához hűtlen nem lehet. A nemzete sorsáért aggódó szív nem porlad el; a lélek, mely hazája javáért küzdött, meg nem semmisül, hanem tovább is irányítja annak fejlődését; az az erő, az a láthatatlan titkos hatalom, mely a nagyok szellemi hagyatékából kiárad, azután is hat, azután is érvényesíti befolyását, mikor ők már földi pályafutásukat befejezték.

*

A nagy embert a kor teremti. A lángesz kulturális jelentősége az, hogy benne ébrednek öntudatra a tömeg lelkében öntudatlanul szunnyadozó nagy eszmék. A tömeg hosszú idő alatt talán magától is eljutna a lassú, természetes fejlődés folyamán oda, hová egy-egy nagy ember tevékenysége fölemeli. S ha másban nem, a fejlődési folyamat rendkívüli gyorsításában van a nagyok érdeme.

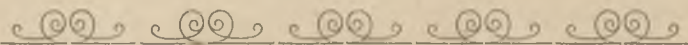
Ha megtekintjük, hogy mi volt Magyarország 1848. előtt és mi ma, a távolság, mely a rendi alapon nyugvó elmaradott ó-Magyarországot a demokratikusan szervezett, modern, kultur-Magyarországtól elválasztja, elégséges bizonyítéka lesz haladásunk gyorsaságának. E gyors haladást pedig nem lehet másnak tulajdonítani, minthogy az átmeneti korszak oly nagy számban és oly kimagasló egyéniségeket adott a hazának, mint amennyit és aminőket történelmünk egyetlen korszaka sem. Természetesen az első lépés volt ez alig több, mint fél-százados fejlődésben a legnagyobb szerű és legnehezebb. Eleve kizárt volt, hogy oly általános és mélyreható átalakulás, — mint amelyet az 1848 iki reformok feltételeztek, — minden rázkódtatás nélkül menjen végbe. A forradalmak szükségszerű következményei a rohamos átalakulásoknak. Amily rendkívüli érdeme tehát Kossuth Lajosnak, hogy felismerve a viszonyok kényszerítő erejét, az átalakulást előidézte és siettetve, ép oly kevésbé irhatók terhére a később bekövetkezett események. Az ember, — a legnagyobb is — csak játékszer az egyesek és nemzetek sorsát intéző titokzatos felsőbb hatalom kezében és mikor megindítja az események folyamát, sohasem tudhatja, hogy vajjon hol fog az megállani. Kossuth politikája a magyar nép lelkéből fakadt, amelynek természetéhez a hirtelen cselekvés illett, nem a lépésről-

lépésre való, lassú, fokozatos haladás. A magyar nép képes nagy erőfeszítésre, de a csendes, kitartó munkába beleun. Ezért nem tudott érvényesülni a Széchenyi szabadelvű, de kevésbé radikális politikája, melynek egyébiránt a kor sem kedvezett.

*

Mikor egy március 20-ikán — immár 15 éve — elvesztettük Kossuth Lajost, nem volt, ami vigaszul szolgált volna a nemzetnek a fájdalomban. A gyászban nem ért rá meggondolni, hogy a valódi nagyság örök-életű. Ma már tisztán áll előttünk, hogy a glória, mely a Kossuth Lajos emléket övezi, nem veszíthet fényéből. Örökké világító tűzoszlop az, mely irányt jelöl nemzetünk jövő fejlődésének, mely fejlődés nem vezethet máshova, mint az önálló, független, anyagi és szellemi kincsekben gazdag, hatalmas Új-Magyarország felé.

—r —l.

D a l.

*Bakti erdőn a gyöngyvirág
Kinyílt ezer számra,
Egész széles nagy világnak
Nincs olyan virágja.
Azért oly szépek virágt
Annak az erdőnek.
Mert babonás szemed fénye
Fakasztotta őket.*

*A virágok ott előbb is
Nyílnak ki, mint másutt.
Azért mégis később van ott
A hervadozásuk.
Oly sokáig azért nyílnak
Ottan a virágok,
Mert gyönyörű rózsaaikad
Mosolyog rájuk.*

*Csillagszemű tündére vagy
Te a szép tavasznak,
A merre jársz, madár dalol
Virágok fakadnak
Aranyharmat piros rózsán
Édes lány beszéded,
A szívemet, a lelkemet
Léle megígézted.*

*Gyönyörű kis hófehérkém
Hogyha megszerelnél:
Rózsásabb voln' a szerelmünk
Ezer kikeletnél.
De, ha szíved másé lenne —
Lelkem édes álma —
Feléd szálló, bús hervasztó
Fuvolámmá válna.*

*Az a hangos erdő altól
Szomoruvá lenne.
Gyászfátyolként ráborulna
Bús temető csendje.
Nem szólna ott hangja többé
A dalos madárnak . . .
Virágt is, hogy kinyíltak,
Mindjárt hervadnának.*

Keéky István.

Mózes negyedik könyve 22—24. fejezeteinek izagogikai méltatása.

(Folytatás.)

A zsidó nép késői történetének illetően ismeretével egyáltalában nem tarthatjuk e darabot „sajátságos összefüggő egész”-nek, bármennyire küzd is Riehm e mellett s bármennyire kárhóztatja¹ is Ewaldnak amaz állítását, hogy XXIV. 14—24. későbbi, részben az assyr korszakból, részben Nagy Sándor idejéből származó betoldás;² nem összefüggő, nem egységes már azon ellentmondás alapján sem, mely a XXII. 20. és XXII. 22. versek között szembeszökőleg megvan. Hogyan magyarázza meg Riehm ezt a tagadhatatlan ellentétet? Erről megnevezett művében említést se tesz. Miért haragudott meg Jehova Bálámra elmenetele miatt, holott az előző versben határozott engedélyt adott neki arra nézve, hogy az ismeretes föltétel alatt elmelessen a moábita küldöttekkel Bálákhoz? Ez az, ami méltán gondolkodóba ejti a kutatót s készíti arra, hogy ez igen fontos kérdésre megnyugtató feleletet adjon és az ellentét ki-magyarozására út-módot találjon. A döntés e dologban mindenesetre nehéz; mindazonáltal kísértsük meg, hátha sikerül e homályba némi világosságot vetnünk. A Bálám epizód tartalmának ismeretéből tudjuk, hogy a proféta nem mer Jehova megkérdezése nélkül engedni Báláknak az első küldöttje útján tolmácsolt kérelmének s az Úr tilalma folytán még most nem is megyen el. A második, tisztes fejedelmekből álló küldöttség megérkeztek a Jehova megengedi a profétának a távozást, de a következő vers szerint — előttünk érthetetlen okokból — megharagszik a jósra elmenetele miatt. Hajlandók vagyunk ez ellentét elsimítására, azon sejtésünknek kifejezést adni, hogy a XXII. 20-ban Jehova ismételtlen megtiltotta a profétának a moábita királyhoz való elmenetelt; ámde a fényes jutalomra való kilátás annyira elvakította a kincsre sóvárgó proféta kapzsi lelkét, hogy az Úr szigorú tilalma ellenére elment a Moáb véneivel. Ezért aztán már méltán haragudhatott meg rája az Úr s küldhette el megbüntetésére angyalát. A fényes égi tünemény magába térítette a bűnös profétát s csak bűnének igaz megbánása után bocsátotta útnak az Úr. E lélektani motívum alapján sokkal természetesebb menetűvé s szebb tanulságokat rejtővé lesz az elbeszélés. Fentebbi feltevésünket igazolja az a körülmény is, hogy az epizód kései átdolgozóját, vagy — ha úgy tetszik — szerkesztőjét nem tarthatjuk annyira figyelmetlennek, hogy az egymásmellett levő két ellentétes verset úgy hagyta volna, amint azok reánk maradtak a kánonban.

C. H. Cornill, az ujabbkori izagogika egyik kiváló művelője, ez elbeszélés eredetéről azt tartja, hogy az két különböző vidék Bálámmondájának összeszerkesztése. Bálámnak, a híres mezopotámiai jósnak, Izrael történetében való szereplése az írásba foglalás előtt a mondában tartotta fenn magát s szájhagyomány útján szállott firól-fira. Erről a két mondáról tudomást szerzett úgy az etohimos, mint a jehovista alapírat szerzője. Minthogy minden író embert egyaránt érdekel a tárgy ujdonsága s feldolgozhatósága, különösen, ha abban a nemzet lelkét, teremtő erejét látja lüktetni, ezért történt aztán az, hogy a két történetíró — nem egy időben ugyan — feldolgozta e két vidéknek Bálámmondáját. Nincs okunk tehát kételkedni Cornill szavaiban, mikor azt mondja: „Wir werden zur der Annahme gedrängt,

dass zwei Bileamsprüche schon überliefert waren, welche dann J. wie E. jeder in seiner Weise ausgestaltet, wenn ihnen nicht selbst schon diese verschiedene Form überkommen war, so dass wir etwa in 24. die judäische, in 23. die ephraimitische Ausprägung der altüberlieferten Bileamsprüche hätten — denn das auch J. eine volle und selbständige Bileamsgeschichte hatte, ist von Wellhausen überzeugend dargethan.“¹ Ezt a feltevésünket s ama sejtésünket, hogy mily célzattal s mely irányban készült e két mű, látszik részben igazolni a Num. 31. fejezetében lévő feljegyzés, mely Bálámot nem épen kedvező világításban tárja eléink s mely egészen más oldalról világítja meg Bálámnak Izraelhez való viszonyát, amennyiben ő volt az, aki erkölcstelen-ségre s a legaljasabb bűnök elkövetésére csábította Izraelt. E 31. fejezetbeli, Bálámra való vonatkozás nem egyéb, mint az ő, jehovisztikus alapon feldolgozott történetének töredéke, amiből visszafelé való következtetéssel azt kell hinnünk, hogy az elohimos író meg azt a mondát dolgozta fel, melyben Bálám, mint Izrael történetében előnyösen szereplő alak szerzett magának halhatatlan nevet. Az így kétféleképen megszerkesztett s egymástól szellemileg teljesen különböző feldolgozást aztán egy későbbi szerkesztő összeolvasztotta, az egymásnak ellentmondó részeket tőle lehetőleg elsimította s az elbeszélésnek az ő korára való vonatkozásait egyszerűen betoldotta.

A dolognak illetően felfogásával legalább megközelítő feleletet igyekeztünk adni arra kérdésre, honnan származnak azok az ellentmondások, melyek ez epizód-ban helyel-közzel feltalálhatók? A szerkesztő munkája mindenesetre, sokkal nehezebb, mint az eredeti feldolgozóé, mert — bármennyire óvatos is, — egy-némely ellentmondó részlet elkerülheti figyelmét s eljárása aztán oly feladatot tűz a kutató elé, melynek megoldása sok nehézséggel jár. Ilyen elnagyolt munka eredményeként tekinthető a XXII. 20. és XXII. 22. közti éles ellentét, mely különben sok izagogus véleménye szerint szövegromlás eredménye is lehet.

Bleek szerint nem lehet, mint azt sokan, különösen az orthodoxok, köztük Haevernick és Hengstenberg, állítják, Balam jövendöléseit szószerint venni s nem lehet az epizód valamely, a zsidó nép vallásos, közösségén kívül álló egyén műve.² A felsorolt s mások által is ígénybe vett érveken kívül avval is erősíti állítását, hogy az elbeszélés héberes nyelvezete azonnal elárúlja, hogy erősen nemzetiesen érző zsidó szerző műve, ki nemcsak hogy munkáját Jehova megdicsőítésére s a zsidó nép hatalmas voltának, ellenállhatatlan hódításainak kimutatására írta, de olyan vágyakat is táplál művében, melyek saját korának politikai és vallás erkölcsi világnézetét viselik magukon.

Kuener A-nak, a leydeni egyetem híres izagogus profesorának nézete a Bálámepizód szerzőiről nagy részben megegyezik a többi kritikus véleményével. Ő körültekintő eljárással, szorgos kutatásainak eredményeként kimondja: „Bileam der sich ohne Vorwissen oder vielleicht gar gegen den Befehl Jahwe's auf den Weg macht und von dem Engel gehindert wird, scheint mir, ebenso wie die sprechende Eselin, sehr alterthümlich und ursprünglicher, als der Prophet, der trotz seiner Geneigtheit, Balak zu Willen zu sein, doch von Anfang an (Cap XXII. 8.) sich Gottes Befehl unterwirft.“ (Historisch-kritische Einleitung in die Bücher des alten Testaments I. kö. 13. §-ának 12. jegyzete a 224. oldalon). E nyilatkozat nem egyéb, mint a többi izagogus ama

¹ D. Eduard Riehm: Einleitung in das A. T. I. k. 309. l.: Aber es ist willkürlich, eine Anzahl von Versen als späteren Zusatz anzuschneiden.

² Ewald: Geschichte Israels I. 144—148. lap.

¹ C. H. Cornill: Einleitung in Aus Á. T. 63. old. 6. — 13. sor.

² Friedrich Bleek: Einleitung in das A. T. 289—290. old.

Elmulasztott házasság.

— André Theuïret. —

véleménye, hogy a Bálámról szóló epizód egy régebbi ejldolgozás pótlása, javítása után nyerte jelenlegi alakját, vagy pedig mint Cornill fentebb említett művében állítja, két különböző feldolgozás egybeolvasztása.

Az eddigi vizsgálódásból kitűnt s véderedményként kimondható, hogy az epizód, tekintve a Bálám korán túl, le egészen az assyr korszakig nyúló vonatkozásait, nem egységes egész, hanem többszörös átdolgozás s kisebb-nagyobb részeknek betoldása folytán jött létre; kimondható továbbá az is, hogy szerzője, vagy szerzői olyan egyének lehettek, kik nemcsak hogy ismerték a korukbeli zsidó viszonyokat, hanem azokban benne is éltek, sőt azok irányítására esetleg elhatározó befolyással is bírhattak. Minthogy a hatalom polcán ülő király s környezete a népnek csak jólétéről, nyugalmaról gondoskodott s nem nagy aggodalmat okozhatott neki az a vágyakozás, reménykedés, mely a zsidó nép keblét, a Jehova után s a szebb jövő iránt hevítette. ez epizód átdolgozóját tehát valahol abban a körben kell keresnünk, melynek nemcsak foglalkozása, de hivatása is az volt, hogy a népnek Isten után szomjúhozó lelkét megelégtítse, eszményt adjon, irányt szabjon a Jehova igaz imádásának. E kör pedig a prófétai kör.

Az egész elbeszélésen veres fonalként végig húzódó prófétai szellem azt látszik igazolni, hogy e darabnak, ha eredeti szerzői nem is, de átdolgozója, a különböző forrás munkák alapján előállított iratok összerakozója mindenestre próféta vagy a prófétai eszményért hevülő egyén lehetett. Ez a prófétai eszmény pedig nem más, mint az a felfogás, hogy a próféta a Jahwe organuma s köteles a saját akaratával, vagy annak ellenére a Jehova akaratát hirdetni.¹ Bálám — bár nem zsidó próféta s így nem tartozik Jehova tisztelőinek hivatalos papi testületébe — mindig magán érzi a Jehova erejét s nem mer elindulni az ő megkérdése nélkül, hogy a népet megátkozza (XXII. 8., 13, 18., 38; XXIII. 3., 12., 19., 20., 26.; XXIV. 13.) Az ilyen szív igen szép példája az eszményekért hevülő prófétai szívnek. Az elbeszélésnek ezt a jellegzetes zsidó vonását tehát csak olyan egyén rajzolhatta meg, aki maga is próféta volt s aki maga is érezhette magán az Úr mindenható akaratának súlyát, amellyel ellenkezésbe jönni nem tanácsos emberfiának. Hiszen ott lebeghetett előtte elrettentő például Áron fiainak szigorú büntetése, akik hamis úton igyekeztek kijátszani az Úr éber figyelmét. Hogy az egész elbeszélést jellemző prófétai szellem csak prófétai egyén lelkében szülemlett meg, igazolja s erősíti a prófétikus iratokkal való egybevetés. „Nem ember az Isten, hogy hazudjék és nem embernek fia, hogy megváltozzék. Mond-e ő valamit, hogy meg ne tenné? Igér-e valamit, hogy azt ne teljesítene.” (Num. XXIII. 19. v. ö. Ámos III. 7—8., Hós XI. 9., I. Szám XV. 29. stb.-vel) Ez idézetek szelleme: Isten nem közönséges, gyarló ember, hogy hazudjék, ígérete változhatatlan, akarata szilárd, oly szoros összefüggésben van a Bálám epizód ide vonatkozó verseivel, hogy lehetetlen megerősítve nem látnunk ama feltevésünket, hogy a Bálámról szóló elbeszélés későbbi átdolgozója ha nem is a kánonban fennmaradt valamelyik író próféta, de mindenestre egy az ő szellemökben hevülő s hozzájuk tartozó más, előttünk is ismeretlen próféta.

(Folyt. köv.)

Kun Zoltán.

Egy nyári reggel levelet kaptam Tristántól:
„Kedves barátom, az itteni jegyző holnap férjhez adja a leányát s a szertartás után tánc lesz. Ha kíváncsi vagy egy falusi polgármulatságra s esetleg szándékosd megfigyeléseket gyűjteni egy leendő regényedhez, jőjj gyorsan Pressignybe s hozd el frakkodat; elviszlek a lakadalomba...”

A legelső délutáni vonattal útrakeltem s az az eszmém támadt, hogy megállok Saint Mauxban s magammal viszem Berrnyert, mert tudtam, hogy felesége nincs otthon s ismertem barátom kószáló természetét.

— Barátom! kiáltottan berontva dolgozó szobájába, Tristán írt hogy ma este egy falusi lakadalomba megy s hív, hogy tartsak vele... Elviszlek téged, lovadat, kocsidat... Jó menetben az első táncra éppen Pressignyben leszünk.

— De... én nem vagyok meghíva!

— Én sem... sebj! Tristán majd bemutat. Különbben hozd el a hegedűdet; mint körúton levő virtuóz jelensz meg s a művészeket mindenütt tárt karokkal fogadják.

Berrnyer engedett. Szeretett miúatni s az előre nem látott bál ellen sem volt kifogása. Sietve megbédeltünk, befogtak s csakhamar az országúton robogtunk.

Az alkony finom, bársonyos fátyollal vonta be a halmokat s a völgy mélyéből felszálló friss széna illat teljessé tette agyunkban a mámort, mely a eszmegéül elköltött vouoray i bor hatása alatt kezdődött. Beszélgettünk, hogy el fog bámúlni Tristán, mikor meglát bennünket, kettőt egy helyett s előre is örültünk meglepetésén. Abban a pillanatban, amint az újhald keskeny sarlója feltűnt a pressignyi torony megett, harsogó kacagás közepette kiszálltunk barátunknál.

Meglepetésünkre — igen az volt — Tristán miután nem látott leszállni a délutáni társas kocsiról, már nem várt. Amint meglátta a hegedű tokot himbáló Berrnyert, tágra nyitotta a szemét, a szája nyitva maradt s mint józan ember, elnéző mosolylyal tekintett és hallgatott két fecesegő víg pajtására.

— Hogyan! kiáltottam, nem vagy kész? Hány óraker kezdődik a mulatság?

— A mulatság, válaszolt, én már nem is gondoltam rá... Hogy hat óraker nem jöttél, azt hittem, letettél szándékosról s lefeküdtem.

Tiltakoztam, Berrnyer támogatótt; s miután a derék Tristán felvette frakkját, a jegyző kivilágított és zenétől visszhangzó háza felé tartottunk, amely egymagában fénylett az alvó utca sötétségében.

* * *

Az ünnepség javában folyt. A meghívottak a polgárság elejéből és a vidéki neimesekből voltak válogatva. A földszint összes szobái bálteremmé voltak átalakítva, zöld lombok díszítették a falakat s a padlózat kölapjai ez alkalomra viaszos vászonnal voltak bevonva. Tristán ügyetlen és zavart arekifejezéssel, nem tudom miféle mentséget dadogva bevezetett bennünket. Belépésünkkor a négyes felbeszakadt s a tekintélyes polgárok bizalmatlanul tekintettek a két jövevényre, akiket senki sem ismert.

Hogy meggondolatlansága miatt mentegőzhessen, Tristán a csoportok közé furakodott s halk

¹ A Kuenen: Hist. Krit. Einleitung in die Bücher des A. T. 13. §. 20. jegyzet a 234. lapon. „Ausserdem aber ist die in Bileam veranschaulichte Idee: der Prophet das Organ Jahwe's und verpflichtet, mit oder gegen seinen, eignen Willen Juhwe's Willen zu verkündigen ganz im Geiste der Propheten.“

hangon magasztalta Berrnyer mérhetetlen tehetségét, aki elsőrangú hegedűművész. Én a táncosnőket szemléltem s egyszer csak szemeim elbűvölve akadtak meg egy fiatal leányon, aki a zenekar közelében ült.

Tizennyolc éves lehetett és nagyon csinos volt: simúlékony ruhaderék, finoman mintázott fűző, mosolygó érzéki szája, sötét arca szélén kicsike fekete folt s ezt körülfogó sűrű gesztenye barna haj. Nagy titokzatos barna szemével, fehér fátyolszövet ruhájában egy habléány halványsága és meghatározhatlan bája ömlött el rajta. A haját diszitő vizililiomok elősegítették ezt a csalódást. Nézttem, csodáltam őt Theokritos pásztorához hasonlóan s minthogy hosszú hónapok óta zárdái magányban éltem, forró szerelmi láz támadt szívemben. Égő szenvedélytől hevítve felkértem a leánykát a legközelebbi táncra. Eljött. A többi polgárlányokkal ellentétben, akik csak egy-két szótagú szavakkal felelnek táncosaiknak, nem volt sem rátartó, sem felesélyezett, hanem kedvesen, naiv keresetlenséggel csevegett. Szünet idején barátságosan beszélgettünk, azt gondolhatták, hogy évek óta ismerjük egymást. Elbeszélte, hogy Sand asszonnyal egy vidékre való s keresztneve is George volt, mint híres földijének. Különös keresztneve még érdekesebbé tette előttem s még sokkal csábosabbnak találtam. Észrevette és nem jött zavarba miatta. Ellenkezőleg bebizonyította, hogy hízelgett neki csudálatom, mert nekem adott elsőbbséget a keringőben, melyet a zenekar a nőgyes után játszott.

Őszinte csevegését hallgatva s gömbölyű, hajlékony dereka hajladozását érezve karjaimban, egyre jobban felvidúltam. A szerelmes ábrándozástól rég elszokott képzeletem észrevétlenül is őrzelmes álmokat szövögetett.

Magányos visszavonultságomban máskor is felmerült lelkemben a házasság eszméje, hasonlóan a félénk madárhoz, mely egy pillanatra leszáll az ágra, mielőtt újra tovább repülne. A lakodalom zajos mulatozásai közben újra hosszabb időre visszatért; keringő alatt ezt mondogattam magamban:

— Ki tudja? A szerencse e pillanatban talán mellettem megy el; alighanem csak egyszer találkozunk vele ily közel s ha ma este futni engedem, útaink tán soha többé nem keresztezik egymást... Nőül venni ezt a bájos leánykát, a Creuse vagy az Englin partján lakni, Tourainben élni le életemet és atyjává lenni erős gyermekeknek... nem volna-e jobb, mint verseket faragni, vagy prózát írni, amiket talán senki sem fog elolvasni? A keringő után egy zeneszám következett. Berrnyer engedve a háziasszony kéréseinek; beleegyezett, hogy ő is lerójjá tartozását s bemutatja tehetségét a vendégek előtt. Gounod Ave-Máriá-ját játszotta a fiatal asszony zongora kísérete mellett. Míg a hangok a magasba szárnyaltak, én Georgeot néztem, aki állt tenyerébe támasztva s térdére könyökölve szemben állt velem. Tekinteteink össze-össze találkoztak s elmerültek egymásba mialatt figyelemmel hallgattuk a dallam szárnyalását.

A játékos utolsó vonóhúzása elveszett a tapsviharban s aztán újra kezdődött a tánc, még családiasabban, még odaadóbban, különösen a fűzértáncot megelőző vacsora után. A közelgő viradat nagyon meglepett bennünket, amint George és én kinéztünk a kertre nyitó ablakon, melyben már fűtyöltek a rigók. A leányka leírta nekem szülőházát egy gesztenyefák közé rejtett szerény nemesi lakot, amely száz lépényire van a Creusetól s én megígérttem, hogy meglátogatom.

— Könnyen megismeri, monta bizalmas mosolylyal; a folyó meredek partjáról lehet látni a két szürke tornyocskát, melyre egy régi futókabokor kúszik fel egész az első emeletig. A toronyablak, melyet éppen a legmagasabb ágak súrolnak, az én szobám ablaka...

Érdeklődéssel hallgattam bizalmas vallomásait, melyekben naiv szíve első találkozásunkkor megnyilatkozott; megmámorosodtam mosolyától. „Hermann és Dorottva“ emlékei költői dicsfényrel ragyogtak körül számomra szép társnőm halvány arcát. Láttam képzeletemben a kék futókáktól tarka tornyokat. Gyöngéd szavakat suttogtam, melyeknek hallatára George olyan piros lett, mint a biborfényben égő égboltozat...

Oh ifjúság arany évei! Nálatok minden könnyünek látszik, mindenfelé hívogató zöldelő utak hívnak, melyeken könnyű lábakkal repülhetünk a képzelet országába!... Berrnyer és én más nap elhagytuk Pressignyt s aztán sosem láttam többé a gesztenyebarna-haját vízi liliommal diszitő leányt. Nem mentem el meglátogatni a Creuse vizében visszatükröződő gesztenyést, sem a kékvirágot, tornyos nemesi lakot. Néhány nap múlva elhagytam Touraine vidékét s így kedves szerelmi regényem is véget ért. Egyedül csak az emléke maradt meg; a minden dolgot megszépítő emlék, mely oly megfoghatatlanul finom, mint a folyó vizében tükröződő fák visszfénye. A víz elfolyik és szüntelenül megújul; csak a soha meg nem fogható és elragadóan gyöngéd visszfény marad örökké helyén. Ford. T. D.

EGYLETI ÉLET.

Sárospataki Széchenyi Szövetség.

F. hó 21-én alakult meg Sárospatakon is a főiskolai ifjúság körében az az egylet, melynek célja felrázni az ifjúságot, hogy érdeklődjék a népjóléti intézmények iránt, a Sárospataki Széchenyi Szövetség.

D. u. 1/2 2 órakor kezdődött dr. Szabó Sándor jogakadémiai dékán elnöklete alatt az alakuló gyűlés. Dr. Szabó Sándor jogakadémiai dékán bemutatva az Országos Széchenyi Szövetség kiküldötteit: a szövetség alapítóját, dr. Schandl Károlyt és az O. Sz. Sz. alelnökét, Kalocsa Istvánt, egy lelkesítő, buzdító beszédet intézett az ifjúsághoz.

Ezután Komendovits Gyula ismertette a Széchenyi Szövetség alapszabályait, mely után a tisztikar megválasztása következett. A tanárelnökséget felkérés folytán az ifjúság éljenzése közben dr. Szabó Sándor jogakadémiai dékán volt szíves magára vállalni. Az ifjúsági tisztikar a következő: Elnök: Komendovits Gyula. Alelnökök: Hubay Mihály és Fodor Pál. Titkár: Trócsányi Dezső, Pénztáros: Sólyom Ferenc. Jegyző: Gombos Ferenc. Választmányi tagok: Ruday Ákos, Enyedy Andor, Györék József, Kossuth Ferenc, Molnár Sámuel, Ruttkay Elemér, Sáfrán Jenő, Tóth János.

Majd Schandl Károly dr. intézett beszédet az ifjúsághoz, elmondván, mi volt az oka a Széchenyi Szövetség megalakulásának, mi a célja és mik az eszközei. Majd hivatkozva arra, hogy a berlini egyetemi tanárok direkt mintaképpül állítják a Széchenyi Szövetséget az ifjúság elé, tehát hivatkozva arra, hogy a magyar ifjúság a szociális munkában megelőzte a nagy kultúr állam, Németország ifjúságát, ismételtén buzdította az ifjúságot az ily irányú munkára és reményét fejezte ki

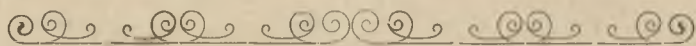
arra vonatkozólag, hogy a pataki ifjúság megállja helyét az ily irányú munkálkodásban is.

Ezután Kalocsa István üdvözölte a Sárospataki Széchenyi Szövetséget az Orsz. Széchenyi Szövetség nevében.

E beszéd után a Spataki Széchenyi Szövetség Darányi Ignácot, gr. Majláth Józsefet és Bernáth Istvánt megalakulása alkalmából sürgönyileg üdvözölte és pedig Darányi Ignácot és gr. Majláth Józsefet, mint az ifjúsági szociális munka nemes védőit, Bernáth Istvánt pedig, mint a Széchenyi Szövetségek szövetségtanácsának elnökét.

Majd dr. Szabó Sándor ismételtén megköszönve az Országos Széchenyi Szövetség kiküldötteinek szíves megjelenését és az ifjúságot kitartásra, tántoríthatatlanságra buzdítva a gyűlést bezárta.

A „**Magy. Irod. Önképző Társulat**“ március 21-én tartotta vígszavalmi versenyét Gárdonyi „Házassági ajánlat“ című monológiával, szép vendégkoszorú jelenlétében. A bíráló bizottság egyhangúlag Smál József III. éves joghallgatónak ítélte oda a babért, mint akinek szavallata magasan kitűnt a többiek közül. A darab mély átértése, correct kidolgozása s főleg discret alakítása volt az, amellyel az első helyet kiérdemelte. S bár versenyeinken mindig szép eredményt tudunk felmutatni, mégis a társaság beléletében decadens jelenségek mutatkoznak. Sajnos — de ki kell mondanunk, hogy csökkent az érdeklődés, hiányzik a munkakedv. Megérjük, hogy összeomlik az a társulat, melynek kebelében nem kisebb emberek mint Szemere Bertalan, Erdélyi János, Szeremley Gábor, Kazinczy Gábor, Tompa Mihály, Tóth Ede bontottak szárnyat egykoron! És ha csakugyan bekövetkeznék, aminek nem szabad megtörténni, mi magunk dobjuk egymásra a legelső követ, mert: „concordia res parvae crescunt, discordia maximae dilabuntur!“ Isten ójja társulatunkat!!

HIREK.

— **Husvétii szünidő.** Főiskolánkban a husvétii szünidő ápr. 3-án kezdődik s tart ápr. 17-ig bezárólag.

— **Első diák.** A husvétii ünnepválasztók között első helyre *Hubay Mihály* IV. th. huzatott ki.

— **Március 15.** Régen, nagyon régen, 61 éve már, legendák születtek a Tisza-Duna tájon. A temetőkertben megmozdultak a nehéz sírhantok s kikelték belőle a hazaszerző, honmentő vitézek, hogy új diadalra szálljanak a márciusi ifjak lelkesedésében, életre hívja a szunnyadó magyart. Tavaszodott épen. A tél fagybilincse levált a mezőről s a tavaszi napfény áldott melegsége bimbózásba csalta az ibolyát, a rózsát és az orgonavirágot. És — mir tha csak a meséknek világa újra éledt volna — a tavasz csókjára kihajtott a Szabadság fája is. Egyetlen, csendes, vértelen napon, az ifjúság lelkesedésének csodás melegéből megszületett a: — „Magyar Szabadság! És mintha csak a nemzet szívverése dobbant volna össze a márciusi ifjak lelkesedésében, úgy fogadta mozgalmukat az egész magyarság, amelynek szinte az öntudata, a föllázadt, az életet, az ujjászületést követelő öntudata jelent meg a tizenkét pontban és a költő lánglelkének viharzó dalában, a „Talpra magyar“-ban. Sok idő járt el már azóta, de a magyar nép ennek a napnak az emlékét még maig is kegyelettel órzi s mintegy oltári szentéghhez, úgy jár vissza mindig ehez a szent naphoz, amely elhatározó fordulópontra lett Magyarország fejlődési menetének. A sárospataki ifjúság is, mint mindig, ez évben is visszazáródokolt lélekben a Szabadság napjához, hogy

visszaidézze lelkébe a multak emlékét, felszítsa a lelkesedés lángját, és áldozzon a hazaszeretet oltárán. Ünneplésünk, melyben osztozott a város és a vidék is, reggel 9 órakor kezdődött a városi templomban, hol *Koréh Béla* főiskolai szénior mondott hazafias érzelmű áthattott buzgó imádságot. A nagy számban megjelent közönség a Hymnus éneklése közben oszlot szélllyel. A délutáni ünnepély 3 órakor kezdődött a zsufolásig megtelt imateremben. Megnyitóul a Főiskolai Énekkar énekelte el az „Őseink emléke“ című darabot, melynek gyönyörű részletei önkénytelenül visszarágadták a hallgatóságot a multak fényes korszakába. Ezután következett *Csontos József* főgimn. igazgatónak lapunkban is olvasható ünnepi beszéde, melyet a közönség mindvégig helyesléssel és tetszéssel kísért. Élénk színekkel rajzolta meg a nagy nap eseményeit s meggyőző érvekkel mutatta ki, hogy bizony még mindig távol vagyunk attól az eszményképtől, melyet a márciusi ifjúság kivívni igyekezett. A nagy hatást keltő beszéd után felhangzott a „Talpra magyar“ a főgimn. vegyeskar lelkes tagjainak ajakán. Majd *László Sándor* hh. szavallta el ez alkalomra írt pályanyertes „Márciusi Ének“-ét. Szavallatát a közönség zúgó tapsviharral jutalmazta. Ezután az ujonnan megalakult Főiskolai Zeneegylet adta elő „Bercsényi nótáját“ szép összetanulásban, nagy igyekezettel. Utána *Györék József* hh. szavallta nagy lelkesedéssel ünnepi ódáját, mely a hallgatók tetszését teljesen megnyerte. Utána a Főiskolai Énekkar szerepelt egy pár szép kuruc dallal. A szavallatok sorát *P. Nagy Pál* VIII. gimn. tanuló zárta be Szuhay Benedek gyönyörű alkalmi költeményének élénk hatást keltő előadásával. A jól sikerült ünnepély a Főiskolai Zeneegylet Hunyady indulójának lelkesítő hangjai mellett ért véget. Este azután lapunk javára táncmulatság következett a főiskolai táptintézet gyönyörűen feldíszített termében. A minden tekintetben nagyszerűen sikerült élénk hangulatú mulatságra jegyeiket megváltották: *Báró Vay Béla* 100 K., *Fürjész Tamás* 40 K., *báró Sennyei Miklós*, *Csoma József*, *Révész Kálmán*, *Szent-Imrey Gyula*, *Naményi Gyula*, *Debreczeny Bertalan*, *Komjáthy Gábor*, *Szinyei Endre*, *Végh Bertalan*, *Kérészy Barna*, *Meczner Béla*, *Csabay Pál*, *Gecsey Péter*, *dr. Kiss Sándor* 20—20 K., *Katona György* 16 K., *dr. Kun Zoltán*, *Szücs István* 15—15 K., *Lévay József*, *Nagy Ignác*, *Ragályi Béla*, *Vadászy Pál*, *Czinke István*, *Hodossy Béla*, *Kötse István*, *Fejes István*, *Rohoska József*, *Maklár P. Miklós*, *Meczner András* 10—10 K., *Ragályi Géza*, *Szinyei Gerzson*, *Szekeres István*, *Valkó János*, *Koréh Ferenc*, *Goldblatt Ferenc* 5—5 K., *Radil Károly* 3 K., *Lévay Béla*, *Vitner Géza* 2—2 K. Felülfizettek: *Novák Lajos* 20 K., *Nagy Barna* 18 K., *Bálint Dezső*, *Végh László* 10—10 K., *Lovag Bogay Zsigmond*, *Ilyefalvi V. Géza*, *Magyari János* 8—8 K., *Harsányi István*, *Finkey Ferenc*, *Szuhay Benedek* 6—6 K., *Szivos Mihály*, *Veres Ferenc*, *Radácsi György* 5—5 K., *Magyarósy János*, *Schultz Aurél*, *Tomory Dezső* 4—4 K., *Csiky Kálmán*, *Maller Sándor*, *Juhász János* 3—3 K., *Eperjessy István*, *Szántó Istvánné*, *Kézy Jánosné*, *Greiner János*, *Verebélyi Józsefné*, *Miskolczy Józsefné*, *Zitás István* 2—2 K., *Soltész Vilma*, *Kertész István*, *Kéry Istvánné*, *Nemes György* 1—1 K., *Seres Zoltán* 50 fill., *Nagy Pál* 20 fill., *Horváth Béla* 10 fillér. Köszönettel nyugtázzuk.

— **Biliárd és sakkverseny.** Az akad. olvasó-egylet folyó év március havában tartotta meg szokásos évi versenyeit. A biliárdversenyénél első győztes *Juhász Imre* III. hh. lett, második *Matusz István* II. jh., harmadik *Vitányi Iván* II. jh. A sakkverseny győztesei pedig a következők lettek: első *Szarku Gyula* III. hh., második *Gyürék Pál* III. hh. és a harmadik *Keresztury Károly* II. hh.

— **Előfizetéseiket beküldték:** Theol. Önképzőkör, Pápa 4 K, Selmezbányai Akadémia 4 K, Klein Mihály Spatak 2 K, Hódossy Béla Spatak 4 K, Fodor Béla Miskole 4 K, Somogyi József Dombrád 4 K, Fenezik Nikon Spatak 4 K, Krausz Herminke Spatak 2 K, Virág-Önképzőkör Kaposvár 4 K, Biró Béla Ugornya 4 K, Szabó Bertalan Tiszakerecseny 4 K, Varju József Mosonbámfalva 4 K, Péter Lajos Győr 1 K. — Köszönettel nyugtázzuk.

Szerkesztői üzenetek.

M. A. Utrecht. A küldeményt igen szépen köszönjük, sajnálatunkra azonban hely szűke miatt csak a jövő számunkban hozhatjuk.
F. D. Versed későn érkezett, majd később elővesszük. A lapot küldjük. Máskor is írj. Üdv.

GOLD MÓR

üveg és porcellán-üzletében kaphatók legfinomabb s legértékesebb dísz tárgyak, majolikák, tálcák, finom metszésű poharak, tükrök, lámpák stb. Minden darab valóságos műtárgyat képez!

Ajánljuk olvasóink figyelmébe és pártfogásába városunknak e tekintetben páratlan és egyedülálló üzletét.

IFJ. DANCZIGER JÓZSEF

ajánlja dúsan felszerelt s a napi legújabb divatokkal folyvást lépést tartó rófos, férfi és női divatüzletét.

A legelegánsabb gallérok, keztyűk, cipők, mindenféle férfi- és női divattárgyak a legnagyobb választékban és a legolesóbban kaphatók.

A legversenyképesebb árak és szolid kiszolgálás!

FELDMANN J.

elvállal és készít a legfinomabb kelmékből a legújabb divat szerinti öltönyöket, téli kabátokat stb. **Kitűnő szabás!!** Előnyös fizetési feltételek! **Sárospatak, Kossuth-utca.**

Tisztelettel tudatom a n. é. közönséggel, miszerint a **HALTENBERGER-féle ruhafestő- és gőzmosó gyára**, — mely e nyáron nagyban bővítve lett — teljesen felépült már és a szállítások **sokkal rövidebb idő alatt** lesznek eszközölhetők, mint ez eddig.

Ez év elején az építés tartama alatt több esetben a szállításnál felmerülő nehézségek folytán a munka a szokottnál több időt vett igénybe, ezentúl azonban a munka nem szenved már fennakadást.

Az őszi idény alkalmával tisztelettel kérem, hogy a festendő s tisztítandó ruhákat, szőrmeneműeket, bőrkabátokat stb. lehetőleg mielőbb beküldeni kegyeskedjék.

kitűnő tisztelettel:

KLEIN MIHÁLY.

Finom, divatos és kifogástalan szabású ruhák egyedül csak

Weinberger Sámuel

szabó üzletében készülnek. Sárospatak, Kossuth-utca. Olcsó árak! Pontos és kifogástalan kiállítás **Diákoknak kedvező fizetési feltételek.**

Zemplén vármegye legrégebb és legelsőrendű polgári és papi szabó-üzlete és gyapjuszövet gyári raktára

Lászlófi Henrik

Sátoraljaujhely.

Mindenféle polgári és papi öltönyök mérték után a legfinomabb hazai és külföldi gyapjuszövetekből a legelegánsabb kivitelben készítettnek.

Főiskolai hallgatónak és tanulóknak kedvező fizetési feltételek.

Kívánatra egy levelezőlapon való tudósítás esetén bármikor kész Sárospatakra a megrendelések fölvételére kellő mintákkal ellátva átutazni.

Olcsó árak. Kifogástalan szabás.

Pontos és figyelmes kiszolgálás.

SÁROSPATAKI IFJUSÁGI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ:
KÓRÉH BÉLA.

FELELŐSZERKESZTŐ:
GYÖRÉK JÓZSEF.

MUNKATÁRSAK:
FODOR PÁL ÉS KOMENDOVITS GYULA.

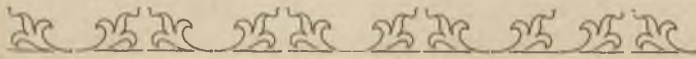

SÁROSPATAKI IFJUSÁGI KÖZLÖNY

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJUSÁGI EGYLET.” — MEGJELENIK HAVONKÉNT EGYSZER.

<p>Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, szeniori hivatal</p> <p>Kiadóhivatal: Sárospatak, „Ev. ref. főiskolai könyvnyomda.”</p>	<p>Főszerkesztő: KÓRÉH BÉLA.</p> <p>Felölő szerkesztő: GYÖRÉK JÓZSEF.</p> <p>FŐMUNKATÁRSÁK: FODOR PÁL, KOMENDOVITS GYULA.</p>	<p>Előfizetési ár: Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona. Az előfizetési összegek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségének küldendők.</p>
---	---	--

TARTALOM. Kereszt az egyetemen. — Nagy Lajos: Vera. — Györék József: Két vers. — Kun Zoltán: Mózes negyedik könyve 22—24 fejezeteinek iragokiai méltatása. — Farkas Dezső: Kétség—remény (vers.) — Alpha: Éjjel. — F. P.: A modernek. — Mizsik András: Egy zsinati határozat. — F. P.: Ébredés (vers.) — T. J.: A kultúra hiánya. — Palesó László: Valakit várok (vers.) — Egyetemi élet — Hírek. — Szerkesztői üzenetek. — Hírdetések.]

Kereszt az egyetemen.

A budapesti egyetem néhány hallgatója megint memorandumot nyújtott be az egyetemi tantermekben elhelyezendő kereszt ügyében. És mint rendesen, most is akadt a mozgalomnak pártfogója az egyetemi rektor személyében, ki a memorandum átadói előtt nem habozott kimondani, hogy az egyetem nem is lehet más, mint — katolikus.

Ha ezelőtt ötszáz esztendővel történt volna ez, szemet hunynánk rá, sőt talán még mentgetni is megpróbálnának a korviszonyok által, — de ma, a huszadik században, mikor az emberi elmék százai egy-egy életen keresztül vergődnek és vajudnak azért, hogy tovább lássanak, hogy a jövőt előbbre vigyék, csak nevetségesnek és szájalomra méltónak tarthatjuk ezt a mozgalmat.

Mert ha eltekintünk is attól a nagyon is figyelemre méltó körülménytől, hogy ez a kereszt, mint egy vallásfelekezetnek általánosan használt speciális jelvénye egyenes megsértése lenne a többi vallásfelekezeteknek, nem hagyhatjuk szó nélkül ezt a mozgalmat a tudomány és a jó ízlés szempontjából. Mert a tudománynak, mint ilyennek, nincs szüksége semmiféle külső jelvényre, a keresztre meg semmikép se, még ha olyan belső tartalmat igyekszünk is annak adni, a mi a megdicsőülés fájává avatja a legeszményibb Életnek kioltó eszközét, mivelhogy a tudomány — mint ahogy az e helyről már épen ebben az ügyben elmondott — természeténél fogva atheista és kozmopolita, amely nem lakhat emberi érdek-emelte templomban.

De hát azok a fiatal urak ott fenn ezt nem tudják; ők még a középkori setéségek világában járnak és félve, tisztelegve, imádkozva

borulnak le a megbotránkozás szegényfája előtt, amelynek láttára pedig minden józanul gondolkodó embernek ökolbe szorul a keze, a szegény, a harag és a bosszúság miatt. Mert a kereszt, mint jel, egy egészséges gondolkodású emberben sem kelthet felemelő, erősítő és építő érzelmeket, mert hiszen akkor minden gyilkoló eszköznek, amivel egy-egy tisztességes, nemes és nagy élet lett örökre kioltva, ilyené kellene válni és még azt a jeruzsálemi suhancot is tiszteletben kellene részesíteni, a ki a Mestert megköpködté, vagy azt, a ki ruháját megszagatta, testét ütlegette.

Ennél nagyobb abszurdumot pedig talán még a Szent-Imre kör sem tud elképzelni, a mely pedig nem igen veszi azt észre, hogy ma, itt előttünk mindenféle mozog, halad, törtet, tusa-kodik és mérföldes csizmával igyekszik a cél felé, elérni a fejlődés lehető legnagyobb fokát.

De hát minálunk minden lehetséges, még az — abszurdum is!

Csak az a csodálatos, hogy ezek a fiatal urak, a tudomány leendő „apostolai“, a majdani „Dr.“-ok nem veszik észre, nem tudják megérteni, hogy az, amiről ők éveken át álmodoznak, és amit éveken át próbálgattak, már eleve is halva született idea volt, amelynek életéhez a mai kor talaja nem alkalmas. Hiszen nyílt dolog ma már, hogy minden, aminek életereje van, amire szüksége van a kornak, megnő szinte magától is, akár szeretjük, akár nem. Már pedig ez a mozgalom általánossá, közszükségletüvé soha nem fog válni, még ha ezer fekete csuhás és fekete lelkű barát akarja is — azt.

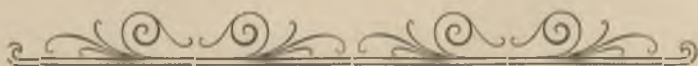
A keresztre a mai kor tudományának semmi szüksége nincs, mert ezzel az sem mélyebbé, sem erősebbé nem fog válni, még csak nem is viszi előbbre fejlődésében egy lépéssel se. A tanárok akkor is csak annyit tudnak, a tudományuk akkor is csak annyit fog használni, ha kereszt alól hirdetik is azt, mint így — kereszt nélkül.

Minek hát a kereszt?... Jobbak, tudósabbak, erkölcsösebbek leszünk tán általa?... Ej, ej, hithű ifjúság Te, csak eddig a „messzi“?...

Semmit se tovább?... Hát elfelejtetted, hogy milliók és milliók fultak bele a vérfürdőkbe, lettek martirokká csak azért, mert a természetben mindennek, tehát az embernek is haladni kell? Hogy minden, ami röghöz tapad s csak a multban és a multaknak él, butasággá válik, még a vallás is, ha korlátokba zárjuk s nem hagyjuk fejlődni? Hát nem látod a szánalmas mosolyt, amellyel uton-utfélen fogadnak a felvilágosultak, a haladni akarók? Hát nem szégyenled magad a megindult haladás kerékötajének a szerepét öltözni magadra? Nem ég az arcod a Krisztus vallásának megcsufoltására vezető szemérmetlen üzérkedés miatt?

Hát jó! Minden rendben van. Legyen csak a ti hitetek szerint. Maradjatok olyan távolságban az eleven élettől, amilyenben mindig voltatok. Kérelmezzetek továbbra is oly üdvös dolgokat, mint amilyennel a minap boldogítottátok a tisztelendő rektor urat. Kitünő eszme volt. Nekem és az új idők embereinek nagyon tetszett. Nem sokára tapsolnak neki — Khinában is.

—jós.

Véra.

Ich weiss nicht, was soll es bedeuten,
Dass ich so traurig bin.
Ein Märchen aus alten Zeiten,
Das kommt mir nicht aus dem Sinn.

Egy mese gyötör már napok óta. Ernyesztő, akarat-zsibbasztó szomorúságot bocsátott rám.

Egy mese, a szép Véra szomorú meséje. Hol, mikor, kitől hallottam, biz' már nem tudom. A szellő suttogeta-é valame y őszi alkonyon, avagy az élet szinpadán láttam lejátszódni, biz' én meg nem mondhatom. Hanem a mesére világosan emlékszem. Búsongó lágy akkordjai szüntelen a fülembé csengenek s szomorú nyugtalansággal töltik meg a lelkemet. Hallgassátok meg, elmondom néktek is ezt a mesét.

Vérának hívták a leányt, akiről a mese szól. Oh, Véra szép leány volt! Egyike a legszebbeknek, kiket valaha ismertem. És épen azért kétszeres csapás volt rá nézve a szegénysége. Jól tudom, oh lányok, kik szépek és szegények vagytok, hogy a szegénység néktek a legkeserűbb és legelviselhetetlenebb. Illatos rózsák vagytok, melyekben mindenki gyönyörködni vágyik. Illatotoknak egy lehellete. fakadó ajkatoknak egy csókja után oly sokan epednek, de leszakítani nem mer senki.

A Véra atyja egy nagyvárosi kishivatainak volt, aki egész életén át adóssággal és törlesztéssel küzdött, és legjobb akarata mellett se tudott egyetlen lányának némi hozományt összekuporgatni. Annyit mégis ki tudott vinni, hogy Véra rendesen elvégezte a felsőbb leány iskolát is, ahol a többi közt megtanulta a számvetést, értett a gépiráshoz, a könyvvitelhez. A sors aztán csakhamar ráuntta, hogy emez ismereteinek valam reális hasznát vegye. Anyja korán elhalt, s alig volt 18 éves, amikor egy szívszélhűdés atyját is elragadta az élők közül. Egyszerűen, elhagyatva állott a vilá-

gon, — és a világgal szemben. Egy darabig sírdogált. De a gond csakhamar felszárította könnyeit. Hová legyen? Mihez kezdjen? Az árvaság oly hirtelen, váratlanul lepte meg, hogy még gondolkozni sem tudott. Napokon keresztül tépelődve ödöngött a városon keresztül-kasul. Csak legalább volna valaki, aki tanácsot adna néki! Végre is határoznia kellett. Hiába gondolkozott, nem tudott más utat választani, mint ami először eszébe ötlött, hogy t. i. varrással fogja magát fenntartani. Még van annyi pénze, hogy egy varrógépet vesz rajta. A varrásra mindig szükség lesz, s mily sokan vannak, akiknek az ad kenyeret. De épen ez volt a baj, hogy már addig is igen sokan voltak ezek az olcsó rabszolgák. Bejárta a város minden üzletét és sehol se kapott még csak biztatást se a munkára. Végtelenül sajnálom, de a jelenlegi megbízottaimnak se tudok elegendő munkát adni, — mondták az üzlet-főnökök.

Ismét eltelt egy hét lázas töprengésben. Ekkor már gondolt az iskolai bizonyítványára is, ami elvégre vetekedik holmi kisebbfajta diplomával. De mit kezdjen vele? Kihez forduljon? Az első sikertelen próbálkozás elvette minden bátorságát. Szinte félt az emberektől. Az utcán lesütött arccal ment végig, mert azt hitte, kiolvassák a szeméből, hogy ő most kérni akar, munkáért könyörögni. És ebben a tudatban olyan rettentően szégyelte magát. Aztán gondolt merészet és nagyot.

A helybeli lap vasárnapi számában a következő hirdetés vonta magára a figyelmet.

„Arva leány,

aki a felsőbb iskolát is végigjárta, neki megfelelő foglalkozásértkönyörög.

Tisztelettel

Balázs Véra,

Aradi Vértanúk utcája 19.°

A különös hirdetés sokaknak képezte aznap közbeszéd tárgyát. De főként a kávézenikéknek, meg a vendéglői kerekasztaloknál. Sebők Ödön művészeti- és könyvkereskedő pedig ebédnél evvel a kérdéssel lepte meg a családját: Nem tudjátok ki lehet az a Balázs Véra?

Felesége fürkésző szemekkel tudakozta: Miért kérdezed ezt?

— Most olvastam a hirdetését az újságban, hogy foglalkozást keres. Nekem pedig épen szükségem volna egy ügyes és megbízható lányra.

Adél, a nagyobbik lány alig várta, hogy előállhasson a felelettel: Persze, hogy ismerem Balázs Vérát. Együtt jártam vele iskolába. Ő volt az osztályunkban mindig a legjobb tanuló (s a legjobb magaviseletű).

Az első és egyetlen válasz a hirdetésre a Sebők Ödöné volt, aki kérte Vérát, hogy szíveskedjék az irodájában személyesen megjelenni. Sebők Ödön. Az atyja Sebők Adélnak, akitől olyan sok gúnyt és megaláztatást kellett szenvednie az iskolában. Csupán azért, mert sértette a kevélységét, hogy egy olyan lányt, akinek a kopott ruháiban ő bizony még otthon is szégyelte volna magát, a tanulásban, a tudásban sohase tudott megelőzni. Bárhova elmegy, csak ide nem. Itt örökös gyehenna lenne az élete. Aztán mőgegyszer elolvasta a levelet. Olyan egyszerű, s mégis olyan szíves a hangja. A betűk olyan szép gömbölyűek, s olyan finoman simulnak egymás mellé. Határozott férfiírás. Ez a férfi becsületes ember és igazságszerető. Ez a férfi talán megtudná őt védeni a saját lányával szemben is. De nem, nem lesz szüksége védelmezőre, ön-maga fogja magát megvédeni avval a gögös lánynyal szemben. Hiszen nem koldulni, hanem dolgozni fog!

Régen imádkozott Véra olyan hálatelt szívvél, mint az első estén a Sebőéknél kapott új lakásán. Álmodni se mert volna ilyen boldogságról. Mily barátságos, mily kedves volt hozzá az egész háznép. Adél mintha nem is a régi volna; mily szíves örömmel segített neki kis szobájának a berendezésénél. A kis Ilka pedig egy csokolni való cukros baba. Pedig már nem is olyan kicsi, van vagy tizenhárom esztendő. Hanem az bizonyos, hogy jó lesz hozzájuk. Amilyen jó csak lenni képes. Milyen kedves, milyen szép az új lakása; óh ebben édes lesz az álom. És még pénzt is kap, egy nagy esomót. Tán vagy harminc forintot. Pedig nincs rá szüksége, hisz itt van mindene. Érti előre, hogy itt csupa boldogság lesz az élete.

Három év telt el, mióta Véra Sebőéknél lakott. Az üzletben kitűnően bevált. Különösen a művészeti tárgyak kiválasztásánál és megrendelésénél volt nagy segítségére főnökének az ő finom izlésével. A város aranyifjúsága pedig minden nap vásárolt valamit, egy képet, egy könyvet, egy szobormintát, vagy legalább egy képeslapot, csakhogy a szép és kedves Vérével diskurálhasson. De legjobban megszerették a családban. Nem idegennek, még csak nem is rokonnak, hanem egyenesen családtagnak tekintették. Időközben Adél is férjhez ment, de azért megmaradtak jó barátoknak továbbra is. Az eljegyzés idején ugyan némi méltatlankodás lopódzott a szívébe, hogy hát ő érte mért nem jön, vagy egyáltalán mikor jön van valaki. És talán egy kis irigységtől se volt ment. De csakhamar megnyugtatta magát avval a gondolattal, hogy Adélnak nagy hozománya van, s hogy ma csak a gazdag hozományú lányok számíthatnak házasságra. Hogy ő maga szegény, arról bizony senki se tehet. Közben anyira megszokta a helyzetét, hogy azt egész közömbösnek, sőt olykor unalmasnak találta. Sokszor nyugtalan vágyakozás fogta el; hogy kire vágyott, mire vágyott, maga se tudta, de ilyenkor rettenetesen elhagyatottnak érezte magát.

Ekkor történt, hogy Sebőknek egy unokaöccse a helybeli akadémián akarta folytatni jogi tanulmányait. Vereskövy Béla megunt a fővárosi életet s utolsó diákesztendőjén egy kis falusi levegőre vágyott. Természetes, hogy a nagybátyjánál lakott; valamint az is, hogy a teljes virágzásában pompázó Véra azonnal szemébe ötlött. Előre látta, hogy közte és a leány közt valami történni fog, valaminek történnie kell. De elszámította magát; a megindított pesti manőver nem vált be. Éretlen bókjaiért, sületlen vicceiért a lány nagy, mély tekintetű szemével olyan lesajnálólag, olyan visszautasítólag tudott ránézni, hogy valósággal szégyelte magát. Hanem aztán annál jobban megszerette a lányt, vagy helyesebben mondva, annál erősebb lett az érdeklődése iránta. Elhatározta, hogy komolyan és — amint ő gondolta — őszintén fog fellépni. Minden megragadható alkalmat felhasznál, hogy a Véra közelében lehessen és vele beszélhessen. A család körében vagy az üzlethelyiségben sokszor órákig elült a lánynyal szemben, beszélve csupán a beszéd végett, mindarról, ami elbeszélhető, bebeszélhető, kibeszélhető volt. A könyvekről, művészetről, tudományról, a nő és férfi jogáról, a szerelemről. Ez utolsó kényes tárgynál Véra megmaradt tárgyilagosnak, míg Vereskövy az ideális szerelmet vette buzgó pártfogásba. Lassanként Véra is bizalmasabb lett Vereskövyhez; a fővárosi írókról, művészekről leadott véleményét szó nélkül elfogadta, olvasmányainak a megválasztásánál szívesen követte az ő tanácsait. Sőt megtörtént, hogy a szobájába is be merészelt menni, (természetesen az ajtót félig nyitva hagyva) — ha éppen a postás levelet adott be a Ve-

reskövy számára, vagy a kölcsönkapott könyveket adta vissza.

Ilkát pedig, aki ez idő alatt egész számbavehető bakfissá fejlődött, keserű irigység és ellenszenv kezdte eltölteni Véra iránt. Maga se tudott volna számot adni, hogy miért. Valószínűleg, hogy Véra nagyobb és szebb volt, mint ő s hogy egészen lefoglalta az ő titkos bálványát, akiben mindazon ábrándok megtestesülését látta, amikről az ő idejében álmodoznak a lányok.

Röviddel Karácsony előtt, egy havazó téli délutánon két könyvet vitt vissza Véra Vereskövynek. Az egyik Carlylenak a hősről irt ódája, a másik Nietzsche Zarathustrája.

— És tetszettek? — kérde Vereskövy.

— Nem mondhatnám. Sok olyan van bennök, amit nem értettem teljesen, és sok olyan, amire egyáltalán nem voltam kíváncsi.

— Foglaljon már helyet nálam egy pár pillanatra, — szölt Vereskövy, s közben bezárta a nyitva hagyott ajtót.

— Óh köszönöm. De igazán csak egy pár pillanatra.

— Parancsol valami más könyvet?

— Óh igen; én nagyon szeretnék olvasni egy olyan könyvet, amiben mindaz megvan, amit én tudni szeretnék, amit tudni lehet, ami az élet minden kérdésére feleletet adna. Amelyben megtalálnám az emberi tapasztalás és gondolkozás végső eredményét, amiből megtudnám, hogy mi volt a múlt, mi a jelen és mi lesz a jövő; szóval amiben megismerném magát az igazságot.

— Sajnálom, de ilyen könyv nincs.

— És miért ne volna?

— Nagyon sok oka van annak. Először is, mert az emberek gyarlók, nem képesek megismerni az igazságot. Másodszor, mert az emberek gyávák és hazugok emmiatt. Ha megismerték az igazság egy részét, elhalgatják azt, részint önérdékből, részint közérdekből, s vagy elferdítve, vagy megfordítva tóditják világgá. De vannak hiú emberek is. Ezek is megismerik az igazságnak egy részét (*Egy ember t. i. az igazságból csak egy részt képes megismerni.*) és elvakulva annak a világotól, szétkürtölik a könnyen hívő emberek között, hogy az isteni szikra egyedül őbennük támadt öntudatra s mindenki, aki ő előttük szólásra emelte ajakát, alávaló hazug. Ezért nincs olyan könyv, amiben a teljes igazságot meg lehetne találni. — De még ha volna is, asszony nép kezébe még akkor se adnám.

— Vajjon miért nem?

— Nem való az néktek. A nő ereje sokkal gyengébb, semhogy meg tudná érteni, el tudná viselni az igazságot. A ti világotok a szív világa, melyben csupán két út vezet, a hit és szeretet. A férfié az erő birodalma; útjai a küzdés és a tudás, amelyeken eljuthat olykor az igazság közelébe is s megismerhet belőle annyit, amennyinek a megismerésére épen ereje és szüksége van. De ti gyöngé rabszolgák ne vágyjatok erre. Viseljétek öntudatlan nyugalommal sejmes rabbilincsetek, minden gonosz szellemet száműzzetek, mely lázadásra csábítana, tndásról, szabadságról, igazságról ne is álmodjatok, mert hisz gyöngé a ti fejetek, gyöngé a ti vállatok ezekre.

— Nos, én nem vagyok gyöngé és nem ismerek semmiféle rabszolgaságot. Erősnek érzem magam és tudni vágyom, mert szomjúhozom az igazságot.

— Szép rabmadár, ne csapkodj olyan hevesen szárnyaiddal, mert megsérted magad kalitkád oldalánál. Bilincseidet csak zörgetni tudhatod, de lerázni nem!

— Börtönt, bilincset nem ismerek; ilyet nem láttam és nem éreztem soha. Ha vannak gyáva rabszolgá-

nők, nem kevesebbek mint a férfiak. Én szabad vagyok mint bármelyik férfi.

— Mily szép vagy te szabad leány! Jőjj, ezért megérdemelsz egy csókot. Nos ne huzódozzál. Ugye félsz? Ugye nem mersz kilépni a bűvös körből te hipnotizált rabszolga?

— Nem, én nem félek, de nem akarok.

— Az első, az annyiszor óhajtott, az annyiszor álmodott első csókot nem akarnád? (Gyöngéden a kapapéra vonja). Ugyan ne mond. Hisz a lánynak más akarat, a sincs . . . Oh tude ajkak, mily édesek vagytok . . . Nincs édesebb a ti harmatotoknál . . . Oh csókolj . . . Isteni gyönyör a lányajak első csókja . . . Az olimpusi nektárt a lányajak szűz mézéből szedték az Istenek . . .

Másodszor kopogtatnak az ajtón. Vereskövy felriadva a mámorból, tompa hangon kiáltotta: — ki az?

— Az uzsonnát hozom fiatal úr.

— Nyomorult — dörmögte visszafojtva, s aztán lemondólag szolt: szabad.

Mikor a cseléd elhagyta a szobát. Véra halott halvány arccal az ajtó felé támolgott, miközben alig hallhatóan suttozta:

— Ennek nem lett volna szabad megtörténni

Vereskövy hozzá lépett, megfogta a kezét s szenvedélytől fojtogatva epekedett:

— Véra, maradj még!

— Nem, most már mennem kell.

— Rövid idő múlva Sebők magához hívatta Vérát. Kemény arccal, szigorú hangon szolt:

— Kisasszony, ön e perctől szabad. És pedig parancsolom, hogy a szabadságát azonnal igénybe vegye. Félórán belül el fogja hagyni e házat.

Véra lesújtva állt és tompa érzékekkel hallgatta az ítéletet. Aztán mintegy önmagához beszélve, merően a földre szegezve szemeit, ennyit mondott: De uram . . .

— Bővebb magyarázatot ne kívánjon, — folytatta Sebők. Ön ma olyasmit követett el, minek az én házamban megtörténnie nem szabad. S a jövőben erről biztos csak úgy lehetek, ha ön távozik.

Véra szakadozottan lélegzett; kezeit lassan összekulcsolva ajakához emelte s égő szemekkel Sebőkre nézett. Védeni akarta magát, — vagy ha kell, könyörögni. S mikor Sebők jégnél hidegebb szemekkel végignézte, jobb kezével az ajtóra mutatott: Amit mondtam megmondtam, — oly élesen felsóhajtott: mint akit szíven szúrtak s merev léptekkel, mint az alvajáró, szobájába ment.

A félóra nem telt el, s ő elhagyta a házat, melyben három évi gondtalan élet alatt olyan sokat felejtett a multból, s olyan sokszor boldognak érezte magát. És most egyszerre búcsú nélkül kellett azt elhagynia. Még Vereskövyvel szeretett volna beszélni, de hozzá nem mehetett. De alig haladt néhány lépésnyire, az utcán, mellette termett egész váratlanul.

— Hová mégy? — ez volt az első kérdése.

— Nem tudom.

— Elbocsátottak?

— Elcsaptak.

Végtelenül sajnálom, hogy így történt a dolog, de még mindez jóra fordulhat.

Véra kérő szemekkel nézett az arcába: Úgy gondolja?

Vereskövy kitérőleg válaszolt:

— Most először is elmegyünk valamelyik szállodába, ahol rövid időre lakást váltasz.

A szobában hideg volt, csak most gyújtottak tü-

zet s Vereskövy kabátot, kalapot le sem téve járkált le s fel.

— Gondolkozzunk lehetőleg tárgyilagosan és beszéljünk őszintén. Hogy a történetek után a városban megfelelő állást nem kapsz, arra el lehetünk készülvé. Azért ezt egyenesen számításon kívül hagyhatjuk. Hanem mindjárt holnap keresek számodra egy kétszobás, csinos lakást. Veszek bele egy varrógépet és amikor nálam nélkül unatkozni találnál, a gép zörgésével elkergeted az unalom nagyfejű koboldjait.

— Az asztal mellett ülő Vérahoz ment, jobb kezét a vállára téve fölője hajolt s kedveskedve kérdezte:

— És boldogok leszünk ugye, miként csak a mesében szokás?

De Véra nem felelt, hanem továbbra is mereven bámult a lámpa fényébe, olyan bizonytalan arckifejezéssel, akár egy sphynx.

— Azt azonban előre kijelentem, hogy házasságra ne is gondolj. Érthető, világos lehet előtted, hogy nekem előkelő és gazdag lányt kell feleségül vennem. Ezt megköveteli tőlem a családom és a saját jövőm.

Véra Vereskövy felé fordult, kétszer végignézett rajta, de újra nem szolt semmit s arcvonásai továbbra is olyan határozatlanok maradtak.

Rövid szünet után Vereskövy így folytatta:

— Nos, nincsen hozzám szavad? Mit szólsz a csinos tervhez?

— Majd gondolkozom felette.

— Sokat ne gondolkozzál, mert utóvégre is valami ostobaságot találnál ki. Ti asszonyok nem értetek a gondolkodás művészetéhez. Én most már haza megyek; holnap majd beszélhetünk még többet. Jó éjszakát!

Vérahoz ment; a kezét akarta megfogni, sőt egy búcsúcsókra is várt. De amikor látta, hogy az meg se mozdul, még egyszer mondta: Jó éjszakát! Szép álmokat! s elhagyta a szobát.

. . . Másnap reggel Vérát halva találták. A szoba még akkor is tele volt széngözzel.

Nagy Lajos.

Két vers.

I.

Üres a szívem.

Egyhangú, fázós, szürke csöndben élek,
Fásult szívemből nem zsong fel az ének,
Mosolyra, dalra nem nyíl az én ajkam,
— A kedvemet már elsíratam.

Alkonyi csendek szótlán árnya lettem,
Ijesztő rém az embertömkelegben.
Nincsen reményem, vágyam, álmom semmi, —
Nincs, ami tudna érdekelni.

Csak úgy ténfergek lustán, robotolva
Céltalan célért, uttalan vadonba;
Nem fáj a kétség . . . Nem izgat az élet . . .
— Óh, jaj! . . . a szívem üressé lett.

II.

Megnyugvás.

Köd szállt le a tegnapi rózsa helyére:
Elültek a vágyak a szív fenekén.
— Még tegnap a kedvem örömbé merült el,
És már ma vihar dúl életem égen.

Még tegnap epedtem száz kései vágyért,
Zsongott a szívemben még tegnap a dal; —
S im, már ma romokra lépked a lábam,
És küzdök az élet bús gondjaival.

Még tegnap enyém volt a csókokod, az ajkad,
Még tegnap a mámor a lelkemig ért; —
És már ma kifosztva, magamba bolyongok,
Nem leve seholse az életi célt.

. . . Ám majd mire holnap a nap kisugárzik,
Új vágyra tüzelhet a mámorital.
— Hisz nincs örök éj, mit fény ne követne,
És élet, amelybe ne volna vihar.

Györék József.

Mózes negyedik könyve 22–24. fejezeteinek izagogikai méltatása.

(Polytatis.)

Miután az eddigiekben sikerült némi világot vetni a mű helyzetére s szerzetetési körülményeire, áttérhetünk az epizód szerzetetési idejére. Ami ezt illeti, az izagogusok véleményei szinte reménytelenül eltérők; ezek között tehát dönteni s az időt pontosan megállapítani szinte sisyphusi vállalkozás. Ha azonban a tudósok nézeteit egybevetjük s Izrael történetét gondos vizsgálat tárgyává tesszük, nem hagyva figyelmen kívül az elbeszélésnek a későbbi kor történetébe vágó vonatkozásait, talán sikerül az útvesztőből kivezető ariadne-fonalat megtalálni. Elvetvén Tholuck és Hengstenberg nézetét, kik a Bálám jóvendőléseit minden kifejezéseikben valóban megtörténteknek s a bibliai helyeken tényleg elhangzottaknak veszik és az elbeszélést mintegy a Bálám idejéből származónak tartják, kénytelenek vagyunk a különböző véleményeket kritika alá venni s azok közül a legmegfelelőbbet elfogadni. Minthogy pedig magában az elbeszélésben sok, későbbi időre mutató részlet a zsidók történetét a királyok koráig, sőt azon túl az assyr korszakig is levezeti, nem lesz hiábavaló fáradság magát az epizódot is szigorúan elemezni.

A kritikusok véleményei alapján aszerint, amint azok korai, vagy kései szerzetetési idő mellett döntenek, az elbeszélést vagy egységesnek, vagy betoldásos műnek kell tartanuuk. Ha, mint Berthold és Bleck, ^{1.} a Saul uralkodásának első szakába helyezzük, akkor 24_{14–24} föltétlenül későbbi interpoláció gyanánt szerepel s így eredetileg 24₁₃ ra 24₂₅ következett. Már pedig a 24₇ is tartalmaz jóvendőléseket épen magára Saulra vonatkozólag. Hát ezt hogyan magyarázza Berthold, aki csak a 24_{14–24}-et tartja Nagy Sándor idejéből való betoldásnak? A gyanítgatások és hipotézisek tömegét igen kétséges értékűvé teszik azok a részletek, melyeknek egyéni vonatkoztatásai igen halványak s csak nagy jó akarattal adható nekik világos, félreérthetetlen magyarázat, Mindjárt a 24₇ vers az, mely a legtöbb akadályt gördíti az izagogus útjába. „Királya hatalmasabb lészen Agágnál és felmagasztaltatik az ő országa.“ Riehm nézete szerint e vers vonatkozásai kizárólag Sault illetik, ^{2.} amennyiben ő volt az, ki irtó hadjáratot indított az amalekiták ellen s azoknak királyát, Agágot életben hagyta, sőt még Jehovának Sámuel proféta által közvetített akaratára sem volt hajlandó őt megölni, mikor aztán végre is maga Sámuel darabolta föl, Saul pedig en-

gedetlensége miatt le akarta tenni a királyságról (1. Sám. 15_{8–33}.) Az Agágról szóló e Sámuel-féle elbeszélés oly egyszerű, keresetlen és közvetlen, hogy lehetetlen hitelt nem adnuak szerzőjének. A 24₇. vers tehát Saulra vonatkozik.

Bleeknek ama feltevése azonban, hogy az egész epizód szerzetetési ideje Saul uralkodásának ama szakaszára esik, ^{1.} amikor Edomot legyőzte s Agágot is leverte, önkényes és érthetetlen, mert nem magyarázza meg a 24₁₇. versnek Dávidra való vonatkozásait. Ő tudvalevőleg csak 24_{22–24}-t tartja későbbi betoldásnak, mely versek „trotz aller Schwierigkeiten und Unklarheit, die sie für uns darbieten, auf eine Zeit führen, wo Assyrien die herrschende Macht in diesen Gegenden war; daher wird die Abfassung dieser Erzählung von mehreren neuen Theologen ins Assyrische Zeitalter gesetzt.“ Bleeknek a nézetét már fia, Bleck János és kiadója E. Kamphausen sem tartja helyesnek, ^{2.} aminthogy a 24₁₇. vers vonatkozása folytán nem is állja ki a szigorú bírálatot. Hogyan is magyarázható s mily tapintatlanság és figyelmetlenség Bleektől az, hogy míg ő csak a 24_{22–24} vallja betoldásnak, addig az ezelőtti versek szerzetetési idejét Dávid előttre, Saul királyságának harccal teljes szakaszára teszi, holott a 24₁₇. semmiképen sem hozható vonatkozásba az ő korával?! Az Agág, amalekita király nevét illetőleg vannak izagogusok, kik őt nem is tartják történeti személynek, hanem csak az Izrael ellenes pogány királyok összefoglaló nevének. Evvel a hipotézissel aztán sok olyan érthetetlen dolgot gondolnak megfejtethetnek, aminek értelmet adni a személyes vonatkozás alapján nem voltak képesek. E hipotézis azonban a szószálhasogató német körültekintésnek és pontosságra törekvésnek levegőben lógó hipotézise.

A másik részlet, mely szintén azonnal szemébe tűnik a gondos kutatónak, a 24–17. versre való vonatkozása: „Csíllag tűnik fel Jákóbból s királyi pálcá támad Izraelből és átalveri Moábnak halántékát és Seth minden fiának koponyáját,“ félreismerhetetlen módon Dávidot, az Isar törzséből fakadt vesszőszálat illeti, mert a zsidóknak Salamon előtti királyai közül ő volt a leghatalmasabb és egyedüli, aki Moábot és Edomot egyszerre legyőzte. Riehm e nézetét ^{3.} avval igyekszik támogatni, hogy az író, aki ezt az elbeszélést szerzte, oly időben élt, amely idő a zsidók politikai függetlenségének és vallásos életének első virágkora volt; oly időben tehát, amikor az ifjú királyság hősi képviselői a nép szeretetének osztályosai voltak, mert bizony a Salamon fényűző pompakedvelése által anyagilag megingatott ország trónjára utána csak bábkirályok ültek, kik az észak felől fenyegető veszélyt elhárítani nem tudták, sőt egymással viszálykodván, azt siettették. Riehm e tételének igazolásául felhossa azt a mindenesetre érdekes körülményt, hogy a 24₂₀-ban említett amalekiták s a 24₂₁-ben végpusztulással fenyegetett kainiták végképen letűnnek a történelem szinpadjáról. ^{4.} Ez eléggé gyenge érv alapján aztán kimondja, hogy „e darab keletkezési idejét a Salamon utáni időre tenni nem lehet;“ később pedig mélyebb tanulmányok után-e, vagy annak alapján, hogy az epizód Bálámja egészen más jellemű, mint az alapirat profétája, leviszi a szerzetetési időt Josafát uralkodására, mert Salamon után ő az első király, aki alatt Juda ismét vi-

^{1.} Dr. Friedrich Bleck: Einleitung in das A. T. 290. old.

^{2.} U. o. 311. lapon 2. sor.

^{3.} D. E. H. Cornill: Einleitung in das A. T. 63. oldalon.

^{4.} U. o.

^{1.} Dr. Friedrich Bleck: Einleitung in das A. T. 290. old.

^{2.} Dr. Eduard Riehm: Einleitung in das A. T. 310. old. 5. sor.

rágkorát élte úgy politikailag, mint valláserkölcsei tekintetben.¹ Főérve e tétele erősítésére a 24₁₈ vers. E vers ugyanis az edomiták bekövetkező alattvalóságáról tesz említést. De tudjuk, hogy Jótámnak, Jósafát fiának, idejében az elnyomott edomiták felszabadították magukat a zsidó fennhatóság alól. (II. Kir. 8₂₀₋₂₂ és II. Krón 21₈₋₁₀) E bizonyíték annak kimondására bátorítja fel, hogy az egész epizód szerzetési ideje az edomiták fogságba esése után, de felszabadulásuk előtt keletkezett; ellenkező esetben ugyanis az említett vers nem hallgatta volna el az edomiták felszabadulását. Minhogyan azonban — mint már említettük — Juda országa Salamon után csak Jósafát idejében nyerte vissza régi fényét s minthogy az elbeszélés buzgó tanulmányozása közben arra a szilárd meggyőződésre jutott, hogy az epizód csakis a zsidó történet virágzó korszakában keletkezett, kimondja, véleményként, hogy a Bálám epizód szerzetési ideje Jósafát uralmára esik. E feltevés mellett nem tartja kizártnak a zsidóknak Asszíriával való közelebbi érintkezéseit, melyek — szerinte — ez időben még békések.² De hát az edomiták fogságba jutása és felszabadulása itt nem annyira fontos, mint az assyrok hatalmának félelmes növekvése, mely a zsidókra nézve nem igen volt kedvező. E körülménynek az epizódban való megemlézése mindenesetre komolyabb gondolkodásra készíti a kutatót. Miért hivatkozik az assyrok felől fenyegető veszedelemre, ha korábban keletkezett? Ha betoldásnak tartanók e részletet, meg volna oldva a gordiusi csomó s nyugodtan mondhatnók a Jósafát idejében keletkezettnek. Ámde e versék betoldása szerintünk nem úgy történt, mint azt nem egy izagógus állítja, hogy a nevezett király uralkodása alatt keletkezett epizódba egy későbbi átdolgozó illesztette be azt, hanem az assyrok korszakban élő szerkesztő az epizód két alapiratának egybeolvasztása alkalmával toldotta be. Tehát bármennyire ellenzi is Riehm a későbbi szerzetési idő felvételeit — mely eljárása annál is érthetlenebb, mivel Ewalddal szemben az epizód egységét vitatja s mivel későbbi betoldás lehetősége ki van zárva — mégis le kell mennünk a 7. század közepéig arra a korra, amikor Assyria nemcsak, hogy végzetes befolyást gyakorolt az északi nép történelmére, hanem már magát is fenyegette a „kitteusok felől, tengeren jövő nép.“ (24₂₄.)

Mint már említettem, Cornill az epizód keletkezési idejét későbbi korra mutató vonatkozásai alapján Kr. e. 650 re teszi.³ Ha már most ez izagógusnak ezt a mindenesetre életre való s a legtöbb észszerűséget felmutató nézetét magunkévá tesszük, el kell még háritanunk azt az ellenvetést, hogy a Deut. 23₅ Bálámra vonatkozó része az epizód régebbi eredete mellett bizonyít. Abból a feltevésből indultunk ki, hogy a Bálámmondát úgy az elochimos, mint a jehovista író külön külön feldolgozta s csak sokkal később szerkesztette egybe ezt a két íratot egy próféta. Az ellenvetésre tehát ennek alapján a következő feleletet adjuk: Amint tudomása volt a két írónak a nép ajkán élő Bálám-mondáról s amint ezt a két író külön fel is dolgozta magának, épen úgy a deuteronomista figyelmét sem kerülhette el ez érdekes legenda s épen úgy tehetett ő is egy futólagos megjegyzést az olyan prófétára, ki — mint

Bálám — fényes jutalom reményében képes magának Jehovának akarata ellenére cselekedni. Természetes azonban, hogy e feltevésünk alapján a deuteronomista a Bálám-mondának azt a varációját hallgatta, amelynek alapján a jehovista író a Num 31. fejezetében dolgozott. Különben az sem tartható kizárt dolognak, hogy a jehovista író által feldolgozott mondának egy kis töredéke, a Tóráh összeszerkesztése alkalmával becsuszott a Deuteronomiumba.

Összegezvén az elhangzott véleményeket és különböző felfogásokat, azt hiszem, megközelítem az igazságot, ha szerény véleményemként ki merem mondani, hogy a Bálám epizód alapiratainak összeszerkesztője, a benne végig vonuló prófétai szellem tanúsága szerint, a zsidó viszonyokkal, életfelfogással közel ismerős, sőt azok irányítására esetleg nem csekély befolyással bíró zsidó próféta volt. A hagyománynak kétféleképpen való feldolgozását abban a korban, mikor az assyriai világ hatalom fenyegető elnyomulásának éberebb örködésre, lángolóbb hazaszeretetre s Jehovának buzgóbb tiszteletére kellett volna serkenteni a zsidókat, prófétai szellemben, a prófétai eszmény szolgálatában oly célzattal fűzte össze, hogy kortársait, a haza régi dicsőségéről már már végképen megfélemedező zsidókat, felriassza büns álmodozásukból. Buzdítsa őket az ősök erényeire való hivatkozással, egy idegen moábita jós szájába adott jóvendőléssel, hazaszeretetre, Jehovának, mint választott nép felett még bűneiben is féltő gonddal örködő Istennek tiszta imáadására. Hogy milyen eredménnyel hangzott el kiáltó szava, mennyiben hallgatta meg kora esdő szózatát, a gyászos következmények szomorúan igazolják. Az a nép, melynek karja alatt hajdanta hatalmas királyok, félelmes hadseregek hullottak porba, most magára vette a gyűlölt hódító súlyos igáját s hordozta azt a babyloni vizeknél ülve hetven esztendeig, hordozta, mert méltó volt rá, hogy viselje azért, hogy megfélemedezett Jehovájáról, dicső multjáról, mindenéről, ami nemzeti fennmaradását örökre biztosíthatta volna.

Kun Zoltán.

(Vége.)

Kétség — remény.

Romok között bolyongva járok,
Kietlen éjbe liútt a fény —
Romokká omlott fényes álmok
Között keresztként állok én.
— Kihalt berekben énekelve
Dalomra élet nem pezseg,
Szárnyát kibontott lelkem egyre
Lehull — s új sebből vérezek.
Letört virágra könnyet ejtek,
Mikéntha éltem volna ő,
Szorongó szívvel várom vesztet
A szellemrajt, az est ha jó.
Lelkemre tör az éjnek árnya,
Kacagva rémek fognak el,
Szívem betölti harci lárma
S küzdésbe kezd, ha int a jel.
Csatára kelnek bús haraggal

¹ D. Eduard Riehm: Einleitung in das A. T. 310. 1. alólól 6s. or.

² U. o.

³ Dr. Eduard Riehm: Einleitung in das A. T.

Ezer lörtszűrő gondolat,
Reménykedő szívembe vagdal
A gúnyos, szörnyű öntudal.
Kinek a végzet ellakarta
Az élet látó ablakát,
Bohózat annak élte, holla
Torzképet lát, szegény, ha lát.
Virágos parton áthaladva
Tövist talál virág helyett,
S gúnyoltan és reményt feladva
Keres fejének nyughelyet.
S nyugalma nincs; szívöbe surran
Meséket sűrű törpe nép,
S viszik, ahol csalóka út van,
Biztatva, míg örvénybe lép.
S amíg az árral küzdve kapkod
S könnyes szemmel sugárt keres,
Fizet szegény kegyetlen sarcot
És lelke kincse oda vesz.
— Eh, fuss tovább te átkos óra,
Kedélyem én megőrizem,
Vak éj te pusztulj nyugovóra,
A bí hatalmát nem hiszem.
Nem, nem hiszem, hogy eltemelve
Legyen számomra a remény,
Jutok, hiszem, egy csöndes estve
Családi, szent tűzhelyre én —
S szelid világu lámpa fénye
Egy kedves arcon megpihen,
S becézve sűrűm én feléje:
Legdrágább gyöngyöm, hitvesem!
S mire szívem epedve vágyott
S szűz dalra csendült ajkamon,
Imádott, kedves kis virágot
Lehel válamra hajtanom. . .
— — Romok között bolyongva járok,
De már dereng szép napkelet,
És integetnek szép határok,
— Majd ott találom enyhelyet.

Farkas Dezső.

Éjjel.

A nagy városra ráfeküdt az éjjel.

A hatalmas úttestekre varázsos fényt bint az ezer meg ezer villamlámpa. A kirakatokból kék, zöld, piros sugarak löveilnek az éjbe s néhol, a magasban ragyogva izzik egy-egy transparent. . .

Az egész épülethalmaz hűvös fényárban úszik. A járdákon sűrűg, tolong az emberáradat. Itt színházba menők csoportja hullámszik, amott vidám ifjak menete halad. A járókelők zsivalyába belevegyül a káveházak cigányzenője. . .

Itt most kezdődik az élet!

De lenn, a külváros szürke házsorai között már csend van. Csak egy-egy eldugott lebujban szól még a verkli, vagy síkolt a klarinét s a szűk sikátorokban botorkál egy két kurjongató részeg ember. Az apró házak ablakaiban, mikéntha piciny hulló csillagok volnának, ki-kialszik egy-egy parányi mécs pislá lángja. Lassankint minden fény eltűnik s komor, átláthatatlan sötét lesz az út mindenütt.

Csupán egy házban vannak még ébren. Csak egy ablakból szűrődik ki az utcára egy pislogó lámpa reszkető világa. Kicsiny padlásszoba díztelen ablaka az. — Szegényes lakás. Falain — pótolva a festést — apró penészvirágok művészi csoportja virul, s a sarkokon egy-egy sötét szegély vonul le egész a padozatig. A becesepező eső nyoma az! A bútorzat még

szegényesebb. Szuette fenyőasztal, repedt oldalú vakályha, kopott, ócska kanapó, meg egy még kopottabb deszkaágy alkotják az egész berendezést. Az asztalnál fakó, beesett arcú asszony ül. Fejét nagy, vörös kezeibe temeti, s kifejezéstelen, véresre sírt szemeit csak néha-néha üti fel egy pillanatra. Semmit sem lehet azokból kiolvasni. Azok közül a szerencsétlenek közül való, akiket a hosszú szenvedés és a végnélküli nyomor fásultakká és a hiheletlenséggel határosan közönyösekké tesz. A padlón két gyermek fekszik egymás mellett. Együtt lehetnek úgy tizenhat évesek. Külön-külön nem lehet meghatározni a korukat, mert csak a szemük látszik ki az alól a vékony takaró alól, melyet az asszony terített le rájuk. A férj, az apa, a család korlátlan és teljhatalmu feje nincs itthon. Bizonyosan iszik valahol. Három dolog bír előtte fontossággal: a tüntetés, a sztrájk, meg a pálinka, szeretni azonban csak egyet szeret, de azt oszt' igazán — az ivást.

Mostan feláll az asszony. Vézna, törékeny alakja van. Csont és bőr. A ruha csak úgy lóg rajta. Fáradtan, lomposan lép, jobban mondva csoszog az ablakhoz és kitekint a sötét, alaktalan feketeségbe. Majd azt is megúnja. Ujból leül az otthagyt asztal mellé és egykedvűen bámúl tovább.

Ha műveltebb volna, azt mondanám, hogy tépelődik. Erre azonban nem képes. Ő csak érezni tud, gondolkodni már elfelejtett. Kiölte belőle a gyomor a lelket. Ha ütik, jéjgat, ha gúnyolják, a méreg lepatog róla: egykedvű, csendes és buta. Az ilyen lények, amelyek mintegy átmenetet képeznek az oktalan és az értelmes állati lények, az ember között, a legveszedelmesebbek. Mert van ezekben is érzés, indulat, csak szunnyad, mint a hamu alatt lappangó szikra, de ha feltámad, de ha lángra gyúl s a szenvedély tüzrózsákat fest viaszszínű arcaikra, isten irgalmazzon nekik is, de a köröttük levőknek is! — Nem a józan ész, nem a belátás, de a vak örület mozgatja ilyenkor kezüket

A mi asszonyunk arcán nem gyúltak még ki ezek a rózsák. Egy darabig még ébren virasztott, majd erőt vett rajta a fáradtság és az álom, feje előre hajlott, szemei lecsukódtak, és elaludt. A lámpa még pislákkolt, lassanként azonban fogyott a lángja, s mert kiégett belőle a petróleum, egy nagy lobbanással az is kialudt. És a szomorú zugban egy pár percig csak az alvók nehéz lélegzése hallatszott.

Nemsokára azonban hangos lépések és durva káromkodás zaja törte meg a csendet. A férj, az apa, a részeges és brutális ember jött haza. Hogy feleségét megelőzze, ő kezdte el a veszekedést. Előbb azonban a lámpához megy s lestrófolva a tetejét, inni próbál. Abban azonban nincs egy szemernyi olaj sem. Kész ok a csetepatéra. Odalép az ágyhoz, jót húz az asszonyon és kötekedve szól: „Tán bankóprést talál tal fel, rongyos, vagy mi a csuda, hogy annyi a pénz?”

Az asszony síkoltva ébred, ahoz azonban nincs ideje, hogy a dologgal tisztába jöjjön, mert a férj folytatja a gúnyolódást: „Ugyancsak híres úri dáma lett belőled! Lámpa mellett alszik a gyalázatos — mert hát a petrólt ingyér adják!”

Most már az asszony is sejtí, hogy honnan fuj a szél, de azért nem szól egy árva szót sem.

A részeg ember azonban, ha már egyszer elkezdte, nem hagyja egykönnyen abba. Gondolkozik kissé, hogy mivel folytassa, majd az asszonyhoz lép s durva kezeivel az orra alatt hadonászva üvölt: „Persze, most is mindjárt az alvásra gondol a cudar!

Egész nap egyebet sem csinál, mint uraskodik és henyél. . . Lábvizet, hé, gyorsan! . . . s itt egy csúnya káromkodással fejezi be mondókáját és merően néz a feleségére. A hatást várja. Számításában azonban csalódott, mert a szótlanul tesz eleget a kívánságának. Kezdi nem érteni a dolgot. Hisz' máskor fordítva szokott történni: az asszony veri őt ki seprűnyéllel. Ittas fejével nem bírja felfogni, hogy minő átalakulások mentek át ez alatt a néhány perc alatt annak a szegény, megkínzott lénynek a lelkében, aki egy egész életre hozzá van láncolva az élet, a törvény és a szokás folytán. Ő csak azt látja, csak azt érzi, hogy most minden szabad. Igyekszik is felhasználni az alkalmat, s mind nagyobb és nagyobb durvaságra és merészségre vetemedik.

„Ezt a dísznót meg költsd fel, mert inni akarok“ — szól belérugva az egyik gyermekbe.

Ezt azonban már az asszony sem állhatja szó nélkül; kitör belőle az alvó oroszlan, az anya.

„A gyermekemet ne bántsát!“ — kiált rá villogó szemekkel.

„Nem? — No jól van. — Egy ujjal sem nyulok hozzá, — egy ujjal sem“ — szól s botjával vág végig az előbbi rugás helyét tapogató fiún. Keservesen ordít fel az s zokogva menekül az anyja háta mögé. a részeg ember pedig önelégedetten röhög baromi élce felett. Neje azonban, szemében a kölykeit féltő vadállat vészvillogásával, elszántan áll elő s a dühtől, féltésből és bosszuvágytól líhegve rikácsolja: „Megkeserülöd még ezt! Fogadom az élő, egyetlenegy Istenre, hogy megkeserülöd!“

Csatt! — Alig mondta ki, máris az ő hátán táncolt a görcsös tölgyfabet.

Az asszony összehuzza a szemöldökeit, fogait összeszorítja, keze ökölbe szorul s ráncos arcán patkáként pereg alá a köny, a férfi pedig, mint aki jól végezte dolgát, azon sárosan, piszkosan, ahogy jött, belefekszik az ágyba.

Nemsokára a fiu is lefeküdt és aludni próbált.

Csak az asszony maradt öbren. Ő reá még nagy dolog vár az éjszaka. Az arcán ott égnek azok a bizonyos rózsák, szemében vészvillogás lobog. Ugy, ahogy volt, pőrén, nyakócon megy ki a szobából, nem érzi a hideget, mely megborzongatja vékony lábcsárait, nem a hulló hópelyheket, csak halad előre a szűk udvaron. Kis fabódéhoz ér. Figyelmesen néz körül s egy súlyos tárgyat vesz fel a földről. Talán kő, talán b lta, — a sötétben nem látja, hogy micsoda. Vajjon mire kell az neki? — Magasra ragadja és a bódé ajtajára sujt vele. A zárat igyekszik levern. Nehezen megy. Felsebzett kezéből kibuggyan a vér s a hidegben azonnal ráfagy. Törődik is azzal? Ő most lopni akar, lopni életében először és utoljára. — Hah! — már tágul, már enged a pánt. A zár vastolókája lehajlik, majd pattan egyet, és — szabad az út!

Az asszony belép a sötét kamarába, felragad egy vesszőkosarat s nyögve, erőlködve cipeli be a szobába.

Mikor leteszi a rozszant kályha mellé, s az üres lámpából kiszedett kanóccal tüzet igyekszik gyújtani, csak akkor látja, hogy szén.

A tűzgyújtás sikerül. Majd annak világánál, felnyitva az ócska láda tetejét, egy csomó rongyot szed ki belőle. Aztán hozzát, hogy a szoba repedéseit betömje vele. Ez nagyjában sikerül is neki. Midőn mindezzel elkészült, fogja az egész kosár szenet és a kályhába önti. Néhány percig nézi a kékes lángok

rettenetes táncát, majd odafekszik gyermekei mellé, átöleli őket és belekezd az úr inájába.

A szobát mindinkább betölti a fojtó gáz. A sötétben, az alvók hörgése közül rémesen válik ki az asszony folyton gyengülő hangja: . . . „Mi atyánk! . . . Es bocsásd meg a mi vétkeinket . . .“

Itt most kezdődik a halál!

Alpha.

A modernek

— Részlet dr. Haack Frigyes „A XIX. sz. művészete“ című művéből. —

(Folytatás.)*

Miként nyilatkozik tehát a jelen szociális és demokratikus alap gondolata a képzőművészetben? Egyáltalán nem a szociális kérdésnek tudatos és célzatos felvetésében, amely elenyésző kis töredékét képezi a hatalmas és terjedelmes modern irányzatnak, hanem sokkal inkább abban a törekvésben, hogy az egész életet minden nyilvánulásában művészettel hassa át, a vágyban, hogy a hagyományok bilincseit szétörje és magának a dolgokról saját szerű új és önálló szemléletet alkosson. Az eredetiségre való törekvés minden előbb létezzel ellentétre vezetett. Ami nagy volt, lealacsonyult, az alacsony pedig felmagasodott. A kicsinyek és legkisebbek iránti csaknem vallásos áhítat kerítette hatalmába a lelkeket. Az ember ábrázolásnál az alacsony származásúnak adnak elsőseget, a tájképnél nem a tengernek, nem is a magas hegységnek, hanem a rónaságnak, a megvilágításnál nem a hajnalfényt, nem az alkonyt, hanem a nappali fényt részesítik előnyben, mely kevésbbé szembeötlő, de azért sokszor annál finomabb fényhatásokat okoz. A rendkívüli helyébe a mindennapi lép, a heroikus és romantikus helyébe az intim Mihelyt az ember egyszer megtanulta, hogy mindenütt és mindenben művészi báj fedezhető fel, a szép-ábrázolásának lehetősége a végtelenre nőtt. Az új szép oly sokféle, mint soha ezelőtt. Gyűlöletből a legközelebbi múlt iránt, mely helyenként édeskészsé fajult, most nem ritkán az ellenkező végletbe jutottak s épen a természet szerint rútat választották az ábrázolás tárgyául. Az építészetben többé nem a templomi, hanem a világi építkezés az uralkodó, nem a vár és a palota, hanem a polgári lakóház és a társadalom demokratikus szervezetének megfelelően az az épület, mely hivatva van nagy embertömegek befogadására a múzeum, kiállítási épület, pályaudvar, áruház. Általában azonban a XIX. század összes műirányaival, a modern sokkal kevésbbé a téma választásánál, mint inkább a művészi feldolgozásnál kerül ellentétbe. Nem a tárgy, hanem a forma, nem a „mi“, hanem a „hogyan“ mozgatja a lelkeket. A formaképzésben még sokkal erőteljesebben nyilatkozik meg a modern kor önállósága, mint a téma választásban. Miután a klasszikus, romantikus és reneszanszkorszak alatt azzal gyötörték magukat az emberek, hogy mikép lehetne a régi mesterektől titkaikat ellesni, addig ma a természet szemléletéből, a műalkotás céljából és saját lelkéből teremt és alkot, a művész frissen és merészen és hozzá szabadon. Így van ez legalább elvben. A valóságban azonban a modernek, akik az egész világgal szemben teljesen önállóan akarták felvenni a harcot, gyakran kényszerültek belátni, hogy bizonyos mértékig régi stílf ormákra támaszkodnak. Így mindenféle befolyásnak nyoma van a modernben: középkori, különösen gótikus, kora-reneszansz, barokk,

* Az első közleménybe hibáján kívül becsusztott számos, illetőleg számtalan értelemzavaró sajtóhibáért, ez uton kéri az olvasó elnézését a fordító.

biedermaier leginkább azonban a japán. Ellenben a nagy reneszansz az új műírányra semmiféle hatást nem gyakorolt. Az a befejezett, megérett szépségekkel és komoly nyugalommal teli stílus korunk nyugtalan, ideges, előretörő emberének semmit sem nyújthatott. Az ellenkező nézőpont, amely a moderneket a XIX. sz. eklektikusaitól megkülönbözteti, ezek ellenére is abban rejlik, hogy a míg az eklektikusok előtt legfőbb cél gyanánt az lobogott, hogy a régieket elérjék, addig a modernek az életnek és a természetnek eddig még nem létezett új mását akarták saját magukból megalkotni. S ezzel aztán visszahódítottak egy ősi elvet, melyet az összes régi nagy mesterek követtek. E szerint a modern művészet ugyan visszahatást képez a 19. sz. összes előbb keletkezett történeti irányzataival szemben. — ennek ellenére is szervezen nőtt fel a múlt gyökereiből. A látszólag oly forradalmi mozgalom, tehát a legnemesebb és legjobb értelemben konzervatívnak mutatkozik.

A modern művészet keretén belül három irányzat különböztethető meg. Először keletkezett az egyszerűen naturalistának nevezett. Követői kizárólag a természetnek lehető leghivebb visszaadására gondoltak. A fantázia istenasszonya számukra nem létezik. A festészet és szobrászat naturaizmusának megfelelő a műiparban a tisztán konstruktív irányzat, az építészetben a pusztán konstruktív vasépítmény, mely az Eiffeltoronyban csúcsosodott ki. Ámde a naturaizmus tartósan nem elégíti ki az embert. A természetről újonnan szerzett művészi ismeret alapján épült fel a dekoratív és symbolista irányzat. A dekoratív művészt kevésbé érdekli a természet föltétlenül igaz ábrázolása, mint a vonalaknak és színeknek izléses eredeti és harmónikus összefűzése és egymásutánja. A szín, tónus, hangulat és világítás egyoldalú kultuszával szemben, amit a naturalisták űztek, a vonalat ismét érvényre emelik. Végre a szimbolizmus az emberi szív és értelem ősi jogát szólaltatja meg, miszerint a művészet dolgaiba ezeknek is jelentős beleszólásunk van. A detronizált képzeletet ismét felemelték a művészet országában őt megillető trónra. Szerintük minden, ami mulékony csupán hasonlat. A természetet úgy ábrázolják, hogy kifejezést adnak az érzelemnek, melyek őket lelkesítik. A tárgyválasztás és felfogás kedélyhangulatuknak felel meg. A dekoratív és szimbolikus irány az új idealizmus közös neve alá foglalható össze. A képirás és szobrászat új-idealizmusának az iparművészetben és az építészetben megfelel a konstruktív célszerűségnek a díszítő elemmel való szerves összekötésére irányuló törekvés. Ez új idealizmusra jellemző, hogy új önálló természetfelfogáson nyugszik, a minthogy az egész modern művészet naturalisztikusnak mondható.

Ford. F. P.

Egy zsinati határozat.

A holland ref. egyház évenkénti szokásos zsinata 1908. aug. 6-iki ülésében elhatározta, hogy a papjelöltek negyedik, vagyis „egyházi előkészítő vizsgálat” ánál az osztályozást be fogja hozni.

A törvénymódosítás teljesen egyéni, helyesebben a holland ref. egyház és papjelöltjeinek ügye és nekünk, mint idegeneknek, szigorúan fogva fel, semmi jogunk sincs a hozzászólásra. De mégis úgy gondolom, hogy a holland ref. egyházzal való szoros összeköttetésünknel fogva nem lesz érdektelen épen a pataki theologus ifjúságra nézve, ha ezt a kérdést közelebbről megvizsgáljuk és röviden véleményt mondunk felette.

A módosítás a vizsgálati osztályzat 7. §. b. pont-

jára vonatkozik, amely a mai érvényes törvénykönyvben a következőleg hangzik: 7. „A vizsgálatra (t. i. az utolsó lelkészi hivatalra képesítőre) bocsátáshoz megkivánt iratok: . . . b) bizonyítvány, hogy a jelölt az egyházi előkészítő vizsgálatot jó sikerrel tette le.” Ehhez jönne tehát még a javasolt, kivánt osztályozás, a vizsga eredményének közelebbi meghatározása és a bizonyítványba való kiírása.

Az állandó zsinati bizottság a három holland egyetem egyházi theol. tanárainak véleményét kikérte a fontos változtatásra és a hat vélemény közül csak egy, az egyik utrechti tanáró volt kedvezőtlen az osztályozást illetőleg. Ennek következtében a bizottság a következő módosítást terjesztette a zsinat elé: „b.) bizonyítvány, hogy a jelölt az egyházi előkészítő vizsgálatot vagy dícsérrel, vagy jó eredménnyel tette le.” A módosítást azonban a zsinattól kiküldött újabb bizottság elvetette és a törvény változatlan meghagyását tartotta egyedüli helyes álláspontnak.

Mielőtt erre a kérdésre véleményünket elmondanók, a tényállás helyesebb megértése végett szükségesnek tartjuk egy rövid történeti áttekintést adni és a jelen állapotot megismertetni.

A holland ref. egyházban, miként más országban, a reformáció fellendülése után képzett lelkészek hiányában sokan nyertek papi állást egyetemi tanulmány nélkül. Az ajánlkozók mindig nagy számmal voltak, akik később a képesítetteknek lettek versenytársai s még 1655-ben is kapott állást egy egyén tanulmány nélkül. A klasszis, mint törvényes egyházi hatóság vizsgálta meg az ily egyének képességeit hivatalba lépésük előtt.

Az egyház megszilárdulása és az egyetemek felállítására után könnyebbé lett a tudományos képzetség megszerzése és két vizsga jött divatba: a preparatoir és peremtoir, amelyek közül az első csak az istentisztelet végzésére, a másik azonban mindenféle lelkészi funkció végzésére hatalmat adott. A peremtoir vizsga behozatalára Délholland 1605-ben határozta el magát az Arminius felelő vita idején. A vizsgáztató közegek illetékességére nézve később viszálykodás támadt a tanárok és papok között. Az első azzal érveltek, hogy a vizsga az egyetemi tanulmányhoz tartozik és így csak a tanárnoknak van joguk ahhoz. Az utóbbiak hivatkoztak az e körül elkövetett visszaélésekre; mert egyesek jó magaviseletről és szorgalomról kapott tanári bizonyítvánnyal jelentkeztek a klasszissnál papi állás nyereséért. A huzalkodás eredménye lett, hogy a tanároktól először a második vizsgát vették el s a 17. század második felében az első is. Egyedül a gröníngeni tanároknál hagyták meg ezt a jogot és ez meg is maradt náluk az új egyházszervezetig.

Az 1816-iki új egyházszervezet, amely sok tekintetben nevezetesen a holland ref. egyház történetében, ebben a tekintetben is meghozta a kívánt egységet, amit sem a dordrechti, sem az utána következő zsinatoknak megcsinálni nem sikerült. Négy egyetemi vizsga maradt a tanároknál, míg az utolsó: a propenens, amely a lelkészi hivatalra ad felhatalmazást, az egyház előtt teendő.

Ez a vizsgarend ma is, ezt akarják módosítani az osztályozás behozatala által a negyedik vizsgánál. Megvallom, a kérdést lehet mind a két szempontból felfogni és lehet érveket felhozni úgy mellette, mint ellene. Az osztályozás védői utalnak arra a nagy jelentőségű becsvágyra, amely a vizsgázó fiatalságot a minél sikeresebb vizsga tevésére és minél jobb bizonyítvány szerzésére ösztönzi. Utalnak arra, hogy emez egyházi vizsgát is egyenrangúvá kell tenni a többi

egyetemi vizsgálattal az osztályozás által és ha a többi theol. vizsgáknál megvan eme megkülönböztetés, legyen meg emez utolsó egyetemi vizsgánál is

Jól lehet nem tagadjuk, hogy van bizonyos ösztönű ereje az osztályozásnak, még sem foglalhatnak azok mellett állást, akik eme vizsgának ilyen módon mintegy nagyobb jelentőséget igyekeznek adni. Nem, azért, mert sokkal nyomósabb okok az eddigi állapot fentartását követelik meg.

A vizsga nem fejezi ki mindig az illető tudományos képzettségét és igen sokszor nagyon csekélynek látszó mellékkörülményektől függ annak balsikere is. Általában a vizsga és a tudományosság egymáshoz való viszonya tekintetében három osztályba lehet sorozni az embereket. Vannak olyanok, akik a tudományos pályát csak öseiktől örökölt hagyományképen választották minden nagyobb benső hivatottság érzése nélkül és a jól-rosszul elvégzett tanulmány végén leteszik a vizsgát, mely a pályát nyitja meg előttük. Sőt nem kevesen vannak, akiknek még a pályához vezető emez utolsó utat is mások szerzik meg nagy utánjárással. Vannak olyanok, akik a tudományt csak a vizsgai osztályozás megnyerése végett teszik magokévé, akiknél tehát csakis csillogás, a külsőségre való törekvesség fájul. Vannak aztán olyanok, akik a tudományt magáért a tudásért szomjuhozzák, akiknél az osztályozás és a vizsga mintegy hivatalos megállapítása az általuk is érzett képességnek.

Az első osztályba tartozókra nézve nagyobbára közönyös a jeles, vagy a többi fokozati különbség. A második csoportbeliekre nézve jobb lenne még az előző vizsgák osztályozását is megszüntetni. Az utolsóknak pedig nem ad boldogságot az osztályozás. Sőt, bátran ki merem mondani, ha ösztönözésről lehet szó, csakis a két első csoportba tartozó egyének jöhetnek tekintetbe, akik a tudomány szempontjából legtöbbször nem is számíthatnak.

Eme rövid fejtegetésből világos szerény nézetem szerint, hogy az osztályozás behozatalának ebből a szempontból semmi komoly, számbavehető oka nincsen.

Vizsgáljuk meg aztán a második érvet, hogy nyere valamit a vizsgálat tekintélyre nézve az osztályozás által. Kétségtelen, ha a nyelvtani figurát alkalmazzuk, amely különbségeket tüntet fel az egy fajhoz tartozó tárgyak között, lehet gondolnunk arra, de semmiképen abban az esetben, ha tisztán a vizsga lényegét tartjuk szem előtt minden melléktekintet nélkül. A vizsga borzalmasságát nem a fokozatok adják meg, hanem az a tudat, hogy az illető oly helyzetbe kerül, amely esetleg előhaladását gátolja meg. Bizonyára senki sem hallotta még egy vizsgázótól sem, hogy a vizsga tekintélye kisebb lett volna előtte, ha a legfelső fok csak a jó lenne, vagy ha a megnyerni vélt tanjegyekből valamivel kevesebb számot kapott meg. A vizsga tekintélye a vizsgázók előtt magában abban a tényben leli magyarázatát, hogy a vizsgázó egy rendkívüli eset előtt áll, amelyen minél előbb túl akar lenni. Nincsenek ez alól kivéve még azok sem, akik biztosan tudják, hogy mindenből kitűnőt fognak kapni vizsgáztatóiktól.

Végül a harmadik érv, amely a többi theol. vizsgák mintájára ennél is akar osztályozást, amely tetszetős első tekintetre ép oly könnyen megcáfолható és gyengéje kimutatható. Szerény nézetünk szerint a többi vizsgák osztályozását is meg kellene szüntetni, — bármily szűkkörű is az jelenleg. — mert az osztályozásnak, mint becsvágyat felébresztő eszköznek van helye a gyermekeknél, akik a tudás értékét még nem képesek felfogni, de nincs helyén felnőtteknél. Bár másfelől

vannak egyesek, akik egész életükön át nem tudják azt megérteni.

De azért védelmezői figyelmen kívül hagyják azt a helyzeteserét, ami eme vizsgáknál bekövetkezik. Az előző theol. vizsgákat tanáraik előtt teszik a hallgatók, akik bizonyos mértékben ismerik őket az előadási termen kívül is és betekinthetnek a lelkök kohójába. Az utolsó vizsgánál azonban teljesen ismeretlen egyének veszik át a tanárok szerepét, akiknek gondolkodásmódját, nézeteit, kérdezési módszerét a jelöltek nem ismerik. Nem megtörténhetik-e ilyenkor, hogy egy dicséretet nyert jelölt szégyent vall a tisztelendő urak előtt? Ki itt a hibás? A jelölt el volt készülve; a tanároktól kitüntetést kapott és a papoknál ugyanazokból a tárgyakból szégyenben volt része. Vajjon nem gondolhatja e esetleg a tisztelendő kérdező, hogy a tanár úr nem vizsgálta meg lelkiismeretesen, vagy esetleg kedvezésben részesítette a jelöltet? Vajjon kellemes e a vizsgázóra nézve, aki pedig tudatában van készülségének, ama kedvezőtlen és megalázó ítélet, amit az újabb vizsgáztatók alkotnak föléle?

Van még azonban egy hátránya a mai állapotnak, amely annak gyökeres megváltoztatását (t. i. a vizsgának) a papok kezéből való teljes kivételét követeli meg. Bár tisztelettel viseltetem a vizsgáztató papok képességei iránt, de nem tagadhatom el a kételyemet, hogy alkalmasak lennének egy igazi vizsga felvételére. Ezt nem azért mondom, mert megtagadnám arravalóságukat, de mert a papi hivatal teljesen elűtö a tanáritól, amelynek a kérdezés teljes mértékben megfelel. Az a lelkész, aki elő hat hónaponként egyszer kerül vizsgázó, teljesen kijött a vizsgáztatás kerékvágásából és így sok esetben képtelen is a jelölt tudományosságának teljes megállapítására.

Nem szabad e mellett figyelmen kívül hagyunk azt a körülményt sem, hogy a vizsgázás sikere nem matematikai pontossággal felel meg a tudományos képzettségnek, hogy arra befolyással van úgy a vizsgázónak, mint a kérdezőnek testi és lelki állapota. Általános a panasz, hogy a sikertelen vizsgának oka a kérdező, akinek személyére zudítják a sokszor meg nem érdemelt vádak. Tagadhatatlan hogy amint roszakaratú emberek élnek a földtekén, roszakaratú vizsgáztatók is találhatók köztük. De tárgyilagosan, a való ságnak megfelelően a hibát mind a kettőben kell keresnünk. S ha ez megtörténik a tanárral is, akinek foglalkozásához tartozik a kérdezés mestersége, mennyivel könnyebben megesik a lelkészekkel, akik egy meg nem szokott foglalkozási körbe lépve, nem is bírhatják azt a hideg vért, ami ilyenkor megkivántatik.

El lenne aztán ezzel vágva a bosszú művének utja is, amit néhanapján lehet tapasztalni a lelkészek részéről, akik tanárok fiait elbuktatnak. (Egy jelenlegi utrechti tanár fiát a múlt év szeptemberében egy olyan lelkész buktatta meg, akit annak atyja diákkorában hasonló sorsban részesített.)

A javaslat emellett nem is logikus. Ha a negyedik vizsga csak az osztályozás által nyer nagyobb tekintélyt, miért nem akarják azt kiterjeszteni az ötödikre is? Talán később?

Kimutattuk röviden, hogy a törvényt módosítás szükségtelen, felesleges, káros és nem logikus. Ezt fontos okok alapján tettük, bár könnyen megtörténhetik, hogy azokat az osztályozás védői nem tartják megindokoltnak. És ez úgy is lesz, ha az egyes kitűnő diákok érdekét veszik csak figyelembe, míg a közepes tehetségű vizsgázók nagy számát számításon kívül hagyják. Azonban tekintetbe kell vennünk, hogy a törvényt nem a kivételek, hanem a többség számára készítik. A „ne lopj“

parancs nem annak adatott, aki úgy sem teszi meg, hanem annak, aki nem tud ellenállani a kísértésnek és ez a többség.

Az egyetlen érv, ami komolyan az osztályozás mellett szól, az érdemnek megjutalmazása. Az elmélet; és a vizsga minden egyéb, csak nem elmélet. Az gyakorlat a legkomolyabb fajból. Az így megállapított célt azonban megcsufolja a gyakorlat, amely legnagyobb valószínűséggel a diákok többségére kellemetlenségnek lesz forrásává. És azok, akik a fiatalság a tudományos képzettség nevelésének érdekében indították meg akciójukat az osztályozás behozatalára nézve, sajnálattal fogják belátni elhamarkodott lépésük szomorú következményét, azt az eredményt, amely merő ellentétben áll az írászтал mellett megállapítással.

De hát minden megkülönböztetés nélkül marad-e jelenleg, aki vizsgáján az átlagnál nagyobb képzettséget, tudományosságot mutatott fel? Nem, mert az osztályozás ma is megtörténik. A tanárok élő szóval adják a jelöltnek tudomására észrevételeiket és ez elég jutalom lehet nekik. A bizonyítványban annak feltüntetése, ha egyeseknek a lelkész vizsgáztatók előtt már kezdetben is tekintélyt szerezne, de a nagy többségnek kétségtelenül ártana. Nem kevesebb becsüléssel fordulna-e a lelkészkerdező ama jelöltek felé, akiknél hiányzik a megkülönböztető jeles? Ez kétségkívül megtörténne és ezt nem kívánhatja senki sem. És végül olyan nagy szabású lenne-e az osztályozás két fok behozatalával? Ma egy van és azzal mindenki meg van elégedve.

A törvénymódosítás a provinciális egyházhatóságoknak adatott ki véleménynyilvánítás végett és csak ezek többségének helyeslő véleménye után nyer törvényes erőt. Mit fog hozni a jövő, azt csak a nyáron lehet megtudni? Hogy összefognak-e a holland teológusok, a maguk jól felfogott érdekében és a nagy többségre káros módosítás ellen fognak-e együtt tiltakozni, nem tudjuk. De hogy tudnak együtt működni testiletkel szemben és ez győzelmet is hozott számukra, — többször bebizonyították. Aki az ifjúság érdekét szíven hordozza, csak a javaslat elvetését kívánhatja, mert a vizsgánál nem a vizsgáztató, hanem a vizsgázó érdeke a főcél.

Mizsák András.

ÉBREDÉS.

*Egy nap összeomlott, amit szeretettel,
Amit féltő gonddal eddig építgettem;
Ezer szép ábrándot, reményt temetelt el
S romjain ott álltam búsan, szárnyszegetten*

*Gyermekkori álmok büszke fellegvára
Egy nap összeomlott. Egy nap semmivé lett,
Mire vágyó lelkem oly epedve vágya
S rám szakadt a koldus, bús, küzdelmes élet.*

*Egy nap, fényes nappal sötét éjjel támadt,
Csupa izzó szemű szörnyű rémmel tele,
Bőszen elrabolták csöndes éjszakámat
S nappalom maga lett lázalmok éjjele.*

*Egy nap átéltem az istenek alkonyát.
Az éden kapuja bezárult megiettem.
Valónak vélt álmok reggeli honát
Száműzve elhagytam. . . Egy nap férfi lettem.*

F. P.

Kultura hiánya.

Magunk is csodálkoztunk rajta, de tényleg úgy van, hogy akadt Sárospatakon egy ember, ki végre-
valahára konstatálni kezdi, hogy itt a városiak körében nagy mértékben uralkodik a kulturiszony. Az illető ugyan úgy beszél e dologról, mint a pataki társadalom egy új betegségéről, melynek bacillusai csak mostanában ütötték fel fejüket s kezdenek veszedelmes arányban hódítani.

Arról van ugyanis szó, hogy errefelé minálunk az a szokás járja, hogy a közönség szemel hunya a színelőadásokat hirdető plakátok előtt s iszonyodva mondja: nem láttam semmit. Más szóval, röviden: a színészek az üres székeknek játszanak Patakon.

Magának e ténynek nem tulajdonítunk oly nagy fontosságot. Mert hiszen az Budapesten is meggesik, hogy a főváros nem tudom, hány színháza közül egyiknek, pl. a Nemzeti Színháznak sokszor aligság alig van közönsége s ott is a közönség részvétlenségén panaszkodnak. Am ez eddig rendben volna. Miért menjek én a Nemzetibe, mikor nekem jobban tetszik az Opera, Király Színház, Vigszínház, Vigopera, Népszínház, Várszínház, Uránia, Folies Caprico stb.?

De Patakon? Itt ha minden két évben kapunk egy szintársulatot s valóságos eseményszámba megy, ha véletlenül két egymásután következő évben felkeresnek a színészek.

És a színházi helyiség mégis tátong az ürességtől!

Vajjon mi lehet ennek az oka? Vajjon miben találhatnánk meg e legkevésbé is dicsekedésre méltó körülménynek az alapját?

A helybeli lap (Sárospataki Ujság) a közönség kulturiszonyának tulajdonítja az egész dolgot. A közönség nem tud, nem akar a művészeti dolgok iránt érdeklődni.

Mi már ezt régóta tudjuk. Tapasztaltuk ezt nem most, nem tavaly, hanem 12 év óta mindig, valahányszor, színészeink voltak. Biz ez csak sajnálatraméltó tény, de az igazi okát még sem ebben találjuk. Elvégre vannak kivételek s mi legalább a magunk részéről nem akarjuk ezt általánosítani.

Másutt van a dolognak az oka.

De csodálatos, hogy ezt a városiak közül senki sem akarja tudni és inkább hajlandók magukra venni a kulturiszony vádját. És azt hiszik némelyek, hogy ezzel a struccmadár eljárással rendben van a dolog. Nem gondolják meg, hogy a homokból kiálló részek még jobban világítanak. Csúnyán látszanak!

Mi a közönség kulturiszonyát nem oknak, hanem okozatnak tekintjük. Vagyis világosabban: a színházi tátongó üresség nem a kulturiszony következménye.

A pataki kulturiszony egy olyan speciális eset, melynél a hajlandóság és az arravalóság meg van az ellenkezőre, de a szerencsétlen körülmények még e két tulajdonságot is kiirtják a közönségből. E szerencsétlen körülmények pedig az az állapot, hogy nincs a városnak egy tisztességes *színházi helyisége*. Mindnyájan ismerjük a helyzetet. Ezelőtt egy állásban telepedtek meg Thália papjai. Hogy ott hány kilo port, milyen mennyiségű büzt és hányféle reumát kaphatott az ember, arról jobb hallgatni. Vagy egy éve már a végkép tűrhetetlen állapotok (vagy talán a magas állás-bőr) miatt a város háza ugynevezett nagytermével próbálkoztak meg. Hogy ez milyen emberkinzás, azt mindenki tapasztalhatja, ki egy előadást megnézett. Maga a terem elég volna talán egy rendes színpadnak és itt játszó- és nézőtér gyanánt szerepel. Igazán nem tudnám megállapítani, hogy a színészek kinlódnak-e jobban, vagy a közönség. A színészek a szűk kis tákalmányon

EGYLETI ÉLET.

mozogni is alig tudnak, öt-hat jászóval már tele van a színpad és most már tessék jól játszani! A közönség, szorong, nyomorog a nézőtérén, hol több az állóhely, mint az ülő és amellett szánalommal nézi a színészek izzadását. Egy este teljesen elég, hogy az emberben megsemmisüljön minden művészeti hajlandóság s legyen csak a nyugalomra, kényelemre törekvő nyárspolgár. Mert hát azt még Thália istennő szép szeméért sem teszi meg az ember, hogy pénzért kinlódjék, mikor otthon azalatt ingyen, kényelmesen elhatik?!

Nem gondolják. kérem, hogy nem annyira kulturiszony ez nálunk, mint *kultura hiány*.

Hiányzanak a művészet megtelepedetésének a legelemibb kellékei. És arról talán nem Thália papjai és papnői tehetnek, hogy különösen hidegebb éghajlati viszonyok közt — a szabadban nem játszhatnak?

Vagy talán azt várják, hogy az ifjúság és a főiskola tegyen valamit? Hogy ez építtessen egy színházat? Mert nálunk az ifjúságtól várnak mindent, attól az ifjúságtól, melyet csak lekicsinyelni, bántalmazni, negligálni tudnak, de amelynek filléreit szívesen elfogadják; attól az iskolától, melynek az egész Magyarországra kiható melegéhez egy hasáb fácskával sem járultak soha sem hozzá. Sőt amikor egy az iskolát érdeklő kérdésben egyik vezető egyéniségtől megkérdezték, hogy mi volna a várossal, ha az iskola nem lenne. egész ártatlan naivitással megszólalt:

— De mi lenne a főiskolából, ha a város nem volna?!

Quid multa?

Mit beszéljünk itt akkor művészeti kérdésekről?!

T. J.

Valakit várok.

„Valakit keresek, valakit várok.“

Várom szünetlen rideg szobámban :
Akár tavasz van, akárha nyárvan,
Reményt veszítve bármere járok ;
„Valakit keresek, valakit várok.“

Várom borongós őszi reggelen :
Képe előttem újra megjelen.
Visszaidézek egy régi álmot :
„Valakit keresek, valakit várok.“

Várom az éjjel bús óráiban
Hiszem, hogy reggel előmbe toppan
S hitem lerontják rut csalódások :
„Valakit keresek, valakit várok.“

Várom epedve, ébren, álomban,
Várom míg éltem lángja kilobban
S bár tudom soha rá nem találok,
„Valakit keresek, valakit várok.“ —
... Hiába várok ...

Palcsó László.

A Főiskolai Sorompó Egylet. A tavasz kipattanásával életre kelt főiskolánknak ez az egylete is, hogy sorompóba állítsa az ifjúságot a magyar iparért. A márc. 24-iki közgyűlésen ifjúságunk igen szép tanujelét adta a közjó iránti lelkesedésének azért való fáradhatatlan tevékenységének és áldozatkészségének. Az egylet szinte egyhangú lelkesedéssel határozta el, hogy tőle telhetőleg pártolja a magyar iparcikkeket, a kereskedőket magyar ipari termékek tartására küldöttségileg szólítja fel. A közönségei is iparkodik a külföldi árúk kiszorítására megnyerni, még pedig nyilvános gyűléseken és a helybeli úri közönségnek az Egylet működésébe való bevonásával. Elhatároztunk továbbá azt is, hogy lapunk hasábjain a Sorompó Egylet ügyeinek egy rovatot nyitunk, megválasztván rovatvezetőnek *Komendovits Gyula* IV. joghallgatót. Csak attól félünk, hogy ez a felbuzdulás is szalmaláng fog lenni, — amely kilobban mindjárt, mihelyt a kedélyek lecsillapulnak. Ám mi szeretjük hinni, hogy a pataki ifjúság képes a munkára, hogy a pataki ifjúság tud is, akar is dolgozni, hogy nemcsak szóval, de tettel, munkával is kész honszerelmének bizonyosságát adni. Ha ilyen lesz az ifjúság lelkesedése, akkor védbástya lesz a magyar iparnak a Sorompó Egylet.

A Főiskolai Ifjusági Egylet márc. 24-iki közgyűlése elhatározta a Magy. Prot. Theologus Szövetség elnökségének megkeresésére, hogy a legációba menő ifjak jövedelmének 1%-ával hozzájárul a „Kálvin-stipendium“ megalapításához, amelyet évenként felváltva, a theológiák legjobb végzett növendékei élvezhetnének. — Szuhay Benedek nt. úr felhívására lelkesedéssel határozta el a közgyűlés, hogy az ő birtokában lévő házra helyezett *Kossuth emléktáblát* a házra telekkönyveztetni, hogy bárkinek a birtokába jusson is valaha, onnan joggal le ne vehesse.

Főiskolai Jogászegylet. Főiskolánk jogászfifjúsága a már évtizedek óta fennálló Jogászegylet kebelében, nem feledkezett meg ez évben sem nyilvánulásait adni azon nemes hivatásnak, melyre magát az elődök munkakedve iránti kegyelet által lekötelve érzi. Már több alkalommal tapasztaltuk, hogy jogászaink mily szeretettel vesznek részt jogirodalmi tevékenységben, részint vitás jogi kérdések eldöntése, részint szabadelőadások tartása által. A következőkben adjuk az Egylet kiemelkedőbb irodalmi tevékenységeit. 1908. dec. 16-án dr. Finkey Ferenc jogakad. tan. jelenlétében érdekes vitatkozást tartottak Fodor Pál és Gombos Ferenc egy nevezetes büntetőjogi kérdés, az „*aberratio ictus* (elvétés) esete fölött. E kérdésben Fodor Pál nézete a *halmazat* megállapításában domborodott ki. míg vitatársa az *egység* megállapítására helyezkedett. Mindkettő munkálkodása 10—10 korona jutalomban részesítettet dr. Finkey Ferenc jogakad. tan. adományából. 1909. márc. 6-án pedig Szivós Géza szabadelőadást tartott a *halálbüntetésről*. Ismertette a halálbüntetés történetét s hathatós érvekkel igyekezett kimutatni annak helytelenségét, igazságtalanságát és barbár jellegét. Elvezetes előadását egy kiküldött bizottság vette kritika alá s a szabad előadások díjazásához mértén, a szokásos húsz korona jutalomra méltónak ítélte.

Ujabbán márc. 3-án Fodor Pál tartott szabadelőadást: „A gazdasági szabadság korlátozása“ címen. A munkát Komendovits Gyula, Gombos Eerenc és Szivós Géza vették ki bírálatra.

Legujabbán ismét többen jelentkeztek részint szabadelőadásra, részint vitatkozásra.

HIREK.

— **Főigazgatói látogatás.** Géressy Kálmán kir. főigazgató szokasos évi iskolalátogatását gimnáziumunkban f. hó 29-én és az azt követő napokban tartja meg.

— **Mott János**, a „keresztyén diákszövetség“ titkára, kit rendkívüli munkálkodásáért általában a 20 ik század apostolának szoktak nevezni, folyó hó 29—30-án tart előadásokat a főiskolai imateteremben. Theologus és jogász ifjúságunk igen nagy kíváncsisággal várja a keresztyén eszmék nagy apostolatát, ki nek előadásai iránt már is nagy az érdeklődés. Az első előadást, amely Hubay Mihály theológus elnök imádkozásával kezdődik meg d. u. 4 órakor tartja meg, míg a másodikat 30-án d. e. 10 órakor; d. u. 5 órakor tovább utazik.

Zászlószentelési ünnepély. A Sárospataki Állami Tanítóképző-Intézet május 9 én herceg Windisch-Graetz Lajosné, mint zászlóanya és herceg Windisch-Graetz Lajos, mint fővédnök védnöksége alatt ifjúsági zászlószentelési ünnepélyt és táncmulatságot rendez. Koszorúleányok lesznek: Bálint Ilonka, Beregszászy Juliska, Hidegkövy Margitka, Hidegkövy Vilmuska, Hodossy Ilonka, Hódinka Irónke, Karcub Jolánka, Kiss Hilda, Molnár Margitka, Papp Ilonka, Pásztor Emmuska, Pásztor Erzsike, Platzer Edithke, Prókay Ilonka, Radács Mariska, Rác Ilonka, Salacz Boriska, Steczik Valika, Szakácsy Katinka, Trócsányi Mariska, Untener Sárka, Veres Ilonka, Vittek Ilonka, Zsoldos Etelka. — A zászlószentelési ünnepély sorrendje a következő: 1. Himnusz. Az ifjúsági zenekar kísérete mellett énekl az ifjúság. 2. A sárospataki tanító növendékek indulója. Előadja: az ifjúsági zenekar. E közben: 3. Az ifjúság felvonulása a felszentelendő zászlóval. 4. Zászlófelajánlási beszéd, tartja Hodossy Béla igazgató. 5. A zászlószögek beverése. 6. A zászló megáldása. 7. Ünnepi költemény. Irtá: Veres Ferenc, szavalja: Litkey Péter IV. o. növendék. 8. Szózat. Énekl az ifjúság. A zászlószentelési ünnepély kedvező idő esetén az intézet udvarán, kedvezőtlen idő esetén a főiskolai tápintézet helyiségeiben d. u. 4 órakor fog fog megtartatni. A táncmulatság a főiskolai tápintézet helyiségében este 7-9 órakor kezdődik. Belépti díj: Személy-jegy 2 korona, családjegy 5 korona. A zászlószentelési ünnepélyre megváltott jegy a táncmulatságra is érvényes.

— **A népszerű Kálvin-életrajz második kiadása és a Kálvin-képek.** A református egyház egyetemes konventjétől a nagy reformátor születése 400 éves fordulójára kiadott Kálvin-életrajz kezd immár nagyobb elterjedést venni. Mikor a konvent elhatározta, hogy ilyen népszerű és rendkívül olcsó kis füzetet bocsát a ref. hívek rendelkezésére, arra számított, hogy a jubileum esztendejében talán nem lesz egy magyar református ember sem, aki azt, azért a néhány fillérért megszerezni ne iparkodjék. Számított különösen a lelkészek, tanítók és értelmes presbyterek lelkes ügybuzgóságára. Mint a jelek mutatják, e részben talán nagyot nem csalódik. A füzet, melyet S. Szabó József irt, alkalmasnak bizonyult a hívek érdeklődésének a felkeltésére és a nagy reformátor életének a küzdelmeinek az olvasók lelki szeméi elé való állítására. Immár 21 ezer példányban forog népünk kezén, úgy, hogy újabb 20 ezer példány kiadása vált szükségessé. De még ez mind csak kezdetnek vehető, ha megfontoljuk, hogy több százezer református külön haznép él széles ez országban, amelynek asztaláról bizony nem volna szabad hiányozni ennek az olcsó és szép

képekkel ékesített füzetnek. A most megjelent második kiadásban igen előnyös változásokat is veszünk észre. A füzet papírja sokkal fehérebb, finomabb és tartósabb, mint előbb volt. Ezen a betűk is tisztábbak és jobban olvashatók. Aztán Béza Tódornak egy igen sikerült, új arcképe van helyettesítve ebbe a füzetbe a égebbi képe helyett, amely ezt a nagy embert kissé mogorva színben tüntette fel. Mindent összevéve, nagyon örülünk a füzet második, megszüpített kiadásának és újólag a legteljesebb mértékben hívjuk fel reá legfőképpen a lelkészek figyelmét. Kövessenek el mindent a hívek között való terjesztése érdekében. Ezzel nemcsak azt mozdítjuk elő, hogy magyar népünk megismerje a Kálvin életének főlemelő, a református öntudatot szilárdító és lelkesedésre buzdító történetét, hanem a tiszta jövedelemből létesíteni szándékolt Kálvin-jubileumi alap növeléséhez is jelentékenyen hozzájárulnak. A füzet ára egyenként 20 fillér. Megrendelhető a dunántúli ref. egyházkerület püspöki hivatalában Komáromban. Ugyancsak itt rendelhető meg, mint a ref. lelkészi hivataloknak megküldözött előfizetési felhívásból is olvasható, Kálvinnak ugyancsak az egyetemes ref. konvent által kiadott nagy fali arcképe, mely szintén most jelent meg valóban gyönyörű kivitelben, kisebb és nagyobb alakban. A nagyobbak ára egyenként 40 fillér, a kisebbek 30 fillér. Oly rendkívül jutányos ár ez, melyet csak nagy tömegben való előállítás mellett lehet elérni. Ennek a képnek sem szabad hiányozni egyetlen jó ref. ember szobájának faláról sem. A kép Kálvint, mint a szószékben álló prédikátort ábrázolja. A reprodukció finom krétopapíron nagyszerűen mutatja a reformátor hű vonásait. A lelkészek, tanítók buzgókodjanak ennek a terjesztése körül is. Ne legyen egyetlen református iskolaterem, melynek faláról ez a kép hiányozzék!

— Fővétel a sárospataki áll tanítóképző-intézetbe.

A sárospataki áll. tanítóképző intézet I. osztályába az 1909—10. iskolai évre pályázat útján 35 növendéket veszünk föl. És pedig: 1.) Teljesen ingyenes helyre 5. 2.) Feldíjas helyre (havi 13 korona befizetéssel) 14. 3.) Teljes díjat fizető helyre (köztartásra havi 26 korona, lakásra havi 3 korona; összesen havi 29 korona befizetéssel) 8. 4.) Segély nélkül bejáró helyre 8 növendéket. A kedvezményeket a közép- vagy polgári iskola négy osztályát legalább jó sikerrel végzett s kifogástalan magaviseletű, 14—18 éves növendékek nyerhetik el. Az összes növendékek tandíjmentesek. A felsőbb évfolyamokba intézetünk alsóbb évfolyamait sikerrel végzett növendékek vétetnek föl. Más intézetből, ha a létszám megengedi, csak kifogástalan magaviseletű s jeles előmenetelt tanusító növendékek jöhetnek át. Az egykoronás bélyeggel ellátott folyamodványok a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz címezve, f. é. május 31-éig alulírott hivatalához küldendők. Később érkező, vagy kellően föl nem szerelt kérvények figyelembe nem vehetők. A folyamodványhoz melléklendők: 1. születési bizonyítvány; 2. iskolai bizonyítvány a megelőző iskolai évről s ha a tanuló még iskolába jár, félévi értesítő; 3. tiszti orvosi bizonyítvány arról, hogy folyamodó a tanítói pályára alkalmas; 4. hiteles községi bizonyítvány a szülők és a folyamodó vagyoni állapotáról. a családfő polgári állásának, évi jövedelmének, keresetképtelen kiskorú gyermekei számának, nevének és életkorának feltüntetésével; 5. amennyiben folyamodó már nem jár iskolába: erkölcsi bizonyítvány. A folyamodás eredményéről a tanulók hozzátartozói legkésőbb augusztu hó elején értesítetnek; ezért a folyamodó

pontos címét, ahova az értesítést várja (vármegye, utolsó posta, esetleg utca és házszám megjelölésével) írja a folyamodvány külső lapjára. A föl vétel csak akkor lesz végérvényes, ha a föl vett növendék zenei hallása s egészségi állapota ellen szeptember hó első napjaiban foganatósított fölülvizsgálat alkalmával kifogás föl nem merül.

Sárospatak, 1909. április 20.

Hodossy Béla, igazgató.

Szinészet. Ez a hely, ahonnet csak nagyobb időközben lehet egy-egy áttekintést adnunk, nem alkalmas arra, hogy a városunkban időző szintársulatról, vagy helyesebben az eljátszott darabokról részletes tudósítást adjunk. Azért csak úgy általánosságban próbáljuk megrajzolni azt a benyomást, amit a szintársulat és általában a műsor a szemlélőre gyakorol.

Első sorban is azt kell konstatálnunk, hogy a „Felsőmagyarországi Szinterület“ mostani derék igazgatója: Rác Dezső, olyan társulattal rendelkezik, amely bármely hasonló méretű szintársulattal felvehetne a versenyt, mert egy pár könnyebb tehetség kivételével általában jó erőkből van összeválogatva, kik között ott találjuk Kassai Rózsit, a derék Bognár bácsit, Kovács Andort s előbb Deák Gyulát, majd azután Timart.

A rendelkezésükre álló városháza nagy termének kicsi volta mellett is élvezetes és kedves játékot tudnak produkálni, úgy annyira, hogy a legelfogulatlanabb bíráló is elismeréssel adózhatna nekik.

Megjegyezzük azonban, hogy a mérték, amellyel értékeltük őket, nem a mindentől eltekintő kritikai mérték, mert hiszen nem lehet és nem is szabad ezzel a társulattal szemben olyan igényekkel fellépünk, mint amilyen igényeket táplálunk és táplálhatunk is egy alkalmas helyen játszó nagyobb szintársulattal szemben, mert hiszen itt ezeknek a hely kicsi volta mellett még számos más akadállyal is kell küdeniök, amitől természetesen nekünk sem lehet eltekintenünk.

De a vidék, amelynek kulturális fogyatkozásai szemmel láthatóak, nem is léphet fel olyan magas igényekkel, annak számolni kell a hiányokkal s szerencsének tarthatja, ha olyan társulat játékaiban gyönyörködhetik, mint amilyen Rác Dezső színigazgatóé.

Nem kis érdeme ennek a társulatnak az is, hogy napról-napra lehetőleg a legújabb darabokat hozza színre, bemutatván a „Tatárjárást“, „Jókedvű parasztot“, „Milliárdos kisasszonyt“, „Kék egeret“, „Táncos huszárokat“ és a „Császár katonáit“ stb. stb.

Az egyes szereplőkre vonatkozólag, ha vannak is némi kifogásaink, mégis teljes elismeréssel kell adoznunk a nők közül Kassay Rózsának, végtelenül kedves és eleven alakításaiért, aki mellett még Bognár János és Deák Gyula tüntek ki mindenkor precíz játékkal. Mellettük még jók voltak R. Billik Emma, Kovács Andor, ki az „Ördög“-ben adta mesteri biztonságát az ő kiváló tehetségének, továbbá Radócz és Antal. Meg kell emlékeznünk Békéssy Gyuláról is, ki mindig nagy igyekezettel és dicséretre méltó ambícióval játszik.

Általában elmondhatjuk, hogy a társulat méltó arra a pártfogásra, amellyel városunk közönsége kiünteti.

— **Előfizetéseiket beküldték:** Baksay István (Rimaszombat) 4 kor., Joó Miklós (Beregrákos) 4 kor., Pozsga József (Sajóecseg) 4 kor., Rehó Gyula (Tarc) 2 kor., Kóréh Ferenc (Vizakna) 2 kor., Jónás Ferenc (Gálszécs) 4 kor. Köszönettel nyugtázzunk.

Szerkesztői üzenetek.

N. L. Utrecht. Irásodat és ígéretedet köszönöm. Tervedre vonatkozólag azonban kérek, hogy azt a kínos ügyet ne bolygasd. A jubileus szám úgy látszik tényleg az utolsó lesz. A kért lapszámat küldjük.

Modern szupplikáció. Elfeledkeztünk róla. Egy kissé átalakítva a köv. számban jöhetne. A kéziratot nálam átveheted.

F. D. Köszönjük öreg a megemlékezést. Ezután se feledkezz meg rólunk.

Megjelent

A műveltség könyvtára
hatodik kötete:

A TÁRSADALOM.

Stein Lajos szerkesztése mellett irták: Tegez Gyula,
Heller Farkas stb.

Harmincöt szöveggéppel és huszonegy műmelléklettel. Ára hét kötetbe kötve 30 korona.

Havi három koronás részletfizetésre is szállítja, — megtekintésre is készséggel megküldi

TROCSÁNYI BERTALAN

könyvkereskedése

Sárospatakon.

Harmóniumokat

mindkét rendszer szerint
a legolcsóbban szállít

PAJ REZSŐ és TÁRSA

Budapest,

V., József-körut 15.

Pianók! Pianók! Pianók!

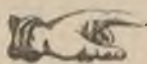
Árjegyzéket

ingyen és bérmentve küld.

Lelkészeknek és tanítóknak külön százalékkedvmény. Részletfizetésre is szállítunk!

Szállítások bérmentve eszközöltetnek az utolsó vasútállomásig.

Elismert kitűnő árak.

**Legmesszebbmenő jótállás!
Kedvező fizetési feltételek!**

A Drezdai Motorgyár

Részvénytársaság

Németország egyik legrégebbi és legnagyobb

motorgyára

szállítja az elismert legtökéletesebb, legtar-
tósabb, legszabatosabb járásu, legbiztosabb
és legolcsóbb üzemű

Benzin, Nyerőolaj, Gáz, Acetylen, Szivógáz

motorokat és lokomobilokat.

Vezérképviselő és raktár:

GELLÉRT IGNÁC és TSA
Budapest, Teréz-körut 41. Telefon sz. 12—91.

KALVIN JÁNOS MŰVEI

Szerkeszti **Czeplédi Sándor**
ref. lelkész, theol. magántanár.

Mind e művek megrendelhetők a Magyar
 Kálvin-fordítók bizományosánál
 Kis Tivadar könyvkereskedésben, Pápán.

A) Csoport. Kisebb értekezések. ELSŐ SOROZAT.

I. A genfi egyház kátéja. — — — — —	Ára — K 60 f.
II. Az egyház reformálásának szükségességéről. — — — — —	„ — „ 80 „
III. Értekezés az ereklyékről. — — — — —	„ — „ 50 „
IV. Sadolet levele Kálvin válaszával. Fordította <i>Ladányi Pál</i> . — — — — —	„ — „ 60 „
V. III. Pál pápa levele Kálvin János megjegyzéseivel. — — — — —	„ — „ 50 „
VI. A párisi theol. fakultás hitcikkei Kálvin ellenirátával. Ford. <i>Pongrácz József</i> . — — — — —	„ — „ 50 „

E hat mű, bár külön-külön is kapható, egy díszes kötetben 4 K 50 f.

MÁSODIK SOROZAT.

VII. Béza Tódor: Kálvin János élete, Fordította <i>Lic. Rácz Kálmán</i> . — — — — —	Ára 1 K — f.
VIII. Psychopannychia. Fordította <i>Rábold Gusztáv</i> . — — — — —	„ 1 „ 40 „
IX. Válasz Pighiusnak a szabadakaratról. Fordította <i>Czeplédi Sándor</i> . (Sajtó alatt.) — — — — —	„ 3 „ — „

A 25 ivnyi terjedelmű kötet ára díszes kötésben 6 K.

HARMADIK SOROZAT. A SERVET-PÖR. (Sajtó alatt.)

X. Kálvin és Servet. Egyháztörténelmi monográfia. Irta Dr. <i>Kováts J. István</i> . — — — — —	} A 32—35 ivnyi terjedelmű kötet ára díszes kötés- ben 8 K.
XI. A szentháromság védelme Servet Mihály tévedéseivel szemben. Fordította <i>Dr. Tari Imre</i> . — — — — —	
XII. Servet harminc levele Kálvinhoz. Fordította <i>Veress Jenő</i> . — — — — —	
XIII. A Servet-pör aktái. Fordította <i>Dr. Kováts J. István</i> . — — — — —	

NEGYEDIK SOROZAT. (Előkészület alatt.) Ugyancsak elők. alatt az ÖTÖDIK és HATODIK SOROZAT. Mindegyik körülbelül 25 iv terjedelemben. Díszes kötésben 6 K.

B) Csoport. Kálvin főműve.

Az Institutio Religionis Christianae 1559-i főkiadása. (Sajtó alatt.)

C) Csoport. Szentírásmagyarázati művek.

Előkészületen a XXXVIII. kötet: A római levél magyarázata. Fordította *Csizmadia Lajos*.

CLAYTON & SHUTTLEWORTH
Budapest, Váci-körút 63,
által a legjutányosabb árak mellett ajánlatnak:

Locomobil és gőzcséplőgépek,
szalmakaszalozók, járgány-cséplőgépek, lóheré-cséplők,
tisztító-rosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek,
szénagyűjtők, boronák, sorvetőgépek, Planet Jr.
kapálók, szecskavágók, répavágók, kukoricza-
morzsolók, darálók, őrlőmalmok, egyetemes
szőlő-ekék, 2- és 3-vasú ekék és minden
egyéb gazdasági gépek.

Hirdetéseket jutányos áron elfogad
a
„Sárospataki Ref. Lapok“
kiadóhivatala.

Kérje ingyen

de bérmentre magyar nyelvre, gazdaság illusztrált főárjegye-
sékemet, 300-nyit 655-nyel, mindennemű nikkel-, ezüst-,
és aranyórát, valamint mindennemű szolid
arany és ezüst érem, hangszerek, 200-
és bőráruk stb.-ről eredeti gyári árban.
Nikkel remonitőr óra — — — — — K 2.50
System Roskopf pártól óra — — — — — K 2.50
Svájci eredeti system Roskopf pártól
Bejegyzett „Sis Roskopf“ nikkel rem.
Ezüst remonitőr óra „Gloria“ művel — — — — — K 2.50
Ezüst remonitőr óra dupla fedéllet — — — — — K 2.50
Kérszálóóra K 2.50, Konyháóra — — — — — K 2.50
Schwarzwaldi óra K 2.50, Kaktusra — — — — — K 2.50
Mindem órárt 3 óri írásbeli jótállás. — Nincs
ezen órákhoz! Beosztás megengedő, vagy a pénz vissza!
KONRAD JÁNOS
Első érágyár és székáldást áruba,
Brux 1256 szám. (Csehország.)

Üzlet-áthelyezés.

Tisztelettel értesítem Sárospatak és vidéke n. é. közönségét, hogy a róm. kath. templom melletti rőfös- és divatárú-üzletemet a RÓTH ZSIGMOND féle házba — a régi gyógyszerházzal szembe — helyeztem át.

B. pártfogásért esedezve

maradok tisztelettel
Müller Ármin.

GOLD MÓR

üveg és porcellán-üzletében kaphatók
legfinomabb s legértékesebb

dísz tárgyak, majolikák, tálcák, finom metszésű poharak, tükrök, lámpák stb.

Minden darab valóságos
≡ műtárgyat képez! ≡

Ajánljuk olvasóink figyelmébe és pártfogásába városunknak e tekintetben páratlan
és egyedülálló üzletét.

IFJ. DANCZIGER JÓZSEF

ajánlja dúsan felszerelt s a napi legújabb divatokkal folyvást lépést tartó

rőfös, férfi és női
= divatüzletét. =

A legelegánsabb

gallérok, keztyűk, cipők, mindenféle férfi- és női divattárgyak a legnagyobb választékban és a legolesóbban kaphatók.

A legversenyképesebb árak és szolid kiszolgálás!

FELDMANN J.

elvállal és készít a legfinomabb kelmőkől a legújabb divat szerinti öltönyöket, téli kabátokat stb.
Kitűnő szabás!! ===== Előnyös fizetési feltételek!
===== Sárospatak, Kossuth-utca. =====

Tisztelettel tudatom a n. é. közönséggel, miszerin a HALTENBERGER-féle ruhafestő- és gőzmosó gyára, — mely e nyáron nagyban bővítve lett — teljesen felépült már és a szállítások sokkal rövidebb idő alatt lesznek eszközölhetők, mint ez eddig.

Ez év elején az építés tartama alatt több esetben a szállításnál felmerülő nehézségek folytán a munka a szokottnál több időt vett igénybe, ezentúl azonban a munka nem szenved már fennakadást.

Az őszi idény alkalmával tisztelettel kérem, hogy a festendő s tisztítandó ruhákat, szörmeneműeket, bőrkabátokat stb. lehetőleg mielőbb beküldeni kegyeskedjék.

kitűnő tisztelettel:
KLEIN MIHÁLY.

Finom, divatos és kifogástalan szabású ruhák
egyedül csak

Weinberger Sámuel

szabó üzletében készülnek. Sárospatak, Kossuth-utca.
Olcsó árak! ===== Pontos és kifogástalan kiállítás
D i á k o k n a k kedvező fizetési feltételek.

Zemplén vármegye legrégebb és legelsőrendű polgári és papi szabó-üzlete és gyapjuszövet gyári raktára =====

Lászlófi Henrik

Sátoraljaujhely.

≡ Mindenféle polgári és papi öltönyök mérték után a legfinomabb hazai és külföldi gyapjuszövetekből a legelegánsabb kivitelben készítettnek.

≡ Főiskolai hallgatónak és tanulóknak kedvező fizetési feltételek.

≡ Kivánatra egy levelezőlapon való tudósítás esetén bármikor kész Sárospatakra a megrendelések fölvételére kellő mintákkal ellátva átutazni.

Olcsó árak. ===== Kifogástalan szabás.
≡ Pontos és figyelmes kiszolgálás. ≡

SÁROSPATAKI IFJUSÁGI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ:
KÓRÉH BÉLA.

FELELŐSZERKESZTŐ:
GYÖRÉK JÓZSEF.

MUNKATÁRSÁK:
FODOR PÁL ÉS KOMENDOVITS GYULA.

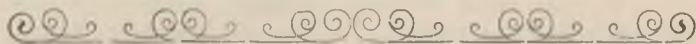

SÁROSPATAKI IFJUSÁGI KÖZLÖNY

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJUSÁGI EGYLET.” — MEGJELENIK HAVONKÉNT EGYSZER.

Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, szentori hivatal	Főszerkesztő: KÓRÉH BÉLA.	Feljelős szerkesztő: GYÖRÉK JÓZSEF.	Előfizetési ár: Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona. Az előfizetési összegnek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségének küldendőik.
Kiadóhivatal: Sárospatak, „Ev. ref. főiskolai könyvnyomda.”	FŐMUNKATÁRSÁK: FODOR PÁL, KOMENDOVITS GYULA.		

TARTALOM. Theologus: Az esztendő vége. — Nekrológ. — Borbély Sándor: A vészharang (vers.) — Csáthy Edömér: A puli. — Györék József: Álmodások órája (vers.) — Borbély Sándor: A mi szomszédunknak arany hajú lánya (vers.) — Vértési Károly: Az Egyesült Államok elnöknél. — László Sándor: Tengerek felé (vers.) — Hírek. — Hirdetések.

Az esztendő vége.

Az iskolai év, amelyet tíz hónappal elébb annyi reménységgel és álmodással kezdtünk, — ime végihez ért. Az örök elmúlás nagy temetőjében megint több van egy új sírhalommal, egy elmúlt évnek behantolt sírjával.

Nem szomorkodunk miatta, de nem is örülünk az elmúlásán.

Ami azért egy-egy határpontnál, mint amilyen az év vége is, az ember rendszeren megszokott állani, hogy számot vessen munkálkodásával, könnyet hullasson a könnyelműség hibáira és a megvalósult álmok arany szálaiból újabb reményt szőjjön a jövő év elé.

És itt az év végén megállunk mi is, megállít bennünket a halotti beszéd, amellyel ez az év elkísértetett az örök nyugalomra.

A kép, amelyet a lefolyt év munkaeredménye szemünk elé állít, nem tud megnyugtatóni, — de a sírbeszéd, amellyel ez az év elhantoltatott, mégis mélyen felkavarta kötelességeink iránt állítólag nem elég lánggal lobogó szívünket, eszünkbe hozva azt a komoly mondást: — az óra elmúl s jaj nektek, ha nem munkálkodtok eleget!

És itt meg kell állnunk. Meggyőződésünk, hitünk és lelkiismeretünk parancsolja, hogy megvédjük azt az ifjúságot, közelebbről a theologus ifjúságot, amelyet annyian megítélnék, elítélnék, de igazán értékelni nem tudnak.

Hiszen egy-egy egyéniséget, vagy mondjuk úgy egy-egy testületet, rész jelenségekből, amelyek esetleg kedvezőtlenek arra, értékelni lehetetlen, megítélni nem szabad.

Abból, hogy a theologus ifjúság a pályázatokból nem vette ki részét, nem szabad arra következtetni, hogy ez az ifjúság léha, munkátalan, mert hiszen az életnyilvánulásnak más jelenségei az ellenkezőre engednek következtetni.

Aztán talán nem is a mi hibánk az, ha a nagyon is lekötött erő kifejtésnek nincsenek mindenütt kielégítő eredményei?

Csak egy pár adattal szolgálunk. Az elmúlt iskolai év tanrendje szerint alig volt nap, mikor délelőtt is, délután is ne lett volna az előadási órák között egy-két üres óránk, amely üres órát rövidségénél és alkalmatlanságánál fogva komoly munkára felhasználni természetesen lehetetlenség volt.

Ami idő pedig ezután maradt, azt lefoglalta a studiumok írása, javítása, pótlása és kiegészítése, — mert mi bizony studiumokból és pedig nagyon is hiányos studiumokból vagyunk kénytelenek készülni — ezután lefoglalta a tanulás és a különböző egyletekben való munkálkodás.

Csak egy kis statisztikai kimutást állítsunk elő s látni fogjuk, hogy a Kórus-egylet $\frac{9}{10}$ része, a Magyar Irodalmi és Nyelvészeti Társulat $\frac{2}{3}$ -a, az Athletikai Club fele, a Tűzoltó és Gyorsíró Egyesületek nagy többsége theologusból állt, hogy a közös egyletek és a közös munkakörök élén majdnem általánosságban theologusok voltak a vezetők, hogy nekünk pl. a III.-ad éven legalább 150 ívből kellett fél évenként kollokválni s emellett az eredmény mégis annyira nagyszerű, hogy annál különbet még csak kívánni sem lehet, mert hiszen ezen az évfolyamon 26 hallgató közül 10-nél több a jeles, ugyanannyi a jó s ha meggondoljuk, hogy ez, az I. és II. év tanulási anyagát kivéve mindegyik tanfolyamra elmondható, egy cseppet sem vádolhatjuk többé a theologus ifjúságot munkátalansággal.

De a pályázatok meddőségét ezek mellett élénken igazolja az a nehézség is, amit a forrás munkák idegennyelvűsége ró a pályázó vállaira, s amely idegen nyelveknek a tanítására kevés, hogy úgy mondjuk, semmi gondot nem fordítanak előljáróink.

Aztán valamit csak mégis munkálkodtunk. Az ó-szövetségi szemináriumi órákon legalább 30 munka lett felolvasva, emellett kellett írni prédikációt, imádságot, rendes körülmények között újszövetségi és egyháztörténeti dolgozatokat.

Nem lehet tehát vádolni a theologus ifjúságot a pályázatok meddősége miatt, mert az

dolgozott, csakhogy az ereje elforgácsolódott apróbb kötelességeinek teljesítésében.

Nagyobb munkásságot mindenesetre lehetett várni, de kívánni, követelni semmi esetre se. És mert a várakozás reményének nem adott valóságot, azért ezt az ifjúságot nem lehet megéróni, mert ennek oka mindenben, csak egyedül az ifjúságban nem található meg.

Majd ha a tanártestület mindenike mély odaadással, buzgó készséggel munkálja az ifjúság kiképezését, ha nem csak tanítóink, hanem gondviselőink, buzdítóink, útbaigazítóink lesznek, ha nem a fellebbvalói szigort, hanem az atyai szeretetet éreztetik velünk, ha a tudomány ágakat nem teszik unalmas és lélekkínzó gyötrelmekké, hanem annak mélységeibe való behatolás és a fellelkesült meggyőződés ereje által igyekeznek azt mindinkább és inkább megkedveltetni, személyes érintkezés és ösztönzés útján a hallgatókat munkára sarkalni, és a studiumok aprózgatásai helyett a fősúlyt pusztán a lényegre, a szükségesre fektetni, — akkor majd a teológus ifjúság is kiveszi a maga részét a pályázatokból, akkor majd mi is kiálunk a nemes versenyre s megmutatjuk, hogy tudunk is, akarunk is dolgozni; — és akkor majd a tanárkarnak nem lesz oka a panaszkodásra, és a vádolásra, mert a teológus ifjúság munkaereje ezt nem fogja engedni.

De addig mi emelt fővel állunk meg tanáraink előtt, mert hisszük, valljuk és állítjuk, hogy kötelességeinknek eleget tettünk, hogy időnket komoly munkára használtuk fel s amit lehetett és amit megbírtunk, azt meg is tettük, azt el is végeztük.

Ne ítéljük tehát, hogy meg ne ítéltesünk.

Theológus.

Nekrolog.

Szinyei Endre.

Ritkúl, gyérül a régi sereg; ma a sorokból nagy munkája közben itt bukik ki egy, holnap meg a csöndes nyugalomba amott roskad össze a másik, a fáradt.

Öreg őszöknek alkonyán csak hull, perog a fálevél s betemeti lassan a régi idöket s jön helyébe egy másik idö, amelyben a multakból igen kevés, vagy semmi sincs már. Az őszülő fiúrtök mindegyre fogynak s velük együtt lepattog lassan egy öreg épületről is a régi idök tisztos szürkesége. S lassan megváltozik minden, a fák, a levegő, az ég s az emberekkel együtt a gondolatok is.

En nekem rosszul esik, én nekem fáj az, amikor látom, hogy fogy, pusztul s lassankint kivész a régi sereg s elszállnak, kiröppennek utánok s velük a múlt idök szentelt hagyományai.

Haj régi idök, megint halottad van! Régi idöt temetnek ifjú emberek, akik amikor körülállják ezt a

ravalt, szomorú gondolatokba merülve emlékezni kezdenek.

Mert valakik vagyunk még itt egynehányan, kik szívünkbe zárva őrizzük a régi mesterek emlékeit, akiknek a lépései mindegyre jobban inognak s mindegyre csöndesül a hangjuk s nehezebb lesz a sóhajlásuk is.

Ha meg leroskad egy, gyászba öltözünk és sírni és zokogni kezdünk.

A csöndes, de termékeny munka, a puritán becsületesség, a merev, az imponáló s szinte vakmerő szigor, de a mindenkor gyámolító szeretet emberét siratjuk mi ma, — azt a Szinyei Endret, akit tanítványainak mindegyike félt. — de ebben a félelemben sok volt a szeretet: a dorgáló szava sujtott, sebet ütött, fájt s mint a viharok, a lélek mélyéig hatott a zúgása, de utána szívárványos béke következett.

A tanítványai kevesen ismerték, kevésbé ismerték, vagy hogyha ismerték, — rosszul ismerték. Szótalan zárkozottsága, csöndes magabavonultsága sosem, vagy ritkán engedte meg, hogy bepillantassunk ebbe a nagy, emberszerető szívbe, amely gyöngyökkel volt tele, az emberi erények nemes gyöngyeivel.

Kevesen ismerték, sokan megbírták.

Többnek kellett volna megismerni s kevesebbnek szólani felőle. Hisz az emberi lélek amúgy is mély, rejtett szövevényeibe nehéz a belátás, hát még ha az a lélek önmagába zárul, mint a nimóza virága! Oh, egy nagy léleknek ékes titkait belátni; megismerni a rugókat, melyek cselekvésre hajtják egész az önmeghasonlásig: nehéz feladat megoldani keveseknek adatik! Nem a lármás utcai demagógok szerepe volt az övé, ehez nem értett. Csöndes kontemplációkba merülve munkálkodott, mint egy remete.

Szinyei Endre ilyen volt: kevesen ismerték. Valami nagy, benső forrongás, ki tudja miféle rejtett háborúság, talán szíve csalódása az emberekbe, odavitte drágaságait, ahová a hegy a maga aranyait. S ment egy-egy hegyen, kiint csak zord kőszalak feketélnek s rajtuk rengeteg viharok zúgása rohan át, csak a bányász tudja, hogy kincseket hord rejtett mélyibe.

Szinyei Endrét csak szeretni kellett és szeretni lehetett. De mert a gyermekidőknek sok a zöld gyümölcse, sok a gaza meg a dudvája, s kevés a virága, az ártatlan meggondolatlanság, a vétkes dac sokszor fakad ki a jóltevő, a gondos kertész ellen. De kitilthatja meg a főregnek, hogy ne fájjon neki, hogyha rátaposnak?!

Ha a gyermek öntudatával volna munkája kései nemes gyümölcsének, soha se volna sok a betű és hosszú az irás. És Szinyei Endre tudta azt, hogy ez így van. S erős akarattal és vasszigorúsággal nevelte a rábizott sereget. Kérlelhetetlenül mindent követelt, amit követelnie lehetett. Megtörte a dacot, tépte a töviset s nem tekintett más célt, csak azt, hogy amit tanítania kellett, megtanítsa azt.

S az auristosokat hol se tudták jobban, mint a Szinyei Endre iskolájában.

Tudott korholni, de szeretni jobban. S ha voltak, akik remegtek tőle, többen voltak, akik még törhetlen szigorúsága mellett is szeretettel zárták szívükbe a Szinyei Endre nevét akkor is, ma is.

Akkor is, ma is s ma talán legkivált, midőn csöndes, lassú léptekkel, épügy mint életében járt-kelt magába mindig, — kifelé viszik a temetőkertbe, hogy megpihenjen ott a fáradt öreg úr, akinek elköltözésével újra kevesebbedtek a régiek!

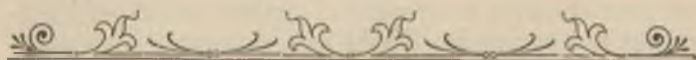
Oh, temetői hantok, ne szaporodjatok olyan sebesen!
Hidegek vannak és fázni kezdünk. És én melegedni
ma is ott szeretek, ahol régen, gyermekkoromban,
azok mellett a szent öregek mellett, akik között te is
ott voltál Szinyei Endre!

Ha eddig ott voltál, ott leszesz ezután is. A te
megáldott emléked parázsánál szitogatom lelkembe azt
a tüzet, mely akkor égett bennem, mikor még könny-
nyebb vérrrel vettem az életet, több volt szívemben a
rajongás s kevesebb évek voltak a vállamon...

Oh, azok a boldog gyermek-ifjú évek ébrednek
most édes reminiscenciákban a szívemben, melyekhez
hozzánőtt a te neved is. És ezek az emlékek zsonga-
nak körül, amikor utolsó utadra kísérlek s végső bü-
csút mondok te neked, kit poraidban im' megáldalak,
mert hiába büntetted, mindig jó maradtál.

Isten veled jó öreg mester, — te jó szív, te nagy
szív, Isten veled!

László Sándor

A vészharang.

— Ada Negri. —

Felébredék álmaimból,
S hallám, hogy kong-zúg a harang,
Mint vézszikoly s haláltusa
Szállt a hangja fent és alant.
Mind halkabban csengett végig
Honi földünk legszélég,
Felszállt oda hol csillagok
Fénylő miriádja ragyog,
Egész a partig elhatott,
Hol csókolóznak a habok,
S az alpesi sziklán tört meg,
Hol enyelg a játszi felleg.
— Fel, testvérim, ébredjetek
Segélyért kiáltatok,
Kezetekbe ruhát, kenyért,
Ásót, kapát fogjatok!
Kalábria földje reszket,
Hidak, falvak odavesznek,
S mint ló, melyet hátra tolnak:
A folyamok visszafolynak, ---
S ki tudja? — a romok alatt
Nem nyöszörg-e néhány alak?
A harang oly komoran szól:
„Ébredjetek álmotokból!”

Im, egy ház, hol csend és kellem,
S vidám béke ütött tanyát,
Benne tréfás emlékektől
Mosolygva nyüzsg kicsiny család!...
A tűzhelyen — az is szép itt —
Gondos asszony tüzet készít,
Vizet önt a rózságra,
Mely ott virít ablakába...
Nagyon elég egy gyors lökés!
Következik zaj, recsegés,

Megnyílnak a széles falak,
A bútorok szétomlanak:
Pár pillanat s a ház oda!
Rajt' meg, mint kísértetek
Sápadt arccal, félve járnak
Nem rég anyák s emberek.
Minden sülyed, minden omlik
Egyik kacag, mint, ki bomlik,
Más vizet kér sóvár szemmel —
Fut, nyöszörg a sok, sok ember,
S nehéz úton, kiabálva
Vonulnak az éjszakába...

A harang oly komoran szól:
„Ébredjetek álmotokból!”

Ó, sokan még összetörve
Fekszenek a romok között,
S fogaiktól ásva-vájva
Támadnak ott sötét közök...
Jőjj testvérem, kövess engem,
Mentsük gyorsan, aki él lenn:
Kergessük el a varjakat,
Mik a holtakra szállanak,
S a kétségbeesetteknek,
Kik köröttünk keringenek
Hozzunk vizet, hozzunk kenyért,
S ejtsünk könnyet szegényekért!
Testvérek! A hon egy részét,
Mely a föld alá merült,
Bukásából, végvesztéből
Fel kell támasztni nekünk!
Ne féltsétek karjaitok,
Csákányt, baltát ragadjatok,
S mentsetek azt, amit lehet —
Ezt diktálja a szeretet —
S e romokból pedig már most
Emeljete újabb várost!

A harang oly komoran szól:
„Ébredjetek álmotokból!”

Mi halandók, legyünk ámbár
Erősek, mint a Titánok,
Mindig félünk, hogy porba süjt,
Összezúz az örök átok.
Asszonyinkban ott az erő,
Hogy új világ álljon elő
Élni keltsen kósza szellet,
S a férfi is biztos kézzel
Vivjon csatát tenger vészszel
S áll majd a ház, mit ledöntött
Dúlva-fúlva ezer ördög.
Aranykalász reng a földön,
Játszik rajt' a napsugár —
És a mezőn vidám dallal
Aratók csoportja jár.
Hideg télre jó a tavasz:
Ami elmúlt, feltámad az!

Ó! Az élet! Az leng, lobog
 Felettetek sötét romok,
 S a helyen, mely újból viról
 Szende lányka csóktól piról.
 A harang oly komoran szól;
 „Ébredjete álmodokból!”

Fordította: *Borbély Sándor.*

A puli.

(Egy gavallér naplójából.)

I.

Tehát utazunk. Ez egyáltalán kedvenc passzióm. Hiába az embert gyönyörködieti a változatosság, már pedig az együtt jár az utazással. Az igaz, hogy most itt háttérbe szorul az utazás is, meg a változatosság is: fő az, hogy a nővérkét két évi távollét után meglátom; ámbar hogy ezt már előbb is megtehettem volna. No, de legalább annál édesebb lesz a viszontlátás feletti öröm.

Szerintem minden embert el kellene időnkint távolítani a családjától, meg az ismerőseitől, legalább egy-két esztendőre: ez a leghathatósabb rugója lenne a szeréket élesztésének. Hiába, az ember megunja még a legjobb ismerését is, ha huzamosabban kell együtt lenni vele. És még csodálkozunk rajta, hogy annyi szerencsétlen házasság van, holott ez nagyon is érthető és természetes. Persze, mert a folytonos együttlet alatt kifejlődik az emberben a közöny s ez megöl benne barátságot, szeretetet s mindenféle jobberzést.

Olvastam valahol egy meglehetősen ostoba mondást: A távolság temetője a barátságnak és szeretetnek. Hogy ostoba, erre elég bizonyosság az, hogy épen homlokegyenest ellenkezőt állít az én elveimmel. Sőt én ezzel szemben tovább megyek és azt állítom, hogy a gyűlölködő embereket is el kellene távolítani egymástól s szent, hogy pár év múlva, ha összetalálkoznak, mint jó barátok fognának kezét.

Kell-e erre világosabb példa, mint jó magam? Az apámmal örökös hadilábon állottam. Mi volt az oka? A felületese emberek szemében bizonyára az, hogy az apámnak pár rongyos ezer forint kártyaadósságomat ki kellett fizetnie egy pár alkalommal, de ez számárság. A való ok az volt, hogy az apám szeretete a folytonos együttlét folytán közönnynyé vált irántam. Mert mi adhat egy apa szájába ilyen szavakat más, mint a közöny: Még időnap előtt tönkre teszel lelki- leg, anyagilag. Revolver az ilyen könnyelmű fráternek. Egyébiránt én a kezemet egyszersmindenkorra leve- szem rólad stb, stb. Nos hát én nem fogadtam meg az apám tanácsát, miután láttam, hogy óriási tévedésben van: hanem igenis két évig hirt se hallattam magamról. Persze én külföldön tanulmányoztam a változatos- ság különféle fajait, de az apám szentül meg volt győződve, hogy az öngyilkosság hóhortjának estem áldozatul. Tudtam, hogy a theóriám nem csalhat, a mint hogy nem is csalt. Hogy újból hazatértem az apám sirva ölelt-csókol, megtért gyermeknek nevezett, elmondta tizszer is, hogy mennyire egész más vagyok mint azelőtt, hogy egész megkomolyodtam, egész férfi lettem. Szóval az öregot olyan szeretetrohamok vették elő, hogy pár nap múlva már meguntam a dolgot s elhatároztam a nővérke meglátogatását. (Zárjel között

legyen mondva az öreg még most sem tud a váltóim- ról, a mikből 2 évig éltem, de a napokban tudomására hozom míg távol leszek. Nagy zajt bizonyosan nem üt, hiszen azt az ő laikus eszével is tudhatja, hogy az ember két évig levegővel nem élhet.)

Hát igen a nővérem, Mancsi. Vele is örök civa- kodásban élünk. A Mancival együtt mindig azt haj- totta, hogy én tönkretezem a szerencsétjét. Persze én nem vettem komolyan sohasem. Egyébiránt kissé kü- lönös teremtés. Végkép nem életrevaló és szörnyű mód unpraktikus. Miliomos bankár kéri és kosarat ad neki. E helyett elmegy valami ostoba falusi földtúróhoz, aki- nek van rongyos pár száz hold földje, meg egy pár gulyája. Mondják, hogy jóképű ember (én biz' nem láttam még). hanem az bizonyos, hogy jobban simpa- tiroztam volna a vén bankárral, mint ilyen falusi félig úr, félig parasztfélevel.

No, de a dolog lényegére ez nem tartozik. Fő az, hogy Mancsi hügom szörnyűmód óhajt látni, szívtelen testvérnek, érzéketlen teremtésnek s még nem tudom, mi másnak nevez a levelében; egyben pedig örök ha- raggal fenyegetődzik, ha el nem látogatok hozzájuk. Szegény kis Mancsi határozottan szeretetreméltó, se- hogye ismerék rá benne a régi férközhetetlen testvé- re; legalább a levele után ítélve, nem. Bizonyosan at- tól fél, hogy megint külföldre utazok s talán örökre odaveszek. (Múltkori utazásom előtt ugyanis azzal ijesz- tettem rá, hogy Afrikába megyek oroszánokra va dászni). Határozottan aggódik az életemért, noha be kell vallanom önmagam előtt, hogy neki inkább elő- nyére válna, ha egy szép napon végkép búcsút mon- danék e sártekének.

Szóval holnap utazom. Gondot csupán az okoz, hogy mivel lépjem meg a kis Mancit? Eh, de mit tö- röm a fejem rajta? Aludjunk rá egyet, holnapig bizo- nyosan kitalálom . . .

II.

Felséges eszmém támadt. Lám, ezért nem jó az embernek elsietni a maga dolgát. Micsoda ötlet! Mancsi, édes kis Mancikám bizonyára agyoncsókolsz érte. No de remek állat is! Valóságos csuda kis puli. A juhász azt mondta, hogy ha vár vele pár hétig 100 koronát is megkap érte.

Micsoda értelmes állat. A mellett a formája is valósággal egy kis oroszán. Borzas a feje, bojtos a farka, még a fogait is úgy vicsorgatja, mint az orosz- lán-kölyök. Fogadni mernék, hogyha Afrika forró siva- tagán lát napvilágot, valósággal oroszánnak született volna! Kár érte, de persze ő nem tehet róla? Határo- zottan jó adag intelligencia van benne kifejlődve (hol szedte magába: talány előltem), tartása nyugodt, méltóságos; szemeivel olyan értelmesen néz az emberre, hogy színte kétségbevonja, hogy állat s egyszerre a lélekvándorlástana jut eszébe. E mellett határozottan jó a modora is. A szobalány holmi [száraz kenyérfé- vel akarta megszegyeníteni, de olyan szemeket vetett érte rá, hogy az menten elszégyelte magát. Én aztán vajas kenyérral kínáltam meg s ime józúden költött el egy pár darabot. Úgy látszik, nagy inyenc. Egyáltalán nem értem, az a juhász, hogy juthatott hozzá? Fő az, hogy az én birtokomban van s hogy potom áron (nyo- morúlt 50 koronáért) jutottam hozzá: szerencsém volt, hogy laikkussal volt dolgom; szakértő bizonyára elkért volna érte száz koronát is. No de tudom, hogy lesz is becsülete. A sógor (ha csak van benne egy szikrányi gavalléria) bizonyosan kifizeti legalább az egyik váltó- márt . . .

III.

Rózsa nincsen tövis nélkül. Egyáltalán minden kedélyes dolognak meg van a kellemetlen oldala. Így az én utazásomnak is. A puli miatt III. osztályú kocsi-ba kellett ülnöm, noha ezt a kellemetlenséget feledtette velem a változatosság. Hiába: fő a változatosság. Megunja az ember az örökös bőrdíványt is s a finyáskodó úri népet is. Bezzeg fesztelenül érzik magukat az egyszerű népek, az igaz, hogy sokszor túlságba is mennek. Egy pár öreg paraszt olyan adáz füstöt csinált a kupéban, hogy a pulit egy párszor ki kellett vinni a folyosóra. Egyébiránt kedélyesen ellehetett velők diskurálni, noha a puli értékét abszolúte nem tudták méltányolni. Persze paraszt előtt kutya oszt' kutya: úgy vannak vele, mint a laikus a festményvel: a finom árnyalatokat nem tudják megkülönböztetni a közönséges ecsetvonásoktól. Igaz, majd elfelejtettem, a puli egy kis kellemetlenséget is csinált az egyik parasztasszonynak, a mi azonban engem csak mulattatni tudott. A kis hamis egy vigyázatlan pillanatban egyszerre csak eltűnik, úgy, hogy már kezdtem kétségbeesni felette; nem ugrott-e le a robogó vonatról. Tűvé teszem érte a folyosót, az egész kupet, mikor egyszerre csak hallom, hogy az egyik parasztasszony elkezd jajveszékelné s átkozódni körültem. Nézek oda: s ime a puli akkor ugrik ki a kosárból. Ostoba parasztja! Nem tud ügyelni a holmijára! Persze az én élelmes pulim megsejtette, hogy holmi vajféle lappang a kosárban s mint atele inyenc, menten neki fogott a falatozásnak. Semmitsem utálok jobban, mint a házsártoskodást: betömtöm a száját pár forinttal az én hangoskodni akaró asszonyomnak is. Természetesen azonnal elhallgatott, sőt felkínálta a tejfelét is a puli számára. Hát ilyenek a parasztok!

Men kiszállottam a pulival. Egy hordárnak ajánlottam a pártfogásába hogy szállítsa utánam a nagy szállodába, de az ostoba útközben elugrasztotta. Nem róttam fel szegény állatkának a szökést: nem tehet róla, hogy csak intelligens emberekkel tud szimpatizálni. Rendőri segítséggel azért csak mégis előkerült a puli, bár a délutáni vonatot lekéstem miatta.

Hanem a szállodában kárpótolt e kis kellemetlenségért. Olyan kedves volt, mint egy valóságos úri kis kölyök. Természetesen két terítéket rendeltem, egyiket a puli számára s mintha egyebet sohasem csinált volna életében: olyan műértőleg s élvezettel falatozott velem együtt, hogy gyönyörűség volt nézni. Erősen gondolkoztam felette: ne vegyek-e neki egy cilindert s ne csináltassak e számára egy rend ruhát. Mégis lemondtam erről a tervről: kiforgattam volna eredetiségéből. Hanem az állomásra kimenet bérkocsit fogadok a számára: azt hiszem neki is csak előnyére válik a változatosság.

IV.

Meg történt végre a találkozás a nővéremmel, a kit két éve nem láttam s a sógorommal, akit azelőtt egyáltalában nem láttam. A fejem szédül, ha rá gondolok erre a találkozásra. Hangos taktusban vert a szívem már előre a viszontlátás örömétől s bizonyos izgatottság vett rajtam erőt a kíváncsiságtól: hogy fogadnak *bennünket*. Igen engem és a pulit. Miután megakartam lépni őket, nem sűrűnöztem kocsiért. Így a pulinak megint hordárt kellett fogadni. Végre beléptünk annyi viszontagság után az akácerdős falucskába. Észrevétlenül jutottunk az udvarba, majd benyitottam egyik szobába, ahonnét hangokat hallottam. Elöl a puli bocsátottam, aki is hangos csaholással kezdte az

üdvözlést. tehát egész úri módon, jelezve ezáltal mintegy azt is, hogy ő végkép nem holmi pipogya legény, aki mihelyt idegen helyre kerül, rögvest zavarba jó. Bár inkább hallgatott volna szegény puli Mert a felelet az üdvözlésre az volt, hogy valaki egy erőteljes rúgással úgy dobta ki a szegény állatot, hogy az zokogva esett a lábaimhoz. Meglepetve nyitottam be e kellemetlen fogadtatásra az ajtót s im' a sógor csak bámúlt rám, hidegen, meg a helyett, hogy örömeben elájult volna, vagy legalább zokogva borult volna a nyakamba, szemrehányással fogadott:

— Ugyan, ugyan Nándor, még se' jött meg az eszed, hogy mindig ilyen ostobaságokon töröd a fejedet. Honnan kerítetted ezt a ronda állatot?

Ronda állat az én pulim, a kiért én tényleges vagyonomnak a ronesait áldoztam fel? . . . Gondolkoztam rajta, hogy ne vegyem-e sértésnek a dolgot, hanem aztán mégis csak meggondoltam: eh, elvégre a nővérkém egy kicsit férfias természetű, meg a falusi levegő kiveri még a legfinomabb teremtésből is a gyöngédséget. Más bizonyosan megtette volna azt is, hogy a különös fogadtatás után azonnal szedje össze a sátorfáját s tűnjék el, mint az illó olaj. Bagatell! Nekem az öregem majomszeretete után valósággal kezd jól esni ez a kis változatosság, úgy, hogy szinte gondolkodóba estem: ne töltssem e itt az egész nyarat?

Hanem a pulit másnap odaajándékoztam egy öreg juhásznak. A bolond paraszt, hogy meghallotta, mi csoda értékes állatot akarok neki adni, csak szabódott eleinte, de aztán mégis csak meggondolta a dolgot, kivált mikor 5 pengót nyomtam a markába, hogy abból tisztességesen nyirassa le a pulit minden két hétben. Arra a juhásznak csak kiderült az arca s hállázkodva mondta:

— Hát csak hozzon a nagyságos úr máskor is, szívesen elvállalom a gondját . . .

Hát ilyen a paraszt!! , . .

Csáthy Edömér.

Álmok órája.

A rózsák nyilnak, illatoznak.
Szívemben is új vágycak kelnek.
Bolondos, furcsa, bús szerelmek
Sápadt emléki ineselegve
Szállnak felém és rám nevetnek.

Hiába küldöm — itt maradnak.
Álmodat hullatnak a szívemre.
Hull, hull a harmat rózsacseppje
S én álmodom a fehér lányról
Sokáig . . . hosszan . . . önfeledve.

Az el nem csókolt csókok üdvén
Meg-megremeg vértelen ajkam
S hívom, idézem száz alakban
A vágyat, amit elvesztettem,
A lányt, akit már elsírtam.

És lassan, lassan mind kigyúlnak
Szívemben a kis rózsélangok
És lassan mindent megbocsátok

És lassan mindig gyönyörűbbnek
Találom ezt a bús világot.

Csitt, csitt azért, — csak halkán, csendbe
Ne támadjon zaj, semmi lárma.
Ez a boldogság éjszakája,
Ez a békesség áldott csendje,
Ez itt most az — álmok órája.

Győrök József.

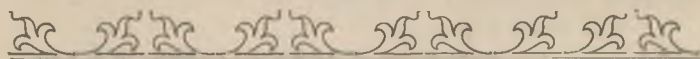
A mi szomszédunknak aranyhajú lánya.

A mi szomszédunknak aranyhajú lánya
Itthon, a faluban foltos blúzban járt még,
S vászonnál, delinnél talán nem is ismert
A világon egyéb lánynak való kelmét.

De most, hogy hazajött: városias holmi,
Batiszt blúz, selyem alj fedi karcú testét,
S halovány orcáján vastagra van kenve
A sok pirosító, a sok drága festék.

Vesztett volna ottan, nem tudta vón senki,
Hogy mi lett belőle, hogy mi volt a bére —
Angyali szépségért, szűzi tisztaságért
Ott, a nagy városban mit kapott cserébe.

Borbély Sándor.

Az Egyesült Államok elnökénél.

Irta: Vértési Károly.

„Ahol hatalom bölcsességgel számol,
virágzik az állam.” *Plato,*

Washington, 1904. október 12.

Washingtonban járva, hő vágyam volt meglátni a Fehér Ház urát, azt az eredetileg spártai embert, korcnázatlan államfőt és nagybefolyású politikust, aki negyvenhat államnak és hat földterületnek az ura, elnöke, aki gondterhes működésében úgy tudja kormányozni az Éjszak-Amerikai Egyesült Államokat, igazgatni az államoknak vegyes eredetű népeit, irányítani az amerikai közvéleményt, hogy a népek nap-nap után előre haladnak. Rooseveltet ismét biztos reménységgel elnöknek választani köszültek éppen abban az időben, mikor én Amerikában jártam és saját szememmel láttam azt a nagy lelkesedést, melylyel a világműveltséggel bíró elnöknek a nevét az egyes államokban, minden városban hangoztatták.

A magyarok nagyon örültek annak, hogy az interparlamentáris konferencia záró jelenetében, a tagok bemutatkozásánál legelőször ők kerültek sorra és hozzájuk az elnök különösen szívélyes volt. Megigérte az elnök a tanácskozó férfiaknak, hogy a világbéke tárgyában a hatalmakat új béke tanácskozásra kéri fel s arra, hogy mihamarább küldjék el Hágába képviselőiket.

A legszebb erkölcsi mozgalom a második hágai konferencia eszméje tőle indult ki. Tudjuk, hogy a hágai békebiróság nemes célja: a lefegyverzés, világbéke és a testvériség. Rooseveltnél többet senki sem tett a világbéke érdekében. A Jalutól Mukdenig tartó orosz-japán vérengzésnek is Portsmouthban ő vetett véget. A norvég storthing, neki ítélte oda a Nobel-díjnak béke jutalmát. Sok szépet és jót hallottam az amerikai magyaroktól Rooseveltnél elnökről és arról, hogy a pártján vannak.

A 18. Street 1304 szám alatt lévő Austria Hungary Office of Embassy, osztrák-magyar követséghez fordultam kérelemmel aziránt, hogy eszközöljön ki részemre kihallgatást Rooseveltnél Tivadar elnöknel.

Kemény István és Sobotka Ferenc követségi tisztviselők utasítása szerint Hengervári Hengelmüller László dr. nagykövetségünk távollétében, ennek a titkárához Rubido Zichy Ivan de Zágorje Zich és Zajk úrhoz fordultam, aki diplomatikus komolysággal fogadott, de csakhamar kegyes kedvvel karolt fel és szíves volt érdeklődni levelet írni Loeb Vilmos elnöki magán titkárnak, akinél benutattam azt a nagykövetségi titkár, mint utazáson lévő magyar útirajzírót ajánlott.

Az elnöki titkár szívesen fogadott s másnap 12 órakor kérte megjelenésemet a Fehér Házban.

A mondott időben jelentkeztem a titkárnál, ki a váró teremben helyt adott. Összegyűlve voltak ott már néhányan, később is jöttek, voltunk összesen mintegy tizen, közöttünk egy igen előkelő nő

Pontos időben az elnök szobájának megnyílt az ajtaja és egy hivatalnok, sor- és névszerint szólított és bebocsátott, negyediknek engemet.

Bemutatkozásomkor az elnök kezét adott, szívesen fogadott, ennek szóval is kifejezést adott. A pillanatot jelentősége áthat!

Elmondtam az elnöknek, hogy tanulmányuton vagyok Amerikában. Megnéztem a st. louis-i világkiállítást. Elsősorban a kormányzása alatt lévő államokat, az utazóvilág országútnál lévő nagyobb városokat, melyekben voltam s főlemlítettem a jártabb vidékeket, melyeken megfordultam. Mondtam az elnöknek, hogy sok szépet, nagyszerűt és tanulságosat láttam az államokban, olyan dolgokat is a világkiállításon és máshol, a melyek eddig ismeretlenek voltak előttem. Mindezekért neki mondok köszönetet. Végre megjegyeztem, hogy ezt a fölötte érdemes utamat le fogom írni s lelkemben meggyült hatásokat kitarom.

Az elnök néhány rövid kérdező közbeszólással kihallgatott, mentegetni kezdte magát, hogy nem beszél tökéletesen németül, habár német egyetemen is tanult és európai tanulmány uton volt.

A személyes népszerűségnek örvendő elnök, angolos kiejtéssel bár, de teljesen jól és érthetőleg beszélt németül. Leereszkedően szíves szóval beszélt. Sőt barátságos volt hozzám, nem volt benne semmi méltóságos kimértség, merevség, fontolva ítélte, nyugodtan beszélt a nagy úr, mint ember az emberhez. Megnyerő volt. Távozásomkor ismét szívélyesen kezét szorított velem s mondotta, örül annak, hogy megismerhetett. További jó utazást kívánt.

Az elnök, katonás-tartású, tiszteletet parancsoló alak, erély és képzettség tükröződik arcán.

Huszonhét napra rá, 1904. évi november 8-án megtörtént az új elnökválasztás és republikánus politikai elvek foglalatjával Rooseveltnél a 476 elnökválasztó szavazatból 300-ot kapott. Elnök-jelölt, ilyen többséget nem ért el. Ellenfele M. Parker főbíró volt, a demokraták jelöltje.

Roosevelt Tivadar, régi gazdag holland család sarja, német szülöktől 1852. évben született New-Yorkban. Politikailag működött. A new-yorki rendőri bizottságnak volt az elnöke, küzdött a rendőrök ellen. Mac Kínley alatt államtitkár lett, a cubai háborúban mint ezredes győzedelmesen harcolt. Azután New-York állam kormányzója lett s arra az útra lépett, mely a legelső köztársaság elnökei közé visz. Népszerűsége folytán Unio-alelnök s elődjének a meggyilkolása után elnök lett, a köztevékenység legmagasabb hatalmi polcára jutott.

Az 1905. évi március 4. napján a Capitol lépésőjén másodszor esküdt meg az Egyesült Államok jólétének az előmozdítására.

Legmagasabb állásával járó és az Egyesült Államok iránti kötelességének az eddigi három év alatt is megfelelt, észjárása nyílt, határozott, tehetségének a fényes bizonyítékát adta, a szabad nép teljes reménnyel nézhet a jövőbe.

Az amerikai magyarok Roosevelt elnököt szeretik. Már akkor mikor a cubai hadjáratra az ezredét szervezte, a magyar republikánus club, disztagiának választotta. A háború győzelme után ugyancsak a magyar club, ajándékot nyújtott át neki, remek magyar nyergel, lovaglásra. Később díszebédet is rendeztek a tiszteleére, nyolc év óta pedig minden születésnapja alkalmával küldöttségileg üdvözli a club, disztagiát, a Fehér Házban, ébren tartva vele a rokonérzést.

Örömet okozott az elnöknek a magyarok figyelme és megjelent 1904. év végén New Yorkban, a Waldorf Astoria szálló fényes termében, a club által tiszteletere rendezett diszvacsorán.

Azt is tudjuk, hogy a kedvelt elnök, megismerve magas szárnyalását lelkének, meghívta Apponyi Albert grófot a villájába, családi körébe egy napra, ami nagy kitüntetés. A reggeli étszereit magyar koronás cimerek díszítették, melyeket az elnök magyar embertől kapott ajándékba.

Világhíres szónok grófunkat, a nagy államférfiút és minisztert, — kinek beszédében, irásában mindig erős magyar lélek nyilatkozik meg, azóta Edvárd angol király is egy óránál tovább tartott magán kihallgatáson fogadta, nejét pedig Alexandra angol királyné. A Londonban megtartott interparlamentaris konferencia alkalmával történt ez. (1906. július.)

Roosevelt elnök, politikai véréalkat, nagy elvei vannak a politikában, céltudatos államférfiú teljes bevégezettséggel, duzzadó akaraterő. Helyét sziklaerősen állja meg. Tekintélyét súlyba veti. Mint arany szívű, tiszta jellemű, fényes egyéni tulajdonságokkal megáldott férfiút dicséri a közvélemény. Egész élete arra vall, de igazolja ezt a 2-ik megválasztása is, 14 millió választó szavazott le, többen mint valaha, Roosevelt újbóli megválasztása fölülmúlta az eddigi eredményeket.

Parker ellenjelölt nem alakíthatván a közvéleményt, a választás kihirdetése után, ha nem is sora-kozhatik oda, Roosevelt zászlaja alá, elsőnek üdvözölte mégis az újból megválasztott elnököt, mondván, hogy „a nemzet szavazatával nyomatékosan helyeselte az igazgatását.” Roosevelt tehát az ellenfelének a hódolatos tiszteletét is kivívta, mikor a közvélemény kialakult.

Azóta az erélyes, tapasztalt és kipróbált ember harmadik elnökségéről is volt komoly szó, mert tudták, hogy népét nem viszi zátonyra, hogy annak mindig, örökké csak a javát munkálja.

Tengerek felé.

*Ha majd a szívem sziveden dobog :
Együtt megyünk a tengerekre el,
Hol fénybe fürdik sápadó homok
S a sóhajtásra habzúgás felel ;
Ahol sikolt a hullámok felett
A párjaféltő szerelmes sirály,
Hol a boldogság épít fészkeket,
Hol minden érzés szent gyönyörre vál'.*

*Itt hagyjuk akkor azt a kis tanyát,
Amit a lelkünk most csak álmodik,
S egymást rajongva, hön karolva át,
Megyünk szeretni, hol narancsfa nyit.
S amíg szívünkön boldogság remeg,
Bejárjuk majd a habzó partokat
S behinti fényvel szöke, szép fejed
Aranysugáros, párás alkonyat.*

*S miként álmában vadgalamb ha szól :
Fuldokló szód csak szívem érti meg . . .
Najádok lesnek ránk a lomb alól
S irigylük nászunk pajkos delfinek.
S kérde, hogy meddig fogsz szeretni majd ?
Fonok hajadba mirtusz koszorút, —
Válaszkép rá a tenger fősóhajt
S egy hullám rá a végtelenbe fut . . .*

László Sándor.

HIREK.

Tisztelettel kérjük mindazokat, akik előfizetési díjaikkal hátralékban vannak, szíveskedjenek azt hozzánk beküldeni.

— **Széniorrá** az 1909/1910-ik iskolai évre *Hubay Mihály*, akadémiai alkönyvtárnokká pedig *Czinyéry Barna* végzett hittanhallgatók választottak. Az Olv. Egylet könyvtárnoka *Antalfy Gyula*, pénztárosa pedig *Igaz József* IV. é. hittanhallgatók lettek.

— **A széphalmi Kazinczy-ünnep.** Mint minden éven, úgy ebben az esztendőben is elzarándokolt főiskolánk ifjúsága és tanárokra Széphalomra, Kazinczy-nak, a nagy nyelvreformátornak a sírjához, hogy ott lerőjja a kegyeletadókat. Csakhogy ezúttal sokkal nagyobb arányú volt ez az ünnepély, mint máskor, merl most a Kazinczy születésének másfélszázados fordulóját ünnepeltük. A gyönyörűen sikerült ünnepélynek elsőrésze az újhelyi főgimnázium tornatermében, számos előkelő és díszes közönség jelenléte mellett folyt le. Négyessy László egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia megbízottja tartotta a Kazinczyt méltató alkalmi beszédet, kimutatván érdemeit és helyét a magyar irodalomtörténetében. Azután a sátor-aljaúj helyi Kazinczy-kör tartotta meg nyilvános díszközgyűlését, kiosztván a pályadíjakat az évfolyamán beérkezett sikerült dolgozatok szerzőinek. A közönség előtt is felolvasott és tetszésben részesült Kazinczy-ódnak a szerzője, főiskolánk egy szép reményekre

jogosító növendéke: *Fekete Gyula* VIII. oszt. tanuló volt. Ünnepele után hosszú kocsisorban vonult ki a nagy közönség Széphalomra, Kazinczy sirjához. Főiskolánk ifjúságának és tanárkarának koszorúját Novák Lajos közigazgató helyezte el a szentelt sírdombra. Ugyancsak itt adta ki Novák Lajos közigazgató szép és meleg buzdító szavak kíséretében a Magyar Tudományos Akadémia Kazinczy-díját „Kazinczy és a sátozpataki tanárok) *Szarka Gyula* III. é. theol. hallgatónak, ki ezt a díjat most másodízben nyerte. A szépen sikerült ünnepele kegyeletes érzések közt csak az esteli órákban ért véget.

— **Ünnepele pataki várban.** Folyó hó 10-én, Urnapján, fényes ünnepele folyt le a pataki várban. A vár úra, Herceg Windisch-Graetz Lajos e napon tartotta jótékony célú beiktatási ünnepele. Az ünnepele a várkertben és a Kossuth-kertben folyt le, amelynek utait és tereit majdnem egészen ellepte a több ezerre menő sokaság, kik között számosan voltak képviselve a főúri osztályok is. Cigány- és katona-zene mellett szórakozott a közönség, vagy pedig az elárusító sátrak körül csoportosult, hol városunk és vármegyénk nemes keblű hölgyeinek odaadó szorgoskodása gyűjtötte össze a jótékonyaság filléreit. Délután hat órakor kezdődött meg a vár udvarán a kabaretlelőadás, majd utána az est legszele jelensége: a virág korzó és konfetti-csata következett. Utána a régi Rákóczi váron a Főiskolai Enekkar által előadott kuruc nóták és a tárogató hangjai csendültek fel, remegésbe hozva minden magyar szívet. A tűzijátékkal végződő kerti ünnepelet táncmulaság követte, melyen a hercegi család is megjelent. A szépele ünnepele igazán mély és kedves emlékeket hagyhatott hátra mindenki szívében.

— **Lampérth Géza új könyve: „A boldogság vándora.”** Irodalmunk fejlődő, forrongó kialakulatlanaságából, mint egy tiszta, derűs és mosolygó fénysugár, úgy válik ki Lampérth Géza neve. Ebben a zűrzavaros, merész és nagyot akaró időben, mikor úgy szólván majdnem mindenkit elfog az újszerűség láza, mikor a burkolt érzelel rejtett szépségének nagy dobbal vernek győzedelmi himnuszt, a dekadencia és erkölcsi nyomor bomlottságai közt, Lampérth Géza azon kevesek közül való, akik megtudták őrizni önállóságukat, költészetüknek tiszta nemességét s az egyszerű őszinte és igaz magyarságot. Ő nem jár Párisba hangulatok végett, a ködös szépségek fénytelen homálya nem izgatja lelkét, az ő lantján csak az egyén igaz és nemes érzései találnak hangra, de közvetlenül, magyarul és magyarán. Őszinte szívvel, legjobb meggyőződésünk szerint ajánljuk tehát ezt a kötetet az irodalom iránt érdeklődők figyelmébe, mint olyat amelynek az érzésbeli melegsége, az előadási tökély, a formai csin és a hamisítatlan magyarság alkotják a jellemvonásait. A könyv előfizetési ára lúzve 3 korona, diszkötésben 5 korona. A pataki diákok kedvezményes áron 2 koronáért kapják. Megrendelhető szerzőnél Budapest. IV. Magyar-utca 11. sz.

Megjelent *A műveltség könyvtára hatodik kötete:*

A TARSADALOM.

Stein Lajos szerkesztése mellett irták: Tegez Gyula, Heller Farkas stb.

Harmincöt szövegképpel és huszonegy műmelléklettel. Ára hét kötetbe kötve 30 korona.

Havi három koronás részletfizetésre is szállítja, — megtekintésre is készséggel megküldi

TROCSÁNYI BERTALAN

könyvkereskedése

Sárospatak on.

Harmóniumokat

mindkét rendszer szerint a legolcsóbban szállit

PAJ REZSŐ és TÁRSA

Rudapest,

V., József-körút 15.

Pianók! Pianók! Pianók!

Árjegyzéket

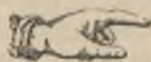
ingyen és bérmentve küld.

Lelkészeknek és tanítóknak külön százalékgedmény.

Részletfizetésre is szállitunk!

Szállítások bérmentve eszközöltetnek az utolsó vasútállomásig.

— **Elismert kitünő árak.** —

**Legmesszebbmenő jótállás!
Kedvező fizetési feltételek!**

A Drezdai Motorgyár

Részvénytársaság

Németország egyik legrégebb és legnagyobb motorgyára

szállítja az elismert legtökéletesebb, legtar-
tósabb, legrészesabb járásu, legbiztosabb
és legolcsóbb üzemi

Benzin, Ngersolaj, Gáz, Acetylén, Szivógáz

motorokat és lokomobilokat.

Vezérképviselet és raktár:

GELLÉRT IGNÁC és TSA
Budapest, Teréz-körút 41. Telefon sz. 12—91.

A közelgő július 11-iki országos

Kálvin ünnepélyekre

különösen ajánljuk a

Magyar Református Sion

e. illusztrált dísz-űvet, mely a magyar református egyház történetét és jelenkori állapotát adja elő élénk, vonzó, sőt színes előadásban, úgy hogy azt minden rendű, rangu és koru református ember kedvvel és haszonnal forgathatja. A bírálatok szerint „ily sikerült népszerű illusztrált egyháztörténeti mű még nincs a mi irodalmunkban s megérdemli, hogy minden református család megszerezze, mert sokat okul, tanul és épül belőle bármelyik olvasója.“ Ennél alkalmasabb és szebb emlékkönyvet senki sem szerezhet a Kálvin jubileum alkalmából. Szerzője S. SZABÓ JÓZSEF, debreceni kollégiumi tanár, aki a „KÁLVIN ÉLETE ÉS REFORMÁCIÓJA“ című népszerű jubilaris füzetet is írta az egyetemes konvent megbízásából. A könyvben **134 KÉP** van, amelyek a magyar református egyház elhalt és élő jeleseinek arcképeit és nevezetesebb intézményeit tüntetik fel. A bírálat szerint (Prot. Szemle) „a könyv kötése izléses, ára pedig (2 korona) oly jutányos, hogy már ezért is megérdemli a tömeges elterjedést. Valóban ez a népszerű és olcsó díszmunka megérdemli, hogy a gyülekezetek pásztorai, az iskolák vezetői, a vallásos egyesületek intézői tömegesen terjesszék a református közönségünk körében.“ A munka jövedelmének egy része az országos Kálvin-alapot illeti.

Megrendelhető a dunántúli ref. püspöki hivatalban

K O M Á R O M B A N .

Üzlet-áthelyezés.

Tisztelettel értesítem Sárospatak és vidéke n. é. közönségét, hogy a róm. kath. templom melletti rőfös- és divatárú-üzletemet a RÓTH ZSIGMOND féle házba — a régi gyógyszerárral szembe — helyeztem át.

B. pártfogásért esedezve

maradok tisztelettel
Müller Ármin.

GOLD MÓR

üveg és porcellán-üzletében kaphatók
legfinomabb s legértékesebb

dísztárgyak, majolikák, tálcák,
finom metszésű poharak, tükrök,
lámpák stb.

Minden darab valóságos
műtárgyat képez!

Ajánljuk olvasóink figyelmébe és pártfogásába városunknak e tekintetben páratlan
és egyedülálló üzletét.

IFJ. DANCZIGER JÓZSEF

ajánlja dúsan felszerelt s a napi legújabb divatokkal folyvást lépést tartó

rőfös, férfi és női
divatüzletét.

A legelegánsabb

gallérok, keztyűk, cipők, mindenféle férfi- és női divattárgyak a legnagyobb választékban és a legolesóbban kaphatók.

A legversenyképesebb árak és szolid kiszolgálás!

FELDMANN J.

elvállal és készít a legfinomabb kelmékből a legújabb divat szerinti öltönyöket, téli kabátokat stb.

Kitűnő szabás!! Előnyös fizetési feltételek!

Sárospatak, Kossuth-utca.

Tisztelettel tudatom a n. é. közönséggel, miszerin a HALTENBERGER-féle ruhafestő- és gőzmosó gyára, — mely e nyáron nagyban bővítve lett — teljesen felépült már és a szállítások sokkal rövidebb idő alatt lesznek eszközölhetők, mint ez eddig.

Ez év elején az építés tartama alatt több esetben a szállításnál felmerülő nehézségek folytán a munka a szokottnál több időt vett igénybe, ezentúl azonban a munka nem szenved már fennakadást.

Az őszi idény alkalmával tisztelettel kérem, hogy a festendő s tisztítandó ruhákat, szörmeneműeket, bőrkabátokat stb. lehetőleg mielőbb beküldeni kegyeskedjék.

kitűnő tisztelettel:

KLEIN MIHÁLY.

Finom, divatos és kifogástalan szabású ruhák
egyedül csak

Weinberger Sámuel

szabó üzletében készülnek. Sárospatak, Kossuth-utca.

Olcso árak! Pontos és kifogástalan kiállítás

Diákoknak kedvező fizetési feltételek.

Zemplén vármegye legrégebb és legelsőrendű polgári és papi szabó-üzlete és gyapjuszövet gyári raktára

Lászlófi Henrik

Sátoraljaujhely.

Mindenféle polgári és papi öltönyök mérték után a legfinomabb hazai és külföldi gyapjuszövetekből a legelegánsabb kivitelben készíttetnek.

Főiskolai hallgatóknak és tanulóknak kedvező fizetési feltételek.

Kívánatra egy levelezőlapon való tudósítás esetén bármikor kész Sárospatakra a megrendelések fölvételére kellő mintákkal ellátva átutazni.

Olcso árak. Kifogástalan szabás.

Pontos és figyelmes kiszolgálás.

SÁROSPATAKI IFJUSÁGI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ:
KÓRÉHBÉLA

FELELŐSZERKESZTŐ:
GYÖRÉK JÓZSEF

FŐMUNKATÁRSÁK:
KOMENDOVITS GYULA FODOR PÁL

SÁROSPATAKI IFJUSÁGI KÖZLÖNY

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJUSÁGI EGYLET.” — MEGJELENIK HAVONKÉNT EGYSZER.

<p>Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, széniári hivatal. Kiadóhivatal: Sárospatak, „Ev. ref. főiskolai könyvnyomda.”</p>	<p>Főszerkesztő: KÓRÉH BÉLA.</p> <p>FŐMUNKATÁRSÁK: FODOR PÁL, KOMENDOVITS GYULA.</p>	<p>Felolós szerkesztő: GYÖRÉK JÓZSEF.</p>	<p>Előfizetési ár: Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona. Az előfizetési összegek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségének küldendők.</p>
---	--	---	--

A Sárospataki Ifjúsági Közlöny szerkesztőségének.

Azon nagy idő lefolyása alatt, melyet lelkészi és püspöki hivatalom viselése alatt Isten kegyelméből a tanuló ifjuság gondozása körül eltöltöttem, e munkámért kedvesebb jutalom aligha ért, mint ezen alkalommal, midőn a sárospataki ifjuság körében alapított Közlöny szerkesztősége arra kért fel, hogy a lap 25 éves jubileuma alkalmából kiadni szándékolt díszlapba bevezetésül néhány ajánló sort írjak. Hogy e bizalom mily jól esett fáradt lelkemnek, azon pár örömkönyecsepp bizonyítja, mely ez alkalommal szemeimből az előttem elterült papírlapra esett. E véletlen eset meghatólag hatott reám, nem tudom, hogy vajjon a nagy életkorral járó gyöngeség okozta-e ezt, vagy ama intő sejtelem, hogy fontoljam meg alaposan mire határozzam magam? Végtére is abban állapodtam meg, hogy írok néhány sort buzdításul a nemes munkára, mivel az ifiúi erőket, jóra való törekvéseket, habár szárnypróbálgatásai közben is lehangoló mulasztással sérteni véteknek tartottam.

Fogadják azért szerény soraimat a szerkesztőség ifjú tagjai elismeréseül eddigi munkálkodásuknak, és buzdításul jövőendő törekvéseiknek.

Huszonöt évig fenntartani valamely társulatot a tagok gyakori változása mellett, vagy szárnypróbálgatások dacára is, dicsőségére válik bármely társulatnak; különösen babért fűzzek azon ifjak homlokára, kikből az ily társulatok évenként változó tagokból alakúlnak. Ezen babért kívánom én jelen soraimban homlokaitokra fűzni, ifjú barátim, kiket a 25 év elteltével, tagokul számlál a jubiláló társulat; olvassatok, írjatok, tanuljatok, először is pályátokkal összefüggő dolgokat, azontúl forgolódjatok minden szép és erkölcsöt nemesítő tárgyak körül; bővítsétek ezek által hasznos, tudományos ismereteitek körét; emelkedjétek ezek által tudományos s erkölcsi magaslatára az emberi életnek, ti vagytok a haza, az egyház, a társadalom remény virágai, tartsátok szüntelen emlékezetetekben a latin költő eme figyelmeztető sorait:

„Qui cupit optatam, cursu contingere metam,
Multa tulit, fecitque puer sudavit et alsit,“

Miskolcz, 1909. május 22.

Kun Bertalan,
püspök.

Huszonöt év.

Ismét lezárult egy esztendő: lapunk életében a huszonötödik. Most ünnepi köntösben jelenik meg kis lapunk a nagy közönség előtt, hirdelve, hogy ez a huszonöt év nagy öröm nekünk és nagy büszkeség. És méltó büszkeség!

Nem a mi feladatunk, hogy ítéletet mondjunk az elmúlt évek termése fölött, hogy megbíráljuk az egyes évfolyamok szellemi színvonalát. Egy ifjúsági laptól valami magas szellemi niveaut különben sem lehet kívánni, elég, ha ösztönzést ad a tehetségek kifejtésére, az önképzésre, ha felébreszti a vágyat a tollforgatásra.

Az ifjúsági sajtó hadapród-iskolája a XX. század legnagyobb hatalmasságának és feladata az, hogy annak hasznavehető harcosokat neveljen. És ebben van az a nehézség, mellyel nekünk küzdenünk kell. Mi nem adhatunk magas esztétikai gyönyört avagy értékes, új ismereteket cserébe olvasóinknak a támogatásért; mi csak arra a szerény körére vagyunk utalva a közönségnek, a melyik felfogni és méltányolni tudja azt a nemes hivatást, a melyet egy ifjúsági lapnak betöltenie kell s emellett az érdekeltségnek valamelyik szálával van főiskolánkhoz, illetőleg annak ifjúságához csatolva. Mi csak szűkkörű olvasóközönségünkre és önerőnkre támaszkodhatunk; hogy tehát lapunk a 25 évet megérte: ez csalahatatlan bizonyítéka annak, hogy sem a közönség, sem a főiskola ifjúsága e lap iránt el nem hidegült.

Ez ad igazi jelentőséget az évfordulónak. Ezért örömrünk és méltó büszkeségünk nekünk a letűnt huszonöt év.

Huszonöt év bármely lap életében nagy idő és kétszeresen nagy egy ifjúsági lap életében.

Ennél a határpontnál érdemes kissé megállapodnunk. Nem mintha ez az esztendő másféle, különb lenne a többiekénél: lényegileg egy év sem különbözik a másiktól, ha rendes, kitartó munkában telik el, egyformán szürke, egyhangú mindenik. Csak nekünk jelent az valamit, ha a letűnt évek bizonyos sorára tekinthetünk vissza, ha a folytonos változás közepette valami állandóságra mutathatunk.

Igen; jelent ez valamit. Biztosítéka annak, hogy ami minket lelkesít, az mélyebben gyökeröző valami, nem fölcsapó lángja csupán az ifjúság könnyen hevülő lelkének. És a számunkra egyebet is jelent egy fölemelő érzés, egy biztos tudat forrását: hogy a mi ifjúi lelkünk heve itt marad továbbra is ennek a főiskolának ifjúságánál.

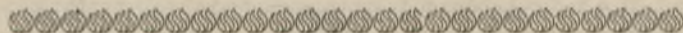
Mi elmegyünk, mint elmentek az előttünk

valók és jó helyettünk egy más nemzedék, a melyben tovább él a mi szellemünk, mint bennünk elődeinké, — mely megőrzi és fentartja a mi tradícionkat, mint mi megőriztük és fentartottuk — tőlünk telhetőleg — elődeinkét.

Az ifjúság apotheozisa ez, a mi ifjúságunké. Éltünk legszebb szaka nem tűnik el nyomtalanul s ha messze távolodunk tőle, akkor is ott él ifjúságunk lelke abban az Örökifjúságban, mely nyomunkba lép

Ime ez a mi jubileumunk költészete!

Fodor Pál.

Ünnepi prológ.

*Kedves Szerkesztő úr!
A felhívó szóra,
Melyről eszembe jut
Sok-sok boldog óra,
Miket ott töltöttem
Bodrog partja felett,
Mikor lelkem fent, a
Felhők közt repdesett:
Hogyne válaszolnék
Szíves örömet én,
Ezen a búbajos,
Langyos tavasz-estén,
Melynek a csendjébe
Régi nóta zendül
Boldog diákkorom
Emlékén keresztül!?*

*Megyek a lelkeimmel,
Megyek ünnepelni;
Az ifjúság előtt
Kalapot emelni!
Feltenni a babért
Lapjuk homlokára!
Megérdemelte már
Istenigazába!!
Huszonöt év óta
Mert semmit nem haladt:
Szellemben, irányban
Egyre ifjú maradt!*

*Ez a maradiság,
Ez tetszik énnekem,
Kinek az újítás
Nem napi kenyerem!
Hej, mert az új idő
Mindent sorra vénít;
Fekete hajszálat
Ezüstre fehérít;*

Erős ifjúságot
Utólér az aggság . . .
Jeleit az évek
Már rám is aggatják.

Engemet is havaz
Csendesen az élet:
Barna hajam közé
Szórja a fehéret.
Csak a diák-ember
Marad az ifjúság,
Mely rózsával hinti
Még az életútját!
Felette repülhet
Az idő rohanva:
Egyre üde marad
Orcájának hamva!

Megyek behódolni
A vén iskolának,
Melyre, hej, de sokan
Piszkot, sarat hánynak,
Akik az emlőin
Embersorba nőttek!
Tékozló fiai
Az édes szülőnek . . .
Kik a tisztességét
Hej, dehogy is féltik!
Mintha a gyalázat
Nem is szólna nekik?
Mintha bukásában
Részük nem is volna! ?
S az öreg iskola
Tehetne csak róla,
Hogy nem a falai
Összedőltek romokká,
De tanítványai
Lettek Judásokká! ?!

Kedves Szerkesztő úr!
Gonosz idők járnak . . .
Nincs tisztessége az
Öreg Matróának.
Szegény vén iskolánk,
Ő is csak áll némán
Régi becsülete
Üszkén, omladékán.
Nincs, vagy alig akad,
Ki hála fejébe
Nevét, tisztességét
A világtól védje! . . .

De mit keseregjünk? !
Az ifjúság tiszte,
Hogy a saját lelkét
Feléje terítse.

Annak a fehérje
Ragyogjon le rája
S kikél hamvaiból
Patak iskolája! . . .

Én meg, ha megérem,
Huszonöt év múlva
A Pegazusomat
Megnyergelem újra . . .
Csendes magányomból
Megint csak klszólók:
S irok a Közlönynek
Ünnepi prológót.

Felsőfügöd.

SZILVA ISTVÁN.

Huszonöt év.

Igazi szívbeli örömmel látom, hogy a magyelyet mi 25 év előtt ifjúi hévvel és lelkesedéssel elvetettünk, nemcsak életképesnek bizonyult, hanem immár sudárba szökkent, hogy a *Sárospataki Ifjúsági Közlöny* hézagot pótolta, az ifjúság szükségérzetének felelt meg, összekötő kapocs lett a főiskola régi és jelenlegi tanítványai közt, a szeretetnek egy szála, mely a távollevőket főiskolánkhoz fűzi, hű tükre, krónikása az ifjúságunk kebelében lüktető eleven, mozgalmas életnek, irányítója az ifjúság törekvéseinek, élesztetője sok magasan szárnyaló gondolatnak s első színtere, megnyilatkozási helye sok jóra való írói, költői tehetségnek. Hogyne örülnék, ha elgondolom, hogy e *Közlöny* megindulásának, útrakelésének egyik tényezője én voltam! Micsoda szeretettel ápoltuk az újszülöttet, mily édes reménységek közt bocsátottuk világgá minden egyes számát! Gondot, munkát adott nekünk a szerkesztés, amit magunkra vállaltunk, de azt a gondot az ifjúi szív — mely telve volt hittel, reménnyel, lelkesedéssel — hamar legyűrte, a munkától pedig nem irtóztunk. Szép napok, kedves napok voltak azok, szerkesztő úr! Most is édesen emlékezem vissza rájuk s néha néha nem bánám, ha a *Sárospataki Református Lapok* szerkesztője helyett most is a *Sárospataki Ifjúsági Közlöny* szerkesztője lennék. Akkor ifjak, vidámak voltunk, nekünk virágozott a rózsza, reánk mosolyogtak a lányok és előttünk állottak — megvalósításukra szólítva fel bennünket — a nagy ideálok; ma őszülő fejjel, borús arccal nézünk vissza ama verőfényes napokba s tovább vívjuk az élet rút harcát.

Fogadja, szerkesztő úr! szives üdvözlőmet s adja át összes munkatársainak!

Rácz Lajos.

Udvözlet

a „Sárospataki Ifjúsági Közlöny“-höz.

A belső ember igaz érzései szerint mélyseges s állandó szeretettel üdvözöllek, Sárospataki Ifjúsági Közlöny, fennállásodnak 25-ik évfordulója alkalmából. Nem nézem: fejlődött-e, erősödést, izmosodást mutatsz-e, a mikor 25 éves vagy, csak azt nézem, hogy megvagy, megmaradtál s nem szünettél, nem vesztél el. Mert sokszor megkörnyékezett a megszűnés, az elvezetés veszedelme s a legnagyobb veszedelem abban mutatkozott, hogy vezértolladat megakarták nyírni, szabad repüléshez nem akarták némelyek szárnyaidat erősekké fejlődni engedni, hanem a volt a vágy: závárt vessünk a gondolatokra, bilincset az írókezre.

Szerencsés voltál, hogy sikerült szabadságodat s vele életedet is megmenteni!

Hogy alkotások mutatják-e élet-útadat, — határaid határ-kövek-e a múlt időkből?... nem kutatom, nem kérdezem. Aki a fejlődő, az alakuló, a forrongó ifjúságtól ilyeneket vár s követel: az öregedő ifjúságot szereti, abban gyönyörködik, nekem pedig az tetszik, ha a komolyságon is átcsendül az élet-vidámság kacaja, ha a tréfában is ott játszadozik a komolyság s a kettő ígér biztató, boldog, tündérszép jövődöt!

Ebben pedig soha sem voltál Te, Sárospataki Ifjúsági Közlöny, sem elmaradt, sem fukar, sőt inkább mindenkor igyekezted tükör lenni, a melyben ez a kettő igazságban mutatkozott.

Üdvözöllek azért ismételtén, a mikor 25 éves lettél, — a midőn hasonló társaid között talán a legidősebbé váltál. Az üdvözléshez pedig ezt fűzöm: szabad szónak, igaz meggyőződésnek, nemes érzésnek, tiszta s önzetlen törekvésnek légy továbbra is a hűséges megnyilatkozási tere; tudomány s vallás-erkölcsiség adjanak találkoztat egymásnak hasábjaidon s hadd hintse a dal-virág mindenkor illatát úgy, hogy a szívek s lelkek igaz gyönyört találjanak benne!

Légy áldott munkásságú; áldott ifjúság áldott munkatere!

Dr. Tüdös István

„Sárospataki Ifjúsági Közlöny“
1888—90. évi szerkesztője.

Mikor diák voltam.

Írta: Haraszthyiné Szederkény Anna.

A sárospataki kollégiumból irást küldtek nekem. Csak pár rövidke sor, szürke borítékban. Mégis, ahogy kibontottam, ahogy átfutottam, mintha vadrózsa bokor illata szállt volna felém, mintha sötét kárpitot vontak volna el szemeim elől. És kibontakozott a kárpit mögül egy csudálatos világ, régi álmokkal, régi hittel gazdag... A pár soros levélke remegett kezemben és én meleg szívvel, meleg üdvözlettel írok a sárospataki diákoknak. az ifju embereknek, akiktől hej! — mit tagadjam — már ma is, fiatal fővel, de sokat látott szemekkel irigylek valamit, azt, hogy ők diákok, még diákok...

Mikor még én is diák voltam. Bokáig érő szoknyás szöske haju, sápadt képű diáklány, aki hónom alá szoritottam a tele jegyzetezett könyveket, amelyekből fájdalom nagyon keveset karikáztak ki és úgy vágattam rendesen nyolc előtt tíz perccel az előadásokra. Hol tudtam a leckét, hol nem. De akár tudtam, akár nem, keservesen vigyáztam, hogy sánta emberrel vagy pappal ne találkozzam, mert szent bizonyos, hogy akkor bedültünk, akkor semmiféle földi hatalom sem menthetett meg a szekundától.

Istenem, milyen élet, milyen világ. Mennyi színel, mennyi hittel, rajongással, vággyal gazdag. Mennyi érték, mennyi elpazarolt kincs! Ahol egy szekunda már nagy tragédia és ahol a koplalás nevetséges csekélység! Ahol egy rosszul sikerült dolgozat könnyeket fakaszt, álmatlan éjszakákat okoz és apró semmiség az, ha fogcsikorgató télen vékony, rövid kabátkában kell kocogni a havas utcákon át.

Mi Napoleon dicsősége, mi Cézár hatalma ahhoz képest, amit mi álmodtunk! Tud a világtörténelem példát mutatni arra, aminél mi nagyobbbat ne mertünk, akartunk volna? Melyik író fantáziája tud olyan ragyogó világot elképzelni, amelynél mi különbet ne vártunk volna?

Este tele sejtéssel, tele különös megfoghatatlan érzéssel gondoltunk a holnapra, amelytől mindig volt mit várnunk, amelyben mindig volt ígélet. Aranyos ködfelhőben lebegett fejünk fölött a jövő, az eljövendő élet. Szinpompás ködfátyolkép alakjában táncolt előttünk és ami szemünket elkápráztatta a fény, nem láttunk egyebet, csak ezt... Két kézzel móhon öleltük volna magunkhoz és ha lehet, ostorral kergettük volna az esztendőket, hogy csak hamar, hamar oda legyen az ifjúság és mi mint embernyi emberek gázolhassunk a tömeg közt...

Mit tudtuk mi akkor, hogy mi az ott könyökölni, verekedni a nagyvilágban. Mit tudtuk mi azt, hogy élet-halálharc, amit minden ember viv és mit tudtuk mi, hogy Nagy Sándor minden harci dicsősége elhalványul a vértelen küzdelem mellett, amit manapság átküzd egy-egy ember a kenyérért, egy falat kenyérért...

Valahogy úgy gondoltuk, hogy majd ha meglesz a diploma, akkor jön majd egy küldöttség, valószínűleg olyan vidékről, ahol honfiúi missiót lehet teljesíteni. Az a küldöttség beültet a fogatba — megelégedtünk két lovassal is — és vágatunk, vágatunk az ismeretlen vidékre, ahol persze rögtön megszeretnek majd bennünket. Ah majd bölcsek, okosak, mindentudók leszünk, mint Kárpáthy Zoltán, mint Manassé, vagy Gutay Lőrinc és kivirágzik lábunk nyomán a tövis is.

Az otthon puha lesz és szerény. Akár egy picike kunyhó is jó lesz. Az a kis kunyhó azért kényelmes és mindennel felszerelt volt ami hitünk szerint, mint egy grófi kastély. És... és benne lakunk majd mi, ott vár bennünket a munka után „ő”.

Az ideál, az eszmény, a földöntúli lény, aki ott trónol minden diákszívben, akit a legszebbnek, legjobbnak, legtökéletesebbnek látnak. Akit úgy szeretnek, ahogy földi lényt még sohasem szerettek... Ő, akit sohasem olyannak látunk, mint amilyen, hanem olyan, amilyennek mi akarjuk. Akit nem választunk, hanem hozzá vezet a véletlen és mi neki ajándékozunk minden forró, szent érzésünket, azt a tiszta, hófehér, imádságos szerelmet, amilyen csak az ifju szívében lakhatik, amilyen csak az első, az első, a diákszerelmem lehet.

Az ideál, akinek égi bájaihoz borzasztó rossz, de mégis a világ legszebb verseit írják, akit legerősebben kívánnak, de soha meg nem érintenek, akinek ajkán millió csók csattan el gondolatokban és akiről pirulva ismerik el nagy néha, hogy enni is szokott.

Én édes Istenem, hogy keringéltünk mi e körül az ideál körül és milyen nagy földi szenvedéseket éltünk át egy-egy véletlen összeszólalkozás miatt, amelyek indító oka lehetett egy halvány mosoly, egy tánc, egy képeslap... És aztán milyen tündéri boldogság volt a kibékülés, amikor néztünk, néztünk egymásra szótlanság, csacsi módon, de ez a szótlanság vetekedett Petőfi, vagy Petrarca szerelmes remekeivel.

És... és... de hát lehetséges ez... le tudnám én írni mindazt, ami a lelkünkben élt? És van-e toll, amely csak halvány körvonalakat is tudna rajzolni a diákvilágról, a szertelen szépségeket szavakkal el lehet mondani? . . .

Ami aztán jött? Nem, erről nem beszélek. Csitt hallgassunk. Hisz elérünk nagyon hamar az utra, ahol lépésről-lépésre ballagunk és oly szegények leszünk, egy-kettőre kifosztanak bennünket és megérjük, hogy a rózsa is szur, ha hozzáérünk... . . .

... A sárospataki diákoknak üdvözlét innen nagy Budapestről. Megtartom az álmot, az üdeséget, amit öntudatlan küldtek egy szürke, kis levélben... . . .

Rákóczi új kesergője.

*Testvér nélkül, rokon nélkül,
Egymagában
Él a magyar, áll a magyar
A világban.
Mint az árvát: a két karja
Meg az Isten védi, tartja,
Csak az tartja.*

*Mióta e véren szerzett
Földet lakja,
Alig volt még egy-két igaz
Ünnepnapja.
Mint a jobbágy az urának,
Csak robotolt a világnak,
A világnak.*

*Vérmezőkön szántott-vetett
Barázdákat,
Pusztította, irtotta a
Garázdákat.
Hajh, de omló piros vére
Sárkányokat szült fejére,
A fejére!*

*Háza falát rossz szomszédi
Bontogatták;
Gazdaságát cselédségi
Fosztogatták.
Korcsot hízlalt pénze, bora,
Pióca lett a tütora,
A tütora!*

*Most is így élsz, — mit is remélsz
Szegény árvám!?
Itt is sebez, ott is szegez
A sok ármány.
Nyomorúság a kalácsod,
Keserűség a tanácsod,
A tanácsod.*

*Én Istenem, én Istenem,
Tekints végre
E maga szent vérén váltott
Magyar népre!
Zúzd össze a szolgaságát,
Add vissza a szabadságát,
Szabadságát!!*

(Sárospatak.)

Novák Lajos.

A sárospataki ifjúság.

Az Ifjúsági Közlöny fenállásának 25. évfordulóját ünnepli. Én két évvel előbb lettem a Főiskola algonokává. Így mint ilyen nemcsak hogy figyelemmel kísértem mindig az ifjúság életét, hanem érettük, javukra mindent megtenni igyekeztem.

Sok minden támadás, vagy téves felfogás ellen, sokszor magas állású egyénekkal szemközt, védelmeztem a Főiskolát, mint általában, de főleg a szegényebb sorsú ifjúság neveltetési helyét. Mert annak tartottam Sárospatakot éppen kisvárosi tulajdonainál, de nagy történelmi hagyományainál fogva is. Példákkal bizonyítottam, hogy innen munkabíró, gerinczes ifjak kerülnek ki. Bizonyítottam, hogy főleg a papnövendékekre, akik legnagyobb részben egyszerű falusi viszonyok közé lépnek, az élet összhangja szempontjából nem felettébb kívánatos a nagy vágyakat keltő puha nagyvárosi élet. Ennek tulajdonítottam azt is, hogy a tiszán-inneni egyházkerület papságát, szegényebb sorsa mellett is, hivatásuknak a kor színvonalán megfelelő embereknek ismertem fel mind e mai napig.

A levegőben jelszavak röpkedtek gyakran, hogy a közép és felsőbb iskolák csak jeles és kiváló ifjak számára valók. Mindig tiltakoztam ez ellen és a Sárospataki Főiskolában az érettségi vizsgákat úgy vezettem, hogy a szorgalmat és jó erkölcsöt, kisebb tehetség mellett is, mindig méltányoltam. Mert úgy vagyok meggyőződve, hogy a nagy elmék ugyan mindig tiszteletre méltók és az életben a vezérelt az ő hivatásuk; de a mindennap kitartó munkája, az önmegtartó fáradtság a szorgalomé és a kötelességtudásé. Nem is szeretném lángelmékkel megrakni a hivatalszobákat és a papi szószékeket. Nagy súlyt fektettem azonban mindenkor az ifjúság jellembeli megedzésére. Százszor figyelmeztettem erre az ifjúságot, kiemelve, hogy Sárospatakot e miatt is becsülje meg, mert ez a kísértetek ostromai ellen még mindig erős vára a szilárdabb erkölcsi alapoknak. A sárospataki ifjúság ellen nagy kifogásom nincs azért ma sem. Csak egy baljóslatú fűneményt látok. Nevezetesen: ifjúságunk is kezdi drágábbá tenni az életmódot, mintsem megbírja. Ez ellenkezik a pataki hagyományokkal. Hallom, hogy ez már is sok zavart okoz és sok ifjút gátol előmenetelében; de éppen ez veszély forrásává lehet a legfontosabb dologra, a jellemre nézve is. Szeretném azért, ha midőn az ifjúság az önképzésre szövetkezik és egyesületeket alkot, amint azt igen helyesen teszi,

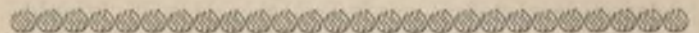
gondolna arra is, hogy miképpen óvhassa meg erkölcsi feddhetetlenségét a mai idők olyan áramlataival szemben, amelyek próbára teszik a gyöngébb lelkületeket.

Ma tömörülés van minden téren. Talán a jobbák és erősebbek tömörülése ilyen irányban is kedvező eredményeket szülhetne az ifjúság boldogabb jövőjére nézve. Jó példák: jó erkölcsök. Ezt és ezen az alapon a boldogabb jövőt kívánom én, ma is és mindenkor a sárospataki ifjúságnak.

Sátoraljaujhely, júni. 6. 1909.

Fejes István

főiskolai egyházi algonok.

Klió él és jegyez.

A sociológusok meg akarják halasztani Kliót. Azt mondják, hogy a történelem hiábavaló tudomány. Kárba vesztett idő és fáradság a vele való foglalkozás. Nem kell tanítani az iskolában sem! De a történet komoly-szavú műzsája neveti hitvány erőlködésüket. Klió él és jegyez tovább is. Följegyezte a história könyvébe azt is, hogy a „Sárospataki Ifjúsági Közlöny“-t ezelőtt egy negyedszázaddal alapítottuk. Szinte el sem akarom hinni. Olyan, mintha álom volna. De igaz. A lap mostani derék szerkesztői is figyelmeztetnek reá: „Lapunk 25 éves fennállásának jubileumát ünnepli. Diszszámot ad ki. Tessék írni egy ünnepi cikket! Hiszen ott volt a lap bölcsőjénél! Ebből látom, hogy az én kedves ifjú barátaim sem vallják a sociológusok nézetét. Hogy van érzékük a történelem, a múlt s annak jelentős mozzanatairól. Ennek szívéből örülök.

Hanem a 25 esztendőre visszatekintve valami mélabús hangulat fog el. Istenem, hogy eljár az idő! Mindig mélyebben és bensőbben érzem, amint haladok korban előbbre, a latin példabeszéd igazságát: „Ars longa, vita brevis.“ Mindig többet-többet lát az ember maga előtt, amit tenni kellene s amit megtehetne, ha ideje volna. „De a halál azt mondja, csit!“. Az ember elmúlik, de Klió él és jegyez. Az örök változandóságban az örökké változhatatlant, az emberi eszményeket, az erkölcsi jellem alapformáit és magasatos céljait, Klió ellenségei nem gondolják meg, hogy história nélkül a világ elképzelhetetlenül sívár és szegény volna szívében és lélekben egyaránt, „Mert a boldogsághoz kevés csak a jelen. A múlton épül az s az emlékezeten.“

Most éppen egy képes egyháztörténet összeállításával foglalkozom. Micsoda gyönyörűségben fürdik a lelkem! Látom a nagyokat, a dicsőket. Mintha élnének s mintha ott volnák lábaiknál s áhitattal nézek fel ragyogó arcukba. A jelen bántó harcai között végtelenül jól esik a múltban megpihennem. Úgy érzem, hogy ott, a földiségtől megtisztulva „illatosabb, napfényesebb a róna Mintha nem is az a napja volna.“ S ettől a szép, sugárzó világtól zárnák el az emberiséget?!

Ez a lap úgy kezdte pályafutását, hogy a múlt-ról sem feledkezett meg. Nem csak azért, hogy a jelennek büjjét édesítse, hanem hogy ideálokat oltson az ifjú szívekbe és egy életre szóló tanúságokat merítsen

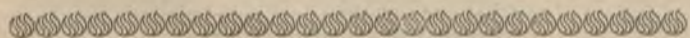
Látogatás.

belőle. Fölhívta a figyelmet a sárospataki diákság multjára. Buzdította az ifjúságot, hogy forduljon lelkesedéssel a főiskola nagy alakjai felé, akik onnan indultak nemzetet hódító útikokra. Hirdette: valami látható jelt, emléket a dicsőeknek! Hadd szemléljék az utódok! Hadd hevüljön nagy tettekre szívök! Egy pár emléktábla azóta létrejött. Tompa melázva tekint alá a főiskola kertjében nyüzsgő diákseregére. De hol van még a többi?? Az az iskolakert valósággal praedestinálva van arra, hogy a kollégium nagyjainak szobraikat befogadja.

Nem régen egy pataki diák rajongó szeretettel emlékezett meg a Sárospataki Református Lapokban *I. Rákóczy Györgyről* Méltán. Hozzáfogható kálvinista jellemet alig mutat fel a magyar történelem. S ennek a nagy fejedelemnek a szive Patakhhoz volt nőve, ép-úgy, mint felséges hitveséé. És nincs ott külső emlékü, melyek az ifjúságot szüntelenül lelkesítenék. Saxa loquuntur. Patakon a kövek is e dicső fejedelmi párról beszélnek, de nincs hangjuk, nincs rajtuk írás. Emlék kell írással, alakok, amik hang nélkül is beszélnek!

De azt kérdezik tőlem: mit tartozik mindez e lap 25 esztendő jubileumához? Megmondom röviden. A 25 esztendő végén a kegyeletnek egy nagyobb határdombja van. Ezen állva, belátja az ifjúság a múltat és sóvárogva tekint a jövő felé. A multban van öröm, a jövőben van remény. A mult kezesség a jövőre nézve. A mult megbecsülése záloga a szebb jövőnek. Hogy ennek a kis lapnak a multjáról nem feledkeztek meg a szerkesztők, abban én lelkük ideális hevületét s a pataki Rákóczy-kollégium ősi hagyományainak az ápolását látom. Élesztgessék is szüntelenül ifjaink keblökben azt a szent tüzet, mely őket a mult megbecsülésére, kutatására, tanulására sarkalja. Világítsák be a jelen szövéténekével a letűnt idők homályát! A történelem tanúságaiból merítsenek erőt, lelkesedést, kitartást a jelen és a jövő küzdelmeihez! A históriát ne tegyék a lomtárba! Ne higgyék, bármint kiabálják is némelyek, hogy Klió meghalt, Klió él és jegyez. Jegyzi az élet elfutó eseményeit. Jegyzi a mostani, a jövőendő nemzedék számára. S amiket megirt, a mi tanúságunkra irta meg. Olvassunk és értsünk belőle! A nagy történetek mellé ércollával beirta a história lapjára ennek a kis újságnak a negyedszázados multját is. A jövő képét látjuk ebben. E lap élni és virágozni fog, míg lesznek szépért, jóért, nemesért lángoló, hazát és egyházat igazán szerető ifjú szivek.

Debreczen, 1909. május 16. S. Szabó József.

Az ifjúsághoz, a jubileumi év alkalmából.

Minél magasztosabb, szentebb valamely eszme vagy érzelem, annál mélyebben kell azt szívünkbe zárnunk s így annál kevésbé szabad azt unos-untalan profán ajakkal hirdetni. Az olcsó portékát kínálják hangos szóval s a teli száj rendszerint üres szívre mutat. A kebelén kincseket rejtő mély folyam hallgatag suhan tova medrében, míg a sekély vizü csacska csermely zajongva fut le értéktelen kavicsok között. Az igaz érzelem mély és hallgatag s „nem érez, aki érez szavakkal mondhatót.“

Nemzet virága, ifjúság! „Szeresd hazádat és ne mondd.“

Dr. Illyefalvi Vitéz Géza.

A jegyző úr két almás szürkéje büszkén mérte végig a falu főutcáját, mintha csak érezték volna, hogy terhük a legnemesebb teher a helységben, t. i. maga a jegyző úr, vagy saját hite és vallomása szerint a főjegyző úr, vagy amint nagyozolni szerető öreg emberek nevezik „a falu pennája“ A bricska most a plébánia elé robog. A plébános úr a kiskertben áll s potrohára támaszkodva régóta legelteti elégedett szemeit a közeledőkön Mikor épen elibe érnek, oratorikus pathosszal kiáltja:

— Honnan méltóztatik?

— Állj meg János. — Szól a jegyző úr nagy flegmával a kocsihoz. János igyekezett is megállapodásra bírni a csikókat, de biz azok jó húsz lépésnyire elhaladtak akkorra a kérdezőtől. A plébános úr eljött egész a kert szögletéig, ott neki dült a kerítésnek, a jegyző úr pedig hátrafordult az ülésben, majd így fűzte a társalgást:

— Jónapot kívánok tisztelendő szent atyám! Hogy hon jártam ügye, tetszik tudakolni? Hát csak az állomás-on voltam. Amennyiben a sógorom, aki Budapesten lakik, értesített volt, hogy a napokban teszi nálam tiszteletét.

— Szép időt választott kedves sógora a tisztességtételre.

— Dehát még nem jött meg!

— Tehát nem érkezett meg?

— Nem, amint láthatja is tisztelendő atyám.

— Vagyis, hogy nem látom, — szól közbe a plébános úr.

— Tulajdonképen a látogatás időpontja csak úgy van körvonalozva az említett hiteles értesítésben, hogy „a pünkösti ünnepeket nálam tölti“. T. i. a sógor. Mivelhogy ma már péntek van, nem tartottam valószínűtlennek, hogy esetleg megérkezik; ennél fogva pedig nem akartam abba a szándékos udvariatlanságba esni, hogy a sógoromat az állomáson senki se fogadja, várván. Mert egy pesti sógort, aki még hozzá képviselő is, illő, az illő tiszteletben részesíteni.

— Tehát a szent ünnepek alkalmával?

— Igen, amint mondám, a pünkösti ünnepeket kívánja nálam tölteni.

— Ilyen előkelő vendég megjelenése még hatásosabbá teszi a Szent Lélek kitöltését.

— Úgy van tisztelendő atyám. Gyerünk János. A viszontlátásra!

— Alászolgája!

Szombat este csakugyan megérkezett a várva várt vendég, Bekényi Árpád, az országszerte ismert író és országgyűlési képviselő. A kisbíró pedig azonnal útnak eredt a honoráciorokhoz, hogy a jegyző úr nevében meginvitálja őket másnap délutánra egy kis pincészkedésre.

Mikor a segédjegyző, kit a „principális“ helyszíni szemle végett kulcsokkal és dohányzási kellékekkel felszerelve előre küldött, a pince elibe érkezett, a reá, várakozó türelmetlen sereg vezére dörgedelmes hangon kérte tőle számon:

„Hol késel az éji homályban?“

Ami a köztetszésben élénk visszhangra talált, dacára annak, hogy a májusvégi nap olyan özönben árasztotta fényét és melegét a földre, amilyen csak tőle telt. A sereg hamarjában még kettővel szaporodott, aztán eltűnt riasztó szájú sötét üregelben hol gyertyavilágnál tartott haditornát Jó félóra telt el, míg nap-

világra jöttek. Ép ekor érkezett a pinceház elé a jegyzői bricska a házigazdával és a magas vendéggel, kiket az egybegyűltek koszorúja, hogy méltó legyen e széphanzátú jelzőre, egy nagy kerek asztal körül koszorú alakban elhelyezkedve fogadott. A magas vendég még verte magáról a port meg a lószórt, mikor a jegyző úr harsány szava felegyenesedni kényszerítette:

— Van szerencsém Önöknek bemutatni a sógoromat.

A sógor közelebb lépett az asztalhoz, honnat egy oszlopos termet nyújtotta feléje hatalmas tenyerét, bizalmas bassusban dörmögve:

— Papp pap.

Mire a társaság egyik tagja szerényen megjegyezte:

— Az első két pével.

A szerény megjegyzés eszközlője a helybeli jegyzés kismestere, a segédjegyző volt.

A második bemutatkozót ruhája és a mellén lógó érdemkereszt elárulta, hogy katolikus pap, de a felületes szemlélő nem nagy távolságról is könnyen tarthata volna felöltöztetett hordónak, a termet arányos volta miatt. Arcát jámbor mosolyra húzta s amennyire képességei engedték, hajolni iparkodott, miközben így szólt:

— Nevem Hlacsék Vazul plébános.

— Egyszersmind keresztes vitéz, — suttozta tisztán halhatóan az előbbi megjegyző.

A férfiú, kire a sor most került, ülőhelyéből fel se emelkedett, hanem bal könyökével az asztalra támaszkodva, tenyerét vízszintes tartásban, mint vásári alkunál szokás, nyújtotta a sógor úr elé s így nevezte meg magát:

— Lencsey Kálmán.

— Földbirtokos és váltótulajdonos, — hallik a sugás.

— Mély meghajlás után bátortalanul rebegi a következő:

— Csutora Gábor kántor.

— Énekes kódot, — tódítja a sugó.

Bal kezét csipőre téve, jobbal az asztalra támaszkodva, büszke tartással várja a sort egy magyar ruhás férfi.

— Hagymási Péter, ev. ref. tanító, — mondja értelmes hangsúlyozással.

— A falu torka, — szól az impertinens segédnótárius.

Kétszer is meghajtja magát, miközben jobb kezét kinyújtva tartja, egy serdülő férfi-csemete, kinek még „csupasz ajka, csupasz álla“.

— Percz Istók, ünnepi követ, szolgálatjára, — vágja ki végre nagy megkönnyebbüléssel.

— Szintúgy mint Ön, ő is követ.

De mégse fújnak egy követ, — declamálja a ket, tős pap, aki — elárulhatjuk, — református pap, s akinek kedves (?) szokása, hogy versben beszél, amikor olcsó rímek jutnak az eszébe, amit ő úgy fejez ki „amikor megillet a Múza.“

A multság nehezebb részén átesvén poharat ragad mindenik, hogy lelkes örömmel üritse annak tartalmát a maga és az előkelő vendég egészségére. Csakhamar követi ezt a második, mert nincs beszéd tárgy, s remélik, hogy a nedű majd felvillanyozza a nyomott hangulatot. De mintha lidérc ült volna a nyelveken, most se akartak azok mozdulni. Végre megszólalt a plébános.

— Ma meleg van.

— Most nem jó volna temetni, — mondja a váltótulajdonos.

— Ne kívánj rosszat embertársadnak, — válaszol a lelkiatya.

— Mit ért itt a rossz megjelölés alatt? kérdi a házigazda. Valamely egyénnel az elhalálózását-e, vagy pedig azt az állapotot, ha tisztelendő szent atyámnak ma temetni kellene?

Papja helyett a kántor felelt:

— Azoknak is gonosz lélekkel kell bírnia, aki ilyen időben egy temetési alkalmatosságot kíván felebarátjának. De még ilyenkor is szívesebben temetek bárkit is, semhogy engem temessenek. Ennélfogva ez utóbbi nagyobb rossz és ezt kívánni nagyobb rosszság.

A jeles vádbeszédre nem reflektált senki. A legtöbben nadrágzsebbe dugott kézzel azon tanakodtak, hogy vajjon miről is kellene beszédet kezdeni. A földbirtokos törte meg a csendet:

— Ugyan kérem képviselő úr, mire költik el ott Pesten azt a rengeteg adót?

— Rengeteg, amikor kivetik, válaszolt a kérdezett helyett a plébános. De a beszédők, a kezelők segítségével leapad az mire céljához ér, mint a Tisza vize nyárban.

— Hát ilyesmit sajnálattal tapasztalunk léptenyvomon, mondá Lencsey.

— Lopunk, loptok, lopnak, — dörgé a ref. pap bölcs bassusa.

— Minden ember gazember, — hagyja helyben az ev. ref. tanító.

— Kivéve engem, — jegyzi meg a segéd.

Principálisa azonban még ilyen módosítással se fogadta el az indítványt.

— Közelebb járunk az igazsághoz uraim, — úgymond, — ha ezt a tételt megfordítjuk. Ha mindnyájan lopunk és mindnyájan lopnak. (Csak én nem — jegyzi közbe a segéd,) s ha mindnyájan gazemberek vagyunk, bátran mondhatjuk azt is, hogy mindnyájan becsületes emberek vagyunk. Így legalább jobb községi, vagyis erkölcsi bizonyítványt állítunk ki magunkról.

— Többször tapasztalnom kellett, hogy a községi bizonyítvány nem egyezett meg a vallás-erkölcsi bizonyítvánnyal, — emeli fel hangját tiltakozólag a lelkiatya.

— Akár becsületes emberek vagyunk, akár gazemberek, tény az, hogy napról napra szegényedünk, — folytatja a földbirtokos. És ennek oka az adó. Amikor én mint jogász Pozsonyban jártam, azt hallottam egy öreg embertől, aki még világosan emlékezett rá, hogy a régi diéták követői az ország költségeit a maguk zsebéből fizették, ma meg az ország fizet a követeknek is. Ilyen visszás állapotok miatt pusztul Magyarország.

— Hát nem boldog a magyar, mondja mély gondolatokba és pipafüstbe burkolva a kántor.

— Nem is lesz addig boldog, — támad fel harsányan a ref. pap, ezúttal elfelejtkezve a verses formáról, — amíg úgy nem csinálják az országházat, ahogy én gondolom. Ha már országháza, legyen országháza; gyűljön össze benne az egész ország, apraja-nagyja, szegénye-gazdagja, majd csak akkor találjuk meg az idvességre vezető utat.

A terv sokkal radikálisabb, semhogy a plébános ellenmondás nélkül elfogadhatná.

— Én más véleményben vagyok — úgymond — a dolgok minéműsége felől. Hazánk történelme azóta változott ilyen siralmas szomorúra, amióta az emberektől kitalált eretnokségek nálunk is tanyát vertek. Állítsuk vissza az egyedül üdvözítő katolikus vallás egyeduralmát, akkor újra boldog és hatalmas lesz Magyar-

ország, mint volt Árpád, Szent István, Nagy Lajos, Mátyás király korában.

Darázsfészekké vált e beszéd hallatára a békés társaság. Kiáltások töltötték meg a levegőt: Abcug! Ki vele! Vízet neki! Már-már pártvillongás átkos szelleme készült diadalmaskodni a különben békés hajlamu cimborák fölött, amikor a házigazda lecsendesíté a lázongó kedélyeket eme találó szavakkal:

— Nem ide való beszéd volt ez.

Erre megnyugodtak a pártfelek, sőt a poharak is, amelyek az imént még bakfittyet és cigánykereket hánytak a ref. pap ökölcsapása által bizonytalanságba hozott asztalon.

— Száz szónak is egy a vége — veszi fel újra a szót a váltótulajdonos. Minden bajunk forrása az adó.

— Úgy van! Eljen az adó! kiált lelkes torokkal a ref. tanító, aki nyilván félre értette az előtte szóló szavait.

Heves tiltakozás, újabb zűrzavar. Kiáltások hangzanak: Ostoba! Üljön le. Majd: Nem boldog a magyar! Pusztul a magyar! Mindezen keresztül zúg a ref. pap érces baritonja:

»Vonagló szívem búság hatja át
Súlyedni látom hazám hajóját«

Nem tudható, hogy a régi rend mikor állt volna helyre, ha az előkelő idegen meg nem szólal:

— Uraim! A hon súlyedő hajóját csak szerető polgárok menthetik meg. A hazát szeretni, a hazáért áldozni, a hazának adózni egy.

— Eljen! Vivat! Hurráh! Hogy volt! — zúg a lelkesedés árja.

— No, erre már iszunk egyet, — mondja ref. pap.

Általános kocintás. Mint eddig, az ivás, dohányzás továbbra is rendületlenül folyik. A pinceház tele füsttel. A kántorok szép halkán nótára gyűjtanak, de hova-tovább fortissimóba csapnak, amiben osztozik az egész társaság. Így tartott ez jó félóráig, mígnem a ref. pap torkát köszörüli, nyakát nyújtogatja. Ez közismert jel volt, mire csendnek kellett beállni. A ref. pap természetének egész hosszúságában kiegyenesedett és a tőle elváihatatlan basszussal imígy kezdte:

„Hogy ha kevés, úgy jó a szó,
Hogyha ízes, úgy jó a szósz,
Hogyha kevés, hogyha ízes,
Csakis úgy jó a tósz.“

— Eljen! Hogy volt! — hangzik a segédjegyző meg a ref. tanító felől. A szónok azonnal kész a felelettel

— Aki nem tud hallgatni,
Tanuljon meg hallgatni,

Az elmés válasza persze inni kellett. Majd így folytatta a basszushang birtokosa:

— Magam ekként elbírálván,
Ennek dacára felállván,
Vagyok bátor szót emelni
És nagyokról emlékezni
Ékes, dicső szavakkal

— Eljen! Vivat! Hurráh! Hogy volt! — De a dikciónak még nincs vége.

A csodás keletnek távolos honában.
Kisded Betlehemnek szalmás jászolában
Mikor a Megváltó megszületett vala,
Hozzája vándorolt a pásztorok hada

Mostan csuda történt. Mert a pásztorokhoz
Jött el a Megváltó, ki im velünk áldoz.
Ő lesz megváltója súlyedő hazánknak;
Kisérje áldása az Égek Urának.

Eget azaz padlást verő Éljen! Hogy volt! Hurráh! és asztaldöngetés. A pap pedig elégtűlen mosolyogva a fővendég felé emelte poharát ilyen szavakkal:

— Versbe beszélni szabad;
Nyujtsd ide a poharad!

A felköszöntőt az elképzeltet legfrenetikusabb jelenet követte. A kántor könnyes szemekkel szorongatta a képviselő úr, meg a ref. pap kezét. A plébános többször panaszkodik fullasztó hőségről. Hosszabb dalciklus után a plébános kér szót:

— Atyámfiak, tisztelt urak! Nekünk ma kettős ünnepünk van. A Szent Lélek nekünk kétszeresen töl-tetett ki. Először a templomban a régi Szent Lélek, másodsor itt e szent falak közt az új Szent Lélek, Nagyságos Bekényi Árpád képviselő úr személyében. Eljen ő!!!

— Éljen! Vivat! Hurráh! Általános ivás. A plébános úr kigombolja végre az ingét is. A dikciók árja megindul. Többen köszöntik a házigazdát, majd a vendégek kölcsönösen egymást, amikor is színre kerülnek nem sejtett titkok, mikről eddig csak legvénebb asszonyok pletykáltak. A ref. pap is feláll újra, s a falak újra megtelnek az öblös hanggal. Hogy kollegiális szeretetének bizonyosságát adja, ekképen szólott:

— Titkos betűk vannak
Poharamba írva;
Míg ezt meg nem fejtem
Nem megyek a sírba.

Az van ide belevésve,
A pohárba,
A kövérnek, potrohosnak
Nem jó nyárba.

Szünni nem akaró éljen, taps, kacaj, majd ivás. Hogy senki ki ne maradjon a sorból, a segédjegyző jónak látta megemlékezni az ünnepi követről is, aki mindedig az iváson kívül semmi egyéb életjelt nem adott magáról.

„Szállok az úrnak, — így kezdte, poharát magasra emelvén. — Ha igaz, hogy magát a szent papi életre szánta, kívánok majd a tiszteletes úrnak jó parókiát, gömbölyű szakácsnét (a ref. tanító közbekiáltott! Nem pápista a' te!), és kívánom különösen, hogy az Isten minden imádságát hallgassa meg, — ha értem imádkozik.“

IIarsány kacaj, éljen a szónok jutalma. A légátus félénken felemelkedett ülőhelyéből, s téveteget szemekkel végigmérve a társaságot így szólt:

— Szerénységem tiltja, hogy méltó legyek ilyen nagy megtiszteltetésre. Bár az előnyösen ismert Percz család sarjadéka vagyok, mégis érzem, hogy nem vagyok méltó ilyen nagy tisztre.

Egyedül a tanító hogyvótozott, hanem inni mindnyájan ittak. Majd újabb félórai nótázás következett. Ennek csillapultával a váltótulajdonos adózó fűzött új beszédfonalat:

— Ertesülésem szerint a képviselő úr járt már Anglius országban is. Ugyan mondja, hogy néz ki ott a világ? Milyen ott pl. egy közismert dolog, mondjuk egy paraszt?

— Majd megmondom én neked, ha nem tudod, — vág közbe a ref. pap. — Először is ott a paraszt embert nem Kiss Péternek meg Tóth Andrásnak hívják, hanem Smith, Brown, vagy Shillingnek. Aztán pedig ha beszéded van vele, először is be kell magad jelenteni nála. Egy inas átveszi névjegyedet, másik a kalapodat, harmadik segít levetni a kabátodat. Bevezetnek

a szalonba, kapsz egy csésze teát vagy kávé, majd tudodra adják hogy az úr oda van kukoricát kapálni. De azonnal telefonálnak neki, s Brown úr vállára veti a kapát, villanyosra ül itthon megmosakszik, kájjert ölt s egy óra múlva irodájában szolgálatodra áll.

— Járt a tisztelendő úr is Angliában? kérdi a képviselő vendég.

— Jártam ott, hanem hallottam, hogy ilyenek a viszonyok abban az országban.

— Azzal a különbséggel, hogy akinek három inasa van, az ott se megy kukoricát kapálni.

— Ami sarkalatos különbség — mondja házigazda nevetve.

— Fullasztó hőség — panaszkodik újból a plébános, s a társaság engedelmével leveti reverendáját.

A képviselő úr miközben gyönyörűséggel legelteti tekintetét a pap természetén melynek széle hossza egy; ilyen nyilatkozatot hallat:

— Valóban csak faluhelyen látni ilyen duzzadó egészséget, mint aminővel a plébános úr dicsekedhetik.

— De itt is csak a katolikus papoknál, — jegyzi meg a segédjegyző.

— Hát jó mesterség ez a mienk, — felel szerénykedve a plébános, — nem hal meg éhen az ember mellette.

Az őszinte kijelentést általános kacaj, egyetemes ivás, s a ref. pap indítványára kölcsönös pertu követte. Megeredtek a nyelvek, mindenki beszélt, de senki se értette, hogy mit beszél a másik, sokszor maga a beszélő se. A kántor nem is akarta, hogy értsék; ő csak monologizált. A bábelihez hasonló zürzavarból egyszer csak csengve emelkedett ki a ref. tanító hangja: Jövel Szent Lélek Uristen! A papja csakhamar csatlakozott hozzá erőteljes basszusával. A többiek részint figyeltek, részint zümmögve kísérték a dalnokot, részint tovább monologizáltak. Így tartott ez egész hajnalhasadtáig, mikor is a díszes társaság oszlani kezdett. Mikor a képviselő úr sógorával elhagyta a pinceházat, őszinte és mély elismeréssel így szólt:

— Semmiféle állat nem volna képes ebből az italból, annyit magába önteni mint az ember.

A plébános valahogy meghallotta ezt s így felelt nagy büszkén:

— Gyakorlat teszi az mestert; pajtás!

Reggel a képviselő úr még ki se aludta magát, mikor a sógor szilvóriumos poharak csengésével felzavarta. A második kupica után egy meghívót nyújtott áta házigazda vedégének, melynek hiteles szövege ez volt.

A szomszéd városi iparos ifjúsága ma este az ev. ref. iskolahelyiségben nemes célú láncmulatságot rendez, kabarettal egybekötve, melyekre uraságotat tisztelettel meghívja

A rendezők.

— A meghívót csak a te kedvedért készítették, hát remélem, hogy eljössz.

— Miért ne. Ha már itt vagyok, megtapasztalom a falutokat.

Pünkösöd másod napján este félnyolckor már nagyobb zaj volt az iskolában, mint hétköznapon.

Az első padosorban ott látjuk az ismerős társaságot, de már asszonyokkal, lányokkal vegyesen. Élénken folyik a beszélgetés. A hölgyi nép hangosan felkacag a tegnapi est hőstetteinek elbeszélésénél. Mindenkinek van mondani vagy hallgatni valója, csak a legátus gubbaszt szótlanul és részvétlenül a két Lencsey lány közt, kiket egyik oldalról a ref. tanító, másik oldalról a segédjegyző

foglalkoztatott. Egy darabig túrta a helyzetet, hol jobboldal balfelé hallgatva, de végre is szégyelni kezdte magát nagy elhagyatottságában Aztán gondolt merészet és nagyot. Tőle nem várható bátorsággal, mintha csak a pünkössti szent lélek szállta volna meg, hirtelen felállott és sértett önérzet hangján így szólt a társasághoz:

— Régebben véttem észre, hogy önök engem szándékosan funigálnak. Hiszik önök, hogy én ezt továbbra is túrni fogom? Tudják meg első sorban is urarm és hölgyeim, hogy én az előnyösen ismert Percz család sarjadéka vagyok, s a nevem Istók, másodsor pedig, hogy nincs Sárospatakon egy theologusnak se olyan indexe, mint az enyém, mert ez színjeles.

Evvel egy fekete kis könyvet vágott a segédjegyző elé, aki éppen azon tünődött, ne vágja é nyakon az okvetlenkedőt, míg a kisebbik Lencsey-lány szimpátiával vegyes érdeklődést érezve szívében, kicsiny kacsóját az indexnek nevezett könyvecske felé nyújtotta, sőt el is vette volna ha ekkor olyasmi nem történik, ami az összes jelenlevőket rémülettel töltötte el, aminek hatása alatt a legátus is indexével együtt helyére somfordult. A függönnyel elborított, hevenyészett színpadon ugyanis egész váratlanul, két hatalmas dobütés dördült el, ami valósággal rezgésbe hozta az ablakokkal együtt a finomabb lelkeket is. Amely rezgés csillapultával, felgördült a függöny, s a pódiumon látható lett egy zongora, előtte, háttal a közönségnek egy kisaszszony, aki minden bevezetés nélkül elkezdett a zongorán játszani. A „melódiás daltamok.“ (Ez a segédjegyző megjegyzése.) elhangzása után a szünni nem akaró tapsvihar közepette két kájzerba öltözött marcona alak lépett a deszkákra, kik a zongorát a hajladozó kisaszszonnyal együtt kipakolták, aztán egymásnak estek, s addig dulakodtak, míg az egyik a másikat földre teperte. Ez volt a program második pontja: dísz-díjbirkózás.

A felzúgó tapsorkán és hogyvótózás közepette a nagyobbik Lencsey-lány ijedve vette észre, hogy lovagja eltűnt; már-mar kétségbe készült esni, mikor a magyar ruhában díszelgő ének- és iskolamester a színpadon tette magát láthatóvá, kezében kottával és különféle papírnemekkel. Merev meghajlás után ily szókra emelte ajakát:

— Az általam tiszteltetett rendezőség alázatos kérelmére vagyok bátor a nagyközönség előtt néhány költeményemet felolvasni, egyeseket a saját szerzésű daltamok útmutatása szerint élénkelni, illetve eldalolni.

Taps, éljen! Hogy volt! hangköszörülés és torokreszeles a szónok részéről aki hamarjában még ennyit szólt: „Lirai dalka.“ Majd az ellőttünk is ismeretes, a Carusóét megközelítő tenor szívet szomorító módon csengeni kezdett:

Esik a hó meg az eső
Egyé olvad mind a kettő.
En vagyok hó, babám eső,
Egyé olvad ez a kettő!

Rövid volt a dal, de hatásos; a nagyobbik Lencsey-lány könnyezett. Mikor a szó újra hallható lett, a dalnok költő így folytatta:

Idill.

Patak völgyön, kertek alján.
Szoknyát mos egy barna kislány.
Hej, a szoknya igen csajtos,
Mert a kislány igen pajkos

Kislány, kislány mért vagy pajkos?
Es a szoknyád mért oly csajtos?
Ha te oly pajkos nem lennél,
Szeretömnek beillenél.

A közönség teljesen odavolt; a taps, éljen pázar hőségben hullt. A tanító úr más papirt keresett elő s arról szavalt:

Szomorú végű ballada.

Kiment Rozi kapálni,
S elkezdett kiabálni,
Hogy Tóth János f nyegette
Kovács Lajosnak végette.

Szegény Rozi mit tegyen?
Kettő közt méké legyen?
Mindkettőt hűn szerette;
Magat a vízbe vetette.

Az előadó rövid meghajlás után dicsőségének színhelyéről az őt ünneplő közönség közé lépett hol két kézzel fogadta a melegebbnél melegebb gratulációkat, amelyek közt mégis legmelegebb volt az idősebb, — vagy udvariasságból elhagyva a fokozást, — az idős Lencsey-lányé. A plébános úr pedig, ki már több ízben paraszkodott fullasztó hőségről, mosolyogva odaszólt szeretett tisztársához:

— Kedves kolléga úr is szíveskedhetnék szerény bennünket hasonló élvezethen részesíteni.

A ref. pap komoly gesztussal hártotta el a kísértést:
— „Elég, ha nekem világol.“

A következő pont színi előadás volt: részletek Szulamithból. Amikor is a kútat a kisbiró, a vadmacskát a jegyzők Pannája személyesítette, mint tanúk. Ezután a főrendező lépett fel, kinek szereplése a programban így volt körvonalazva: „Szemle vagy az új özönvíz.“ Melodráma egy felvonásban; zongora és nagydob kíséret mellett előadja a szerző. Recsegő bariton döcögő verszetben adta tudtára közönségnek, hogy megromlott a világ, melynek teremtésekor pedig az Úr gyönyörködve látta, hogy az jó volna. A zongora igyekezett a darabhoz simítani, a nagydob pedig a szöveggel együtt időről időre megborzogatta a hallgatók idegeit. Rémes színekben, rémitő vonásokban, ijjesztő hangon lett is elbeszélve, hogy miket lát az Úr, ki Gábor angyal kíséretében szemlét tart a világ felett. Látja az apagyilkos tékozló fiút, a hűtlen hitvest, a papot, mint a lelkek porkolábját, a lányával kúfarkodó anyát. Az Úr nem bírja elviselni a látványt, megútálja a világot, mint rohadó szemétdombot, amelyet leköp. E köpet az özönvíz, mely érdeme szerint elpusztít mindent.

A szavalat elhangzása után a hideg még soká futkározott a hallgatóság hátán. A ref. tanító mély elismerés hangján szólt:

— Fantáziás eszmék.

A segédjegyző se akart hátrább maradni s ő így adózott:

— Szárnyas gondolatok.

Záradékkül az „Ipar dalárda“ a marseille-i indulót énekelte, melynek túlbuzgó hangjai után tánc következett kivilágos kiviradtig. Ezt azonban az intelligencia, miután a jegyző úr családjával és sógorával együtt eltávozott, nagylelkűen a népnek hagyott.

Még az est folyamán köztudomásra jutott, hogy a képviselő úr, kit Papp pap a „helység vendégének“ nevezett, már másnap délelőtt elutazik Mély sajnálattal értesült róla mindenki s többen marasztalni igyekeztek de hiába.

Reggel a plébános úr már tíz óra előtt a kapuban állt; nemis eredménytelenül, mert kis vártatva közeledett a jegyzői bicika az előkelő vendéggel. Még hozzá sem értek, már kívánta a képviselő úrnak a szerencsés útát, a tán pedig, amíg csak a hangjával érte, nem szünt meg a távozó után kiabálni:

— Alászolgálja! Alászolgálja!

A ref. pap hallván a kocsizörgést egy nagy szilvóriumos butykossal szaladt az utcára, avval akarván istenhozzadót inteni. De későn érkezett, a kocsi már elhaladt. a jegyző és sógora észre se vették. A tisztelendő úr pedig a „kedves jószágot“ hamarosan a tógája, alá csapta, nehogy valamelyik híve megbotránkozzék rajta s úgy nézett a robogó fogat után.

A képviselő úr már felszállt az első osztályú kupéba s az ablakon kihajolva beszélgetett sógorával.

— És mikor remélhetjük újra becses látogatásodat?

A vonat elindult, de a jegyző úr még tisztán hallotta a választ:

— Ha valamikor vidám órákra lesz szükségem és Pesten véletlenül nem lenne *circus*, csak ide rándulok.

Nagy Lajos.

Leányrablás.

(A „Turáni Dalok“-ból.)

Vágtat Magyar a lánynyal,
A ló megy, szinte szárnyal,
Patája száz szikrát hány. . .
Jól tudja: hölgy a zsákmány.

A lány küzködve, félve
Néz hős Magyar szemébe.
Szívét is érzi gyűlni:
Ő nem fog szabadulni.

Magyar és szöke rabja,
Egy új nép anyja, apja,
Tűz-méhen neki vágnak
Jövőnek, pusztaságnak.

Zempléni Árpád.

A sárospataki ifjusághoz.

— A S. I. K. 25 éves jubileuma alkalmából. —

Kedves ifju Barátaim! Az alkut nem tőrő kötelesség eddig nem eresztett közetek; most — talán a 12-ik órának is utána — elloptam egy órácskát és bekéredzem szép társaságtokba. Két dolgot óhajtok lelketekre kötni:

Az egyik ez: A sárospataki főiskolát el ne feledjétek, sehol megcsufolni ne engedjétek, vakmerően ellene fel ne támadjatok. Mert: édesanyánk ő. Alacsony, hitvány lélek felejtí el csak édesanyját; hálátlan, gyáva az, aki megcsufolni engedi; anyagyilkos, aki orvul ellene támad.

A másik mondanivalóm ez: Főiskolánk hagyományos szabadelvű szellemét soha meg ne tagadjátok. Ha egész Európa hátrafelé menne is: a sárospataki főiskola előre menjen. Semmi féle szentnek hirdetett ürügyek alatt ne enged-

jétek kicövekelteni az értelmet, a lelkiismeretet és akaratot. Két nagy van ezen a világon: Isten és az ember; ez a kettő minden másnak felette áll. Védelmezzétek hát magatokat szüntelen a társadalom joghitorlásai ellen. Ne féljétek semmitől e világon, csak a rossz cselekedettől. Féltékenyen őriztétek önállóságotokat. Hogy az emberi lélek ezer ellenségével diadalmasan megharcoljatok; minden tehetségteket kifejlesztétek. Isten önmagatokban helyezte el az erőt, amely megtartani képes, ne sandítsatok hát semerre se s ne nyúlkaljatok örökké alamizsna után. Tartsátok meg jól, hogy a vallás nem arra való, hogy láthatatlan vagy látható hatalmakat alázatos szemforgatás vagy alacsony hízelkedéssel jóindúlatra birjunk: hanem hogy általa saját lelkünket szabaddá tegyük. Isten nem a külső vallásoskodásban és alacsony szolgálatokban, hanem az igazságban és erényben gyönyörködik. Kegyeskedő és szenteskedő korunknak a házak tetejéről is hirdessétek, hogy „*az igazimádók lélekben és igazságban imádják az örökkévalót.*“

Isten áldja s oltalmazza főiskolánkat.

Szikszay András
ref. lelkész.

Széchenyi-Szövetség.

A „Széchenyi-Szövetség“ legifjabb egyesülete ifjúságunknak. Miután némelyek előtt hamis világításban áll a Széchenyi Szövetség főbb vonásaiban az olvasó elé állítom fiatal egyesületünket.

Részletes fejtegetésekbe nem szükséges bocsátkoznom, mert a „Széchenyi“ név már jelzi a szövetség törekvéseinek célját, hiszen gr. Széchenyi István neve, symbolumként, képviseli ma már hazánk anyagi megerősítésére, függetlenítésére irányuló gazdasági, szociális törekvéseinknek az összességét. A Széchenyi István kezéből kihullott zászlót emelték fel a Széchenyi Szövetségek, közelebbről a mi egyesületünk is, hogy az alá gyűjtve különböző pályán működő ifjúságunkat, ébressze bennük a hazaszeretet szent tüze által a munka iránti szeretetet, a szociális kérdések iránti erősebb vonzódást s ezek megoldásában a megalkuvást nem tűrő erős akaratot.

A „Széchenyi-Szövetség“ tagjainak egyetemes hitvallását, a „hazaszeretetet“ képviseli, működésének terét a hazaszeretet szent tüze világítja meg, a szíveket ez tölti be s ez acélozza meg az ifjúság idegeit édes hazánk anyagi megerősödéseért és függetlenségeért kifejtendő

nehéz, fáradságos, de felemelő, lelket nemesítő munkájában. Vallási, felekezeti, politikai kérdések feszegetése, tárgyalása teljesen kizárattott az egyesület köréből, és pedig azért, mert a szociális, tudományos kérdések nem ismernek sem vallást, sem politikát; a vallás, a hit mindenki lelki életének egyik legszebb virága, melyet kiki ápol vallási meggyőződése szerint; ezt érinteni, különösen türelmességéről, szabadelvűségéről híres főiskolánkban, megbocsáthatatlan bűnös cselekedet volna és főiskolánk szellemével, hagyományaival jönnénk erős összeütközésbe; a politika pedig azon célok összessége, melyeket az állam, vagy államférfiak elérni igyekeznek, mely az embereket sokszor különböző érdekcsoportokba tömöríti, sokszor egymás ellen erős harcra ösztönzi. Ezek a társadalmat szétválasztó, sokszor homlasztó kérdések nem érintik a Széchenyi Szövetség tagjait, erős meggyőződésünk, hogy a felekezeti és politikai törekvéseknek a szociális kérdések megoldásához semmi közük, ezek belevitele egy jelentőségű szerintünk a kérdés megbuktatásával, intézmények megszüntetésével. Egy universalis közös vallás vezeti a Széchenyi Szövetség tagjait, a **hazaszeretet**; zászlajára a **nemzeti haladás** van felírva. Legszebb hivatásunk, hogy a Széchenyi Szövetség tagjait igazi lelkes apostolokká neveli, felruhazza őket a tudománynak mindazon eszközeivel, — melyeknek birtokában képesek lesznek kitarató, eredményes szociális munkának a végzésére, teljesítésére. Gróf Széchenyi István szelleme hatja át szövetségünk tagjait, mely „őszinte, benső és természetes nemzeti egységet, nem mesterséges széttagoltságot és visszavonást; egyetemlegességet és nem osztályharcot; hékés küzdelmet s fontolva haladást, nem pedig hanyatt homlok rohanást az ismeretlen sötétbe; a hazafiság s az emberiség összhangját és nem az általa hitványnak nevezett világpolgáriságot; felekezeti türelmet, de önmegtágadó igaz vallásosságot; szabad kutatást és gondolkozást, de nem perverzus gondolati szabadosságot; mérsékletes gyávaság, bátorságot oktalan vakmerőség nélkül, fensőbbiségre való tudatos, de okos törekvést és a magyar jellem javítása által a minden irányban csak elérhető kétségbevonhatlan legnagyobb megnyerő, hódító, sőt beolvasztó főlényt jelenti.“*

A „Széchenyi-Szövetség“ széllyel hordja zászlaját az országban, hogy munkás katonái számát szaporítsa, a gyengébbeket erősítse, s a bátortalanokat bátorítsa s így **felekezeti külömb-ség** nélkül hív fel mindenkit (különösen **lelké-**

* Gáll Jenő Széchenyi halála évfordulóján. Magyar Gazdák Szemléje 1908. évf. 258. lap.

szeket és tanítókat), kinek a szociális munka végzésében támogatóra, buzdítóra stb. van szüksége, hogy akadémiái igazgatónk útján forduljon Széchenyi Szövetségünkhöz. A felhívásra Széchenyi Szövetségünk megjelenik s a nép szellemi jólétének emelésére szociális munkát végez, ismeretterjesztő előadásokat tart.

Ezeknek az eszméknek már régen meg kellett volna termékenyíteni az emberek lelkét, különösen az ifjuság fogékony szívének kellett volna beoltani a szociális eszmék befogadására és megtartására; ma más képet mutatna hazánk gazdasági élete. „Hol lennénk, — így sóhajt fel Gaál Jenő, egyik kiváló társadalmi gazdaságtani írónk, — ha a Széchenyi szelleme folyton köztünk él, és ma sincs más menekvésünk, mint bűnbánóan magunkba szállva, ismét visszatérni hozzá.“

A szociális kérdések iránti érzéket bele kell vinni ifjuságunkba, népünkbe, nemzetünkbe, úgy, hogy általuk alkotott intézmények külsőleg is hirdessék mindenütt ez eszmék diadalát. Már a szülők gyermekeik nevelésében, az elemi iskolai tanításban és mindenütt az iskolában és iskolán kívül a szociális irányú nevelésnek, törekvésnek kell érvényesülnie; ebben van a szeretet, a szeretethen az összetartás, a szívnek altruistikus érzései stb., szóval mindazok az emberi nemes vonások, melyek az embert emberré, nemessé teszik, s melyeket *erényeknek* nevezünk. A szociális eszmék megtestesítése által adunk tartalmat a „szabadság, egyenlőség és testvériség“ sokszor hangoztatott jelszavainak.

A szeretetet, az összetartást, a különböző termelési ágak közötti békességes, összhangzó munkásságot hirdetjük, az itt mutatkozó ellentétek megszüntetésére igyekszünk, tehát mi nem állunk jelszavak szolgálatában. Annak a vonzódásnak, szeretetnek, mely a természetben érzeti hámulatos hatását és uralmát, kell érvényesülni az emberek szociális tevékenységében is, különben rossz, romboló munkát végeznek. Nem szabad azonban elfelednünk azt sem, hogy szociális tevékenységünket kell, hogy átszöjje nemzeti érzésünk, jellegünk, az édes hazai föld iránti mélységes szeretet, melyet őseink annyi vérrel áztattak; ma nem annyira vért, mint verejtéket kell hullatni ennek megtartásáért, mert nem szabad felednünk, hogy „akié a föld, azé a haza“.

Az itt elmondottak képezik főbb program-pontjait Széchenyi-Szövetségünknek, ezek a gondolatok irányítják szociális törekvéseit s mint az eszméknek hivatásszerű hirdetője és munkása, most, a közelgő új iskolai év alkalmából hazai szeretettel hívom fel a szülőket, lelké-

szeket, tanítókat s az egész ifjuságot felekezeti különbség nélkül, hogy a hazáért, a nemzetért, legyenek munkatársaim, és legyenek méltó követői a legnagyobb magyarnak, kinek szelleme ismétli az egykor hozzájuk intézett következő kijelentéseit: „Hazám reményei! Romlatlan ifjak! Nem reszket-e bennetek a szív, nem emelked-e a mindennapiság fölé lelketek, nem hangzik-e fel bennetek isteni szózat, hogy ti vagytok hívva egy sarjadék népet megmenteni és egy törzsökös nemzetet eszményi magasságra emelni? Egy szebb jövőnek uraivá lenni vagylok hívva, ha mertek nagyok lenni. Lépjete hát valódi hazátok hű szolgálatába, melyen kívül ugy sincs számotokra hely.“

Sárospatak, 1909. augusztus hó 7-én.

Dr. Szabó Sándor.

Szomorúság felé.

I.

Tavaly tavasszal is volt virág a réten,
Szellő simogatott rózsáágakat;
Tavaly tavasszal is kicsattant a nóta
S hímezték az esték szízi álmokat.

Tavaly tavasszal is téptem én virágot
S kötöttem a réten rózsakoszorút;
Tavaly tavasszal is vadvirágos tájon,
Kék ibolyák között vitt feléd az út.

Tavaly tavasszal is imádkoztam érted —
Úgy mint mostan mégsem szerettelek én;
— Tavalyi tavasznak gyöngyharmatos álma:
Első édes csókid most lett az enyém.

II.

S nekem mégsem lesz soha nászom.
Én így pusztúlok árván, szomorún.
Alig leltem meg még a párom,
Már szertefoszlott nászi koszorúm.

A barna csend hullámos mélye
Rám terítette jaj, a fátyolát.
. . . Még álmodom, — de jön a béke!
Árnyak bolyongnak a szobámon át.

Hiába! . . . Vége . . . Álom: — álom!
Könnyek alól hajh, kizokog a vád.
Jön a bús „késő“ lassú szárnyon
És bekacag az ablakunkon át.

. . . S nekem már nem lesz soha nászom.
Álmodó szívem így vesz szomorún.
— Későn leltem meg jaj, a párom,
Későn fontam meg nászi koszorúm.

Györék József.

Négy év után.

(interview Hajduböszörményben).

Szinhely: Egy nagy kápláni szoba, melyben szerényen húzódnak meg: egy kifiamodott lába asztal (írásztal is), egy örökségképen nemzetségről-nemzetségre szálló, henesernek esufolt rozoga, szinehagyott kanapé a délutáni álmok szenvedő öreg butora), pár szekrény, néhány szék és egy piros bőrdívány (fentartva az uribb látogatóknak). Az asztal előtt ül, pennáját kinosan rágva, az eszmehiányban szenvedő négy éves múlttal bíró, kiérdemült Ex felelőtlen. — Közel s távol minden csendes. Az eresztékeiben szétálló ajtón erőteljes kopogtatás kinja nyílik át mire, mint hóviharban fekvénmaradt mozdony vészsiója a sötét éjszakát, úgy sirja át a szoba vészterhes esőndjét a gondolat hiányban vajdó Ex, pennát rágó fogai közül kiszakadt „szabad“ s belép az ajtón a „Sárospataki Ifjúsági Közlöny“ felelős Szerkesztője. — Idő: d. e. 9 óra . . .

S. I. K. Szerk. (Elegáns megjelenés, kápráztató könnyedség): Ex úrhoz van szerencsém?! . . . A „Sárospataki Ifjúsági Közlöny“ felelős Szerkesztője vagyok.

Ex. (Elkábultva e bámulatosan előkelő nonchalance által, esetlenül igyekszik utánózni s kezeit kitérve, meghatottan földig hajol): Örvendek . . . Isten hozta, igazán meg nem érdemelt nagy szerencse . . . Parancsoljon, . . . ide kérem erre a piros bőrdíványra.

S. I. K. Szerk. (Félényes mosollyal): Oh kérem, szót sem érdemel . . . Örvendek . . . Köszönöm. (helyet foglal)

Ex. (Reszketve mélyíti kezeit zsebeibe, hol mint egy Sven Hedin kutat, nem ugyan ismeretlen földek, hanem csengő ércok után s akadózva kezdi a társalgást): Igazán boldog vagyok, hogy az ifjúság díszét szerény hajlékomban, — illetve bár az ennyém lenne, de az egyházi-, üdvözölhetem . . . Remélem, hogy . . .

S. I. K. Szerk. (szerény önérettel): Kérem, kérem, . . . igazán szót sem érdemel, mi vagyunk a boldogok, hogy . . .

Ex. (Kutató kezeivel arra a szomorú felfedezésre jut, hogy zsebeiben egy árva krajcár sincs s attól félve, hogy a Szerk. a „Közlöny“ előfizetési 8 kor. hátrálékot jött exekválni, ijedten közbevág): Oh kérem . . . Remélem jól fogja találni magát városunkban és kedves emlékekkel távozik el. A közlekedés mesés. Egy pár óra múlva is indul vonat s annak csatlakozása van Szerencs—Patak felé. Később is megy, úgy déli 1 órakor, de azt nem ajánlom, mert akkor már nagyon meleg van.

S. I. K. Szerk. (Gyanusan pislog): Köszönöm . . . Azt hiszem megméltóztatott kapni a . . .

Ex. (Rémülten tolja Szerk. elé a néhány cigarettát s pár rossz szivart tartalmazó dobozt, hogy e füstölő szerszámokkal bedugja száját és elpirul): Ne higgye kérem! . . . ne higgye! . . . Nem vagyok én hálátlan fia az alma maternek, a lelkemen fekszik a Közlöny jövője s magam is érzem: szégyen, hogy még eddig egy krajcárt sem adtam, de tudja . . .

S. I. K. Szerk. (Kérdőleg. esodálkozva néz az Ex-re): De kérem én nem kérek . . .

Ex. Nem szokott dohányozni?! (Rémülten verejtéket izzadva néz szét, hogy mivel dughatná be a Szerk. száját).

S. I. K. Szerk. De, sőt nagy dohányos vagyok, hanem én . . .

Ex. (Örvendve közbevág): Oh mily nagy szerencse! . . . Igazán már kezdtem bűnnek ereszteni fejem, hogy az én kedves vendégemnek még ezzel sem kedveskedhetem. (Hogy az ördög vitte volna el, — gondolja magában, — hogy épen most, negyedév közepén tud jönni azért a rongyos 8 kor. hátrálékért).

S. I. K. Szerk. (Megadással gyújt rá egy össze-

tört, rossz szivarra): Háát kérem, hogy a dologra térjek, en. . . igen. Szerkesztőtársaim nevében üdvözlöm és kérem, hogy . . .

Ex. (Rémületében égfelé meredő hajzattal. félelmet palástolva, igyekszik elnémitani a Szerkesztőt. Megindulást színlél): Köszönöm . . . Igazán nagyon szép, . . . meg vagyok hatva, hogy rám is gondolnak a fiúk . . . Igen, . . . a fiúk! Megenged-e kifejezésért, de úgy szeretném a lelkemre ölelni őket . . . Istenem! . . . hogy még üdvözölnek?! . . . Azt mondja Szerk. úr, hogy gondolnak rám?! Oh mily dicső (elérzékenyvedve) mily megtisztelő . . . Édes, kedves Szerk. úr parancsol talán egy kis bort, . . . sört, . . . vizet, . . . vagy úgy, ha, ha, ha (kezével gyöngyöző homlokához kapva, kinos erőltetettséggel nevet). Igen! szegény fejem, vén számár fejem, hogy is mondhattam vizet?! Bort, úgy-e egy kis bort parancsol? . . . Ja, persze, . . . persze, óh a viláért se, bocsánat, nem délelőtt bort inni? Igaza van! Egy kis sört úgy-e, azt parancsol? Igen nagyon meleg van, jól mondja kedves Szerk. úr. Bizony itt nálunk már bejelentették az emberek a nyarat. Igen, itt már az ajozozott dolgok járnak, ezek fedik a hópihe finom testeket, a plastronokat sutba dobták a hölgyek, s ki a lábát, ki a nyakát, de mindenki dekolletál valamit, ahogy a sport kívánja. Nem hiszi? Nézze meg kérem. A tennisz-pályán alul, a bálban, illetve a majálisokon és az utcán felül hagnak el, vágnak ki egy (kicsit), de valahol muszáj . . . muszáj! A férfiak jäger-ingben ugrálnak, az utcán lüszter kabátban izzadnak, pedig kérem alig pár hete fagy volt. Igen?! . . . olvasta a riasztó híreket. Szegény református papság! Lefagyott nem csak a vetésük, de a fizetés becsületes kiegészítésük is. Nagyon sajnálom őket, bennük látom jövőnd tragédiámat és . . .

S. I. K. Szerk. (Mindenáron véget akar vetni ez üres szószaporításnak): Nem baj kérem, csak megsegít talán az . . .

Ex. (hévvel): Oh kérem nem zugolódunk. Viláért sem! Az Isten segítsége mellett ott van egy másik reménység is. Olvasta kérem? Igen a király, Ófelsége mondta, hogy „Remélem nem lesz több fagy“. Ez megnyugtató kérem.

S. I. K. Szerk. (Félig bosszus, félig gunyos nevetéssel): Jó, . . . jó kérem, de én nem . . .

Ex. (Neki tüzesedve) Mit!? . . . nem hiszi, hogy a király mondta?! Bocsánat, de az ujságban volt . . . Hol is van csak (Izgatottan keres egy csomó lap között, miközben folyton beszél). Igen kérem, akárhogy nevet, . . . ott volt . . . benne volt, sőt van . . . a király azt mondta „nagyon sajnálom“. (Kitörő örömmel kezében a lappal a Szerk. elé áll). Megvan, ime hallja kérem és higgyen. „Remélem nem lesz már több fagy“. Na kérem, nevet még kérem? . . . Mit!? . . . nem törődik vele!? . . . hogy a Pesti Hirlap az . . .

S. I. K. Szerk. (Türelmét veszítve felugrik a díványról): Nem bánom én akármit ír a „Pesti Hirlap“, nem azért jöttem én ide Patakról . . . Azt már ott elolvastam s elhiszem, hogy mondta, de értse meg Ex úr, (s mintha hirtelen valami eszébe jutott volna). Mondja kérem: nem kapott levelet a sárospataki Ifj. Közlöny szerkesztőségétől?!

Ex. (Élénkén emlékezve a néhány héttel előbb kapott kis kékes-zöld intő cédulára, melyben a 8 kor. előfizetési hátrálékot kérik, arca vonásait megmurevitve egy nagyot nyel és böszén kívágja): Nem! . . . semmit se kaptam! . . . sose kaptam, még lapot is alig kaptam 10 et a 4 év alatt.

S. I. K. Szerk. (Magában gondolja: hogy lehet ilyen arcátlanul hazudni): Lehetetlen?! Node se baj, most itt vagyok és kérem . . .

Ex. (Megsemmisítve, halálsáppadtan): Ne! . . . ne kérje?! Könyörgöm csak most ne kérje? Nézze kérem negyedév közepén vagyunk, egy árva fillérem sincs. Mind megadom . . . fizetek, csak most ne bántson. Esküszöm, hogy . . .

S. I. K. Szerk. (Bosszus csodálkozással): De mit ad meg, mit fizet meg az ember?! Nem kérek én egy fillért sem.

Ex. (Felvidulva, mint a plánta mikor arra harmatcseppet stb.): Nem kér, semmit nem kér, egy fillért se?! Hát nem a 8 koronát jött exekválni? (Gyanakvólag) Mondja, úgy-e be akar csapni? Mi?!

S. I. K. Szerk. (Méltatlankodva): Isten ments kérem, nem exekválni jöttem én. Jubilálni akarunk s azért jöttem, hogy . . .

Ex. (Kitörő örömmel): Ki jubilál, . . . jubilálnak?! Mit jubilál . . . maga . . . maga jubilál?! . . . Nagyszerű, derék, nem kolosszális, maga . . . maga selyem fiú Szerk. úr.

S. I. K. Szerk. (Minden izében reszketve a dühtől): Fenét jubilálok! Mit jubilálnék? A „Sárospataki Ifj. Közlöny 25 éves jubileuma lesz

Ex. (Sejtve, hogy cikket akar regniralni a szerkesztő, még bambább arccal néz, aztán elgondolkozva tesz egy pár lépést s hiányzó gondolataiba mélyedve monologizál): A lap? . . . Igen, . . . persze mindjárt gondolhattam volna.

S. I. K. Szerk. (Megfeszített figyelemmel hallgat s észrevéve, hogy az Ex agyában már dereng valami, megragadja az alkalmat és tüzzel szónokol): Igen! . . . a lap jubilál és ez alkalommal Önt, mint volt szerkesztőt, Ifjúsági Közlönyünk kiérdemült csak . . . csak . . .

Ex. (Közbevág): lovát kérem . . .

S. I. K. Szerk. (Nem kérem, csata hőjét kérem, akinek írásai megjelentek az „Üstökös“-ben is . . .

Ex. (Izgatottan, dicsőségtől piruló arccal, de szerényen): Óh kérem, szót sem érdemel . . . Igaz! (a boidog és dicső multra emlékezve ábrándozik.) Régen volt kedves Szerk. úr. Egy kedves jó fiú — úgy hallottam, hogy ma már dr. és jogtanár Patakon, — az Isten áldja meg, — igen Ő volt az én pártfogóm, — bár akkor is sejtettem, hogy sub auspiciis regis lesz, s bizony Ő segített be a halhatatlanok közé, az „Üstökös“ „bolond gombák“ című rovatába.

S. I. K. Szerk. (Titokban végig nézi a régi dicsőség felujult emlékei álmodozó Ex-et, szánakozó mosollyal hallgatja az elogét s most már kezdi érteni, mifele gondolat exsudatumok jutottak e koponyából az Üstökösbe.) Bizony szép emlékek kérem, ritka ember dicsekedhet ilyenekkel (gúnyval) Nem vagyunk méltók, hogy saruját meg . . .

Ex. (Büszkén): Micsoda redakció volt az kedves Szerk. úr! El sem tudja képzelni mennyi tűz, erő, lelkesedés és . . . és tudás volt ott összehalmozva. Szent háromság volt az. Volt egy kitűnő társam, irt az mindent vezércikkétől az utolsó szerk. üzenetig. Értett az mindenhez és — óh bánatodra te törpe utód, — hogy tudott ríposztolni ha bántották, ha sebeztek (mert kérem zárjel közt mondva: én még ellenségeim iránt is kegyelmes voltam.)

S. I. K. Szerk. (szánakozva): óh nem illett volna másképen egy jövődő paphoz.

Ex. Igen! . . . ez volt a háromságban a fiú, bár felekezeti egyénisége nem ismerte el a Krisztust, de én

öt mégis imádtam. Nagy ész, nagy tudás volt és verselabai, amihez, mégis legjobban értett, csak úgy görögtek, kérem.

S. I. K. Szerk. (Türelmetlenül): Nagyon szép kérem, de . . .

Ex. (Fálháborodva, vívó pózba vágja magát): Valami kifogása van ellene? . . .

S. I. K. Szerk. (Hódolattal tiltakozva): Világért sincs kérem semmi. sőt . . .

Ex. (Atyailag): Azért mondom kérem, mert tanulhat tőle. De lássa kérem így még hiányos lett volna a háromság. Igen! igaza van, lélek is kellett hozzá. Volt az is. A másik társam volt a lélek, bár ez idején öntudatra ébredve ott hagyta a mindenféle csiribiri, apró szenteket a faképnél, de mondhatom, hogy ha ilyen fiukból állna a ref. theologia, oly hatalmas lenne a ref. papság, hogy még a nagyméltóságú kultuszminiszter úr is kitépné ijedtében a „Barkó“ (hap) „czy“ (haczi) — (Egészégemre, . . . köszönöm kedves szerk. úr) jät helyéből. Kitűnő fiu volt ez kérem. Ő volt a lélek, gróf Tisza István után a második „előkelő idegen“, aki kitűnően értette, hogy kell s mikor kell egyik-másik úrnál, sőt magánál a felelőtlenél, sőt még a főszerkesztőnél bombaként megjelenni és a cikket az emberből kidögönyözni. Ugy értette Ő kérem a technikai dolgot is, akárcsak Radil úr. De tudott irni is, mindent még novellát is, de ezt nem adta közlésre soha. Jó orra volt (büszke is volt rá) s megérezte hogy ezen a téren Ő is a halhatatlanok közé jutott volna az „Üstökös“be és mivel szeretett nem akart fölem emelkedni, Mennyi édes emlék kedves szerk. úr! . . . És lássa a „fiu“ meg a „lélek“ engem mint „Atyát“ soha fel nem kerestek azóta, még csak nem is irtak . . . Elfeledtek . . . Rossz gyerekek, de áldja meg őket az Isten!

S. I. K. Szerk. (Elérzékenyedve): Ilyenek az emberek: Szeretnek, felednek és elfelednek.

Ex. (Könnyezve): Én nem feledtem el Szerk. úr semmit. Nekem édes emlékek a 2 év embereivel és eseményeivel együtt

S. I. K. Szerk. (Kezd a helyzettel kibékülni, kezdi érteni, hogy az előbbi bolondságokat csak a 8 kor. hátrálék exekválásától való félelem váltotta ki s némileg visszatért tisztelettel): Épen erre a szeretetre hívatkozva kérem szerkesztőtársaim nevében: méltóztassék valamit irni a jubileumi számba.

Ex. (Ki a lustaság mintaképe, megijedve, hogy cikket kér a szerk. az emlékek halása alatt előbb büszkén hordott fejét vállalai közé kapja és ismét bambán bámul a szerkesztőre): Mit irjak kérem? . . . Én igazán nem tudok . . .

S. I. K. Szerk. (Meglepetve e majdnem hülye nézéstől): Hát kérem írogat még most is egyet mást?!

Ex. (Bánatosan): Irok kérem. Egyik tanárom Nt. Rohoska József úr a lelkekre kötötte, hogy mindennap irjak legalább is 10 sort és én irok nem 10 de 4—5000 sort is. Irok fegyelmi beadványt, kiadványt, esperesi körleveleket, egyházmegyei jegyzőkönyvi kivonatokat, születési esketési, halotti bizonyítványokat, meg . . . meg anyakönyvet is kérem, meg . . . igen . . .

S. I. K. Szerk. (Bosszús megdöbbenéssel): De kérem, nem úgy értem. Remélem foglalkozik irodalommal?

Ex. (Még bánatosabban, mély sóhajjal): Sajnos! A helybeli m. kir. postahivatal legyen a tanum, az ő nyakamra küldött postai megbizásaival, mely szerint irodalmaskodom Könyves Kálmán, Franklin t., Kelemen D. és T. Aufrecht Hegedűs és Sándor urakkal, meg még talán . . .

S. I. K. Szerk. (Bosszúsága mellett is, nevetéstől könnyezve, oldalát fogva a diványra rogy): Kérem . . . kérem ne folytassa?! Megbolondulok, megpukkadok, dühömbbe, nevetembe szétszakadok, hiszen az nem irodalom . . .

Ex. (Méltatlankodva, elfuladó sebességgel): Mi-csoda?! . . . hát egy Vörösmarty, Petőfi. Arany, Tompa, Jókai, Mikszáth, Ambrus, Pallás. Műveltség, Nagy képes meg . . . meg . . . izé . . . hogy is hívják Hercegh . . .

S. I. K. Szerk. (Kinjában végig vágja magát a diványon): Az isten áldja meg, ne folytassa . . . hi-hihi . . . hüühüü, halaha . . . jaj az odalam . . . el-hiszem, mind nagy emberek . . .

S. I. K. Szerk. (Nevetéstől felocsudva maga sem tudja bosszankodjék-e vagy szánakozzék. Bolonddal van-e dolga vagy ravasszal): Kérem *Ex* úr, szokott-e novellát írni?

Ex. (Elgondolkozva, hogy mit is hazudjék s felderül arca, mint a mosolygó hajnal): Novellát kérem?! . . . azt nem írok. Mióta bejutoitam a halhatatlanok közé az „Üstökös“ hasábjára, félek írni, hogy rosszat találok komponálni s lerántanak a dicsőség egéből.

S. I. K. Szerk. (Bosszús bámulattal): Hát akkor kérem valami tudományos dolgot?!

Ex. (Szerényen tiltakozva): Nem kérem azt meg éppen nem! Tudja kérem egyszer irtam a „Budai zsinat“-ról. A lelkem szeretetével csüggtem e témán és a Nt. szaktanár úr kijelentette, hogy ami jó benne az a meg nem emésztett másé, ami rossz az . . . de engedje meg, hogy ne folytassam, hanem nézze kérem itt van egy keresztelési beszéd, a hollandi trónörökösre irtam, curiosumból. Cím: a várva-várt fiu. Na kérem ezt oda-adom mert csalódtam, fiú helyett lány lett.

S. I. K. Szerk. (Kitörni készülő haraggal): Ugyan kérem, hagyjon fel már ezekkel a hülyeségekkel. Én nem várok se fiút se lányt.

Ex. (Megütközést színlel s bámulattal): Hát mondtam én, hogy maga vár valakit? . . . Ne is várjon kérem. No nézze, ha ez nem kell, van itt egy esketési beszéd Br. hereg és az amerikai leány. Cím: „milliók szerelme a tengeren túl.“ Ez is befagyott, mint a völegény az expedíción . . . Mit?! . . . nem kell? no azért ne haragudjék itt van egy halotti beszéd . . .

S. I. K. Szerk. (Dühtől sáppadtan, alapját botját véve neki áll az *Ex*nek): A fene egye meg a keresztelési, esketési és halotti beszédeivel . . . nekem nincs gyermekem, nem akarok házasodni, meghalni, elpusztulni . . . (rohan kifelé.)

Ex. (befelé boldogan mosolyogva, tettetett ijedséggel kapja meg a szerk kabátját): De kérem én se akarom, de jubilálni akar és . . .

S. I. K. Szerk. (Vésztojósloán visszafordul, botját felemelve tajtékzó ajakkal): Eresszen el, nem jubilálok, a fene jubilál! Nem kell semmije, tartsa meg magának, vén számár, hülye, bolond! Én nem akarok az Ön bolond gombáinak helyt adni. Érti!? Ajánlom magam.

Ex. (Kitörő örömmel, bosztonozva járja körül a rozoga asztalt. Az ablakból zsebkendővel búcsút integet a rohanó szerk. felé, majd leül a nyikorgó hencserre s elgondolkozik): No ezt nem hittem volna. Nagyszerűen sikerült Hideg zuhanyt, meleg zuhanyt adtam neki. Megdöngönyöztem. (Rágyújt egy cigaretre és végig dől a hencseren.) Pedig Istenemre mondom szeretem azt az Ifjuságot és azt a kis lapot . . . Irnék is nekik, (egy nagyot ásít) de mikor olyan lusta vagyok. (Befelé fordul és csendesen elalszik.)

Kovács Lajos.

Májusi zápor.

Nyári pajkos angyalok
Záporoztak vidoran.
Hosszú, ezüst szálakon
Szállt alá, hullt alá
Mennyországi vízfolyam.

Én az erdő sátoros
Templomában jártam ép,
Azt tanultam, hogy dalol
Lomb alatt, lomb alól
A madár-poéta nép.

Kacagtak az angyalok,
És cseberrel dőlt az ár.
Én repültem szárnyakon,
Lábamon, szárnyamon,
Mint egy csapzott vén madár.

Rózsaszin virágosan
Áll egy ház az útfelen,
Ablakából szőke lány
Néz ki rám, vagy talán
A tavaszi szerelem?

Berepültem s álltam ott,
Vártam ott szerelmesen
Betették az ablakot . . .
Odafenn az angyalok
Meggacagtak csöndesen.

Oláh Gábor.

Viszik a vén Darabot...

Odahaza járok a szülőfalumban. Akácvirág bódító illata teszi terhessé az amúgy is nehéz, izzasztó levegőt; erős tavaszi meleg van, pedig a nap már a nyugot tájéka felé kezd hanyatlani. Fent a falu tornyában méltósággteljesen kondul meg a legöregebb harang, jelezve, valakit most fognak örök nyugalomra kísélni. Kérdezősködnöm se kell, hogy ki halt meg, az uton kisebb-nagyobb csoportokba verődve, asszonyok sietnek a temetésre olyik-olyik nem éppen barátságosan jegyezve meg:

— Az isten kegyelmezzen meg a szegény öreg Darabjának, hogy éppen most tudott meghalni, ilyen *szorgos* időben.

— De meg hozzá ilyen melegben, vélekedik a másik.

Magam is igazat adok nekik s mire rágondolom magam, hogy nekem is elkéne menni az öreg vég-tisztességére, akkor már végefelé jár a szertartás s tisztán hallom a lelkész erőteljes, dörgő hangját:

— És én hiszem, hogy az irgalmasságnak Atyja így szóland a kiszenvedett öreg vándorhoz: Menj be a te uradnak örömébe, megbocsáttattak néked a te bűneid . . .

Még egy rövid énekvers búcsúképen és aztán felveszik az egyszerű fekete koporsót s viszik a vén Darabot az örök nyugalom helyére. Nem is bánja már azt az öreg, erre vágyakozott már régen, tréfás szomorúsággal sokszor elmondogatta a szomszédoknak, míg le nem gyalázta teljesen a betegség:

— Lássátok nem bánám már én, ha faragnák már a számomra azt az izés, halottas ládát, aztán tik belefektetnétek. Nincs annál úribb módja az embernek

akármilyen jó dóga legyen is egyébiránt. Szép módjával belefektetik, olyan akkurátusan, hogy a kisujja se mozdul meg, rá adják az ünneplő lajbiját (mert én rá rám kell adnotok), ekkor puha gyaluforgácsot tesznek a feje alá, ott osztán szundikálhat az árkganyalok trombitálásáig. Olyan fajin fekhelye van, amilyen csak valamikor az édes szülője ölében volt...

Most már betelt a kívánsága az öregnek. Ideje is volt: a *nyolcvanadikat* taposta már s gyötrő, nehéz betegség teperte le a különben is gyámoltalan öreget. Még esuda, hogy eddig is bírta. Kegyetlen kemény természet lakott benne: végig járta az élet Kálváriáját s csak a 80-ik esztendő tudta leteperni. Kemény küzdelme volt vele a csontkezűnek, hanem mégis csak ő kerekedett felül s ezzel kiszabadult az öreg a *második* rabtságából: a földi élet börtönéből is...

Hármas harang kondúl, úti ének zendül: viszik a vén Darabot...

* * *

Egyébiránt régebben a falu gulyása volt az öreg Darab. Éz a hivatal úgy maradt rá az apjáról, arra meg a nagyapjáról és így tovább úgy, hogy bizonyosan valamelyik ősapja őrizhette már honfoglaló elődeink barmaid. No szakavatott ember is volt őkegyelme a hivatalában. Vagy 50 esztendeig őrizgette a jószágokat hanem ez alatt az idő alatt hiba ugyan nem történt soha körültre. Különös jól tudott banni a jószággal: olyan akkurátusan megregulázta őket, mint valami szigorú tanító a rendetlenkedő nebulókat. Ismerte is nevérol még az ökölyi borjut is, tán még a tulajdon gazdájánál is jobban s ha netán valamelyik pátiensének baja támadt; nem kellett hozzá állatorvos meg patika kikuruzsolta az öreg maga is, úgy, hogy pénzibe se került a gazdának, legfőlebb pár porció jó *pálinkával* megkínálta az öreget. No, ismerte ám a jószág is, mert nem hiába nevezik őket oktalan állatoknak, lakik azért bennök értelem: megismerik a gazdájokat, meg a jóakarójukat s ragaszkodnak hozzá. Sokszor megesezt, hogy egy egy elvadult csikót félnapig is elkergetett a gazdája, míg kötőfékre tudta keríteni (falusi ménes legtöbbször együtt van a gulyával). Az öreg csak egyet fűttenett neki:

— Ne kesely, ne, ne bolond ne! s megállott a tízes csikó, mint a kezes bárány.

Hát nem volt panasz rá, nagy volt a becsülete, nagyobb, mint a falu egynémelyik belhivatalnokának. A pásztoreMBER többnyire amolyan zörgős természetű s legtöbbször durva szokott lenni: Darab Gázsiban ez a durvaság nyers őszinteség alakjában volt meg, bizonyos méltóságos büszkeséggel vegyülve, a mely sohasem válik kihívóvá, de meghunyászkodóvá sem s a mi csak a pásztornép különös sajátsága.

Sutlyó fattyu korában kezdte az öreg a pásztorkodást (a mint a nép szereti magát kifejezni) s a természet rendes menete szerint nem ágyban, párnák közt kellett volna a földi számadást befejeznie, hanem ott kint az Isten szabad ege alatt, mint a hogy cselekedte az apja is, a ki egy szép este elaludt s csak a másvilágon ébredt fel. Hanem hát minden dülő más dülő: az ő életének egészen más sora volt, mint az apjének. Vagy ha a közszokásnak hódolva, poétikusan akarnánk kifejezni: más volt a csillagokban megírva az ő számára...

Pedig az éléte egészen úgy kezdődött, mint más közönséges emberé. Fiatal volt, egészséges volt, tele vidámsággal, tele életkedvvel. A szíve is megmozdult mint más fiatalnak, nem is vétették el egymást a szíve

választottjával, annak rendje és módja szerint egymáséi lettek s egy pár esztendeig úgy éltek együtt, mint a hogy Adám meg Éva élhetett réges-régen a szépséges paradicsomi kertben. Hanem valami haragosa lehetett az égiek seregében, hogy úgy egyszeriben megfordult a sorsa.

Szép is volt, jó is volt az asszony, hűségesen gondját viselte az urának, nap nem telt el, hogy az ebédrel csak egy félórácskát is megkésett volna. Egy nyári nap is kifelé ballagott az ebédrel. Gulya, ménes már akkor gyülekezett a kút köré delelőre. Im egyszerre csak kiválik a gulya hatalmas királya s eszeveszetten rohan az asszony felé, a ki rémülten áll meg, földbe gyökerezett lábakkal. Darab Gázsiban korán észre vette a dolgot, rohant az asszonya felé, miközben dörgő hangon kiáltott az állatra:

— Gombos ne, megbolondultál!...

A hangra az állat csak megállott, szétnézett maga körül, avval megfordult és csendesen ballagott vissza a gulya közé.

Hanem az asszony ettől fogva nyavalyássá lett, a piros arcáról lehervadtak az élet színei s egész nyáron át nem volt egy garas ára jó egészsége. Hát baj volt ez, nagy baj, hanem még nagyobb volt az, hogy a beteges asszony őszre egy gyenge kis lánygyerekekkel ajándékozta meg az urát, ő maga azonban jónak látta ugyanekkor elköltözni e siralom tanyájáról, rábizva a gyereket az urára, hogy tegyen vele, amit tud. Asszonyember nem olyan gyámoltalan, mint egy férfi, ha magára marad, jobban tud magán segíteni. Hát még ha a férfira egy olyan picike, idétlen poronty is rámarad, mint a milyen Darab Gázsira! Bizony nem volt mit tennie, mint vagy megházasodnia hamarosan, vagy rábizni a jó szívű szomszédokra a gyereket. Más ember az előbbi választotta volna, de Darab Gázsiban még a felesége koporsójánál megfogadta:

— Édes jó feleségem, ne félj, nem fogja megzavarni más asszony a nyugalmaid...

Bánta volna is már azt az asszony. Hanem Darab Gázsiban csakugyan megtartotta a szavát s ha maga rövidséget szenvedett is emiatt, a gyereket olyan hűségesen elgondozták a szomszédok, hogy tán a tulajdon édes gyerekeküket se jobban, no az is igaz, hogy nem is ment egész ingyenbe a dolog.

Vézna volt a gyerek s úgy látszott, hogy követi majd az anyját hamarosan, de csudálatosképp megerősödött a tehéntejtől. Megesik az gyakran, hogy vézna anyák mesterségesen táplálják gyerekeküket s olyan egészséges lesz az apró jószág, mint a makk, míg amúgy talán belepusztulna a szülei szeretetbe. Így a kiss Panui is. Hej, éledt is a szíve az apjának. Hanem amint nőni kezdett az apróság, a Darab Gázsiban lelkére valami sötét árnyék nehezedett az aggodás árnyéka: a gyerek már járni kezdett, hanem még egy legkisebb szó nem hagyta el a száját. Még csak annyit se mondott, amennyit más gyerek már javában gögicsél esztendőskorában:

— Ta, ta, apa, pá, tütü s más eféle csecsemő hangokat.

Hát az aggodalom csakugyan valóra vált a gyerek siket maradt és néma. Máskülönbén formás, egészséges gyerek lett belőle, külsőleg nem lehetett abban semmi hibát találni. Darab Gázsiban csak beletörődött ebbe is: hát ki szállhat perbe az Istennel, mikor nyomorultabb az ember a féregnél? Mindössze a homlokán vésődött egy pár mély barázda, aminek rendes körülmények között nem lett volna még ott helye.

Szépen felcseperedett a gyerek. Formás, viruló

lányka lett belőle, emellett bámulatos ügyes volt mindenféle dologra, mintha csak így akarta volna helyre-pótolni a természet, amit születésekor elvett tőle. Már gyereklány korában valósággal az anyját pótolta. Az apja nem győzött elég hálát adni az Istennek, aki ím a keserűség poharát is meg tudja édesíteni a szegény halandó kezébe. Becézgette, dédelgett is a lányát, hogy akármilyen úri kisasszonyt se különbül a szülei. Még 20 esztendő korában is úgy végigcírógatta az arcát, mikor az ebédet vitte neki, mint a kicsi gyerekeknek szokás.

Hanem egy nap elmaradt a círógatás. Darab Gazsi komoran tekintett végig a lányán, ahogy az szokás szerint letette az egyszerű zöld szilkét a zsúpból összehátolt kunyhó elibe. Egy darabig merően nézett maga elé, majd szótlánul intett a leánynak, hogy viheti az ételt, ahogy kihozta. Bele se kóstolt. A leány reszketve engedelmeskedett az apjának s zokogva ballagott hazafelé az étellel.

Darab Gazsi pedig még aznap este elment a falu egyik legmódosabb emberének, Szakadi Gergelynek a házához s röviden, komoran köszönté a gazdát.

— Jó estét, gazduram!

— Adjon Isten Gazsi, no mi jóban fáradsz?

— Jóni sehosse jó e, gazduram. Fura valami e, meg szomorú is rám nézve.

— Ugy-e? Tán csak nem valami jószágom hullott el, Gazsi? Mi??

— Hej, hullott volna inkább el a gulya fele, csak a ne történt volna velem, ami történt. De hisz gondolhatja gazduram mi járta' vagyók. Ugy hallom, magok előtt nem vót titok, hogy a Józsi fia a jányomra vetette a szemét. Bár én is hamarabb megtudtam volna...

— Ejnye no, hisz azt tudom, hogy ingerkedett a Pannival, hanem hát így szokták ezt a gyerekek. Nincsen azért abból semmi baj.

— *De lesz*, tört ki a keserűség Darab Gazsi szájából, hanem én meg azt mondom, hogy ennek nem szabad megessen. Érti kigyelmed, *nem szabad!* Elő van a Józsi fiú?!

— Tán hogy nem is épen szükséges ahhoz a Józsi fiam, mer hogy az apja én vónék. No hát mit akarsz vele?

— Hogy mit akarok, kelt ki magából Darab Gazsi, hát azt akarom, hogy leütöm, mint egy kutyát azt a nációt, ha faképnél hagyja a jányomat...

— Mán hogy azt a céda, nyomorék teremtést, azt a falu csúfját? Megbolondúltál Gazsi?!

A Darab Gazsi torkából valami állatias ordítás tört ki, homlokán kidagadtak az erek a *céda* szóra s két kézzel emelte botját Szakadi Gergelyre. Hanem ebben a pillanatban két izmos kéz ragadta meg hátulról s hátra rántotta, hogy nagyot nyekkenve terült el a földön. A Szakadi fia, Jóska volt.

— No nézze meg az ember a vén korhelyét, mire nem vetemedne még, ki kell rúgni innen, mint a veszett kutyát!

Darab Gazsi előtt felfordult a világ, valami kegyetlen zsiibbadást érzett minden tagjában, s csak hagyta magát kitaszigálni ellenállás nélkül a legény által. Csak mire a háza elé ért, ocsúdott fel. Mikor belépett a házába, csak lobarult a nagy erős ember az egyszerű fenyőfa asztalra és amit nem tett meg a felesége koporsójánál sem, most sirt, mint egy gyerek.

— Megverték, legyaláztak, kirúgtak mint egy kutyát... engem, akit életemben még nem mert bánítani senki... kirúgtak, mer a becsületem kerestem!...

A lány odaroskadt az apja lábához, átfogta a síró ember térdét s valami különös, fél örült, fél állati fájdalommal nézett az apjára. miközben tagolatlan, csukló sirásféle tört ki kebléből. Jó darabig ültek így, mikor egyszerre csak felállt a gulyás, felemelte a piszszegő leányt s kemény hangon mondta:

— No hadd el mán te nyomorék, hiszen azért az apád vagyok én... Azzal magára hagyta a lányát s kiment a házból. Mikor másnap reggel elterjedt a hír a faluban, hogy a gulyás lány felakasztotta magát, a Szakadi Gergely fiát, a Jóska meg agyonütötték az éjjel, már akkor Darab Gazsi a szomszéd városkában járt, ahol a törvényszéken nyugodt, remegés nélküli hangon mondta:

— Tekintetes jó uraim gyilkos vagyok. Agyoncsaptam a jányom csábítóját, mint egy közönséges hitvány ebet...

Igy jutott Darab Gazsi a börtönbe, ahol egy pár óvet töltött s úgy került vissza a faluba. A falusi nép nem igen rőtta fel neki a tettét, inkább sajnálkoztak rajta s mikor arra került a sor, hogy pásztoembert válasszanak a gulya mellé, megtették újra gulyásnak. A hivatalából aztán öreg korában túrta ki egy betegség, amely komóny birkózás után el is vitte.

Mire a temető kapujába érünk, akkorra elhagyják a harangot is, őszhajú öregek váltják fel a halottvivő embereket, hogy a kaputól ők vigyék az öreg bajtársat a végső állomás felé. A szellő nehéz akácvirágillattal vegyes kakukfűszagot libbent felém s mialatt én még mindig a pap szavain elmerülve gondolkozom, a gyász-kiséret megáll a nyitott sir mellett s a dübörgő hantok zajába becsendül a kántor érces hangja:

Por az ember eredete
Porra is kell hát lennie...

Takács Mihály.

A „Piroska dalok“-ból.

Piroska édes!
Piroska lelkem!
Miért haragszik,
Miért gyűlöl engem?
Miért fordul el
Szótlán... félre?
Látja... itt állok
Bűnbánó!n... kérve.

Piroska lelkem
Csak még egy szóra:
Egyezünk ki hát
Szépen... egy csókba.
Szóke kis fejét
Vállamra hajtva
Várjon Pirike
Egy pillanatra.

Igy szeretem, — ha
Gyűlöl engemet. —
Szeme villámlik
S ajaka nevet.
Mikor így duzzog...
S olyan haragos...
Pirike édes!...
Pirike aranyos!...

Komáromi János

Választói reform és a klerikálizmus.

Andrássy Gyula gróf törvényjavaslata a választói jog reformjáról a dolog természete szerint élénk érdeklődést kelt mindenfelé. A parlamenti reform nagyon fontos mozzanat mindig egy állam történetében. Parlamentális kormányzatú államokban s így Magyarországon is a parlament gyakorolja az államügyek intézésénél a döntő befolyást; egy állampolgárra sem lehet közönyös tehát, hogy a reform melyik társadalmi osztálynak, melyik politikai nézetnek biztosítja a parlamenti többséget s így az államélet irányítását. Ez a reform minket, kálvinistákat is nagyon közelről érdekel. Általános a panasz a liberális sajtóban és az egyházi gyűléseken a klerikálizmusnak a túlkapásai ellen s kérdés, hogy a parlamenti reform nem fogja-e a klerikális irányzatot a törvényhozásban és a kormányzatban még erősebbé tenni.

El van terjedve az a hír, hogy a választói jog általánossá tétele csak liberális irányban befolyásolhatja a törvényhozás működését. Ez a nézet azonban nem egészen helyes. Az a kérdés, hogy a reform milyen új elemekre terjeszti ki a választói jogosultságot. Ha a szervezett gyári munkásság jut általa parlamenti képviselőhez, természetesen egészen más hatása lesz a reformnak, mintha alacsony értelmiségű és könnyen befolyásolható mezőgazdasági munkásokat ruház fel választói jogosultsággal. Ez utóbbi esetben az új választók rendszerint vagy a munkaadó nagybirtokosoknak, vagy a klerusnak a befolyása alá kerülnek s így a reform éppen a konservatív és klerikális irányzatok erősödését fogja maga után vonni. Mikor Bismarck a Németbirodalomban a választói jogot általánossá tette, egyéb politikai érdekek mellett befolyásolta elhatározását az a főköriülmény is, hogy a reformtól a konservativizmus erősödését várta, tudva azt, hogy a munkás szavazatok a nagybirtokosok kezében vannak. Tényleg a reform Poroszország keleti részén, amelynek viszonyait Bismarck leginkább ismerte, a konservatív pártnak kedvezett. Ha a viszonyok változása folytán csökkent is az a befolyás, amelyet a munkaadó a munkás politikai véleménynyilvánítására gyakorolhat, a klerus alacsony értelmiségű választó polgárok között ma is erősen befolyásolhatja a választások eredményét. Azok az iskolázatlan vidéki emberek, akik hozzá vannak szokva, hogy mindenben a pap utasításait kövessék, akik az ő tanácsait megbírálni sem nem tudják, sem nem merik, nagyon könnyen vihetők be a klerikális párt táborába. A klerusnak mindenütt óriási befolyása van ma is a választásokra.

Magában a Németbirodalomban is, ahol pedig egy hatalmasan szervezett sociáldemokrata párt mindent elkövet, hogy a munkásokat a maga táborában egyesítse, még ma is esnek munkás szavazatok a klerikális centrum javára.

Nálunk is az általános választói jog — különösen, ha mint egyenlő jog valószínűsítenék meg, — mindenestre maga után vonná a klerikálizmus erősödését. Nálunk — amint jól tudjuk — nem a természetes fejlődés hozta felszínre az általános választói jog kérdését, hanem egy szerencsétlen politikai trükk. Magyarországon a viszonyok még nem alkalmasak arra, hogy mindenkinek, aki bizonyos előfeltételeknek (kor, nem) megfelel, befolyást engedjünk az államügyek intézésére. Nálunk a lakosság nagy része, különösen a nemzetiségi vidékeken, egyáltalában nem rendelkezik annyi műveltséggel, hogy a parlamenti választói jog célját és fontosságát képes volna megérteni, még kevésbé, hogy önállóan, minden befolyástól menten nyilváníthatná véleményét a választások alkalmával. Ezek szükségképpen idegen befolyás alá kerülnek és nagyon valószínű, hogy a nemzetiségi izgatók mellett a klerus is igen sok szavazót kerítene hálójába. Különösen félős, hogy az ország északnyugoti részén, a kath. tót megyékben, amely eddig is főfészke volt, foglalna még nagyobb tért a klerikális párt; de valószínű, hogy az ország egyéb részein is, ahol a néppárt eddig még nem tudta megvetni a lábát, a klerus éppen a műveletlen tömegek választói joggal való felruházása következtében igen sok szavazatot volna képes biztosítani ennek a pártnak a javára.

Természetes dolog, hogy a törvényjavaslat indokolásához csatolt statisztikai kimutatások nem nyújtanak ebben az irányban felvilágosítást a jövő parlament képéről; de aki a viszonyokkal csak annyira-amennyire is ismerős, kénytelen elismerni, hogy az általános és egyenlő választói jog nálunk nem annyira a sociáldemokrata pártnak kedvezne, amely ebben az esetben is csak egy pár városi kerületben számíthatna mandátumra, ahol nagyobb számmal vannak művelt és különösen szervezett munkások, hanem a nemzetiségi pártoknak és — ami minket itt különösen érdekel — a klerikálizmusnak az erősödését vonná maga után.

Éppen ezért örömmel kell üdvözölnünk az Andrássy törvényjavaslatát, amely a többes szavazatok rendszerével igyekszik elhárítani az általános és egyenlő választói jognak a nemzetre veszélyes következményeit. Mindazok a támadások, amelyeket elvi alapon intéznek a törvényjavaslat ellen, teljesen jogosulatlanok. A

Emlékezés.

parlamentari választói jog szabályozásánál a törvényhozás kizárólag csak az állam érdekét tartalmazhatja szem előtt és nem bölcséleti elveket; csak azoknak engedhet befolyást az államügyek intézésére, akik ezzel a nagyszabású joggal tényleg képesek élni. Ha az állam csak azoknak adja meg a parlamentari választói jogot, akikről feltételezi, hogy azt az állam érdekében fogják gyakorolni, vajjon nem egészen természetes dolog-e, hogy nagyobb mértékben biztosít befolyást annak, akinél ezt a képességet nagyobb mértékben látja fennforogni? A javaslat ellen a liberális névben intéznek támadásokat, pedig a többes szavazati rendszer nálunk egyenesen a liberális érdekeket szolgálja, mert ha csökkentjük a műveletlen tömeg befolyását az államügyek intézésére, a klerikalizmus térfoglalását akadályozzuk meg.

Dr. Buza László.

Költemények.

Intés.

Nagy, igaz szerelmét
Rejtse el a szíved.
Mihelyt mutogattad:
Már piacra adtad,
Már nem a tied.

Járnak ott sereggel
A kandi kofák —
S ha mással nem, nyelvvel
Dézsmálják vad kedvvel
Szíved birtokát.

S e piaci ostrom
Annál hevesebb,
Mennél drágább, szentebb
Te neked szerelmed
S mennél kedvesebb.

... Nagy, igaz szerelmét
Rejtse el szíved,
Ot, ha megtalálod:
Míg szívedhez nem zárod,
Ne mondd senkinek!

Ki tudná . . .

Ki tudná azt megmondani,
Melyik az a pillanat:
Mikor négy szem sugarából
Szövődik egy rózsás fátyol
Észrevétlen — édes csöndben
Hallgatag . . .

Ki tudná azt megmondani,
Melyik az a pillanat:
Mikor az a bűvös fátyol
Egy hideg szó fuvalmától,
Titkon, csöndbe — mindörökre
Szétszakad . . .

Lampérth Géza.

„Az idő, hogy eljár!?” . . . A „Sárospataki Ifjúsági Közlöny” háta mögött alig egy pár hónap híjján 25 év fekszik! Bizonyára nagy idő egy kis lap életében. És én boldognak vallom magamat, hogy ott lehettem már a bölcsőjénél, habár nem közvetlen közelben is. Ez a szerencse Rác Lajoséknak (Szabó József, Szuhay Benedek) jutott osztályrészül. A kezdeményezés dicsősége az ő nevükhöz fűződik, mert az „Irodalmi Önképző Társulat” megbízásából ez előtt 25 évvel ők voltak a lapnak megteremtői s első boldog dajkái. Ugyancsak az ő érdemük, hogy a kis lap rövid idő alatt kedvence lett az ifjúságnak; sőt az iskola falain kívül is akadtak pártfogók, akik méltányolva ez ifjak lelkesedését erkölcsileg úgy, mint anyagilag szíves készséggel támogatták a megindult vállalatot. Mikor a vezetés gondját az „Önképző Társulat” bizalma csekélységre ruházta, kis lapunk már a negyedik évfolyamba lépett. Utja szépen meg volt egyengetve. Belopta magát jó mélyen sokaknak szívébe. Nekem s munkatársaimnak, már csak arra kellett voltaképp vigyáznunk, hogy az olvasók kegyéből valahogyan ki ne essék. És boldogan tapasztaltuk, hogy az a rokonszenv s élénk érdeklődés, mely lapunkat idáig kísérte, tovább is megmaradt. Megmaradt azután is, hogy mi kiléptünk az élet nagy iskolájába . . . és megmaradt mind a mai napig . . . bizonyossága ennek az a negyedszázad, melynek öröme ez az ünnepi szám készült.

Nem tagadom, jól esett lelkennek, hogy a mai szerkesztőség — emlékezvén régiekről — tudatta velem is ezt az örvendetes évfordulót. Legalább így alkalmat nyújtottak arra, hogy pár szerény virágszalat tűzzek én is a közörmű koszorújába. Mert hát én is örülök az örülőkkel! De mivelhogy — hitem szerint — sokan leszünk, akik örvendezünk s ezen a címen a lap hasábjait igénybe vesszük, én csak egy pár epizódnak, kedvesebb emlékek felidézésére szoritkozom.

* * *

Nagy esemény volt az mikor az első számot hozták hozzám a nyomdából korrigálás végett. Lázassal futottam át a sorokat s nagy boldogan tapasztaltam, hogy alig kerül valami javítani való. Áldottam is magamban a jó Steinfeld bácsit, aki akkor a nyomdának bérlője volt, hogy oly lelkiismeretes betűszedőket tart. Annál nagyobb volt a meglepetésem midőn az utolsó hasábon, a vegyes hírek közt ezt a pár sort fedeztem fel: „A főiskola tápintézetében ez idő szerint 180 ifjú éheznek. No, hogy volt szaladás a nyomdába. Szerencsére nem kellett messzire menni. Ifjúsági könyvtárnok is lévén, a kollégium északi sarkában laktam; a nyomda pedig a déli sarkon volt. De még így is hosszú útnak tünt fel akkor a nagy ijedelem közepette. Rémes gondolatok kergetőztek bennem. Mit fog szólni hozzá az áldott jó Szívos bácsi, ki a tápintézet jó hírneve felett féltékeny gonddal örködött. Jaj, talán még ki is csapnak érte, ha ez a maliciózus híradás bent marad a laphon?! Pedig csak egy ártatlan (?) tréfa volt! Nem az én tollam csúszott el, hanem a szedőgyerek elméssége csúsztatta be az „éheznek” szót „étkeznek” helyett. Nagy megkönnyebbülés között hagytam ott a kefelevonatot. Így múlt el a fejem felől, egy ominózus sajtóhiba veszedelme. Arra bizony nem emlékszem, hogy a szedőgyerek kikapott e érte? Meglehet, hogy semmi bántódása nem volt, sőt talán még meg is dicsérhették a semmirevalót, aki nekem annyi tépelődést szerzett.

Egészen más természetű egy esztendő szerkesztői életemből egy még ma is kedves emlék. Valamelyik napon hoz a póstás egy levelet. Felbontom s találok benne egy darab kottapapírost s azon egy régebbi számban megjelent nóprománcomat látom megzenésítve. Boldog emlékü Kálmán Farkas lelkész és zeneíró szerzte nekem ezt a nagy és felejthetetlen örömet. Igaz, hogy ez nem terjedt el olyan széles körben mint a Szuhay Bencezé nótája („Hogy tavasz volt, dal zendült még az ágon stb. — szintén Kálmán F. zenésítette meg) melyet akkor úgy felkapott az ifjúság, — de azért én ma is őrzöm azt a kis emléket s úgy tekintem, mint jutalmat a szerkesztés gondjaiért.

Ugyancsak ily jutalom, vagy mondjuk szerkesztői honorárium gyanánt örök az asztalfiókomban egy jegyzőkönyvi kivonatot, melyet a gömörmegyei tanuló ifjúság „Tompá-szobor“ bizottságától kaptam azon a címen, hogy a szobor érdekében lapunk hasábjain egyszer máskor én is szót emeltem. Megkétszereződött előttem a kivonat értéke, midőn a felkarolt eszme tény leg testet öltött s Rimaszombat terén megláthattam a nagy költő szobrát. Édes bizonyosság ez nekem arra nézve, hogy egy homokszemet én is vittem a szoborhoz, midőn a kezdeményező ifjak lelkesedésének lángját lapunk útján én is élesztgettem s elaludni nem engedtem. Másnak talán semmiség az egész — nekem ma is szívemhez nőtt kedves emlék!

Dicselkedni sem egyikkel, sem másikkal nem akartam. Csak jól esett lelkemnek az emlékezés. Boesásson meg érte, ha önzést vagy dicselkedést látna benne — a nyájas olvasó!

Miskolc. 1909. márc. 12.

Csik Dániel.

Távolból.

— Kálvin négyszázados ünnepére. —

Röpke szellő szárnya
Nyugat felé szállva
Vidd el az én árva lelkem
Genfi tó partjára

Genfi tó partjának
Megható a képe
Rajta csüng szent áhítattal
Mind a világ népe.

Nézi áhítattal
Nézi diadallal
Kálvin-szobrán, hogy játszik a
Rózsaszínű hajnal.

Négyszáz esztendőnek
Célja, vágya, álma
Mind valósul s glóriát von
Büszke homlokára.

Négyszáz esztendőnek
Tengersok keserve:
Iskoládnak balzsamával
Hat a sajjó sebre.

Lelkiszolgásgunk
Láncát egyre tépi,
Gálya, börtön, máglya, vérpad
Mit sem árthat néki!

Óh dicső szabadság
Mit szenvedtek érted
Ősapáink, kik sírjokba
Tört reménnyel tértek?!

És a köny, mit érted
Sirtak zápormódra,
Sok vizeknél, tengereknél
Együtt — nagyobb volna.

Ámde hogyha földre
Nem hull vér, könnyharmat
A szabadság áldott fája
Soha ki nem sarjad!.

Hála Istenünknek,
Hogy a Kálvin lelke
— Összetörve láncainkat
Fényét ránk lövelte!

Mert bizony ha lelke
Kincsét ránk szórja
Ősi, drága nyelvünkön itt
Ma senki sem szólna!

És ha minden nemzet
Hódol, tapsol néki:
Keljete fel nagy sereggel
Szép hazám vidéki!

És minden virágot,
Mit e földnek keble
Termett Duna-Tisza partján
Gyorsan szedjétek le.

Gyorsan szedjétek le
S koszoruba fonva
Ugy tegyétek magyar ének
Közt az ércszoborra.

Ajka tán megmozdul,
Szíve tán fölérez
S értünk hála imát küld a
Népek Istenéhez.

Röpke szellő szárnya,
Kelet felé szállva,
Óh hozd vissza boldog lelkem
Szép Magyarországba!

Sajókápolna.

Szuhay Benedek.

Elégia.

Valamikor . . . gyermekkoromba,
Mikor még szívem nem taposta
Fáradtá, holtá az élet,
S nem bántottak vak szenvedélyek, —
Valamikor, ahogy is hittem,
Hogy a lélek gyötrelme minden.

Most sem vagyok még feleútban;
De már azóta megtanultam;
Az élet vad hullámverése
E tudományt szívembe véste,
S aki nem tudja, mind irigylem,
Hogy a lélek gyötrelme minden.

Gyermekkorod ezernyi álma
Elpusztul lassú hervadásba.
S miért szived esengve lángolt,
Csak később látod: délibáb volt,
Mikor elérnéd, tovalebben . . .
Csak a lélek gyötrelme minden.

Kiben hittél remélve, balgán.
Otthagyt hited sziklapartján;
Otthagyt árván egymagadra,
Mikor szived véresre marta
S elmegy, hogy még búcsút se intsen . . .
Csak a lélek gyötrelme minden.

Kik hordták felét bánatodnak
És örömben megosztottak,
Azokat, akik tán szerettek,
Lassankint mindet eltemetted,
S ki vigasztaljon, senki nincsen . . .
Csak a lélek gyötrelme minden.

Munkába görnyedsz sorvadozva:
— Könyvet hintesz a falatodra.
Sóvárgasz forrón, hűn epedve:
— Akit szeretsz, kacag szemedbe.
Örök lesz már e hit a szívben,
Hogy a lélek gyötrelme minden.

Zokog az erdő: mért születni,
Ha nem marad meg semmi, semmi?!
Miért a köny, a gyász, a bánat,
A szív, a test, ha sírba szállnak.
Vágyak tüzét miért hevitem,
Ha a lélek gyötrelme minden?!
De im a lét borúján átal
Vakító, fényes csillogással,
A Te neved ragyog ki, Isten,
S elül a kétség mind a szívben
S szózat csendül fel im a sírnál:
„Ember csak küzdj és bizva bízzál.“

„Ember csak küzdj és bizva bízzál.“

László Sándor.

A szupplikáns.

Mottó: „A nagyképű papi vaskalaposságot gyűlöltem mindig; — de azért, amiért a diákéletnek költészetét, a szupplikációt eltörölte, egyenesen utálok . . .!“

Megtörténik biz az ilyen hosszú nyári napokon, hogy unatkozom. Hivatalos teendőm jóformán semmi; gyülekezetem tagjai a nagy „dologidő“ miatt nem érnek rá se meghalni, se lakadalmazni. A gólyamadár a maga kicsinyei-
nek felnevelésével van elfoglalva; kisebb gondja is nagyobb, mintsem házigazdájának legyen udvari szállítója s így keresztelési aktus is csak elvéve akad. A dolgok illetén állása rám nézve keresethiányt jelent s így még az a kellemes szórakozásom is hiányzik, hogy a pénzemet olvassgassam.

Mit tudok hát tenni, hogy az unalmat — e tolakodó legyet — agyoncsapjam, minthogy előveszem az emlékezést — e célszerű légyecsapót — s bodor füstöket fujva vénhedt selme-cimből, halomszámra csapom agyon az unalom legyeit.

Höss e! unalom! jövel édes visszaemlékezés! Emlékezem a régi szép diákéletre! . . .

Hej! mikor én szupplikáns voltam! Szupplikáns? ma már sokan azt se tudják, miféle csodabogár volt az.

Akik nem éltek át, nem látták, nem is fogják alapjában megtudni soha. Legfeljebb elhiszik, hogy létezett, de képzetök csak annyi lesz felőle, mint egy pleoénkorszakbeli ősellatról.

A régi diákéletnek ezt az elfeledett, eltemetett nemes alakját ásom ki számodra a multak földrétegéből nyájas olvasó.

Megérdemli. Sokat tanulhat tőle az incifinci epigon s szájtátva bámulhatja meg a tejfeles száju modern diák.

* * *

A szupplikáns? diák volt, még pedig „vérbeli“! — Nem is nyerhette volna el a szupplikáns címet, ha nem lett volna mintaképe a valódi diáknak.

Jeles tanulónak, mindenféle kiváló lelki és testi tehetségekkel megáldott egyénnek kellett lennie annak, aki szupplikáns akart lenni.

A szupplikáns volt az öt kibocsátó főiskola élő typusa. Gyümölcse a fának, melynek minőségéről ismerik meg a fa nemes voltát. Csillag volt, mely ragyogó fényével annak az égi testnek nagyságáról tett tanubizonyságot, amelytől világosságát nyerte.

Mi volt a hivatása a szupplikánsnak? Az, ami az ereknek a testben; széthordani az egyházszervezet nagy testében az egyes főiskolák által feldolgozott táplálékot, a tudományt. Majd mint a dolgozó méh, völgy öléből bérce tetőre, ringókalászos rónaságról zúgó fenyvesek közé szállva, kunyhókból és palotákból egyaránt hordta össze a tudomány nagy kaptárába a vallásos lelkek himporát, a hívek kegyadományát, hogy milliók filléreiből álljon, virágozzék a tudományok szentelt csarnoka.

Köznapibb nyelven szólva „kéregetés“ volt biz' az ő kenyere. Ám ha kéregetett s alamizsnát gyűjtött, gyűjtött ő még egyebet is. Gyűjtött magának tapasztalatot, ember- és világismeretet és ez vetekedett az összehordott kincs értékével.

S ennek a nemes hivatásnak mi lett a sorsa? Eltörölték! Meghalt, eltemették. Vajh! fel fog-e még valaha támadni...?!

Archívumba tették, mint ódon idők ódon emlékéi. A szecessziós század hazug színeibe nem illik bele az ő egyszerűsége. A maikorbéli idegesiklandásig finom jelszavak közé nem illenek az ő szívből jövő, egyszerű szavai. Ma az adakozást reklámdobbal szeretik üzni a tetszelegni vágyó hypokrita lelkek s csak fillérek hullanak a közhelyeken kitett fényes urnákba. A szupplikáns egy halk „köszönöm“-mel tette el a fényes aranyakat, melyeket a tiszta vallásos buzgóság küldött Apolló s muzsatársai oltárára. Az ő kéregetését ma „alkalmatlan tolakodásnak“ minősíti a hyperloyalitás, míg a ma sportszerűleg üzött szemtelenkedés erényszámba megy.

A lelencházak „a bűnpalotáinak“ ormai ma fényesen ragyognak s a muzsa a szentelt berkekben, koldusrongyba, szégyenkezve jár.

O tempora, o mores!

* * *

A vénhedt selmeci pipáju tiszteletes is volt szupplikáns. Hej! ha láttad volna kedves olvasó, hogy nézett ki ő abban az időben? el se hinnéd, hogy biz' ő is csak egy lencsén hízott kopott diák volt. Azt hihetnéd inkább, hogy ő az Uristen kertjéből a földreszállott legszebb virág.

Hogy feszült domború mellén a zsinóros atilla! csizmája fényében kacérkodva játszik a napsugár; daliás alakja sugár, mint a cédrus; negédes járása, mint a lenge nádszál hajlongása. Büszke, szabad homlokán az értelem sugára dereng, villogó két szemével a napba is merészen néz, mint a sas. — S ha szavát hallod? egyik pillanatban azt hiszed, hogy viharzúgás közt zeng az ég; — a másik percben cseng, mint a csendes völgy ölén a szellősuttogással ölelkező harangozó.

Nem ok nélkül volt büszkesége az őt küldő főiskolának.

Ha ő bement egy lányos házhoz „kéregetni“ bizony nemcsak siklust, hanem igaz, hogy lopva — csókot is kapott. De, hogy is ne kapott volna! hisz senki se tudott az irulópiruló lánykáknak szebbeket mondani, mint ő; — senki se tudott tánc közben olyan édesen ölelni, mint ő; — senki se írt szebb, komoly és tréfás emlékverseket, mint ő...

Íme a többek közt ezt írta egy már szirmai javában hullatni kezdő rózsaszálnak:

Lányka! ha szíved voln' egy égő háztető.
En lennék a tűznél az első feeskendő.
Szívem tömlőjéből oltanám tűzed,
Csókod, mint érdemjelt ajkamra tűzted.

Lányka! ha kebled voln' tűzokádó kráter,
Bizony magam lennék az a bátor fráter,
Aki leszállanék lavinás mélyére,
Nem hederítve rá anyád szeszélyére.

Megvívok te érted hétfejtű sarkánnyal,
Behintem útatad jóféle sáfránnyal...
Hogy báj életedet virányozza illat,
Oh jőjj keblemre szaporán míg hivlak!!

Hát lehet az ilyesminek ellentállani? csoda-e hát, hogy ha akárhova ment, szívesen látták? És mégis, mi történik egyszer? Amint egyik alföldi városba behajtatott — természetesen szupplikáns szokás szerint az apostolok lován, — egy vasráccsal kerített kuria előtt haladván, az udvarban henylő komondor észrevette az arra haladót. — Nosza a komondor is jobb ügyszó méltó komolysággal igyekezőn rászólgálni komondori mivoltára, éktelen ugatás és fogcsattogtatással üdvözlö a ránézve szokatlan megjelenésű individumot.

Az üdvözlés már-már szamojéd stílusba csap át, amennyiben a komondor szamojéd szokás szerint, orrát kezdte dörgölni a szupplikáns lábikrájához.

Ő azonban tudva azt, hogy nem a lappok földjén, hanem Árpád hazában jár, nem vállalta az üdvözlés illetlen módját. — Kerülgette, csitítgatta, esernyőjével riasztgatta a barátkozni kívánót; — mind nem ért semmit, a Cerberus nem tágitott.

Mikor szupplikánsunk látta, hogy a késelemben veszély van, kapja revolverét s egy jól irányzott lövéssel a Styx vize fenekére küldte a kuria Ceberusát.

Történetünk főpontja az, hogy ezen intermezzót egy cinikus nyugalmával szemlélte a kuria ambitusán pipázva üldögélő házi úr...

Hősünket tulajdonképen ez a körülmény hozta ingerültségbe. Mert hiszen mi lett volna neki azt az undok bestiát egy hatalmas láb rugással harcképtelenné tenni? De azt látni, hogy egy magyar földes úr elnézi egy szuppli-

káns tragikomikus sorsát! . . . ezt még a galamb se tudja megszivlelni. Ezért lett halálos vége az egyenlőtlen párbajnak.

A harc után az ifjú nyugodtan tovább ment kitűzött célja — a tiszteletes lakása felé; az eh ehebb természetű gazdája pedig káromkodott kedvenc állata hült tetemei felett.

* * *

Másnap délután a szupplikánst ott találjuk a nevezetes kuria tágas ebédlőjében, a ház úrnője és a ház tündére társaságában. Így van az már szupplikáns szokás szerint, hogy a főiskolák patronusaihoz akár tetszik, akár nem, el kell menni a szokásos segély berekvirálása végett.

Hősünk is gondolván, mit nekem Hekuba? minden nagyobb lelkiküzdelem nélkül ment be a ránézve nem legkellemesebb emlékü kuriára.

Jöjjön aminek jönni kell! És jön. Mint egy haragvó Zeiisz rontott be a házi úr a békésen beszélgető kis társasághoz.

— Hallja domine?! miféle emberségre tanítják most a kollegiumban magukat? kutyát lövöldözni? . . . mi? . . . ha? . . . No majd lesz gondom rá, hogy az ilyen pernhájderek át ne lépjek többé házám küszöbét! . . . mi? . . . he? . . .

És folyt volna tovább az ékes oráció, de végre hősünk is megsokalván, — no meg restelven is a ház tündére előtt a kényes helyzetet — stentori hangon közbe kiált:

— Hallja az úr! minket bizonyára különb emberségre tanítanak most, mint az urat tanították, mert még is csak abszurdum elnézni azt, amit az úr elnézett! . . .

Én nem tehettem egyebet, magamat menttettem s most is menekszem mikor azt mondom, Isten áldja meg az Urat!

— Hohó! nem addig van az öcsém! álljon meg csak egy szóra! Ilyen ember kell nekem; no ezt már szeretem! hát, hogy is hívják magát édes barátom?

— Tunyogi Vince vagyok . . . de nem értem eljárását bátyám uram?! . . .

— No hát ülje öcsém s mindjárt megérted!

A szupplikáns leült s aztán volt jó vacsora, jó bor, fényes arany siklus . . . a tündérrel tündéri szemjáték . . . pokol után menyország . . .

— Hát öcsém, ha megretíráltál volna a kutyától, meg az én haragomtól, megírnám az apádnak, — aki nekem kedves iskolapajtásom volt — hogy a fia egy ütöt taplót se ér! Míg így? szervusz öcsém! ember vagy a talpadon! no ne félj nem haragszom! . . .

Nem is haragudott meg az öreg úr még akkor sem, mikor a szupplikáns pár év múlva a lányát megkérte.

Ladányi Endre,

ref. lelkész.

Viharmadár dala.

*Jövök a mélyből. Az ébredő tenger
Lázás szíve küldött fel sóhajképen,
Hogy itt fönny megjelentsem: mi fáj ott lenn,
S a csöpp a csöppnek mit sutlog a mélyben.*

*Anyám a tenger. Szívembe sötét vért
Tajtékost, zord habjából ő adott,
Lázadt hullám vonagló, dörgő ajka
Csókolt szárnyamba birkozó dacot.*

*Szerelmesem: az árboz lidérc lángja
E halálos szép tüztollú madár,
Álmom: bús sejtés, a nagy zivatarról,
Dalom: jóslat, mit küld a tengerár.*

*Jaj, mért nem lettem néma! Szörnyű végzet
Rámrötte s kell dalolnom jóslatot
Sikoltó fájdalommal a hajómról
S e jóslásba, érzem, beléhalok.*

Bodor Aladár.

A Kazinczy példája.

A Sárospataki Ifjúsági Közlöny zászlója alatt a lefolyt 25 év alatt főiskolánk ifjúságának rendszerint ama lelkes tagjai csoportosultak, a kik szeretik a jó könyveket, melyeknek hatása alatt tudnak lelkesedni a jeles tudósok, költők és írók nagy gondolataiért, magasztos eszmiéért. A fogékony lelkű ifjúnak egy jó könyv valóban olyan, mint egy jó barát, egy jó tanácsadó; a vele való foglalkozás és társalgás csak felemelő, nemesítő és termékenyítő hatással van rá. — Nyelvünk halhatatlan emlékü reformátora, Kazinczy Ferencz már sárospataki diák korában megszerette a jó könyveket s gondosan gyűjtögette azokat. Már itt Patakon meg volt az a követendő például szolgáló jó szokása, hogy a jeles könyvekből, az olvasás folyama alatt, kivonatokat készítgetett s azt a könyvet, melynek tartalma az olvasás közben erősebb nyomokat hagyott lelkében s így tetszését megnyerte, újra meg újra elővette s lelki gyönyörrel olvasgatta, úgy, hogy ez a jó szokása férfi korában is meg volt.

Melegen ajánlom a nemes ifjuság figyelmébe a nagy Kazinczy jó példáját! Szeresse, olvassa és gyűjtse a nemes ifjuság a jeles könyveket, hogy az életbe kilépve, ne legyen jó barát s jó tanácsadó nélkül. Főiskolánk gazdag könyvtára épűgy nyitva áll önök előtt, mint saját könyvtáruk s ha valahol, úgy itt Patakon van kiváló alkalom arra, hogy még a ritka, söt számos egyetlen példányú könyveket is tanulmányozhassák.

A 25-ik évforduló alkalmával szívből kívánom, hogy legyenek e szép multú Közlöny hasábjai a jövőben is mindig fényes tanúbizony-

ságai annak, hogy a sárospataki főiskola ifjúsága szereti a könyveket s legyen e lap ezután is mindig hü tüköre az ifjuság lelkének és gondolkodásának!

Vivat, crescat floreat!

Harsányi István.

A te kezed . . .

— Detlev von Liliencron. —

*Kezed, mely lány s halványan erezett,
S egy rigófüttlyös májusi napon
Rózsákkal szórta be a homlokom, —
Az édes, lányos, remegő kezed:*

*Kristály kancsóba friss ivóvizet
Amely hozott, ha este szomjan-éllen
Poros-pizskosan, barnán hazatértem:
Az asszonyos, jóságos, hűs kezed.*

*Mely elüzött fejemről annyi gondot
S cirógatott, ha minden nekem rontott
És annyi örvényt eltakargatott:*

*Tedd a szívemre, majd ha meghalok —
Hogy simogatván áhitattal tetten,
Boldog legyek, amíg elszáll a lelkem.*

Binét Menyhért.

Visszaemlékezés.

Maholnap 8—10 éve, hogy pataki jogász voltam. Az ifjúkor (és a váltóterminus) hogy eljár, — cserebogár . . .

Mondanom sem kell, hogy kellemesen emlékezem vissza a hohém pataki diák életre. Pl. a tavaszi csolnakázásokra a Bodrog áradásain, amikor csak ideáljaink és hitelezőink imája örködött az életünk felett. Meg a jogászbálra, amikor ketten táncoltunk egy frakkban, — persze nem egyszerre, hanem egyikünk — felváltva — egy oldalfülkében szerénykedett. Elöttem van még most is az a misztikus őszi éjszaka, amikor kamarásaimmal a Pálkövyné háziasszonyunk szőlőskertjét „öriztük.“ Meg az a szép tavaszi délután, amikor az iskolakertben elültettük a konviktusi babcuspájt, amely egy hét múlva — Áron vesszejeként — gyönyörűen kihajtott.

A régi írásaim közt megmaradt köszöntő rigmusaim emlékeztetnek azokra a zajos introitusokra, exitusokra és más „magnum áldomás“-okra, mikor az „erőszaknak engedve,“ a pillanat hevében leszedtem a szentelt vizet az ünnepeltekéről a Pestben, Királyban, Kürtben, Ameriká-

ban meg a Félmeszely (Feldmesszer) zsidónál, Jónás Jancsi bandája húzott rája tust.

A régi magyar diákélet hagyományainak kívántam szolgálni azzal a hírhedt *Elekcionális versemmel* is, melyben kor- és kartársaim „jó alak“-jainak java része „halhatatlanítva“ van.

Kedves emlékeim fűződnek a régi hírneves Kórus egylethez meg az Irodalmi Önképzőkörhöz, „ifjúkori bűneim“ színteréhez.

Lelkes fiuk irányították akkor is a Rákóczi-kollégium ifjúságának közéletét. A népegyetem, magyar ruha viselése s több más üdvös eszme akkoriban vetett nagyobb hullámokat, főként Gyarmathy József, Farkas Andor, Toma István, Tóth Dezső, Marton János, Nemes Béla, Zajdó László s más barátaim agitációjára. Gyüleseinkben és a diákkongresszusokon sokat szónokoltunk Köpösdyék keresztmozgalma ellen.

Lelkesedéssel csoportosult a mi nemzedékünk is az Ifjúsági Közlöny zászlaja alá. Magam ugyan — bár felajánlották kollegáim a felelős szerkesztést — csak mint mnkatárs, kívántam azt olykor-olykor támogatni.

Részt vettünk egy páran a Gaudeamus, jaj be bement . . . élclapok szerkesztésében.

Patak múltja iránti kegyelethől összeirtam annak idején a régi diáknótákat és diákszókat a Független Magyarországra, a diákszótárt a Tanulók Lapjába. Csak az a kár, hogy a sárospataki diákéletnek még mindig nem akadt regényírója, mint pl. a debreceninek Jókai, a pápainak Lampérth, a selmeczinek Lovik és Tassonyi. — Pedig megérdemelné.

Igaz szeretettel vagyok eltelve egyházkerületünk főiskolája iránt. És éppen ez indít azon látszólagos zord véleményemnek kinyilvánítására, hogy ez a nagymúltú intézet a jövőben akkor válik még fokozottabb mértékben hazánk, egyházunk, társadalmunk, kulturánk s legfőképpen a tanulóifjúságnak javára s akkor fog igazán felvirágozni, ha — minnél hamarabb áthelyezik Miskolcra. Mint ahogy a nagyenyedi Kolozsvárra került.

Ezt kívánja, követeli az idők szelleme.

*

Ifjúsági Közlönyünk 25 éves jubileumán szívből üdvözlöm a jelenlegi szerkesztőket és munkatársakat. Sikert kívánok a jövőre is.

Köszönöm, kedves barátaim, hogy csekélységemről is megemlékeztetek s alkalmat nyújtotok, hogy az ünnepen én is részt vegyek.

Balassagyarmat, 1909. június 8.

Miskolczi Simon János,
Nógrádvármegye főlevéltárnoka,
a Nógrádi Hírlap felelős szerkesztője.

Várady László.

Megint temetek.

Az én sorsom: a hantolgatás; az én útam: temető felé.

Arra felé most is; arra felé, ahol egy sírdombon azóta régen megfogamzott az oda beplántált orgonafaág.

A halottja, jaj, nagyon fiatal; de halottnak már nem a tegnapi.

És én most siratlak el, most búcsúzom tőled azoknak nevében, akik együtt jártunk-keltünk, örültünk és búsultunk veled s aztán — Isten veled.

Fiatal életed esztendeiben hűséges barátaid, mi is mgdöbbenve állunk meg a koporsód mellett, a sírod körül s csüggedve és keserves könnyek között mondtunk teneked utolsó Istenhozzádot.

Óh fönségesen megdöbbentő a halál diadala! S összeszorúl a szívünk amikor látjuk, hogy miként tesz semmivé egy erőktől duzzadó ifjú életet s vele együtt mint dülja fel a boldogság tanyáját.

Neked nem fáj semmi; mi keseregve sírunk; te annyi időközön át szívedben hordott nyugtalanság után, pihenőre leltél; mi meg annyi reménység után kifosztva, megtörve hányódnak a kétségek, a fájdalmak vizén.

Mert amikor te már ott hordtad arcodon a halál eljegyzésének pecsétjét, mi akkor sem szüntünk meg hinni és bízni a te acél szervezeted győzedelmes erejében. Rád rontott valahol, talán akkor, mikor erőiddel mások felett ültél diadalt. Rád tört s emésztett lassan, míg most, élő gúnyjául az életnek acélos tested hidegen maradt romja felett diadalmasan ujong a halál.

Isten veled.

Nagy a mi gyászunk te utánad. Aki ismert, aki beláthatott a lelked mélységeibe s aki értékelni tudta a te szinte túlszerény, de mindig segítségére kész, csöndes munkásságod, még inkább, aki előtt önként megnyitád kivált utóbbi időkben oly szomorúvá lett remete életed kapuját, annak feletted igaz most a könnye.

Mert ezek a könnyek nemcsak a huszonegy esztendő ifjúnak szólanak, nem a konveccionális halott siratás ez. Mert neked, a te nevedre szól ez mi elköltözött kedves jó barátunk Várady Laci!

Igaz barátjuknak — igaz barátai.

Óh mert a gyász, a fájdalom, amely mindig a halál nyomában jár, máskor sem ma sem lehet hát tisztán azoké, kik érted és veled éltek. Gyászolunk és siratunk mi is, ki nem a termé-

szet, de a lélek szerint a szeretetben testvérünk valál.

Az a jó anyád, ki gondos szeretettel ápolt és nevelt s virrasztott érted, veled éjszakákat olykor betegen is s ki szíve annyi csalódására benned vigasztalást és kárpótlást remélt, benned fiát siratja most; a testvérek, egy mindég, mindenekben velük érző nemes lelkű testvért, kinek hideg kemény volt a párna, ha nem testvéri kéz vetette lágyra azt; mások, annyi sokan, mind, akik ismertek, a szerénység és jóság eltűnt mintaképét, megsíratjuk, én megsíratom benned a leg-nemesebb a legönzettelebb szívű barátot.

Isten veled.

Legyen neked olyan könnyű a hant, mint amilyen nehéz nekünk a válás. Mert szerettünk, nagyon szerettünk. Becsültük, szerettük benned azt, ami távol tartott téged oly sokaktól s ami mégis felemelt annyi sokak felett, ami elrejtette benned kincseid s csak akkor mutatta fel, mikor rejtegetni már nem lehetett, amivel lefegyvereztél, megnyertél mindenkit, — szerettük benned azt az áldott szerénységed!

Lehettél volna különb, nagyobb a többinél; de a te szép, de móstoha sorsod mindég útabba állt s lágyan megsimogatva súgta füledbe: légy szerény.

Az élő szerénységnek voltál a megtestesülése.

Az ifjú erények eme legszebbike ragyog most is le rád s fon a sírodra elhervadhatatlan koszorút.

Isten veled!

Aludj és álmodj tovább s adjon neked rövid életedért kárpótlást az Ég. Jóságaidért fizessen meg Isten.

László Sándor.

Jelenések.

Te hozzád visznek vissza újra
E rámboruló néma éjszakák,
Hozzád a csöndesség köröttem,
Hozzád a busongó melódiák.

Az árnyad imbolyogva szálldos
S hívó szavad mint hogyha hallanám
Emésztő tűzben égve-fázva
A sok álmatlan lázas éjszakán.

— Pedig tudod, hogy útunk eltért —
S mégis, kezed nyujtsd édes felém
A homlokom megsimogatva,
Álomlátások gyötrő éjjelén.

S megint csöndesség lesz köröttem
Szomorúságos, bántó némaság
És lassan-lassan itt hagy minden:
Szerelem, ábránd, álom, ifjúság

Vass Béla

A szép és jó mint társadalmi jelenség.

A fogalmak élete nem választható el teremtőjüknél az emberi szellemnek fejlődéstörténetétől. Maga a fogalom csak keret, melybe élő tartalmat, lelket, csak a mindenkori társadalom felfogása önt, rejtvény a pusztá fogalom, melyet megfejteni, csak azon kor vagy társadalom ismerete mellett lehetséges amely megteremtette, illetőleg „valami“-nek a megjelölésére használta azt. Ha ez a „valami“ nem áll tisztán előttünk, akkor a fogalom kereteit korunk eszméi és a környező társadalomban uralkodó felfogás alapján töltve ki, hamis képet nyeriünk az illető fogalomnak a szóban forgó korhoz viszonyított jelentéséről.

Említettük, hogy az abszolút szép és jó fogalma a modern tudomány megállapodása szerint a létűnt korok hasznavehetetlen tudományos hagyatékához tartozik.

A legtöbb tudományág a múlt hagyományain épült fel, de az etikai és esztétikai kutatás kénytelen volt teljesen új alapokra helyezkedni.

A régi, ma már teljesen elavult lélektan még ismert „velünk született“ képzeteket. Ezt a felfogást átvette minden, a lélektanra támaszkodó tudomány. Át az etika és esztetika is. Erre vall az a körülmény, hogy az erkölcs alapját az Istentől az emberbe oltott ősi, velünk született erkölcsi érzékre vezette vissza, a művészetek kifejlődését a természetes szépérzékkel magyarázta. Így van ez más tudományágakban is. Általában a szellemi élet jelenségeit, mint végső okból, mindig valamely az emberi természetben rejlő hajlamból, arra valóságból, az emberi eszme integráns részéül tekintett alaptulajdonságból származtatja le.

Minden tudományágnak feladatát képezi a tárgykörébe tartozó jelenségeket az emberileg elképzelhető és tapasztalati úton még kimutatható végső okig vezetni vissza. Semmiképen sem oldotta meg feladatát az a tudomány, mely az észlelt jelenségeket közvetlenül: első fokon, a végső okra vezeti vissza. Kétségtelenül kényelmes módja lenne a causalitás földerítésének, ha a kutató ész azonnal a végső ok emberi ész által meg nem oldható problémája elé állítanánk. Ámde minden jelenség csupán csak egy szem az okok és okozatok végtelen láncolatában, mely tény módot nyújt arra, hogy a megismerés határain belül eső viszonylatok körében vizsgálatainkat messzire terjesszük, a nélkül még mindig, hogy a megismerhetőt a megismerhetetlentől elválasztó ürre bukkannánk.

De másrésről a jelenségek keletkezésének magyarázása a jelenségek létezése által valószínűsített okkal logikai hiba: idem per idem. Hogy a jó azért jó, mert az embernek veleszületett tehetsége van a jó felismerésére; azaz, hogy van erkölcsi érzéke; a szép pedig a szépérzék folyamánya: ez semmi esetre sem magyarázat, csupán egy üres, semmitmondó fogalommal való elleplezése az ismeret hiányának. Nagyképű hazugság az őszinte, becsületos „nem tudom“ helyett.

Ha tehát az etika és esztetika művelői tudományágukat modern értelemben vett tudományyá akarják fejleszteni, az ingatag alapot nyújtó abstractió helyett a megbízható eredményeket felmutató megfigyelésen kellett azt újból felépíteni.

Az eltérő viszonyok között élő társadalmakban uralkodó felfogások összehasonlítása megmutatta, hogy mily óriási ellentétek vannak különösen a szép és jó-ról alkotott fogalmak körében. Nyilvánvalóvá lett tehát, hogy a szép és jó egyáltalán nem abszolút fogal-

mak, forrásuk tehát nem valamely általános emberi ösztön, hanem a környező társadalom életviszonyai, melyeknek alakulására első sorban természeti tényezők vannak befolyással. Jó az, a mi társadalom konkrét viszonyai között a társadalom érdekeivel összhangzásban van. Spencer, ki a jót egyszerűen oly cselekvésnek veszi, mely az önfentartást előmozdítja, határozottan téves nyomon jár. Az a cselekvés, mely ennek a követelménynek tesz csupán eleget, nem szükségképen jó, sőt amennyiben mások igazságos érdekeivel ellentétbe, összeütközésbe jön, rossz is lehet. A jót sohasem lehet az egyénre vonatkoztatva meghatározni. Az izolált embernek nincsen erkölce és nem lehetnek erőnyei. Hanem igen is a társadalom jegecesíti ki a lét-fentartásért folytatott küzdelemben bizonyos józan életrendi szabályokat, melyeknek célja az együttélés rendjének a társadalom berendezkedésével megegyező szabályozása.

Innét van, hogy mindig a tömörülés célja szabja meg, hogy az illető társadalom kebelén belől, mit tekintenek legelső erőnyeknek.

A szép fogalma is a környezetből fakad. A szép eszme első formáit az ember környezetéből: a természetből és elsősorban önmagából meríti. Szépnek tartjuk azt, amit a megszokás állandóan ugyanolyannak mutat, amit a hosszabb megfigyelés alatt volt alkalmunk megismerni, a minnek benső természete külső megjelenésével összhangzó. De a szép eszméjének ezen körülírása nem fedi magát az eszmét. — Például igaz az, hogy a szépérzés, az esztétikai gyönyör bizonyos viszonyt, bizonyos kapcsolatot tételez föl az azt fölkeltő tárgy vagy jelenség és az észlelő között. A plasztikai szépség — hogy példát említsék kultur felfogás szerint — az emberi testben kulminál. Az egyszer vagy hosszú időközökben előforduló jelenség csak akkor kelt bennünk esztétikai gyönyört, ha ismert és jótékony hatású jelenségek emlékét ébreszti fel, ellenkező esetben megdöbbenést, csudálkozást vagy félelmet támaszthat, de tetszést nem. Tehát az esztétikai érzés mindig a tapasztalat kincseiből táplálkozik és végső okban fiziologiai hatásra vezethető vissza, tudniillik az életfolyamatnak bizonyos érzéki behatások által való gyorsítására, előmozdítására. És elértünk az esztétikai érzés okának kutatásában a végső okig, melyen túl nem csak tapasztalati úton, de még következtetés útján sem juthatunk

Tapasztalati úton szerezhetünk meggyőződést róla, hogy bizonyos érzéki behatások a szervezetünkben végbemenő életfolyamatra gyorsítólag, élénkítőleg hatnak és gyönyörérzetet keltenek. Azok a behatások, melyek ilyen gyönyörérzést keltenek, okai és forrásai a szépnek és szépeknek azon tárgyakat és jelenségeket nevezzük, melyekről nyert érzéki benyomás, érzéki észrevétel esztétikai gyönyört ébreszt.

Fodor Pál.

Nemzetünk jövőjének egyedüli biztosítóka a munka; legvésebb ellensége a nagyhangú frázis.

Miskolc, 1909. március 12.

Ifj. Mitrovics Gyula.

Jegyváltás után.

(S... I... és Dr. S.... I.... jegyváltása után)

Megvan tehát, Két ujjon tündöklük
Két szerető szív jele.
Édes titkoknak oldódott zára
S eltűnt Ámornak holdas éjjele.

Hajnalodik. A büszke tűzkirály
Izzó sugárt lövellve szerteszt,
Míg myriád csillagfényt oszlat el
Megnémul, ajak, hang, szó és beszéd.

Igy támadnak a nagy szenvedélyek
A szerelem forrása így fakad...
Két szív szilaj összedobbanásán
A kis patak tengerré dagad.

Óriás hajókat hordoz a hátán
— Meg-meg tépi az idő vasfoga. —
Viharkorbácsolt hullámokat hány
S nem fárad el, nem lankad meg soha.

Az utjába ütköző szirteket
Pozdorjaként taszítja el.
Tűzben, vészben, viharban egyaránt,
Igézetes csodákat tesz, mivel.

Boldogságában virágot ültet,
Kicsinyke kertben — ezer virágot.
Kék mennyországgá varázsolja át
E törpe, gyarló földi világot.

De haragjában szikrázó lelke
Felszakítja vulkánja kráterét
És perzselő, gyilkos tüzesővel
Árasztja el a menny kékklő egét.

Izzó kebléből átkot lövell ki
És szétzúdítja bűndulta hadát...
— Lélektipró, pokoli tűzfolyamban
Pusztítja el, emészti meg magát.

Óh jaj annak, kinek szerelmén
Perzselő nyári napnak tüze ül;
Ki egy sötét szempárnak villanásán
Tüzet okádó vulkánná hevül.

Óh boldog az, kinek szívében
A szerelem egy bimbófakadás
Melyre vidáman az üdv napja kél;
Örökké tartó tartó, szent feltámadás!

Legyen tehát tavasz e szerelem is,
Hozzon millió színes virágot,
Melynek édesen folyó illatárja
Hódítson meg sok szívilágot.

Fakadjon nyomán örök boldogság,
Lengjen felette száz édes álom;
S amit csak óhajt valaha két szív,
Mind, egymásután valóra váljon.

— — — — —
Megvan tehát... Két ujjon tündöklük
Két szerető szív aranyos jele...
— Ugy érzem én, a boldogságnak
Szellője is idejött velem...

Barcsa Endre.

Öreg Nagy János.

Hallgassatok reám, hadd mondjam el nek-
tek az öreg Nagy János szomorú történetét, az
öreg Nagy Jánosét, akit a faluban mindenki
csak ezen a néven ismert. Mert tudnivaló do-
log, hogy falun az a szokás, hogy egy névre
szeretik keresztelni a fiúgyermeket. Úgy, hogy
ha például van egy faluban négy-öt Nagy fami-
lia, akkor bizonyos, hogy azon a helyen ugyan-
annyi számú Nagy István, Nagy János, vagy
tudom is én ki találhatik. Mikor aztán a gyer-
mekek felcseperednek, hogy össze ne zavarják
öket, még egy másik, úgynevezett *becsületes*
nevet is ragasztanak az igazi nevükhöz, jobban
mondva elé, amit semmiféle anyakönyv nem
hitelesített ugyan, de a közhasználat annál in-
kább törvénybe iktatott. Volt a mi falunkban
már felvégesi Nagy János, alvégesi Nagy János,
meg kancsi Nagy János, amint éppen a felvé-
gen, vagy az alvégen lakott az illető, vagy pedig
kancsi volt az istenadta; csak a legöregebb
Nagy Jánosnak nem volt még neve. Végre is
elnevezték *öregnek*. Ez a név rá is illett, bár
találóbhat is adhattak volna neki. Például azt,
hogy *keserves*, mivelhogy olyan keserves ábrá-
zatja vala.

De hát nem is csoda. Negyven esztendeje
élt már együtt élete párjával, született Viharos
Veronikával, akinek köztudomás szerint nem-
csak a neve volt viharos, hanem a nyelve is.
(A multját hagyjuk, — az nem tartozik ide!)
Termetes, csúnya vén asszony volt. A szája
olyan, mint egy tepsi, a tenyere meg mint va-
lami lapos tányér. Az elsővel hatalmasan tudott
kiabálni, a másikkal pedig nyakleveseket osztog-
gatni. Mondják, hogy már menyecske korában
is kardos fehérnép volt ökigyelme. Bizony el-
ment az esze szegény Nagy Jánosnak, amikor
elvette. Kovács György uram, a kispíró váltig
azt állítja s én el is hiszem neki, hogy mind-
járt az esküvő után kipiszkafázta az urát. Kü-
lönben nyelve után ez volt a leghatalmasabb
fegyvere. Fiatalabb korában csak verekedésre
használta, — akkor még fiók-boszorkány volt,
mióta azonban kitanulta a mesterséget és igazi
boszorka lett belőle, lovagolni szokott a hátán.
Nem is híjják másképp a faluban, mint vén
boszorkány. Hanem a szemébe nem merik mon-
dani, — még megbabonázná valamelyiket, s ha
őt magát nem is, a tehenét bizonyosan. Annyi
igaz, hogy kiváltságos boszorkány lehet; a többi
nagy szerényen megelégszik a seprünyéllel, en-
nek meg egyenesen piszkafa kell!

Akármilyen gonosz oldalborda volt is Nagy
Jánosné asszonyom, áldott jó természetű férje

negyven hosszú évig kibírta mellette. Dolgozott, mint egy barom, — mégse volt semmije se. Nem magának munkálta a földet, hanem a feleségének. Kellott neki a pénz selyem viganóra, piros rokolyára, babos keszkenőre. Vénségére is ilyenben járt. S jaj volt, ha nem dolgozott inaszakadtáig! — Végre is elöregedett. Nem ment úgy a munka, ahogy a felesége szerette volna. Nagy Jánosné pedig nem az az asszony, aki az ilyet tűrje De sokszor ráivallt.“ „Vagy dolgozik kend, vagy kitakarodik a házamból! — Nézzék már a vén nyavalyást — egyebet se akar, csak falni!“ Pedig szegény öreg Nagy János korához mérten nem is eleget, de sokat dolgozott.

Hetven esztendő volt akkor. Kinn voltak krumpli ásáson. A csúnya, vén asszony röhögve enyelgett egy fiatal legénnyel, a lányok ajkán harsányan zengett a nóta, a férfiak nevetve nyomták ásójukat a földbe. Minden életet és vidámságot lehelt. És ebben a zajos környezetben egyszerre csak kiesett az öreg Nagy János reszkető kezéből az ásó, ő maga pedig kábultan, öntudatlan ott feküdt végig nyúlva a rögös, barna földön.

Öreg nagy János beteg lett. A felesége már előre örült neki, hogy meghal. Alaposan összeszűrte a levet egy odavaló legénnyel, már az esküvő napján is számítgatta magában. Azonban csalódott Öreg Nagy János nagynehezen kilábolt bajából, de a munkát most már végképpen nem bírta. Pukkadozott is érte a felesége. Egy darabig várt még. Gondolta, talán megerősödik, talán magához jön. De bizony az nem jött magához, gyenge volt a munkára azután is. Ezt láva az asszony nem sokáig teketóriázott, hanem ekergette a háztól, helyébe pedig magához vette a szeretőjét.

Fájt a dolog szegény, öreg Nagy Jánosnak szörnyen, mindazonáltal nem esett kétségbe. Hiszen van neki egy lánya, most már asszony az is. Elmegy ahhoz, ott majd szívesen látják. Hogyne? Hiszen neki köszönheti, hogy az a legény lett az ura, akit szeretett. Az anyja máshoz akarta adni. De meg hát van még gyermeki szeretet is a világon! Igen, oda fog menni, oda, ebben a nyomban.

Meg is indult, el is ért egy jó óra múlva a kiverő ember a lánya házához. Az eleinte szívesen fogadta. Azt hitte, hogy látogatóba jött. „Üljön le édes apám — mondá neki egy széket tolvá eléje. Még a kötényével is megtörülte. Azután úgy bánt vele, mint a kedves vendéggel szoktak. „Éhes? — Mindjárt kész lesz az ebéd. Juhtúrós galuskát csinállok, meg berbécstokányt. Hej Miklós, Miklós. — hívta a férjét. — Azután

ismét az apjához fordult: „Üljön le már no, ’iszén látom, hogy el van fáradva.“

Közben a hívásra előkerült a gazda. Bort hozott fel, s pityizálás közben jókedvűen kérdé, hogy miféle szél vetette erre. Az öreg kirukkolt vele. Hüj! — mint a sustorgó istennyila paltant fel erre az asszony. Csak úgy ömlött a szájából a szó. Két kezét a csípőjére tette és úgy lamentált. „Hát azt hiszi kend, hogy nekünk szükségünk van ilyen tutyi-mutyi emberekre? Hát nem szégyell a szegény emberek nyakán élösködni? Oszti még édes anyámra is beszél! Elhordja innen magát, mert bizony isten seprűvel verem ki a házamból!“

A férje csitítgatni kezdte a felbőszült némbert, hanem hát nem bírt vele. Anyja lánya volt az!

„Fogd be a szád, mert téged is képen törüllek“ — rikoltott rá. „Hát való az ilyen vén betyárnak az élet? — Föd való neki — föld! — Hogy az istennyila pusztítsa el!“

Öreg Nagy János hátra hőkölt. Ki mondja ezt neki? A lánya? A Zsuska? Talán csak álmodik, s álmában történik vele mindez? Csak-harar meggyőződött róla, hogy nem álmodik. A harcias menyecske seprőt fogott és azzal rontott neki öreg Apjának.

Szegény Nagy János azt sem tudta, hogy, hogy jutott ki az ajtón. „Otthon piszkafa, itt peniglen seprű“ — folyton ez járt az eszében. Bizony nincs olyan hely a faluban, ahova fáradt fejét lehajthatná! Maga sem tudta, hogy hová, — csak ment, amerre a lába vitte. Egyszerre kiabálást hallott a háta megett: „Apám uram! Apám uram! — Hátrafordult, hát a veje loholt utána, a Miklós nagy igyekezettel. „Ugy gondoltam — mondá lihegve, hogy mégis csak disznóság, amit az az asszony csinál. Elloptam hát a suplódból ezt az ötöst. No, fogadja el. Valameddig csak élél belőle.“ Öreg Nagy János azt se tudta, hogy mit csináljon. Reszketett a keze, könnyezett a szeme, meg se tudta köszönni. Csak a veje beszélt: „Áldja meg az Isten kendet. Én most sietek haza, hogy meg ne tudja az a sárkány, hogy hol jártam, — bizony még kikaparná a szememet. Köszönt és megrázta az öreg kezét, aki egy szót sem tudott szólni, csak sírt, mint egy gyermek.

Öreg Nagy János még sokáig állott egy helyben. Zavaros szemeivel belebámúlt az üres levegőbe, majd ingadozó léptekkel megindult. Az út mellett állott a korcsma. A szélben lóbálóldzó gyaluforgács már messziről integetett. Betért. Leült a rozoga asztal mellé és egy kupica pálinkát kért. Mikor megitta, újból rendelt egygyel. A másik asztalnál régi cimborája Sanyaru

Tóth Dávid ült. Oda intette magához: „Gyere pajtás ilyál!“ Most aztán kettesben iddögáltak, s mellé halkan, vontalottan beszélgettek. Sanyaru Tóth Dávid csodálkozott azon, hogy öreg komáját, aki sohasem szokott inni, most a korcsmában találja. „Búcsúzom a falutól,“ mondá öreg Nagy János jót hörpöntve a kutya rossz italból.

— Búcsúzik? Hát hová szándékozik kend?

— Messzire komám, nagyon messzire.

— De mégis hová? Csak tán nem Amerikába? Nem való az ilyen vén embernek.

— Nem is oda igyekszem én. Kisérjen ki a féltizes vonathoz, oszt majd megtudja kend.

Kocintottak. Ittak.

„Cudar komisz az élet“ — vélte öreg Nagy János.

„Nem az élet, hanem az emberek, komám“ — toldotta sanyaru Tóth Dávid.

„Egy derék ember van a világon, a vöm a Miklós. Áldja meg az Isten. Na gyűjjék komám uram, menjünk, mer oszt le hagy a vonat“.

Felkászolódtak és elindultak. Öreg Nagy ment elől, sanyaru Tóth Dávid utána ballagott. Mikor kiérték a vasúti töltéshez két tüzes szem pislogott rájuk az éjszakából. A két vörös pont mindinkább nagyobbodott, közeledett. Jött a vonat. Sanyaru Tóth Dávid meglökte az öreg oldalát: „Siessünk, mert lekésik kend“.

„Nem igen hinném“, motyogott vissza a másik, majd hangosabban tette hozzá: „Igyék kend!“

Az jót huzott az üvegből.

A vonat már egész közel robogott.

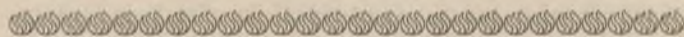
Öreg Nagy János ott állt a töltésen és nézte, nézte nagy kimeredt szemekkel a köhögő, prüszkölő vasszörnyeteget, mely, mintha szárnyai volnának, olyan gyorsan közeledett. Pár lépésnyire volt már csupán tőle, midőn a pálinkától-e, vagy akarattal, végig terült a sínen.

A gép nagyot zökkent, füttyentett egyet és megállott. A sínek között pedig ott feküdt az öreg Nagy János véres, összeroncsolt teteme. Itt egy lemetszett kar, ott egy keltészakított láb, amott meg az összezúzott fej... Munka volt összeszedni.

Úgy féltizenkét óra körül lehetett, mikor kopogtak az öreg Nagy Jánosné ablakán. Az asszony kinézett. Két kakastollas csendőr állott az udvaron. Megijedt. „Az a vén marha még valami bajt csinált“, motyogta magában eltaszított férjére gondolva. Félve nyitott ajtót a törvény embereinek. Azok elmondták neki az esetet és vitték a szolgabíróhoz. Az mérges is volt

álmos is volt. Nem vette észre, hogy reszket az asszony. Mert félt és reszketett. Talán a lelkiismeret is bántotta. Amikor azonban megtudta, hogy csak a jegyzőkönyvbe kell pár szót diktálni a férje felől, egészen felvidult. Mondott rá minden rosszat. Részeges volt, tolvaj volt, ingyenélő volt. Végre is a szolgabíró megsokalta és hazakergette. A hivatal előtt azalatt nagy néptömeg gyült össze. A kíváncsiság hajtotta oda. „Vajjon becsukják e?“ — Ez a gondolat motoszkált mindenik fejében. És ím egyszerre csak feltűnt az asszony utálatos alakja s mérgesen sziszegte, úgy, hogy csak a közel állók hallották: „Hát nem, alighogy bajba nem kevert a gazember? — Hogy a fene egye ki!“

Borbély Sándor.

Külföldi emlékeimből.

(Köln.)

Ugyan kit érdekelnének ezek?

Mégis elő kell rukkolnom velök, mert a szerkesztő úr cikket kívánt tőlem a jubiláris számba az ilyen megtisztelő felszólításnak pedig engedelmességeknek dukál, ha még úgy kiöregedtem volna is az *Ifjúsági* Közlöny hasábjai-ból s ha még úgy elfogyott volna is minden egyéb írni valóm!

Pedig elfogyott.

A versfaragás, novellagyártás, s egyáltalán a szép (vagy inkább csunya) irodalom soh' sem volt a mesterségem. A mi a tudományos irodalmat illeti sajnos annyi a tudományom, hogy megtudom ítélni, hogy a mi tudomány tőlem kitelik, az nem tudomány. A „diákpolitikával“ meg régen felhagytam. És ennek is meg volt a maga oka...

... Kipottyantam abból az aranyos világból, a melyben 1000 féle ifjonti vágy és kedvtelés közt is a diákpolitika izgatja legjobban a kedélyeket s ültet fontoskodó komolyságot a korifeusok öntelt ábrázatára. Nincs már diákos érdekű tetszős eszmém, nincs társadalmi zok-gondolatom, amelylyel magam ellen zúdíthatnám a pataki í. t. hölgy világ érzékeny közvéleményét, ... mint egykor, „boldogabb“ időkben! — Most ha a pennámat megnyomom, a neheztelt ítéletű i. t. első bíróságnak sajdul meg a háta, — a tollam sercegésére az ellenfél felpaprikázott paragrafusos kalamusa rezonál. Ez már nem játék, hanem küzdelem a létérő a melyben az egykor még olyan derűs lélek is megkérgesedik.

Ma már csak a kínálkozó darabkenyér szabja az irnivalómat s ezenkívül csak külföldi tanulmányutam emlékein tengődöm, ezek képezik egyetlen és örök témámat.

* * *

Köln szép város — idegenforgalomra berendezve. A mi azt jelenti, hogy minden ócska követ spirituszban konzerválnak, áhítatos szemforgatások közt mondanak el róluk középkori legendákat és ugyanilyen képpel tárják előnkbe borraivalóért viszkető széles tenyereiket a boldog bennszülöttek.

Az ájtatosság pedig azért játszik olyan nagy szerepet a baksis vadászatban, mert Kölnnek a templomok a leghíresebb látnivalói. (Csak róm. kath. temploma van 43 s 13 kolostor-kaszárnyában van elhelyezve a csuhás helyőrség.) Mindenikben táblákon, 3—4 nyelven adatik tudtára a kíváncsi idegennek, hogy a megtekintés díja ennyi és ennyi. És akad balek mindig bőven mert hát: „qui non vidit Coloniám“, non vidit Germaniam.“

Igy szól egy régi, büszke közmondás és van is valami igaza, mert Köln végtelenül érdekes város, a melyben — szerencsés (?) földrajzi fekvése folytán — szinte kőbe építve szemlelhető Németország története. Megtalálható benne a régi német nagy város minden jellegzetességével és a XX. század modern, levegős város alkotása is. Mégis, a közmondás alaposan elvetette a sulykot, mert bármily értékes gyöngyszem is Köln Németország testén, ha Germania nagyasszonyt egyéb elvitázhatatlan természetes és mesterséges szépségeiben pompázva látjuk, lényegében a látvány tökéletes. Köln nem nélkülözhetetlen ékszer a szőke hajában és vakmerő állítás, hogy Németország Köln nélkül nem az a mi. Bizonyára valami klerikális kölni benszülött fejből röpült ki ez a közmondás, akit a 43 kölni római kath. templom (meg talán a „kölni víz“, ha ugyan nem a kölni sör) lelkesített annyira, hogy idé helyezze át a ruganyos német „összdicsőséget.“

Pedig hát nem a sok templom a legfőbb ékessége ennek a görbe világnak! Engem a világhírű dóm (a maga 5 hajójával és hatalmas méreteivel) sem indított meg túlságosan!

Ha kis tárgyakba látom beleszórítva egy-egy nagy szellemnek kolosszális egyéniségét, bámúlni tudok. Ugy érzem, mintha az az óriási alkotóerő kilépve a látható keretkből, ott uralkodnék körülöttünk a légben és megszentelné annak minden atomját. Itt, az óriási nagy szürke oszlopok, a felhőkbe törő mennyezet! és a templom belseje a maga tátongó óriási térfogatával, úgy látszott, mintha elnyeltek volna mindent: a miséző pap szavát, a kanonokok kórusát, meg annak a sok, sok emberének a fohászatát, akikről csak itt tűnik ki, hogy milyen parányi alkotásai a nagy mindenségnek... Vagy talán az Isten van jelen s felfogja az emberek áhítását mind magának, minthogy úgy is neki szól mind ez!?...

Kivülről nézve a templomot, az ember mégis — mintha elvesztené a lába alól a talajt. Az a nagy kolosszus az 1000 tornyocskájával magának követeli a szemlélő minden figyelmét, egész valóját. Szédületes látvány így közlőről, annál megragadóbb messziről, s ha pl. a Rajnán túlról rátekinünk, nem kell nagy fantázia hozzá, hogy egy nagy, kétfejű kottlósnak képzelje az ember körül zsufova a sárga kis csirkéitől. Ugy rajzák körül az ócska 4 emeletes házak és úgy emelkedik ki ezek közül.

Nagyobbat nem láttam még ennél. Szebbet igen. Pl. ott van Kölnben az „Apostels-kirche.“ A renoválását csak pár éve fejezték be. Belépéskor igénytelen, egész más, ha közelebb lépünk a szentélyhez és szétnézünk. A legmodernebb mozaikmunka ez. Teljesen mozaikból van a keresztépítmény és maga a szentély is tetőtől talpig. Remek festmények (persze vallásos tárgyúak) hogy bizony van mit rajtok élvezni is egy műértő szemsemnek és bámúlni is a laikusabbnak. És mind mozaikból.

A többi templomok közül kettő feltűnő még: a

„St. Maria in Capelle“ a bűbajos ódonságával és a jezsuiták temploma tiszta fehér rokokó stílusával.

Köln nem hiába kulturális központja Németország nyugati részének: értékes gyűjteményekben nem szűkölködik. A régi városfalak történelmi nevezetességű több helységgel bíró kaput épen hagyva és renoválva értékes történelmi és hadtudományi múzeumoknak szolgálnak hajlékúl. A „Nallraf“ múzeumban temérdek becses régiség van felhalmozva, maga az épület is egy műrégészeti emlék. Az itt elhelyezett képtár rendkívül gazdag. Köln hajdan egyik székhelye volt a német festőművészetnek, külön iskolát teremtett magának (Kölni iskola) és múzeuma ma gazdagabb a német mesterek műveiben, mint Berlin klasszikus képtára. — A modern Galleriaról nem mondhatom ugyan ezt. Megvan azonban benne Munkácsinknak két képe. Az egyik „Öreg nő arcképe“, a másik a „Falu hőse.“ Ez a kép hibás. Úgy látszik, mintha valami forróság hatása alatt a művész által bőségesen használt, de már megszáradt olajfesték megolvadt volna. Olyasforma lecsorgások vannak rajta. Azon kívül meg is van repedve. — A II. emeleten a németek által annyira istenített Böcklinnek „összes művei vannak meg reprodukcióban. Csuda sokat össze (vissza) festett ez az úr!

A „Museum für Naturkunde“ nagyon okosan összeállított gyűjtemény, ahol minden állat olyan elhelyezést nyer, mely természetes, életmódját élesen jellemzi. Itt találtam egy falitáblát (képet) ezzel a felirással: „Die Puszta. Hortobágy b) Debrecin“. Lám, foglalkozik velünk a művelt Nyugat.

A „Kunstgewerbe Museum“ a berlinit vette mintául, de van egy kiváló érdekessége: a szecessziós terem, amelyben tombol, (szeretném mondani: örjöng) a túlzásba vitt és a legutolsó gombostűfejig minden tárgyon domináló szecesszió. Mindazáltal talál a szem benne gyönyörködni valót is.

Ami még a város külső képét illeti: a Rajnán túlról nézve tárul az ember szemébe a legmeglepőbb érdekesség. A Hanzaszövetség virágkorának ékessége: „Alt Köln“, a Rajna parti ódon palotasor ez, csúcsos házhomlokzataival, 2—3 rendbeli egymásra szedett padlásalakokkal. Mintha mesterségesen, dinamikai úton volnának összesajtoltva, az ember szinte megsajnálja őket, hogy évszázadokon keresztül még csak lélegzetet sem vehetnek nagy szorosságukban. Ezek között a házak között vannak azok a nem egészen 1 lépés szélességű sikátorok, amelyeket látva megborzong az ember háta és orgyilkok, meg Sherlock Holmes jut eszébe. Pedig hát itt inkább csak nyomorúság, mint bűn tanyázik.

Köln földrajzi fekvése révén nevezetes történelmi szerepet játszott 2 évezreden át s ennek megfelelőleg történelmi emlékművekben sem szűkölködik. Nemrég még félkörben hatalmas fal védte, de a német szaporaság túlterjeszkedett a falon, amely az utolsó évtizedekben leromolva helyet adott a legszebb boulevardnak, körül pedig egy 450.000 lakossal bíró város minden más téren való modern haladásával karöltve a modern városépítészet üli diadalát az ujonnan épült városrészekben.

Mikola Gyula.

A keresztyén diákszövetség.

A keresztyén diákszövetség idején gyűlését Sáros-Sárospatakon tartotta meg június hó 28-tól július hó 5-éig terjedő napokon. Kevesen jelentek meg a közbeeső Kálvin ünnepély miatt a diákszövetség tagjai közül, de ez a kevés, munkára készen, szent lelkesedéssel, a szentlélektől áthatottan jött. hogy ez eszmét, melyért szövetkeztek s mely őket vezet, mind szélesebb és szélesebb körben terjesszék. Ha mindenben nem is értünk egyet a gyűlésen előadottakkal, de mégis jóleső érzéssel állapítjuk meg, hogy a célt, amelyért küzdenek, fáradnak s amely felé nemes buzgósággal törekedve, másokat is magukkal ragadnak, helyesnek tartjuk mi is, akik a diákszövetségen kívül állva gyűléseiken megjelentünk. Mondhatnám, — talán igen sokan rossz néven veszik — helyesen választották meg a helyet, mikor Sárospatakra jöttek s itt vetették ki hálójukat, hogy embereket halásszanak. Bizony sok itt a konkoly a tisztabúza között, szükség van a munkásokra, nehogy a konkoly a tisztabúzáat elnyomja. De fájdalommal kell megállapítanom, hogy munkásságuk a pataki diákságra nézve elveszett. Szavuk pusztába kiáltó szó volt, mert a még Patakon levő theol. ifjúság is egynéhány kivételével a „felvilágosodás“ hamis jelszava alatt nem tartotta szükségesnek a gyűlésekre való elmenetelt, úgy gondolkodván, hogy a ker. diákszövetség tagjai nekik semmi újat, semmi olyat nem hirdethetnek, amit ők már nem tudnának. Valóban igazuk volt. Nem hirdettek új dolgot, de némelyek által kicsinylőleg és igazán nevetségesen elnevezett (a nélkül, hogy meghallgatták volna az előadásokat, kritikát gyakoroltak s a legújabb pataki szokás szerint leginkább olyanok, akik a theologia mezején járatlanok) „pietista előadások“-ban volt szó olyan dolgokról, melyek javulásukra s épülésükre szolgáltak volna azoknak is, akik „nagy tudásukkal az égben érzik magukat.“

Különben a gyűlés tárgyait képezték: a ker. diák feladatai, küzdelmei; a bűn mint magunk, mások és Isten elleni vétség s végül: Ki volt Jézus? Tartottak biblia tanulmányozó gyűléseket, amelyeken utat mutattak azok számára, akik bibliaköröket fognak vezetni. Örömmel jegyzem meg, hogy igen helyesen, biblia tanulmányozásra olyan helyeket választottak, melyekből mindig kitűnt az a nagy igazság, hogy a munkásnak, bárhova állíttassék is, benső elhivatást kell éreznie, munkára alkalmasnak, munkára késznek kell lennie. Különösen a lelkészi pályára lépőknek, a lelkészeknek kell ezt a benső elhivatást, munkakészséget érezniök, olyannak kell lenni mindeniknek, mint Esaiás, ki midőn hallotta az Ur szavát: „Kit küldjek el, ki megyen el nekünk?“ (Es. VI.) az Ur lelkétől megragadva, munkára való elhivatását érezve, minden habozás nélkül így felel: „Imhol vagyok én, küldj el engemet.“ A lelkészi pályára lépőknek számot kell azzal vetni, hogy a lelkész nem uralkodó, hanem lelki szolgája tartozik lenni a híveknek, mert csak így töltheti be nemes feladatát s így felelhet meg Istenről nyert küldetésének. Olyannak kell lenni mindenkinek, mint a nagy apostol, ki nemes büszkeséggel mondja: „Mindenkinek mindenné lettem“ (I. Kor. IX: 22 v.) Nem szabad a lelkészi hivatalt úgy tekinteni, mint hivatalnoki állást, nem szabad azt mindenféle módon vagyonszerzésre használni, mert „az Ur azt rendelte, hogy a kik az evangéliumot hirdetik az evangéliumból éljenek“ (I Kor. IX: 14), vagyis a kik a ker. egyházakban hivatásszerű igehirdetőkké legyennek, szigorú alapelvnek kellene náluk lennie, hogy a

földi javakkal csak annyira törődjenek, a míg mások terhére nem lesznek. A hívek mindegyre finomabb érzékűek lesznek s a mint uralkodó papokat nem tűrnek el, úgy jó módban élő lelkészeket sem fognak eltűrni. Az egészséges lelkész vigasztalhat egy beteget, de az a lelkész, a ki jó módban él és nagyon, sőt mások megrövidítésével is igyekszik vagyonát gyarapítani, hogyan fog a híveknek, különösen pedig a szegényeknek megnyugvást és meglegedést prédikálni?! Az Ur utasítását tehát minden lelkészi pályára készülőnek szem előtt kell tartania, ha magas hivatását igazán és híven akarja betölteni, ha nem akar értéktelenné lenni a reá bízandó egyházban.

Elismerés illeti a ker. diákszövetség előadó tagjait, hogy a ker. diák jelleme, feladatai, küzdelmei tárgyalásánál élénk vita tárgyává tették s nemes lelkesedéssel mutattak rá azokra az eszközökre, amelyek segítségével a ker. diák jelleme kialakulásához, tovább fejlesztéséhez, feladatai komoly megoldásához és küzdelmei nemes megharcolásához kedvet, kitartást és erőt meríthet. Ilyen eszközök, ilyen erőforrások: az imádkozás és bibliaolvasás.

Az első erőforrás: az imádkozás, mert a vallásos élet lelke: az imádság. Hiszen Jézus élete folytonos imádság és munka volt, de minden munkája imádságon, lelkének az ő Atyjával való belső érintkezésén nyugodott. (Márk 1: 35. 6: 46. 7: 24; János 6: 15. 12: 27. 17; Máté 14: 23. 26: 36. 11: 25. 27: 46; Lukács 6: 12. v.). — Tehát az Ur Jézus élete példa arra, hogy az imádságnak első helyet kell elfoglalni életünkben, mert az imádság alkotja a keresztyén ember életének hátterét.

A keresztyén ember életének imádságos életnek kell lennie, hogy egész földi életét az örökkévalóság fuvallatja járja át. Bizony, a ki tud imádkozni, de nem szóval, hanem hittel és lélekkel, az tudja, hogy nagy az imádság ereje. Az egyháztörténet a nagy imádkozók egész fényes sorozatát számlálja elő, kik közé tartozik Augusztinus, Clairwauxi Bernát, Luther ki — mint írja — imájával a haldokló Melanchtont és Myconiust megtartotta az életnek, Spener, Francke Ágost, Herman Müller György, ki imádságai által Bristolban jótékony intézményeket létesített, melyeket Angolországban a „század csodájának“ neveznek. A keresztyén ember életében első az imádság, második a Szentírás s a szerinte való élet.

Azért adja a protestáns egyház a Szentírást kezünkbe, hogy olvassuk, mélyedjünk bele, igyekezzünk megérteni a benne levő gyönyörű gondolatokat, s azokból tanuljunk hitet, erősödést, vigasztalást, reménykedést és lángoló szeretetet. Valóban csodálatos könyv a Szentírás. Isten szentélyébe lépünk, ha a Szentírásnak, e csodálatra méltó épületnek a küszöbét átlépjük. Maga az Isten beszél itt hozzánk, mint Atya, ki az ő gyermekeit keresi. Az örök szeretet hangját halljuk, ha olvassuk. Mikor e csodálatraméltó épületnek küszöbét átlépjük, melynek tetőzete a föld határain túl az égbe, az örökkévalóságba nyulik, amint János jelenései a messze távolban szemléltetik, akkor minden emberi tudást kívül kell hagynunk, egyedül rá kell hallgatnunk, mert a Szentírás célja vallásos, nekünk is vallásosan kell vele bánnunk. És mégis mily keveset törődnek ma ezzel a csodálatraméltó könyvvel! A ker. diákság ma sok mindent olvas, de elfeledkezik a könyvek könyvéről: a bibliáról. Vajha a ker. diákság is megértené az idők jelét, több gondot fordítana az imádkozásra és biblia olvasásra s így a maga lelki életének a kielégítésére.

Keresztyén diákok! Fel a munkára, fel a szent harcra! Álljatok sorompóba, csatlakozzatok a mozgalomhoz, mert szilárd meggyőződés az, hogy a cél, amelynek eléréseért zászlót bontottak, együtt munkálva könnyebben érjük el. „Munkálkodnom kell, míg nappal vagyon; mert eljő az éjszaka, mikor senki sem munkálkodhatik“ Idvezítőnk ez a mondása mindnyájunkra áll. Munkálkodjunk, mert csakis így mentjük meg Isten jövődő országának mindazt, ami megmenthető.

„Ideje már, hogy az álomból felsejünk, mert az éjszaka elmúlt és a nap elközelgett; mint az igazság harcosai öltük fel a világosság fegyvereit s vessük le a sötétség cselekedeteit, hogy mint nappal, ékesen járjunk“. (Rom. 13 : 11. 12.)

Keresztyén diákok! Álljatok minél tömegesebben a kibontott zászló alá, az alá a zászló alá, melyen a Jézus neve ragyog ezzel a jelszóval: hit, remény és szeretet! Fussatok a cél felé, de úgy fussatok és úgy viaskodjatok, mint Krisztus jó katonáihoz illik, hogy egykor hervadhatatlan koronát nyerjete. „Az az indulat legyen bennetek, mely volt a Jézus Krisztusban“. Vigyázatok és imádkoztatok, hogy kísértetbe ne esetek! Olvassátok a bibliát, mert örök élet van abban.

Koréh Béla.

~~~~~

Az én képzelt érdemem.

Emlékezéseket írni az öregség jele; de az „ifjúság“-hoz mérve, mindenki öreg. Legyen szabad azért a jubiláló Ifjúsági Közlönyben nekem is öregnek lenni és — emlékezni.

Rövid leszek; nem akarok visszaélni a felajánlott térrel. Engemet tulajdonképen kevés emlék is fűz az Ifjúsági Közlönyhöz; azt mondhatnám: sok cikkem nem jelent meg benne. Előbb én nem fogadtam el a főkörmányrúd kezelését (az idősebbek matróza akartam lenni), később nem adta az ifjúság pártos kegye; ekkor már a matrózság derogált volna. Azonban a „mellőzés“ dacára is az a titkos, büszke érzésem volt, hogy az Ifjúsági Közlöny mégis nekem köszöni az életét, — egyszer én mentettem meg a haláltól. Ezt a hőstettet akkor követtem el, mikor a Közlöny gazdát cserélt, az Ak. Irodalmi Kör birtokából az Ifjúsági Egylet kiadásába ment át. A Közlöny szénája ekkor rosszul állt. Csíntalan csípkelődései (óh ifj. Zsoldos Benő — Subidron úr minő szerkesztői tökély lett maga előttünk; a lap házi kliója semmit se tud, hanem magát teszi meg e negyedszázad utólérhetetlen szerkesztőjének) megrovási kalandba keverték felülről és hogy a kiadási költségek az új helyzet folytán az ifjúság vállára szálltak, — eddig az Irodalmi Kör és az önkényes megrendelések fedezték a kiadásokat, — ilyesféle anyagi okok népszerűtlenné tették a lapot alúlról, az ifjúság körében is. Egy döntő ifjúsági gyűlésen nagy ellenzék támadt ellene. Zúgtak, lázadtak s nem akarták vállalni a kiadási terheket. Az ifjúság

szent függetlenségével összeférhetetlennek hirdették, hogy mindenki köteles legyen a lapot megrendelni. Az ellenzékét Nagy Barna, joghallgató vezette, a legtehetségesebb diák, akit valaha ismertem; gyűléseink félelmes, típró erejű cséplőgépje, különben a mi szeretett kis Szilágyi Dezsőnk (rajta száradjon, ha nem váltja be a várakozásainkat). Ő adott be indítványt a lap végleges megszüntetésére. Főlényes modorban állapította meg a lap életképtelenségét. Akkor cseppentem én az akadémiára első éves, nagymerő és mindenjószerető voltam. A Nagy Barna hideg szavai a szívemet szürkálták és nagy indulatra lobbanva, szembe-szálltam vele s egy erélyes filippika után leszavaztattam a kis Caezárt. Az ifjúság nemeslelkűleg vállalta magára a lap kiadásának terheit és engemet a védelemért főmunkatársnak választott meg. Ekkor voltam, — amint a felelős szerkesztő elnevezett, — a halvaszületett főmunkatárs, mert a lap azon az éven csakugyan nem jelent meg, — kiszedett cikkem nem látta meg a napvilágot.

Később elválltam az Ifjúsági Közlönytől s most megválok attól a büszkeségemtől is, hogy egykor megmentettem e lapot. Hisz e lap életét egyes tévesztett határozatok nem érinthetik; egy szárnyasabb sereg ereje újra lapban csatanna ki. S leszállítva képzelt érdememet, a huszonötéves kor kis fordulójánál szívem szeretettel és tisztelettel hajlik meg előtted, te örök, kimeríthetetlen, folyton termő, nagy ifjúság, a te mozduló erődnél alig van szebb a földön. Én meleg szeretettel köszöntelek.

Sátoraljaujhely, 1909. jun. 8.

Marton János

reform. vt. lelkész, az Ifj. Közlöny egykori munkatársa.

~~~~~

Üdvözlét a „Szövétnek“-től.

„Les premiers amours se revient toujours.“ Rajtam is beteljesedett ez a francia közmondás: mint 20 évvel ezelőtt, úgy ma is lapszerkesztő vagyok, csak hogy akkor égő szívvel, lobogó lelkesedéssel, reményekkel telten, ma kitartó és férfias akaraterővel ugyan, de csendesebb lángolással és reményeim vitorláit összevonva. Egy kincsben azonban meggyarapodtam s ez: az ifjúság lelkesedésében és minden jóra való fogékonyságába vetett bizalmamban. Ez a vezére ma is úgy tanári, mint irodalmi munkásságomnak. Ám ez a bizalom csak azon ifjakkal szemben jogosult, akiknek úgy gondolkodásában, mint cselekedeteiben *ott él a megelevenítő Úr Jézus*. Ilyen lelkiülettel áldja meg a jóságos Isten úgy a sárospataki Alma Maternak, mint az egész magyar hazának ifjúságát.

Pápa, 1909. május 17.

lic. Rácz Kálmán.

Kálvin János emlékezete.*

Mulandóság az ember földi sorsa.
Öröklét üdvét bírni nem lehet.
Kihalt világok rombadöltén
Ám ébren virraszt még a kegyelet.
S a sírnak álma nem tart el örökké!
Még él az eszme, ha a test kiég.
— Alvó világból keltünk Tégedet ma,
Kálvin! — ez ünnep itt ma a tiéd.

Mert nincs halál a sírnak zord ölében!
A törpe lélek pusztul el csupán.
De kiknek útjuk Krisztus Golgotája,
Életre kelnek harmad-nap után.
A test letörhet, kihalhat az élet,
De az érdemen nem fog a halál!
Glóriás fényel a jövőbe lángol
S ott az öröklét üdvére talál.

. . . Tavaszra nyár, a nyárra hűvös ősz jött.
Sokszor fakadt, meg hervadt a virág;
De olyan mint Te, Kálvin, sohse volt még,
Nálad nagyobbat nem szült a világ.
Egyetlen egy volt, — az is istenember!
Glóriás fején töviskoszorú . . .
— A megváltóknak nem nyíl rózsapálya,
A nagyság útja mindig szomorú.

S te nagy valál! . . . Nevednek büszke fénye,
Mint üstökös láng sugárzik felénk:
S csodálunk félve, törpén, meghatottan
Te Lángszellem! — örök nagyságodért.
Az enyészetnek nincs hatalma Rajtad,
Időben lényed nem fogy, — egyre nő!
Négyszáz esztendő alvó éjjeléből
Még mostan is épen ragyogsz elő.

Pikárdia, nézd, diadal hazája.
A kis Noyon ma büszkén ünnepel.
Nevednek áldoz' ma a nagy világon
Minden igaz szív, minden hő kebel.
A népek ezre vándorútra indul,
Miként a bölcsek amaz éjjelen,
S érc alakodhoz Genfbe mennek el majd,
Hogy ott minden tisztességet tegyen.

. . . Óh, mi is, mi is Néked áldozunk ma,
Terólad zendül hála-énekünk.
— Ragyogj hát ránk ma áldó szellemeddel,
E szent napon óh légy, maradj velünk! . . .
A sírnak zord, fagyasztó éjjelére
Óh, hints sugárt e bűvös ünnepen,
S taníts példáddal, hitünk védelmében
Hogy kell megállnunk szikla-mereven! . . .

Emlékezünk . . . S szemünkről tűn a fátyol.
E múltak árnyát fény ragyogja át.
Máglyákat látunk s gaz kúfarcsoportot,
Akik az üdvöt árúba adák.
S aztán szót hallunk, — mintha vak sötétben
Kigyúl egy fény, mely izzó lángot ad:
Igazságának szentelt érzetében,
Amely fel-felbúg: „Elég! . . . ne tovább! . . .“

És látunk aztán Téged is kiszálva
Barát celládból, mely komor, sötét,
Világosságnak ihlett profétája,
Hogy felderítsd a lelkek bús ködét
S im, ajkad gyújtó, láng szavára
Megmozdúl minden, minden hő kebel;
Lelkünkön nincs úr többé senki, semmi,
Üdvöt mindenki maga érdemel!

— S hol annyi ész és erő egyesülnek,
Tér és idő ott nem szabhat határt.
Üldöztek bár ádáz, gyilkos haraggal,
Szellemed mégis győzelmet talált.
Emléked él az egyházalkotmányban,
Neved zászlónkon ma is fönnragyog,
S dícsérünk dalban, hangos énekszóban
Mi is: — az ifjú prédikátorok.

. . . Óh, Lángszellem, hitünknek Messiása!
Nagyságod fénye nem múl el soha.
Veled az élet új idője jött be:
A haladásnak, tudásnak kora.
— Óh, hadi beszéljen csak az átkos ármány,
Mi nem szüntünk meg Téged áldani.
Homályt nevedre vétked hogy borítva? . . .
— Hisz a napnak is vannak árnyai! . . .

Csodás időknek lángszelleme voltál,
Akit hiába ért a bántalom.
— „Velem az Úr!“ — szólottál rendületlen —
„Az Úr énnekem őrző pásztorom.“
— És mint kelő nap bíbor sugarára
Fény gyúl ki a zöldelő pást felett:
Úgy gyúlt ki lelkünk rejtett napvilága:
A hit, az eszme s lelkiismeret.

És mint hajdan a Mózes csipkebokra,
Égett az eszme olthatatlanul;
Nem volt már többé, aki azt elolta,
S nem volt, ki bántsa megtorlatlanul.
— És keljen, törjön bár a sors haragja
Ádáz dühével most is ellenünk,
Hitünknek várát meg nem ingathatja,
Hisz velünk ma is a mi Istenünk!

S míg lesz egy szív, melyben vágyak fakadnak,
S egy agy, mely szépre, jóra lelkesül,
Nagyságod fénye Kálvin, sohse múl el,
Neved homályba soha nem merül,
Óh, mert a sírnak nincs hatalma Rajtad,
A te szellemed soha ki nem ég! . . .
— Kálvin! — Te élsz im négyszáz év után is
És élni is fogsz ezredekre még! . . .

Györék József.

* Szerző elszavalta a Kolozsvárott tartott prot. theol. kongresszuson rendezett Kálvin ünnepélyen.

BÚCSÚ.

Ismét egy határköhöz értünk, ismét lezárult egy év, e kis lap életében a huszonötödik.

Nincs elménknék egy gondolata, szívünknek egy dobbanása, amely ne lelkesednék akkor, midőn lapunk, a Sárospataki Ifjúsági Közlöny huszonötéves jubileumát üljük.

Örömünkbe mégis szomorúság vegyül. — Távozzunk a főiskolából, mint a madár kiszáll fészkeből, elválunk lapunktól, amelynek ez év folyamán szerencsések voltunk élén állani. Távozzunk az életbe, ahol az ifjú lélek elveszti idealizmusát, ahol a nemes ambíciót elnyomja a reális élet ridegsége.

És szomorkodunk, mert érezzük azt a változást, amely életünkben most áll be, — de nem vigasztalanul.

Nem lehetünk vigasztalanok, midőn látjuk, hogy azok, akik a magot elvetették, velünk örülnek, támogatnak bennünket akkor is, midőn a mag megfogant és gyarapodást mutat, midőn látjuk, hogy a rohanó évek, a változott életviszonyok minden káros behatás nélkül, úgyszólván nyomtalanul suhantak el az ifjúság élete s lelkének tükre: e lap felett.

Az ifjúság ma is ugyanaz, mint volt huszonöt évvel ezelőtt; ma is ugyanaz az ideálért lelkesülő, nemes törekvésekkel telt ifjúság, amely egymást megértve és összetartva erőitökét képvisel.

De megvagyunk győződve arról, hogy Közlönyünk is hivatását: az ifjúságot ébren tartani s az ifjúságban rejlő erőt helyes irányba terelni, mindig teljesíteni fogja, aminthogy betöltötte huszonöt éven keresztül.

De mert hisszük és valljuk, hogy az ifjúság ugyanaz, mint huszonöt évvel ezelőtt és

mert huszonöt év tanúsága szerint Közlönyünk hivatását betöltötte, megvagyunk győződve arról is, hogy ifjúságunk ugyanolyan lelkesedéssel és szeretettel csüng lapján, mint az az ifjúság, amely huszonöt évvel ezelőtt megalapította.

Reméljük, — nem, meg vagyunk győződve, — hogy e lapot, amelyet az ifjúság jóformán önerejéből, a saját filléreire, az anyaiskola minden anyagi támogatása nélkül, csak a nagyközönség egy kitartó és nagyobbrészt kellemes emlékekkel az anyaiskolához kötött részének segítségével tart fenn, — ha netán kedvezőtlen helyzetbe jönne is, — félretéve minden személyes ellentétet, bármily áldozatok árán, de megszűnni, megsemmisülni nem engedi annál is inkább, mert életrevalóságáról 25 évi fennállása tanuskodik.

És most a nagyközönséghez fordulunk. Ahhoz a nagyközönséghez, amely érdeklődik a sárospataki ifjúság s általában az ifjúság iránt.

Kérjük, hogy azt a lapot, amelyből az ifjúság szava hallik, amelyben az ifjúság lelke megismerhető, amelyben az olvasóközönség a saját fiatalságát látja felelevenedni és elvonulni, erkölcsileg és anyagilag támogassa.

Mert lehetett tán e lap hangja szenvedélyes, valamely kérdésben igazságtalan, ez csak az ifjúság szertelenségének tudható be. Hiszen ifjúság szertelenség nélkül talán nem is volna ifjúság.

Hisz óhajtásunk, azt hisszük, közös, az, hogy engedje meg a Gondviselés az ifjúságnak, hogy lapjának virágzását mennél tovább élvezhesse!

A kérték és óhajtottak iránti reménységünk megadja búcsúzásunk feletti szomorúságunk vigaszát.

A szerkesztőség nevében

Kórész Béla.

Komendovits Gyula

TARTALOM:

<i>Kun Bertalan</i> : A Sárospataki Ifjúsági Közlöny szerkesztőségének	135
<i>Fodor Pál</i> : Huszonöt év	136
<i>Szilva István</i> : Ünnepi prólóg (vers)	136
<i>Rácz Lajos</i> : Huszonöt év	137
<i>Dr. Tüdös István</i> : Üdvözlét a „Sárospataki Ifjúsági Közlöny“-höz	138
<i>Haraszthyiné Szederkény Anna</i> : Mikor diák voltam	138
<i>Novák Lajos</i> : Rákóczi új kesergője (vers)	139
<i>Fejes István</i> : A sárospataki ifjúság	140
<i>S. Szabó József</i> : Klió él és jegyez	140
<i>Dr. Illyefalvi Vitéz Géza</i> : Az ifjúsághoz, a jubileumi év alkalmából	141
<i>Nagy Lajos</i> : Látogatás	141
<i>Zempléni Árpád</i> : Leányrablás (vers)	145
<i>Szikszay András</i> : A sárospataki ifjúsághoz	145
<i>Dr. Szabó Sándor</i> : Széchenyi-szövetség	146
<i>Györék József</i> : Szomorúság felé (vers)	147
<i>Kovács Lajos</i> : Négy év után	148
<i>Oláh Gábor</i> : Májusi zápor (vers)	150
<i>Takács Mihály</i> : Viszik a vén Darabot . . .	150
<i>Komáromi János</i> : A „Piroska dalok“-ból (vers)	152
<i>Dr. Buza László</i> : Választói reform és a klerikalizmus	153
<i>Lampérth Géza</i> : Költemények	154
<i>Csik Dániel</i> : Emlékezés	155
<i>Szuhay Benedek</i> : Távolból (vers)	155
<i>László Sándor</i> : Elégia (vers)	156
<i>Ladányi Endre</i> : A szupplikáns	156
<i>Bodor Aladár</i> : Viharmadár dala (vers)	158
<i>Harsányi István</i> : A Kazinczy példája	158
<i>Binét Menyhért</i> : A kezéd (vers)	159
<i>Miskolczi Simon János</i> : Visszaemlékezés	159
<i>László Sándor</i> : Várady László	160
<i>Vass Béla</i> : Jelenések (vers)	160
<i>Fodor Pál</i> : A szép és jó mint társadalmi jelenség	161
<i>Barcza Endre</i> : Jegyváltás után (vers)	162
<i>Borbély Sándor</i> : Öreg Nagy János	162
<i>Mikola Gyula</i> : Külföldi emlékeimből	164
<i>Kóréh Béla</i> : A keresztyén diákszövetség	166
<i>Marton János</i> : Az én képzelt érdemem	167
<i>Rácz Kálmán</i> : Üdvözlét a „Szövétnek“-től	167
<i>Györék József</i> : Kálvin János emlékezete	168
<i>Kóréh-Komendovits</i> : Búcsú	169

